

ปริจเฉทการแถลงข่าวอี้อฉวของบุคคลในวงการบ้นเทงไทย:
การศึกษาเซงปริจเฉทวิเคราะห้และวัจนปฏิบัติศาสตร์

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DISCOURSE OF PRESS CONFERENCES ON THAI ENTERTAINERS'
SCANDALS: A DISCOURSE ANALYTICAL AND PRAGMATIC STUDY

Miss Prapaipan Phingchim

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปริจเฉทการแถลงข่าวอัจฉารของบุคคลในวงการบันเทิง
	ไทย:การศึกษาเชิงปริจเฉทวิเคราะห์และวิจัยปฏิบัติศาสตร์
โดย	นางสาวประไพพรรณ พิงฉิม
สาขาวิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรุงเกียรติ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาส โปธิแพทย์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรุงเกียรติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาส โปธิแพทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีผาสุข)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภรณ์ รติธรรมกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม)

ประไพพรรณ พิงฉิม : ปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย:การศึกษาเชิงปริจเฉทวิเคราะห์ และวจนปฏิบัติศาสตร์ (THE DISCOURSE OF PRESS CONFERENCES ON THAI ENTERTAINERS' SCANDALS: A DISCOURSE ANALYTICAL AND PRAGMATIC STUDY) อ.ที่ปริภษาวิทยาลัย: อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรงค์เกียรติ, อ.ที่ปริภษาวิทยาลัยร่วม: ผศ. ดร.วิภาส โปธิแพทย์, 314 หน้า.

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้มี 3 ประการคือ เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบการสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการสื่อสาร 2) โครงสร้าง องค์ประกอบปริจเฉท และกลวิธีการกึ่งภาพลักษณ์ในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย และ 3) ความคิดความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนจากกลวิธีการกึ่งภาพลักษณ์ในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากคลิปวิดีโอการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่สื่อมวลชนได้บันทึกไว้และเผยแพร่สู่สาธารณชน แนวทางการศึกษาคือปริจเฉทวิเคราะห์และวจนปฏิบัติศาสตร์ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (Hymes, 1974) เป็นกรอบในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร ส่วนการวิเคราะห์กลวิธีการที่ใช้ในการแถลงข่าว ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการกึ่งภาพลักษณ์ (Benoit, 1995) มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการขอโทษมาใช้วิเคราะห์ชุดวัจนกรรมการขอโทษที่ปรากฏในปริจเฉทการแถลงข่าวด้วย

ผลการศึกษารอบองค์ประกอบการสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการสื่อสารแสดงให้เห็นว่า ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร จุดมุ่งหมาย และบรรทัดฐานของการตีความและปฏิสัมพันธ์ถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก โครงสร้าง องค์ประกอบปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยแบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก คือ 1) ส่วนเปิด 2) ส่วนเนื้อเรื่อง และ 3) ส่วนปิด แต่ละส่วนมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันรวมทั้งมีลำดับการเกิดที่แสดงความเป็นปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่มีลักษณะเฉพาะ

ผลการศึกษากลวิธีการกึ่งภาพลักษณ์พบว่า มีกลวิธีหลัก 5 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธ การลดความรับผิดชอบ การลดข้อขุนข้อหมองใจ การแสดงความยินยอมแก้ไข และการยอมรับผิดและการขอโทษ ทุกกลวิธีสามารถใช้เพื่อจุดมุ่งหมายชี้แจง กึ่งภาพลักษณ์และขอโอกาส อย่างไรก็ตามแต่ละกลวิธีมีข้อดีข้อด้อยแตกต่างกันไป ทำให้มีความถี่ของการปรากฏที่แตกต่างกัน กลวิธีหลักที่ปรากฏพบมากที่สุดคือการลดข้อขุนข้อหมองใจ แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวมีความเชื่อว่าหากสามารถลดความรู้สึกข้อขุนข้อหมองใจของผู้ฟังได้ ภาพลักษณ์ที่เสียไปก็น่าจะกู้คืนกลับมาได้บ้าง เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยของกลวิธีการลดข้อขุนข้อหมองใจ จะเห็นว่าการเสนอมุมมองใหม่เป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด เนื่องจากเมื่อใช้กลวิธีนี้ ผู้แถลงข่าวสามารถนำเสนอมุมมองของเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นให้เป็นไปในทางบวกเมื่อไม่สามารถปฏิเสธเรื่องที่เกิดขึ้นได้เนื่องจากมีหลักฐานชี้ชัด มุมมองใหม่จะช่วยให้ผู้ฟังเห็นภาพผู้แถลงข่าวต่างไปจากที่ได้เห็นจากรายงานข่าว กลวิธีหลักการยอมรับผิดและการขอโทษพบเป็นอันดับ 2 แสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์หลักของการจัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยไม่ใช่การแสดงความสำนึกผิด เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยของการยอมรับผิดและการขอโทษในลักษณะที่เป็นชุดวัจนกรรมแล้วจะพบว่า การอธิบายปรากฏมากเป็นอันดับ 2 รองจากการใช้ถ้อยคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ แสดงให้เห็นว่าการขอโทษของบุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่อนำไปสู่การอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแบบที่จะช่วยกู้ภาพลักษณ์ให้ตนเองได้

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ได้แก่ ความคิดเรื่องการให้อภัย ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ ความคิดเรื่องผู้ใหญ่-ผู้น้อย (ระบบอาวุโส) ความคิดเรื่องความกตัญญูรู้คุณ ความคิดเรื่องการรักษาบทบาทตามสถานภาพทางเพศ ความคิดดังกล่าวล้วนสัมพันธ์กับความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กล่าวคือ เมื่อข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาว กลวิธีการแถลงข่าวที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้ล้วนแสดงให้เห็นว่าผู้พูดในปริจเฉทนี้คำนึงถึงบรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคม และตระหนักเรื่องการถูกประเมินค่าจากบุคคลแวดล้อมมากกว่าการแสดงความสำนึกผิดและรับผิดชอบต่อเรื่องที่เกิดขึ้น

ภาควิชา ภาษาไทย

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ภาษาไทย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริภษาหลัก

ปีการศึกษา 2560

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริภษาร่วม

5580510722 : MAJOR THAI

KEYWORDS: DISCOURSE OF PRESS CONFERENCE / THAI ENTERTAINER / SCANDAL / IMAGE RESTORATIONS / PUBLIC APOLOGY

PRAPAIPAN PHINGCHIM: THE DISCOURSE OF PRESS CONFERENCES ON THAI ENTERTAINERS' SCANDALS: A DISCOURSE ANALYTICAL AND PRAGMATIC STUDY. ADVISOR: DEBI JARATJARUNGIAT, Ph.D., CO-ADVISOR: ASST. PROF.VIPAS POTHIPATH, Ph.D., 314 pp.

The objectives of this research are to study 1) The components of the discourse of press conferences on Thai entertainers' scandals in terms of the ethnography of communication 2) The structure, discourse structure and image restoration strategies in press conferences on Thai entertainers' scandals, and 3) Ideas, beliefs and values in Thai society reflected by image restoration strategies in press conferences on Thai entertainers' scandals. The data used in this research is compiled from video clips of press conferences given by Thai personalities in the entertainment business recorded by the media and disseminated to the public. The research makes use of discourse analysis and pragmatics theories and also avails of the theory of ethnography for communication (Hymes, 1974) as its analytical framework. In terms of analyzing typology of image restoration strategies in press conferences Benoit's image restoration theory (Benoit, 1995) is employed. Moreover, theories concerning apologies are also brought in to analyze speech act sets of apologies apparent in press conference discourses.

The result of the study concerning the communication of the discourse of press conferences on Thai entertainers' scandals in accordance with the ethnography of communication demonstrate that participants, ends and norms of interaction and interpretation can be considered to rank most importantly. The structure of the components of the discourse of press conferences for Thai entertainers' scandals can be divided into three main parts 1) the opening 2) the main story and 3) the closing. There are components in each part that are related to each other and have a sequence of occurrence that shows how press conferences for Thai entertainers' scandals have features that are unique.

The study on the image restoration theory finds there are five main strategies i.e. denial, evasion of responsibility, reducing offensiveness, corrective action and mortification. All of these strategies may be used with the objective for explanation, image restoration and asking for another opportunity. Nevertheless, each of these strategies has its strength and weaknesses resulting in the frequency of appearances. The main strategy found most frequently is that of reducing offensiveness by showing that the person giving the press conference believes that he or she believes that if offensiveness can be reduced then there is a possibility that the image lost could somehow be restored in some way or other. Considering some of the minor strategies of the offensiveness reduction strategy it becomes apparent that the introduction of a new perspective is the strategy most frequently found. This is because when using this strategy, the person giving the press conference may be able to introduce another perspective of the scandal that occurred but from a more positive manner. When he or she finds it impossible to deny the matter since there is clear evidence the new perspective will enable the listener to perceive the person differently than what he or she sees from news reports. The main strategy of mortification is found to rank second which shows that the main objective of the press conference on scandals for persons in the Thai entertainment does not concern any demonstration of guilt. When considering the minor strategy of acceptance and apology an explanation appears more as the second-most frequent strategy used after the use of illocutionary force indicating device. This shows that apologies made by Thai entertainment personalities is meant as a way to explain the occurrence in such a way that would help to restore the person's image.

Social and cultural factors that have an effect on the discourse of press conferences on Thai entertainers' scandals are the concept of forgiveness, the concept of patronage and debt of gratitude, the concept of seniority, the concept of gratitude and the concept of maintaining one's roles in accordance with one's gender status. These concepts are all related to social collectivism in that when a person becomes involved in a scandalous occurrence the strategies used by Thai entertainers in giving press conferences show that the speaker in this discourse takes into account the norms of their group or society and realizes how they are being assessed by those around them even. This is more important than showing mortification and being accountable or responsible for the said occurrence

Department: Thai
Field of Study: Thai
Academic Year: 2017

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรุงเกียรติ ผู้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย สละเวลาแก้ไขข้อบกพร่องของงานให้ด้วยความเอาใจใส่ อีกทั้งคอยห่วงใย ให้สติและกำลังใจด้วยความเมตตา ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัยและการทำงาน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ด้วยความเคารพรัก นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาส โปธิแพทย์ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ร่วมที่พร้อมให้คำปรึกษาทางวิชาการอันมีประโยชน์และตรวจทานงานวิจัยให้ตลอดเวลา และในฐานะเพื่อนที่คอยรับฟังทุกเรื่อง ช่วยเหลือทุกสถานการณ์ และมีความปรารถนาดีให้เสมอ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีมาสุข ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อ วิทยานิพนธ์ นอกจากนี้อาจารย์ทั้งสองท่านยังคอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือทุกด้านด้วยความเอาใจใส่ เป็นกำลังใจ และช่วยแก้ปัญหาทุกอย่างด้วยความเมตตาตลอด กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา และขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภรณ์ รติธรรมกุล ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้ความคิดเห็นอัน เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยด้วยจิตอารียิ่ง

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยเหลือ เอื้ออาทรผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษาและทำวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่ธุรการภาควิชาภาษาไทย ทั้งพี่สายนาฏ น้องหนึ่ง น้องต๋อง ที่คอยเป็นกำลังใจสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งช่วยดูแลให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอและเป็นพิเศษ ในยามเจ็บป่วยหรืออ่อนล้า ขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คารินา โชติรวี ที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอ มา และให้ความเมตตาทุกครั้งที่ต้องการความช่วยเหลือด้านภาษาอังกฤษ ขอบคุณนางสาวปิยรัตน์ แซ่อึ้ง ผู้ที่ ช่วยเหลือผู้วิจัยในยามคับขันมาตลอดและช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นรูปเล่มสมบูรณ์ได้ตามข้อกำหนด ขอบคุณ เพื่อนร่วมชั้นเรียนนิวิชาสัมพันธ์นิพนธ์คุณฐิภัณฑิตที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมถึงขอบคุณกัลยาณมิตรทุกคนที่ห่วงใย ถวายกำลังใจ และติดตามความก้าวหน้าพร้อมทั้งให้กำลังใจกันอยู่เสมอ ทุกคนเป็นพลังงานบวกที่ช่วยผลักดันให้ผู้วิจัยทำงานได้สำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณทุนวิจัยจากโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (HS 1231A) และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีมอบทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ประจำปี 2560

กราบระลึกพระคุณนายน้อย-นางเพ็ญนี้ พิงฉิม พ่อแม่ผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูและสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุด พ่อแม่ผู้เฝ้ารอคอยความสำเร็จของลูกด้วยความอดทน ขอบคุณนางสาวอุบลวรรณ พิงฉิม น้องสาวที่เปรียบเสมือนเพื่อนผู้พร้อมจะเป็นทุกอย่างและเข้าใจทุกสิ่งตลอดมา ขอบคุณน้าตุ๋ น้าซี และอาซู ที่คอยเป็นกำลังใจและเข้าใจสถานการณ์ของหลานเสมอ

ท้ายที่สุด ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้อันก่อให้เกิดกุศลใด ๆ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่คุณยายสังัด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ด
สารบัญแผนภูมิ.....	ต
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	9
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	9
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.1 แนวคิดเรื่องปริจเฉทวิเคราะห์.....	16
2.1.1 ความหมายของปริจเฉท.....	16
2.1.2 ปริจเฉทวิเคราะห์.....	17
2.1.3 ปริจเฉทวิเคราะห์กับการสื่อสาร.....	19
2.2 ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร.....	21
2.3 ทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์.....	25
2.4 แนวคิดเรื่องการขอโทษ.....	32

2.4.1 การขอโทษและวัจนกรรมกรการขอโทษ.....	32
2.4.2 การขอโทษผ่านสื่อสาธารณะ	35
2.4.3 การศึกษาเรื่องการขอโทษในภาษาไทย	36
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์และงานประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์	38
2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์.....	38
2.5.1.1 ความหมายของภาพลักษณ์	38
2.5.1.2 การเกิดภาพลักษณ์.....	39
2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์	40
2.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการแถลงข่าว	42
2.6 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อภาพลักษณ์.....	45
2.6.1 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อภาพลักษณ์องค์กร.....	45
2.6.2 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อภาพลักษณ์ศิลปิน.....	47
2.7 งานวิจัยเกี่ยวกับการตอบคำถามสื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะ	50
2.8 สรุป	54
บทที่ 3 องค์ประกอบกรการสื่อสารของปริมณฑการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบันเทิง ไทย	56
3.1 ฉาก (Setting /Scene - S).....	58
3.1.1 ฉากที่เป็นสถานที่จัดการแถลงข่าว	58
3.1.1.1 ที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว	58
3.1.1.2 สถานที่ที่ผู้แถลงข่าวไปร่วมงาน	59
3.1.1.3 สถานที่อื่น ๆ.....	60
3.1.2 ฉากการแถลงข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน.....	62
3.2 ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร (Participants - P).....	65

3.2.1 ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร	65
3.2.1.1 บุคคลในวงการบิน	65
3.2.1.2 บริษัทต้นสังกัด	69
3.2.1.3 ญาติของบุคคลในวงการบิน	69
3.2.2 ผู้ฟังหรือผู้รับสาร	70
3.2.2.1 ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ	70
3.2.2.2 ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชน	71
3.2.3 ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์สื่อสาร	77
3.2.3.1 คู่กรณี	77
3.2.3.2 บริษัทต้นสังกัด	78
3.3 จุดมุ่งหมาย (Ends - E)	82
3.3.1 การชี้แจง	82
3.3.2 การแสดงการขอโทษ	83
3.3.3 การระงับยับยั้ง	85
3.3.4 การขอโอกาส	86
3.3.5 การกู้ภาพลักษณ์	87
3.3.6 การได้เป็นข่าว	89
3.4 ลำดับวัจนกรรม (Act sequence - A)	94
3.4.1 การเปิดเรื่อง	94
3.4.2 การดำเนินเรื่อง	96
3.4.2.1 การชี้แจงเรื่องราวและแสดงความรู้สึก	96
3.4.2.2 การถาม-ตอบคำถาม	97
3.4.3 การปิดเรื่อง	98

3.4.3.1 ฝ่ายผู้แถลงข่าวเป็นผู้ปิดการแถลงข่าว	98
3.4.3.2 ฝ่ายผู้สื่อข่าวถามคำถามปิดการแถลงข่าว	99
3.5 น้ำเสียง (Key - K).....	100
3.5.1 จริงจัง.....	100
3.5.2 วิตกกังวล.....	101
3.5.3 โศกเศร้า.....	102
3.5.4 ชุ่นเคื่อง	102
3.5.5 ตัดพ้อ	103
3.5.6 ผ่อนคลาย.....	103
3.6 เครื่องมือที่ใช้สื่อสาร (Instrumentalities - I).....	107
3.7 บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norms of Interaction and Interpretation - N).....	110
3.7.1 บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์	110
3.7.2 บรรทัดฐานของการตีความ	113
3.8 ประเภทการสื่อสาร (Genre - G).....	115
3.9 สรุปผลการศึกษา.....	117
บทที่ 4 โครงสร้างและองค์ประกอบของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบันเทิงไทย	123
4.1 ส่วนเปิด	124
4.1.1 การทักทาย.....	124
4.1.2 การแนะนำตัว.....	125
4.1.3 การขอบคุณ.....	126
4.1.4 การพูดออกตัว.....	127
4.1.5 การเกริ่นนำ	128

4.1.5.1 การบอกที่มาของการแถลงข่าว	128
4.1.5.2 การบอกจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าว	129
4.1.5.3 การบอกหัวข้อหรือประเด็นของการแถลงข่าว	130
4.2 ส่วนเนื้อเรื่อง	135
4.2.1 การชี้แจง	135
4.2.1.1 การชี้แจงแบบยอมรับ	136
4.2.1.2 การชี้แจงแบบปฏิเสธ	137
4.2.1.3 การชี้แจงแบบยอมรับบางส่วนและปฏิเสธบางส่วน	137
4.2.2 การแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษ	141
4.2.3 การสัญญา	142
4.2.4 การขอโอกาส	144
4.2.5 การขอให้เรื่องยุติ	145
4.2.6 การแสดงความคิดเห็น	146
4.2.7 การขอบคุณ	147
4.3 ส่วนปิด	155
4.3.1 การฝากข้อความทิ้งท้าย	158
4.3.2 การย้ำ	160
4.3.3 การขอบคุณ	161
4.4 สรุปผลการศึกษา	165
บทที่ 5 กลวิธีการกู่ภาพลักษณะในปริศนาการแถลงข่าวอัจฉารของบุคคลในวงการบันเทิงไทย	169
5.1 การปฏิเสธ (Denial)	169
5.1.1 การปฏิเสธแบบตรง ๆ	169
5.1.1.1 การปฏิเสธว่าไม่เคยมีเรื่องเช่นนั้นเกิดขึ้น	170

5.1.1.2 การปฏิเสธว่าไม่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา.....	170
5.1.2 การปฏิเสธแบบผลักความผิด.....	171
5.1.2.1 การผลักความผิดไปยังบุคคลที่ระบุตัวตนไม่ได้.....	171
5.1.2.2 การผลักความผิดไปยังผู้ที่ไม่ชอบตนเอง.....	172
5.1.2.3 การผลักความผิดให้กับการรายงานข่าว.....	172
5.1.3 การปฏิเสธแบบให้ข้อมูลหลก้าง.....	173
5.1.4 สรุปกลวิธีการปฏิเสธ.....	174
5.2 การลดความรับผิดชอบ (Evasion of Responsibility).....	176
5.2.1 การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น.....	176
5.2.2 การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ.....	178
5.2.3 การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ.....	179
5.2.4 การบอกว่ามีเจตนาดี.....	180
5.2.5 สรุปกลวิธีการลดความรับผิดชอบ.....	181
5.3 การลดข้อหุ่่นข้อหมองใจ (Reducing Offensiveness).....	183
5.3.1 การนำเสนอภาพด้านดี.....	183
5.3.1.1 การพูดว่าที่ผ่านมาทำดีมาตลอด.....	183
5.3.1.2 การนำเสนอภาพพฤติกรรมความเป็นคนดี.....	184
5.3.2 การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก.....	186
5.3.2.1 การใช้คำขยายประเภทแสดงความเห็นว่าเป็นเรื่องเล็ก.....	186
5.3.2.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อลดน้ำหนักความผิด.....	187
5.3.3 การพูดให้เป็นอย่างอื่น.....	189
5.3.4 การเสนอมุมมองใหม่.....	190
5.3.5 การโจมตีผู้กล่าวหา.....	192

5.3.5.1 การอ้างถึงกระแสวิพากษ์วิจารณ์	193
5.3.5.2 การอ้างถึงคู่กรณีในเชิงลบ	194
5.3.6 การชดเชยความผิด	194
5.3.7 สรุปกลวิธีการลดข้อชนข้อหมองใจ	196
5.4 การแสดงความยินยอมแก้ไข (Corrective Action)	199
5.4.1 การบอกว่าจะแก้ไขอย่างไร	199
5.4.2 การบอกว่าได้แก้ไขอย่างไรไปแล้ว	200
5.4.3 สรุปกลวิธีการแสดงความยินยอมแก้ไข	200
5.5 การยอมรับผิดและการขอโทษ (Mortification)	201
5.5.1 การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอโทษ	202
5.5.1.1 การใช้คำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษ	203
5.5.1.2 การใช้คำขยายกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษ	207
5.5.1.3 การกล่าวคำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษซ้ำ ๆ	208
5.5.1.4 การใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษพร้อมประโยคแสดงเงื่อนไข	210
5.5.2 การยอมรับความผิด	212
5.5.2.1 การระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด	212
5.5.2.2 การไม่ระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด	212
5.5.3 การอธิบาย	214
5.5.3.1 ปรากฏคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง “แต่”	215
5.5.3.2 ไม่ปรากฏคำเชื่อม	216
5.5.4 การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก	216
5.5.5 การเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน	217
5.5.5.1 ไม่ระบุขอบข่ายของบทเรียน	218

5.5.5.2 ระบุขอบข่ายของบทเรียน	218
5.5.5.3 กำหนดบทเรียนความผิดพลาดให้เป็นเครื่องประกอบการสัญญา	219
5.5.6 สรุปกลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษ	220
5.6 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ที่ใช้ในปริศนาการแปลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลใน วงการบันเทิงไทย.....	223
5.6.1 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการปฏิเสธ	223
5.6.2 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการลดความรับผิดชอบ	224
5.6.3 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการลดข้อชนข้อห่มองใจ	225
5.6.4 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการแสดงความยินยอมแก้ไข	227
5.6.5 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษ	227
5.7 ความสัมพันธ์ของกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์กับจุดมุ่งหมายของการแปลงข่าว	228
5.8 สรุปและอภิปรายผล	229
บทที่ 6 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อปริศนาการแปลงข่าวอื้อฉาว ของบุคคลในวงการ บันเทิงไทย	236
6.1 ความคิดเรื่องการให้อภัย.....	236
6.2 ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ.....	242
6.3 ความคิดเรื่องผู้ใหญ่-ผู้น้อย (ระบบอาวุโส).....	245
6.4 ความคิดเรื่องความกตัญญูรู้คุณ	248
6.5 ความคิดเรื่องการรักษาบทบาทตามสถานภาพทางเพศ	252
6.5.1 ศักดิ์ศรีหน้าตาของผู้ชาย.....	252
6.5.2 การครองตัวของผู้หญิง	257
6.6 สรุปและอภิปรายผล	258
บทที่ 7 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	262
7.1 สรุปผลการศึกษา	262

7.1.1 องค์ประกอบการสื่อสารของปริชเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการ บันเทิงไทย	263
7.1.2 กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในปริชเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง ไทย	265
7.1.3 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อปริชเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลใน วงการบันเทิงไทย	270
7.2 อภิปรายผลการศึกษา	271
7.3 ข้อเสนอแนะ	272
รายการอ้างอิง	274
ภาคผนวก.....	288
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	314

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ข้อมูลการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบินไทย	11
ตารางที่ 2 ลักษณะสำคัญของกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์และตัวอย่างสถานการณ์.....	30
ตารางที่ 3 ลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวแบ่งตามความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น.....	57
ตารางที่ 4 สัดส่วนสถานที่จัดแถลงข่าว.....	60
ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของจุดมุ่งหมายกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวและความสัมพันธ์ กับผู้แถลงข่าว.....	93
ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ของน้ำเสียงกับลักษณะเหตุการณ์และความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง.....	105
ตารางที่ 7 องค์ประกอบส่วนเปิดของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบินไทย.....	131
ตารางที่ 8 องค์ประกอบส่วนเปิดกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว.....	133
ตารางที่ 9 องค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบินไทย.....	148
ตารางที่ 10 องค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว.....	151
ตารางที่ 11 องค์ประกอบของส่วนปิดของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบินไทย.....	162
ตารางที่ 12 องค์ประกอบส่วนปิดกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว.....	164
ตารางที่ 13 โครงสร้างองค์ประกอบของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบินไทย.....	165
ตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ของกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์กับจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าว.....	228
ตารางที่ 15 กลวิธีหลักการกู่ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบินไทยและความถี่ ของการปรากฏ.....	230
ตารางที่ 16 กลวิธีย่อยการกู่ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบินไทย.....	232

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 การแถลงข่าวที่จัดขึ้น ณ บริษัทต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว.....	58
ภาพที่ 2 การแถลงข่าวที่จัดขึ้น ณ สถานที่ที่เป็นที่ทำงานของผู้แถลงข่าว.....	59
ภาพที่ 3 การแถลงข่าวที่จัดขึ้นที่โรงแรม ร้านอาหาร และบ้าน.....	60
ภาพที่ 4 การแถลงข่าวที่มีฉากหลังสำหรับการประชาสัมพันธ์.....	61
ภาพที่ 5 การแถลงข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ (ผู้จัดการออนไลน์ 24 กันยายน 2556)....	62
ภาพที่ 6 การแถลงข่าวที่ปรากฏในเว็บไซต์ (เว็บไซต์ยูทูบ 24 กันยายน 2556).....	63
ภาพที่ 7 การแถลงข่าวที่ออกอากาศทางสื่อโทรทัศน์ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 25 กันยายน 2556).....	63
ภาพที่ 8 การแถลงข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ (ไทยรัฐ 25 กันยายน 2556).....	63
ภาพที่ 9 ฉากการแถลงข่าวเหตุการณ์ที่ 27.....	92
ภาพที่ 10 ผู้แถลงข่าวมีสีหน้ายิ้มแย้มขณะแถลงข่าว (เหตุการณ์ที่ 30, 35 และ 38).....	109
ภาพที่ 11 ผู้แถลงข่าวมีสีหน้าเศร้าและร้องไห้ขณะแถลงข่าว (เหตุการณ์ที่ 4 และ 28).....	110

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1	องค์ประกอบส่วนเปิดที่ปรากฏในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว 55 ปริจเฉท.....	133
แผนภูมิที่ 2	องค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องที่ปรากฏในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว 55 ปริจเฉท.....	150
แผนภูมิที่ 3	องค์ประกอบส่วนปิดที่ปรากฏในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว 55 ปริจเฉท.....	164
แผนภูมิที่ 4	องค์ประกอบการนำเสนอความเป็นคนดี.....	196

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแปลงข่าวเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งของงานประชาสัมพันธ์ วิรัช ลภีรัตนกุล (2553: 336) กล่าวถึงการแปลงข่าวไว้ว่า เป็นการทำให้มีการประชุมพบปะกันระหว่างกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนต่าง ๆ กับบุคคลหรือคณะบุคคลของหน่วยงานหรือองค์กรซึ่งมีข่าวสำคัญจะแถลงหรือให้สัมภาษณ์ชี้แจงตอบข้อซักถามของบรรดาสื่อมวลชน โดยทั่วไปแล้วมักจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราวเมื่อหน่วยงานหรือองค์กรมีข่าวหรือเรื่องราวสำคัญที่น่าสนใจ เมตตา วิวัฒนานุกูล (2556: 266) ชี้ให้เห็นว่ามีหลายเหตุผลที่บุคคลหรือหน่วยงานจัดการแถลงข่าวขึ้น อาทิ เพื่อถ่ายทอดข่าวหรือข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้ชื่อของตนปรากฏอยู่ในสิ่งพิมพ์หรือวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อเผยแพร่เรื่องราวของบุคคลหรือบริษัท เพื่อเสนอแนวคิดเห็นและแนวโน้มเชิงของตต่อปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อแก้ข่าวลือ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงแรงกดดันจากผู้สื่อข่าว

บุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ใช้การแปลงข่าวเป็นช่องทางการสื่อสารไปยังสาธารณชนในโอกาสต่าง ๆ กาญจน์ ทันจิตต์ (2552: 40) กล่าวว่า บุคคลในวงการบันเทิงจัดเป็นบุคคลสาธารณะเพราะมีบทบาทสัมพันธ์กับสาธารณชน ทั้งด้านหน้าที่และผลประโยชน์ในอาชีพการงาน นอกจากนี้บุคคลเหล่านี้ยังอยู่ในสายตาของสังคม การตกเป็นข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงนั้นส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ทั้งต่อตัวเองและสังคม Benoit (1995) เสนอว่า บุคคลหรือองค์กรไม่อาจนิ่งเฉยได้เมื่อถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับกรกระทำที่สังคมมองว่าผิด เพราะเมื่อนิ่งเฉยอาจถูกพิจารณาว่ายอมรับความผิด

ในสังคมไทยเห็นได้ชัดเจนนกว่าการจัดแถลงข่าวได้กลายเป็นช่องทางการสื่อสารของบุคคลในวงการบันเทิงหลังเกิดเหตุการณ์ที่ตนเองขัดต่อหลักจริยธรรมหรือความคาดหวังของสาธารณชน ในเว็บไซต์พันทิปซึ่งถือเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย มีผู้ตั้งกระทู้แสดงความสงสัยเรื่องการแปลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยไว้ว่า “ดารารแปลงข่าวประเด็นร้อนเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไหร่คะ มีเรื่องใดที่ยังอยู่ในความทรงจำบ้างคะ” (2558) เพราะเห็นว่ามิจานแปลงข่าวของดารานักแสดงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และเนื้อหาของการแปลงข่าวก็มีหลากหลายรูปแบบ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้ตอบกระทู้ดังกล่าวพบว่า การแปลงข่าวเกี่ยวกับ “ประเด็นร้อน” ของดารานักแสดงที่เกิดขึ้นก่อนเหตุการณ์อื่นและยังเป็นที่จดจำคือ การแปลงข่าวของนักแสดงหญิงคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงในช่วง พ.ศ.2535-2548 จนได้รับฉายาว่าเป็น “เจ้าหญิงแห่งวงการบันเทิง” เนื่องจากบุคลิกสง่างามและมีภาพลักษณ์ดี ไม่เคยมีประเด็นข่าวด้านลบมาก่อน จนกระทั่งนักแสดงคนดังกล่าวได้จัดแถลงข่าว

ในวันที่ 2 กันยายน 2548 เพื่อชี้แจงเรื่องที่เพิ่งทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ได้ 5 เดือน และเป็นการตั้งครรภ์นอกสมรสกับคนรักที่ยังไม่ได้แต่งงานกัน ประเด็นหนึ่งที่ทำให้สังคมกลางแคลงคือ นักแสดงไม่พูดความจริงเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรก ก่อนหน้าการแถลงข่าว นักแสดงปฏิเสธมาตลอดว่าสรีระร่างกายที่ดูท้วมขึ้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากการตั้งครรภ์ แต่เมื่อความจริงปรากฏ นักแสดงเลือกที่จะกล่าวเปิดการสนทนาในการแถลงข่าวครั้งนั้นว่า “ไม่ได้ทำผิด ไม่ได้คิดร้ายกับใคร แต่วันนี้มีเรื่องอยากจะบอก ซึ่งเป็นข่าวดีมาก” จึงเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์และโจมตีนักแสดงคนดังกล่าวเป็นอย่างมากหลังการแถลงข่าว ประเด็นที่สังคมวิพากษ์วิจารณ์ไม่น้อยกว่าการตั้งครรภ์นอกสมรสคือ การแถลงข่าวโดยไม่ยอมรับผิดและไม่ขอโทษที่ปิดบังความจริง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในมุมมองของผู้แถลงข่าว อาจกล่าวได้ว่าผู้แถลงข่าวได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การยอมรับว่าเคยพูดโกหกอาจจะไม่ส่งผลดีต่อตนเอง จึงเลือกที่จะไม่ย้อนกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา แล้วนำเสนอเรื่องที่เกิดขึ้นด้วยมุมมองอีกด้านหนึ่ง กล่าวคือ การตั้งครรภ์ถือเป็น “ข่าวดี” แม้ผู้ฟังจำนวนหนึ่ง อาจจะไม่รู้สึกดีกับกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวเลือกใช้ แต่ในสถานการณ์นั้น ผู้แถลงข่าวได้เลือกแล้วว่าน่าจะเป็นระดับสถานการณ์วิกฤติของตนเองได้บ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองสามารถคงพื้นที่การทำงานในวงการบันเทิงได้ต่อไป

ความสามารถด้านการแสดงทำให้บุคคลในวงการบันเทิงได้รับความนิยมและมีความมั่นคงในอาชีพ แต่คงไม่อาจปฏิเสธว่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวก็มีส่วนสัมพันธ์กับความนิยมและโอกาสในการทำงานด้านต่าง ๆ ในวงการบันเทิงด้วยเช่นกัน กิตติพงษ์ ลีลาศุภเดช (2544) ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ใช้คัดเลือกนักแสดงคือคุณสมบัติทางการตลาดของนักแสดงซึ่งเป็นผลสะท้อนโดยตรงจากความนิยมของผู้ชม นอกจากนี้ภาพลักษณ์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลบวกและลบได้ในธุรกิจบันเทิง อย่างไรก็ตามก็ยังมีคำกล่าวที่ว่า “ดารากับข่าวฉาวเป็นของคู่กัน” นิต้าโพลและไนน์เอ็นเตอร์เทนได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของ “ข่าวฉาว” ที่มีต่อดารา (2560) ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข่าวฉาว ดารา และประชาชน ผลสำรวจพบว่า คนไทยร้อยละ 33.84 มองว่าขึ้นอยู่กับพฤติกรรม ข้อเท็จจริง และกระแสข่าวฉาวว่าร้ายแรงเพียงใด ขณะที่ร้อยละ 33.08 มองว่าไม่ว่าข่าวจะเท็จจริงอย่างไร ดาราคนนั้นก็เสียภาพลักษณ์ไปแล้วเพราะมีคนบางส่วนเชื่อตามข่าวอย่างแน่นอน ร้อยละ 14.40 เห็นว่าข่าวฉาวทำให้ดารามีงานน้อยลง แต่ในทางกลับกันร้อยละ 11.68 มองว่าท่ามกลางวิกฤติก็ยังมียุทธศาสตร์เพราะการมีข่าวฉาวก็ทำให้อยู่ในกระแสและอาจทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

จากผลสำรวจดังกล่าวจะเห็นว่า ในขณะที่ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ 14.40 เห็นว่าข่าวฉาวทำให้ดารามีงานน้อยลง ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ 11.68 กลับเห็นว่าข่าวฉาวทำให้ดารามีงานมากขึ้น และผู้แสดงความคิดเห็นจำนวนมากถึงร้อยละ 33.08 มองว่าข่าวฉาวทำให้ดารามีภาพลักษณ์ ดังนั้นเมื่อดารารับบุคลิกในวงการบันเทิงไทยเกี่ยวข้องกับข่าวฉาวจึงเลือกที่จะสื่อสารกับสาธารณชน และการจัดแถลงข่าวก็เป็นหนึ่งในช่องทางการสื่อสารที่ใช้ เมตตา วิวัฒน์านุกูล (2556:

266) ได้กล่าวว่าการแถลงข่าวมีเหตุผลหลายประการพอที่จะทำให้ผู้แถลงข่าว “ยอมเสี่ยงเผชิญหน้ากับผู้สื่อข่าว” หรือการแถลงข่าวสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้แถลงข่าวได้หลายด้าน เช่น ผู้แถลงข่าวเป็นผู้เลือกนัดสื่อมวลชนมาฟังการแถลงข่าวในเวลาที่เหมาะหรือเห็นว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม ผู้แถลงข่าวอาจขอให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักกฎหมาย หรือผู้มีหน้าที่ดูแลภาพลักษณ์ ศิลปินมาร่วมการแถลงข่าวด้วย นอกจากนี้ผู้แถลงข่าวสามารถจัดเตรียมข้อมูลที่จะพูดหรือนำเสนอ ก่อนการตอบคำถามสื่อมวลชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรื่องดังกล่าวมีลักษณะ “อื้อฉาว” และอาจส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟังได้ง่าย

Thompson (2000) แจกแจงลักษณะของเรื่องอื้อฉาวไว้ 5 ประการคือ 1) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานและค่านิยมของคนในสังคม 2) เป็นเรื่องลับซ่อนเร้นหรือปกปิดไว้ 3) สาธารณชนไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดของสังคมนั้น 4) มีการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนอย่างเปิดเผยว่าไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเช่นนั้น และ 5) มีภาวะเสี่ยงที่จะเกิดการสูญเสียชื่อเสียงจากเรื่องที่เกิดขึ้น Martin and Mandell (2014: 236) เสนอว่า การศึกษาเรื่องอื้อฉาวแสดงให้เห็นประเด็นที่หลากหลาย เช่น ลักษณะของเรื่องส่วนตัว ศีลธรรมจรรยา การมีอำนาจหน้าที่ในสังคม รวมไปถึงเรื่องการเหยียดผิวเหยียดเพศ และยังแสดงให้เห็นประเด็นทางสังคมบางประการที่ไม่ได้มีการพูดถึงอย่างเป็นทางการทั้งที่มีความสำคัญเพราะแสดงให้เห็นความเป็นไปของสังคมนั้น ๆ ดังนั้นการศึกษาเรื่องอื้อฉาวของบุคคลสาธารณะจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

การศึกษาเรื่องอื้อฉาวเกี่ยวข้องกับการศึกษาการสื่อสารในภาวะวิกฤติ Coombs (2007) ให้คำจำกัดความ “ภาวะวิกฤติ” ไว้ว่า เป็นภาวะที่ข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร และก่อให้เกิดผลในทางลบตามมา Doorley and Garcia (2007) สรุปลักษณะภาวะวิกฤติไว้ว่า ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นปกติประจำ เสี่ยงต่อการเกิดสภาพอันไม่พึงปรารถนา และสภาพอันไม่พึงปรารถนานั้นจะส่งผลกระทบต่อและหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง จากคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เรื่องอื้อฉาวเป็นเหตุการณ์แบบหนึ่งที่เกิดภาวะวิกฤติ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักงานประชาสัมพันธ์และภาพลักษณ์องค์กร ผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาทางสื่อสารกับสาธารณชนเพื่อรักษาผลประโยชน์บางประการของตนหรือองค์กร

งานวิจัยตะวันตกเกี่ยวกับการสื่อสารในภาวะวิกฤติจำนวนมากใช้ทฤษฎีการกู้ภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995) ได้พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิธีการที่บุคคลหรือองค์กรใช้กู้ภาพลักษณ์ที่เสียไปเนื่องจากเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว มีการศึกษาการกู้ภาพลักษณ์ของบุคคลสาธารณะในวงการต่าง ๆ รวมถึงองค์กรที่มีชื่อเสียง เช่น การกู้ภาพลักษณ์ของสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 ราชวงศ์อังกฤษหลังเหตุการณ์สิ้นพระชนม์ของเจ้าหญิงไดอานา (Benoit and Brinson, 1999) การกู้ภาพลักษณ์ของประธานาธิบดี บิล คลินตัน ของสหรัฐอเมริกาหลังมีข่าวอื้อฉาวเรื่องความสัมพันธ์ฉู้สาวกับนักศึกษาฝึกงาน (Blaney and Benoit, 2001) การกู้ภาพลักษณ์ของสายการบินเอเซีย

หลังเกิดเหตุการณ์ประท้วงหยุดงานของนักบินในปี 2005 (Jung, 2008) การกู่ภาพลักษณ์ของจิมมี สวากการ์ด นักเทศน์ที่มีข่าวอื้อฉาวเรื่องความสัมพันธ์กับโสเภณี (Karen, 2009) การกู่ภาพลักษณ์ของ มหาวิทยาลัย Duke กรณีนักศึกษาชายในทีมนักกีฬาครอสของมหาวิทยาลัยข่มขืนนักศึกษาหญิง (Len-Rios, 2010) การกู่ภาพลักษณ์ของนักกีฬาเบสบอลหลังตรวจพบที่ใช้สารกระตุ้นสเตียรอยด์ในการแข่งขัน (Neilsen, 2011) การกู่ภาพลักษณ์ขององค์กรธุรกิจในประเทศชิลีเมื่อประสบสถานการณ์วิกฤติ (Valdebenito, 2013) การกู่ภาพลักษณ์ของนักกีฬาอล์ฟ ไทเกอร์ วูดส์ หลังเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวมีความสัมพันธ์ฉู้สาวกับหญิงที่ไม่ใช่ภรรยา (Stinson, 2015)

ส่วนงานวิจัยตะวันตกที่ศึกษาการกู่ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบันเทิง เช่น Benoit (1997a) ศึกษาทวิวิธีการกู่ภาพลักษณ์ของฮิวจ์ แกรนท์ หลังถูกจับข้อมามีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการในรถยนต์ส่วนตัว ก่อนหน้านั้นฮิวจ์ แกรนท์ มีชื่อเสียงที่ดีมาตลอด หนังสือพิมพ์เดอะนิวยอร์กไทมส์ยกให้ฮิวจ์ แกรนท์ เป็นพระเอก “เจ้าเสน่ห์” แต่หลังจากถูกจับกุม ภาพลักษณ์และชื่อเสียงก็แปรเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง Benoit ศึกษาทวิวิธีการกู่ภาพลักษณ์ของฮิวจ์ แกรนท์ ในบริบทการให้สัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ และได้ตั้งคำถามว่าสถานการณ์การกู่ภาพลักษณ์ของนักแสดงแตกต่างจากนักการเมืองหรือองค์กรอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ Denise (2008) ศึกษาทวิวิธีการกู่ภาพลักษณ์ของผู้หญิงเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ที่ทำลายภาพลักษณ์ โดยใช้ตัวแทนผู้หญิง 3 คนที่มีบทบาทเด่นและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมอเมริกัน ได้แก่ มาร์ธา สจ๊วต โอปราห์ วินฟรีย์ และฮิลลารี คลินตัน ผู้หญิงทั้ง 3 คนปรากฏตัวทางสื่อสาธารณะอยู่เสมอ มีบุคลิกเฉพาะตัวที่เด่นชัดและเคยประสบเหตุการณ์อื้อฉาวมากกว่า 1 ครั้ง Denise จึงสนใจศึกษาว่า เมื่อเกี่ยวข้องกับหลายเหตุการณ์ที่ต้องกู่ภาพลักษณ์ บุคคลสาธารณะเหล่านี้ปรับเปลี่ยนและเลือกใช้ทวิวิธีการกู่ภาพลักษณ์อย่างไรบ้าง

ในประเทศไทยก็มีงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว เช่น “ภาพพจน์ของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ในหนังสือพิมพ์ไทย” (วิรัชต์ แสงดาวฉาย, 2531) “การนำเสนอข่าวลบและข่าวบวกและการรับรู้บุคคลที่ตกเป็นข่าว” (มลณี สมภพเจริญ, 2539) นอกจากนี้ยังมีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ขององค์กรและการสื่อสารในภาวะวิกฤติ เช่น “การแก้ข่าวเหตุการณ์อื้อฉาวของกรมตำรวจผ่านสื่อมวลชนระหว่าง พ.ศ.2533-2534” (ศิริวรรณ อนันต์โท, 2535) “การวิเคราะห์การสื่อสารในภาวะวิกฤติของบริษัทโททาล เอ็กซ์โพลเรชั่น แอนด์ โพรดักชั่น ไทยแลนด์” (อัจฉรา วรธรรมพินิจ, 2541) “กลยุทธ์การวางแผนการสื่อสารในภาวะวิกฤติของธนาคารพาณิชย์ไทย” (พิภาวัล เลาวกุล, 2553) “การจัดการและการสื่อสารในภาวะวิกฤติของสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” (ภัทรียา ภาคพาไชย, 2558) งานวิจัยเหล่านี้เน้นการวิเคราะห์เนื้อหาและการบริหารจัดการการสื่อสารในเชิงภาพลักษณ์องค์กรเป็นหลัก

งานวิจัยด้านภาษาไทยและภาษาศาสตร์ที่สนใจเรื่องการรักษาหน้าและภาพลักษณ์ของบุคคล สาธารณะปรากฏอยู่หลายเรื่อง เช่น “กลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน” (ศุภธิดา เทียมสมบูรณ์, 2541) “กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย” (นิจจาภา วงษ์กระจ่าง, 2545) “กลวิธีตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้า” (วรวรรณา เพ็ชรกิจ, 2549) “กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามของดารานักแสดงไทยในการให้สัมภาษณ์” (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดน์, 2553) “กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย” (วิมล งามยิ่งยวด, 2557) “กลวิธีการตอบคำถามสื่อมวลชนของดารานักแสดงชาย-หญิงไทย: กรณีศึกษารายการ “ทีวีพูลไลฟ์”” (โศภิษฐา ไชยถาวร, 2557)

งานวิจัยด้านภาษาไทยและภาษาศาสตร์ข้างต้นมุ่งศึกษากลวิธีความสุภาพเพื่อรักษาหน้าตนเองของบุคคลสาธารณะในการตอบคำถามสื่อมวลชน สมมติฐานของงานวิจัยคือประเด็นเรื่อง “หน้า” เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกำหนดการใช้ภาษาของบุคคลเหล่านั้นเมื่อต้องตอบคำถามในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน การตอบคำถามมีทั้งที่เกิดในสถานการณ์แบบจัดเตรียมและไม่จัดเตรียม ประเด็นศึกษาหลักคือ คู่ถ้อยคำถาม-ตอบ และกลวิธีการตอบคำถาม นอกจากนี้ยังสนใจว่าปัจจัยทางสังคมของผู้พูด เช่น เพศ วัย อายุ มีผลต่อการเลือกกลวิธีการตอบคำถาม อย่งไรก็ดีบริบทหรือสถานการณ์แวดล้อมเหตุการณ์การสื่อสารของการสัมภาษณ์ไม่ใช่ประเด็นที่งานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้น

เมื่อพิจารณาบริบทหรือสถานการณ์การตอบคำถามของบุคคลในวงการบันเทิงไทยในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวจะเห็นได้ในแง่หนึ่งว่า เป็นการสื่อสารในสถานการณ์วิกฤติ หรือ “สถานการณ์ที่เป็นปัญหา” (Tracy, 2003) และปัญหาที่วุ่นวายนั้นเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงชื่อเสียงของตนเอง การจัดการการสื่อสารในบริบทหรือสถานการณ์เช่นนี้นอกจากจะต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาให้เหมาะสมแล้ว การวางโครงสร้างและการกำหนดองค์ประกอบของเรื่องที่จะพูดก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญและน่าสนใจ Johnstone (2002: 210) กล่าวว่า เมื่อรู้ล่วงหน้าว่าจะต้องโน้มน้าวคนอื่นให้เปลี่ยนความคิดความเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้พูดจะออกแบบปริเฉทการพูดขึ้นมาอย่างตั้งใจและแยบยลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น เมื่อพิจารณาถ้อยคำที่นักแสดงใช้ในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวก็จะเห็นลักษณะดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้ที่นักแสดงคนหนึ่งได้กล่าวในตอนต้นของปริเฉทการแถลงข่าวว่า

ก่อนหน้านี้ที่มีข่าวว่ากรีนไม่ได้ให้สัมภาษณ์นักข่าวที่งาน กรีนก็ต้องกราบขอโทษพี่ ๆ นักข่าวทุกคนจริง ๆ วันนั้นมีเรื่องการสื่อสารที่ผิดพลาดค่อนข้างเยอะเลยทำให้เข้าใจผิดกันระหว่างพี่นักข่าวและกรีน ณ วันที่กรีนมา จะมาพูดถึงข่าวที่เกิดขึ้น ซึ่งมีคุณแม่ที่มากับกรีนด้วย จะมาบอกกับทุกคนว่าเรื่องราวเป็นยังไง แต่ถ้าจะให้เล่าทั้งหมด เรื่องมันก็ผ่านมาแล้ว เป็นเรื่องภายในครอบครัว อย่างที่ทุกคนเห็นในข่าวก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ แต่เราไม่สามารถออกมาพูดได้ทั้งหมด ซึ่งเรารู้อยู่แล้วว่าเรื่องเป็นยังไง

(เหตุการณ์ที่ 49)

จากถ้อยคำข้างต้นจะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวเริ่มต้นการสนทนาในปรีชณาการแถลงข่าวของตนเองด้วยการขอโทษสื่อมวลชนซึ่งถือเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารสำคัญ กล่าวคือ เป็นผู้ที่จะนำเรื่องราวการแถลงข่าวเผยแพร่ไปยังสื่อต่าง ๆ เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ต่อไป ผู้แถลงข่าวเลือกใช้คำว่า “การสื่อสารที่ผิดพลาด” และ “เข้าใจผิดกัน” เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่ตนเองหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนในครั้งแรกก่อนที่จะนัดสื่อมวลชนมาฟังการแถลงข่าวในครั้งนี้ และพูดออกตัวไว้ก่อนว่าจะไม่ชี้แจงรายละเอียดทั้งหมด โดยให้เหตุผลว่าเพราะ “เป็นเรื่องภายในครอบครัว” และ “เป็นเรื่องราวที่ผ่านไปแล้ว”

ผู้แถลงข่าวจำนวนไม่น้อยเริ่มต้นการแถลงข่าวด้วยการกล่าวถึงเหตุผลที่ต้องจัดแถลงข่าว เช่น “จริง ๆ แล้วไม่อยากออกมาพูด แต่เพราะว่าทนรับแรงกดดันไม่ไหว” ถ้อยคำดังกล่าวเป็นการเสนอภาพของ “ผู้ถูกกระทำ” จากแรงกดดันของสังคม ผู้แถลงข่าวจึงต้องจัดงานแถลงข่าวเพื่ออธิบายเรื่องราวด้านลบที่เกิดขึ้น ทั้งที่ “จริง ๆ แล้วไม่อยากออกมาพูด” ดังนั้นการแถลงข่าวจึงไม่ใช่การแก้ตัว แต่เป็นการตอบสนองความต้องการของสังคม ในขณะที่ผู้แถลงข่าวบางคนบอกเหตุผลในตอนต้นของการแถลงข่าวว่า “ในฐานะคนของประชาชน จึงออกมาชี้แจงเรื่องนี้... ไม่อยากให้วัยรุ่นเอาเยี่ยงอย่าง” แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวเข้าใจว่าตนเป็นบุคคลสาธารณะ และต้องแสดงสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไรก็ตามเมื่อได้จัดแถลงข่าวแล้ว ผู้แถลงข่าวบางคนเลือกปิดการสนทนาตอนท้ายว่าต้องการ “โอกาส” จากผู้สนับสนุนผลงานให้ได้มีอาชีพในวงการบันเทิงต่อไป เช่น

อยากจะฝากถึงแฟน ๆ ละครนะครับ แล้วก็ประชาชนทุกคนนะครับ ที่อาจจะรู้สึกไม่ดีกับเรื่องที่เกิดขึ้นครั้งนี้ะครับ ก็อยากจะขอโทษนะครับ แล้วก็ขอยืนยันนะครับว่าผมไม่ได้มีเจตนาที่จะทำร้ายใครนะครับ ก็อยากจะให้ทุกคนให้โอกาสผมอีกครั้งครับ

(เหตุการณ์ที่ 15)

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำและลำดับการเลือกกล่าวถ้อยคำต่าง ๆ ในปริจเฉทการแถลงข่าว อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยนอกจากจะแสดงให้เห็นว่าใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บางประการของการสื่อสารในปริจเฉทนี้แล้ว ยังสะท้อนความคิดความเชื่อบางประการของผู้พูดที่เป็นบุคคลสาธารณะและต้องการการเกื้อกูลจากผู้ฟังซึ่งอยู่ในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย

ปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นปริจเฉทที่มีองค์ประกอบ การสื่อสารหลายองค์ประกอบน่าสนใจ กล่าวคือ ผู้ส่งสารเป็นบุคคลสาธารณะ หรือกล่าวได้ว่าเป็น “เป่าสายตา” ของสาธารณชน และมักต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับสาธารณชนเพื่อให้เกิดความประทับใจและได้รับความนิยมนิยมชอบหรือเป็นที่จดจำ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับว่าจ้างให้ทำงานในวงการบันเทิง เมื่อเกิดข่าวอื้อฉาวหรือข่าวที่ตีความเบื้องต้นได้ว่าเป็นปัญหา บุคคลกลุ่มนี้จึงมักจะเลือกสื่อสารไปยังมวลชนด้วยวิธีการแถลงข่าว จนมักปรากฏถ้อยคำคาดการณ์จากสาธารณชนในเชิงว่าการแถลงข่าวเป็นเรื่องปกติที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยจะกระทำหลังประสบหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว เช่น “เดี๋ยวก็ออกมาแถลงข่าวขอโทษ” “บอกว่ารู้เท่าไม่ถึงการณ์” หรือแม้กระทั่ง “ตีหน้าเศร้าเล่าความเท็จว่าไม่ได้เจตนา” จึงน่าสนใจว่า ผู้พูดในปริจเฉทการแถลงข่าวเลือกใช้ถ้อยคำ “ขอโทษ” “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” หรือ “ไม่มีเจตนา” ดังที่ผู้ฟังในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยคาดเดาไว้จริงหรือไม่อย่างไร งานวิจัยนี้จะใช้กรอบการศึกษาตามแนวทางปริจเฉทวิเคราะห์ซึ่งสนใจโครงสร้างองค์ประกอบและหน้าที่ของถ้อยคำในบริบทการใช้ และการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ซึ่งมุ่งศึกษาการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อความตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสารตามสถานการณ์และบริบท

Brown and Yule (1983) กล่าวว่า การวิเคราะห์ปริจเฉท คือ การวิเคราะห์ภาษาในบริบทการใช้ซึ่งไม่อาจพิจารณาแค่เพียงรูปภาษา หากแต่ต้องพิจารณาวัตถุประสงค์หรือหน้าที่ของรูปภาษาที่ปรากฏในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ การศึกษาในเชิงปริจเฉทวิเคราะห์จึงสนใจว่า ใครเป็นผู้ใช้ภาษา ใช้อย่างไร ทำไม และเมื่อใด เช่นเดียวกับแนวทางการศึกษาปริจเฉทกับการสื่อสาร ที่เห็นว่าการศึกษาปริจเฉทคือการศึกษาตัวบทที่สัมพันธ์กับบริบทการใช้ และสนใจวิธีที่ผู้ส่งสารนำเสนอตัวเองในสถานการณ์การสื่อสาร วิธีการจัดการความสัมพันธ์กับผู้ร่วมสื่อสารในแบบที่สัมพันธ์กับชนของสังคม ในฐานะที่ผู้ส่งสารเป็นสมาชิกของสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ จะเข้าใจว่าต้องสื่อสารอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (Tracy, 2003)

หากพิจารณาตามหลักการสื่อสารที่ Benoit (1995) เสนอไว้ว่า บุคคลหรือองค์กรไม่อาจนิ่งเฉยได้เมื่อถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำที่สังคมมองว่าผิด เพราะการนิ่งเฉยอาจถูกพิจารณาว่าเป็นการยอมรับความผิด จะเห็นว่าบุคคลในวงการบันเทิงไทยได้เลือกใช้การแถลงข่าวเป็นช่องทางสื่อสารกับสาธารณชนในลักษณะที่ Benoit เสนอว่าเป็นการกู้ภาพลักษณ์ นอกจากนี้จากการคาดการณ์ของคนในสังคมเกี่ยวกับการแถลงข่าวว่า บุคคลในวงการบันเทิงจะกล่าวถ้อยคำที่ฟังแล้วเชื่อตามได้ยาก เช่น “ไม่ได้เจตนา” หรือ “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการกู้

ภาพลักษณ์ จึงน่าสนใจว่าเหตุใดถ้อยคำที่ไม่ช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลเหล่านี้จึงยังคงถูกนำมาใช้ใน
 ปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมน่าจะมีส่วน
 เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยเลือกนำเสนอบางประเด็นและละเว้นการกล่าวถึงบาง
 ประเด็น

ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวเลือกใช้
 โดยใช้แนวทางการศึกษาในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ซึ่งสนใจภาษาในบริบทการใช้ จะช่วยแสดงให้เห็น
 ความสำคัญหรือนัยของกลวิธีต่าง ๆ ว่าผู้พูดตั้งใจให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารในปริเฉทนี้
 อย่างไร ส่วนการศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Hymes,
 1974) จะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของกลวิธีทางภาษากับบริบทของสถานการณ์การสื่อสารมากยิ่งขึ้น

ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นปริเฉทที่
 ปรากฏให้เห็นมากขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลส่วนตัวกลายเป็นเรื่องสาธารณะได้อย่าง
 ปกติ การออกมาให้ข้อมูลจึงอาจจะเป็นเรื่องจำเป็นของบุคคลสาธารณะกลุ่มนี้ แม้จะมีการกล่าวถึง
 การแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยอย่างกว้างขวางในช่องทางต่าง ๆ ทั้งสื่อสารมวลชนและ
 สื่อสมัยใหม่ แต่ยังไม่มีการศึกษาเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง งานวิจัยนี้จะสร้างความเข้าใจการเกิดขึ้นและดำรง
 อยู่ของเหตุการณ์การสื่อสารลักษณะนี้ในฐานะปริเฉทแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะ และแสดงให้เห็น
 ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคม รวมถึงสะท้อนความคิดความเชื่อบางประการในสังคมไทยปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์

1. องค์ประกอบการสื่อสารของปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย
 ตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร
2. โครงสร้าง องค์ประกอบปริเฉท และกลวิธีการกึ่งภาพลักษณ์ในปริเฉทการแถลงข่าว
 อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย
3. ความคิดความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนจากกลวิธีการกึ่งภาพลักษณ์ในปริเฉท
 การแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. องค์ประกอบการสื่อสารของปริชเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่สำคัญและมีผลต่อกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ได้แก่ ผู้ร่วมเหตุการณ์และจุดมุ่งหมาย
2. กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในปริชเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมีทั้งที่เหมือนและต่างจากทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์ที่เสนอโดยนักวิชาการตะวันตก (Benoit, 1995) กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ที่ปรากฏสม่าเสมอ ได้แก่ การเลี่ยงความรับผิดชอบ การลดความรุนแรงที่เกิดจากเหตุการณ์ และการแสดงความรู้สึกอับอายเสียใจต่อเหตุการณ์ ส่วนกลวิธีการปฏิเสธและกลวิธีการแสดงความยินยอมที่จะแก้ไขปรากฏเฉพาะบางกรณี
3. กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในปริชเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยสะท้อนความคิดความเชื่อและค่านิยมบางประการของคนในสังคมไทย เช่น ความคิดเรื่องหน้าในสังคมไทย การให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว บทบาทของผู้ชาย-ผู้หญิง ความคิดเรื่องบุญคุณและระบบอาวุโส เป็นต้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเหตุการณ์การสื่อสารแบบหนึ่งในสังคมไทยที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร คือ บุคคลในวงการบันเทิงไทย ได้แก่ บุคคลที่ประกอบอาชีพในวงการบันเทิงในแขนงต่าง ๆ เช่น นักแสดงละครโทรทัศน์ นักแสดงภาพยนตร์ นักร้อง นักแสดงตลก ผู้ประกาศข่าว พิธีกร นักจัดรายการวิทยุ รวมถึงผู้จัดการส่วนตัวของนักแสดงและผู้ดูแลศิลปินในสังกัด การประกอบอาชีพของบุคคลกลุ่มนี้สัมพันธ์กับสาธารณชน ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่บุคคลกลุ่มนี้จะได้รับส่วนหนึ่งมาจากการได้รับความนิยมในตัวตนและผลงาน
2. สถานการณ์การสื่อสารเป็นการแถลงข่าวที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว กล่าวได้ในแง่หนึ่งว่า เป็นเหตุการณ์ที่จะทำให้ความนิยมในตัวตนและผลงานแปรเปลี่ยนไป เหตุการณ์อื้อฉาวในงานวิจัยนี้ หมายถึง เหตุการณ์ที่จัดเป็นสถานการณ์การสื่อสารในภาวะวิกฤติอันได้แก่ 1) ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ 2) เสี่ยงต่อการเกิดสภาพอันไม่พึงปรารถนา 3) สภาพอันไม่พึงปรารถนานั้นส่งผลคุกคามและ/หรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง (Doorley and Garcia, 2007) และมีคุณสมบัติตามที่ Thompson (2000) แจกแจงไว้ 5 ประการคือ 1) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานและค่านิยมของคนในสังคม 2) เป็นเรื่องลับซ่อนเร้นหรือปกปิดไว้ 3) สาธารณชนไม่ยอมรับพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนต่อข้อกำหนดของสังคมนั้น 4) มีการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนอย่างเปิดเผยว่าไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเช่นนั้น 5) มีภาวะเสี่ยงที่จะเกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงจากเรื่องที่เกิดขึ้น
3. ผู้ฟังหรือผู้รับสาร คือ สาธารณชนที่ติดตามการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

4. ช่องทางการสื่อสาร คือ การสื่อสารมวลชน สื่อมวลชนทำหน้าที่นำเสนอหรือรายงาน การแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยให้สาธารณชนได้รับรู้ กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องปกติที่เรื่องราวเกี่ยวกับผลงานในวงการบันเทิงและชีวิตส่วนตัวของบุคคลกลุ่มนี้จะได้รับการนำเสนอสู่สังคมผ่านการถ่ายทอดของสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามในทางกลับกันก็อาจกล่าวได้ว่า บุคคลในวงการบันเทิงเองก็สามารถเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารมวลชนส่งสารไปยังผู้รับสารที่เป็นสาธารณชนคนไทยทั่วประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตนเองมีประเด็นที่ทำให้สื่อมวลชนสนใจ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจัดเป็นปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลในวงการบันเทิงนำสื่อมวลชนให้มาฟังเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวของตน โดยอาจเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนซักถามเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมวลชนเผยแพร่เรื่องดังกล่าวสู่สาธารณชนต่อไป ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2551 - 31 ธันวาคม 2556 ได้ข้อมูลจำนวน 55 ปริจเฉท

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรม

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องปริจเฉทวิเคราะห์ ปริจเฉทกับการสื่อสาร ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร และทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์

2. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลวิจัยจากฐานข้อมูลออนไลน์ที่นำเสนอข่าวที่ตัดจากหนังสือพิมพ์ (กฤตภาคข่าว) 2 แหล่งคือ MiC e-Library และ iQNewsClip ฐานข้อมูลข่าวทั้ง 2 แหล่งจัดเก็บข่าวในรูปแบบของภาพข่าวทั้งสีและขาวดำไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถสืบค้นรายละเอียดของข่าวได้ ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจากหมวดหมู่ต่อไปนี้

1) ฐานข้อมูล MiC e-Library ค้นหากิจกรรม ภาษาและสื่อสารมวลชน/ ศิลปวัฒนธรรม และค้นหาจากหัวเรื่องต่อไปนี้ วิทยุ/โทรทัศน์, ดนตรีและเพลง, ภาพยนตร์

2) ฐานข้อมูล iQNewsClip ค้นหากิจกรรม หัวเรื่องต่อไปนี้ หนังสือพิมพ์กลุ่มบันเทิง_บันเทิง (ดนตรี), หนังสือพิมพ์กลุ่มบันเทิง_บันเทิง (ภาพยนตร์/ละคร), หนังสือพิมพ์กลุ่มบันเทิง_ข่าวอื่น ๆ

วิธีการเก็บข้อมูลมีดังนี้

- 1) พิมพ์คำสำคัญที่ใช้ในการค้นหาคือ “ແລງຂ່າວ” ลงในฐานข้อมูลออนไลน์ข้างต้น
- 2) คัดเลือกข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการແລງຂ່າວเหตุการณ์อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง โดยจำกัดความลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวดังที่ได้กล่าวไปในหัวข้อ 1.4
- 3) สืบค้นรายละเอียดของข่าวที่คัดเลือกแล้วจากแหล่งข้อมูลอื่นที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น หนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ที่รายงานข่าวเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้รายละเอียดของข่าวอย่างสมบูรณ์
- 4) สืบค้นคลิปวิดีโอการແລງຂ່າວที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ เว็บไซต์ยูทูป และเว็บไซต์อื่น ๆ เก็บข้อมูลจากคลิปวิดีโอการແລງຂ່າວที่สมบูรณ์ที่สุด
- 5) เรียงคลิปวิดีโอการແລງຂ່າວตามลำดับวันเวลาที่จัดແລງຂ່າວก่อน-หลัง และกำหนดให้คลิปวิดีโอการແລງຂ່າวลำดับแรกของข้อมูลทั้งหมดเป็น เหตุการณ์ที่ 1 แล้วลำดับคลิปทั้งหมดไปจนถึงเหตุการณ์ที่ 55 รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลการແລງຂ່າວของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

เหตุการณ์ ¹	วันที่จัดແລງຂ່າວ		ความยาว (นาที)
	ปี	วัน-เดือน	
1) บอย-ถกลเกียรติ แผลงขอโทษ ซี้ไม่มีเจตนาหยามแอร์ราย ยอมปรับบทละครสงครามนางฟ้า	2551	วันที่ 23 มกราคม	18
2) บรู๊ค แผลงแก้ต่างให้ กบ ขอโทษแม่ที่ทำให้เหนื่อยใจ		วันที่ 27 มีนาคม	12
3) เกิร์ลลี่ เบอร์รี่ แผลงข่าวขอโทษกระทรวงวัฒนธรรม ลั่นแต่ตั้งเช็กซีแต่มีสิทธิเป็นคนไทย!		วันที่ 18 เมษายน	14
4) อัน-สรารุฒิ แผลงข่าวทั้งน้ำตา ยอมรับคลิปอื้อสาว		วันที่ 7 ตุลาคม	7
5) โป่งลงสละฮอน แผลงขอโทษชาวเชียงใหม่ ย้ำ มีวิสัยทัศน์ ไม่มีเจตนาลบหลู่วัด		วันที่ 19 พฤศจิกายน	12
6) กบ-บรู๊คแผลงกราบขอโทษแม่แล้ว ยอมรับผิดเอง ที่ไม่เคลียร์ปัญหาแต่แรก		วันที่ 28 ธันวาคม	8
7) แพม แผลงพร้อมโชว์หลักฐานพลอยเขียนด่าในไฮไฟว์	2552	วันที่ 10 มีนาคม	12
8) พลอย จบปัญหายอมแผลงขอโทษ แพม		วันที่ 8 เมษายน	19
9) การ์ตูน-อินทิรา แผลงขอโทษยอมรับเคยวิวาท		วันที่ 14 เมษายน	11
10) ซาคริตร์ทำให้แผลงโจมตีพ็อดอาร์หนังแฟนเก่า		วันที่ 24 สิงหาคม	10
11) ดิว แผลงรับเป็นมือตบในคลิป		วันที่ 7 กันยายน	9

¹ เนื้อหาการແລງຂ່າວโดยสังเขปอยู่ในภาคผนวก

เหตุการณ์	วันที่จัดแสดงข่าว		ความยาว (นาที)
	ปี	วัน-เดือน	
12) เอ-ไซยา แกล้งยีนยันไม่เคยเห็นหน้าคนชื่อ จอย (ที่แจ้งความกล่าวหาหลอกหลวง)	2553	วันที่ 21 มกราคม	10
13) ลีเดีย แกล้งข่าวขอโทษ เสียข้อ เปิดเผยเรื่องไม่ต่อสัญญา จนเสียไม่พอใจ		วันที่ 29 มิถุนายน	14
14) มาร์ค วิ 11 แกล้งขอโทษนายกรัฐมนตรีน		วันที่ 14 กรกฎาคม	30
15) ณีฎฐ์ เทพหัสดินฯ แกล้งทำร้ายแฟนเก่าจริง แต่ไม่เจตนา		วันที่ 29 กรกฎาคม	10
16) เบน-ชลาทิศ แกล้งขอโทษ รับเมาจริง รู้สึกตัวอีกทีนอนไอซียู		วันที่ 14 สิงหาคม	8
17) เดียร์-นักรบ วง Acappella 7 แกล้งเปิดใจทั้งน้ำตา ยอมรับผิดคิดสั้นเสพยา		วันที่ 4 กันยายน	15
18) फिल्मแกล้งข่าวรับเคยกบ แอนนี่ บรู๊ค พร้อมรอผลดีเอ็นเอ		2553	วันที่ 16 กันยายน
19) เสียข้อ แกล้งสั่งระงับงาน फिल्म ทั้งหมด	วันที่ 20 กันยายน		8
20) फिल्मยอมทุกอย่าง หลังน้ำตา แกล้งขอโทษ	วันที่ 23 กันยายน		16
21) เสียข้อแกล้งข่าว เปิดความจริง फिल्म - แอนนี่ บรู๊ค - จูน กิตติคุณ	วันที่ 28 กันยายน		12
22) เมธีแกล้งแฉแหก ‘แอนนี่’ สารพัดคำลวง ทำฟ้องมา ฟ้องกลับ	วันที่ 7 ตุลาคม		14
23) โอ-วรุฒ แกล้งเลิกเมีย ยันน้องแอร์บัสลูกตน	วันที่ 2 ธันวาคม		8
24) มาชา กฤษณ์ แกล้งข่าวเคลียร์ความสัมพันธ์จบไม่สวย	วันที่ 16 ธันวาคม		12
25) ปีม-กวี แกล้งข่าวยกเลิกคอนเสิร์ต เดอะ โฟร์ ซีซัน ยันความสัมพันธ์กับอาร์เอสยังเหมือนเดิม	วันที่ 21 ธันวาคม		10
26) แบงค์ วงแคลช แกล้งขอโทษ ทวิตล้อเลียนเหตุสินามิ ที่ญี่ปุ่น	2554		วันที่ 14 มีนาคม
27) แอ็ด คาราบาว แกล้งขอโทษทุ่มกีตาร์กลางงาน “สี่สั้นอวอร์ดส์”		วันที่ 25 มีนาคม	15
28) กอล์ฟ ร่ำไห้ แกล้งขอโทษแม่ ปัดพุดถึง ดิว		วันที่ 23 เมษายน	13
29) มาชา แกล้งข่าวภาพหลุด ยอมรับว่าเป็นตนจริง		วันที่ 24 มิถุนายน	8
30) เจมส์-เอ๊ะ แกล้งยุติความสัมพันธ์รัก 12 ปี ยันไม่มีมือที่สาม		วันที่ 20 กรกฎาคม	12
31) ฮาเวิร์ด หวัง แกล้งร่ำไห้ ขอโทษทำให้ผิดหวัง		วันที่ 5 สิงหาคม	7
32) ‘ชมพู่’ แกล้งขอโทษ ‘ออย’ แจงเพื่อนแกล้งทวิต		วันที่ 29 สิงหาคม	8
33) เสก โลโซ เปิดบ้านพักย่านวิชรพล แกล้งข่าวเปิดใจถึง ข่าวฉาวที่เกิดขึ้น		วันที่ 19 ธันวาคม	26
34) แกรมมีตั้งโต๊ะแกล้ง ฉีกสัญญา “เสก โลโซ” ยุติสัมพันธ์ภาพ หมดสภาวะความเป็นศิลปิน		วันที่ 20 ธันวาคม	20

เหตุการณ์	วันที่จัดแสดงข่าว		ความยาว (นาที)	
	ปี	วัน-เดือน		
35) ฌอห์น แกลงแทน พลอย แต่งแล้ว ท้อง 1 เดือน ป้องพี่สาวแย่งแฟนคนอื่น	2555	วันที่ 24 เมษายน	16	
36) อัม อริชาติ แกลงโต้ เปล่าทิ้งแม่บังเกิดเกล้า		วันที่ 29 พฤษภาคม	15	
37) บ๊วยแกลงเล็กตุ๊ก ร้องไห้ รับไม่ได้คนดำไม่รักลูก		วันที่ 9 กรกฎาคม	11	
38) จีจ้า-ญาณิน ควงสามีลูกครึ่งแกลงข่าว ยอมรับท้องก่อนแต่ง		วันที่ 29 สิงหาคม	13	
39) พลอย ฌอมมาลย์ ปล่อยโฮแกลงโต้เลี้ยงภาชี		วันที่ 29 สิงหาคม	28	
40) วิลลี่แกลงถอดเปื้อนจากรายการสาระแน ปรับรูปแบบ รายการ		วันที่ 15 กันยายน	16	
41) เปิ้ล-นาคร แกลงลาคนดูสาระแน รับร้องไห้เสียใจ		วันที่ 24 กันยายน	7	
42) เจมส์แกลงขอโทษแฟนคลับ ไม่ได้จัดงานมีตติ้ง หลอกขายตรง		วันที่ 8 ตุลาคม	30	
43) โป่งเหงงควงเมียบแกลงยอมรับยายอ้อยเป็นแม่จริง ๆ		วันที่ 15 พฤศจิกายน	16	
44) แกลงแล้ว ปั่นจั่นขอโทษโตโน่ หึงยิปซีจนหน้ามืด		2556	วันที่ 25 มกราคม	27
45) ลาล่า-ลูคู แกลงแยกตัวจากวงโปงลางฯ พร้อมตั้งคณะแสดง ในสังกัดอาร์สยาม	วันที่ 31 มกราคม		17	
46) แพนเค้ก, แม่ แกลงขอโทษสื่อปิดใจรั้นบ้าน อ่างลิ้ม วางของผิดที่	วันที่ 12 กุมภาพันธ์		5	
47) ซี-ศิววัฒน์ แกลงยืนยันรักกันดีกับ เอมี่ ย้ำ กระแต่ไม่ใช่ มือที่สาม	วันที่ 12 มีนาคม		32	
48) หนิง แกลงโชว์ข้อความ ไฮโซน้ำหวานสวีทสามี	วันที่ 30 มีนาคม		25	
49) กรีนเปิดใจแกลงข้อหาอกตัญญู เผยเคลลี่เข้าขอขมาพ่อแล้ว	วันที่ 21 พฤษภาคม		15	
50) พ่อ “ปั่นปั่น” แกลงลูกสาวเสพยาไอซ์จริง	วันที่ 25 กรกฎาคม		4	
51) GTH แกลง “ปั่นปั่น” สารภาพเสพยาไอซ์เพราะอยากหอม ขอกำลังใจและให้โอกาสน้อง	วันที่ 25 กรกฎาคม		28	
52) เจนี่-เอ๋ ควงคู่แกลง ประกาศแต่งงาน-โต้ข่าวท้อง	วันที่ 8 สิงหาคม		9	
53) มะนาว แกลงข่าวโต้เป็นเมียน้อย บรรหาร	วันที่ 11 กันยายน		16	
54) ไบเตย แกลงข่าว ขอโทษเฮียฮ้อ-ทักษิณ ทิ้งน้ำตา	วันที่ 18 กันยายน		14	
55) บอย-ปกรณ์ แกลงขอโทษ ยอมรับภาพหลุดกับสาว เป็นตนเอง	วันที่ 5 พฤศจิกายน		10	
			รวม	776 นาที

6) ถ่ายถอดเสียงจากคลิปวิดีโอการแถลงข่าวเป็นตัวอักษร เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นที่กลวิธีการแถลงข่าว ผู้วิจัยจึงไม่ได้ใช้สัญลักษณ์การถ่ายทอดเสียงตามแบบงานที่ศึกษาด้านสนทนาวิเคราะห์ วิธีการถ่ายทอดเสียงในงานวิจัยนี้มีลักษณะดังต่อไปนี้

- การสะกดคำจะยึดตามหลักภาษาเขียน เช่น “เขา” แทนการออกเสียงว่า “เค้า” “ไหม” แทนการออกเสียงว่า “มัย” เป็นต้น
- ใช้การเว้นวรรคแทนจังหวะการหยุดพูดของผู้แถลงข่าว
- ชื่อเฉพาะของบุคคล ได้แก่ ชื่อผู้แถลงข่าว (ในกรณีที่ใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1) และชื่อบุคคลที่ถูกพาดพิงถึงจะพิมพ์ตัวเอน
- อวัจนภาษาของผู้แถลงข่าว เช่น การแสดงอากัปกิริยาขณะแถลงข่าวจะบันทึกเป็นถ้อยคำไว้ในวงเล็บ

7) บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับบริบทของการแถลงข่าว เช่น ที่มาของการแถลงข่าว ช่วงเวลาของการแถลงข่าวหลังเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร่วมแถลงข่าว รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดแถลงข่าวตามที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ รวมทั้งข้อความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแถลงข่าวที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ยูทูบ เป็นต้น

8) จัดทำสารสังเขปเนื้อหาการแถลงข่าวทั้ง 55 เหตุการณ์ และนำเสนอไว้ในภาคผนวก

3. วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1) วิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของคุณคณิน ในวงการบันเทิงไทยตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการสื่อสารของ Hymes (1974) เพราะเห็นว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยในการสื่อสารตามแนวทางดังกล่าวจะทำให้เห็นภาพรวมของการสื่อสารในปริจเฉทการแถลงข่าวได้เป็นอย่างดี บริบทของการสื่อสารนี้จะเชื่อมโยงกับการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการสื่อสาร และสะท้อนให้เห็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อรูปแบบการใช้ภาษาในปริจเฉทนี้

2) วิเคราะห์โครงสร้างของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของคุณคณินในวงการบันเทิงไทย เพื่อให้เห็นโครงสร้าง องค์ประกอบของปริจเฉทที่กำลังศึกษา เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยในภาพรวม

3) วิเคราะห์กลวิธีการกู่ภาพลักษณะในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของคุณคณินในวงการบันเทิงไทยโดยใช้แบบการกู่ภาพลักษณะของ Benoit (1995) เป็นกรอบหลัก ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าแบบการกู่ภาพลักษณะดังกล่าวพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ศึกษาวิธีการที่บุคคลหรือองค์กรใช้กู่ภาพลักษณะที่เสียไปเมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดแล้วสังคมรับรู้ จึงเหมาะกับการศึกษาข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

นอกจากนี้การวิเคราะห์กลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษซึ่งเป็นแบบการกู่ภาพลักษณ์หนึ่งนั้น จะใช้แนวคิดเรื่องชุดวัจนกรรมการขอโทษมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อให้สามารถอธิบายได้ละเอียดยิ่งขึ้น หลังจากวิเคราะห์กลวิธีต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยจะนับจำนวนความถี่ของการปรากฏกลวิธีเหล่านั้น เพื่อนำผลที่ได้ไปประกอบในการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้กลวิธีดังกล่าว กล่าวโดยภาพรวมได้ว่า ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาที่พบในปริจเฉทการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นวิเคราะห์ภาษาในบริบทการใช้

4) วิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

4. เรียบเรียงและรายงานผลการวิจัย
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายและเสนอแนะ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นลักษณะปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย
2. ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยกับกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์และกลวิธีทางภาษา
3. ทำให้เห็นความคิด ความเชื่อ และค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนจากกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์และกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย
4. เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยเชิงปริจเฉทวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับการศึกษาวิจัยด้านการสื่อสารมวลชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ศึกษาปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้คือ แนวคิดเรื่องปริจเฉทวิเคราะห์ แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร แนวคิดเรื่องการกู่ภาพลักษณ์ แนวคิดเรื่องการขอโทษ แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์และงานประชาสัมพันธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาพลักษณ์และการตอบคำถามสื่อมวลชน เพื่อเป็นแนวทางประกอบการวิจัย รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเรื่องปริจเฉทวิเคราะห์

2.1.1 ความหมายของปริจเฉท

นักภาษาศาสตร์นิยามความหมายคำว่า discourse ไว้หลากหลาย เช่น Harris (1952) กล่าวว่า discourse คือ “A connected speech or writing” หรือ ข้อความที่พูดหรือเขียนต่อเนื่องกัน Stubbs (1983) กล่าวถึง discourse ไว้ว่าเป็น “Language above the sentence or above the clause” หรือข้อความที่อยู่เหนือกว่าระดับประโยคหรือระดับอนุพากย์ ส่วน Brown and Yule (1983) มองว่า discourse คือ “language in use” หรือภาษาในบริบทการใช้ ทำนองเดียวกับ Tannen (1990) ที่ให้คำนิยามไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า discourse เป็นภาษาที่เกิดขึ้นในรูปแบบใดก็ตามในบริบทใดก็ตาม อาจเป็นประโยคสองประโยคที่เรียงต่อกันและอาจจะแต่ขึ้นมา ในขณะที่ Fairclough (1995) มองว่า “discourse is use of language seen as a form of social practice” หรือการใช้ภาษาที่มองได้ว่าเป็นรูปแบบของวิถีปฏิบัติทางสังคม และ Johnstone (2002) มองในแง่การสื่อสารว่า discourse คือ “actual instances of communication in the medium of language” หรือสารที่มีการสื่อออกไปผ่านภาษา

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 2-5) กล่าวว่า นิยามปริจเฉทแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง กล่าวคือ ตามแนวทางโครงสร้างนิยม ปริจเฉทคือหน่วยภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค ส่วนตามแนวหน้าที่นิยม ปริจเฉทคือภาษาในบริบทการใช้ และการแบ่งดังกล่าวสัมพันธ์กับแนวทางการศึกษาปริจเฉท (ดังจะได้กล่าวถึงในหัวข้อ 2.1.2 ต่อไป) ทั้งนี้สอดคล้องกับที่กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2539: 1-2) กล่าวว่า ปริจเฉทไม่ได้หมายถึงตัวบทที่เป็นผลจากการสนทนาหรือผลจากกิจกรรมทางภาษาเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกระบวนการทางสังคมที่ก่อให้เกิดปริจเฉท และในทางกลับกันได้รับผลกระทบจากปริจเฉทนั้น ๆ ซึ่งนับหนึ่งก็คือผลของการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ

ในภาษาไทยมีคำที่หมายถึง discourse อยู่หลายคำ ได้แก่ ข้อความต่อเนื่อง (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2521) ปริจเฉท (เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์, 2530) วจนะ (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2537) สัมพันธสาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ระบบข้อความ (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539) วาทกรรม (กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์, 2539) และภาษาระดับข้อความ/ข้อความ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2561) ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า “ปริจเฉท” แทนคำว่า discourse โดยหมายถึง ข้อความที่มีโครงสร้างสูงกว่าประโยค มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบอย่างชัดเจน และใช้สื่อสารในสถานการณ์ทางสังคมที่มีบริบทแบบต่าง ๆ

2.1.2 ปริจเฉทวิเคราะห์

ปริจเฉทวิเคราะห์เป็นแนวทางการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ 1) รูปภาษาที่อยู่เหนือกว่าระดับประโยค และ 2) ความสัมพันธ์ของลักษณะทางภาษากับบริบทของการสื่อสาร นักปริจเฉทวิเคราะห์เชื่อว่ามีการเฉพาะแบบในสถานการณ์การสื่อสารแต่ละประเภท ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงลักษณะเฉพาะของการสื่อความหมายเท่านั้น หากแต่ยังรวมรูปแบบภาษาบางประการที่ฝังแน่นติดอยู่กับการสื่อสารแต่ละประเภทด้วย ดังที่ Brown and Yule (1983) กล่าวว่า การวิเคราะห์ปริจเฉทเป็นการวิเคราะห์ภาษาในบริบทการใช้ เราไม่สามารถศึกษาภาษาโดยไม่ศึกษาจุดประสงค์หรือหน้าที่ของรูปภาษาที่นำมาใช้ในกิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ได้ สอดคล้องกับที่ Schiffrin (1994) เสนอว่าแนวทางการวิเคราะห์ปริจเฉทนั้นทำได้ทั้งระดับ “utterances” หรือ ถ้อยคำที่พูดหรือเขียน และระดับที่บริบทมีความเกี่ยวข้องติดอยู่กับรูปภาษา และนั่นคือการศึกษาหาความหมายของถ้อยคำที่ใช้ในระดับวินัยปฏิบัติศาสตร์

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า แนวทางการศึกษาปริจเฉทนั้นไม่ได้มุ่งศึกษาเฉพาะ “Language above the sentence or above the clause” (Stubbs, 1983: 1) หรือ “ภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคหรืออนุพากย์” ตามแบบการนิยามปริจเฉทที่แพร่หลายในยุคแรกเท่านั้น (ดู กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์, 2539) ดังได้กล่าวในหัวข้อ 2.1.1 แล้วว่า ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 5) ชี้ให้เห็นว่า นิยามปริจเฉทแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง ตามแนวทางโครงสร้างนิยามปริจเฉทคือหน่วยภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค ส่วนตามแนวหน้าที่นิยามปริจเฉทคือภาษาในบริบทการใช้ และอธิบายการศึกษาปริจเฉททั้ง 2 แนวทางไว้ดังนี้

แนวทางที่หนึ่งคือการศึกษาปริจเฉทในฐานะภาษาระดับที่สูงกว่าประโยค พิจารณาว่าปริจเฉทต้องมีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน คือมีเอกภาพและสัมพันธภาพ ผู้ที่ศึกษาปริจเฉทการเขียน (written discourse) มองว่าองค์ประกอบของปริจเฉทก็คือปริจเฉทที่ซ่อนอยู่ ย่อหน้า หรือประโยค แต่สำหรับผู้ศึกษาปริจเฉทการพูด (spoken discourse) ซึ่ง

ประกอบด้วยหน่วยที่แบ่งโดยทำนองเสียงและความหมายเป็นสำคัญนั้นเสนอว่าปริจเฉทมี “ถ้อยคำ” เป็นองค์ประกอบ

การศึกษาปริจเฉทตามแนวทางนี้ มองว่าภาษาเป็นปรากฏการณ์ทางความคิด ถึงแม้ภาษาจะมีหน้าที่ทางสังคม แต่หน้าที่ทางสังคมของภาษาก็มิได้มีผลต่อโครงสร้างของภาษา ดังนั้น การศึกษาหน่วยภาษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งระดับปริจเฉท จึงไม่เน้นเรื่องบริบทการใช้และหน้าที่ทางสังคม แต่มุ่งวิเคราะห์โครงสร้างของหน่วยภาษานั้น ๆ

แนวทางที่สองคือการศึกษาปริจเฉทในฐานะที่เป็นภาษาในบริบทการใช้นั้นเริ่มรู้จักกันดีเมื่อ Brown and Yule (1983: 1) เสนอแนวทางการวิเคราะห์ปริจเฉทในหนังสือ Discourse Analysis ไว้ว่า

The analysis of discourse is, necessarily, the analysis of language in use. As such, it cannot be restricted to the description of linguistic forms independent of the purposes or functions which those forms are designed to serve in human affairs. While some linguists may concentrate on determining the formal properties of a language, the discourse analyst is committed to an investigation of what language is used for.

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวทางการศึกษาปริจเฉททั้งสองแบบจะพบว่า การวิเคราะห์ปริจเฉทตามแนวโครงสร้างนิยมซึ่งเป็นการศึกษาแบบที่เรียกว่า text-as-product approach ศึกษาว่าปริจเฉทประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง องค์ประกอบเหล่านั้นจัดเรียงกันอย่างไรและทำหน้าที่ใดในโครงสร้าง เป็นการศึกษาเฉพาะตัวบท (text) ซึ่งเป็นผลผลิตของกิจกรรมทางภาษาหรือกิจกรรมการสื่อสาร ส่วนการวิเคราะห์ปริจเฉทในฐานะภาษาในบริบทการใช้ หรือ discourse – as process approach นั้น เป็นการพิจารณากระบวนการผลิตและกระบวนการตีความหรือทำความเข้าใจปริจเฉท กล่าวคือ ต้องพิจารณาว่าใครเป็นผู้พูดหรือผู้เขียน ใครเป็นผู้รับสาร ผู้พูดต้องการสื่อเจตนาใด ปัจจัยใดมีผลให้ผู้พูดหรือผู้เขียนผลิตปริจเฉทที่มีโครงสร้างเช่นนั้น กล่าวโดยสรุป การศึกษาปริจเฉทตามแนวทางนี้ ปริจเฉทไม่ได้เป็นเพียงรูปภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค แต่คือ “กระบวนการหรือวิถีที่ผู้พูดหรือผู้เขียนใช้รูปภาษาสื่อความหมายเพื่อให้บรรลุเจตนาบางประการ” (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 5)

Schiffirin (1994) ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาปริจเฉทมีขอบเขตที่กว้างขวางและมีแนวทางการวิเคราะห์ที่หลากหลาย ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 27) ได้สรุปแนวทางการศึกษาที่

Schiffirin (1994) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง Approaches to Discourse ว่ามี 6 แนวทางคือ แนววจนกรรม แนวภาษาศาสตร์สังคมเชิงปฏิสัมพันธ์ แนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร แนววิจัยปฏิบัติศาสตร์ แนวสนทนาวิเคราะห์ และแนวเน้นการแปร งานวิจัยนี้จะใช้แนวทางชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารมาเป็นกรอบในการอธิบายองค์ประกอบการสื่อสารในปริศนาการแถลงข่าว อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง และในการวิเคราะห์การขอโทษซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ในการแถลงข่าว ผู้วิจัยก็จะใช้แนวคิดเรื่องวจนกรรมมาเป็นกรอบในการอธิบาย

การศึกษาปริศนาการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการศึกษาปริศนาในฐานะที่เป็นภาษาในบริบทการใช้เพื่อให้บรรลุเจตนาบางประการแล้ว ยังสนใจด้วยว่า “what happens when people draw on the knowledge they have said, heard, seen, or written before to do things in the world” (Johnstone, 2002: 3) กล่าวคือ เกิดอะไรขึ้นบ้างเมื่อเรานำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เคยได้พูด ได้ยิน ได้เห็น หรือได้เขียนมาก่อนนั้นมาใช้ “กระทำการต่าง ๆ ในโลกนี้” เช่นแลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงอารมณ์ความรู้สึก สร้างอารมณ์ความรู้สึกสนุกสนานให้ตนเองและผู้อื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการทำให้เกิดปริศนาประเภทต่าง ๆ ตามแบบที่เป็นอยู่ในแต่ละสังคมหรือชุมชนผู้ใช้ภาษา ลักษณะของรูปแบบโครงสร้างและการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นอย่างเฉพาะแบบนั้นจะแสดงให้เห็นความคิดความเชื่อและค่านิยมบางประการของผู้มีส่วนร่วมในปริศนาที่นั้น ดังที่ Van Dijk (1997: 2-3) กล่าวว่า ปริศนาวิเคราะห์เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และมีความเกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม ในการสนทนากันนั้น ผู้ใช้ภาษาหรือผู้ร่วมสนทนาต่างมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบปฏิสัมพันธ์ภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ งานวิจัยนี้จึงสนใจด้วยว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยมีผลต่อปริศนาการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยอย่างไร

2.1.3 ปริศนาวิเคราะห์กับการสื่อสาร

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าในด้านหนึ่งนั้นการศึกษาภาษาตามแนวปริศนาวิเคราะห์ให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์ของรูปแบบภาษากับบริบทของการสื่อสาร คือการที่ผู้ใช้ภาษารู้จากสถานการณ์ที่ตัวเองข้องเกี่ยวอยู่ว่าจะต้องตีความความหมายของผู้ใช้ภาษาคนอื่น ๆ อย่างไร และจะผลิตสร้างรูปภาษาเช่นไรในสถานการณ์การสื่อสารแต่ละประเภท Cook (1989) ได้กล่าวถึงเรื่องบริบทของการติดต่อสื่อสาร (The context of communication) ว่าเป็นการอธิบายว่าใครกำลังติดต่อกับใคร ทำไม อยู่ในสถานการณ์ของสังคมรูปแบบใด ผ่านสื่อประเภทใด และการพัฒนาการติดต่อสื่อสารนั้นแตกต่างกันทั้งรูปแบบและวิธีการดำเนินการอย่างไร รวมถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันและกันนั้นเป็นไปในรูปแบบใด

Tracy (2003) กล่าวว่า ปริจเฉทวิเคราะห์ในสาขาการสื่อสารเป็นการศึกษาตัวบทที่สัมพันธ์กับบริบทการใช้ การที่ผู้สื่อสารนำเสนอตัวเองในสถานการณ์การสื่อสาร การจัดการความสัมพันธ์กับผู้ร่วมสื่อสาร การจัดองค์การสื่อสารแบบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับชนบของสังคม ในฐานะที่ผู้พูดเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ปริจเฉทวิเคราะห์ในงานสาขาการสื่อสารช่วยให้เห็นจุดเด่นของภาษาที่มีพลังในการโน้มน้าวผู้คนในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการผสมผสานแนวทางการศึกษาจากหลาย ๆ ศาสตร์ในการศึกษาปริจเฉทด้วย

ดังได้กล่าวแล้วในตอนต้นว่า ปริจเฉทวิเคราะห์ศึกษาข้อความต่อเนื่องทั้งที่อยู่ในรูปแบบการเขียนและการพูด Tracy (2003) กล่าวว่าสำหรับนักการสื่อสาร การศึกษาปริจเฉทการพูดเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าใครกำลังพูดกับใคร ในสถานการณ์เฉพาะแบบใด เช่น การพูดกันสองคน พูดกันเป็นกลุ่ม หรือพูดในที่สาธารณะ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการทำความเข้าใจรูปแบบและปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดที่เกิดขึ้นในปริจเฉท คำถามที่น่าสนใจคือผู้พูดออกแบบ วางโครง กำหนดรูปแบบ (shape) ปริจเฉทการพูดของตนอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังที่แตกต่างกันหลากหลาย

เมื่อผู้ฟังมีผลต่อรูปแบบปริจเฉท ผู้พูดจึงต้อง “ประดิษฐ์ประดอย” ปริจเฉทการพูดของตน (crafting their talk) เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสื่อสารแต่ละครั้งซึ่งมีรูปลักษณะของการสื่อสารแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เรื่องที่พูด หรือกลุ่มผู้ฟังที่ต่างกัน นอกจากนี้ในขณะที่โครงสร้างของปริจเฉทและกลวิธีทางภาษาเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันและมีความสำคัญในปริจเฉทการพูด (Schiffrin, 1994) แง่มุมที่จะต้องนำเสนออย่างแยกย่อยก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับนักการสื่อสารสนใจด้วย อะไรหรือความสัมพันธ์ในรูปแบบใดที่เป็นปัจจัยให้ผู้พูดเลือกใช้วิธีการสื่อสารแบบนั้น ๆ เป็นคำถามที่นักการสื่อสารที่ใช้แนวทางปริจเฉทวิเคราะห์มุ่งหาคำตอบ

Tracy (2003) เสนอความคิดเรื่อง “สถานการณ์ที่เป็นปัญหา” (problematic situation) ซึ่งเป็นความคิดสำคัญอีกประการหนึ่งในการศึกษาปริจเฉทตามแนวการสื่อสาร ความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้สามารถนำมาใช้ศึกษารูปแบบภาษาที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เป็นความขัดแย้ง หรือสถานการณ์ที่ต้องการการโน้มน้าวใจ หรืออาจจะเป็นเหตุการณ์การสื่อสารที่มีเป้าหมายหลายประการพร้อม ๆ กันได้ น่าสนใจว่าวิธีการแบบใดที่ผู้พูดส่วนมากเลือกใช้ซึ่งจะแสดงให้เห็นด้วยว่าเป็นวิธีการที่สร้างความพึงพอใจ สามารถลดความขัดแย้ง และสร้างความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มได้

อีกมุมมองหนึ่งที่ Tracy เสนอไว้คือ การพิจารณาปริจเฉทการพูดว่าเป็น “การกระทำที่พร้อมปรับเปลี่ยน” ตรงกับแนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงประยุกต์ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และแก้ไขข้อติดขัดที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการกระทำในบริบทสถานการณ์ชีวิตจริง การพิจารณาปริจเฉทในแง่นี้คือการให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายของปริจเฉทใน

การสื่อสารแต่ละสถานการณ์เป็นหลัก นอกจากนี้สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการศึกษาปริจเฉทคือ การนิยามปัญหาว่าเป็นปฏิบัติการที่ต้องอาศัยมุมมองในการแก้ไข และผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้นจะใช้มุมมองของตนอย่างไรบ้าง สอดคล้องกับที่ Johnstone (2002) เสนอว่า เมื่อเรารู้ว่าเราต้องพูดเพื่อโน้มน้าวหรือทำให้ใครเปลี่ยนความคิดความเชื่อต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราจะกำหนดหรือวางรูปแบบปริจเฉทไว้ก่อนเพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสื่อสารได้อย่างดีที่สุด

ในงานวิจัยนี้ผู้พูดในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวเป็นบุคคลในวงการบินไทยที่กล่าวได้ในแง่หนึ่งว่าอยู่ในสถานการณ์ตามแบบที่ Tracy (2003) เรียกว่าเป็น “สถานการณ์ที่เป็นปัญหา” เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวที่สังคมมองว่าผิด ปริจเฉทการพูดของบุคคลเหล่านี้จึงน่าจะมีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจ เพราะต้องมีการกำหนดรูปแบบโครงสร้างและกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อให้สื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.2 ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

ในการวิเคราะห์ภาษานอกจากจะต้องทำความเข้าใจตัวภาษาแล้ว สิ่งที่แวดล้อมการใช้ภาษาก็มีความสำคัญ เพราะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาในแต่ละสถานการณ์ให้ต่างกันไป ผู้ใช้ภาษามักทราบดีว่าตนเองกำลังสื่อสารกับใคร ที่ไหน และอย่างไร ซึ่งบางครั้งก็เป็นไปเองตามธรรมชาติ แต่บางครั้งก็ถูกควบคุมอย่างตั้งใจโดยผู้ใช้ภาษา จึงกล่าวได้ว่าบริบทหรือลักษณะที่แวดล้อมการใช้ภาษาในแต่ละสถานการณ์นั้นสัมพันธ์กับรูปแบบภาษาที่สื่อออกมา แนวทางการศึกษาบริบทของการสื่อสารที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางก็คือแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของ Dell Hymes

Hymes ได้พัฒนาและนำเสนอแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารในระหว่างทศวรรษ 1960-1970 ด้วยเห็นว่ารูปแบบการใช้ภาษาของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่อาศัยอยู่ และความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายหรือวิเคราะห์ให้เห็นได้ชัดเจนด้วยวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณนา ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการมีส่วนร่วม การศึกษาตามแนวทางนี้เป็นการวิเคราะห์ภาษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งต้องคำนึงว่าการใช้ภาษาที่ต่างหน้าที่ ต่างเหตุการณ์ ต่างชุมชน หรือต่างสังคม ย่อมแตกต่างกัน เพราะการใช้ภาษาแปรไปตามบริบทที่แวดล้อม การจะเข้าใจการสื่อสารได้ต้องเกิดจากความเข้าใจพฤติกรรมโดยรวมของการสื่อสารนั้นด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นอกจากจะเข้าใจตัวสารซึ่งเป็นแก่นของการสื่อสารแล้ว ยังจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งเป็นบริบทแวดล้อมการสื่อสารนั้น

Hymes (1989) กล่าวว่า เราไม่สามารถพิจารณาถ้อยคำที่พูดโดยละเอียดการพิจารณาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ช่วยก่อร่างรูปแบบถ้อยคำและการสร้างความหมายของถ้อยคำเหล่านั้นขึ้นได้ เขาเสนอแนวคิดเรื่อง “ethnography of speaking” (ต่อมาเป็น “ethnography of

communication”) เพราะต้องการทำให้เกิดการหลุดออกจากความคิดที่ว่า ถ้อยคำต่าง ๆ เป็นเพียงตัวแบบนามธรรม (abstract model) ที่ดำรงอยู่ภายใต้กฎไวยากรณ์ทางภาษา แต่เราสามารถศึกษาภาษาในฐานะ “way of speaking” หรือวิถีที่ถ้อยคำเหล่านั้นใช้พูด (หรือสื่อสาร) และเสนอว่ามีสองส่วนที่ไม่สามารถแยกจากกันได้คือ 1) อะไรที่ผู้พูดสามารถพูดและพูดได้ และ 2) บริบทที่การพูดนั้นเกิดขึ้น เพราะการพูด “ไม่ได้เกิดขึ้นลอย ๆ ในห้วงอวกาศ”

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 8) กล่าวถึงคำว่า “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” หรือ “Ethnography of communication” ว่า มาจากคำว่า “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูด” หรือ “Ethnography of speaking” ซึ่งเป็นคำที่ Hymes คิดใช้เป็นคนแรกเมื่อได้เสนอให้มีการศึกษาภาษาแนวใหม่ กล่าวคือ การพรรณนาภาษาที่ใช้สื่อสารในชุมชน การใช้ภาษาที่มีบทบาทหรือหน้าที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมที่ต่างกันและพิจารณาว่าวัจนกรรม (Speech act) หรือศิลปะการใช้ภาษา (Verbal art) ถูกตีความอย่างไรในสังคมที่ต่างกัน ทั้งนี้ “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” (Ethnography of communication) ยังคงความหมายและแนวคิดของคำว่า “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูด” (Ethnography of speaking) ไว้ ซึ่ง Hymes (1962 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 181) ได้อธิบายไว้ดังนี้

“ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูด” (Ethnography of speaking) หมายถึง การศึกษาบทบาทของภาษาในการสื่อสารของคนในชุมชน หรือการศึกษาโดยละเอียดถึงวิธีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น การศึกษาหน้าที่และการใช้วัจนลีลาต่าง ๆ รวมทั้งภาษาย่อยและภาษาต่าง ๆ ตลอดจนการวิเคราะห์ศิลปะการพูดและวัจนกรรมในแต่ละสังคม

“ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูด” เป็นวิชาที่บูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชา เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา คติชนวิทยา และภาษาศาสตร์ เป็นต้น วิชานี้ศึกษาได้หลายด้าน การวิเคราะห์สัมพันธสารก็อาจรวมอยู่ในวิชานี้ได้ หัวข้อที่นิยมศึกษา ได้แก่ วัจนกรรมที่ใช้เป็นกิจวัตรและวัจนกรรมที่ใช้เป็นพิเศษในบางโอกาส เช่น การเล่าเรื่องตลก การเล่านิทาน การกล่าวอวยพร และการกล่าวถ้อยคำในพิธีกรรมต่าง ๆ ผู้ศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูดเชื่อว่าภาษาเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งเหมือนกับพฤติกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ในสังคม คือ มีกฎควบคุมอยู่ และเราสามารถพรรณนากฎเหล่านั้นได้

Hymes (1974) กล่าวว่า “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูด” (Ethnography of speaking) หรือ “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” (Ethnography of communication) จัดเป็นการศึกษาที่อยู่ในภาษาศาสตร์สังคมที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสาร โดยศึกษาความหมายของวัจนภาษา และตีความความหมายเหล่านั้นในการสื่อสาร เป้าหมายของ “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูด” (Ethnography of speaking) คือการหาขอบเขตของกฎ และบ่งชี้ความสามารถของคนในการใช้ภาษา และการศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารจะวิเคราะห์หน่วยทางสังคมโดยเริ่มจากชุมชนภาษา

ศิริพร รักดีผาสุข (2553: 18-19) ได้สรุปแนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารว่า ได้แก่ แนวคิดเรื่องสมรรถนะการสื่อสาร (Communicative competence) บริบทการสื่อสาร และองค์ประกอบการสื่อสาร รายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องสมรรถนะการสื่อสาร (Communicative competence)

ภาษาส่วนที่ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาสนใจศึกษาคือภาษาที่เป็นการสื่อสารจริงในบริบทการสื่อสารต่าง ๆ ในวัฒนธรรม Hymes (1974) เสนอความคิดว่า แม้ไวยากรณ์จะมีความสำคัญ แต่นักภาษาศาสตร์ก็ไม่ควรละเลยภาษาที่สื่อสารจริงในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะการใช้ภาษาที่สื่อสารจริงนั้นก็ต้องการความสามารถหรือสมรรถนะที่นอกเหนือไปจากความรู้ในการสร้างประโยคให้ถูกไวยากรณ์ การใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้สัมฤทธิ์ผลนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถเช่นกัน Hymes เรียกสิ่งนั้นว่า สมรรถนะการสื่อสาร (Communicative competence) ซึ่งจะเป็นส่วนเติมเต็มความรู้ทางภาษานอกเหนือไปจากความรู้ทางไวยากรณ์ หรือที่ Hymes เรียกว่า สมรรถนะทางภาษา (Linguistic competence) หากนักภาษาศาสตร์ต้องการเข้าใจและเข้าถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างภาษาของมนุษยชาติจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบทั้งสองส่วน สมรรถนะในการสื่อสารนั้นเป็นความรู้ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด ไม่ได้มีลักษณะเป็นข้อกำหนดกฎเกณฑ์อย่างไวยากรณ์ของภาษา แต่มีลักษณะเป็นหลักในการใช้ภาษาเพื่อให้สื่อสารได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ สิ่งนี้นักภาษาศาสตร์ สังคมและนักวิชาการแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารสนใจศึกษาคือ สมรรถนะการสื่อสาร การที่จะเข้าใจการสื่อสารและตัดสินความเหมาะสมหรือความมีประสิทธิภาพของการสื่อสารนั้นจำเป็นต้องพิจารณาบริบทเป็นสำคัญ ในเบื้องต้นทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารจึงได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบริบทในการสื่อสารไว้อย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูลภาษาในรูปการสื่อสาร

บริบทการสื่อสาร

การที่จะเข้าใจการสื่อสารและประเมินว่าการสื่อสารครั้งหนึ่ง ๆ นั้นเหมาะสม มีประสิทธิภาพหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาบริบทเป็นสำคัญ ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารเสนอกรอบในการพิจารณาบริบทในการสื่อสารไว้อย่างเป็นระบบ 4 ระดับ ดังนี้คือ

- 1) ชุมชนการสื่อสาร (Speech community) หมายถึง กลุ่มคนซึ่งใช้ภาษาหรือภาษาย่อยภาษาหนึ่งภาษาใดร่วมกันและรับรู้เข้าใจกฎเกณฑ์การตีความภาษาและการสื่อสารร่วมกัน
- 2) สถานการณ์การสื่อสาร (Communicative situation) หมายถึง เหตุการณ์ทางสังคมซึ่งการสื่อสาร (เหตุการณ์การสื่อสาร) เกิดขึ้น

3) เหตุการณ์การสื่อสาร (Communicative event) หมายถึง ชุดการปฏิสัมพันธ์ด้วยการสื่อสารซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก หัวข้อเรื่อง จุดสนใจหลัก และฉากเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีผู้ร่วมการสื่อสารกลุ่มเดียวกันและใช้รูปแบบภาษาแบบเดียวกัน

4) วัจนกรรมการสื่อสาร (Communicative act) หมายถึง รูปแบบภาษาที่สื่อเจตนาของผู้สื่อสาร

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 182) กล่าวว่าความคิดหลักในการวิเคราะห์ตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารคือ การเข้าถึงพฤติกรรมการพูดหรือการสื่อสารจากมุมมองของมนุษย์ที่เรียกว่า เหตุการณ์สื่อสาร (speech event/communicative event) ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่ผู้พูดใช้ภาษาเพื่อสื่อสารตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และเพื่อความสะดวกและความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ Hymes ได้เสนอตัวแบบที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารซึ่งสรุปเป็นคำย่อว่า SPEAKING ตัวแบบองค์ประกอบนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

S ย่อมาจาก Setting หรือ Scene (กาลเทศะหรือฉาก) กาลเทศะ หมายถึง เวลาและสถานที่ ซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อมทางกายภาพของเหตุการณ์สื่อสาร ส่วนฉากมักหมายถึงสภาวะแวดล้อมที่เป็นนามธรรม เป็นสิ่งสมมติ หรือมีผลทางด้านจิตใจด้วย

P ย่อมาจาก Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์) หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสื่อสารนั้น ได้แก่ ผู้พูด-ผู้ฟัง หรือ ผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร ในบางครั้งอาจนับรวมผู้อื่นที่อยู่ในสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สื่อสารด้วย ในกรณีที่บุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อสถานการณ์การสื่อสารที่กำลังดำเนินอยู่ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

E ย่อมาจาก Ends (จุดหมาย) หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ประสงค์จะได้ใน การสื่อสาร และหมายถึงเป้าหมายของทั้งเหตุการณ์สื่อสารด้วย

A ย่อมาจาก Act sequence (การลำดับวัจนกรรม) หมายถึง รูปแบบและเนื้อหาของคำพูด ได้แก่ ถ้อยคำที่ใช้คืออะไร ใช้อย่างไร เรียงลำดับอย่างไร

K ย่อมาจาก Key (กุญแจ) หมายถึง น้ำเสียงหรือท่วงทำนองในการสื่อสารอันเป็นกุญแจไขไปสู่ความเข้าใจความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ เช่น สื่อสารแบบจริงจัง แบบถ้อยทีถ้อยอาศัย แบบเยาะเย้ย เสียดสี เป็นต้น

I ย่อมาจาก Instrumentalities (เครื่องมือ) หมายถึง การเลือกวิธีการสื่อสาร เช่น การพูด ปากเปล่า การใช้เครื่องมือสื่อสารแบบต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ จดหมาย นอกจากนี้ยังรวมถึงลักษณะภาษาที่ใช้ การเลือกใช้ถ้อยคำ การใช้ความเปรียบ การใช้ภาษาถิ่น การสลับภาษา หรือการใช้อวัจนภาษาเพื่อสื่อความหมายในลักษณะต่าง ๆ เช่น อากัปกริยาท่าทาง การหัวเราะ การแสดงสีหน้า เป็นต้น

N ย่อมาจาก Norm of Interaction and Interpretation (บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ) หมายถึง ข้อตกลงอันเป็นที่ทราบและยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ร่วมเหตุการณ์ระหว่างการสื่อสาร และข้อตกลงเกี่ยวกับการตีความหมายและสารที่สื่อในเหตุการณ์แบบต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมหรือเหตุการณ์การสื่อสารอาจแตกต่างกัน

G ย่อมาจาก Genre (ประเภทของการสื่อสาร) หมายถึง ประเภทของถ้อยคำที่สื่อสาร เช่น การหาเสียง การสวดมนต์ การแสดงความคิดเห็น การสัมภาษณ์ ฯลฯ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 8 ประการของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวทางชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์การสื่อสารแบบหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นมากขึ้นในสังคมไทย และจะพรรณนาให้เห็นบริบทของการสื่อสารในปริจเฉทนี้ รวมถึงวิเคราะห์ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารกับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความเข้าใจ “way of speaking” หรือวิถีการพูดที่มีลักษณะเฉพาะแบบหนึ่งของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยอย่างลึกซึ้ง

2.3 ทฤษฎีการกู้ภาพลักษณ์

ทฤษฎีการกู้ภาพลักษณ์ (A Theory of Image Restoration) เป็นแนวคิดที่ใช้ศึกษาวิธีการที่บุคคลหรือองค์กรใช้กู้ภาพลักษณ์ที่เสียไปเนื่องจากเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดที่สังคมรับรู้ Benoit and Brinson (1994: 6) กล่าวว่าบุคคลหรือองค์กรจะหาวิธีหรือกลยุทธ์เพื่อรักษาภาพลักษณ์ (image saving strategies) โดยเร็วที่สุดเมื่อมีข้อกล่าวหาเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเสียหายเชิงภาพลักษณ์น้อยที่สุด ทฤษฎีนี้มีแนวคิดพื้นฐานว่าบุคคลหรือองค์กรไม่สามารถนิ่งเฉยได้เมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สังคมมองว่าเป็นการกระทำที่ผิด เพราะจะถือว่าเป็นการยอมรับ การที่ภาพลักษณ์ถูกคุกคามจากการเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดหรือข้อกล่าวหาจากสังคมนั้นถือเป็นภาวะที่ไม่พึงประสงค์สำหรับบุคคลหรือองค์กร ดังนั้นจึงต้องรีบกู้ภาพลักษณ์กลับคืนมา การพิจารณาภาพลักษณ์ตามทฤษฎีนี้ในแง่หนึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง “หน้า” ตามที่ Goffman (1967: 27) เสนอว่า “When a face has been threatened, face-work must be done” สำหรับ Benoit (1999) “face-work” หรือการจัดการเกี่ยวกับเรื่องหน้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับปริจเฉทแบบโน้มน้าวที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดการลบเลือนรอยหมองหรือมลทินที่เกิดขึ้นกับหน้า เพราะการมีหน้าสาธารณะแบบที่พึงปรารถนา (favorable public image) ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบุคคลสาธารณะ

แนวทางการศึกษาเรื่องการรักษาภาพลักษณ์ของผู้พูดต่อสาธารณชนในยุคแรกให้ความสำคัญกับเรื่องการใช้ถ้อยคำเพื่อปกป้องตนเอง เป็นการศึกษาในเชิงวาทวิทยาหรือการพูดโน้มน้าวเพื่อหลีกเลี่ยงตาม (Rosenfield, 1968; Burke, 1970; Ware and Lingugel, 1973; Ryan, 1982 อ้างถึงใน

Benoit, 1995) Benoit (1995) เสนอว่าแนวทางการศึกษาเรื่องการกู่ภาพลักษณ์ที่ผ่านมานั้นให้ความสำคัญกับเรื่องการโจมตีและการป้องกัน (attack and defense) เป็นหลัก กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในบางแง่มุมยังขาดการอธิบายและขยายผล Benoit จึงได้นำแนวทางการศึกษาที่ผ่านมาพัฒนาเป็นทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์ขึ้น ทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995) เสนอมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความเชื่อเบื้องต้นของทฤษฎี (Assumption of the Theory)

1) การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่มีการกำหนดทิศทางอย่างมีเป้าหมายประสงค์

2) การรักษาชื่อเสียงที่พึงประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร

ความเชื่อเบื้องต้นข้อหนึ่งที่ว่าถึงการสื่อสารว่าเป็นกิจกรรมสำคัญนั้นย้อนไปที่ตำราของ อริสโตเติลที่กล่าวถึงหลักทฤษฎีอันเป็นศิลปะของการโน้มน้าวใจว่า การสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลดังเป้าหมายได้จำเป็นต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1) Ethos (ทัศนคติและความเชื่อ) หมายถึง บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูด

2) Logos (ตรรกวิทยา) หมายถึง การชี้แจงเหตุผลหรือเนื้อหาสาระซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงและหลักฐาน อันเป็นไปตามความเชื่อและค่านิยมของผู้ฟัง

3) Pathos (ความรู้สึก) หมายถึง สภาพอารมณ์ของผู้พูดและผู้ฟัง

ความเชื่อเบื้องต้นในข้อนี้เป็นหลักการพื้นฐานของการศึกษาในสาขาการสื่อสาร ดังที่ พรหมสตะเวทิน (2539) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในตำราหลักทางนิเทศศาสตร์ว่า มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานการติดต่อของมนุษย์และเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการทางสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากเพียงใดและประกอบด้วยคนจำนวนมากเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น

หลักการที่ Benoit เสนอไว้เป็นความเชื่อเบื้องต้นข้อแรกของทฤษฎีนี้อธิบายได้ว่า เมื่อมนุษย์มีจุดมุ่งหมายหรือความตั้งใจใด ๆ ในการสื่อสาร มนุษย์ก็จะนำเสนอสารในรูปแบบที่คิดว่าเป็นหนทางที่ดีอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งใจไว้ หากมีวิธีการมากกว่าหนึ่งวิธีที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ มนุษย์ก็จะเลือกส่งสารหรือถ้อยคำแบบที่คิดว่าจะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ได้มากที่สุด หรือเป็นถ้อยคำแบบที่ไม่ต้อง “ลงทุนลงแรง” มากแต่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายประการอื่น ๆ ของการสื่อสารไปได้ในคราวเดียวกัน

ความเชื่อเบื้องต้นข้อที่สองซึ่งเกี่ยวข้องกับการรักษาชื่อเสียงแบบที่พึงประสงค์ไว้น่าจะสอดคล้องกับหลักทฤษฎีที่อริสโตเติลกล่าวไว้ คือ Ethos ซึ่งหมายถึงทัศนคติและความเชื่อ เช่น บุคลิกลักษณะของผู้พูด การสร้างบุคลิกลักษณะของผู้พูดที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อ ความประทับใจ

และมีศรัทธา หากสิ่งเหล่านั้นขาดหายไปหรือถูกทำให้สั่นคลอน ผลของการสื่อสารอาจไม่เป็นไปตามปรารถนา การศึกษาในสาขาการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์มองว่าความคิดเรื่องหน้า ภาพลักษณ์ และชื่อเสียงเป็นประเด็นที่สำคัญมาก ในบริบทของการสื่อสารแบบต่าง ๆ ผู้พูดจำเป็นต้องรักษาภาพลักษณ์หรือชื่อเสียงที่ดีของตนไว้ และหากสิ่งเหล่านั้นสูญหายไป ผู้พูดจำเป็นต้องกู้กลับคืนมาอย่างเร่งด่วน ดังที่ Benoit กล่าวไว้ว่าเมื่อใดก็ตามที่มีคนมองการกระทำของเราไปในทางลบ “human beings are often motivated to offer accounts, or explanations, of our behavior to others” (Benoit, 1995: 50) เราจะใช้วิธีการต่าง ๆ ทั้งการอธิบาย การให้เหตุผล การขอโทษ หรือการแก้ตัวสำหรับพฤติกรรมที่สังคมพิจารณาว่าเป็นการกระทำผิด

การโจมตีและการป้องกัน (Attack and Defense)

บริบทของการสื่อสารที่มีการกู้ภาพลักษณ์นั้นบางครั้งเรียกว่าเป็น self-defense discourse ซึ่งหมายถึงบริบทที่มีการป้องกันตนเอง ตรงตามความเชื่อเบื้องต้นของหลักการสื่อสารว่าต้องมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ และจุดหมายเฉพาะของบริบทลักษณะนี้ก็คือการกู้ภาพลักษณ์ที่เสียไปกลับคืนมา รวมถึงการป้องกันชื่อเสียงของผู้พูดไว้ เนื่องจากภาพลักษณ์และชื่อเสียงเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อใดก็ตามที่มีความเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นกำลังถูกคุกคาม ผู้ที่เกี่ยวข้องจะมีแรงบันดาลใจให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อลดภัยคุกคาม (threat) หรือการโจมตี (attack) ที่เกิดขึ้นนั้นโดยทันที

ความรู้สึกถูกโจมตีจะเกิดขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบ 3 ประการนี้

- 1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาของสังคม
- 2) เรามีส่วนเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบต่อเหตุการณ์นั้น
- 3) มีผู้รับรู้เรื่องราวนั้น พร้อมทั้งตัดสินว่าเรื่องราวนั้นไม่ดีและเกิดความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจ

ตามหลักการนี้ดูเหมือนว่าองค์ประกอบข้อที่ 3 จะสำคัญมาก เมื่อใดก็ตามที่มีผู้รับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดและรู้สึกไม่ดีกับเรื่องนั้น ชื่อเสียงของผู้ที่เกี่ยวข้องก็มีแนวโน้มที่จะเสียหาย เขาจึงต้องพยายามกู้ภาพลักษณ์หรือชื่อเสียงให้กลับคืนมา

บริบทการแก้ต่าง (Apologia Discourse)

ความคิดสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีภาพลักษณ์คือบริบทการแก้ต่าง การศึกษาในยุคแรกมองว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดพยายามสื่อสารกับผู้รับรู้เรื่องราวในลักษณะของการแก้ต่าง Ware and Linkuyel (1973) กล่าวว่าบริบทการแก้ต่างคือรูปแบบเฉพาะของการกล่าวถ้อยแถลงในที่สาธารณะ Huxman and Bruce (1995) กล่าวว่าบริบทเช่นนี้มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) บอกข้อจำกัดของสถานการณ์
- 2) ระบุสถานะที่ซับซ้อนให้ผู้พูดต้องตอบโต้
- 3) ใช้วาทศิลป์พรรณนาให้เห็นว่าผู้พูดเคลื่อนไหวในลักษณะของการป้องกันตัวเอง

Kruse (1977: 13) อธิบายว่าปริจเฉทการขอโทษคือ “public discourse produced whenever a prominent person attempts to repair his [sic] character” หรือปริจเฉทที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลพยายามจะแก้ไขบุคลิกลักษณะของตนเองให้สาธารณชนรับรู้ และชี้ให้เห็นว่าวิธีการที่ใช้ในปริจเฉทการแก้ตัวแปรตามผู้พูด ผู้ฟัง รวมทั้งเรื่องที่พูด แต่ทั้งหมดล้วนเป็นไปเพื่อรักษาและการนำภาพลักษณ์ที่เสียไปคืนกลับมา Hearit (1995) อธิบายว่า “apologia” หรือการแก้ต่างนั้นต่างจาก “apology” หรือการขอโทษ อย่างไรก็ตามการแก้ต่างอาจจะมีการขอโทษเป็นส่วนประกอบ ปริจเฉทการแก้ต่างมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนมุมมองของผู้ฟังที่มีต่อผู้ถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือปรับเปลี่ยนให้เป็นที่ดีขึ้น ดังนั้นปริจเฉทการแก้ต่างมีวัตถุประสงค์หนึ่งคือการกู้ภาพลักษณ์ และถือเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดตั้งต้นที่ทำให้เกิดการพัฒนาทฤษฎีการกู้ภาพลักษณ์ในเวลาต่อมา

แบบลักษณ์การกู้ภาพลักษณ์ (Typology of Image Restoration Strategies)

Benoit (1995) ได้ประสานแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการแก้ตัวและการขอโทษจากนักวิชาการหลายคน เช่น Scott and Lyman (1968) Ware and Linkugel (1973) และเสนอแบบการกู้ภาพลักษณ์ซึ่งพัฒนามาจากแนวทางการศึกษาเชิงวาทวิทยาในยุคแรก แบบการกู้ภาพลักษณ์ที่ Benoit เสนอมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การปฏิเสธ (Denial) คือ การที่ผู้พูดบอกว่าตนเองไม่ได้กระทำการใด ๆ ที่สังคมพิจารณาว่าเป็นเรื่องไม่ดีหรือเป็นเรื่องที่ก่อด้วยความผิด การปฏิเสธแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.1) การปฏิเสธแบบตรง ๆ (Simple denial) เมื่อผู้พูดปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาทำให้เกิดคำถามตามมาว่า “ถ้าเช่นนั้นใครคือผู้กระทำผิด” จึงเกิดกลวิธีการปฏิเสธแบบผลักความผิด

1.2) การปฏิเสธแบบผลักความผิด (Shifting the blame) ในบางสถานการณ์การปฏิเสธในลักษณะนี้สามารถส่งผลได้สองประการ ประการที่หนึ่งคือเป็นการเบนความรู้สึกไม่ดีออกไปจากผู้ที่ถูกกล่าวหา และประการที่สองคือช่วยทำให้ความล้มเหลวที่ผู้ฟังจะยอมรับการปฏิเสธแบบตรง ๆ ลดลงได้บ้าง เนื่องจากผู้พูดมีคำตอบให้แล้วว่า “ใครคือผู้กระทำผิด”

2) การลดความรับผิดชอบ (Evading Responsibility) เมื่อไม่อยู่ในสถานการณ์ที่สามารถปฏิเสธความผิดได้ ผู้พูดอาจจะต้องใช้วิธีการเลี่ยงหรือลดการแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

2.1) การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น (Provocation) เมื่อมีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น ผู้ที่ต้องร่วมรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความผิดคือผู้ที่กระตุ้นให้เกิดการกระทำอันไม่ดีขึ้น

2.2) การบอกว่ายากความเข้าใจ (Defeasibility) รวมถึงการไม่สามารถควบคุมตัวแปรสำคัญ ๆ ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นได้ ดังนั้นผู้พูดจึงไม่สามารถเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้นทั้งหมดได้

2.3) การบอกว่าจะไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ (Accident) อุบัติเหตุเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุม ดังนั้นการให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์เกิดอย่างไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุจะช่วยทำให้ผู้พูดเลี่ยงความรับผิดชอบต่อเรื่องทั้งหมดไปได้บ้าง

2.4) การบอกว่าจะเจตนาดี (Good intentions) ในสถานการณ์นี้ผู้พูดไม่ได้ปฏิเสธ แต่แสดงให้เห็นว่าการกระทำที่สังคมพิจารณาว่าไม่ดีนั้นเกิดบนพื้นฐานของความตั้งใจดี ถือเป็น การต่อรองต่อความรับผิดชอบในเรื่องที่เกิดขึ้น

3) การลดข้อชนข้อหมองใจ (Reducing Offensiveness) ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าทำความผิด จำต้องหาวิธีการลดระดับอารมณ์ขุ่นเคืองที่เกิดขึ้นในใจของผู้ที่รับรู้เรื่องราวหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำอันก่อให้เกิดความขุ่นเคืองนั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.1) การนำเสนอภาพด้านดี (Bolstering) เป็นการนำเสนอเรื่องดีเพื่อหักล้างเรื่องไม่ดี วิธีการนี้ผู้พูดอาจจะยกเรื่องดีในอดีตขึ้นมากล่าว แม้ผู้ฟังอาจจะไม่หายขุ่นเคืองใจจากการได้รับรู้เหตุการณ์ที่ไม่ดีหรือไม่น่าประทับใจโดยสิ้นเชิง แต่อารมณ์ขุ่นมัวก็อาจจะลดลงไปได้บ้าง

3.2) การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก (Minimization) เป็นการพยายามทำให้ผู้ฟังเชื่อว่าเรื่องไม่ดีที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ส่งผลเสียหายร้ายแรงอย่างที่ผู้ฟังคิดในครั้งแรกที่ได้รับรู้เรื่องราว หากผู้ฟังคล้อยตาม ความรู้สึกทางลบต่อตัวผู้พูดก็น่าจะลดลงได้บ้าง

3.3) การพูดให้เป็นอย่างอื่น (Differentiation) วิธีการนี้คือการพูดถึงเรื่องเดียวกัน ด้วยถ้อยคำใหม่ ผู้พูดต้องเลือกใช้ถ้อยคำแบบที่จะช่วยลดระดับความขุ่นข้องหมองใจของผู้ฟัง

3.4) การเสนอมุมมองใหม่ (Transcendence) เป็นการนำเสนอเรื่องที่เกิดขึ้นด้วยมุมมองอื่นที่ต่างไปจากการตีความแบบที่ส่งผลด้านลบกับตัวเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการที่ผู้พูดพยายามทำให้ผู้ที่รับรู้เรื่องราวมีมุมมองด้านดีต่อเรื่องที่เกิดขึ้นบ้าง

3.5) การโจมตีผู้กล่าวหา (Attack accuser) วิธีการนี้เกิดจากความคิดว่า หากความน่าเชื่อถือของผู้ที่กล่าวหา มีน้อยลง ความเสียหายของผู้ที่ถูกกล่าวหา ก็จะน้อยตามไปด้วย สามารถกล่าวได้นัยหนึ่งว่าการโจมตีผู้กล่าวหาเป็นการดึงความสนใจจากเรื่องที่เกิดขึ้นไปสู่เรื่องอื่นแทน

3.6) การชดเชยความผิด (Compensation) เป็นการทำให้ความรู้สึกไม่ดีลดน้อยลง ไปด้วยการชดเชยสิ่งต่าง ๆ ตอบแทน เช่น สิ่งของ บริการ หรือเงินชดเชย อย่างไรก็ตามไม่ใช่

ทุกสถานการณ์ที่จะทำเช่นนี้ได้ เพราะบางครั้งอาจถูกมองว่าเป็นการตัดสินบน หรือทำลายน้ำใจผู้เกี่ยวข้องได้

4) การแสดงความยินยอมแก้ไข (Corrective Action) วิธีการนี้ทำได้สองแบบคือ 1) พยายามแก้ไขสถานการณ์ให้เหมือนปกติก่อนเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น และ 2) แสดงให้เห็นว่าจะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์แบบนั้นขึ้นอีก วิธีการนี้แตกต่างจากการชดเชยความผิด กล่าวคือ มีการกล่าวถึงต้นเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางแก้ไขให้ถูกต้องหรือป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก

5) การยอมรับผิดและการขอโทษ (Mortification) ผู้ถูกกล่าวหาสามารถใช้วิธีการแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความผิดและขออภัยได้ และถ้าผู้ฟังรู้สึกว่าการขออภัยนั้นเกิดจากความจริงใจก็อาจจะให้อภัย วิธีการนี้อาจใช้โดยลำพังหรือไม่ก็ได้ แต่อาจจะได้ผลดีกว่าหากใช้ประกอบกับวิธีการอื่น ๆ ก่อนหน้านั้นข้างต้น

Benoit and Nill (1998: 131) ได้สรุปลักษณะสำคัญของกลวิธีและเหตุการณ์ที่เป็นตัวอย่างของกลวิธีแต่ละแบบไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 ลักษณะสำคัญของกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์และตัวอย่างสถานการณ์

กลวิธี	ลักษณะสำคัญ	ตัวอย่าง
1. ปฏิเสธ 1.1 ปฏิเสธแบบตรง ๆ 1.2 ปฏิเสธแบบผลึกความผิด	ไม่ได้กระทำเหตุการณ์นั้น มีคนอื่นกระทำเหตุการณ์นั้น	- ทอนย่า ฮาร์ดิง ปฏิเสธว่ามีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุกับแนนซี เคอร์รีแกน (นักสเกตน้ำแข็งคู่แข่ง) - คนอื่นขโมยซีดีของเธอ ไม่ใช่ฉัน
2. การเลี่ยงความรับผิดชอบ 2.1 การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น 2.2 การบอกว่าขาดความเข้าใจ 2.3 การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ 2.4 การบอกว่าเจตนาดี	โต้ตอบการกระทำของคนอื่น ขาดข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ อุบัติเหตุหรือเหตุที่ควบคุมไม่ได้ มีความตั้งใจหรือปรารถนาดี	- ฉันทำลายข้าวของในห้องเธอ เพราะฉันโกรธที่เธอไม่ยอมไปรับหลังเลิกงาน - มาประชุมสาย: ไม่มีใครบอกเวลาประชุมที่กำหนดขึ้นใหม่ - ถนนที่มีน้ำแข็งเกาะเต็มทำให้ขับรถได้ยาก - ฉันตั้งใจไว้แล้วว่า จะซื้อของขวัญวันเกิดให้เธอ แต่ลืม

กลวิธี	ลักษณะสำคัญ	ตัวอย่าง
3. การลดข้อขัดข้องหมองใจ 3.1 การนำเสนอภาพด้านดี 3.2 การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก 3.3 การพูดให้เป็นอย่างอื่น 3.4 การเสนอมุมมองใหม่ 3.5 การโจมตีผู้กล่าวหา 3.6 การขดเชยความผิด	เน้นย้ำจุดดีหรือข้อดีที่ผ่านมาของตน การกระทำนั้นไม่ใช่เรื่องร้ายแรง การกระทำนั้นน่าชวนเคืองใจน้อยกว่าที่คิด มีสิ่งดี ๆ จากการกระทำนั้น ลดความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหา การขดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย	- ประธานาธิบดีคลินตันเน้นย้ำเรื่องผลสำเร็จของการทำงานในช่วงแรก - ที่ฉันทำเครื่องฟังเพลงของเธอเสียมันไม่ใช่เรื่องใหญ่ มันเก่าแล้วและเล่นไม่ค่อยดีด้วย - ฉันแคยมารดคุณไปไชนะ ไม่ได้ขโมยรูดคุณไป - ฉันเอาเงินในบัญชีคุณมาซื้อของขวัญให้คุณ - โมนิกา ลูวินสกี (ผู้กล่าวหาประธานาธิบดีคลินตัน) เคยพูดว่าเธอโกหกมาตลอดชีวิต - ผู้พิพากษาได้รับบัตรชมภาพยนตร์ฟรีหลังจากที่ถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าชมภาพยนตร์
4. การแสดงความยินยอมแก้ไข	วางแผนที่จะแก้ไขหรือป้องกันการเกิดปัญหาเดิมซ้ำอีก	เสนอที่จะชักแห้งเสื่อกันหนาวให้หลังจากที่ท่ากาแพทใส่
5. การยอมรับผิดและการขอโทษ	ขอภัย	ฮิวจ์ แกรนท์ ขอโทษแฟนสาว หลังจากถูกตำรวจจับข้อมามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงขายบริการในรถยนต์ส่วนตัว

Benoit (1995) กล่าวว่า คำว่า “กลวิธี” (strategy) หมายถึง วิธีการแบบกว้างที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของผู้พูดกับการเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้ฟัง ในบริจเฉทการกู่ภาพลักษณ์ ผู้พูดมีเป้าประสงค์และเชื่อว่าการเลือกกลวิธีที่เหมาะสมจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือนำภาพลักษณ์ที่ดีกลับคืนมาได้ซึ่งหมายถึงเกิดความเปลี่ยนแปลงในใจผู้ฟัง วิธีการทั้งหมดนี้มีการใช้ที่แปรไปตามสถานการณ์ กลวิธีเหล่านี้อยู่ในมิติที่ซ้อนทับอย่างเป็นชั้นเชิงจนบางครั้งยากที่จะแยกออกจากกัน อย่างไรก็ตาม Benoit ได้ยกตัวอย่างบางถ้อยคำที่สามารถพิจารณาได้ตรงกันว่าผู้พูดใช้กลวิธีใด เช่น “Let me tell you why this problem isn’t so bad: it only happens in an unusual set of circumstances that rarely occur” (Benoit, 1995: 81)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ชัดว่าผู้พูดกำลังลดความขุ่นข้องหมองใจด้วยวิธีการทำให้เป็นเรื่องเล็ก ดึงถ้อยคำที่ปรากฏชัดคือ “ไม่ได้เลวร้ายอย่างนั้น” (“isn't so bad”) “ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นปกติ” “แทบจะไม่เคยเกิดขึ้น” (“only happens” “unusual set of circumstances” “rarely occur”) อย่างไรก็ตามหากเกิดความไม่แน่ใจว่าจะตัดสินถ้อยคำของผู้พูดให้แน่ชัดได้อย่างไร Benoit เสนอว่า นักวิเคราะห์ควรสนใจมุมมองของตัวผู้พูดว่าผู้พูดมีความคิดความเชื่อบางอย่างเกี่ยวกับตัวผู้ฟังและปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น แล้วพิจารณาว่าผู้พูดใช้ถ้อยคำเหล่านั้นเพื่อแก้ปัญหาอย่างไร

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์มีแนวคิดเบื้องต้นที่เหมาะสมจะนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปริจเฉทสาธารณะเพื่อใช้กู่หรือแก้ไขภาพลักษณ์เมื่อบุคคลหรือองค์กรอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สังคมมองว่าผิดและส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์แบบที่ไม่พึงปรารถนา ปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมีบริบทการสื่อสารในลักษณะดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงได้นำแบบการกู่ภาพลักษณ์มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์กลวิธีการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย เมื่อพิจารณาตามที่ Benoit เสนอไว้ว่า หากการวิเคราะห์กลวิธีไม่อาจจะระบุได้อย่างชัดเจน ให้ใช้มุมมองด้านต่าง ๆ เช่น ตัวผู้พูด ทักษะการติดต่อเรื่อง ลักษณะของสถานการณ์ปัญหาช่วยในการตัดสินนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาองค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารของปริจเฉทที่ศึกษาในงานวิจัยนี้อย่างละเอียดน่าจะเป็นส่วนที่นำมาช่วยในการอธิบายการเกิดกลวิธีแบบต่าง ๆ ให้ลึกซึ้งและชัดเจนยิ่งขึ้นได้

2.4 แนวคิดเรื่องการขอโทษ

2.4.1 การขอโทษและวัจนกรรมการขอโทษ

เราสามารถศึกษาเรื่องการขอโทษได้จากหลายมุมมอง และพิจารณาการขอโทษได้ในหลายรูปแบบและหน้าที่ Lakoff (2003) กล่าวถึงการศึกษาเรื่องการขอโทษไว้ในบทความเรื่อง Nine ways of looking at apologies: The necessity for interdisciplinary theory and method in discourse analysis ว่าสามารถทำได้ในด้านต่าง ๆ ทั้งเสียง ศัพท์ การสื่อความหมาย การแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ การเป็นวัจนกรรมหนึ่งตามการศึกษาในแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และสนทนาวิเคราะห์ รวมถึงการศึกษาตามแนวทางภาษาศาสตร์สังคม ส่วนหน้าที่ของการขอโทษนั้นก็ปรากฏหลายลักษณะ เช่น เป็นถ้อยคำตามแบบแผนนิยมที่ใช้เมื่อมีการกระทำความผิด ใช้เพื่อแสดงความรู้สึกผิด ใช้เพื่อขอความเห็นใจ หรือแม้กระทั่งใช้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดตระหนักว่าต้องทำอะไรจึงจะเหมาะสม Lakoff ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในเชิงปริจเฉทวิเคราะห์จะช่วยแสดงความสัมพันธ์ของรูปแบบและหน้าที่ของการขอโทษ ซึ่งเป็นแบบ “one-to-many and many-

to-one” กล่าวคือ การขอโทษรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งสามารถใช้ได้หลากหลายหน้าที่ และในขณะเดียวกันรูปแบบของการขอโทษที่แตกต่างหลากหลายอาจจะใช้เพื่อหน้าที่เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง

สำหรับนักปรัชญากลุ่มเจตนานิยม Austin (1962) กล่าวถึงการขอโทษว่าเป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงการกระทำ กล่าวคือ ในการกล่าวถ้อยคำนั้น ผู้พูดไม่ได้เพียงแต่กล่าวสิ่งที่เป็นจริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษาเพื่อกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วย Searle (1969) อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำด้วยคำพูดหรือวจนกรรม (speech act) ว่าจะต้องประกอบด้วยการกระทำ 3 ระดับ คือ การกล่าวถ้อยคำ (Utterance acts) การนำเสนอความ (Propositional acts) และการแสดงเจตนา (Illocutionary acts) เมื่อพิจารณาวจนกรรมการขอโทษตามการแบ่งประเภทวจนกรรมเป็น 5 ประเภท² (Searle, 1976: 240) การขอโทษเป็นวจนกรรมประเภท Expressive ที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก กล่าวคือ ผู้พูดแสดงความรู้สึกเสียใจที่ได้กระทำผิดต่อผู้ฟัง โดยมีเงื่อนไขที่เหมาะสมของวจนกรรม (felicity condition)

เมื่อพิจารณาการศึกษาการขอโทษตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ การศึกษาเรื่องวจนกรรมการขอโทษในช่วงแรกแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1) กลุ่มที่ศึกษาวจนกรรมการขอโทษของคนในสังคมภาษาใดภาษาหนึ่ง เช่น การศึกษาวจนกรรมการขอโทษของชาวนิวซีแลนด์ (Holmes, 1990) การศึกษาวจนกรรมการขอโทษของคนอังกฤษ (Deutschmann, 2003)

2) กลุ่มที่ศึกษาเปรียบเทียบวจนกรรมการขอโทษของคนต่างวัฒนธรรม เช่น การแสดงวจนกรรมการขอโทษของชาวอเมริกันและชาวอิสราเอล (Blum-Kulka and Olstain, 1984) การศึกษาเปรียบเทียบการแสดงวจนกรรมการขอโทษของผู้หญิงชาวอังกฤษและผู้หญิงชาวญี่ปุ่น (Okumura and Li Wei, 2000)

² Searle (1976: 240 อ้างถึงใน ฌรัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 29) เสนอการจัดกลุ่มวจนกรรมเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ คือ 1) กลุ่มวจนกรรมบอกกล่าว (representatives) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองกับความเป็นจริงของถ้อยคำที่กล่าว เช่น การบอกเล่า การสรุป การรายงาน การตำหนิ การบริภาษ ฯลฯ 2) กลุ่มวจนกรรมชี้แนะ (directives) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ การถาม ฯลฯ 3) กลุ่มวจนกรรมผูกมัด (commissives) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การสัญญา การขู่ การเสนอให้ การปฏิญาณตน ฯลฯ 4) กลุ่มวจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การแสดงความคิดเห็น การทักทาย ฯลฯ 5) กลุ่มวจนกรรมประกาศ (declarations) คือ วจนกรรมที่เมื่อประกาศไปแล้วจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทันที มักเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมและอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น การประกาศสงคราม การประกาศการสมรส การโปรดศีลล้างบาป การไล่ออก ฯลฯ

3) กลุ่มที่ศึกษาวัจนกรรมการขอโทษโดยเปรียบเทียบระหว่างเจ้าของภาษากับผู้ที่ศึกษาภาษานั้นเป็นภาษาที่สอง เช่น การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การกระทำความผิดในการแสดงวัจนกรรมการขอโทษเป็นภาษาอังกฤษของคนอเมริกันกับคนไทย (Bergman and Kasper, 1991)

ต่อมาการศึกษาเรื่องการขอโทษได้ขยายขอบเขตจากการขอโทษระหว่างบุคคลไปสู่การขอโทษผ่านสื่อสาธารณะ Page (2014) กล่าวถึงเรื่องการขอโทษว่านอกจากจะเป็นหัวข้อย่อยของการศึกษาทางด้านภาษาและภาษาศาสตร์แล้ว งานทางด้านวาทวิทยา การสื่อสารในภาวะวิกฤติและการประชาสัมพันธ์ก็สนใจศึกษาวิเคราะห์การขอโทษในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่องค์กรใช้เพื่อสื่อสารกับสาธารณชน Page ศึกษาการขอโทษขององค์กรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ประเภททวิตเตอร์ โดยใช้กรอบการนิยามการขอโทษตามที่ Spencer-Oatey's (2008: 9) กล่าวว่า การขอโทษเป็นวัจนกรรมหลังเกิดเหตุ (post-event speech act) ในลักษณะที่เหตุการณ์นั้นถูกมองว่าควรมีผู้รับผิดชอบหรือแสดงการตอบกลับแบบใดแบบหนึ่ง เช่น การกล่าวขอโทษเพื่อแสดงความรู้สึกผิด นิยามนี้ น่าจะสอดคล้องกับหน้าที่ของการขอโทษที่ Goffman (1971) ได้กล่าวไว้ว่า ใช้เพื่อสลัดภาพด้านลบของผู้กระทำความผิดออก และเพื่อให้คงภาพด้านดีของผู้ขอโทษไว้

ผู้วิจัยเห็นว่าการพิจารณาวัจนกรรมการขอโทษตามคำนิยามของ Spencer-Oatey's (2008) และการพิจารณาหน้าที่ของการขอโทษตาม Goffman (1971) ข้างต้นน่าจะสอดคล้องกับข้อมูลวิจัยในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย จึงจะใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการขอโทษซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการกู่ภาพลักษณ์ดังได้กล่าวถึงในหัวข้อ 2.3 ทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์ สอดคล้องกับที่ Kampf (2009) ได้ชี้ให้เห็นว่าขอบเขตการศึกษาเรื่องการขอโทษตั้งแต่ช่วงต้นปี 1990 เป็นต้นมาได้แสดงให้เห็นว่าสามารถศึกษาวัจนกรรมการขอโทษในฐานะที่เป็นเครื่องมือหนึ่งของการกู่ภาพลักษณ์

นอกจากมุมมองและหน้าที่ของการขอโทษดังกล่าวข้างต้นแล้ว งานวิจัยนี้จะศึกษาการขอโทษในลักษณะของชุดวัจนกรรม (Speech Act Set) กล่าวคือ การแสดงวัจนกรรมการขอโทษที่มีส่วนประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบสามารถเป็นวัจนกรรมใดวัจนกรรมหนึ่งตามแนวทางที่ Blum-Kulka et al. (1989) ศึกษาวิเคราะห์การขอโทษของผู้ใช้ภาษาจำนวน 8 ภาษา และเสนอว่าชุดวัจนกรรมการขอโทษประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมขอโทษ (Illocutionary Force Indicating Device หรือ IFID) 2) การแสดงความรับผิดชอบ/ยอมรับผิด 3) การอธิบาย 4) การเสนอการชดใช้ และ 5) การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดขึ้นอีก โดยเห็นว่า 2 องค์ประกอบแรกเป็นองค์ประกอบหลักที่จำเป็นต้องปรากฏในทุกชุดวัจนกรรมการขอโทษ ส่วนองค์ประกอบที่ 3-5 นั้นเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะแปรตามสถานการณ์

2.4.2 การขอโทษผ่านสื่อสาธารณะ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การขอโทษผ่านสื่อสาธารณะ (public apology) เป็นหัวข้อการศึกษาที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในหลายสาขา ได้แก่ ปรัชญา การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สังคมวิทยา ปรวิจเฉทวิเคราะห์ การสื่อสาร และกฎหมาย (Kampf, 2009: 2258) การศึกษาส่วนมากจะมุ่งความสนใจเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้ขอโทษเลือกใช้ถ้อยคำแสดง การขอโทษเพื่อลดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความผิดที่เกิดขึ้น (Benoit, 1995; Lakoff, 2001 อ้างถึงใน Kampf, 2009: 2258) ขณะเดียวกันก็มีงานที่เสนอว่าบริบททางสังคมวัฒนธรรมมีส่วนทำให้เกิดการขอโทษต่อสาธารณชนในลักษณะที่ต่างกัน (ดู Liebersohn, Neuman and Bekerman, 2004) ส่วนการศึกษาทางด้านสังคมวิทยามองว่าการขอโทษแบบสาธารณะเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมที่ใช้เพื่อประสานความสัมพันธ์และสร้างความปรองดองระหว่างผู้ขอโทษกับผู้ได้รับคำขอโทษ และการขอโทษจะประสบความสำเร็จเมื่อฝ่ายรับคำขอโทษพิจารณาว่าการขอโทษนั้นเป็นการขอโทษที่แท้จริง (Saito, 2015: 3)

นอกจากที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ความสนใจเกี่ยวกับ “หน้าสาธารณะ” และการแสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเป็นบุคคลสาธารณะของผู้ขอโทษก็เป็นอีกแง่มุมของการขอโทษผ่านสื่อสาธารณะที่มีผู้สนใจศึกษา Benoit (1995) เสนอว่า การขอโทษเป็นกลวิธีหนึ่งของการกู้ภาพลักษณ์อันจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสาธารณะได้กระทำความผิดโดยที่สังคมรับรู้ และไม่อาจนิ่งเฉยได้ เพราะการนิ่งเฉยอาจถูกพิจารณาว่าเป็นการยอมรับความผิดและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่มีความคิดเรื่องการกู้ภาพลักษณ์นี้สอดคล้องกับที่ Metts and Grohskopf (2003) กล่าวถึงการรักษาหน้าว่ามีสองแบบ แบบแรก คือ การกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการเสียหาย แบบที่สอง คือ การแก้ไขเมื่อเกิดการเสียหายขึ้นแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือความพยายามที่จะกู้หน้าคืนกลับมา “หน้า” แบบที่สองนี้ตรงกับที่ Goffman (1959) เสนอว่าเป็นคุณค่าในตัวตนที่ผู้พูดพยายามเสนอให้ผู้ฟังรับรู้

การพิจารณาเรื่องการขอโทษว่าสัมพันธ์กับ “หน้าสาธารณะ” ดังกล่าวข้างต้นนี้ นัยหนึ่งมีความข้องเกี่ยวกับการสื่อสารในภาวะวิกฤติ ซึ่งหมายถึงการสื่อสารในสถานการณ์ที่คุกคามความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร เกิดความไม่มั่นใจในตัวผู้ส่งสาร ทำให้เป้าหมายหลักของการสื่อสารสั้นคลอน และสุ่มเสี่ยงต่อการเสียภาพลักษณ์ที่มีอยู่ (Hearit, 2005) งานวิจัยเกี่ยวกับการขอโทษในภาวะวิกฤติขององค์กร นอกจากจะใช้แนวคิดเรื่องการกู้ภาพลักษณ์เป็นกรอบในการวิเคราะห์แล้ว ยังใช้แนวคิดเรื่องการแก้ต่าง (apologia) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้ส่งสารหาทางนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤติให้เป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่ตน (ดู Hargie et al., 2010 และ Page, 2014) กล่าว

ได้ว่า ในขณะที่เกิดภาวะวิกฤติซึ่งชื่อเสียงกำลังจะถูกทำลายไปนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ส่งสารที่จะต้องกู้คืนหรือแก้หน้ากลับมาให้ได้ (Benoit, 1997b; Coombs, 2007) และการขอโทษก็เป็นกลวิธีหนึ่ง

Harris et al. (2006) เห็นว่าบางกรณีการขอโทษของบุคคลสาธารณะก็เกิดขึ้น เพราะกระแสวิกฤติที่เกิดการถกเถียงโต้แย้งเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิด และ/หรือรวมไปถึงมีการเรียกร้องให้ผู้เกี่ยวข้องแสดงการขอโทษ ยิ่งเมื่อเราอยู่ใน “ยุคของการขอโทษ” (age of the apology)³ ด้วยแล้ว การไม่ขอโทษดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ดีอดังเกินไป ในทางตรงกันข้าม การเข้าใจ “วัฒนธรรมแบบใหม่ของการขอโทษ” (The new culture of apology) เป็นสิ่งที่ผู้คนพึงปฏิบัติ (Mills, 2001) อย่างไรก็ตามการขอโทษของบุคคลสาธารณะบางกลุ่ม เช่น การขอโทษของนักการเมือง นั้นก็อาจจะไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากเกี่ยวข้องกับ “politics of trust” หรือความน่าเชื่อถือทางการเมือง Kampf (2009: 2557) เห็นว่าในขณะที่การขอโทษเป็นการแสดงให้เห็นว่านักการเมืองกำลังรักษาหน้าของตัวเองจากสถานการณ์ความผิด การกล่าวขอโทษต่อสาธารณชนก็แสดงให้เห็นด้วยว่ามีความบกพร่องในหน้าที่เกิดขึ้น ดังนั้นนักการเมืองจึงต้องสร้างรูปแบบและกำหนดวิธีการขอโทษที่จะช่วยลดความรับผิดชอบของตนเองต่อเรื่องที่เกิดขึ้น

2.4.3 การศึกษาเรื่องการขอโทษในภาษาไทย

งานวิจัยในภาษาไทยเกี่ยวกับวัจนกรรมการขอโทษที่ผ่านมาเป็นการศึกษาการขอโทษระหว่างบุคคล มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มข้อมูลตอบแบบสอบถามที่เป็นสถานการณ์สมมติของการกระทำความผิด เช่น งานวิจัยเรื่องวัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทยของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2541) และการศึกษาการขอโทษของผู้พูดที่สถานภาพทางสังคมต่างกันในภาษาไทยของจิรรัตน์ เพชรรัตน์โมรา (2544) ที่ศึกษากลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอโทษ และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีดังกล่าวกับน้ำหนักความผิดและสถานภาพของผู้พูดและผู้ฟัง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการขอโทษของบุคคลเฉพาะกลุ่ม เช่น งานวิจัยเรื่องการแสดงวัจนกรรมการขอโทษของทหารบก

³ “ยุคของการขอโทษ” แผลจาก “age of the apology” ตามที่ Harris et al. (2006) ได้อธิบายไว้ว่าเป็นถ้อยคำที่นักคิดนักเขียนนำมาใช้กล่าวถึงยุคที่มีการขอโทษและเรียกร้องการขอโทษจากบุคคลสาธารณะเกิดขึ้นอย่างมากในสังคมตะวันตก ตัวอย่างที่ Harris et al. ยกมาประกอบ ได้แก่ ประธานาธิบดี บิล คลินตัน ขอโทษกรณีสหรัฐอเมริกาเกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าทาสชาวแอฟริกัน สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 ทรงขอโทษกรณีอังกฤษเข้ายึดครองดินแดนของชาวเมารี นายกรัฐมนตรี โทนี แบลร์ ขอโทษกรณีทุพภิกขภัยครั้งใหญ่ในไอร์แลนด์ รวมถึงการเรียกร้องคำขอโทษจากสมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ ในกรณีการปฏิบัติต่อเชลยสงครามชาวอังกฤษ และประชาชนชาวออสเตรเลียเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี จอห์น โฮเวิร์ด ขอโทษกรณีนโยบายพรากเด็กชาวอะบอริจินจากครอบครัวในช่วง ค.ศ.1950-1972

ของอันธิกา ธรรมเนียม (2549) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการแสดงวจนกรรมการขอโทษกับ ปัจจัย 3 ประการ คือ สถานภาพทางสังคมของผู้ฟังเทียบกับผู้พูด ระดับความรุนแรงของการทำ ความผิด และอายุของผู้ฟังเมื่อเทียบกับผู้พูด และงานวิจัยเรื่องการขอโทษในสถานการณ์ทางธุรกิจ ของจักริน จุลพรหม (2554) ที่ศึกษากลวิธีและรูปแบบการขอโทษที่เกิดเฉพาะในสถานการณ์ทาง ธุรกิจของไทยเพื่อสำรวจทักษะทางภาษาของนักศึกษาสาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่ต้องออกไป ทำงานในภาคธุรกิจต่อไป

การศึกษาการแสดงวจนกรรมการขอโทษผ่านสื่อสาธารณะในภาษาไทยโดยใช้ข้อมูล การขอโทษจากสถานการณ์จริงยังมีไม่มากนัก ประไพพรรณ พิงฉิม (2559) ศึกษาวจนกรรมการ ขอโทษของนักการเมืองผ่านสื่อสาธารณะของนักการเมืองตั้งแต่ พ.ศ.2554-2558 โดยวิเคราะห์ วจนกรรมการขอโทษในลักษณะของชุดวจนกรรม ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการขอโทษของนักการเมือง ประกอบด้วยกลวิธีหลัก 6 กลวิธีคือ 1) การใช้ถ้อยคำแสดงวจนกรรมการขอโทษ 2) การยอมรับ สถานการณ์ความผิด 3) การแก้ตัว 4) การเสนอขอโทษ 5) การสัญญาว่าจะแก้ไขปรับปรุง และ 6) การแสดงความมุ่งมั่นจะปฏิบัติงานให้ดี กลวิธีดังกล่าวมีลักษณะบางประการแตกต่างจากกลวิธีการ ขอโทษแบบส่วนตัวตามที่มีผู้ศึกษาไว้ กลวิธีการขอโทษของนักการเมืองแสดงให้เห็นว่า การขอโทษ ไม่ใช่การยอมรับผิดแต่เป็นการยอมรับว่ามีสถานการณ์ความผิด และการแก้ตัวเป็นกลวิธีที่จำเป็น ทั้งนี้ เป็นเพราะนักการเมืองต้องการคงความน่าเชื่อถือและพื้นที่ทางการเมืองของตน จึงต้องใช้กลวิธีที่จะ ปิดความผิดหรือทำให้ความผิดออกห่างจากตัวให้มากที่สุด พร้อม ๆ ไปด้วยการนำเสนอภาพที่ดีเพื่อ ชดเชยหรือหักล้างความผิด

งานวิจัยนี้จะศึกษาชุดวจนกรรมการขอโทษของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ซึ่งเป็น บุคคลสาธารณะผู้ต้องการการสนับสนุนจากผู้ชมเพื่อให้มีพื้นที่การทำงานได้ยาวนานและยั่งยืน และสามารถสร้างจุดขายให้ผู้ว่าจ้างงานได้ในวงกว้าง น่าสนใจว่าเมื่อพิจารณาชุดวจนกรรมการขอโทษของ บุคคลในวงการบันเทิงไทยในฐานะที่เป็นกลวิธีหนึ่งของการกู่ภาพลักษณ์แล้ว จะพบลักษณะที่เหมือน หรือแตกต่างจากชุดวจนกรรมการขอโทษแบบส่วนตัวและชุดวจนกรรมการขอโทษผ่านสื่อสาธารณะ ของบุคคลกลุ่มอื่นดังที่มีการศึกษาไว้หรือไม่อย่างไร และผลการศึกษาแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับ ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยอย่างไร

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์และงานประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์

2.5.1.1 ความหมายของภาพลักษณ์

คำว่า “ภาพลักษณ์” มีการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายทั้งในวงกว้างและในมุมมองที่เฉพาะเจาะจง เช่น ภาพลักษณ์ของประเทศ ภาพลักษณ์ขององค์กร ภาพลักษณ์ของสถาบัน ภาพลักษณ์ของตราสินค้า ภาพลักษณ์ปัจเจกบุคคล ส่งผลให้ปัจเจกบุคคลเกิดพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ตามภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้น (อภิชาต พุกสวัสดิ์, 2556)

พรทิพย์ วรกิจโกศาทร (2527) กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น วัตถุ หรือสถาบัน โดยได้รับอิทธิพลจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้นทั้งที่ประจักษ์และไม่ประจักษ์ บุคคลสามารถสร้างจินตภาพเกี่ยวกับสถาบันนั้นได้ ภาพลักษณ์นั้นเกิดได้จากการเรียนรู้ รับฟัง ได้เห็น หรือมีประสบการณ์มาในอดีต และด้วยความประทับใจจึงทำให้บุคคลนั้นสามารถจดจำและพัฒนาเป็นภาพอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมาซึ่งอาจจะเป็นภาพลักษณ์ในทางบวกหรือทางลบก็ได้

อภิสิทธิ์ ฉัตรทนานนท์ และจิระเสกข์ ตริเมธสุนทร (2548: 131) อธิบายว่า ภาพลักษณ์เป็นผลผลิตของกระบวนการสร้างความประทับใจจากตัวแปรต่าง ๆ ภายใต้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร ข่าวสารจากองค์กรและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข่าวสารต่าง ๆ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรอื่น ๆ โดยผ่านการบอกต่อ ภาพลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยรวมกันภายในจิตใจของแต่ละบุคคล

พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2548: 37) กล่าวว่าภาพลักษณ์เป็นภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นบุคคลหรือองค์กรก็ได้ โดยเกิดจากการรับรู้ที่ประทับใจ ซึ่งอาจจะมาจากประสบการณ์ทางตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อม การฟังจากคำบอกเล่าของบุคคล การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือสื่อขององค์กร เช่น ข่าว บทความ สารคดี รายการโทรทัศน์ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

จากการทบทวนนิยามความหมายคำว่า “ภาพลักษณ์” ดังกล่าวข้างต้น ภาพลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือองค์กร เกิดขึ้นได้จากกระบวนการรับรู้จากประสบการณ์ตรงที่สัมผัสด้วยตนเอง และประสบการณ์อ้อมจากการได้ยินได้ฟังจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ความรู้ที่สั่งสมจากประสบการณ์เหล่านั้นทำให้เกิดภาพของบุคคลหรือองค์กรในรูปแบบใดแบบหนึ่งทั้งทางบวกและทางลบ

2.5.1.2 การเกิดภาพลักษณ์

พงษ์เทพ วรกิจโกคาทร (2537: 130) ชี้ให้เห็นว่าภาพลักษณ์เกิดขึ้นได้จากลักษณะดังต่อไปนี้

1) เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม (events and environment) ในสังคมจะมีเหตุการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่มีเพียงบางส่วนของเหตุการณ์หรือบางเหตุการณ์เท่านั้นที่เราจะเลือกรับ เลือกลงจดจำ และในบรรดาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะมีคุณค่าด้านดีหรือเลว จะสำคัญหรือไม่ จะมีความหมายอย่างไร ไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวเราเพียงอย่างเดียว แต่สภาพแวดล้อมที่อยู่กับเหตุการณ์จะมีอิทธิพลในการกำหนดคุณค่าเหล่านั้นทั้งก่อนและหลังการรับรู้ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความสมบูรณ์ของการจดจำและระยะเวลาของความจำในเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย

2) ช่องทางการสื่อสาร (communication channel) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหลายจะส่งผ่านช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ การได้ยิน การมองเห็น การสัมผัส การลิ้มรสและการได้กลิ่น แต่ละช่องทางต่างมีประสิทธิภาพด้านการรับรู้และความสมบูรณ์ของเหตุการณ์แตกต่างกัน นอกจากนี้เนื้อหาสาระ วิธีการจัดข่าวสาร โครงสร้างการสื่อสารของผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับช่องทางการสื่อสารด้วย ช่องทางการสื่อสารถือเป็นประตูด่านแรกของการรับรู้เหตุการณ์ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในขั้นตอนนี้จะผันแปรตามคุณสมบัติของ “ข่าวสาร” และ “สื่อ”

3) องค์ประกอบเฉพาะบุคคล (personal elements) เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับประสิทธิภาพการรับรู้ของผู้รับสาร คือ ทักษะของการสื่อสาร ทศนคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม องค์ประกอบเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร จะมองเห็นภาพเป็นอย่างไร จะเป็นภาพที่มีความหมายเหมือนหรือไม่เหมือนคนอื่น มีความนิยมชมชอบหรือไม่สนใจ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 5 นี้เป็นสำคัญ

4) การรับรู้และความประทับใจ (perception and impression) ภาพลักษณ์จะไม่สามารถเกิดขึ้นในทันที เมื่อเหตุการณ์ผ่านช่องทางการสื่อสาร องค์ประกอบทั้ง 5 ของผู้รับสาร คือ ทักษะของการสื่อสาร ทศนคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม จะเป็นตัวพิจารณาเหตุการณ์นั้นก่อนโดย “การรับรู้” (perception) ซึ่งเป็นตัวแปลงเหตุการณ์ให้เป็น “ความหมายตามความคิดของบุคคลนั้น ๆ” ส่วนความประทับใจ (impression) มีความสำคัญในการรับรู้อีกลักษณะหนึ่ง โดยจะเกี่ยวข้องกับคุณภาพและปริมาณของความทรงจำ ถ้าประทับใจมาก (ไม่ว่าจะบวกหรือลบ) จะมีความทรงจำ จดจำได้มากและนาน

ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการที่กล่าวมานี้จะผันแปรเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับข้อมูลใหม่เกี่ยวกับองค์กรนั้น ๆ และ/หรือไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร

นอกจากนี้กระบวนการอันได้แก่ ช่องทางการสื่อสาร องค์ประกอบเฉพาะบุคคล การรับรู้ ความประทับใจ และสภาพสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรที่สำคัญของการปรับและปรุงแต่งภาพลักษณ์ในอนาคตต่อไป สอดคล้องกับที่จินตนา พันธุ์พัก (2542: 22) กล่าวไว้ว่าภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้เสมอ อาจเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ดีเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดี หรืออาจเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ไม่ดีมาเป็นภาพลักษณ์ที่ดีก็ได้ ฉะนั้นภาพลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้ และการประชาสัมพันธ์จะมีบทบาทอย่างมากในการเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ (จะได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อ 2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์ต่อไป)

นักวิชาการทางด้านงานประชาสัมพันธ์และการตลาดแบ่งประเภทของภาพลักษณ์ไว้ตามลักษณะประเภทขององค์กร สินค้า และ/หรือบริการ หรือสิ่งที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์ เช่น 1) ภาพลักษณ์องค์กร 2) ภาพลักษณ์ตราสินค้า และกล่าวถึงภาพลักษณ์ตราสินค้าว่าหมายถึงภาพที่เกิดขึ้นในใจของประชาชนที่มีต่อสินค้ายี่ห้อใดยี่ห้อหนึ่ง หรือตรา (brand) ไตตราหนึ่ง หรือเครื่องหมายการค้า (trademark) ไตเครื่องหมายการค้าหนึ่ง ส่วนมากมักอาศัยวิธีการโฆษณาและการส่งเสริมการขายเพื่อบ่งบอกถึงบุคลิกลักษณะของสินค้า โดยเน้นถึงคุณลักษณะ เฉพาะหรือจุดขาย แม้สินค้าหลายยี่ห้อจะมาจากบริษัทเดียวกัน แต่ก็ไม่จำเป็นต้องมีภาพลักษณ์เหมือนกัน ภาพลักษณ์ตราสินค้าไม่ใช่คุณสมบัติของสินค้า แต่เป็นสิ่งที่บอกว่าคุณภาพและ/หรือบริการนั้นมีความหมายอย่างไร ในสายตาของผู้บริโภค อาทิ เป็นสินค้าที่น่าสมมุติหรือล้ำสมัย สินค้าสำหรับวัยรุ่นหรือผู้สูงอายุ สินค้าสำหรับผู้หญิงหรือผู้ชาย เป็นต้น (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2548)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์แบบใดแบบหนึ่ง ภาพลักษณ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และอาจเปรียบเทียบได้ว่าบุคคลในวงการบันเทิงผู้เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจบันเทิงจำเป็นต้องมีภาพลักษณ์แบบที่ตราสินค้าพึงมี นั่นคือ ต้องอาศัยการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสื่อสารจุดขายของตน เมื่อจุดขายนั้นมียุทธศาสตร์หรือสื่อเสีย เช่น เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิด จึงต้องมีการจัดแถลงข่าว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานประชาสัมพันธ์เพื่อเรียกคืนภาพลักษณ์แบบที่สร้างความหมายที่ดีในสายตาผู้บริโภคให้กลับมา

2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์

ภาพลักษณ์มีความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์ ดังที่มีการกล่าวไว้ว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการพูดถึง “การประชาสัมพันธ์” จะมี “image” หรือภาพลักษณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เป็นงานเกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อผลแห่งชื่อเสียง ความเชื่อถือ ความศรัทธาจากประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (อภิรักษ์ พุกสวัสดิ์, 2556: 30-33) และภาพลักษณ์มีบทบาทสำคัญ

ในการกำหนดความคิดของปัจเจกบุคคลในการสนองหรือตัดสินใจต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นองค์กร หน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีตามความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ไพโรจน์ วิไลสุข (2551: 2) เห็นว่า การวิจัยภาพลักษณ์อาจถือได้ว่าเป็นการศึกษาแบบ กระแสหลักของการประชาสัมพันธ์และมีความสำคัญ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน จะเห็นว่าใน กระบวนการสร้างภาพลักษณ์มีสาระบางอย่างภายในกระบวนการที่น่าสนใจและมีความสำคัญเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การแถลงข่าว (press conference) ซึ่งเป็นกิจกรรมและวิธีการหนึ่งในการสร้าง ภาพลักษณ์ การแถลงข่าวอย่างมีประสิทธิภาพสามารถส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์แม้ในยามปกติ เช่น อาจเป็นการให้ข้อมูลผลการดำเนินงานขององค์กรในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่มีการเติบโตทาง เศรษฐกิจอย่างไร หรือการชี้ให้เห็นพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้บริโภคในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็น พื้นฐานในการตัดสินใจดำเนินธุรกิจของผู้ร่วมทุนต่อไป และในยามวิกฤติการแถลงข่าวจะจัดขึ้นเพื่อ รับมือและบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกค้า

ดวงพร คำบุญวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง (2536: 66-71) อธิบายว่าภาพลักษณ์ ในงานประชาสัมพันธ์มีลักษณะเป็นภาพลักษณ์ที่สร้างสรรค์ ประกอบด้วยการสร้าง การส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการแก้ไข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การสร้างภาพลักษณ์ต้องวางแผนหรือกำหนดขอบเขตของภาพลักษณ์ที่จะสร้างขึ้น สสำรวจภาพลักษณ์เดิมว่ามีหรือไม่ อย่างไร จากกลุ่มเป้าหมาย ค้นหาจุดเด่นขององค์กรเพื่อกำหนด ขอบเขต แบ่งแยกกลุ่มเป้าหมายเพื่อกำหนดกิจกรรมการสร้างภาพลักษณ์ตามความหมายของแต่ละ กลุ่ม กำหนดเป้าหมายในการสร้างภาพลักษณ์ซึ่งต้องเป็นที่รับรู้ เข้าใจ และยอมรับของบุคลากรใน องค์กร แล้วใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ผสมผสานกับวิธีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์

2) การส่งเสริม ป้องกัน และรักษาภาพลักษณ์ ด้วยเหตุที่ภาพลักษณ์นั้นเปลี่ยนแปลง ได้ตลอดเวลาตามสภาพของเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในสังคมที่มีเทคโนโลยีการสื่อสาร ก้าวหน้า และมีการสื่อสารมวลชนที่กว้างขวางครอบคลุมอย่างทั่วถึง ฉะนั้นการส่งเสริม ป้องกัน และ รักษาภาพลักษณ์จึงเป็นสิ่งจำเป็น และจะดำเนินการได้ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก หรือการ ประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกัน

3) การแก้ไขภาพลักษณ์ หมายถึง การแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบในกรณีวิกฤติการณ์ซึ่ง อาจเกิดจากความผิดพลาด ข่าวลือ อุบัติเหตุ หรือการบ่อนทำลาย จะต้องดำเนินการแก้ไขด้วยการ บริหารและการประชาสัมพันธ์ยามวิกฤติ โดยต้องวางแผนป้องกันและเตรียมพร้อมเสมอ เช่น สร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการดำเนินงานขององค์กรหรือสถาบัน ให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ชี้แจง และพยายามสร้างความเข้าใจกับบุคคลภายนอกให้มากที่สุด การแก้ปัญหาในกรณีวิกฤตินี้ควร

ดำเนินการโดยเร่งด่วน ฉับพลัน และระดมทรัพยากรมาใช้ให้มากที่สุด ทั้งทรัพยากรบุคคลภายในภายนอก รวมทั้งการใช้สื่อต่าง ๆ

นอกจากนี้ภาพลักษณ์สามารถสร้างขึ้นได้จากการจัดเหตุการณ์พิเศษ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นกลยุทธ์หรือวิธีการในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในโอกาสพิเศษ เป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อและเครื่องมือทางด้านการประชาสัมพันธ์พร้อมกันหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ข่าวสาร การฉายสไลด์ วีดิทัศน์ และภาพยนตร์ การแสดงหุ่นจำลอง การแสดงเหตุการณ์จำลอง การสาธิต การแสดงสินค้า การขายสินค้าราคาถูกลง การบริการพิเศษด้านต่าง ๆ การประชุมสัมมนา การฝึกอบรม หรือกิจกรรมอื่น ๆ จะจัดงานออกมาในรูปแบบใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของงาน เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ คุณลักษณะของการจัดงานเหตุการณ์พิเศษนั้นเป็นกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่จะได้ผลดี โดยเฉพาะทางด้านจิตวิทยา เพราะจะสร้างความพึงพอใจ ความประทับใจได้มาก ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร ทั้งนี้การจัดเหตุการณ์พิเศษต้องเป็นการดำเนินงานที่สนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชักจูงโน้มน้าวจิตใจให้มีส่วนร่วมในการจัดเหตุการณ์พิเศษนั้น จึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จลุล่วงผ่านพ้นไปด้วยดีจนเป็นที่กล่าวขานวิพากษ์วิจารณ์ในชุมชนและสังคม (ศรีปราชญ์ สามัคคีธรรม, 2541)

จินตนา พันธุ์พัก (2542: 21) เห็นว่าภาพลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญเพราะหากหน่วยงานองค์กรใดมีภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ให้ความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานนั้น ๆ ก่อให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินงานและความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน ในทางตรงกันข้าม หากหน่วยงานใดมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ มีชื่อเสียงเสื่อมเสีย ประชาชนก็จะไม่ไว้วางใจ ขาดความเชื่อถือ ผลที่ตามมาคือ หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ย่อมประสบอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และหากปล่อยไว้โดยไม่แก้ไข หน่วยงานนั้นก็จะไม่สามารถอยู่รอดได้ในที่สุด การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร สถาบัน ให้ดำรงยั่งยืนถาวรต่อไปได้ แม้จะต้องอาศัยระยะเวลายาวนานและต่อเนื่องก็ตาม

2.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการแถลงข่าว

การแถลงข่าวจัดเป็นหนึ่งในกิจกรรมประชาสัมพันธ์ที่เป็นกิจกรรมเชิงรับ เพราะเป็นการดำเนินการภายหลังจากที่ประเด็นได้รับความสนใจจากสาธารณชนและส่งผลเสียหายต่อบุคคลและองค์กร เสรี วงษ์มณฑา (2541: 102-103) กล่าวว่า การแถลงข่าวเป็นการสื่อสารสองทางซึ่งมีความสำคัญในงานประชาสัมพันธ์เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย ไพโรจน์ วิไลนุช (2551: 4) ชี้ให้เห็นว่าสารที่จะสื่อในการแถลงข่าวต้องส่งออกไปอย่างมีเทคนิคและวิธีการ อาจ

มิใช่แค่การบอกอย่างตรงไปตรงมาหรือตอบคำถามอย่างเดียว การเลือกใช้ภาษา ประโยค การเน้น และการใช้ตัวอย่างก็เป็นสิ่งจำเป็น อาจจะมีเรียกรวมว่าเป็นการออกแบบวิธีการส่งสาร

ประจวบ อินอ้อด (2532: 476-478) สรุปไว้ว่า วัตถุประสงค์ในการแถลงข่าว นอกจากการแจ้งข่าวแล้วยังมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ อีก คือ

1) เพื่อตอบสนองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ความต้องการรับรู้ข่าวสาร เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและธรรมชาติของมนุษย์ การให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารในโอกาสที่ต้องการจึง เป็นโอกาสที่ดีที่ประชาชนจะได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ไม่มีการคาดเดาหรือเล่าลือกันไปเองซึ่งมักจะ เป็นไปในทางลบ ผู้บริหารองค์การจึงต้องจัดระบบการกระจายข่าวสารไปสู่ประชาชนอย่างมี ประสิทธิภาพ

2) เพื่อเป็นการบริหารและให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชน สื่อมวลชนมีหน้าที่เสนอ ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สื่อมวลชนได้จากการเสาะแสวงหาจาก แหล่งที่เกิดข่าวสาร รับข่าวแจก (News Release) หรือข้อมูลอื่นจากองค์กร การจัดแถลงข่าวจึงเป็น การให้บริการและให้ความร่วมมือแก่สื่อมวลชนซึ่งช่วยให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด

3) เพื่อเป็นการเสริมกิจกรรมด้านสื่อมวลชนสัมพันธ์ งานสื่อมวลชนสัมพันธ์นับเป็น หัวใจของการประชาสัมพันธ์ เพราะงานประชาสัมพันธ์จะสำเร็จได้ต้องได้รับการสนับสนุนในการ เผยแพร่ข่าวสารจากสื่อมวลชน การให้ข่าวสารข้อมูลที่เหมาะสมกับจังหวะเวลาจึงเป็นการเสริมและ กระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การแถลงข่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์จึงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ประการหนึ่งในงานสื่อมวลชนสัมพันธ์ เพราะหากสื่อมวลชนใกล้ชิดกับองค์กรแล้ว การจะเสนอ ข่าวสารที่มีผลเสียต่อองค์การจะได้รับการกลั่นกรองก่อนออกเผยแพร่ หรือเมื่อเผยแพร่สู่ประชาชน แล้วทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ขององค์กรก็สามารถแก้ไขได้ทันท่วงทีก่อนที่ความเสียหาย นั้นจะลุกลามใหญ่โตขึ้นไป

4) เพื่อชี้แจงแถลงข่าวให้เกิดความเข้าใจที่ดีและถูกต้อง การให้ข่าวสารในรูปแบบ ของการแถลงข่าวทำให้ข่าวน่าสนใจ สื่อมวลชนที่มาร่วมฟังการแถลงข่าวมีโอกาสได้ซักถาม รายละเอียดแง่มุมต่าง ๆ การแถลงข่าวเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้ากัน สร้างความรู้สึกเป็นกันเอง ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และดีกว่าการส่งข่าวแจกออกไปเพียงอย่างเดียว

5) เพื่อป้องกัน ผ่อนคลาย หรือแก้ไขสถานการณ์ การแถลงข่าวเพื่อการ ประชาสัมพันธ์เป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และการปฏิบัติงาน ขององค์กร ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิด และถ้ามีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อ ชีวิตและทรัพย์สินของบุคลากรภายในองค์กรและผู้เกี่ยวข้อง เช่น เกิดอุบัติเหตุในโรงงานทำให้มี ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต เหตุการณ์ในลักษณะนี้ องค์กรจะต้องมีการชี้แจงแถลงข่าวเพื่อแก้ไข

สถานการณ์และผ่อนคลายความวิตกกังวลของผู้ได้รับความเสียหายและผู้เกี่ยวข้อง การแถลงข่าวในลักษณะนี้จะช่วยลดความรู้สึกในทางลบและป้องกันไม่ให้เกิดปฏิกิริยารุนแรงต่อองค์กรด้วย

6) เพื่อเสริมสร้างค่านิยมและภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร วัตถุประสงค์สำคัญซึ่งเป็นผลต่อเนื่องของการแถลงข่าวคือ การช่วยเสริมสร้างค่านิยมและภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร กลุ่มเป้าหมายของการแถลงข่าวคือสื่อมวลชนทุกแขนง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มพนักงานภายในองค์กร ดังนั้นในการจัดแถลงแต่ละครั้งจึงควรต้องมีตัวแทนของกลุ่มบุคคลดังกล่าวเข้าฟังการชี้แจงแถลงข่าวด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกันและสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

เมตตา กฤตวิทย์ (2556: 266) กล่าวว่าเมื่อมีเหตุผลมาจากฝ่ายที่บุคคลหรือหน่วยงานจัดการแถลงข่าวขึ้นและยอมเสี่ยงกับการเผชิญกับผู้สื่อข่าว เหตุผลเหล่านี้อาจเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนหรืออาจจะเป็นการสนองผลประโยชน์ของตนเองก็ได้ อาทิ เพื่อถ่ายทอดข่าวหรือข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้ชื่อของตนปรากฏอยู่ในสิ่งพิมพ์หรือวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อเผยแพร่เรื่องราว บุคคล บริษัท หรือความคิดเห็น เพื่อเสนอแนวคิดเห็นและแนวโน้มเอียงของตนต่อปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อแก้ข่าวลือ และเพื่อหลีกเลี่ยงแรงกดดันจากผู้สื่อข่าว

เรไร ไพรวรรณ (2542: 151-152) แสดงให้เห็นว่าการแถลงข่าวอาจแบ่งได้ 4 องค์ประกอบ คือ เรื่องที่จะแถลง ผู้แถลงข่าว วัตถุประสงค์และเป้าหมาย และผู้ฟังการแถลงข่าวหรือกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) เรื่องที่จะแถลง คือ การกำหนดหัวข้อเรื่องและรายละเอียดตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้ พร้อมด้วยขอบเขตของเนื้อหา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบล่วงหน้าสำหรับการจัดเตรียมการตามรายละเอียดในขั้นตอนต่อไป

2) ผู้แถลงข่าว นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดแถลงข่าวซึ่งจะบ่งชี้ถึงความล้มเหลวหรือความสำเร็จ ตามปกติถ้าเป็นการแถลงข่าวประจำ ผู้แถลงข่าวก็จะเป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์หรือโฆษก ถ้าเป็นการแถลงข่าวครั้งสำคัญผู้แถลงข่าวควรเป็นผู้บริหารระดับสูงสุดหรือคนสำคัญขององค์กร หรืออย่างน้อยก็เป็นประธานในที่ประชุมแถลงข่าว การให้บุคคลสำคัญขององค์การเป็นผู้แถลงข่าวจะได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนมาก เพราะสื่อมวลชนจะมีโอกาสซักถามเรื่องอื่น ๆ ได้ด้วย นอกจากนี้ผู้แถลงข่าวที่เป็นบุคคลสำคัญขององค์กรย่อมได้รับความศรัทธาเชื่อถือในเรื่องอื่น ๆ จากกลุ่มประชากรเป้าหมายด้วย

3) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย หมายถึง ผลลัพธ์ที่ต้องการจะเกิดขึ้นภายหลังการแถลงข่าวแล้ว ผลของการแถลงข่าวที่ต้องการอาจแบ่งได้เป็น 3 ประการ คือ ต้องการให้ทราบ (To inform) ต้องการเชิญชวน (To persuade) และต้องการแก้ไขภาวะการที่ไม่พึงประสงค์ (To correct) ในการจัดแถลงข่าวแต่ละครั้งอาจจะกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพียงประการใดประการหนึ่งหรือจะกำหนดพร้อมกันทั้ง 3 ประการก็ได้ (ประจวบ อินอ้อด, 2532: 487)

4) ผู้ฟังการแถลงข่าวหรือกลุ่มประชาชนเป้าหมาย อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มผู้รับสารที่เป็นสื่อมวลชน ซึ่งจะทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารไปถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายที่แท้จริง กลุ่มประชาชนเป้าหมายที่แท้จริง คือ กลุ่มประชาชนที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรง แต่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องในอนาคตได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า เมื่อพิจารณาภาพลักษณ์ในงานประชาสัมพันธ์แบบ ที่เป็นการแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบในกรณีวิกฤตการณ์ซึ่งอาจเกิดจากความผิดพลาดโดยตั้งใจหรือไม่ก็ ตาม การจัดการเหตุการณ์พิเศษซึ่งรวมถึงการแถลงข่าวนับเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ รับรู้ความตั้งใจที่จะแก้ไขภาพลักษณ์ได้อย่างรวดเร็วและเป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ นับได้ว่าบุคคล ในวงการบันเทิงไทยที่จัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวได้เลือกช่องทางการสื่อสารที่พิจารณาใน ด้านหนึ่งได้ว่าเป็นการจัดการประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ “อยู่รอด” ในสายอาชีพ ของงานวงการบันเทิงอย่างมั่นคงและยืนยาว

2.6 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อภาพลักษณ์

2.6.1 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อภาพลักษณ์องค์กร

ศิริวรรณ อนันต์โท (2535) ศึกษาวิธีการแก้ข่าวเหตุการณ์อื้อฉาวของกรมตำรวจผ่าน สื่อมวลชน ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นเหตุการณ์อื้อฉาว 2 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์ตำรวจสุพรรณบุรี และมติ ก.ตร.อภัยยศ ในปี พ.ศ.2533 ซึ่ง พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และเหตุการณ์ยกยอกเพชรซาอุฯ ในปี พ.ศ.2534 ซึ่ง พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ ดำรงตำแหน่งอธิบดี กรมตำรวจ ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามการแก้ข่าวไว้ว่าหมายถึง การเสนอข่าวสารหรือการทำข้อเท็จจริงให้ ปรากฏทางสื่อมวลชน ซึ่งมีมูลเหตุมาจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนมาก่อน ผลการวิจัยพบว่า กรม ตำรวจมีวิธีการแก้ข่าวโดยมุ่งลดความขัดแย้งมากกว่าการนำเสนอข้อเท็จจริงแก่ประชาชน และไม่ได้ ใช้หลักการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น ทำให้การแก้ข่าวอื้อฉาวของกรม ตำรวจทั้ง 2 กรณีไม่ได้รับความเชื่อถือจากสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพราะกรมตำรวจแก้ ข่าวล่าช้า ไม่ให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ และขาดการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร อัน เป็นเหตุให้ผู้รับสารเกิดความสับสนและไม่ไว้วางใจ นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อ การแก้ข่าวอื้อฉาวของกรมตำรวจด้วยคือ ภาพลักษณ์ในทางลบของกรมตำรวจ บุคลิกของอธิบดีกรม ตำรวจและสภาวะทางการเมืองในขณะนั้น

จินตนา พันธุ์พัก (2542) ศึกษาการบริหารข้อมูลข่าวสารเพื่อแก้ไขภาพลักษณ์ เศรษฐกิจไทยในช่วงภาวะวิกฤติเศรษฐกิจระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ถึงเดือนสิงหาคม 2542 โดย มุ่งเน้นการทำงานของ 4 หน่วยงานหลักด้านการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศและเศรษฐกิจ คือ กรม

เศรษฐกิจและกรรมสารนิเทศของกระทรวงการต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญของการใช้การประชาสัมพันธ์ในการแก้ไขภาพลักษณ์ทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีแนวคิดทางการบริหารเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนวทางแก้ปัญหา วิเคราะห์เนื้อหาข่าวต่างประเทศในหนังสือพิมพ์และนิตยสารข่าวต่างประเทศเพื่อศึกษาภาพลักษณ์เชิงลบของเศรษฐกิจไทย กำหนดให้ความเป็นข่าวในทางลบเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือภาพลักษณ์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เป็นลบในสายตาสื่อมวลชนต่างประเทศคือภาวะวิกฤติ เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนการรับรู้ของสื่อมวลชนต่างประเทศเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย นอกจากนี้ยังวิเคราะห์เอกสารของหน่วยงานราชการหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องคือ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมสารนิเทศ และกรมเศรษฐกิจ เพื่อศึกษาการแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบ รวมทั้งสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารหน่วยราชการรวม 5 ท่าน เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารงานประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบ

ผลการศึกษาของงานวิจัยเป็นการเสนอแนวทางดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ไขภาพลักษณ์ทางเศรษฐกิจ โดยให้นำแนวคิดในการบริหารประเด็นข่าวสาร (issue management) มาใช้เพื่อป้องกันและเสริมสร้างภาพลักษณ์ ให้มีการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ยามวิกฤติและปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบ และทุกหน่วยงานควรจัดตั้ง crisis team เตรียมไว้เพื่อบริหารภาวะวิกฤติที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีก

งานวิจัย 2 เรื่องข้างต้นศึกษาข้อมูลที่จัดเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ขององค์กร เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวซึ่งถือเป็นสถานการณ์วิกฤติ แนวทางการศึกษาที่ใช้คือกรอบของงานประชาสัมพันธ์และงานบริหารองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญของการใช้การประชาสัมพันธ์ในการแก้ไขภาพลักษณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไขตามหลักการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ ผลการศึกษาด้านกลยุทธ์ในการแก้ไขภาพลักษณ์จะเน้นแนวนโยบายและวิธีดำเนินการที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาของเหตุการณ์ที่ใช้เป็นกรณีศึกษา แม้ว่าการแสดงผลการวิเคราะห์จะไม่ได้มุ่งอธิบายหรือพรรณานองค้ประกอบของเหตุการณ์การสื่อสารและไม่ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดหรือผู้ส่งสารเลือกใช้ แต่ก็เห็นได้ว่าสื่อมวลชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเผยแพร่เรื่องราวอื้อฉาว ดังนั้นการประชาสัมพันธ์องค์กรเพื่อแก้ไขภาพลักษณ์ในแง่หนึ่งจึงเป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน และองค์กรผู้ส่งสารต้องคิดหากกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อแนวทางการประชาสัมพันธ์ เช่น ภาพลักษณ์ด้านลบขององค์กรที่มีอยู่ก่อนเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว เป็นต้น

2.6.2 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อภาพลักษณ์ศิลปิน

อมร ภูษิตรานุสรณ์ (2541) ศึกษากระบวนการและกลยุทธ์การสร้างบุคคลที่มีชื่อเสียงของธุรกิจจัดการดารานในประเทศไทย รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างและจัดการดาราให้มีชื่อเสียงยาวนานเป็นที่ชื่นชอบของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีหน้าที่ในการสร้างและจัดการดารานักกร้องนักแสดงในประเทศไทยต่างใช้ประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมาประกอบกับวิจรรย์ญาณส่วนตัวในการคิดค้นและสร้างสรรค์กลยุทธ์ที่จะนำมาสร้างชื่อเสียงให้ดารานในสังกัดตนเอง และด้วยตัวดารารเองก็มีลักษณะเฉพาะทำให้กลยุทธ์ที่นำมาใช้ต้องพิจารณาเป็นกรณีไป โดยหลักแล้วสิ่งที่นำเสนอสู่สายตาประชาชนนั้นจะมาจากตัวตนที่แท้จริงของดารานั้น ผ่านกระบวนการคัดเลือก ปรับแต่งให้น่าสนใจ โดดเด่นสะดุดตา เป็นที่ชื่นชอบของประชาชน นอกจากนี้การมีสื่อเป็นของตนเองจะทำให้ผู้สร้างและจัดการสามารถส่งเสริมดารารของตนได้สะดวกยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นยังสามารถวัดความนิยมในตัวดารารของตนได้อีกด้วย ผู้จัดการดารารจะต้องนำหลักการตลาดมาใช้ในธุรกิจนี้ ด้วยแนวคิดว่าจะทำอย่างไรให้ขายได้และเป็นที่ชื่นชอบของประชาชน โดยพิจารณาความต้องการและแนวโน้มของตลาดแล้วพยายามนำเสนอสิ่งนั้น

อมร ภูษิตรานุสรณ์ เห็นว่าการที่ดารารจะกลายเป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียงยืนยาวและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้นานเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความคาดหวังของประชาชนและตัวของดารารผู้นั้นเองด้วย ผู้จัดสร้างและจัดการเป็นเพียงผู้จุดประกายและยื่นโอกาสให้ดารารผู้นั้นได้มีพื้นที่ในวงการ ส่วนการดำรงชีวิตอยู่ต่อไปนั้นเป็นความรับผิดชอบของดาราร ผู้สร้างและผู้จัดการเป็นเพียงที่เลี้ยงที่คอยดูแลอยู่ข้าง ๆ การพัฒนาความสามารถในการทำงานของดารารให้สูงขึ้นและดูแลปฏิบัติตนให้มีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของประชาชนอยู่เสมอเป็นวิธีการที่จะทำให้มีชื่อเสียงยืนยาว

อุไรรัตน์ วิตตานนท์ (2543) ศึกษากลยุทธ์ของบริษัทอาร์เอส. โพรโมชัน 1992 จำกัด ในการสร้างภาพลักษณ์ของนักร้อง วิธีการสร้างภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของนักร้องในสังกัด และปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของนักร้องยอดนิยม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของนักร้องยอดนิยมในสังกัดของบริษัทอาร์เอส. โพรโมชัน มีหลายขั้นตอนดังนี้คือ การคัดเลือกนักร้อง แบ่งเป็นการคัดเลือกจากนักร้องที่มีพื้นฐานด้านการร้องเพลงมาแล้วแต่ไม่ได้มีชื่อเสียงมาก่อน จากนักร้องที่มาจากเวทีการประกวด จากนักร้องที่ตรงตาม concept ที่บริษัทตั้งไว้ และจากดารานักแสดงที่มีชื่อเสียง ไม่ว่าจะมาจากอย่างไร ทั้งหมดต้องผ่านขั้นตอนการคัดเลือกเบื้องต้นคือ การทดสอบการร้องเพลง และการพิจารณามุมบุคลิกภาพในเบื้องต้น เมื่อผ่านขั้นตอนการคัดเลือกแล้ว จึงนำบุคลิกภาพที่นักร้องมีอยู่เดิมมาพัฒนาและสร้างเป็นภาพลักษณ์และบุคลิกภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวคิดหลักของศิลปินและอัลบั้มชุดนั้น ๆ ต่อไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของนักร้องในสังกัดอาร์เอส. โพรโมชัน คือ 1) ศิลปิน 2) กลยุทธ์และแนวนโยบายของบริษัทฯ 3) แนวเพลง 4) กระแสเพลงที่กำลังเป็นที่นิยม 5) คู่แข่ง และ 6) กลุ่มเป้าหมาย เมื่อกระบวนการสร้างภาพลักษณ์เสร็จสมบูรณ์ สิ่งที่ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายพบเห็นคือสิ่งที่ได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ มากมายเพื่อให้เหมาะสมกับตัวนักร้องมากที่สุด และเพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดของกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปสู่การซื้อเทปหรือซีดีต่อไป ดังนั้นการสร้างภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของนักร้องยอดนิยมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่จะสร้างความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย นอกเหนือจากแนวเพลงแล้วยังเป็นการสร้างจุดเด่นของนักร้อง เพื่อผลกำไรทางธุรกิจบนเวทีด้านเสียงเพลง

ดวงสมร จักรพันธุ์ (2549) ศึกษาวิธีการดำเนินงานของนักประชาสัมพันธ์ประจำค่ายเพลงต่าง ๆ ในการเผยแพร่และส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของศิลปิน รวมทั้งยังได้ศึกษาความสอดคล้องกันระหว่างภาพลักษณ์ของศิลปินที่นักประชาสัมพันธ์เผยแพร่ออกไปกับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย สามารถแบ่งการวิจัยได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารภาพลักษณ์ของศิลปิน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักประชาสัมพันธ์ประจำบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) และบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของนักประชาสัมพันธ์แต่ละที่ ส่วนที่ 2 ศึกษาเรื่องการรับรู้และทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อภาพลักษณ์ของศิลปิน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี ทั้งเพศหญิงและชายที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 กลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ สร้างสรรค์แนวคิดหลักของอัลบั้มจากฝ่ายครีเอทีฟมาแล้ว ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะศึกษาเอกสารที่สรุปแนวคิดหลักของอัลบั้มเพื่อให้ทราบทิศทางการโปรโมตศิลปิน รวมทั้งภาพลักษณ์ของศิลปินที่ได้กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนงานประชาสัมพันธ์เผยแพร่ภาพลักษณ์ของศิลปินออกไปยังกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการรับรู้ได้ตรงตามแนวคิดหลักของอัลบั้มที่วางไว้แต่ต้น นอกจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานเพลงแล้ว นักประชาสัมพันธ์ยังต้องทำหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของศิลปินในความคิดของกลุ่มเป้าหมาย โดยการนำแง่มุมที่ดีของศิลปินออกมาเผยแพร่ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้ทราบ เช่น ศิลปินเป็นคนเรียนดี มีความสามารถพิเศษหลากหลายด้านนอกเหนือจากการร้องเพลง รวมทั้งจัดให้ศิลปินได้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมร่วมกับองค์กรการกุศลต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับศิลปินในแง่บวกอยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชื่นชมและเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อศิลปิน ลักษณะการทำประชาสัมพันธ์ให้ศิลปินแต่ละคนนั้นก็จะต้องครอบคลุมอยู่ภายใต้ช่องการสื่อสารเดียวกัน คือ วิทยู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและเว็บไซต์ แต่

จะแตกต่างกันที่วิธีการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมและประเด็นที่จะใช้ในการนำเสนอออกไปสำหรับศิลปินแต่ละคน

ปฐมทิพย์ หมั่นประพุดติ (2552) ศึกษาการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของศิลปินเพื่อสร้างภาพลักษณ์ต่อสื่อมวลชน ศึกษาวิธีการสื่อสารของศิลปินกับบุคคลในองค์กรเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหของศิลปินกับสื่อมวลชนและบุคคลในองค์กร โดยใช้กรณีศึกษาศิลปินบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการสื่อสารภายในองค์กร แนวคิดการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) มาเป็นกรอบสำคัญในการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศิลปินต่อสื่อมวลชน คือ 1) การยิ้มแย้มแจ่มใส 2) การไหว้และการมีสัมมาคารวะ 3) การพูดจาสุภาพและถูกกาลเทศะ 4) การแสดงความจริงใจ 5) มีความเสมอต้นเสมอปลาย 6) การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่วนวิธีการสื่อสารของศิลปินกับบุคคลในองค์กรเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ คือ 1) พูดจาเปิดเผยปัญหาในการทำงาน 2) การแสดงความเป็นตัวของตัวเอง 3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 4) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5) ปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่น นอกจากนี้ยังพบแนวทางในการแก้ไขปัญหของศิลปินกับสื่อมวลชนและบุคคลในองค์กร คือ 1) ออกมาขอโทษและชี้แจงข้อเท็จจริง 2) พูดคุยและปรับความเข้าใจ 3) ให้ผู้ใหญ่ออกมาจัดงานแถลงข่าวเคลียร์ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสื่อมวลชนและสาธารณชนซึ่งถือเป็นการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของศิลปินและองค์กรด้วย

ผลการศึกษาของงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศิลปินเป็นบุคคลที่จำเป็นต้องมีภาพลักษณ์ที่เหมาะสมเพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งหมายถึงรวมทั้งกลุ่มที่เป็นผู้ “ซื้อ” ผลงาน สาธารณชนทั่วไป และสื่อมวลชนซึ่งจะเป็นผู้เผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน ภาพลักษณ์ของศิลปินสามารถกำหนดหรือสร้างขึ้นได้จากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำงานทางด้านประชาสัมพันธ์และการตลาดของบริษัท รวมถึงจากกลุ่มบุคคลที่เรียกว่า “ผู้จัดการดาราร” กระบวนการในการสร้าง ดูแล และแก้ไขภาพลักษณ์จะเกิดขึ้นทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์วิกฤติ ส่วนกลยุทธ์ของการดำเนินการดังกล่าวก็แตกต่างกันไปตามกลุ่มเป้าหมายและแนวนโยบายของบริษัท

แม้ผลการศึกษาของงานวิจัยที่ได้พบทวนในหัวข้อนี้จะไม่ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา แต่ผู้วิจัยจะนำความเข้าใจที่ได้จากการทบทวนงานวิจัยดังกล่าวไปเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย โดยเฉพาะผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารซึ่งได้แก่บุคคลในวงการบันเทิงไทย และผู้เกี่ยวข้องที่เป็นผู้ดูแลภาพลักษณ์ศิลปิน รวมถึงสื่อมวลชนซึ่งเป็นสื่อกลางนำสารไปยังสาธารณชน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพเหตุการณ์การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์และศิลปินอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2.7 งานวิจัยเกี่ยวกับการตอบคำถามสื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะ

ศุภจิตา เทียมสมบูรณ์ (2541) ศึกษากลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองเพื่อให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน โดยใช้ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์นักการเมืองไทยในสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้าและแบบจัดเตรียม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะคู่ถ้อยคำถาม-ตอบที่พบจากบทสัมภาษณ์ และสนใจประเด็นเรื่องหน้าซึ่งเป็นหัวใจของการใช้กลวิธีความสุภาพ โดยเชื่อว่ากลวิธีเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยโดยเฉพาะเมื่อถูกสัมภาษณ์ หากนักการเมืองถูกถามคำถามที่ยากและการตอบคำถามนั้นจะมีผลต่อการเสียหายของนักการเมืองอาจจะใช้กลวิธีในการพูด เช่น การตอบแบบคลุมเครือเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียหาย แต่ในขณะเดียวกันหากต้องการที่จะสื่อสารข้อมูลบางอย่างซึ่งมีผลกระทบต่อบุคคลอื่น นักการเมืองก็อาจจะเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมค้อมเพื่อลดการคุกคามหน้า

นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) ศึกษาลักษณะการตอบคำถามและกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยโดยใช้ข้อมูลวิจัยจากบทสัมภาษณ์นักการเมืองจากรายการคมชัดลึก ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า นักการเมืองเป็นบุคคลที่เสี่ยงต่อการเสียหายมากจากการตั้งคำถามของสื่อมวลชน ดังนั้นนักการเมืองจึงต้องระมัดระวังในการตอบคำถาม เพราะหากตอบคำถามไม่ดี อาจส่งผลต่อภาพลักษณ์และความไว้วางใจจากประชาชน ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องคู่ถ้อยคำถาม-ตอบในการสัมภาษณ์ ลักษณะการตอบคำถาม และแนวคิดทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยกลุ่มข้อมูล

สมบัติ จันทรวงศ์ (2549) ศึกษาวิธีตอบคำถามของนักการเมืองไทยในกรณีที่ต้องจัดการเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาว ผู้วิจัยมีสมมติฐานเบื้องต้นของการศึกษาว่า โดยทั่วไปแล้วนักการเมืองพยายามที่จะ “รับชอบ” ในนโยบายสาธารณะหรือการตัดสินใจอะไรบางอย่างโดยอ้างว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบหรือเป็นผู้ผลักดันเรื่องดังกล่าว ขณะเดียวกันนักการเมืองก็พยายามหลีกเลี่ยงการถูกตำหนิหรือปิดความรับผิดชอบ ในกรณีที่เกิดความผิดพลาดหรือมีข้อเสียหายเกิดขึ้น แต่ถ้าจำเป็นต้องเลือกแล้วนักการเมืองส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่ต้องรับผิดชอบหรือถูกติเตียนมากกว่าที่จะรับความชอบในนโยบายสาธารณะหรือการตัดสินใจบางอย่าง ด้วยเหตุผลที่ว่าคำตำหนิเป็นเรื่องเสียหายและเป็นเครื่องบ่งชี้ความไม่พอใจที่สาธารณชนมีต่อตน ซึ่งในระยะยาวจะมีผลกระทบต่อชีวิตทางการเมือง

สมบัติ จันทรวงศ์ เห็นว่าในทางปฏิบัติเรื่องที่นักการเมืองจำเป็นต้องชี้แจงต่อประชาชนอาจแบ่งได้เป็นสองเรื่องใหญ่ ๆ คือ 1) เรื่องนโยบายสาธารณะหรือการตัดสินใจที่ประชาชนไม่ยอมรับหรือประชาชนมองว่าก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และ 2) เรื่องความประพฤติดส่วนตัวที่ไม่เหมาะสมถูกต้องหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม กรณีหลังนี้มักจะกลายเป็นเรื่องอื้อฉาวหากสื่อมวลชนทราบและนำไปเผยแพร่ อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น นักการเมืองมีความจำเป็นต้องตอบคำถามในเชิง

การให้คำอธิบายหรือให้เหตุผลที่สามารถผ่อนหนักให้เป็นเบา หรือสามารถหันเหคำตำหนิไปสู่ผู้อื่นให้ได้

ผลการศึกษาแนวทางที่นักการเมืองใช้เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกตำหนิ จากสาธารณชนซึ่งผู้วิจัยเรียกว่าเป็น “การเอาตัวรอด” หรือเป็นกระบวนการปิดความรับผิดชอบของนักการเมืองไทย พบว่ามีแนวทางหลัก ๆ 5 แนวทางดังนี้ คือ 1) การประกาศขอรับผิดชอบ 2) การปฏิเสธความผิดของการกระทำ 3) การแก้ตัวเพื่อปิดความรับผิดชอบ (ยอมรับว่าการกระทำหรือการตัดสินใจผิดจริง แต่มีเหตุที่ไม่ควรต้องถูกตำหนิ) 4) การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นแต่ปฏิเสธว่าผลลัพธ์เป็นสิ่งที่เร็วและ 5) การเลี่ยงไม่ตอบคำถามในเรื่องอื้อฉาว

วรวรรณา เพ็ชรกิจ (2549) ศึกษาพฤติกรรมการรักษาหน้าตนเองของผู้พูดภาษาไทยที่เป็นกลุ่มบุคคลสาธารณะเมื่อเผชิญกับคำถามที่คุกคามหน้าของตนในการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรทัศน์รายการต่าง ๆ ผู้วิจัยสนใจประเด็นการรักษาหน้าตนเองของผู้พูดว่าเป็นสิ่งที่พบได้บ่อยในการสนทนาในชีวิตประจำวัน เพราะผู้พูดเองก็ต้องการจะเป็นที่ยอมรับหรือเป็นที่ชื่นชมของผู้อื่น และไม่ต้องการถูกรบวงหรือลิดรอนสิทธิ์ คนไทยให้ความสำคัญกับการรักษาภาพลักษณ์ของตนเองให้ดูดีในสายตาของคนทั่วไปอยู่เสมอ แต่ขณะเดียวกันสังคมไทยก็นิยมคนที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพและมีมารยาทต่อผู้อื่นด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจว่าบุคคลสาธารณะจะมีกลวิธีอย่างไรในการรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ของตนเองที่ยังคงความสุภาพต่อผู้อื่นตามความคาดหวังของสังคมไว้ได้ กลุ่มบุคคลสาธารณะที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาคือบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เช่น นักร้อง นักแสดง นักการเมือง หรือคนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ที่เป็นที่รู้จักของประชาชน เช่น นักวิชาการ แพทย์ นักธุรกิจ เป็นต้น บริบทการสนทนาเป็นการสัมภาษณ์หรือพูดคุยในรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่บุคคลสาธารณะเหล่านี้ตกอยู่ในสถานะที่ต้องระมัดระวังหน้าของตนเองอย่างมาก เนื่องจากการสนทนาผ่านทางโทรทัศน์เป็นการสื่อสารที่สาธารณชนได้รับทราบด้วย ลักษณะคำตอบของบุคคลเหล่านี้จึงน่าจะเป็นข้อมูลที่มีความชัดเจนว่าเป็นการโต้ตอบของผู้พูดเมื่อเผชิญกับคำถามหรือคำพูดที่คุกคามหน้า และน่าจะแสดงให้เห็นกลวิธีในการรักษาหน้าตนเองของผู้พูดภาษาไทยได้ดีระดับหนึ่ง บุคคลเหล่านี้มักจะถูกพิธีกรถามคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจแต่มีผลคุกคามหน้าหรือภาพลักษณ์

ข้อมูลที่ใช้ศึกษาได้จากการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์หรือการสนทนาระหว่างพิธีกรกับบุคคลสาธารณะจากรายการโทรทัศน์ที่หลากหลาย ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีในการรักษาหน้ามี 17 กลวิธี กลวิธีที่พบมากที่สุดคือการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา รองลงมาคือ การให้เหตุผล การแสดงความมั่นใจ การหัวเราะ การยอมรับ การพูดคลุมเครือ การพูดให้ตกลง การเลี่ยงการตอบคำถาม การถามกลับ การต่อว่ากลับ การให้ข้อมูลมากเกินไป การยกย่องตนเอง การขอบคุณ การกล่าวโทษบุคคลที่สามารถเจียบ การประชดประชัน และการพูดไม่ตรงกับความจริง ตามลำดับ กลวิธีดังกล่าวมีทั้งที่ช่วยรักษาหน้าและคุกคามหน้าตนเอง กลวิธีที่ช่วยรักษาหน้าสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 กลวิธีหลักคือ

การพูดตรงไปตรงมา การตกแต่งถ้อยคำ การพูดอ้อม และการยับยั้ง ส่วนกลวิธีที่ไม่ช่วยในการรักษาหน้าตนเองแยกเป็นอีกกลุ่มเรียกว่าการคุกคามหน้าตนเอง กลวิธีเหล่านี้แสดงให้เห็นแนวทางในการรักษาหน้าตนเองของคนไทย 3 แนวทางคือ การรักษาหน้าตนเองและผู้อื่นไปพร้อมกัน การรักษาหน้าผู้อื่น และการคุกคามหน้าตนเอง แนวทางแรกเป็นแนวทางที่ผู้พูดเลือกใช้ใช้มากที่สุดเพราะสามารถตอบสนองทั้งความต้องการของตนเองและสังคมไปพร้อม ๆ กันได้ดีกว่า กลวิธีเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการรักษาหน้าตนเองเป็นสิ่งที่ทำได้ยากและซับซ้อนกว่าการรักษาหน้าผู้อื่นเพียงฝ่ายเดียว เพราะต้องให้ความสำคัญกับหน้าของผู้อื่นควบคู่ไปด้วยเสมอ

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2553) ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามของดารานักแสดงไทยในบริบทการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน คำถามวิจัยคือดารานักแสดงไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้างในการตอบคำถามเมื่อให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน และกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีทางภาษาที่ดารานักแสดงไทยเลือกใช้ในการตอบคำถามในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนมีทั้งหมด 17 กลวิธี และเมื่อพิจารณากลวิธีทางภาษาทั้ง 17 กลวิธีข้างต้นตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสารพบว่า ดารานักแสดงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเหล่านั้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ โดยเรียงลำดับค่าความถี่การปรากฏจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อรักษาหน้าของตนเอง 2) กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังหรือคล้อยตาม 3) กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อนำเสนอตนเอง 4) กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อทำให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม 5) กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อทำให้ผู้ฟังเข้าใจสารได้ทันที และ 6) กลวิธีทางภาษาที่ใช้ลดความตึงเครียดในการให้สัมภาษณ์ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า “หน้า” หรือภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออาชีพดารานักแสดง

โศภิษฐา ไชยภาวร (2557) ศึกษาการตอบคำถามสื่อมวลชนของดารานักแสดงชาย-หญิงไทย: กรณีศึกษารายการ “ทีวี่พูลไลฟ์” ด้วยเห็นว่าการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีให้ตนเองของดารานักแสดงสามารถเห็นได้จากการตอบคำถามสื่อมวลชน จึงสนใจศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำถามของดารานักแสดงในการสัมภาษณ์สื่อมวลชน นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการตอบคำถามกับปัจจัยด้านเพศของผู้พูด ผลการวิจัยพบว่า เมื่อใช้การแสดงเจตนาในการตอบคำถามเป็นเกณฑ์ กลวิธีการตอบคำถามของดารานักแสดงไทยแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ กลวิธีการตอบคำถามแบบตรง ๆ เป็นกลวิธีที่ดารานักแสดงไทยมีเจตนาจะตอบคำถาม กลวิธีการตอบคำถามแบบอ้อม เป็นกลวิธีที่ดารานักแสดงไทยมีเจตนาอื่นที่ไม่ได้ต้องการตอบคำถาม และกลวิธีเสริมเป็นกลวิธีที่ใช้เสริมการตอบคำถามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มากขึ้น กลวิธีการตอบคำถามแบบตรง ได้แก่ การปฏิเสธโดยตรง การยอมรับ การตอบให้ข้อมูล และการแสดงความรู้สึก กลวิธีการตอบคำถามแบบอ้อม ได้แก่ การปฏิเสธ การกลบเกลื่อน การพูดตลก และการประชดประชัน กลวิธีเสริม ได้แก่ การใช้คำอุทานและการใช้คำลงท้าย เมื่อพิจารณาความถี่ของการปรากฏพบว่า กลวิธีการตอบ

คำถามที่ดารานักแสดงไทยเลือกใช้มากที่สุดคือการปฏิเสธ ส่วนกลวิธีที่ดารานักแสดงไทยเลือกใช้น้อยที่สุดคือการประชดประชัน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการตอบคำถามกับปัจจัยด้านเพศของผู้พบว่า ดารานักแสดงเพศชายและเพศหญิงเลือกใช้กลวิธีการตอบคำถามแบบต่าง ๆ เหมือนกัน เพราะมีบทบาทของการเป็นดารานักแสดงที่จะต้องรักษาภาพลักษณ์ต่อสื่อมวลชน แต่ความถี่ของลักษณะการใช้ภาษาในตอบคำถามปรากฏผลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เพศชายเลือกใช้ภาษาที่มีลักษณะเป็นการพูดตรง การให้เหตุผล และใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันเพื่อลดความรุนแรงของเหตุการณ์มากกว่าเพศหญิง และเพศชายเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธโดยตรงมากที่สุด ส่วนเพศหญิงเลือกใช้ภาษาที่มีลักษณะเป็นการพูดไม่ตรงและแสดงอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าเพศชาย และเพศหญิงเลือกใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนมากที่สุด

วิมล งามยิ่งยวด (2557) ศึกษาพฤติกรรมการรักษาหน้าของดาราในการตอบคำถามพิธีกรรายการวู้ดดีเกิดมาคุย เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุยที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทุกวันอาทิตย์ เวลา 22.30- 23.30 น. ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม 2555 ผลการศึกษาพบ กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม 12 กลวิธี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ กลวิธีการปฏิเสธ กลวิธีการยอมรับสมมติฐาน กลวิธีการกลบเกลื่อน กลวิธีการถามคำถามกลับ กลวิธีการเลี่ยงการตอบคำถาม กลวิธีการหัวเราะ กลวิธีการไม่ตอบคำถาม กลวิธีการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่น กลวิธีการต่อว่ากลับ กลวิธีการใช้อุปสรรคณ์ กลวิธีการถ่อมตนเอง และกลวิธีการประชดประชัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการตอบคำถามสื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะที่ผ่านมามีความน่าสนใจทั้งกลุ่มข้อมูลที่ศึกษา แนวทางการศึกษา และผลการศึกษาที่ได้ เมื่อพิจารณาความเป็นบุคคลสาธารณะจะเห็นว่าแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ นักการเมือง ดารานักแสดง และบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ต้องรักษาหน้าและภาพลักษณ์ของตน ดังนั้นเมื่อต้องตอบคำถามสื่อมวลชนจึงต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยไม่เสียหาย ข้อมูลที่ศึกษานำมาจากรีบทการให้สัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์เป็นหลัก ทั้งแบบที่นำมาจากรายการใดรายการหนึ่งโดยเฉพาะ หรือเป็นข้อมูลการให้สัมภาษณ์ที่ปรากฏหลากหลายรายการ การวิเคราะห์บริบทของการสัมภาษณ์แบ่งได้เป็นแบบจัดเตรียมกับแบบไม่ได้จัดเตรียม อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ามีทั้งแบบที่ผู้พูดรู้ตัวล่วงหน้าและเต็มใจตอบคำถามและแบบที่ไม่รู้แนวคำถามล่วงหน้าและอาจไม่เต็มใจตอบคำถาม บริบทดังกล่าวมีส่วนทำให้ได้กลวิธีการตอบคำถามที่ต่างกัน ผลการศึกษาพฤติกรรมการตอบคำถามสื่อมวลชนของบุคคลสาธารณะปรากฏหลากหลายกลวิธี สามารถจัดกลุ่มได้หลายลักษณะ เช่น เป็นกลวิธีหลักและกลวิธีเสริม กลวิธีตรงกับกลวิธีอ้อม รวมถึงการไม่ตอบคำถามใด ๆ และอาจนำเสนอเรียงลำดับตามความถี่ของการปรากฏกลวิธีเหล่านั้น

ผู้วิจัยจะนำความเข้าใจที่ได้จากการทบทวนงานวิจัยดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะกลุ่มหนึ่งที่ต้องการมีภาพลักษณ์แบบที่สาธารณชนยอมรับ อย่างไรก็ตามการสื่อสารของบุคคลกลุ่มนี้ขยายขอบเขตจากการตอบคำถามในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนเป็นการจัดแถลงข่าว เหตุการณ์การสื่อสารลักษณะนี้มีขั้นตอนการชี้แจงหรือการให้ข้อมูล และมักปรากฏถ้อยคำแสดงอารมณ์ความรู้สึกแบบต่าง ๆ เนื่องจากต้องกล่าวถึงเหตุการณ์อื้อฉาวที่มักเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิด ดังนั้นผู้วิจัยจะได้ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏทั้งหมดในทุกขั้นตอนของการแถลงข่าวโดยจะใช้แบบการกัภาพลักษณ์ที่เสนอกลวิธีหลักไว้ 5 ลักษณะ (รายละเอียดดังปรากฏในหัวข้อ 2.3) เป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล และจะวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของปริจเฉทตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (รายละเอียดในบทที่ 3) ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพรวมของบริบทการสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นลำดับแรก

2.8 สรุป

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการทบทวนแนวคิดปริจเฉทวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่าการศึกษาปริจเฉทในฐานะภาษาในบริบทการใช้จะทำให้เข้าใจว่าผู้พูดหรือผู้เขียนเป็นใคร ต้องการสื่อเจตนาใด ใครเป็นผู้รับสาร ปัจจัยใดมีผลให้ผู้พูดหรือผู้เขียนผลิตปริจเฉทที่มีโครงสร้างเช่นนั้น ส่วนทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม การพูดหรือการสื่อสารจากมุมมองของมโนทัศน์ที่เรียกว่าเหตุการณ์สื่อสาร นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้ทบทวนทฤษฎีการกัภาพลักษณ์ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานว่าบุคคลหรือองค์กรไม่สามารถนิ่งเฉยได้เมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สังคมมองว่าเป็นการกระทำผิด เพราะจะถือว่าเป็นการยอมรับเมื่อภาพลักษณ์ถูกคุกคามถือเป็นภาวะที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นจึงต้องรีบกู้ภาพลักษณ์กลับคืนมา การขอโทษเป็นกลวิธีหนึ่งของการกัภาพลักษณ์ ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิดเรื่องการขอโทษตามแนววัฒนธรรม และการศึกษาการขอโทษผ่านสื่อสาธารณะ

ผู้วิจัยได้ทบทวนให้เห็นว่า แนวคิดเรื่องภาพลักษณ์นั้นเป็นลักษณะของงานประชาสัมพันธ์ แม้ว่าการแถลงข่าวจะเป็นส่วนหนึ่งของงานประชาสัมพันธ์ แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาเรื่องการแถลงข่าวที่เป็นเหตุการณ์อื้อฉาวและเกี่ยวข้องกับบุคคลในวงการบันเทิงไทย งานที่ศึกษาการสื่อสารของศิลปินจะเป็นการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ งานวิจัยที่สนใจเรื่องหน้าและภาพลักษณ์ของบุคคลสาธารณะที่ผ่านมาจะศึกษากลวิธีการตอบคำถามสื่อมวลชนเป็นหลัก และไม่ได้มุ่งเน้นกระบวนการผลิตและกระบวนการตีความหรือทำความเข้าใจปริจเฉท งานวิจัยซึ่งเป็นการศึกษาเชิง

วาทปฏิบัติศาสตร์และปริชเนทวิเคราะห์ในครั้งนี้จะทำให้เข้าใจกระบวนการนั้น รวมทั้งได้เห็นว่าการเกิดและดำรงอยู่ของปริชเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในสังคมไทยซึ่งเป็นปริชเนทที่สังคมสนใจนั้นสะท้อนค่านิยม ความคิดความเชื่อของคนในสังคมอย่างไร

บทที่ 3

องค์ประกอบการสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบินไทย

การวิเคราะห์ภาษาต้องเข้าใจบริบทของการใช้ภาษาด้วย เพราะบริบทมีผลต่อการเลือกใช้ภาษา ผู้ใช้ภาษาย่อมทราบว่าตนกำลังใช้ภาษาสื่อสารกับใคร ที่ไหน และจะใช้อย่างไร บางครั้งลักษณะเช่นนั้นเป็นไปตามธรรมชาติ แต่บางครั้งก็มีการกำหนดหรือควบคุมให้เกิดขึ้นอย่างตั้งใจโดยผู้ใช้ภาษาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์บริบทของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทยโดยใช้แนวทางการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารตามทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (Hymes, 1974) ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาเพื่อเข้าถึงพฤติกรรมการพูดหรือการสื่อสารจากมุมมองของมโนทัศน์ที่เรียกว่า เหตุการณ์สื่อสาร (speech event/communicative event)

ดังได้กล่าวไปในบทที่ 2 หัวข้อ 2.2 ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารว่า องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารที่ Hymes (1974) เสนอไว้สามารถอธิบายตามพยัญชนะตัวแรกของคำอธิบายองค์ประกอบการสื่อสาร 8 ประการ คือ S-P-E-A-K-I-N-G ผู้วิจัยจะอธิบายองค์ประกอบดังกล่าวโดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสื่อสารดังต่อไปนี้

1) ติดตามการแถลงข่าวจากชุมชนการสื่อสารออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ยูทูบที่นำเสนอคลิปวิดีโอการแถลงข่าวและมักจะมีผู้เขียนข้อความแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ไว้อย่างได้คลิปวิดีโอ หรือในเว็บไซต์พื้นที่ที่มีผู้ตั้งกระทู้เกี่ยวกับการแถลงข่าวเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น

2) ติดตามการรายงานการแถลงข่าวจากหนังสือพิมพ์ออนไลน์ซึ่งหลายฉบับ (ในช่วงเวลานั้น) เปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นท้ายข่าวได้

3) ติดตามอ่านบทวิเคราะห์วิจารณ์การแถลงข่าวที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทยจากมุมมองหลาย ๆ ด้านของคนในสังคมไทย

4) ติดตามบริบทแวดล้อมปริจเฉทการแถลงข่าว ทั้งก่อนเหตุการณ์อื้อฉาวและหลังการแถลงข่าว ทั้งนี้เพื่อให้เห็นบริบทแวดล้อมทั้งหมดของปริจเฉทที่ศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวทุกเหตุการณ์เรียงลำดับจากเหตุการณ์ที่ 1 จนถึงเหตุการณ์ที่ 55 ทีละเหตุการณ์ เหตุการณ์ทั้งหมดที่ศึกษาสามารถจัดกลุ่มตามลักษณะเหตุการณ์และความสัมพันธ์กับผู้แถลงข่าวได้ดังนี้

- 1) เรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรเกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แกลงข่าว ทำให้ผู้แกลงข่าวต้องจัดแกลงข่าว
- 2) เรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กร และไม่มีกรร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แกลงข่าว ผู้แกลงข่าวจัดแกลงข่าวเนื่องจากมีการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นผ่านสื่อมวลชน และมีการแสดงความความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แกลงข่าวแพร่กระจายในวงกว้าง
- 3) เรื่องราวที่เป็นปัญหาภายในครอบครัวของผู้แกลงข่าว เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้แกลงข่าวกับบุพการี หรือผู้แกลงข่าวกับคู่สมรส รวมถึงพฤติกรรมของคนในครอบครัวของผู้แกลงข่าวที่สังคมมองว่าไม่ถูกต้อง
- 4) เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แกลงข่าว เช่น ศิลปินในสังกัดเกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติดหรือเรื่องชู้สาว เป็นต้น
- 5) เรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร หลังจากเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือองค์กรกับผู้แกลงข่าว
- 6) เรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ การเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ตารางที่ 3 ลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวแบ่งตามความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

	ลักษณะเหตุการณ์/ความสัมพันธ์กับผู้แกลงข่าว	เหตุการณ์	จำนวน
1.	เรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรเกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แกลงข่าว	1, 3, 5, 8, 9, 12, 13, 14, 18, 20, 24, 25, 30, 32, 39, 40, 44, 45, 47, 52, 53, 54	22
2.	เรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กร และไม่มีกรร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แกลงข่าว	4, 11, 15, 16, 26, 27, 29, 38, 42, 46, 55	11
3.	เรื่องราวที่เป็นปัญหาภายในครอบครัวของผู้แกลงข่าว	2, 6, 23, 28, 35, 36, 37, 43, 49	9
4.	เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แกลงข่าว	19, 21, 34, 51	4
5.	เรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กร	7, 10, 22, 41, 48	5
6.	เรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย	17, 31, 33, 50	4

เหตุการณ์การแถลงข่าวทั้งหมดมีลักษณะร่วมกันคือเป็นเหตุการณ์อื้อฉาว ผู้วิจัยจึงขอ
นำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ห้องคำประกอบการสื่อสารของทุกเหตุการณ์ในภาพรวม ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

3.1 ฉาก (Setting /Scene - S)

ฉาก หมายถึง สถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์การสื่อสาร แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) ฉาก
ที่เป็นสถานที่จัดการแถลงข่าว และ 2) ฉากการแถลงข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน รายละเอียด
ดังต่อไปนี้

3.1.1 ฉากที่เป็นสถานที่จัดการแถลงข่าว

จากการศึกษาข้อมูลปริศนาเหตุการณ์แถลงข่าวพบว่า การแถลงข่าวของบุคคลในวงการ
บันเทิงไทยเกิดขึ้น ณ สถานที่ต่อไปนี้

3.1.1.1 ที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว

ในกรณีที่ผู้แถลงข่าวมีบริษัทต้นสังกัด สถานที่ที่ใช้จัดแถลงข่าวมักจะเป็น
บริษัทต้นสังกัด การแถลงข่าวจะจัดขึ้นในห้องใดห้องหนึ่ง เช่น ห้องประชุม ห้องอเนกประสงค์ หรือ
ห้องรับรองผู้สื่อข่าว รวมถึงบริเวณส่วนโถงหรือพื้นที่เปิดกว้างในบริเวณบริษัท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

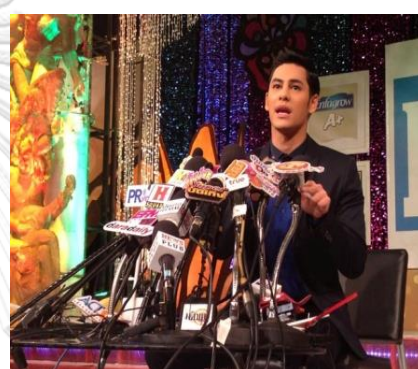

ภาพที่ 1 การแถลงข่าวที่จัดขึ้น
ณ บริษัทต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว

ภาพที่ 1 ซ้ายบน เป็นการแถลงข่าวของนักแสดงซึ่งเป็นพระเอกละครโทรทัศน์สังกัดสถานีโทรทัศน์ช่องหนึ่ง การแถลงข่าวจัดขึ้นในห้องรับรองสื่อมวลชนของสถานีโทรทัศน์แห่งนั้น ภาพขวาบน เป็นการแถลงข่าวของนักร้องซึ่งจัดขึ้นที่ห้องประชุมในบริษัทต้นสังกัด ภาพซ้ายล่าง เป็นการแถลงข่าวของผู้อำนวยการสร้างและผู้กำกับภาพยนตร์ จัดขึ้นบริเวณพื้นที่ว่างตรงทางเข้าบริษัทของผู้แถลงข่าว

3.1.1.2 สถานที่ที่ผู้แถลงข่าวไปร่วมงาน

ผู้แถลงข่าวบางคนจะนัดสื่อมวลชนไปฟังการแถลงข่าว ณ สถานที่ที่ตนเองไปทำงาน เช่น กองถ่ายละคร สตูดิโอบันทึกรายการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 การแถลงข่าวที่จัดขึ้น ณ สถานที่ที่เป็นที่ทำงานของผู้แถลงข่าว

ภาพที่ 2 ซ้ายบน เป็นการแถลงข่าวของนักแสดงหญิง ณ กองถ่ายละครที่นักแสดงร่วมแสดงอยู่ ภาพขวาบน เป็นการแถลงข่าวของนักแสดงชาย ณ สตูดิโอบันทึกรายการที่นักแสดงชายเป็นพิธีกร และภาพซ้ายล่าง เป็นการแถลงข่าวของนักแสดงหญิง ณ ห้างสรรพสินค้าซึ่งเป็นสถานที่ที่นักแสดงหญิงไปร่วมงานประชาสัมพันธ์สินค้า

3.1.1.3 สถานที่อื่น ๆ

ผู้แกลงข่าวบางคนจัดแกลงข่าวในสถานที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสายงานที่กำลังทำอยู่ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บ้าน เป็นต้น

ภาพที่ 3 การแกลงข่าวที่จัดขึ้นที่โรงแรม ร้านอาหาร และบ้าน

ภาพที่ 3 ซ้ายบน เป็นการแกลงข่าวของนักแสดงชายที่จัดขึ้นที่โรงแรม ภาพขวาบน เป็นการแกลงข่าวของนักแสดงหญิงที่จัดขึ้นที่ร้านอาหาร และภาพซ้ายล่างเป็นการแกลงข่าวของนักแสดงหญิงที่จัดขึ้นที่บ้านซึ่งมีบริเวณกว้างขวางและสามารถรองรับสื่อมวลชนจำนวนมากได้ ดังจะเห็นว่ามิชชั่นและเก้าอี้สำหรับสื่อมวลชนอยู่ภายในบริเวณบ้านด้วย

สัดส่วนของสถานที่ที่บุคคลในวงการบันเทิงใช้จัดแกลงข่าวจากข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดเป็นดังนี้

ตารางที่ 4 สัดส่วนสถานที่จัดแกลงข่าว

สถานที่จัดแกลงข่าว	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
สถานที่ที่เป็นที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แกลงข่าว	34	61.82
สถานที่ที่เป็นที่ทำงานของผู้แกลงข่าว	11	20
สถานที่อื่น ๆ	10	18.18

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าสถานที่จัดแถลงข่าวที่ปรากฏมากที่สุด ร้อยละ 61.82 คือ สถานที่ที่เป็นที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว เมื่อพิจารณาด้านกายภาพ สถานที่ดังกล่าวสามารถรองรับและอำนวยความสะดวกให้กลุ่มผู้สื่อข่าวที่มาฟังการแถลงข่าวได้อย่างเต็มที่ เป็นไปตามหลักการจัดแถลงข่าวที่ดีที่ต้องมีการจัดเตรียมสถานที่ให้พร้อม หากพิจารณาตามหลักการบริหาร ภาพลักษณ์องค์กร การที่บริษัทต้นสังกัดให้บุคลากรในสังกัดจัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาว ณ สถานที่ตั้งของบริษัท เป็นการร่วมแสดงความเกี่ยวข้องในฐานะ “ต้นสังกัด” ที่พร้อมจะจัดการความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชื่อเสียงของบุคลากรในสังกัดรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง แม้จะเป็นการสื่อสารในสภาวะวิกฤติ การจัดแถลงข่าว ณ สถานที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดสามารถทำให้การโฆษณาประชาสัมพันธ์องค์กรแบบที่เรียกว่า “behind the line” หรือแบบแอบแฝงเกิดขึ้นได้ ดังจะเห็นว่าหลายครั้งที่ฉากหลังของการแถลงข่าว (backdrop) จะมีข้อความ รูปภาพ หรือตราสัญลักษณ์ที่สามารถประชาสัมพันธ์องค์กรไปพร้อมกับการแถลงข่าวด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 4 การแถลงข่าวที่มีฉากหลังสำหรับการประชาสัมพันธ์

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ฉากหลังของการแถลงข่าวในภาพที่ 4 ภาพซ้ายคือ ตุ๊กตาสัญลักษณ์ (mascot) ประจำบริษัทของผู้แถลงข่าว ฉากหลังของการแถลงข่าวภาพกลางเป็นตราสัญลักษณ์พร้อมสโลแกนประจำสถานีโทรทัศน์ในเครือบริษัทที่นำร่องผู้แถลงข่าวสังกัดอยู่ และฉากหลังของการแถลงข่าวภาพขวาเป็นตราสัญลักษณ์ของบริษัทของผู้แถลงข่าว ภาพที่ปรากฏจะเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนผ่านสื่อมวลชนต่อไป ตามหลักการประชาสัมพันธ์ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยทำให้องค์กรเป็นที่จดจำ

เมื่อพิจารณาจากการแถลงข่าวที่จัดขึ้น ณ สถานที่ที่ผู้แถลงข่าวไปร่วมงานและสถานที่อื่น ๆ จะเห็นว่าปรากฏในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 20 และร้อยละ 18.18 การแถลงข่าวในสถานที่ดังกล่าวเกิดขึ้นในหลายกรณี เช่น เหตุการณ์อื้อฉาวเป็นเรื่องเกี่ยวกับความบาดหมางของผู้แถลงข่าวกับบริษัทต้นสังกัด การแถลงข่าวจึงไม่ได้จัดขึ้น ณ สถานที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แถลง

ข่าว บางกรณีผู้แถลงข่าวเป็นนักแสดงอิสระ ไม่มีบริษัทต้นสังกัดชัดเจน จึงจัดแถลงข่าวในสถานที่อื่น เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บ้าน

การจัดสถานที่แถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไม่ได้มีลักษณะหรือรูปแบบที่เป็นพิธีการเช่นการแถลงข่าวขององค์กร อย่างไรก็ตามก็ดีสิ่งที่ปรากฏในการแถลงข่าวประเภทนี้ทุกครั้งไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ใดคือโต๊ะและเก้าอี้สำหรับผู้แถลงข่าว โต๊ะเป็นวัสดุที่ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ สามารถวางไมโครโฟนเพื่อช่วยในการขยายเสียง นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องกั้นระหว่างผู้แถลงข่าวกับสื่อมวลชน สื่อมวลชนที่มาฟังการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงส่วนมากจะนั่งบนพื้นหรืออาจนั่งบนเก้าอี้หากการแถลงข่าวครั้งนั้นมีการจัดเตรียมไว้ หรืออาจยืนตามจุดต่าง ๆ ให้เหมาะและสะดวกกับการทำงาน เช่น หากเป็นผู้สัมภาษณ์ก็จะอยู่ใกล้ผู้แถลงข่าว หากเป็นผู้บันทึกภาพก็จะอยู่ในจุดที่ห่างออกไป โต๊ะและเก้าอี้ของผู้แถลงข่าวแสดงให้เห็นลักษณะความเป็นปัจเจกการแถลงข่าวที่สามารถเกิดขึ้นได้ในหลาย ๆ สถานที่ แม้แต่สถานที่ที่เป็นที่ทำงานของผู้แถลงข่าว

3.1.2 ฉากการแถลงข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน

ฉากการแถลงข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน หมายถึง พื้นที่และเวลาของการรายงานข่าวการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างฉากการแถลงข่าวของเหตุการณ์ที่ 54 ผ่านสื่อต่าง ๆ

ภาพนี้เป็นประเด็นร้อนจากนิตยสารรายคำชอร์ชาน "ไบเอส สุรินทร์" ได้ออกมาตีพิมพ์ก่อนอื่นว่า...
 "ก่อนนี้ต้องขอขอบคุณ...
 "เพราะฉะนั้นงานจ้างจริงแบบทุกคดี ก็จะไปโปสเตอร์งานจ้างงานนี้ด้วย...
 "ส่วนคดีที่ "ไบเอส"...
 "และในส่วนขอไบเอส...
 "และเป็นงานของ...
 "ขณะที่ในส่วนของ..."

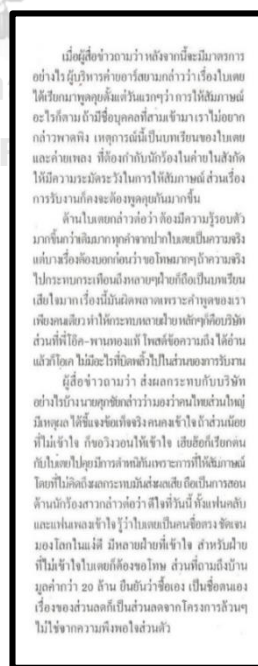
ภาพที่ 5 การแถลงข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ (ผู้จัดการออนไลน์ 24 กันยายน 2556)

ภาพที่ 6 การแถลงข่าวที่ปรากฏในเว็บไซต์ (เว็บไซต์ยูทูบ 24 กันยายน 2556)

ภาพที่ 7 การแถลงข่าวที่ออกอากาศทางสื่อโทรทัศน์ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 25 กันยายน 2556)

ภาพที่ 8 การแถลงข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ (ไทยรัฐ 25 กันยายน 2556)

การแถลงข่าวของเหตุการณ์ที่ 54 จัดขึ้นที่บริษัทต้นสังกัดของผู้แถลงข่าวในช่วงเวลาบ่ายของวันที่ 24 กันยายน 2556 หนังสือพิมพ์ออนไลน์รายงานข่าวการแถลงข่าวในช่วงเวลาเย็น คือ ประมาณ 18.00 น. ของวันเดียวกัน (ภาพที่ 5) สำนักข่าวประเภทที่เสนอคลิปวิดีโอข่าว (News Plus Channel) นำเสนอการแถลงข่าวผ่านเว็บไซต์ยูทูบในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน (ภาพที่ 6) วันต่อมามีการรายงานข่าวดังกล่าวในสื่อโทรทัศน์และสื่อหนังสือพิมพ์ (ภาพที่ 7 และภาพที่ 8) จะเห็นได้ว่า ฉากการแถลงข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนนั้นปรากฏในเวลาใกล้เคียงกับการแถลงข่าวที่เกิดขึ้น เนื่องจากข่าวสารในยุคนี้สามารถนำเสนอผ่านสื่อสมัยใหม่ เช่น หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซึ่งนอกจากรวดเร็วแล้วยังสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เต็มรูปแบบ กล่าวคือ มีทั้งภาพ การบรรยายด้วยตัวหนังสือ และคลิปวิดีโอการแถลงข่าว ดังภาพที่ 5 อย่างไรก็ตามความครบถ้วนของเนื้อหาการแถลงข่าวจะแปรไปตามประเภทของสื่อด้วย สื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์สามารถรายงานรายละเอียดของเหตุการณ์ได้ค่อนข้างมาก บางครั้งจะรายงานเนื้อหาของการแถลงข่าวด้วยการถ่ายทอดคำพูดบางส่วนของผู้แถลงข่าวไว้ด้วย ส่วนการเผยแพร่คลิปวิดีโอการแถลงข่าวในเว็บไซต์ยูทูบนั้นมีทั้งแบบเต็มและแบบตัดตอน ภาพที่ 6 เป็นการเผยแพร่การแถลงข่าวแบบเต็ม ความยาว 19.14 นาที แต่สื่อโทรทัศน์จะนำเฉพาะบางช่วงของการแถลงข่าวมารายงาน ดังภาพที่ 7 ที่การรายงานข่าวมีความยาวเพียง 2.44 นาที ส่วนการรายงานข่าวทางหนังสือพิมพ์นั้นจะเป็นการสรุปเหตุการณ์ทั้งหมดแล้วรายงานเนื้อหาการแถลงข่าว รวมถึงถ่ายทอดคำพูดบางช่วง ดังภาพที่ 8 เป็นการสรุปเนื้อหาของการแถลงข่าวมากกว่าการถ่ายทอดคำพูด

จากที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงมีสื่อมวลชนเป็นพื้นที่รองรับหรือเป็นฉาก และลักษณะของการสื่อสารมวลชนแต่ละประเภทอาจทำให้เนื้อหาของ การแถลงข่าวได้รับการนำเสนอในลักษณะและช่วงเวลาที่แตกต่างกันบ้าง อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือเหตุการณ์ทั้งหมดได้ถูกบันทึกไว้ และลักษณะการสื่อสารมวลชนซึ่งมีคุณสมบัติถาวรและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทำให้ทุกคนสามารถรับรู้ข่าวสารนี้ได้ทั้งในช่วงขณะเดียวกับที่มีการรายงานข่าว หรือจะติดตามข่าวภายหลังก็ได้

ฉากการแถลงข่าวทั้งหมดที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนั้นเกิดขึ้นในยุคที่การเข้าถึง ข้อมูลข่าวสาร กระทำได้ง่าย และการนำเสนอข่าวมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น เมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นทางสังคมเกิดขึ้น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสามารถเกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์สมัยใหม่หลายรูปแบบ เหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้นกับบุคคลในวงการบันเทิงเป็นประเด็นที่คนในสังคมสนใจไม่น้อย เรื่องดังกล่าวจึงแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านสื่อทุกรูปแบบ และผู้ที่ติดตามเรื่องราวก็สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ในช่วงเวลาเดียวกัน บุคคลในวงการบันเทิงไทยจำนวนมากจึงได้ใช้ฉากเดียวกันนี้ นำเสนอข้อมูลด้านที่จะเอื้อประโยชน์ให้ตัวเองตอบกลับได้อย่างทันท่วงที เพราะเมื่อใดก็ตามที่มีการ

เตรียม “ตั้งโต๊ะแถลงข่าว” การรอรับฟังข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของบุคคลสาธารณะก็เป็นเรื่องที่จะเกิดตามมาพร้อม ๆ กับการนำเสนอข่าวดังกล่าวในสื่อมวลชนทุกรูปแบบ ดังนั้นกล่าวได้ว่า ฉากเช่นนี้ก็ช่วยให้บุคคลในวงการบันเทิงไทยสามารถส่งสารไปยังผู้ฟังที่เป็นสาธารณชนได้อย่างรวดเร็วทันใจมากกว่าการรอให้สื่อมวลชนมาสัมภาษณ์ จากข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้นพบว่ามีบุคคลในวงการบันเทิงหลายคนปฏิเสธที่จะให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องราวอื้อฉาวที่เกิดขึ้นในครั้งแรก หากแต่ขอให้สื่อมวลชน “รอม่าฟังแถลงข่าว” แทน

3.2 ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร (Participants - P)

ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร หมายถึง ผู้พูด-ผู้ฟัง, ผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร และรวมถึงผู้ที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารนั้น จากการศึกษาปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงทั้ง 55 เหตุการณ์ พบว่ามีผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1) บุคคลในวงการบันเทิง
- 2) บริษัทต้นสังกัด
- 3) ญาติของบุคคลในวงการบันเทิงไทย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกรณี เช่น นักกฎหมาย ทนายความ แพทย์
- 4) สื่อมวลชน
- 5) ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชน
- 6) คู่กรณี
- 7) กลุ่มผู้สนับสนุนผลงานของบุคคลในวงการบันเทิง (แฟนคลับ)
- 8) ผู้ช่วยดำเนินการจัดการแถลงข่าว เช่น พิธีกร เจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคลากรจากบริษัทต้นสังกัด ผู้เกี่ยวข้องในปริจเฉทการแถลงข่าวมีลักษณะดังต่อไปนี้

3.2.1 ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร

ผู้พูดหรือผู้ส่งสารในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงแบ่งออกเป็นบุคคลในวงการบันเทิง บริษัทต้นสังกัดของบุคคลในวงการบันเทิง และญาติของบุคคลในวงการบันเทิง

3.2.1.1 บุคคลในวงการบันเทิง

บุคคลในวงการบันเทิงเป็นบุคคลจากหลากหลายสายงาน ได้แก่ นักแสดง ละครโทรทัศน์ นักแสดงภาพยนตร์ นักร้อง พิธีกร นายแบบ นางแบบ ผู้พูดหรือผู้ส่งสารในปริจเฉท

การแถลงข่าวซึ่งงานวิจัยนี้เรียกว่าผู้แถลงข่าวมีอายุน้อยที่สุดคือ 17 ปี และมากที่สุดคือ 57 ปี ทำงานในวงการบันเทิงน้อยที่สุดคือประมาณ 1 เดือน และมากที่สุดคือประมาณ 30 ปี ดังนั้นกล่าวได้ว่าบุคคลในวงการบันเทิงแทบทุกช่วงวัย (ยกเว้นวัยเด็ก) และช่วงอายุการทำงานสามารถเลือกที่จะเป็นผู้ส่งสารในพิธีกรรมการแถลงข่าวได้หากเห็นความจำเป็นและประโยชน์ของการแถลงข่าว อาจอธิบายได้ว่าเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติทางการตลาดของการเป็นบุคคลในวงการบันเทิง

ผลการศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและนักแสดงละครโทรทัศน์ไทยของกิตติพงษ์ ลีลาศุภเดช (2544) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ใช้คัดเลือกนักแสดงคือคุณสมบัติทางการตลาดของนักแสดงซึ่งเป็นผลสะท้อนโดยตรงมาจากความนิยมของผู้ชมและภาพลักษณ์ของนักแสดง

คุณสมบัติทางการตลาดของนักแสดงเป็นผลสะท้อนโดยตรงมาจากความนิยมของผู้ชม แต่ความนิยมชมชอบของผู้ชมนั้นมิได้เกิดจากผลงานทางการแสดงเพียงทางเดียว ยุคปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคแห่งข่าวสาร การเคลื่อนย้ายถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสู่ประชาชนเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ความสนใจของประชาชนพุ่งสู่ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในสื่อ ความชื่นชมที่ประชาชนมอบให้สิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละวันจึงมีมากมาย บุคคลที่ประชาชนให้ความสนใจจึงมีมากกว่าบุคลากรทางการแสดง วีรบุรุษทางการกีฬา นายแบบนางแบบวัยรุ่น ผู้ชนะการประกวดความสามารถ ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอื่น หรือแม้แต่บุคคลที่เป็นข่าวในสื่อ ล้วนอยู่ในความสนใจและความนิยมของประชาชน

CHULALONGKORN UNIVERSITY (กิตติพงษ์ ลีลาศุภเดช, 2544: 49)

แม้ในปัจจุบันผู้ชมอาจแยกแยะได้ว่า เมื่อใดที่นักแสดงเป็นตัวละคร และเมื่อใดคือชีวิตจริงของนักแสดง แต่ผู้ชมส่วนใหญ่ยังชอบที่จะเชื่อว่าพระเอกและนางเอกละครโทรทัศน์ต้องสวยงามและเป็นคนดี หากในความเป็นจริงนักแสดงที่รับบทบาทเป็นพระเอกหรือนางเอกมีพฤติกรรมไม่ถูกต้องตามศีลธรรมอันดี นั่นก็เป็นทางทำลายความนิยมของผู้ชมที่มีต่อตนได้เช่นกัน

(กิตติพงษ์ ลีลาศุภเดช, 2544: 55)

การต้องมีคุณสมบัติทางการตลาดแบบที่สามารถรองความนิยมจากผู้ชม ทำให้อาจเปรียบได้ว่าบุคคลในวงการบันเทิงเป็นเสมือน “สินค้าบันเทิง” Sayre and King (อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2558: 522) กล่าวถึงคุณสมบัติประการหนึ่งของสินค้าบันเทิงว่ามีลักษณะ “ที่ถูกจัดวาง สร้างขึ้น และปรุงแต่ง เพื่อให้ตราตรึงในประสบการณ์ของผู้รับ” ภาพดังกล่าวอาจแปรเปลี่ยนไปเมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว การแฉลงข่าวเป็นช่องทางหนึ่งที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยสามารถเลือกใช้สื่อสารไปยังสาธารณชนเพื่อแก้ความเข้าใจรวมทั้งสร้างการรับรู้ในแบบที่ต้องการได้ในทันที ดังตัวอย่างจากเหตุการณ์ที่ 32 นักแสดงหญิงผู้เป็นนางเอกละครโทรทัศน์ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนั้นจัดแฉลงข่าวเพื่อชี้แจงเรื่องความบาดหมางระหว่างตนกับนักแสดงหญิงอีกคนหนึ่งที่เป็นอดีตคนรักของคนรักปัจจุบันของตน หลังจากในทวิตเตอร์ส่วนตัวของผู้แฉลงข่าวมีข้อความเขียนพาดพิงถึงนักแสดงหญิงอีกคนในทำนองเสียชื่อเสียงประชดประชัน เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ภาพความเป็น “นางเอก” ถูกมองไปในทางลบ นักแสดงหญิงจึงจัดแฉลงข่าวและกล่าวว่า

ตัวอย่างที่ 1 “วันที่ชมเชิญพี่ ๆ ทุกคนออกมา จริง ๆ ก็เกรงใจนะคะ เพราะว่าจริง ๆ เราก็จะเจอกันวันที่ 1 นี้ แต่ชมก็ค่อนข้างจะร้อนใจมาก พูดตรง ๆ ว่ามันกวนใจมาก และกระทบชม เวลาทำงานชมไม่มีสมาธิ แล้วชมก็นอนไม่ได้ ชมก็เลยคิดว่าวันนี้อยากจะจัดการให้มันเรียบร้อย ก็เลยรบกวนทุก ๆ คนว่าขอโอกาสในการชี้แจง”

(เหตุการณ์ที่ 32)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าผู้แฉลงข่าวซึ่งเป็นบุคคลในวงการบันเทิงสามารถเป็นผู้เลือกหรือกำหนดเวลาที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนเองเพื่อแฉลงข่าว ดังที่กล่าวว่า “ร้อนใจ” เพราะเรื่องที่เกิดขึ้น “มันกวนใจ” แม้จะรู้สึกเกรงใจที่ต้องเชิญสื่อมวลชนมาฟังการแฉลงข่าวในครั้งนี้อย่างที่กล่าวถึงจะได้พบสื่อมวลชนในช่วงเวลาใกล้เคียงกันอยู่แล้วคือ “เราก็จะได้เจอกันวันที่ 1 นี้” ซึ่งเป็นงานเปิดตัวผลิตภัณฑ์ที่ผู้แฉลงข่าวรับว่าจ้างเป็นพิธีเซ็นเตอร์ แต่ผู้แฉลงข่าวก็เลือกจัดแฉลงข่าวขึ้นก่อนเพื่อจะได้ชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้น “ให้มันเรียบร้อย” ตามแนวทางที่วางไว้

หลายครั้งที่บุคคลในวงการบันเทิงผู้มีข่าวอื้อฉาวไม่ได้เป็นผู้แฉลงข่าวเพียงลำพัง หากแต่มีบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ เช่น บิดามารดา ผู้จัดการส่วนตัว ทนายความ หรือผู้ดูแลศิลปินจากบริษัทต้นสังกัดมาร่วมเป็นผู้แฉลงข่าวด้วย จากข้อมูลการแฉลงข่าวทั้งหมด 55 ครั้ง ปรากฏการแฉลงข่าวแบบที่บุคคลในวงการบันเทิงไม่ได้แฉลงข่าวลำพังถึง 19 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 34.5 หรือ 1 ใน 3 ของข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมด อาจเพราะการมีผู้ร่วมแฉลงข่าวจะช่วยให้การแฉลงข่าวดำเนินไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น เนื่องจากผู้มาร่วมแฉลงข่าวกับบุคคลในวงการบันเทิงจะสามารถช่วยแสดงบทบาทต่าง ๆ ในบริบทการแฉลงข่าวได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2 เป็นเหตุการณ์ที่นักแสดงชายเคยปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับผู้หญิงในภาพที่กำลังเผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์ แม้สถานที่ในภาพถ่ายนั้นคือห้องนอนและสื่อให้เห็นความสัมพันธ์เชิงชู้สาวของนักแสดงกับผู้หญิงในภาพ แต่นักแสดงชายก็กล่าวว่าในห้องนั้นมีเพื่อน ๆ อยู่ด้วยกันหลายคน ต่อมานักแสดงชายแถลงข่าวยอมรับว่าไม่ได้พูดความจริงในครั้งแรก มารดาของนักแสดงชายที่มาร่วมแถลงข่าวด้วยได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

ตัวอย่างที่ 2 “ก็บอกเขาว่า เอ่อ ทำผิดกล้ารับผิดก็สมชายชาติตรี แม่ก็เห็นด้วยที่เขามาปรึกษาและอยากมาพูดโอ้เรื่องราวที่เกิดขึ้น เราก็บอก ดีลูก เราเห็นเขาไม่สบายใจเราก็ไม่สบายใจแทน แต่แบบ เหมือนแม่ก็ไม่มีอะไรที่จะช่วยในวงการเขา แค่ว่าเราเป็นแม่ลูกกัน ผิดพลาดมาอย่างไรเราก็ให้อภัยทุกครั้งได้ และก็ให้กำลังใจกันอยู่แล้ว ก็ปลอบเขาว่า ไม่เป็นไรลูก คนเราผิดพลาดกันได้ แล้วก็ ผิดก็กล้ารับนั่นคือลูกผู้ชายแล้ว”

(เหตุการณ์ที่ 55)

การปรากฏตัวในฐานะผู้ร่วมแถลงข่าวในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการให้กำลังใจผู้แถลงข่าวที่อาจจะมีสภาพจิตใจแย่จากเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว ยังเป็นการแสดงบทบาทของมารดาที่พร้อมจะให้อภัยเมื่อเกิดเรื่องผิดพลาดขึ้น ในแง่หนึ่ง การพูดเช่นนี้อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการปกป้องบุตรชายของตนเองที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิด อย่างไรก็ตามในอีกแง่หนึ่ง การให้บุคคลอื่นเป็นผู้พูดถึงความผิดที่เกิดขึ้นว่า “ไม่เป็นไร” “คนเราผิดพลาดกันได้” น่าจะเหมาะสมและสามารถโน้มน้าวให้ผู้ฟังเห็นตามได้ดีกว่าผู้แถลงข่าวกล่าวถ้อยคำเช่นนั้นด้วยตัวเอง

ส่วนในตัวอย่างที่ 3 มีรายงานข่าวว่านักร้องหญิงคนหนึ่งได้รับว่าจ้างให้ไปร้องเพลงในงานเลี้ยงฉลองวันเกิดอดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยผู้ถูกพิจารณาดำเนินคดีและต้องลี้ภัยทางการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ กรรมการบริหารบริษัทต้นสังกัดของนักร้องมาร่วมแถลงข่าวและกล่าวถึงเรื่องที่น่าร้องไห้สัมภาษณ์ทำนองชื่นชมอดีตนายกรัฐมนตรีจนเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่า

ตัวอย่างที่ 3 “ในส่วนตัวผมอยากจะบอกว่าน้องเป็นคนที่มีทัศนคติที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสัมภาษณ์สื่อต่าง ๆ นะครับ การสัมภาษณ์ของน้องจะออกเป็นลักษณะของการชื่นชม ให้เกียรติผู้ที่ถูกกล่าวถึง ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าภาพ หรือว่าเป็นแฟนเพลงต่าง ๆ งานนี้ก็เหมือนกันนะฮะ ในการให้สัมภาษณ์ไป ก็เป็นลักษณะของการชื่นชม ซึ่งเป็นเรื่องปกติของศิลปินนะฮะ เด็ก ๆ ที่ไปอยู่กับผู้หลักผู้ใหญ่ โดยประเพณีน้องเขาก็ชื่นชมนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 54)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้บริหารช่วยแสดงบทบาทเป็นผู้นำเสนอภาพด้านดีของนักร้องเพื่อหักล้างภาพด้านลบที่กำลังเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในสังคม กล่าวได้ว่าผู้มาร่วมแถลงข่าวได้ทำหน้าที่ของ “ผู้สร้างภาพลักษณ์” สอดคล้องกับที่ Marconi (1996 อ้างถึงใน ดวงสมร จักรพันธ์, 2549: 196) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สร้างภาพลักษณ์ในงานประชาสัมพันธ์ไว้ว่า มีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงที่เป็นบวกเพื่อให้สาธารณชนเกิดทัศนคติด้านบวกต่อเรื่องที่กำลังเผยแพร่มากที่สุด โดยอาจพยายามทำให้สิ่งที่เป็นลบมีความเบาบางลงหรือหายไปจากการรับรู้ของสาธารณชน

3.2.1.2 บริษัทต้นสังกัด

บริษัทต้นสังกัดคือบริษัทธุรกิจบันเทิงที่ทำสัญญาว่าจ้างบุคคลในวงการบันเทิงให้เป็นศิลปินในสังกัด มีสิทธิ์และบทบาทในการดูแล รวมถึงตัดสินใจมอบหมายงานลักษณะต่าง ๆ ให้แก่ศิลปินในสังกัด เมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวอันทำให้ภาพลักษณ์ของศิลปินและบริษัทเสียหาย บริษัทต้นสังกัดสามารถเลือกจะเป็นผู้ออกมาส่งสารผ่านการแถลงข่าวเพื่อชี้แจงรายละเอียดของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในฐานะผู้แถลงข่าวเพียงลำพัง (ต่างจากตัวอย่างที่ 3 ที่มาแถลงข่าวในฐานะผู้ร่วมแถลงข่าว) โดยอาจให้บุคคลที่มีตำแหน่งสูงสุดของบริษัท หรือบุคคลในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แถลงข่าว เช่น เหตุการณ์ที่ 21 ประธานกรรมการบริหารบริษัทเป็นผู้แถลงข่าวหลังจากที่มีข่าวอื้อฉาวเรื่องขู่สาวของศิลปินในสังกัด ส่วนเหตุการณ์ที่ 34 รองกรรมการผู้อำนวยการอาวุโส สายงานธุรกิจเพลงของบริษัทเป็นผู้แถลงข่าว หลังจากมีข่าวอื้อฉาวเรื่องศิลปินในสังกัดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3.2.1.3 ญาติของบุคคลในวงการบันเทิง

หากบุคคลในวงการบันเทิงไม่พร้อมจะแถลงข่าวด้วยตนเอง การแถลงข่าวก็สามารถเกิดขึ้นได้โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แถลงข่าวแทน จากข้อมูลการศึกษาทั้งหมด 55 ครั้ง ปรากฏเหตุการณ์อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง 2 ครั้งที่มีข่าวอื้อฉาวไม่ได้แถลงข่าวด้วยตัวเอง แต่ให้ญาติเป็นผู้แถลงข่าวแทน ได้แก่ เหตุการณ์ที่ 35 น้องชายแถลงข่าวแทนพี่สาว และเหตุการณ์ที่ 50 บิดาแถลงข่าวแทนบุตรสาว การแถลงข่าวแทนบุตรสาวในเหตุการณ์ที่ 50 นั้น บิดาไม่ได้กล่าวถึงเหตุผลที่บุตรสาวไม่มาปรากฏตัวในวันแถลงข่าว แม้ว่าก่อนหน้านั้นมีรายงานข่าวว่าจะเป็นการแถลงข่าวของบุตรสาว ส่วนเหตุการณ์ที่น้องชายผู้ซึ่งเป็นบุคคลในวงการบันเทิงเช่นเดียวกับพี่สาวได้แถลงข่าวแทนพี่สาวนั้น ผู้แถลงข่าวให้เหตุผลที่พี่สาวไม่มาแถลงข่าวว่าเพราะเริ่มแพ่ท้องมากและต้องพักผ่อน

ตัวอย่างที่ 4 “การตั้งครุฑของพี่พลอย เรามารู้หลังแต่งงาน 2 อาทิตย์ พ่อแม่ยินดีมาก ตอนนี้หลานอายุครุฑ 1 เดือน หลังการแต่งงานของพี่พลอย ผมได้รับหน้าที่เป็นพ่อทูนหัวให้ด้วยซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก ตอนนี้พี่พลอยเริ่มแพ้ท้องมากแล้ว ต้องให้พักผ่อนเยอะ ๆ นี่เป็นเหตุผลที่ผมต้องออกมาพูดแทนเขา เพราะไม่อยากให้พี่พลอยเหนื่อยเพราะเดินทางเยอะ”

(เหตุการณ์ที่ 35)

3.2.2 ผู้ฟังหรือผู้รับสาร

ผู้ฟังหรือผู้รับสารในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง ได้แก่ ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ และผู้ที่ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชน

3.2.2.1 ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ

ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ เป็นผู้รับสารชั้นที่หนึ่ง กล่าวคือ เป็นผู้ที่ได้รับรู้ข้อมูลว่าจะมีการแถลงข่าว อาจจะได้รับเชิญจากผู้แถลงข่าวโดยตรงหรือจากแหล่งข่าวต่าง ๆ ผู้สื่อข่าวเหล่านี้จะมาร่วมการแถลงข่าวในฐานะผู้ฟังหรือผู้รับสารซึ่งสามารถถามคำถามผู้แถลงข่าวได้ ในช่วงเวลาที่ผู้แถลงข่าวเปิดโอกาส จำนวนและลักษณะคำถามของผู้สื่อข่าวมีความสัมพันธ์กับรายละเอียดเรื่องราวที่ได้รับฟังจากผู้แถลงข่าวในลำดับต้นว่าเพียงพอที่จะนำไปเผยแพร่ต่อสู่สาธารณชนในรูปแบบของ “ข่าว” มากน้อยเพียงใด กวี จงกิจถาวร และสุระชัย ชูพกา (2547: 235-236) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวคือผู้ทำความจริงให้ปรากฏเป็นข่าว เป็นผู้ถอดรหัสเหตุการณ์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ อันถือเป็นแหล่งข่าวสาร จึงต้องตีความเหตุการณ์หรือเรื่องเหล่านั้น ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวนับเป็นผู้รับสารที่ต้องเข้ารหัสเหตุการณ์ คือรวบรวมเรื่องราวมานำเสนอด้วยรูปแบบการเขียนหรือการรายงานในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำเสนอต่อไปยังช่องทางสื่อที่ตนสังกัดหรือสื่อที่ผู้สื่อข่าวต้องการนำเสนอไปยังประชาชน ดวงสมร จักรพันธุ์ (2549) กล่าวถึงอิทธิพลของผู้สื่อข่าวที่มีต่อศิลปินไว้ว่า

ผู้สื่อข่าวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของประชาชน เพราะถ้าสื่อเขียนถึงศิลปินในแง่ที่ไม่ดีก็จะทำให้คนที่ได้รับข้อมูลเกิดความเข้าใจผิดและเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อศิลปินได้ง่าย ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อสื่อต่าง ๆ เอาไว้ เมื่อสื่อรู้สึกดีต่อศิลปินก็จะเขียนถึงศิลปินแต่ในแง่ดี ๆ

จากการศึกษาข้อมูลปริศนาการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ในครั้งนี้พบว่า ผู้แถลงข่าวมักจะสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สื่อข่าวด้วยการทักทายและขอบคุณผู้สื่อข่าว ที่ติดตามทำข่าวของตน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5 “ก็ต้องขอบคุณพี่ ๆ ทุกคนมากครับที่เป็นห่วงผม วันนี้น้ำมากันเยอะมาก รู้ว่าหลาย ๆ คนเป็นห่วงผม ขอบคุณมาก ๆ ครับ”

(เหตุการณ์ที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แถลงข่าวเปิดการแถลงข่าวด้วยการกล่าวขอบคุณสื่อมวลชน และยังแสดงความรู้สึกขอบคุณผู้สื่อข่าวมาทำข่าวด้วยความห่วงใย ดังที่ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า “รู้ว่าหลาย ๆ คนเป็นห่วงผม” ซึ่งทำให้ผู้แถลงข่าวรู้สึกขอบคุณเป็นอย่างมาก ส่วนตัวอย่างที่ 6 ผู้แถลงข่าวแสดงการขอโทษที่เข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเรื่องของในบ้านหายแต่มาพบภายหลังว่าเป็นความเข้าใจผิดของคนในครอบครัว เมื่อพบของที่หายไปแล้ว ผู้แถลงข่าวจึงแสดงความขอบคุณทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและ “พี่ ๆ สื่อมวลชนทุกคน” ที่ทำข่าวและติดตามเรื่องนี้ เป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีว่าผู้แถลงข่าวเห็นความสำคัญของสื่อมวลชนที่นำเสนอข่าวของตนมาโดยตลอด

ตัวอย่างที่ 6 “สวัสดีค่ะ ท่านพี่ ๆ ตำรวจ และพี่ ๆ สื่อมวลชนทุกท่านนะคะ วันนี้คุณแม่กับน้องแพนเค็กขออนุญาตเข้ามาที่นี่เพื่อมาเรียนชี้แจงเพิ่มเติมกับเอ๋อ พี่ตำรวจว่าต้องกราบขอโทษในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วยว่า คือคุณแม่เนี่ย เข้าใจผิดกับลูก ๆ กันเอง ในเรื่องการวางสิ่งของหรืออะไรเงี้ยค่ะ ที่นี้เนี่ย เราก็เจอของเรียบร้อยแล้ว ก็เลยรีบมาชี้แจง เพราะว่าทุกคนทำงานแบบแข็งขันมาก รวมทั้งพี่ ๆ สื่อมวลชนทุกคนอะค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 46)

3.2.2.2 ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชน

ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชน คือ ผู้ที่ติดตามการแถลงข่าวหลังจากที่มีการนำเสนอข่าวผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชนหมายรวมถึงประชาชนทั่วไปที่ติดตามข่าวสารแบบไม่จำกัดเรื่อง กลุ่มผู้ที่ตั้งใจติดตามข่าวสารของบุคคลในวงการบันเทิงไทยแบบเฉพาะเจาะจงหรือกลุ่ม “แฟนคลับ” ของบุคคลในวงการ

บันเทิงโดยเฉพาะ และคู่อริในเหตุการณ์นี้อีก⁴ แม้ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชนจะไม่ได้ปรากฏตัวตน วันเวลาและสถานที่ที่มีการจัดแถลงข่าว และไม่สามารถซักถามข้อมูลจากผู้แถลงข่าวได้ดังเช่นที่ผู้สื่อข่าวทำ แต่ผู้ติดตามข่าวถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารในปริจเฉทนี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มหลักที่ผู้แถลงข่าวต้องการสื่อสารด้วย หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ผู้แถลงข่าวคาดหวังว่าจะรับสารที่ตนเองต้องการสื่อ ดังที่ผู้แถลงข่าวคนหนึ่งกล่าวถึงผู้รับสารกลุ่มนี้ว่าหมายรวมถึง “ประชาชนที่อยู่ตอนนี้ทั่วประเทศ”

ตัวอย่างที่ 7 “ถ้าเกิดเราจะมองง่าย ๆ ที่ทุกคนได้อ่านข่าว ตามข่าวเหมือนคุณมาข่าวโกรธผมมาก ไม่คืนเงินจะฟ้องนั่นโน่นนี่ หว่าผมจะฟ้องกลับบ้างอะไรบ้าง แต่เรื่องราวความจริงมันไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย ที่นี้ประชาชนที่อยู่ตอนนี้ทั่วประเทศ แล้วก็สื่อที่กำลังอัดเสียงอยู่ ผมอยากจะบอกว่า...”

(เหตุการณ์ที่ 24)

หากพิจารณาตามหลักการสื่อสาร ถือเป็นเรื่องปกติของผู้อยู่ร่วมกันในสังคมที่ย่อมมีความต้องการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับสารจากสื่อมวลชน กาญจนา แก้วเทพ (2541) ชี้ให้เห็นว่าผู้รับสารมีความต้องการได้รับสารจากการนำเสนอของสื่อมวลชนในลักษณะต่าง ๆ 4 ประการดังนี้

1) ความต้องการด้านสารสนเทศ เช่น เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติและตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

2) ความต้องการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่บุคคล เช่น เพื่อเป็นแรงเสริมค่านิยมส่วนบุคคล เพื่อเป็นต้นแบบทางพฤติกรรม

3) ความต้องการรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการสนทนาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อสร้างสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพื่อช่วยในการดำเนินตามบทบาทสังคม

4) ความต้องการความบันเทิง เช่น เพื่อผ่อนคลาย เพื่อปลดปล่อยอารมณ์ เนื้อหาของการแถลงข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนถือเป็นสารที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารทั้ง 4 ด้าน ผู้รับสารกลุ่มนี้ถือเป็น “มวลชน” หรือเป็นกลุ่มคนขนาดใหญ่ที่อยู่กระจัดกระจายตามที่ต่าง ๆ โดยไม่รู้จักกัน มีลักษณะหลากหลายทางเพศ วัย และอาชีพ และมี

⁴ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงคู่อริโดยละเอียดอีกครั้งในหัวข้อ 3.2.3 ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสื่อสาร

ลักษณะชั่วคราว กล่าวคือ เกิดเป็น “มวลชน” ขึ้นเมื่อมีการรับสารจากสื่อ หรือเรียกว่าเป็น “ผู้รับสารแบบทุกที่ทุกเวลา” เนื่องจากสาระความบันเทิงสามารถแทรกซึมเข้าไปในชีวิตประจำวันของผู้คนได้ตลอดเวลาโดยสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่

ความสำคัญของผู้รับสารที่เป็นมวลชนคือ การเป็นกลุ่มที่มีพลังขับเคลื่อนให้เกิด “กระแส” ต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคลในวงการบันเทิง ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า “มวลชน” มีพลังและเป็นกลุ่มผู้รับสารหลักที่สามารถรวมตัวกันในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นตอบกลับการแถลงข่าวคือการแถลงข่าวของเหตุการณ์ที่ 52 หลังการนำเสนอการแถลงข่าวผ่านสื่อสารมวลชน ผู้รับสารที่สนใจการแถลงข่าวจำนวนหนึ่งได้เข้าไปตั้งกระทู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในเว็บไซต์พันทิปจำนวนหลายกระทู้ และมีผู้เข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกันจนเว็บไซต์ใช้งานไม่ได้ชั่วคราว ดังที่มีรายงานข่าวว่า

ขุนพลไอทีชี้ “เจนี่เทียน” ต้นเหตุพายุกระทู้ซัดเว็บพันทิปล่ม

โปรแกรมเมอร์เว็บพันทิป เผยปรากฏการณ์ “เจนี่-เอ” คือสาเหตุที่เว็บไซต์พันทิปล่ม ระบุไม่เคยเจอทราฟฟิกจำนวนมากขนาดนี้มาก่อน...

...หลังจากเป็นข่าวช็อกวงการมา ยา พาชาวเน่ตหน้าหงายเจ็บไม่ได้สติอยู่ 3 วินาที ก็กับการแถลงข่าวประกาศจดทะเบียนสมรสของนางเอกสาวเจ้าบทบาท เจ้าของฉายา “แอ๊บแบ๊วจอมฉก” เจนี่ เทียนโพธิ์สุวรรณ กับนักการเมืองชื่อดังย่านเมืองปากน้ำ เอ๋ ชนม์สวัสดิ์ อัศวเหม หลังจากร่อนจดหมายเชิญสื่อมาชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์โลกออนไลน์มาหลายวัน...

(ไทยรัฐออนไลน์, 2556)

จะเห็นว่าผู้รับสารกลุ่มนี้มีบทบาททำให้เนื้อหาของ การแถลงข่าวแพร่กระจายและถูกกล่าวถึงต่อไปอีกระยะเวลาหนึ่งด้วยการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่นการตั้งกระทู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นดังตัวอย่างข้างต้น นอกจากนี้ผู้รับสารกลุ่มนี้ยังสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นไว้ท้ายหน้าข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เช่นหนังสือพิมพ์ออนไลน์บางฉบับที่มีส่วนแสดงความคิดเห็นท้ายข่าว เพื่อให้ผู้ที่อ่านข่าวสามารถแสดงความคิดเห็นได้ รวมถึงท้ายคลิปวิดีโอการแถลงข่าวในเว็บไซต์ยูทูบ ข้อความแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นจะถูกบันทึกไว้ในสื่อแต่ละประเภท ผู้ที่มาติดตามการแถลงข่าวภายหลังรวมทั้งผู้แถลงข่าวก็สามารถเข้าถึงหรือรับรู้ความคิดเห็นเหล่านั้นได้ หากพิจารณาผู้รับสารที่เป็นมวลชนกลุ่มนี้ในฐานะ “ตลาดผู้บริโภค” หรือ

“ผู้มีอำนาจซื้อ” (กาญจนา แก้วเทพ, 2547) และบุคคลในวงการบันเทิงไทยเปรียบได้กับสินค้าหรือบริการที่เลือกการแกลงข่าวเป็นช่องทางการสื่อสารกับผู้บริโภคในสภาวะวิกฤติ ถ้อยแกลงที่เกิดขึ้นจึงต้องตั้งอยู่บนหลักความสัมพันธ์ของการมีผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้แกลงข่าวตระหนักดีว่าธุรกิจบันเทิงมีวงจรทางเศรษฐกิจแบบที่ สมสุข หินวิมาน (2558) กล่าวว่าผู้บริโภคหรือผู้รับสารถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ตัดสินความอยู่รอดของธุรกิจ ดังนั้นผู้แกลงข่าวก็ต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อสารกับบุคคลกลุ่มนี้ให้ถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์

นอกจากกลุ่มผู้รับสารที่เป็นมวลชนแล้ว ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชนอีกกลุ่มหนึ่งที่บุคคลในวงการบันเทิงมักจะอ้างถึงอยู่เสมออีกก็คือกลุ่มแฟนคลับ

กลุ่มแฟนคลับ คือ กลุ่มบุคคลที่ชื่นชอบและแสดงออกอย่างชัดเจนว่าพร้อมจะสนับสนุนผลงานในวงการบันเทิงของศิลปิน Jenkins (1992 อ้างถึงใน เจษฎา รัตนเขมากร, 2541) กล่าวว่า คำว่า “แฟน” มาจากคำว่า “fanatic” ซึ่งหมายถึง หลงใหล คลั่งไคล้ เกิดขึ้นครั้งแรกในศตวรรษที่ 19 เมื่อนักหนังสือพิมพ์ได้พยายามอธิบายกลุ่มคนที่คอยติดตามที่นักกีฬาอาชีพ และกำหนดคำว่า “แฟน” ขึ้นมาเรียกคนกลุ่มนี้ หลังจากนั้นคำนี้ได้ขยายขอบเขตรวมถึงความจงรักภักดีต่อผู้ถือศตน์เพื่อการกีฬาและงานบันเทิงต่าง ๆ ไปด้วย เมื่อ “แฟน” ที่เป็นปัจเจกบุคคลเกิดการรวมตัวเป็นเครือข่าย สถานะก็จะยกระดับเป็นแฟนคลับ สุทธิชัย ปัญญาโรจน์ (2559: 43) นักวิเคราะห์การตลาดกล่าวว่า “พลังของแฟนคลับเป็นพลังที่สามารถเพิ่มยอดขายเพิ่มรายได้อย่างมหาศาล” การมีฐานแฟนคลับถือเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจและองค์กรเจ้าของสินค้าและบริการ เพราะสามารถประหยัดต้นทุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ หากพิจารณาว่าบุคคลในวงการบันเทิงไทยเปรียบเสมือนสินค้าในธุรกิจบันเทิง การสื่อสารและการบริหารความสัมพันธ์กับกลุ่มแฟนคลับนับเป็นเรื่องที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยต้องตระหนักเมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว เพราะอาจส่งผลให้ภาพของ “ตราสินค้า” เปลี่ยนไปจากเดิม และอาจมีผลต่อความนิยมชมชอบซึ่งหมายรวมถึง “กำลังซื้อ” จากกลุ่มแฟนคลับด้วย ดังนั้นกลุ่มแฟนคลับจึงถือเป็นผู้รับสารสำคัญในเหตุการณ์การสื่อสารของประิเฉพการแกลงข่าวที่ผู้แกลงข่าวจะให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ จึงปรากฏถ้อยคำที่แสดงให้เห็นความรู้สึกเอาใจใส่บุคคลกลุ่มนี้ เช่น “แคร์” “ขอโทษที่ทำให้ผิดหวัง” “ขอบคุณ”

จากข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้พบว่า บุคคลในวงการบันเทิงไทยมักจะกล่าวถึงกลุ่มแฟนคลับอย่างชัดเจนและแสดงออกโดยตรงไปตรงมาว่าเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่ผู้แกลงข่าวนึกถึงหลังเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว ดังตัวอย่างที่ 8 เป็นเหตุการณ์ที่นักแสดงหญิงคนหนึ่งให้ข้อมูลแก่สาธารณชนว่าบุตรชายของตนถือกำเนิดจากนักร้องนักแสดงชายที่ผลงานกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในขณะนั้น โดยที่ทั้งคู่ไม่ได้แต่งงานกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายและไม่เคยมีข่าวว่าคบหากัน นักร้องนักแสดงชายแกลงข่าว “ขอโทษแฟน ๆ” เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น และกล่าวว่าต้องการดูแลความรู้สึกของกลุ่มแฟนคลับเพราะเป็นเรื่องที่ “ผมแคร์มาก”

ตัวอย่างที่ 8 “ที่ผมนอยากจะพูดถึงก็คือ ขอโทษแฟน ๆ ทุก ๆ ท่าน อะนะครับ ว่าสิ่งที่เกิดขึ้น ผมเข้าใจว่ามันเป็นเรื่องที่เซนซิทีฟมาก ๆ ในส่วนตัวของผม ผมก็รู้สึกเหมือนกัน แต่ว่าตอนนี้ผมก็จะทำให้มันดีที่สุด ณ ปัจจุบัน ที่เหตุการณ์มันเกิดขึ้นมาแบบนี้ ระหว่างที่เรากำลังรอผลต่าง ๆ อยู่ ผมก็จะทำให้มันดีที่สุดอะครับ โดยการที่ เออ ความรู้สึกของแฟน ๆ ผมแคร์ มาก และผมก็ต้องดูแลต่อไป”

(เหตุการณ์ที่ 18)

การสื่อสารไปยังกลุ่มแฟนคลับโดยตรงดังตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บุคคลในวงการบันเทิงไทยให้ความสำคัญแก่บุคคลกลุ่มนี้มาก ศุกลวัฒน์ คณารศ นักแสดงที่ทำงานในวงการบันเทิงมาเป็นเวลานานและมีฐานแฟนคลับจำนวนมากที่คอยสนับสนุนผลงานได้กล่าวถึงแฟนคลับไว้ว่า เป็นบุคคลสำคัญในชีวิตการทำงานของคนประกอบอาชีพในวงการบันเทิง

แฟนคลับมีส่วนสำคัญมาก เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานและการใช้ชีวิต เพราะถ้าเราทำงานและไม่มีคนติดตาม ถ้าเราไม่มีกลุ่มคนนี้ก็ไม่ต้องมีดาราดู เป็นกลุ่มคนที่น่ารัก นักแสดงก็ต้องรักแฟนคลับให้มาก ๆ

(ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 2560: 25)

เจตริน วรรณะสิน นักร้องที่ทำงานในวงการบันเทิงมานานและยังมีผลงานในปัจจุบันได้เคยแสดงความคิดเห็นไว้ในทำนองเดียวกันว่า กลุ่มแฟนคลับคือบุคคลสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่เจตรินเคยให้สัมภาษณ์ว่าสอนลูกชายตนเองซึ่งเริ่มมีผลงานในวงการบันเทิงและได้รับความนิยมนำให้สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มแฟนคลับ เพราะ “แฟนคลับคือผู้มีพระคุณ”

ผมบอกเจ้านาย (ลูกชายของเจตริน) ว่า โนโซเซี่ยลลูกอาจจะดีกว่าพ่อ แต่ถ้าลูกอยากจะทำให้นานเหมือนพ่อต้องทำยังไง ก็มีทั้งบอกและทำให้เห็น เจ้านายเขารู้ว่ามีคนรักเขาเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่อาย ๆ อยู่ เวลาแฟนคลับมาทัก เราก็บอกโบกมือไปเลย เราเป็นคนสาธารณะ เขาเห็นผมขึ้นคอนเสิร์ต ไปอีเวนต์ สอนเขาตลอด แฟนคลับคือแบตเตอร์รี่ของเรา แฟนคลับคือผู้มีพระคุณของเรา

(เลี้ยงลูกสไตล์ เจ เจตริน, 2560)

ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวอันอาจส่งผลให้ความนิยมและการสนับสนุนศิลปินในทุก ๆ ด้านแปรเปลี่ยนไปจากเดิม บุคคลในวงการบันเทิงจึงต้องแสดงความห่วงใยความรู้สึกกลุ่มแฟนคลับอย่างชัดเจน นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าเป็นห่วงความรู้สึกของแฟนคลับดังตัวอย่างที่ 8 แล้ว ยังพบว่ามีการแถลงข่าวอีกจำนวนมากที่ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษที่เหตุการณ์อื้อฉาวอาจทำให้กลุ่มแฟนคลับและผู้สนับสนุนผลงานเกิดความรู้สึกขุ่นเคือง ผิดหวัง หรือกังวลใจ เช่น

ตัวอย่างที่ 9 “ผมขอโทษทุกคนที่ผมร่วมงานด้วยนะครับผม ขอโทษแฟนคลับผม ขอโทษทุก ๆ คนที่คอยเชียร์และเชื่อใจผมมาตลอด ผมขอโทษที่ทำให้ทุกคนผิดหวัง”

(เหตุการณ์ที่ 55)

ตัวอย่างที่ 10 “รู้สึกเสียใจ และกราบขอโทษทุกคนจริง ๆ ค่ะ ว่า ทำให้ทุกคนเนี่ย รวมทั้งแฟน ๆ เนี่ยก็ห่วง แล้วก็ติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ก็ต้องกราบขอโทษจริง ๆ ค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 35)

นอกจากจะให้ความสำคัญกับกลุ่มแฟนคลับหรือผู้สนับสนุนผลงานตัวเองแล้ว ผู้แถลงข่าวยังต้องคำนึงถึงความรู้สึกของกลุ่มแฟนคลับของคู่กรณี ในกรณีที่คู่กรณีเป็นบุคคลในวงการบันเทิง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กลุ่มแฟนคลับของคู่กรณีเกิดความรู้สึกไม่ดีกับตน ดังตัวอย่างที่ 11 ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษทั้งนักร้องที่เป็นคู่กรณีคือ “โตโน่” และขอโทษแฟนคลับของนักร้องด้วย

ตัวอย่างที่ 11 “อย่างแรกเลยก็ต้องขอโทษโตโน่ด้วยนะครับ เพราะว่า เป็นเรื่องราวของคนสองคนที่ทำให้บุคคลที่สามมาเกี่ยวข้องแล้วทำให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นมา แล้วก็ขอโทษแฟนคลับของโตโน่ด้วยที่ไปพาดพิงถึงแล้วก็สร้างความเดือดร้อนทำให้เขาเสียชื่อเสียงหรืออาจไม่สบายใจ”

(เหตุการณ์ที่ 44)

ส่วนในตัวอย่างที่ 12 ผู้แถลงข่าวได้กล่าวขอโทษคู่กรณี คือ “พีเบิร์ล” ผู้ที่ตนเองเลิกจ้างจากการเป็นพิธีกรร่วมในรายการอย่างกะทันหัน รวมถึงกล่าวขอโทษแฟนคลับของคู่กรณีด้วยการกระทำดังกล่าวอาจทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจขึ้นได้

ตัวอย่างที่ 12 “ผมก็ขอรับผิดชอบคนเดียว ผมก็ต้องขอโทษด้วยว่า มันวันหนึ่งมันจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพิธีกร ผมก็เป็นห่วงอยู่เหมือนกันว่า เอ๊ะ แต่ละคนจะรับได้ไหม เอ้อ ผมก็รู้ว่าบางคนก็มีแฟนคลับของพี่เบิร์ด แล้วก็อาจจะโกรธ แล้วก็อาจจะไม่ชอบผมกับหอยนะฮะ”
(เหตุการณ์ที่ 31)

3.2.3 ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์สื่อสาร

ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์สื่อสาร หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวและมีส่วนทำให้เกิดการแถลงข่าว แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

3.2.3.1 คู่กรณี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายคำว่า “คู่กรณี” ไว้ว่า “ผู้ที่เกิดพิพาทกัน” คู่กรณีในประจําการแถลงข่าวอื้อฉาว หมายถึง ผู้ที่มีเรื่องพิพาทหรือบาดหมางกับบุคคลในวงการบันเทิงและมีส่วนทำให้ผู้แถลงข่าวจัดการแถลงข่าวขึ้น จากข้อมูลประจําการแถลงข่าวที่ศึกษาในครั้งนี้ คู่กรณีที่ปรากฏในประจําการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมีความสัมพันธ์กับผู้แถลงข่าวหลายลักษณะ เช่น เพื่อนรุ่นพี่ที่เคยร่วมงานกันในวงการบันเทิง บุคคลในวงการบันเทิงที่ไม่เคยร่วมงานกัน ประธานกรรมการบริหารบริษัทต้นสังกัด บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม หน่วยงานของรัฐบาล รวมถึงบุคคลในครอบครัว เช่น บิดามารดา ภรรยา

คู่กรณีมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นผู้เรียกร้องให้บุคคลในวงการบันเทิงไทยกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สหภาพฯ การบินไทย คู่กรณีของผู้แถลงข่าวในเหตุการณ์ที่ 1 เรียกร้องให้ผู้แถลงข่าวซึ่งเป็นผู้ผลิตละครโทรทัศน์แก้ไขเนื้อหาละครที่สื่อว่าตัวละครผู้ประกอบวิชาชีพการบินแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ส่วนอีกลักษณะหนึ่งคือ คู่กรณีที่ไม่ได้เรียกร้องให้บุคคลในวงการบันเทิงกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยตรง แต่สร้างแรงผลักดันหรือสภาวะกดดันหรือทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แถลงข่าวจนต้องออกมาแถลงข่าว เช่น เหตุการณ์ที่ 13 เป็นเหตุการณ์ที่นักร้องหญิงให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชนว่าสัญญาการทำงานกับบริษัทต้นสังกัดใกล้จะถึงเวลาสิ้นสุด และมีบริษัทอื่นหลายบริษัททาบทามให้ไปทำงานด้วย วันต่อมาประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทต้นสังกัดของนักร้องให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่าบริษัทต้นสังกัดไม่ได้คิดจะต่อสัญญาจ้างงานนักร้องหญิงตั้งแต่แรกอยู่แล้ว เนื่องจากผลงานที่ผ่านมาไม่ได้รับความนิยมนอกจากนี้ทางบริษัทเห็นว่าวินัยและความสามารถในการทำงานเป็นปัจจัยประการสำคัญของการว่าจ้างมากกว่าการสร้างคามนิยมจากเรื่องส่วนตัวของศิลปิน นักร้อง

หญิงจึงนัดสื่อมวลชนเพื่อแถลงข่าวขอโทษบริษัทต้นสังกัดที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดีขึ้น พร้อมทั้งได้ชี้แจงเรื่องการทำงานของตนว่าที่ผ่านมาตั้งใจอย่างเต็มที่แล้ว

หากพิจารณาจากตารางที่ 3 จะเห็นว่าประจําเหตุการณ์แถลงข่าวเหตุการณ์อื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทยที่ศึกษาในครั้งนี้ปรากฏเรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรเกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แถลงข่าวมากที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บุคคลในวงการบินไทยมักจะแถลงข่าวหากมีคู่กรณีหรือมีแรงผลักดันที่ทำให้ตระหนักถึงผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นกับตน

3.2.3.2 บริษัทต้นสังกัด

ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 3.2.1 ผู้พูดหรือผู้ส่งสารในประจําเหตุการณ์แถลงข่าวว่าบางครั้งการแถลงข่าวจะมีบุคลากรจากบริษัทต้นสังกัดมาเป็นผู้แถลงข่าวร่วมกับบุคคลในวงการบินด้วย นอกจากนี้ยังมีการแถลงข่าวที่บริษัทต้นสังกัดเป็นผู้แถลงข่าวเองโดยลำพัง อย่างไรก็ตามสำหรับประจําเหตุการณ์แถลงข่าวที่บริษัทต้นสังกัดไม่ได้มาร่วมแถลงข่าวในฐานะผู้พูดหรือผู้ส่งสารโดยตรงนั้น ก็ต้องถือว่าบริษัทต้นสังกัดเป็นผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสื่อสารด้วย เนื่องจากเป็นผู้ที่รับรู้และมีส่วนกำหนดให้เกิดการแถลงข่าวขึ้น ดังจะเห็นได้จากการให้จัดแถลงข่าวที่บริษัทต้นสังกัด การให้บุคลากรของบริษัทมาช่วยดำเนินการแถลงข่าวหรือเป็นพิธีกร ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้นกับศิลปินในสังกัดนั้นมีผลทางลบโดยตรงต่อบริษัท

เมื่อพิจารณาวงการบินไทยในแง่ธุรกิจ บุคคลในวงการบินไทยเปรียบเสมือน “สินค้า” ส่วนบริษัทต้นสังกัดก็คือเจ้าของทุน เจษฎา รัตนเขมากร (2541: 1) กล่าวว่าเจ้าของบริษัทมักมองว่า “ศิลปินเป็นสินค้าที่บริษัทต้องขายให้ได้มาซึ่งผลกำไร” เมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวขึ้นกับศิลปิน “ภาพลักษณ์ตราสินค้า” (brand image) ของบริษัทแปรเปลี่ยนไปในทางลบ จึงเป็นเรื่องปกติที่บริษัทต้นสังกัดจะต้องใช้กลยุทธ์การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์ขององค์กรและวิธีการหนึ่งก็คือการจัดแถลงข่าว

แม้บุคลากรจากบริษัทต้นสังกัดจะไม่ได้มาร่วมนั่งอยู่ที่โต๊ะแถลงข่าวในฐานะผู้พูดหรือผู้ส่งสารโดยตรง แต่ผู้รับสารก็ทราบได้ว่าการแถลงข่าวหลายครั้งเกิดขึ้นจากการจัดการของบริษัทต้นสังกัด ดังตัวอย่างการแถลงข่าวเหตุการณ์ที่ 28 หนังสือพิมพ์ 2 ฉบับเขียนรายงานข่าวเกี่ยวกับที่มาของการแถลงข่าวว่า บริษัทต้นสังกัดเป็นผู้จัดให้มีการแถลงข่าวของนักร้องในสังกัดที่กำลังมีข่าวอื้อฉาวเกี่ยวกับความไม่เข้าใจกันระหว่างนักร้องกับมารดา

คุณแม่ของนักร้องหนุ่ม “กอล์ฟ-พิชญะ นิธิไพศาลกุล” ที่ได้ออกมาให้สัมภาษณ์กับสื่อทั้งน้ำตาว่า กอล์ฟลูกชายของตนเก็บของออกจากบ้านไปอยู่คอนโดเป็นเวลา 6 เดือนแล้ว โดยไม่มี การติดต่อ ไม่มีการพูดคุยใด ๆ โดยทำให้หลายคนมองว่าเหตุที่กอล์ฟออกจากบ้านเป็นเพราะต้องการไปอยู่กับแฟนสาว “ดิวิ-อริสรา ทองบริสุทธิ์” ซึ่งก่อนหน้านี้เคยมีข่าวว่าแฟนสาวนั้นไม่ค่อยจะลงรอยกับคุณแม่ซึกเท่าไรเลยเป็นเหตุให้กอล์ฟต้องแยกออกไป แต่ทว่านายกอล์ฟนั้นยังเคยให้สัมภาษณ์ว่าตนอยู่ที่บ้านตลอดซึ่งแตกต่างที่คุณแม่ให้สัมภาษณ์อย่างสิ้นเชิงเลยทำให้เรื่องราวใหญ่โตเพิ่มขึ้น ล่าสุดทางต้นสังกัดแกรมมี่ก็เลยจัดงานแถลงข่าว เพื่อเคลียร์ปัญหาของครอบครัวให้กระจ่าง (“กอล์ฟ” ปล่อยโฮโซโทซ “แม่ปราศรัย” ออกจากบ้านไม่เกี่ยวกับ “ดิวิ”, 2554)

หลังจากที่ “ปราศรัย นิธิไพศาลกุล” แม่ของ “กอล์ฟ พิชญะ นิธิไพศาลกุล” นักร้องดูโอค่ายแกรมมี่ ออกมาให้สัมภาษณ์กับทีวีพูลร้องท่มร้องไห้ว่า ลูกชายเก็บข้าวของออกจากบ้านไปอยู่คอนโดเป็นเวลา 6 เดือนแล้ว โดยไม่มีการติดต่อกลับแม่แต่ครั้งเดียวให้เหตุผลว่าโตแล้วอยากจะทำตัวเอง ท่ามกลางกระแสข่าวว่ากอล์ฟไปอยู่กับ “ดิวิ อริสรา ทองบริสุทธิ์” แฟนสาว ซึ่งก่อนหน้านี้มีข่าวว่าดิวิกับแม่ของกอล์ฟไม่ค่อยจะลงรอยกันซึกเท่าไร ซ้าพอแม่ของกอล์ฟบังเอิญไปเจอกับกอล์ฟกับดิวิที่เซ็นทรัลชิดลม ทั้งคู่ก็ทำเป็นเหมินมองไม่เห็น เล่นเอาแม่ของกอล์ฟเสียอกเสียใจ จำต้องออกมาเปิดอกแบบหมดเปลือก ชนิดภาพลักษณ์คนเป็นลูกเหล็กภายในพริบตา ล่าสุดแกรมมี่ต้นสังกัดก็เลยเป็นเจ้าภาพจัดงานแถลงข่าว เพื่อให้เรื่องทุกอย่างกระจ่างแจ้ง โดยงานนี้กอล์ฟก็ได้ออกมาแถลงข่าวร่วมกับแม่และพ่อ “พิเชษฐ์ นิธิไพศาลกุล” ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งน้ำตา (“กอล์ฟ” แถลงร่ำให้รับผิดหนีไปอยู่คอนโดจนแม่น้อยใจ ยันไม่ได้ไปอยู่กับ “ดิวิ” ต่อไปจะกลับบ้านให้มากขึ้น, 2554)

ในขณะเดียวกันก็มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแถลงข่าวครั้งนี้ในเว็บบอร์ดพันทิปทำนองว่า การแถลงข่าวเป็นวิธีการแก้ปัญหาของบริษัทต้นสังกัดที่ต้องการให้เรื่องอื้อฉาวยุติ และเป็นการกู้ภาพลักษณ์ของทั้งครอบครัวและบริษัทต้นสังกัด

ตัวอย่างที่ 13 “หาทางลงได้นะ สำหรับต้นสังกัด”

ตัวอย่างที่ 14 “การออกมาคือการกอบกู้ภาพลักษณ์ (ที่เสียไปแล้ว) ของครอบครัวและต้นสังกัด เอ็ม...ไอ้ที่แถ ๆ มาฟังไม่ขึ้น แต่ก็เข้าใจว่าลูกมันโดนสังคมประณาม ใครจะเห็นลูกฉาวโฉ่น่าเหม็นไปกว่านี้ได้ มันก็กระเทือนถึงครอบครัวอยู่ดี แม่เลยกลับล่ำว่า “เขาไม่ได้หนีออกจากบ้าน แคบอภพอ แต่ไม่บอกแม่ (น่ารักเนอะ) 55 ป.ล. ดีกัน ก็ดีแล้วหละ ถึงจะแค่เฉพาะตอน แถลงข่าวก็เถอะ แค่อูข่าวแล้วมันรู้ได้เลยว่าเหตุผลดูดียยาวมันเต็มขึ้นมา มันไม่เมคเซ็นส์ ฮะ มันเพค”

(กอล์ฟ เปิดใจทั้งน้ำตา รับออกจากบ้าน 6 เดือน, 2554)

จากตัวอย่างที่ 13-14 ข้างต้น ผู้รับสารของปริศนาการแถลงข่าวนีเห็นว่าการกล่าวถึงที่มาของการกระทำผิดที่ทำให้รายละเอียดแบบ “ดูดียยาว” นั้นเป็นการจัดเตรียมขึ้นและไปแบบไม่สมเหตุผล แต่ผู้รับสารก็เข้าใจได้ว่าเหตุใดจึงต้องมีการแถลงข่าว

ส่วนในตัวอย่างที่ 15 เป็นการแถลงข่าวของนักแสดงหลังจากที่ถูกสังคมวิพากษ์วิจารณ์ว่าให้ความสำคัญกับคนรักมากกว่าบุพการี มีบทความวิเคราะห์เรื่องดังกล่าวว่า การแถลงข่าวน่าจะเกิดขึ้นหลังจากที่นักแสดงและผู้เกี่ยวข้องได้ปรึกษากับบริษัทต้นสังกัดแล้วว่าเหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้นส่งผลต่อความนิยมซึ่งสัมพันธ์กับการได้รับว่าจ้างให้แสดงละครต่อไปในอนาคต จึงสมควรจัดแถลงข่าวเพื่อแก้ไขความเข้าใจที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 15 “เรื่องราวไปกันใหญ่เมื่อเคลลี่ ยืนฟ้อง แต่แล้วทำที่ก็ดูอ่อนลงเมื่อทางเคลลี่เองคงได้ปรึกษากับทางผู้ใหญ่ในช่อง 7 แล้วว่า เรื่องนี้ต้องมีการชี้แจงต่อสื่อ และแก้ไขโดยเร็ว เนื่องจากภาพลักษณ์ของกรีนและเคลลี่ยังคงเป็นนักแสดงในช่อง แม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะเป็นเรื่องส่วนตัว แต่ว่าในกรณีนี้คนที่โดนโจมตีอย่างหนักคือกรีน ที่หลัง ๆ รับบทนางเอกของสถานี และหากมีข่าวในลักษณะนี้แน่นอนว่ามีผลต่องานละครในอนาคตอย่างแน่นอน”

(“เคลลี่” ยอมถอนฟ้อง “แม่กรีน” กาวใจหลังน้ำตาเคลียร์ทุกฝ่าย, 2556)

ขณะเดียวกันก็มีความคิดเห็นทำนองเดียวกันในเว็บไซต์พันทิปว่า นักแสดงน่าจะแถลงข่าวตามที่ “ช่อง” หรือสถานีโทรทัศน์ซึ่งเป็นบริษัทต้นสังกัดสั่งให้ดำเนินการ

ตัวอย่างที่ 16 “อยากจะบอกว่าสายเกินแก้แล้ว มันเป็นภาพที่ติดตาไปแล้ว สร้างภาพว่าสำนักพิมพ์มันไม่ได้มาจากสามัญสำนึกหรอก ที่ตกลงไปเพราะเหตุการณ์มันบังคับ ช่องคงสั่งมาให้ทำ!!!”

ผู้มีส่วนในเหตุการณ์การสื่อสารทั้งคู่กรณีและบริษัทต้นสังกัดล้วนมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิง และทำให้ผู้แถลงข่าวต้องเลือกใช้ถ้อยคำและกลวิธีทางภาษาอย่างหลากหลาย กล่าวคือ หากการแถลงข่าวมีคู่กรณีเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้แถลงข่าวก็ต้องพิจารณาว่าคู่กรณีอยู่ในสถานภาพใด เช่น เท่าเทียมกับผู้แถลงข่าวหรือมีสถานภาพสูงกว่า เพื่อจะได้เลือกใช้กลวิธีทางภาษาให้เหมาะสม ส่วนบริษัทต้นสังกัดอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้อยู่ “หลังฉาก” การแถลงข่าว และน่าจะมีส่วนช่วยจัดเตรียมเนื้อหาและลำดับการพูดให้ผู้แถลงข่าวด้วย ความต้องการให้ศิลปินในสังกัด “พูด” ตามแบบที่บริษัทเห็นควรนั้นอาจส่งผลในเชิงลบได้ หากถ้อยคำที่บุคคลในวงการบันเทิงใช้ในการแถลงข่าวนั้นไม่น่าเชื่อถือ เพราะไม่เป็นไปตามเหตุผลของเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารในประจําเหตุการณ์แถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยนั้นประกอบด้วยบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหลายมิติ ผู้พูดหรือผู้ส่งสารที่เป็นบุคคลในวงการบันเทิงไทยรวมถึงบริษัทต้นสังกัดต้องการส่งสารไปยังผู้ฟังที่เป็นสาธารณชนทั้งประเทศ กลุ่มแฟนคลับที่เป็นผู้สนับสนุนผลงานโดยเฉพาะ รวมถึงคู่กรณีที่เกี่ยวข้องให้เกิดการแถลงข่าว ประจําเหตุการณ์แถลงข่าวเปิดโอกาสให้บุคคลในวงการบันเทิงได้มีผู้ช่วยในการพูดหรือการส่งสารของตนคือ การให้ญาติ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกรณี เช่น นักกฎหมาย ทนายความ แพทย์ รวมถึงผู้มีประสบการณ์เรื่องการดูแลภาพลักษณ์ศิลปินซึ่งเป็นบุคลากรจากบริษัทต้นสังกัดมาร่วมแถลงข่าวด้วย กล่าวได้ว่าบริษัทต้นสังกัดก็เป็นผู้มีส่วนร่วมให้เกิดการแถลงข่าว หากเหตุการณ์อื้อฉาวนั้นเกิดขึ้นกับศิลปินในสังกัด จะเห็นว่าบริษัทต้นสังกัดเป็นผู้อยู่เบื้องหลังและอำนวยการจัดการแถลงข่าวทั้งสถานที่ การจัดส่งบุคลากรที่จะช่วยสนับสนุนการแถลงข่าว รวมถึงการจัดเตรียมถ้อยแถลงที่จะนำเสนอต่อผู้ฟังซึ่งมีทั้งกลุ่มสื่อมวลชน ผู้พร้อมจะนำเรื่องราวไปเผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะอย่างรวดเร็วเนื่องจากเป็นเรื่องที่มวลชนสนใจใคร่รู้ และกลุ่มผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชนที่มีทั้งประชาชนทั่วไปและกลุ่มแฟนคลับซึ่งเป็นบุคคลที่ผู้แถลงข่าวให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

3.3 จุดมุ่งหมาย (Ends - E)

จุดมุ่งหมาย หมายถึง เป้าประสงค์หรือผลที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารต้องการให้เกิดขึ้น การศึกษาวิเคราะห์ตีความจุดมุ่งหมายพิจารณาได้จาก 1) คำแสดงวัจนกรรมหรือสื่อเจตนาชัดแจ้ง 2) กลวิธี และ 3) บริบทแวดล้อม จากการศึกษาปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยโดยใช้เกณฑ์ทั้ง 3 ข้างต้นร่วมกัน ทำให้เห็นจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

3.3.1 การชี้แจง

การชี้แจงเป็นการทำให้สาธารณชนได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจากตัวผู้แถลงข่าวเอง เป็นการนำเสนอข้อมูลจากบุคคลต้นเรื่องหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวนั้นโดยตรง หลังจากที่สังคมได้รับรู้เรื่องราวลักษณะหนึ่งจากการรายงานข่าวของสื่อมวลชน การรายงานข่าวเชิงซุบซิบบอกต่อ หรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ ดังที่ผู้แถลงข่าวคนหนึ่งกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “อยากจะมาพูด” ให้สื่อมวลชน “ฟังจากปากเราสองคน” ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ตัวอย่างที่ 17 “เนื่องจากมันมีกระแสข่าวลือต่าง ๆ มากมาย ผมกับ*เอ๊ะ*ก็เลยมีความคิดว่าอยากจะมาพูดให้กับพี่ ๆ น้อง ๆ สื่อมวลชนฟังจากปากเราสองคนว่าเหตุการณ์หรืออะไรที่มันเป็นอยู่ตอนนี้มันเป็นยังไง”

(เหตุการณ์ที่ 30)

นอกจากกล่าวว่า “ออกมาพูด” ให้เข้าใจตรงกันแล้ว ผู้แถลงข่าวบางคนจะกล่าวอย่างชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ของการแถลงข่าวคือการ “ชี้แจง” รวมถึง “แจ้งให้ทราบ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18 “ผมอยากจะออกมา*ชี้แจง*เรื่องภาพหลุดของผมนะครับ ที่เกาหลีนะครับผม”

(เหตุการณ์ที่ 55)

ตัวอย่างที่ 19 “พอโดนกระแสว่าเราเบี่ยงงาน ซึ่งเราไม่เคยเบี่ยง อะไรอย่างงี้ มันก็เลยรู้สึกไม่สบายใจ เราก็เลยต้องมา*แจ้งให้ทราบ* เพราะว่ามันจะมีผลกับเจ้าภาพในอนาคตด้วย”

(เหตุการณ์ที่ 45)

การชี้แจงให้สาธารณชนได้รับรู้ข้อมูลเรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นปรากฏทั้งที่เป็นการชี้แจงแบบยอมรับและการชี้แจงแบบปฏิเสธ รวมถึงการชี้แจงแบบยอมรับบางส่วนและการชี้แจงแบบปฏิเสธบางส่วน ในกรณีที่เหตุการณ์อื้อฉาวมีหลักฐานชัดเจน เช่น ภาพหลุด คลิปวิดีโอหลุด การยอมรับจะเป็นเป้าหมายหนึ่งของการแถลงข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 20 “สำหรับเรื่องคลิปของดิวนะคะ ก็เป็นเรื่องจริงค่ะ เป็นตัวดิฉันเองค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 11)

ตัวอย่างที่ 21 “เท่าที่ไปดูแล้วเนี่ย มันก็เป็นรูปของชาวจริงนะคะ ชาก็ยอมรับ เพราะว่าในส่วนนั้นมันก็เป็นรูปที่อยู่ในกล้อง เอ้ยในโทรศัพท์มือถือของชาที่หายไปด้วยนะคะ”

(เหตุการณ์ที่ 29)

ส่วนการปฏิเสธ คือ การที่ผู้แถลงข่าวพยายามชี้แจงรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ได้เป็นไปตามที่มีการรายงานข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 22 “ข่าวที่ออกมาว่าเราไปถ่ายทำบริเวณกุหรือที่เก็บอัฐิ และเป็นการลบหลู่ไม่เหมาะสม เรื่องนี้เราอยากจะอธิบายว่า เราไม่ได้ถ่ายทำบริเวณกุอย่างที่เป็นข่าวแต่อย่างใด”

(เหตุการณ์ที่ 5)

ตัวอย่างที่ 23 “เรื่องเฟซบุ๊กของมาร์คที่มีประเด็นเรื่องหมิ่นสถาบัน ผมได้คุยกับลูกชาย ถามว่าข้อความบนเฟซบุ๊กนั้นน้องเป็นคนเขียนหรือไม่ ซึ่งจะมีสองประเด็นคือ ต่อสถาบันเบื้องสูง และประเด็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนะครึบ ต่อ ๆ านฯ ท่านนายกรัฐมนตรี ในเรื่องของหมิ่นสถาบันเบื้องสูงนั้น น้องมาร์คได้ยืนยันว่าไม่ได้กระทำ และไม่เคยมีความคิดเช่นนั้นเลย”

(เหตุการณ์ที่ 14)

3.3.2 การแสดงการขอโทษ

การแสดงการขอโทษ คือ การที่ผู้แถลงข่าวพยายามแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่ารู้สึกผิดต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น และต้องการเปลี่ยนความรู้สึกของผู้รับสารจากความไม่พอใจ ไม่พอใจ หรือขุ่นเคืองใจ ให้กลับกลายเป็นความรู้สึกที่ดีขึ้น ด้วยการขอโทษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 24 หลังจากที่พิธีกรที่เคยทำงานร่วมกันกับผู้แถลงข่าวได้เขียนข้อความในเฟซบุ๊กว่ารู้สึกเสียใจที่ถูกเลิกจ้างให้เป็นพิธีกรอย่างกะทันหัน เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่เกิดขึ้นว่า การบอกเลิกจ้างเช่นนั้นเป็นการทำร้ายจิตใจเพื่อนร่วมงานที่ทำงานร่วมกันมาเป็นเวลานาน ผู้แถลงข่าวจึงได้นัดสื่อมวลชนมาฟังการแถลงข่าวเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยกล่าวยอมรับว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของตน ผู้แถลงข่าวรู้สึกเสียใจและขอโทษที่ทำให้หลาย ๆ ฝ่ายเกิดความรู้สึกไม่ดี

ตัวอย่างที่ 24 “ถ้าเราตัดสินใจทำอะไรไปแล้ว มีผลกระทบ อย่างแรกเลยคือผมเสียใจมากที่มีความรู้สึกแบบนั้น แล้วผมก็ขอโทษด้วยที่ทำให้รู้สึกว่า เฮ้ย ไม่เหมาะสมจริง ๆ ถ้าผมรู้ตอนแรกผมไม่ได้คิดว่ามันจะรุนแรงขนาดนี้ ที่วันนี้ที่เชิญมาให้ทุกคนมาอะนะครับ เพื่อจะได้ให้เข้าใจว่าเป็นความผิดของผมคนเดียว และผมเนี่ย ต้องระวังคำพูด เพื่อไม่ให้ไปกระทบพีแสบ์อีก”

(เหตุการณ์ที่ 40)

ตัวอย่างที่ 25 หลังจากที่กลุ่มผู้สนับสนุนผลงานของนักร้องคนหนึ่งแสดงความรู้สึกไม่พอใจที่ผู้แถลงข่าวเขียนข้อความแสดงความคิดเห็นพาดพิงนักร้องคนดังกล่าวในอินสตาแกรมด้วยถ้อยคำไม่สุภาพและไม่เหมาะสม ผู้แถลงข่าวจึงต้องการแก้ไขความรู้สึกไม่พอใจนั้นด้วยการแสดงการขอโทษทั้งนักร้องที่พาดพิงถึงและกลุ่มผู้สนับสนุนผลงานของนักร้องด้วย

ตัวอย่างที่ 25 “ก็ต้องขอโทษโตโน่ซะ เพราะว่าเป็นเรื่องราวของคนสองคนนะอะที่ทำให้มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องแล้วก็ทำให้เดือดร้อนขึ้นมา ขอโทษแฟนคลับของโตโน่ด้วยนะอะที่ไปพาดพิงถึง แล้วก็สร้างความเดือดร้อน ทำให้เขาอาจจะเสียชื่อเสียง หรือว่าไม่สบายใจ”

(เหตุการณ์ที่ 44)

ส่วนในตัวอย่างที่ 26 ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษกลุ่มแฟนคลับที่ไม่พอใจกรณีที่ผู้แถลงข่าวได้จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ธุรกิจขายตรงของตนเองรวมไว้ในงานสังสรรค์กับกลุ่มแฟนคลับกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้แพร่กระจายไปในวงกว้างโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ เพราะแฟนคลับที่ไม่พอใจเรื่องดังกล่าวได้ตั้งกระทู้ในเว็บไซต์พันทิปเพื่อวิพากษ์วิจารณ์การกระทำดังกล่าวและมีผู้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้จำนวนมาก ผู้แถลงข่าวจึงได้จัดแถลงข่าวชี้แจงเรื่องดังกล่าวและแสดงให้เห็นว่าพยายามจะแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการขอโทษกลุ่มแฟนคลับที่ไม่พอใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 26 “เอื่อก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณก่อน เพราะว่าจริง ๆ แล้วมีน้อง ๆ กลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างใหญ่ที่เขามีความเข้าใจ แต่น้อง ๆ กลุ่มที่ไม่สบายใจ ผมแคะความรู้สึกทุกคน ผมประกาศตรงนี้ว่า ผมแคะความรู้สึกทุกคน ก็มีการระบายความในใจผ่านทาง เอื่อ กระทุ้หรือว่าพื้นที่ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่งวันนี้เนี่ยเอื่อ การที่ผมนออกมาวันนี้ การที่ผมนออกมาพูดเนี่ย เพราะว่าผมนอยากจะมาขออภัย ขออภัย เอื่อ ความรู้สึกของน้อง ๆ หรือว่าแฟนคลับผมที่ไม่สบายใจทุกคน ผมขออภัยจากหัวใจ (ยกมือไหว้) ผมขออภัยจากหัวใจของผมจริง ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 42)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แถลงข่าวแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่เข้าใจรูปแบบการจัดกิจกรรมของตน แต่เมื่อมีกลุ่มที่ไม่สบายใจ ผู้แถลงข่าว “แคะความรู้สึกทุกคน” จึงได้แถลงข่าวเพื่อแก้ความเข้าใจหรือความรู้สึกไม่ดีที่เกิดขึ้นด้วยการขอโทษ

3.3.3 การระงับยับยั้ง

การระงับยับยั้ง หมายถึง การที่ผู้แถลงข่าวพยายามทำให้เรื่องราวอื้อฉาวไม่ขยายขอบเขตต่อไปหรือให้ถือว่าการแถลงข่าวเป็นจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์อื้อฉาว เมื่อบุคคลในวงการบันเทิงผู้มีข่าวอื้อฉาวได้จัดแถลงข่าวเพื่อชี้แจงเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วยตนเองแล้ว การรายงานข่าวเชิงซุบซิบหรือการวิพากษ์วิจารณ์ก็จะยุติลงด้วย การนำเสนอเรื่องราวของสื่อมวลชนหลังได้ฟังการแถลงข่าวควรมีเนื้อหาแบบเดียวกัน คือแบบที่บุคคลในวงการบันเทิงได้แถลงไว้ ดังที่ผู้แถลงข่าวได้กล่าวไว้ในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 27 “จริง ๆ ผมไม่อยากออกมาคุยนานแล้ว เป็นข่าวก็ปล่อย ๆ ไปก่อนแล้วมันก็เริ่มลามไปเรื่อย เราก็เลยรู้สึกว่ต้องออกมาเบรกแล้วละ ไม่งั้นจะเลอะเทอะเสียหายไปกันใหญ่ เราารู้สึกว่วันนี้ก็คงจะจบแล้ว และอยากให้ทุกอย่างจบแค่นี้ดีกว่า อย่าให้มันมีอะไรช้ดทอดต่อไป ผมปวดหัว เราออกมาพูดกันทีเดียวดีกว่า ทุกอย่างจะได้จบ นักข่าวก็จะได้ไม่ต้องวิ่งกันไปสามรอบสี่รอบ”

(เหตุการณ์ที่ 24)

ตัวอย่างที่ 28 “รายละเอียดจะเป็นยังไงเดี๋ยวกให้ทางเขาออกมาแถลงข่าวอีกทีดีกว่า แต่ตอนนี้เราต้องการหยุดความเข้าใจผิดทั้งหมดไว้แค่ตรงนี้”

(เหตุการณ์ที่ 25)

ตัวอย่างที่ 29 “วันนี้เราอยากจะให้พี่ ๆ น้อง ๆ สื่อมวลชนได้ทราบชัดเจนว่า ตอนนี้สถานะเราสองคนเป็น ยังไง เพราะว่าทุก ๆ ครั้งทีเวลาเฮ้ไปทำงานหรือผมไปทำงาน พี่ ๆ ก็มักจะมีคำถาม ในบางครั้งเราก็อยากจะพูดนะ แต่บางทีเรามองว่าเราพูดครั้งเดียวให้จบดีกว่า”

(เหตุการณ์ที่ 30)

ตัวอย่างที่ 30 “ตอนที่บอยมาปรึกษาก็บอกว่าให้บอยมาพบมาคุยกับทาง สื่อมวลชนแล้วกัน มีอะไรก็มาพูดคุยให้ฟัง แล้วก็ให้กำลังใจเขา ไม่อยากให้เขาเครียดมากนะครับ เท่านั้นเอง แล้วก็อยากจะบอกว่า ถ้าเราได้เจอกันทีเดียว แล้วก็อยากจะพูดเรื่องนี้ เป็นครั้งเดียว ครั้งสุดท้าย แล้วคงไม่ต้องพูดเรื่องนี้อีก ไม่งั้นเดี๋ยวบอยก็มีปัญหาอีก ไปงานที่ไหน ก็ถามแต่เรื่องนี้ ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นก็เลยคิดว่า มาเจอเลยดีกว่า มาชี้แจงเลยดีกว่า จะได้จบทีเดียวเลย และทุกคนก็ได้ยินเหมือนกัน ได้ยินข้อความเดียวกัน จะได้ไม่ต้องไปตีความอะไรไปกันให้มากไปกว่านี้อีกนะครับ ก็เลยนัดวันนี้”

(เหตุการณ์ที่ 55)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวเลือกใช้คำสื่อเจตนาว่าต้องการให้เรื่อง อื้อฉาวยุติ ตัวอย่างที่ 27 ผู้แถลงข่าวใช้คำแสดงความปรารถนาว่า “อยากให้” เรื่องที่เกิดขึ้น “จบแค่นี้ ดีกว่า” และย้ำตอนท้ายว่า “เราออกมาพูดกันทีเดียวดีกว่า ทุกอย่างจะได้จบ” ส่วนตัวอย่างที่ 28 ผู้แถลงข่าวเลือกใช้คำที่แสดงความปรารถนาอย่างหนักแน่นว่าต้องการ “หยุด” เรื่องอื้อฉาวซึ่งผู้แถลงข่าวเห็นว่า “เป็นความเข้าใจผิด” ในขณะที่ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 29 ใช้คำที่ไม่ได้แสดงความปรารถนาชัดเจนเท่ากับตัวอย่างที่ 27 และ 28 กล่าวคือใช้คำว่า “มองว่า” การแถลงข่าวคือการพูดถึงเรื่องราวอื้อฉาวอย่างเป็นทางการครั้งเดียวเพื่อจะได้ไม่ต้องตอบคำถามสื่อมวลชนในสถานที่อื่นอีก เช่นเดียวกับที่ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 30 กล่าวว่า “เป็นครั้งเดียว ครั้งสุดท้าย” และแสดงการคาดหวังว่าเรื่องจะยุติโดยการพูดว่า “แล้วคงไม่ต้องพูดเรื่องนี้อีก”

3.3.4 การขอโอกาส

การขอโอกาสเป็นอีกจุดมุ่งหมายหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นในหลายประจักษ์การแถลงข่าว อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย หลังจากได้ชี้แจงเรื่องราวที่เกิดขึ้น แสดงความรู้สึกผิด เสียใจ และขอโทษเพื่อแก้ไขสถานการณ์ความผิดแล้ว จากข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้ ผู้แถลงข่าวหลายคนกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่าต้องการได้รับโอกาส ซึ่งหมายถึงการได้รับการสนับสนุนให้ได้ทำงานในวงการบันเทิงต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 31 “สุดท้ายนี้อยากจะฝากถึงแฟน ๆ ละครณะครับ แล้วก็ประชาชนทุกคนนะครับที่อาจจะรู้สึกไม่ดีกับเรื่องที่เกิดขึ้นครั้งนี้ะครับ ก็อยากจะขอโทษนะครับ แล้วก็ขอยืนยันนะครับว่าผมไม่ได้มีเจตนาที่จะทำร้ายใครนะครับ ก็อยากจะให้ทุกคนให้โอกาสผมอีกครั้งครับ”
(เหตุการณ์ที่ 15)

ตัวอย่างที่ 32 “วันนี้สิ่งที่อยากจะบอกคือ เสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สิ่งที่ยังรู้สึกดีก็คือว่า คุณพ่อออกมาเล่าความจริง ก็เลยคิดว่า โอกาสนี้น่าจะเป็นโอกาสที่คนน่าจะให้โอกาส
ป็นป็นอีกครั้งครับ”
(เหตุการณ์ที่ 24)

ตัวอย่างที่ 33 “อยากฝากขอโทษด้วยนะครับ แล้วก็ต้องขอโทษอีกครั้งกับผู้ใหญ่ทั้งหลายแล้วก็พี่ ๆ สื่อมวลชนที่ต้องติดตามข่าวร้าย ๆ แบบนี้ ก็ต้องฝากขอโทษด้วย ก็อยากได้โอกาสอีกครั้งหนึ่ง ให้เข้าใจเหตุการณ์นี้ะครับเพราะผมไม่มีอะไรเกี่ยวข้อง ขอให้ได้มีโอกาสอีกครั้งหนึ่ง ที่ได้ลุกขึ้นมาะครับ แล้วก็พิสูจน์ให้เห็นว่า ผมอยากจะทำานสิ่งที่ผมรักจริง ๆ นะครับ อยากจะให้แม่ภูมิใจในตัวผม ก็อยากจะขอบคุณทุกคนจริง ๆ ครับ”
(เหตุการณ์ที่ 31)

3.3.5 การกู้ภาพลักษณ์

การกู้ภาพลักษณ์เป็นจุดมุ่งหมายที่ผู้แถลงข่าวต้องการทำให้ภาพลักษณ์ที่เสียไปจากการเกี่ยวข้องกับเรื่องราวอื้อฉาวคืนกลับมาเป็นดังเดิม คือภาพเดิมที่เป็นอยู่ก่อนเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวและเป็นภาพตามแบบแผนที่พึงปรารถนาของสังคม ผู้แถลงข่าวอาจใช้วิธีการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่าแถลงข่าวเพราะเรื่องที่เกิดขึ้นทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นกรณีที่มีการรายงานข่าวว่าผู้แถลงข่าวมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับผู้หญิงคนหนึ่ง และได้ใช้ชื่อผู้หญิงคนนั้นมาประพันธ์เป็นเพลง ทำให้ผู้หญิงคนนั้นเสียหาย จึงต้องเรียกร้องให้มีการดำเนินการแก้ไข แม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะไม่ใช่ความจริง แต่นักร้องก็เลือกแถลงข่าวและให้เหตุผลว่าต้องการรักษาชื่อเสียงแบบเดิมของตนไว้ ดังที่กล่าวไว้ว่า

ตัวอย่างที่ 34 “พอคิดอีกทีหนึ่งเนีย ไม่ได้นะ เพราะมันเป็นชื่อเสียงเราเหมือนกัน ถ้าเกิดเราไม่ออกมาพูดอะไรเลยเนีย แล้วคนที่เขารู้ข่าวแค่นี้บ๊ีบ แล้วชื่อไชยาล่ะ เขาไม่คิดอย่างนี้น้อ ถ้าเราไม่มาให้รายละเอียดอะไรเลยอะ”

(เหตุการณ์ที่ 12)

ส่วนตัวอย่างที่ 35 นักแสดงชายได้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจเกี่ยวกับแผนประชาสัมพันธ์ของบริษัทผลิตภาพยนตร์ที่ตนเองร่วมแสดง เนื่องจากเนื้อหาที่นำเสนอออกมานั้นเน้นประเด็นทางเพศมากเกินไป ทำให้นักแสดงชายรู้สึก “เสื่อมเสีย” ดังที่ได้กล่าวว่า

ตัวอย่างที่ 35 “กลายเป็นว่าผม กีบซี และโบวี ต้องไปนั่งตอบคำถามกันเองในรายการที่ได้ไปออก ก็แสดงความเป็นนักแสดงเต็มที่ แต่ในข่าวที่ออกมา มันออกมาในทางวิถถาร ในทางกามลามก ซึ่งมันไม่ใช่เรื่องของการแสดง ซึ่งผมเห็นว่ามันมีผลเสียต่อผม ทำให้ผมเสื่อมเสีย ...เห็นใจกันบ้าง เพราะมันเยอะไปแล้ว เล่นถึงเรื่องกาม เรื่องวิถถาร ไม่รู้อนาคตผมจะอยู่ตรงนี้ไปได้นานแค่ไหนแล้ว มันไม่ใช่เรื่องของการแสดง กลับกลายเป็นว่าคนที่จะมาเล่นกับผม เขาจะคิดว่าผมเป็นคนยังงี้”

(เหตุการณ์ที่ 10)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 35 เห็นว่าแผนประชาสัมพันธ์ที่เน้นเรื่องความต้องการทางเพศ “มันเยอะไปแล้ว” นอกจากนี้ยังเห็นว่าแผนประชาสัมพันธ์ของบริษัทภาพยนตร์เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ของตนในทาง “วิถถาร” ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับบทบาทการแสดงในภาพยนตร์ ดังที่ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า “ไม่ใช่เรื่องของการแสดง” ผู้แถลงข่าวเห็นว่า “มันมีผลเสียต่อผม ทำให้ผมเสื่อมเสีย” และผู้แถลงข่าวมองว่าจะมีผลต่อความรู้สึกของบุคคลที่มาร่วมงานกับตนเองต่อไปในอนาคตดังที่กล่าวว่า “คนที่จะมาเล่นกับผม เขาจะคิดว่าผมเป็นคนยังงี้” จึงต้องกู้ภาพลักษณ์ของตัวเองกลับคืนด้วยการเสนอมุมมองว่าตัวเองเป็นผู้ถูกกระทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงจากคู่กรณี

บางครั้งผู้แถลงข่าวไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่าแถลงข่าวเพื่อกู้ภาพลักษณ์หรือรักษาชื่อเสียง แต่จากบริบทสถานการณ์ที่เกิดขึ้นก็พิจารณาได้ว่าจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวคือการกู้ภาพลักษณ์ ดังตัวอย่างต่อไป บริษัทต้นสังกัดของศิลปินได้จัดแถลงข่าว หลังจากที่มีการรายงานข่าวว่าศิลปินของบริษัทไม่รับผิดชอบนักแสดงหญิงที่ตั้งครรภ์กับตนและไม่เลี้ยงดูบุตรที่ถือกำเนิด จากนั้นศิลปินคนดังกล่าวได้แถลงข่าวยอมรับว่าเคยคบหากับนักแสดงหญิงคนดังกล่าว แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่าเด็กที่กำเนิดมานั้นเป็นบุตรของตนหรือไม่ และยังอยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบ เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอย่างมาก บริษัทต้นสังกัดจึงต้องแถลงข่าวเพื่อกู้ภาพลักษณ์ของ

บริษัท โดยการแจ้งให้สังคมได้รับรู้ว่าจะพิจารณาระงับการจ้างงานศิลปินคนดังกล่าว จนกว่าเรื่องราวจะคลี่คลาย

ตัวอย่างที่ 36 “อยากจะเรียนว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นเรื่องส่วนตัวของคุณฟิล์มและคุณแอนนะครับ ก็ต้องเรียนตามตรงว่าไม่ใช่เรื่องงานโดยตรง แต่อาจจะมีผลกระทบจริง ๆ แล้วทั้งตัวฟิล์มเอง และตัวสื่อมวลชนทุกท่าน ผมก็เชื่อว่าไม่มีใครทราบข้อเท็จจริง และเรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน บนความเชื่อของฟิล์ม ฟิล์มก็เชื่อว่าสุดท้ายแล้วความจริง คือสิ่งที่ต้องพิสูจน์ แล้วความจริงจะปกป้องทุกคน ในมุมของอาร์เอสเองหลังจากที่วิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ แล้วเนี่ย อาร์เอสเองตัดสินใจที่จะบอกว่า อาร์เอสเองเนี่ย เราจะระงับงานของฟิล์มนะครับ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เพื่อให้ฟิล์มได้ใช้เวลา จากนั้นไป ไปจัดการชีวิตครับ จัดการปัญหาต่างๆ ให้เรียบร้อยก่อน แล้วเรื่องอื่นค่อยมาว่ากัน”

(เหตุการณ์ที่ 19)

3.3.6 การได้เป็นข่าว

การได้เป็นข่าวเป็นจุดมุ่งหมายที่วิเคราะห์จากการพิจารณาบริบทแวดล้อมประจําเหตุการณ์ การแถลงข่าว ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการแถลงข่าวสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์คือการได้กลายเป็นบุคคลในข่าวซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์เชิงการตลาด ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้แถลงข่าวสามารถประชาสัมพันธ์ผลงานในวงการบันเทิงของตัวเองในการแถลงข่าวอื้อฉาวด้วย

ในขั้นตอนการแถลงข่าว ผู้แถลงข่าวจะต้องนัดสื่อมวลชนให้มาฟังการแถลงข่าวเพื่อจะได้นำไปเผยแพร่ในรูปแบบข่าวต่อไป ผลการศึกษาพบว่า ฉากของการแถลงข่าว ได้แก่ วันเวลาและสถานที่จัดแถลงข่าวของหลายประจําเหตุการณ์แถลงข่าวอื้อฉาวที่ศึกษาในครั้งนี้ สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการประชาสัมพันธ์ผลงานในวงการบันเทิงของผู้แถลงข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เหตุการณ์ที่ 41 พิธีกรแถลงข่าวกรณีของตนเองถูกปลดจากตำแหน่งพิธีกรรายการหนึ่ง โดยที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน ทั้งที่มีความสัมพันธ์อันดีกับพิธีกรร่วมรายการซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทมาตลอด เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าพิธีกรทั้งสองคนมีเรื่องบาดหมางกัน และอาจเกี่ยวพันกับเรื่องผลประโยชน์ทางธุรกิจ ก่อนงานแถลงข่าวมีการรายงานข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า เหตุการณ์อาจเกิดขึ้นเพราะหวังประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์เรื่องใหม่ของทั้ง 2 ฝ่าย

อย่างไรก็ตามจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ตามมามากมาย ทั้งที่ซ็อกเพราะทั้ง 3 คนเป็นเพื่อนรักกันมาเป็นสิบ ๆ ปี ไม่คิดว่าจะแพแตก ต่างคนต่างไป บางกระแสก็ไม่เชื่อว่าจะทะเลาะกันจริง ๆ โดยตั้งข้อสงสัยว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นไปได้ว่าเป็นเพียงการโปรโมตภาพยนตร์เรื่องใหม่ของทั้ง 2 ฝ่าย เพราะเร็ว ๆ นี้หนังเรื่อง “สารแนโอเชกโก” ของวิลลี่กับหอย เกียรติศักดิ์ ที่ย้ายมาอยู่กับค่ายเอ็ม เทอร์ตีไนน์ (M39) กำลังจะเข้าฉายเดือนหน้า ส่วนหนุ่มเป็ลก็มีกำหนดเปิดตัวหนัง “สูบคู่กุ๊โลก” ของค่ายสหมงคลฟิล์ม ต้นสปีดาศ์หน้านี้ (“เป็ล นาคกร” นั้ดเป็ดใจโดนปลดพัน “สารแน” ในงานเป็ดตัวหนัง 24 ก.ย.นี้, 2555)

การรายงานข่าวดังกล่าวสอดคล้องกับข้อความที่พิธีกรได้เขียนลงในเฟซบุ๊กส่วนตัว Ple Nakorn เพื่อเชิญสื่อมวลชนมาฟังการแถลงข่าวของตนเองว่า

ต้องกราบขอโทษพี่น้องนักข่าวทุกคนที่พยายามติดต่อที่เป็ลมา แต่ที่เป็ลไม่ได้รับสายใครเลยสักคน เพราะกำลังรักษาแผลที่โดนฟ้าผ่าลงกลางกบาลอยู่ วันจันทร์จะมีแถลงข่าวเปิดตัวหนังของสหฯ ขอเป็นโอกาสนั้นแล้วกันนะครับ รักทุกคน และขอขอบคุณทุกคนที่เป็นห่วง

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นว่า พิธีกรเลือกที่จะแถลงข่าวชี้แจงเรื่องอื้อฉาวของตนในวันเวลาเดียวกับการแถลงข่าวเปิดตัวภาพยนตร์ซึ่งผู้แถลงข่าวร่วมแสดงอยู่ด้วย ดังนั้นสื่อมวลชนที่สนใจจะทำข่าวเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาวก็ต้องเดินทางมาร่วมงานแถลงข่าวเปิดตัวภาพยนตร์ด้วย กล่าวได้ว่าเป็นการใช้โอกาสในการแถลงข่าวอื้อฉาวประชาสัมพันธ์ผลงานในวงการบันเทิงของตนไปพร้อมกัน ซึ่งถือเป็นหลักการหนึ่งของงานด้านการประชาสัมพันธ์ที่ต้องสามารถ “เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส”

การแถลงข่าวอื้อฉาวที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการประชาสัมพันธ์ผลงานในวงการบันเทิงของผู้แถลงข่าวมีปรากฏให้เห็นอีกหลายลักษณะ เช่น เหตุการณ์ 11 เป็นเหตุการณ์ที่ภาพและคลิปวิดีโอนักแสดงหญิงทะเลาะตบตีกับเพื่อนรุ่นน้องถูกเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ (เป็นเหตุการณ์ตั้งแต่ผู้แถลงข่าวยังไม่ได้ทำงานในวงการบันเทิง) เมื่อสื่อมวลชนโทรศัพท์ไปสัมภาษณ์ผู้จัดการของนักแสดงหญิงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ผู้จัดการตอบว่ายังไม่พร้อมให้สัมภาษณ์ แต่จะขอนัดสื่อมวลชนมาฟังการแถลงข่าวภายหลัง

ช่วงนี้น้องขอไม่ให้สัมภาษณ์ น้องค่อนข้างจะเครียด ถ้าพูดเรื่องนี้จะร้องไห้
ได้คุยกับคุณแม่ น้องเลยขอว่าจะแถลงข่าวเรื่องนี้เลยทีเดียวน...

...จริง ๆ แล้ว ภาพและคลิปทั้งหลายก็ไม่มีผลกระทบต่อทีมงานของดิฉันเพราะ
โฆษณาคิวท์เพรสยังติดต่อมาให้เป็นฟรีเซ็นเตอร์ 2 ตัว แต่หากลูกค้าเห็นภาพ
ดังกล่าวแล้วไม่พอใจ น้องก็จะออกมาขอโทษวันที่ 10 กันยายน

...ถ้าอยากฟังจากปากน้องเอง น้องจะแถลงข่าววันที่ 10 กันยายนนี้ ในงาน
เลี้ยงปิดกล่องภาพยนตร์ ออฟเตอร์ สคูล ที่ซูการ์บีท ตอนเย็น ๆ”

(รับคลิปตบ-ให้รุ่นน้องกราบเท้าจริง “ดิฉัน” เตรียมแถลงข่าวขอโทษ, 2552)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า ผู้จัดการของนักแสดงได้โยนเรื่องการแถลงข่าวเข้ากับ
ผลงานในวงการบันเทิงของนักแสดง กล่าวคือ การกล่าวหาว่าเจ้าของผลิตภัณฑ์ที่ว่าจ้างให้นักแสดงเป็น
ฟรีเซ็นเตอร์ (ระบุชื่อผลิตภัณฑ์ “โฆษณาคิวท์เพรส”) มีส่วนกำหนดการตัดสินใจแถลงข่าว นอกจากนี้
ผู้จัดการยังเลือกสถานที่แถลงข่าวให้เป็นสถานที่เดียวกับสถานที่จัดงานเลี้ยงปิดกล่องภาพยนตร์ซึ่งถือ
เป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานอีกด้านหนึ่งของนักแสดงไปด้วย หากสื่อมวลชนสนใจจะทำข่าวเรื่อง
นี้ออวดังกล่าวก็ต้องเดินทางมางานเลี้ยงปิดกล่องภาพยนตร์ และในการเขียนรายงานข่าวก็ต้อง
กล่าวถึงภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวไปในคราวเดียวกันด้วย

ส่วนตัวอย่างต่อไป นักร้องแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ตนเองทุ่มกีตาร์ใส่ลูกน้อง
บนเวทีขณะที่มีการแสดงคอนเสิร์ต หนังสือพิมพ์รายงานข่าวการแถลงข่าวของนักร้องว่า “ถือโอกาส”
ประชาสัมพันธ์อีกคอนเสิร์ตหนึ่งที่กำลังจะจัดขึ้น ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

“แอ๊ด” แถลงขอโทษทุ่มกีตาร์เวทีสีสน้ำ แฉ ลูกน้องไม่ได้ตั้งใจสอนไม่
รู้จักจำ พร้อมรับตีแม่ไม่เมา บอกเป็นอารมณ์ศิลปิน ออกปากสัญญาจะทำตัวให้ดี
ขึ้น วอนอย่าเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ก่อนถือโอกาสโปรโมตคอนเสิร์ต 30 ปี จนถูกเม้าท์
สร้างกระแสหรือเปล่า”

(“แอ๊ด” แถลงขอโทษทุ่มกีตาร์กลางงานสีสน้ำ เหตุโมโหลูกน้อง พร้อมชิงโปรโมต
คอนเสิร์ตต่อทันที, 2554)

เมื่อพิจารณาสถานที่ของการจัดแถลงข่าวคือ บริษัทจัดคอนเสิร์ต และมีฉากหลังโต๊ะ
แถลงข่าวเป็นข้อความประชาสัมพันธ์คอนเสิร์ต (ดังภาพที่ 9) ก็จะเห็นว่า นอกจากจะได้ฟังการขอโทษ
เรื่องพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้แถลงข่าวแล้ว ผู้ฟังหรือผู้รับสารก็จะได้รับรู้เรื่องคอนเสิร์ตที่กำลัง
จะเกิดขึ้นไปด้วยในคราวเดียวกัน

ภาพที่ 9 ฉากการแถลงข่าวเหตุการณ์ที่ 27

ในตอนท้ายของการแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวครั้งนี้ ผู้แถลงข่าวยังกล่าวเชิญชวนผู้สื่อข่าวให้อยู่ชมการซ้อมคอนเสิร์ตของตนว่า “อยากให้อยู่ดูซ้อมกันนะครับ ไหน ๆ ก็มากันแล้ว” และ “สมาชิกก็จะเริ่มทยอย ๆ มากันนะครับ ถ้าใครไม่รีบกลับก็อยู่ดูซ้อมและสามารถที่จะถ่ายทำช่วงการซ้อมได้นะครับ” ข้อความส่วนท้ายนี้น่าจะเป็นที่มาของการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ว่า “ถือโอกาสโปรโมตคอนเสิร์ต 30 ปี จนถูกเม้าท์สร้างกระแสหรือเปล่า”

อาจกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายนี้เกิดขึ้นได้จากการใช้โอกาสของสถานการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้นแล้วทำให้ตัวเองกลายเป็น “บุคคลในข่าว” และได้ประชาสัมพันธ์งานในวงการบันเทิงของตัวเองให้สื่อมวลชนได้รับรู้และเผยแพร่เรื่องดังกล่าวต่อไป

เมื่อพิจารณาลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวและความสัมพันธ์กับผู้แถลงข่าวจะพบจุดมุ่งหมายปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของจุดมุ่งหมายกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวและความสัมพันธ์กับผู้แถลงข่าว

	ลักษณะเหตุการณ์/ ความสัมพันธ์กับผู้แถลงข่าว	จุดมุ่งหมาย					
		ชี้แจง	แสดงการ ขอโทษ	ระงับ ยับยั้ง	ขอ โอกาส	กู้ ภาพลักษณ์	การได้ เป็นข่าว
1.	เรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรเกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แถลงข่าว	✓	✓	✓	✓	✓	-
2.	เรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กร และไม่มี การร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แถลงข่าว	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.	เรื่องราวที่เป็นปัญหภายในครอบครัวของผู้แถลงข่าว	✓	✓	✓	✓	✓	-
4.	เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว	✓	-	✓	✓	✓	-
5.	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร	✓	-	✓	-	✓	-
6.	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย	✓	✓	-	✓	✓	-

จะเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวเหตุการณ์อื้อฉาวทุกประเภทคือการชี้แจงและการกู้ภาพลักษณ์ เนื่องจากผู้แถลงข่าวต้องการทำให้ผู้ฟังได้รับรู้หรือเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากมุมมองของตนเองอันจะนำไปสู่การกู้ภาพลักษณ์ที่เสียไปให้กลับคืนมา ส่วนจุดมุ่งหมายอื่นแม้จะไม่ได้ปรากฏทุกประเภท แต่ก็ปรากฏจำนวนไม่น้อย การแสดงการขอโทษเป็นจุดมุ่งหมายที่ปรากฏในเหตุการณ์แทบทุกลักษณะ (เรื่องราว 1, 2, 3 และ 6) ยกเว้นเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว บริษัทต้นสังกัดไม่ได้จัดแถลงข่าวเพื่อแสดงการขอโทษแทนศิลปิน และเรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กรซึ่งไม่จำเป็นต้องแสดงการขอโทษต่อผู้ใด การระงับยับยั้งก็เป็นจุดมุ่งหมายที่ปรากฏในเหตุการณ์แทบ

ทุกลักษณะเช่นกัน (เรื่องราว 1, 2, 3, 4 และ 5) ยกเว้นเรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายซึ่งผู้แกลงข่าวไม่อาจร้องขอให้เรื่องจบลงได้จนกว่าการดำเนินการทางกฎหมายจะเสร็จสิ้น การขอโอกาสก็ปรากฏในเหตุการณ์แทบทุกลักษณะ (เรื่องราว 1, 2, 3, 4 และ 6) เช่นเดียวกัน มีเพียงปริญเฉพที่เป็นเรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กรเท่านั้นที่ไม่ปรากฏจุดมุ่งหมายการขอโอกาส ส่วนจุดมุ่งหมายของการได้เป็นข่าวปรากฏเด่นชัดในปริญเฉพที่เป็นเรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร และไม่มีการร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แกลงข่าว เมื่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการเกิดเหตุอื่นอ้อฉลไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร แต่การแกลงข่าวก็ยังเกิดขึ้นจึงตีความได้ว่า นอกจากจะแกลงข่าวเพื่อชี้แจง แสดงการขอโทษ ระวังยับยั้งเหตุการณ์ ขอโอกาส และกู้ภาพลักษณ์ให้ตัวเองแล้ว ผู้แกลงข่าวในเหตุการณ์ประเภทนี้ก็อาจจะกำลังทำให้ตัวเองกลายเป็นข่าวด้วย ในขณะที่เมื่อเทียบกับเหตุการณ์ประเภทอื่นนั้น จะเห็นลักษณะของความ “เป็นข่าว” อยู่แล้ว

3.4 ลำดับวัจจนกรรม (Act sequence - A)

ลำดับวัจจนกรรม หมายถึง ลำดับของถ้อยคำที่สื่อเจตนาต่าง ๆ ในการสื่อสารว่าจะอะไรเกิดขึ้นก่อนหลังและคลี่คลายหรือจบลงอย่างไร การนำเสนอผลการศึกษาลำดับวัจจนกรรมในส่วนนี้เพื่อให้เห็นภาพรวมขององค์ประกอบการสื่อสารของปริญเฉพการแกลงข่าวอ้อฉล ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าลำดับวัจจนกรรมในปริญเฉพการแกลงข่าวอ้อฉลของบุคคลในวงการบินไทย ประกอบด้วย การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง ตามลำดับดังนี้

3.4.1 การเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่องในปริญเฉพการแกลงข่าวจะเริ่มขึ้นเมื่อผู้แกลงข่าวกล่าวถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่ง ได้แก่ การทักทาย การขอบคุณผู้มาร่วมฟังการแกลงข่าวและผู้เกี่ยวข้องกับการแกลงข่าว การบอกที่มาของการแกลงข่าว การบอกหัวข้อการพูด รวมไปถึงการแนะนำตัว (กรณีที่ผู้แกลงข่าวไม่ใช่บุคคลในวงการบิน) ถ้อยคำเหล่านี้ไม่ได้ปรากฏครบถ้วนตายตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 37 “ครับ ก็สวัสดิ์นะครับ วันนี้ผมก็มีสองประเด็นสั้น ๆ นะครับ ไม่มีอะไรมาก ประเด็นแรกก็คือ เป็นเรื่องของการขอบคุณนะครับ ขอขอบคุณแฟน ๆ ที่มาร่วมงานที่ผมได้จัดขึ้น นั่นก็คืองานฉลองฟอลโวลเวอร์ในทวิตเตอร์ เอ่อ ครบหนึ่งแสน แล้วก็มากินข้าวด้วยกันนะครับ แล้วก็ประเด็นที่สองก็คือวันนี้เป็นการขอภัยกับความรู้สึกไม่สบายใจของแฟนคลับบางส่วนนะครับ ซึ่งวันนี้ผมก็มีข้อเท็จจริง ซึ่งก็จะมา มาเล่า แล้วก็มาบอกกับสื่อมวลชน แล้วก็แฟนคลับทุกคนนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 42)

จากตัวอย่างที่ 37 ผู้แถลงข่าวกล่าวเปิดด้วยการทักทาย “ครับ ก็สวัสดิ์นะครับ” จากนั้นจึงบอกหัวข้อการพูดว่ามีสองเรื่องดังที่กล่าวว่า “มีสองประเด็นสั้น ๆ” “ประเด็นแรกก็คือ...” “แล้วก็ประเด็นที่สองก็คือ...” ส่วนในตัวอย่างที่ 38 ผู้แถลงข่าวเปิดเรื่องด้วยการขอบคุณสื่อมวลชนที่มาทำข่าว

ตัวอย่างที่ 38 “ก็ต้องขอบคุณพี่ ๆ ทุกคนมากครับ ที่เป็นห่วงผม วันนี้มากันเยอะมาก รู้ว่าหลาย ๆ คนเป็นห่วงผม ขอขอบคุณมาก ๆ ครับ ผมก็ขอเข้าเรื่อง...”

(เหตุการณ์ที่ 4)

ผู้แถลงข่าวบางคนจะเปิดเรื่องด้วยการบอกที่มาของการแถลงข่าว เช่น เรื่องราวที่เกิดขึ้นไม่มีที่ท่าว่าจะยุติ และส่งผลกระทบต่อคนรอบข้างที่ต้องเครียดกับข่าวที่เกิดขึ้น ทำให้ตัดสินใจแถลงข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 39 “เหตุผลที่หนึ่งขอแถลงข่าวในวันนี้เพราะว่าเรื่องทั้งหมดเนี่ยมันลามปามมาถึงครอบครัวหนึ่ง น้องสาวหนึ่งคือคุณแนนต้องป่วย เข้าโรงพยาบาล คุณแม่หนึ่งนอนไม่สบายอยู่บ้านสามวัน เครียดกับเรื่องข่าวที่มันไม่จบสักทีหนึ่ง”

(เหตุการณ์ที่ 48)

ส่วนตัวอย่างที่ 40 ผู้แถลงข่าวเปิดเรื่องด้วยการทักทายสื่อมวลชนที่มาทำข่าว จากนั้นกล่าวขอบคุณสื่อมวลชนและบริษัทต้นสังกัดที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการแถลงข่าว รวมทั้งได้แนะนำตัวเองและผู้ร่วมแถลงข่าวซึ่งไม่ได้เป็นบุคคลในวงการบินให้ผู้รับสารหรือผู้ฟังได้รู้จักว่าตนเองเป็นบิดาของนักร้องที่กำลังมีข่าวอื้อฉาว และผู้ร่วมแถลงข่าวคือภรรยาของตนซึ่งเป็นมารดาของนักร้อง พร้อมกันนี้ก็มีความหวังที่จะมาร่วมแถลงข่าวด้วย โดยไม่ได้มีการแนะนำตัวนักร้องที่เป็นบุคคลในวงการบินที่สาธารณชนรู้จักแล้ว

ตัวอย่างที่ 40 “ก่อนอื่นต้องกราบสวัสดีท่านสื่อมวลชนทุกท่าน ต้องกราบขอบคุณสื่อมวลชนทุกท่าน แล้วก็ทางบริษัททรีที่ได้กรุณาจัดสถานที่ให้กระผมและครอบครัวได้มีโอกาสที่จะชี้แจงกับท่านสื่อมวลชนและพี่น้องทั่วประเทศที่เป็นแฟนของเอเอฟ อะคาเดมี่ แฟนเทเชีย โดยเฉพาะกับกรณีลูกชายน้องมาร์คนะครับ วันนี้ต้องขอขอบคุณท่านสื่อมวลชนนะครับที่ได้ติดตามการแถลงข่าวผมในวันคอนเสิร์ตวันแรกนะครับ และวันนี้ก็เป็นวันที่ผมได้มีโอกาสแถลงข่าวกับลูกชายในวันนี้จริง ๆ ขอขอบคุณจริง ๆ ก่อนอื่นผมขอแนะนำตัวเอง นะครับ กระผมชื่อ วทัตญู ท้าวคำลือ เป็นคุณพ่อของน้องมาร์คนะครับ และทางซ้ายมือผมคือ คุณเพชรวรรณ ท้าวคำลือ ซึ่งเป็นคุณแม่ของน้องมาร์ค จริง ๆ ก็มีปัญหาเรื่องสุขภาพอยู่และทางขวาผมก็เป็นท่านนายความนะครับ คุณสมบูรณ์ นัตรชัยฉิตดำรงค์”

(เหตุการณ์ที่ 14)

3.4.2 การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องในปริจเฉทการแถลงข่าวแบ่งได้เป็น 2 ลำดับคือ 1) การชี้แจงเรื่องราวและแสดงความรู้สึก และ 2) การถาม-ตอบคำถาม

3.4.2.1 การชี้แจงเรื่องราวและแสดงความรู้สึก

การชี้แจงเรื่องราวและแสดงความรู้สึกเป็นลำดับวัจนกรรมที่ผู้แถลงข่าวเป็นฝ่ายพูดเนื้อหาตามที่เตรียมมา ส่วนมากจะเป็นการเล่ารายละเอียดของเรื่องที่เกิดขึ้น มีทั้งการยอมรับว่าเป็นไปตามข่าวที่เผยแพร่หรือสาธารณชนกล่าวถึงกันในสื่อสังคมออนไลน์ และการปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นไปตามเรื่องราวแบบที่รับรู้กัน อาจมีการให้เหตุผลประกอบการชี้แจงในลักษณะต่าง ๆ ส่วนการแสดงความรู้สึกประกอบไปด้วยการแสดงความรู้สึกผิด เสียใจ รวมถึงการขอโทษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 41 “อย่างแรกเลยนะคะ เรื่องราวทั้งหมดนี้มันเกิดมาจากเฟซบุ๊ก แล้วก็เจตนาของคนเขียนเฟซบุ๊ก มันเกิดมาจากการกล่าวหาว่าผู้จัดการของพลอยโกงเงินพลอย เพราะฉะนั้นพลอยก็เลยต้องออกมาเขียนตอบเพื่อปกป้องว่าพี่มิวเนี่ย ไม่ได้ทำการโกงเงินหรือยกยอกใด ๆ ทั้งสิ้น ตอนนี้อย่างแรกก็เบี่ยงเบนนะคะ แล้วก็สิ่งที่มันเกิดขึ้น พลอยขอโทษในคำพูดของพลอย พลอยขอโทษในคำพูดที่มันดูรุนแรงและไม่มีสติ ด้วยความที่พลอยขาดสติ และพลอยก็เออควบคุมอารมณ์ไม่ดี พลอยขอรับผิดในคำพูดของพลอยตรงนี้นะคะ ก็ขอโทษแฟนคลับทุก ๆ คน ขอโทษประชาชนทุกคนที่เสียใจในคำพูดของพลอยที่มันรุนแรง อันนี้พลอยขอโทษค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 39)

ตัวอย่างที่ 41 ผู้แฉลงข่าวได้เล่าว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นจากผู้จัดการส่วนตัวของตนถูกกล่าวหาว่าโกงเงิน ผู้แฉลงข่าวจึงได้เขียนข้อความตอบกลับในเฟซบุ๊ก พร้อมทั้งแสดงเหตุผลว่าต้องการปกป้องผู้จัดการส่วนตัว แต่เนื่องจากตนเองใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม จึงได้แสดงการขอรับผิดและขอโทษ

3.4.2.2 การถาม-ตอบคำถาม

การถาม-ตอบคำถามเป็นลำดับที่ เกิดหลังจากผู้แฉลงข่าวได้ชี้แจงเรื่องราวหรือแสดงความรู้สึกของตนเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว ลำดับการนี้เกิดได้ 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นกรณีที่ผู้สื่อข่าวที่มาฟังการแฉลงข่าวซึ่งพูดเพื่อถามคำถามทันทีที่ผู้แฉลงข่าวหยุดชี้แจงเรื่องราวหรือความรู้สึก ลักษณะที่สองเป็นการคำถามแบบที่ได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากผู้แฉลงข่าว เช่น ผู้แฉลงข่าวบางคนพูดว่า “ใครมีอะไรอยากจะถาม ถามเลย” ผู้แฉลงข่าวจะต้องตอบคำถามจากผู้สื่อข่าวจากหลากหลายสำนักข่าว แม้อาจคาดเดาได้บ้างว่าชุดคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวอื้อฉาวควรเป็นเช่นไร แต่ก็ไม่อาจทราบได้อย่างแน่ชัดว่าหัวข้อและลำดับคำถามของผู้สื่อข่าวเหล่านั้นจะเป็นอย่างไร ดังนั้นบางครั้งผู้แฉลงข่าวก็อาจจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ชี้แจงไปแล้วครั้งหนึ่งในลำดับการก่อนหน้า หรืออาจจะต้องตอบคำถามเพื่อแสดงความรู้สึกต่อเรื่องที่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สื่อข่าวได้รายละเอียดของเรื่องราวตามกรอบและขอบข่ายข้อมูลแบบที่จะสามารถนำไปเรียบเรียงเพื่อเสนอเป็นข่าวที่น่าสนใจต่อไป

อย่างไรก็ดีหลังจากตอบคำถามของผู้สื่อข่าวแล้ว ผู้แฉลงข่าวสามารถใช้ผลการตอบนั้นกล่าวถึงเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคำถามต่อเนื่องไปได้ ดังตัวอย่างที่ 42 เมื่อผู้สื่อข่าวถามผู้แฉลงข่าวว่าได้สอบถามมารดาหรือยังว่ารู้สึกอย่างไรบ้างหลังจากที่มีรายงานข่าวว่ามารดาเกี่ยวข้องกับคดีฉ้อโกง ผู้แฉลงข่าวใช้ผลัดการพูดของตนตอบคำถามของผู้สื่อข่าว และขณะเดียวกันก็ชี้แจงเรื่องอื่นเพิ่มเติมด้วย

ตัวอย่าง 42 “เอ่อ คุณแม่ก็ค่อนข้างตกใจนิดหนึ่งกับเรื่องที่เกิดขึ้นนะครับ แล้วก็ได้คุยสอบถามเรื่องราวบ้าง แต่ผมก็ไม่ได้เข้าใจเรื่องราวของงานที่ทำโดยละเอียดสักเท่าไร แต่ก็วันนี้ที่อยากชี้แจงอีกอย่างคือ เมื่อวานเห็นข่าวแล้วที่บอกว่า ผมไม่ได้เจอคุณแม่มาสองสามปีแล้ว ซึ่งจริง ๆ แล้ว ได้เจอกับคุณแม่บ้าง แต่ว่าติดต่อกันตลอด แต่ด้วยความที่คุณแม่มีครอบครัวใหม่มาเจ็ดแปดปีแล้ว แล้วคุณพ่อก็มีครอบครัวใหม่ เราก็ต่างคนต่างอยู่ ก็เลยอาจจะได้เจอกันบ้าง แต่ยังไม่ติดต่อกันตลอด”

(เหตุการณ์ที่ 28)

ตัวอย่างที่ 42 ผู้แกลงข่าวตอบผู้สื่อข่าวว่าได้สอบถามเรื่องราวจากมารดาแล้วแต่ไม่เข้าใจรายละเอียดเท่าไรนัก เพื่อบอกเป็นนัยว่าคงจะไม่สามารถตอบได้ว่ามารดารู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น เพราะการตอบคำถามนั้นอาจจะไม่ได้ช่วยแก้ภาพลักษณ์ของผู้แกลงข่าวได้อย่างไรก็ดีผู้แกลงข่าวก็ใช้ผลัดการตอบคำถามของตนเองซึ่งแจ่มเพิ่มเติมด้วยการกล่าวว่า “แต่ก็วันนี้ที่อยากชี้แจงอีกอย่าง” จากนั้นก็ให้ข้อมูลเพื่อหักล้างภาพด้านลบกรณีที่มีการรายงานข่าวว่าผู้แกลงข่าวไม่ได้ช่วยเหลือด้านการเงินแก่มารดาว่า เหตุผลเป็นเพราะบิดามารดาแยกทางกันและต่างมีครอบครัวใหม่ ดังนั้นจึงไม่ได้เจอกันตลอดเวลา แต่ก็ยังติดต่อกันอยู่ ผู้แกลงข่าวไม่ได้ละเลยบทบาทของบุตรที่พึงมีต่อบิดามารดาตามที่เป็นข่าว

3.4.3 การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องในปริจเฉทการแกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นลำดับการทำสุดท้ายของการแกลงข่าว เกิดขึ้นใน 2 ลักษณะคือ 1) ฝ่ายผู้แกลงข่าวเป็นผู้ปิดการแกลงข่าว และ 2) ฝ่ายผู้สื่อข่าวเป็นผู้ถามคำถามปิดการแกลงข่าว

3.4.3.1 ฝ่ายผู้แกลงข่าวเป็นผู้ปิดการแกลงข่าว

ฝ่ายผู้แกลงจะปิดการแกลงข่าวเมื่อเห็นว่าได้ชี้แจงหรือนำเสนอข้อมูลที่เตรียมไว้พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวได้ถามคำถามตามความเหมาะสมแล้ว⁵ อาจกล่าวว่า “โอเค นะ” เพื่อเป็นเครื่องหมายหรือดัชนีปริจเฉทบอกจุดสิ้นสุดการพูดของตน หรือใช้การกล่าวขอบคุณเพื่อปิดการสนทนา อย่างไรก็ตามไม่มีที่ท้าวผู้สื่อข่าวจะยุติการถามและคำถามของผู้สื่อข่าวตอบได้ยาก ฝ่ายผู้แกลงข่าวสามารถเลือกปิดการแกลงข่าวได้ในทันทีเช่นกัน ดังตัวอย่างที่ 43 เป็นการแกลงข่าวของนักร้องหญิงกรณีเขียนข้อความพาดพิงนักแสดงหญิงคนหนึ่งโดยใช้ถ้อยคำหยาบคายในสื่อสังคมออนไลน์ การแกลงข่าวครั้งนี้เป็นการยอมรับผิดและขอโทษโดยมีนักแสดงหญิงคู่กรณีร่วมการแกลงข่าวด้วย เมื่อผู้สื่อข่าวถามว่านักร้องหญิงรู้สึกอย่างไรขณะที่เขียนข้อความดังกล่าว นักร้องหญิงตอบว่าเรื่องราวจบลงด้วยดีแล้วจึงไม่อยากจะพินิจ จากนั้นพิธีกรที่ช่วยดำเนินการแกลงข่าวก็กล่าวสรุปตัดบทว่า ทั้งนักร้องและนักแสดงเข้าใจกันแล้ว เป็นการปิดโอกาสไม่ให้ผู้สื่อข่าวได้ถามคำถามเพิ่มเติมใน

⁵ อย่างไรก็ตามก็จากข้อมูลปริจเฉทการแกลงข่าวที่ศึกษาในครั้งนี้พบว่า มีปริจเฉทการแกลงข่าว 2 เหตุการณ์ที่ผู้แกลงข่าวไม่เปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวถามคำถามเพิ่มเติม และกล่าวปิดการแกลงข่าวทันทีหลังชี้แจงข้อมูลเรียบร้อยแล้ว

ประเด็นดังกล่าวอีก พร้อมทั้งกล่าวถึงลำดับการต่อไปว่าจะมีการมอบช่อดอกไม้แก่กัน และเชิญ สื่อมวลชนถ่ายรูปเพื่อเป็นการปิดการสนทนา

ตัวอย่างที่ 43 ผู้สื่อข่าว: “ตอนเขียนข้อความรู้สึกยังไง”

นักร้อง: “ตอนนี้ทุกอย่างก็จบแล้วค่ะ ไม่อยากพูดถึงเรื่องเก่า ๆ แล้ว อะไรที่ผ่านไปแล้วก็ขอให้ผ่านไป คงไม่เก็บไปคิดมันเป็นเรื่องที่ไม่ดีด้วยค่ะ”

พิธีกร: “วันนี้ นะคะ คิดว่าทั้งน้อง *พลอย* และน้อง *แพม* น่าจะเข้าใจกันด้วยดี และจบลงด้วยดีแล้วเนี่ย ก็น่าจะต้องมีการมอบช่อดอกไม้กันด้วยนะคะ ขอเชิญ พี่ ๆ สื่อมวลชนนะคะ ถ่ายรูปด้วยกันด้วยนะคะ”

หลังจากถ่ายรูปร่วมกันเรียบร้อยแล้ว พิธีกรก็ได้กล่าวขอบคุณสื่อมวลชนอีกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งว่าทั้งนักร้องและนักแสดงมีภารกิจอื่นที่ต้องไปปฏิบัติต่อ ถือเป็นปิดการแถลงข่าวอย่างเป็นทางการ

พิธีกร: “ถ่ายรูปเป็นที่ระลึกร่วมกันเรียบร้อยแล้วนะคะ คงต้องขอขอบคุณสื่อมวลชนนะคะวันนี้ที่ให้เกียรติมาร่วมงานทุกท่านเลยนะคะ แล้วก็เดี๋ยวทางด้านน้อง *แพม* และน้อง *พลอย* ก็คงจะต้องมีภารกิจไปปฏิบัติต่อไปด้วยนะคะ ยังไงวันนี้ต้องขอขอบคุณด้วยนะคะ สวัสดีค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 8)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.4.3.2 ฝ่ายผู้สื่อข่าวถามคำถามปิดการแถลงข่าว

เมื่อผู้สื่อข่าวได้ถามคำถามผู้แถลงข่าวจนเห็นว่าได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำไปเสนอต่อไปแล้ว ผู้สื่อข่าวจะถามคำถามที่ช่วยบอกให้ผู้แถลงข่าวทราบว่าการแถลงข่าวดำเนินมาถึงส่วนสุดท้ายแล้ว เช่น “มีอะไรจะฝากไหม” “อยากพูดอะไรกับแฟน ๆ ไหม” หรือ “สรุปย่ออีกครั้งว่า...” ดังตัวอย่างที่ 44 ผู้สื่อข่าวถามผู้แถลงข่าวว่าต้องการจะกล่าวย้ำอะไรอีกครั้งหรือไม่ ผู้แถลงข่าวจึงได้ขอให้สื่อมวลชนช่วยนำเสนอเรื่องราวใหม่ จากเดิมที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อสังคมออนไลน์ว่าตนเองกับนักร้องเมืองมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกันนั้นขอให้ช่วยแก้ไขว่าไม่เป็นความจริง และกล่าวขอบคุณก่อนปิดการแถลงข่าว

ตัวอย่างที่ 44 ผู้สื่อข่าว: “สุดท้ายนาวอยากจะฝากอะไรไหม”

ผู้แถลงข่าว: “อยากให้พี่ ๆ ทุกคนช่วย ลงข่าวให้นาว

นิดหนึ่งว่า ภาพกับข้อความ มันไม่ได้เป็นความจริง เหมือนนาว เหมือนนาว เขาเรียกว่า เอ่อ นาวเอง อาจจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในแบบนั้นมากกว่า อะไรเงี้ยคะ ให้พี่ ๆ ช่วยด้วยนะคะ เพราะว่าตอนนี้ โสเชียลเน็ตเวิร์กทุกอย่างมีแต่รูปนาว และข้อความที่ไม่ค่อยหวังดีต่อท่านแล้วก็นาวเท่าไรเงี้ย ให้พี่ เขาช่วยหน่อยนะคะ ขอขอบคุณคะ”

(เหตุการณ์ที่ 53)

3.5 น้ำเสียง (Key - K)

น้ำเสียง หมายถึง ท่วงทำนองของการสื่อสาร มีลักษณะของการสื่อความนัยหรือความหมาย บางประการ และเป็นกุญแจที่นำไปสู่การเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสื่อสารได้อย่างชัดเจนขึ้น จากข้อมูลปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง พบน้ำเสียงที่สื่ออารมณ์หรือความรู้สึกของผู้แถลงข่าวในลักษณะดังต่อไปนี้

3.5.1 จริงจัง

น้ำเสียงจริงจังเป็นการสื่อความรู้สึกเคร่งเครียด เคร่งขรึม และจริงจังต่อเรื่องที่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้แถลงข่าวต้องการให้ผู้ฟังเห็นการแสดงความรู้สึกจริงจังต่อเรื่องที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 45 “เรื่องราวทั้งหมดนี้มันเกิดมาจากเฟซบุ๊ก แล้วก็เจตนาของคนเขียนเฟซบุ๊กมันเกิดมาจากการกล่าวหาว่าผู้จัดการของ *พลอย* โกงเงิน *พลอย* เพราะฉะนั้น *พลอย* ก็เลยต้องออกมาเพื่อปกป้องพี่มิวว่าพี่มิวเนี่ย ไม่ได้ทำการโกงเงินหรือยกยอกใด ๆ ทั้งสิ้น ตอนนี้อยู่ประเด็นก็เบี่ยงเบนนะคะ แล้วก็สิ่งที่มันเกิดขึ้น *พลอย* ขอโทษในคำพูดของ *พลอย* *พลอย* ขอโทษในคำพูดที่มันดูรุนแรงและไม่มีสติ ด้วยความที่ *พลอย* ขาดสติ และ *พลอย* ก็ เอ่อ ควบคุมอารมณ์ไม่ดี *พลอย* ขอรับผิดชอบในคำพูดของ *พลอย* ตรงนี้นะคะ ก็ขอโทษแฟนคลับทุก ๆ คน ขอโทษประชาชนทุกคนที่เสียใจในคำพูดของ *พลอย* ที่มันรุนแรง อันนี้ *พลอย* ขอโทษคะ”

(เหตุการณ์ที่ 39)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 45 ใช้น้ำเสียงแบบจริงจังเล่ารายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสรุปเหตุผลของการแถลงข่าวว่าเพื่อปกป้องผู้เกี่ยวข้องกับตนเองและแสดงการปฏิเสธ

กรณีที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนและจริงจังว่า “ไม่ได้ทำการยกยอกเงินใด ๆ” โดยใช้คำขยายเพื่อเน้นย้ำความว่า “ทั้งสิ้น” จากนั้นได้กล่าวถึงอีกประเด็นของเรื่องที่เกิดขึ้นคือการเขียนข้อความที่ไม่เหมาะสมของตนเองในสื่อสังคมออนไลน์ขณะมีอารมณ์โกรธเป็นคำพูดที่ “รุนแรงและไม่มีสติ” รวมถึง “ขาดสติ” ถ้อยคำดังกล่าวแสดงให้เห็นความจริงจังของเรื่องที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ในการยอมรับผิดและการขอโทษ ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงผู้ฟังหรือผู้รับสาร 2 กลุ่มคือ “แฟนคลับ” และ “ประชาชน” “ทุกคนที่เสียใจในคำพูด” เพื่อแสดงภาพของการตระหนักรู้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้สร้างความชุ่นข้องหมองใจหรือส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง นำเสียงจริงจังและเคร่งขรึมจึงปรากฏเป็นหลักในการแถลงข่าวครั้งนี้

3.5.2 วิตกกังวล

น้ำเสียงวิตกกังวลเป็นน้ำเสียงที่แสดงออกว่าผู้แถลงข่าวมีความรู้สึกกังวลที่เกิดขึ้น เหตุการณ์อื้อฉาวขึ้น และปรารถนาจะชี้แจงให้สาธารณชนรับรู้ความรู้สึกนั้น เพราะเรื่องอื้อฉาวส่งผลกระทบต่อตนเองและคนที่เกี่ยวข้อง บางครั้งความวิตกกังวลอาจแสดงออกมาจากการพูดทวนวน หรือการตอบคำถามแบบไม่ชัดถ้อยชัดคำ และบางครั้งผู้แถลงข่าวก็ใช้วิธีการบอกผู้สื่อข่าวอย่างตรง ๆ ว่าตนเองมีความรู้สึกกังวลขณะแถลงข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 46 “ต้องยอมรับว่า ผมกลัวนะ การมาแถลงข่าววันนี้ ผมค่อนข้างกลัว แล้วก็ประเด็นมันค่อนข้างอ่อนไหว แล้วก็ น้องกบเองก็กลัวไม่แพ้กว่าผม กลัวว่าเหตุการณ์ที่มันเริ่มดีขึ้น ที่ได้เปิดอกคุยกับคุณพ่อคุณแม่ผม ได้คุยกับคุณพ่อคุณแม่ไปแล้วเนี่ย เราก็กลัวว่า ถ้าน้องกบพูดอะไรไปแล้วนักข่าวไปลง จริงเท็จประการใด มันอาจจะเป็นเรื่องที่ลุกลามใหญ่โต”

(เหตุการณ์ที่ 2)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 46 ชี้แจงว่าความขัดแย้งในครอบครัวกรณีที่มีการดารัฐสึคน้อยใจที่ตนเองประกาศแต่งงานโดยครอบครัวไม่ทราบเรื่องมาก่อน ตอนนี้สถานการณ์คลี่คลายแล้ว ผู้แถลงข่าวขอไม่ให้ผู้สื่อข่าวถามคำถาม “น้องกบ” นักแสดงละครโทรทัศน์ที่ขณะนั้นผู้แถลงข่าวกำลังจะแต่งงานด้วย โดยชี้แจงเหตุผลว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องอ่อนไหว คำให้สัมภาษณ์ของนักแสดงและวิธีการเลือกนำเสนอข่าวอาจจะกระทบความรู้สึกของมารดาอีกได้ ผู้แถลงข่าวใช้คำว่า “กลัว” เพื่อแสดงความกังวลใจขณะแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และแสดงให้เห็นว่าต้องระมัดระวังคำพูดหรือวิธีการแถลงข่าวของตนเอง

3.5.3 โศกเศร้า

น้ำเสียงโศกเศร้าเป็นน้ำเสียงที่แสดงความรู้สึกเสียใจและสำนึกผิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มักปรากฏร่วมกับการใช้คำแสดงการขอโทษ ได้แก่ “ขอโทษ” “กราบขอโทษ” “ขออภัย” “เสียใจ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 47 “ผมไม่ปฏิเสธใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่รู้จะพูดคำไหน ขอโทษและเสียใจจริง ๆ วันนี้ผมไม่ได้มาในฐานะดารา ผมมาในฐานะไอ้ฮั่น น่องฮั่น พี่ฮั่น ของทุกคน ผมยอมรับว่าผมเสียใจครับ ไม่ได้ตั้งใจให้มันเกิดขึ้น เสียใจที่ทำให้ครอบครัวและคนใกล้ชิดต้องเสียใจ ผมขอรับผิดชอบอย่างเพียงผู้เดียว ขออนุญาตไม่พูดถึงผู้หญิง ไม่ใช่ความผิดของเขาที่ต้องมารับผิดชอบ ผมผิดเองครับ (ร้องไห้และก้มลงกราบพื้น)”

(เหตุการณ์ที่ 4)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้แถลงข่าวใช้คำว่า “ขอโทษ” และ “เสียใจ” ซ้ำหลายครั้ง เพื่อแสดงความรู้สึกสำนึกผิด นอกจากนี้ผู้แถลงข่าวยังร้องไห้ด้วย การแถลงข่าวขณะที่ร้องไห้ไปด้วย จะทำให้เสียงสั่นและสื่ออารมณ์ความรู้สึกเศร้าหรือเสียใจเป็นอย่างมาก

3.5.4 ขุ่นเคือง

น้ำเสียงขุ่นเคืองเป็นน้ำเสียงที่ผู้แถลงข่าวแสดงให้เห็นความขุ่นมัวของอารมณ์และจิตใจที่เกิดจากการไม่พอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การกระทำของคู่กรณี หรือบุคคลที่สาม ดังตัวอย่างที่ 48 ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงกรณีที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบริษัทผลิตภาพยนตร์ที่ตนเองร่วมแสดงได้ประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ด้วยการเผยแพร่ภาพเบื้องหลังการถ่ายทำอย่างไม่เหมาะสม กล่าวคือ ภาพดังกล่าวสื่อถึงเรื่องเพศจนทำให้ผู้พบเห็นตีความไปในทางลามกอนาจารได้

ตัวอย่างที่ 48 “ภาพตรงนี้จะออกมาไม่ได้ ถ้าไม่ได้เป็นการพิอาร์ ผมอยากจะบอก ว่า ถ้ามีการคุยกันก่อน ผมอาจจะบอกว่า โอเค แผนพิอาร์ของคุณเป็นอย่างนี้ผมรับได้ไหม จะเจาะจงเป็นชาคริตอย่างเดียวเลยนะ ซึ่งในเรื่องผมเล่นเป็นคนพี่ชื่อ เคน ไม่ใช่ ชาคริต แยมนาม แต่สิ่งที่ออกมามันยิ่งมาที่ผมคนเดียว เมื่อเช้าผมรู้สึกไม่ไหว เลยโทรหาพี่ต่อมบอกเที่ยงนี้ผมขอ ผมไม่ไหวจริง ๆ ใช้คำว่ากูไม่ไหว วันพรุ่งนี้ผมไม่รู้ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น อยู่ดี ๆ ผมอาจจะไปกระที่บคนก็ได้ ด้วยความโมโหของผม”

(เหตุการณ์ที่ 10)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้แกลงข่าวแสดงอารมณ์ขุ่นเคืองว่าไม่สามารถทนรับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นได้ และได้โทรศัพท์ไปชี้แจงกับผู้ผลิตภาพยนตร์ “พีต้อม” ก่อนแกลงข่าวตอนเที่ยง ผู้แกลงข่าวแสดงให้เห็นว่าตนเองเลือกใช้สรรพนามที่แสดงความไม่สุภาพ “กู” (“ใช้คำว่ากูไม่ไหว”) กับผู้ฟังที่มีอาวุโสสูงกว่า เพื่อแสดงอารมณ์โกรธ และใช้คำไม่สุภาพเพื่อย้ำอารมณ์โกรธว่า “กระทืบ” เมื่อกล่าวว่าผลจากอารมณ์โกรธนั้นอาจจะบันดาลโทษให้ “ผมอาจจะไปกระทืบคนก็ได้”

3.5.5 ตัดพ้อ

น้ำเสียงตัดพ้อเป็นน้ำเสียงที่ผู้แกลงข่าวแสดงความน้อยใจเมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นทางลบหรือวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 49 “เนี่ยคะก็หวังว่าทุกอย่างมันจะโอเค ก็พลอยก็จะระวังในคำพูด แต่พลอยก็หวังว่า ถ้าสิ่งใดที่พลอยไม่ได้ทำแล้วอะคะ พลอยก็เป็นคนสู้อะคะ แต่ต่อไปนี่พลอยคงเปลี่ยนวิธี พลอยจะเปลี่ยนคำพูด เปลี่ยนวิธีให้มันดูโอเคกับทุกคน เพราะว่าพลอยก็ไมรู้เหมือนกันอะคะ เกิดเป็นพลอยเมอมาลย์ทำอะไรก็ผิด จะสู้ก็ผิด หรือบางที่จะอยู่เฉย ๆ ก็ผิด”

(เหตุการณ์ที่ 30)

ผู้แกลงข่าวในตัวอย่างที่ 49 แสดงน้ำเสียงตัดพ้อผู้รับรู้เหตุการณ์อื้อฉาวแล้ว วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมการพูดจาของตนว่า “เกิดเป็นพลอยเมอมาลย์ทำอะไรก็ผิด จะสู้ก็ผิด หรือบางที่จะอยู่เฉย ๆ ก็ผิด” สื่อนัยว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องร้ายแรง หากแต่เป็นเพราะผู้เกี่ยวข้องคือตัวผู้แกลงข่าวนั้นเป็นบุคคลที่ถูกสังคมประเมินพฤติกรรมแบบหนึ่งไว้แล้ว

3.5.6 ผ่อนคลาย

น้ำเสียงผ่อนคลายเป็นการสื่ออารมณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้แกลงข่าวทำให้การแกลงข่าวมีลักษณะเหมือนการพูดคุย น้ำเสียงเช่นนี้ช่วยลดระยะห่างระหว่างผู้แกลงข่าวกับผู้สื่อข่าว ทำให้บรรยากาศการแกลงข่าวไม่ตึงเครียด ผู้แกลงข่าวอาจใช้วิธีการพูดเล่น สร้างอารมณ์ขัน ยิ้ม หรือหัวเราะขณะแกลงข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 50 “จริง ๆ แล้ววันนี้ไม่ใช่เป็นงานแถลงข่าวอะไรนะครับ เนื่องจากมันมีกระแสข่าวลือต่าง ๆ มากมาย ผมกับเอ๊ะก็เลยมีความคิดว่าอยากจะมาพูดให้กับพี่ ๆ น้อง ๆ สื่อมวลชนฟังจากปากเราสองคนว่าเหตุการณ์หรืออะไรที่มันเป็นอยู่ตอนนี้มันเป็นยังไง วันนี้ก็เรียกว่าเป็นงานอัปเดตสเฟซบุ๊กแล้วกันนะ (ยิ้ม)”

(เหตุการณ์ที่ 23)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แถลงข่าวเริ่มต้นกล่าวกับผู้ฟังว่า “จริง ๆ แล้ววันนี้ไม่ใช่เป็นการแถลงข่าวอะไรนะครับ” เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราวใหญ่โต จากนั้นก็ขอให้ผู้ฟังถือว่าการชี้แจงเหตุการณ์ครั้งนี้ “เป็นการอัปเดตสเฟซบุ๊ก (ยิ้ม)” ซึ่งเป็นวิธีการแจ้งสภาพ เช่น โสต กำลังคบหา หรือแต่งงานแล้ว แบบที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก น้ำเสียงเช่นนี้นอกจากจะสร้างบรรยากาศเป็นกันเองแล้ว ยังทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณแถลงข่าวไม่ได้อยู่ในภาวะกดดันหรือวิตกกังวลขณะแถลงข่าวด้วย เป็นการปรับมุมมองของผู้ฟังต่อเรื่องที่เกิดขึ้น

การแจกแจงน้ำเสียงออกเป็น 6 ลักษณะดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้เห็นว่าปรากฏน้ำเสียงลักษณะใดบ้างในประจําการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง อย่างไรก็ตามในการแถลงข่าวแต่ละครั้งจะปรากฏน้ำเสียงมากกว่า 1 ลักษณะ กล่าวได้ว่า ผู้แถลงข่าวจะใช้น้ำเสียงที่เหมาะสมกับรายละเอียดของเรื่องที่พูดในแต่ละช่วง นอกจากนี้บางครั้งยังขึ้นอยู่กับจังหวะของการสื่อสารซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สื่อข่าวด้วย เช่น ผู้แถลงข่าวอาจจะตั้งต้นการแถลงข่าวด้วยน้ำเสียงจริงจังและวิตกกังวลกับเรื่องที่เกิดขึ้น แต่เมื่อผู้สื่อข่าวถามคำถามที่กระทบกระเทือนจิตใจ ผู้แถลงข่าวก็อาจจะตอบคำถามด้วยน้ำเสียงโศกเศร้า ขุ่นเคือง หรือตัดพ้อ

เมื่อพิจารณาน้ำเสียงที่ปรากฏในประจําการแถลงข่าวทั้งหมดตามลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวและความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องจะพบการปรากฏดังนี้

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ของน้ำเสียงกับลักษณะเหตุการณ์และความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง

	ลักษณะเหตุการณ์/ ความสัมพันธ์กับผู้แถลงข่าว	น้ำเสียง					
		จริงจัง	วิตกกังวล	โศกเศร้า	ขุ่นเคือง	ตัดพ้อ	ผ่อนคลาย
1.	เรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรเกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แถลงข่าว	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	เรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กร และไม่มีการร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แถลงข่าว	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.	เรื่องราวที่เป็นปัญหาภายในครอบครัวของผู้แถลงข่าว	✓	✓	✓	-	✓	✓
4.	เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว	✓	✓	-	-	-	-
5.	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร	✓	-	-	✓	-	-
6.	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย	✓	✓	✓			

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่าน้ำเสียงจริงจังเป็นน้ำเสียงหลักที่พบในลักษณะเหตุการณ์แถลงข่าวทุกประเภท รองลงมาคือน้ำเสียงวิตกกังวลที่พบในลักษณะเหตุการณ์ 5 ประเภท (ยกเว้นเรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร ผู้แถลงข่าวจะไม่แสดงความวิตกกังวลใด ๆ) กล่าวได้ว่าผู้แถลงข่าวต้องการสื่อให้ผู้รับสารเห็นว่าตนเองให้ความสำคัญกับเรื่องราวอื้อฉาวที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะอยู่ในสภาวะการณ์ที่จิตใจไม่พร้อมสมบูรณ์ดังที่แสดงออกด้วยน้ำเสียงวิตกกังวล แต่ผู้แถลงข่าวก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ หากแต่ออกมาชี้แจงให้สาธารณชนรับรู้ว่าคุณได้หาทางแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วอย่างไร หรือรู้สึกเช่นไรกับเหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขหรือกู้ภาพลักษณ์ของตนให้คืนกลับมา

แม้หลายครั้งจะมีการเขียนแสดงความคิดเห็นหลังการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงในสื่อสังคมออนไลน์ว่าเป็นการ “ตีหน้าเศร้าเล่าความเท็จ” แต่การใช้น้ำเสียงโศกเศร้าที่สอดคล้องกับการแสดงความรู้สึกเสียใจและการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการขอโทษ (รายละเอียดจะได้กล่าวถึงต่อไปในบทที่ 5) ถือเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ประจักษ์การแถลงข่าวบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว และเรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบันเทิง/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร ไม่ปรากฏน้ำเสียงโศกเศร้า ทั้งนี้เพราะผู้แถลงข่าวไม่ได้ต้องการแสดงความรู้สึกเสียใจหรือขอโทษผู้ใด

น้ำเสียงผ่อนคลายที่ดูเหมือนว่าไม่น่าจะปรากฏในประจักษ์การแถลงข่าว อื้อฉาวสามารถปรากฏอยู่ในเหตุการณ์ 3 ลักษณะ ผลการศึกษาพบว่า น้ำเสียงผ่อนคลายปรากฏในประจักษ์ที่มีเรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวตีความว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย เช่น การแถลงข่าวเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ก่อนแต่งงานหรือการเลิกรักกัน การใช้น้ำเสียงเช่นนั้นเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้ผู้ฟังเห็นมุมมองด้านที่ว่าเรื่องอื้อฉาวไม่ใช่เรื่องร้ายแรงสำหรับตัวผู้แถลงข่าว แต่การแถลงข่าวก็เกิดขึ้นอย่างจริงจังและตั้งใจเพื่อตอบประเด็นคำถามที่เกิดจากสังคม และทำให้สาธารณชนรับรู้และเข้าใจเรื่องราวในแบบที่ไม่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องต้องเสียภาพลักษณ์

น้ำเสียงขุ่นเคืองและน้ำเสียงตัดพ้อนั้นพิจารณาได้ว่าเกิดจากการที่ผู้แถลงข่าวต้องการแสดงให้ผู้ฟังได้รับรู้ความรู้สึกอีกด้านหนึ่งของตัวเองเมื่อถูกร้องเรียนหรือพุดถึงในทางลบ น้ำเสียงตัดพ้ออาจนำไปสู่การทำให้ผู้ฟังรู้สึกเห็นใจผู้แถลงข่าว เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้อง และในมุมหนึ่งก็อาจพิจารณาได้ว่าผู้แถลงข่าวเองตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำ

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ 2 ลักษณะแรกปรากฏน้ำเสียงทุกแบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุการณ์ทั้ง 2 ลักษณะนั้นประกอบด้วยประจักษ์ที่ศึกษาทั้งหมด 33 ประจักษ์และเป็นเรื่องราวที่มีผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์หลายรูปแบบที่เรียกร้องการตอบกลับ รวมถึงมีการแสดงความคิดเห็นทางลบต่อผู้แถลงข่าวอย่างชัดเจน จึงปรากฏน้ำเสียงของผู้แถลงข่าวแบบหลากหลาย กล่าวคือ นอกจากจะแสดงความจริงใจและวิตกกังวลอันเป็นน้ำเสียงหลักของการแถลงข่าวอื้อฉาวแล้ว ยังมีน้ำเสียงโศกเศร้า ขุ่นเคือง ตัดพ้อ และผ่อนคลายเกิดร่วมด้วยตามแต่กรณีด้วย

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาเหตุการณ์อีก 4 ลักษณะ จะเห็นได้ว่าเมื่อเป็นเรื่องปัญหาภายในครอบครัวซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องเป็นคนในครอบครัวอันได้แก่ บุพการี คู่สมรส จะไม่ปรากฏน้ำเสียงขุ่นเคือง เนื่องจากผู้แถลงข่าวไม่ต้องการแสดงอารมณ์โกรธต่อเรื่องที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุพการี แต่บางครั้งจะใช้น้ำเสียงตัดพ้อเพื่อขอให้สังคมเห็นใจว่าตนเองตั้งใจดูแลรับผิดชอบครอบครัวอย่างเต็มที่แล้ว หากปัญหาจะเกิดขึ้นบ้างก็ขอให้สังคมให้อภัย ส่วนน้ำเสียงผ่อนคลายที่เกิดขึ้นในเรื่องราว

ประเภทนี้ก็เกิดขึ้นเฉพาะประจําคนที่ผู้แกลงข่าวไม่เห็นว่าเป็นเรื่องร้ายแรง เช่น การตั้งครุฑก่อนสมรสของคนในครอบครัว

เมื่อการแกลงข่าวเป็นเรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมายจะไม่ปรากฏน้ำเสียงขุ่นเคือง ตัดพ้อ และผ่อนคลาย เนื่องจากกรณีการกระทำผิดกฎหมายเป็นเรื่องจริงจังที่ผู้แกลงข่าวต้องวิตกกังวลและอาจแสดงความเศร้าโศกเสียใจที่ได้กระทำเรื่องดังกล่าวไป ในขณะที่หากเป็นเรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบันเทิง/บุคคลสาธารณะหรือองค์กรก็จะปรากฏน้ำเสียงจริงจังและขุ่นเคืองอย่างชัดเจน แม้น้ำเสียงดังกล่าวจะไม่ได้แสดงภาพด้านดีของผู้แกลงข่าว แต่ก็อาจจะช่วยแสดงให้เห็นภาพด้านลบของบุคคลที่ทำให้ผู้แกลงข่าวต้องตกอยู่ในสภาวะการณ์เช่นนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการโจมตีผู้กล่าวหาซึ่งถือเป็นกลวิธีหนึ่งของการกู้ภาพลักษณ์ (จะได้กล่าวถึงต่อไปในบทที่ 5) ส่วนการแกลงข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แกลงข่าวก็จะไม่ปรากฏน้ำเสียงโศกเศร้า ขุ่นเคือง ตัดพ้อ หรือผ่อนคลาย แต่จะเป็นน้ำเสียงจริงจังและวิตกกังวลเพื่อแสดงให้เห็นว่าบริษัทต้นสังกัดตระหนักดีว่าศิลปินในสังกัดของตนกำลังเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่สังคม การแกลงข่าวเช่นนี้แม้จะไม่ได้กู้ภาพลักษณ์ให้ศิลปินแต่ก็ทำให้สังคมเห็นว่าองค์กรต้นสังกัดดำรงภาพของผู้ตระหนักรู้ความถูกต้อง และพร้อมยอมเสียรายได้จำนวนหนึ่งจากการงดให้ศิลปินคนนั้น ๆ รับการว่าจ้างงานในวงการบันเทิงในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อรักษาชื่อเสียงโดยรวมขององค์กรไว้

3.6 เครื่องมือที่ใช้สื่อสาร (Instrumentalities - I)

เครื่องมือที่ใช้สื่อสาร หมายถึง ช่องทาง รูปแบบและวิธีการของการสื่อสาร รวมถึงลีลาหรือลักษณะภาษา ช่องทางและรูปแบบของการแกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงคือ การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน อมิตา อริยอัชฌา (2553: 137) ชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องยากที่จะปฏิเสธว่าการปรากฏตัวต่อหน้าผู้คนจำนวนมากนั้นมีผลต่อชีวิตและธุรกิจ และคงไม่มีการปรากฏตัวใดที่จะเห็นผลได้ในเวลาอันสั้นเท่ากับการปรากฏตัวในสื่อ นอกจากนี้ยังเสนอว่าสื่อมวลชนพร้อมจะนำเสนอข่าวประเภทที่จะดึงดูดความสนใจ และกล่าวว่า “ทุกสื่อต่างก็รักเรื่องแบบเดียวกัน นั่นคือเรื่องประเภทปฤชุนสนใจ (human interest)” ดังนั้นการจัดแกลงข่าวประเภทที่เรียกว่า “เรื่องอื้อฉาว” จึงถือเป็นช่องทางการสื่อสารที่เอื้อประโยชน์ทั้งฝ่ายผู้แกลงข่าวและสื่อมวลชน กล่าวคือ ผู้แกลงข่าวสามารถส่งสารที่ต้องการนำเสนอไปยังผู้รับสารเป้าหมายได้ในเวลาอันรวดเร็วเพราะมีสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการสื่อสารดังที่ผู้แกลงข่าวคนหนึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ที่มีการรายงานข่าวว่าพี่สาวของตนตั้งครุฑก่อนแต่งงานและมีผู้คนจำนวนมากโทรศัพท์สอบถามตน ทำให้ตัดสินใจแกลงข่าว

ตัวอย่างที่ 51 “ผมแทบจะเปลี่ยนโปรโมชันโทรศัพท์ เตรียมตัวไม่ทัน คนโทรมาเยอะมาก ก็เลยเรียกมาคุยกันทีเดียว”

(เหตุการณ์ที่ 35)

ฝ่ายสื่อมวลชนเองก็พร้อมที่จะมาฟังการแถลงข่าว เพราะจะได้ข่าวประเภทที่ “ปุลุชนสนใจ” ไปนำเสนอต่อไป โดยวิธีการนำเสนอนั้นก็ปรากฏได้ในหลายรูปแบบ เช่น การถ่ายทอดเสียงการแถลงข่าวแบบคำต่อคำ การสรุปความการแถลงข่าว หรือการนำเสนอเฉพาะบางช่วงของการแถลงข่าว (ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 3.1 ฉาก) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทและนโยบายของสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่จะเอื้อต่อการนำเสนอข่าวการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงแต่ละคนแบบใด และมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจจะสัมพันธ์กับความมีชื่อเสียงของบุคคลในวงการบันเทิง รวมทั้งความน่าสนใจและผลกระทบของเหตุการณ์อื้อฉวนั้น ๆ

เมื่อพิจารณาการแถลงข่าวในด้านวิธีการสื่อสารจะเห็นว่าเป็นการพูดแบบ “เห็นหน้าค่าตา” ระหว่างผู้แถลงข่าวกับผู้สื่อข่าว วิจิตร อวาทกุล (2541) ชี้ให้เห็นว่าการแถลงข่าวถือเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์แบบ “สื่อประเภทพูด” (Spoken words) ที่มีข้อดี กล่าวคือ สามารถสร้างความประทับใจได้ง่าย เนื่องจากผู้พูดสามารถใช้น้ำเสียง อากัปกริยาท่าทางเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังได้ นอกจากนี้ยังสามารถปรับเนื้อหา เรื่องราวต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้ฟังที่สื่อสารด้วยได้ตลอดเวลา และเป็นการติดต่อ 2 ทาง ที่ผู้ฟังพูดโต้ตอบและมีปฏิกิริยาตอบกลับได้ทันที

ผู้แถลงข่าวส่วนมากจะใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการ⁶ มีลักษณะเป็นภาษาพูดหรือภาษาสนทนาทั่วไป ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนไม่ได้มีส่วนกำหนดให้ผู้แถลงข่าวต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการ ผู้แถลงข่าวส่วนใหญ่ใช้ภาษาเหมือนกำลังพูดคุยหรือกำลังเล่าเรื่องราวให้กับคนคุ้นเคยได้ฟัง ผู้แถลงข่าวเพศหญิงแทบทั้งหมดจะใช้สรรพนามแทนตัวเองด้วยชื่อเล่น และผู้แถลงข่าวเพศชายส่วนมากก็จะใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ผม”

นอกจากวัจนภาษาดังกล่าว เครื่องมือสื่อสารประเภทวัจนภาษาในปริจเฉทการแถลงข่าวก็ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในหลายลักษณะ เช่น การใช้สีหน้า ท่าทาง การแสดงอากัปกริยาต่าง ๆ

⁶ พบการแถลงข่าวเพียง 3 ครั้งที่ใช้ภาษาค่อนข้างเป็นทางการ ได้แก่ เหตุการณ์ที่ 12 ซึ่งมีผู้ถูกพาดพิงเป็นนายกรัฐมนตรี และเหตุการณ์อื้อฉาวเกี่ยวข้องกับการหมั้นสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้แถลงข่าวจึงเลือกแถลงข่าวด้วยภาษาค่อนข้างเป็นทางการ และการแถลงข่าวก็ใช้วิธีการอ่านถ้อยคำแถลงข่าวที่ได้เตรียมมาเป็นหลัก เหตุการณ์ที่ 46 เป็นการแถลงข่าวเพื่อถอนฟ้องคดีที่เคยแจ้งความไว้ การแถลงข่าวจัดที่สถานีตำรวจ มีผู้บัญชาการตำรวจนครบาลร่วมแถลงข่าวด้วย และเหตุการณ์ที่ 50 บิดาของนักแสดงวัยรุ่นเป็นผู้แถลงข่าวยอมรับว่าลูกสาวเสพยาไอซ์จริงตามภาพที่ถูกเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ การแถลงข่าวเกิดขึ้นในระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณ 4 นาที

ได้แก่ การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงสีหน้าเคร่งขรึม วิดกกังวลหรือเศร้าหมอง การพูดแบบขัดถ้อยขัดคำหรือการพูดแบบตะกุกตะกักกวน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการยกมือไหว้ขอโทษ การก้มกราบ การสวมกอดผู้อยู่ในเหตุการณ์

อวัจนภาษาแบบต่าง ๆ ล้วนมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการแกลงข่าวและการตีความเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้แกลงข่าวในภาพที่ 10 (ภาพกลางจากเหตุการณ์ที่ 35 และภาพขวาจากเหตุการณ์ที่ 38) มีจุดประสงค์ของการแกลงข่าวคือยอมรับว่าข่าวเชิงซุบซิบที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์เรื่องตั้งครุฑก่อนแต่งงานนั้นเป็นความจริง อย่างไรก็ตามผู้แกลงข่าวตีความเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย ในทางกลับกันถือเป็นเรื่องน่ายินดีสำหรับตนและครอบครัว ส่วนผู้แกลงข่าวชายและหญิงที่แกลงข่าวว่าเลิกกันหลังจากคบหาดูใจกันมานานกว่า 12 ปี (ภาพซ้ายจากเหตุการณ์ที่ 30) ก็ชี้แจงว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำให้เกิดความรู้สึกบาดเจ็บใจใด ๆ ต่อกัน สัมพันธภาพแบบเพื่อนของผู้แกลงข่าวทั้งสองคนยังคงมีอยู่ ผู้แกลงข่าวทุกคนจึงมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสและหัวเราะขณะที่แกลงข่าว

ภาพที่ 10 ผู้แกลงข่าวมีสีหน้ายิ้มแย้มขณะที่แกลงข่าว (เหตุการณ์ที่ 30, 35 และ 38)

ในทางตรงกันข้าม หากเป็นการแกลงข่าวเพื่อแสดงความรู้สึกเสียใจและสำนึกผิด สีหน้าและท่าทางของผู้แกลงข่าวก็จะสอดรับไปกับวัตถุประสงค์ของการพูด ดังเหตุการณ์ที่ 4 ผู้แกลงข่าวแสดงความตั้งใจขอโทษผู้เกี่ยวข้อง หลังจากคลิปวิดีโอการร่วมเพศของตนกับคนรักที่บันทึกไว้ส่วนตัวได้ถูกเผยแพร่ออกไปทางสื่อสังคมออนไลน์ ผู้แกลงข่าวแกลงด้วยสีหน้าเศร้า พร้อมทั้งร้องไห้ ยกมือไหว้ และก้มลงกราบที่พื้น อวัจนภาษาดังกล่าวเป็นการสื่อถึงความรู้สึกเสียใจและความต้องการขอภัยได้เป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับในเหตุการณ์ที่ 28 ที่ผู้แกลงข่าวขอโทษมารดาหลังจากที่ทำให้มารดาเสียใจ เนื่องจากย้ายออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่นโดยไม่ได้บอกกล่าว ผู้แกลงข่าวมีสีหน้าเศร้า ร้องไห้ ยกมือไหว้ และกราบที่ไหล่ของมารดาเพื่อแสดงความรู้สึกเสียใจและขอภัยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มารดาเองก็รับไหว้ โอบกอดและหอมแก้มบุตรชาย เพื่อสื่อถึงการให้อภัย ส่วนบิดาที่มาร่วมแกลงข่าวด้วยก็ได้แสดงสีหน้ายิ้มแย้ม สื่อให้เห็นว่ายินดีที่ปัญหาในครอบครัวยุติลงแล้ว

ภาพที่ 11 ผู้แสดงข่าวมีสีหน้าเศร้าและร้องไห้ขณะแสดงข่าว (เหตุการณ์ที่ 4 และ 28)

3.7 บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norms of Interaction and Interpretation - N)

บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ คือ ข้อตกลงทางสังคมวัฒนธรรมที่ใช้กำกับเหตุการณ์การสื่อสาร ทำให้ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารปฏิบัติต่อกันแบบใดแบบหนึ่ง ศิริพร ภักดีผาสุข (2553: 36) กล่าวถึงบรรทัดฐานการปฏิสัมพันธ์ว่าหมายถึง “ความรู้ทางวัฒนธรรมที่กำกับการสื่อสาร” ส่วนบรรทัดฐานของการตีความหมายถึง “ความรู้ทางวัฒนธรรมที่กำกับการรับสาร” ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยอาศัยความรู้ความเข้าใจที่กำกับการสื่อสารและการรับสารดังนี้

3.7.1 บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์

ความเข้าใจที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวรับรู้ร่วมกันคือบุคคลในวงการบันเทิงไทยซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะได้เลือกใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนเมื่อตนเองตกอยู่ในสภาวะวิกฤติซึ่งในที่นี้คือเมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว ทั้งนี้เพื่อส่งสารไปยังผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายหรือสาธารณชน โดยสามารถเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อมของตัวเองที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าผู้แสดงข่าวเป็นผู้เลือกวันเวลาและสถานที่ของการแถลงข่าว และนัดหมายสื่อมวลชนให้มาทำข่าว กล่าวได้ว่าฝ่ายผู้แสดงข่าวสามารถจัดเตรียมข้อมูลและกำหนดขอบเขตเนื้อหาไว้ให้พร้อมก่อนการแถลงข่าว ดังที่ผู้แสดงข่าวคนหนึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ตัวเองเคยปฏิเสธการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนหลังเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว แต่เมื่อได้ปรึกษา “ผู้ใหญ่” แล้วก็พร้อมจะแถลงข่าว

ตัวอย่างที่ 52 “ที่ปฏิเสธพี ๆ สื่อมวลชนไปในตอนแรก เพราะว่าตั้งแต่มีกระแสเกิดขึ้น ตนเองก็ต้องปรึกษาผู้ใหญ่หลาย ๆ ฝ่าย ตนพร้อมยอมรับความจริงอยู่แล้ว ไม่ได้ตั้งใจจะโกหกหรือว่าจะอะไร ที่ตอบไปตอนนั้นตนก็ไม่สบายใจเหมือนกัน วันนี้มีโอกาสเจอพี ๆ นักข่าวก็พร้อมที่จะชี้แจงว่า...”

(เหตุการณ์ที่ 9)

ส่วนฝ่ายผู้สื่อข่าวก็ต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนจะมาฟังการแถลงข่าว เพื่อให้สามารถติดตามการแถลงข่าวและตั้งประเด็นคำถามต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดีผู้แถลงข่าวสามารถเป็นผู้เลือกว่าจะ “พูด” หรือ “ไม่พูด” ประเด็นต่าง ๆ ตามที่พิจารณาแล้วว่าอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนได้

แม้ผู้แถลงข่าวจะเข้าใจดีว่าการแถลงข่าวคือรูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่ตนเองเป็นผู้พูดหลักและมีผู้สื่อข่าวเป็นผู้ฟังในช่วงแรก แต่ผู้แถลงข่าวก็ต้องยอมรับว่าผู้สื่อข่าวมีบทบาทและมีสิทธิ์เป็นผู้ถามคำถามเพื่อจะนำข้อมูลที่ต้องการไปเผยแพร่แก่สาธารณชนในรูปแบบที่เหมาะสมกับประเภทของสื่อต่อไป อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้พบว่าหลายครั้งที่ผู้แถลงข่าวปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาว่าจะไม่ตอบคำถามของผู้สื่อข่าวหากไม่ต้องการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นคำถามนั้น เช่น ในตัวอย่างที่ 53 เป็นการแถลงข่าวขอโทษและแสดงความรู้สึกสำนึกผิดของนักร้องชายหลังจากย้ายออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่นโดยไม่ได้ขออนุญาตมารดา ผู้สื่อข่าวต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติมจากมารดาที่มาร่วมแถลงข่าวว่าการกระทำดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องคนรักของนักร้องชายด้วยหรือไม่ เนื่องจากก่อนหน้านี้มีข่าวว่ามารดาของนักร้องไม่พอใจที่ทั้งคู่คบหากัน นักร้องชายไม่สามารถพาคนรักเข้าไปที่บ้านได้ จึงย้ายออกจากบ้านไปอยู่กับคนรัก แต่ประเด็นดังกล่าวไม่น่าจะส่งผลดีต่อการนำเสนอเรื่องความรู้สึกผิดและการตั้งใจออกมาขอโทษมารดาให้สาธารณชนรับรู้ มารดาจึงตอบผู้สื่อข่าวว่า

ตัวอย่างที่ 53 “แม่ขอตอบในเรื่องของแม่ อยากเคลียร์เฉพาะคนในครอบครัว”

(เหตุการณ์ที่ 28)

ในตัวอย่างที่ 54 นักร้องหญิงสองคนแถลงข่าวหลังจากมีการรายงานข่าวว่าไม่ไปแสดงคอนเสิร์ตในงานที่วงดนตรีของตนได้รับว่าจ้างไว้ มีเพียงนักร้องชายซึ่งเป็นนักร้องนำเท่านั้นที่ไปร่วมงาน นักร้องหญิงทั้งสองคนได้ชี้แจงว่าการไม่ไปร่วมงานเป็นเพราะได้แยกตัวออกจากวงดนตรีเดิมแล้ว ขณะนี้มีวงดนตรีใหม่เป็นของตัวเองและพร้อมรับงานจ้างทุกรูปแบบ เมื่อผู้สื่อข่าวถามว่าสาเหตุที่แยกตัวออกจากวงดนตรีมาจากปัญหาความขัดแย้งกับนักร้องนำตามที่เคยมีรายงานข่าวมา

ก่อนหน้านั้นใช่หรือไม่ ผู้แถลงข่าวก็ปฏิเสธที่จะตอบคำถามโดยการกล่าวว่า “ไม่ขอพูด” และใช้วิธีการกล่าวขอโทษเพื่อปิดประเด็น

ตัวอย่างที่ 54 “เรื่องรายละเอียดต่าง ๆ คือ หนูไม่ขอพูดนะคะ หนูขอโทษจริง ๆ ค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 45)

ส่วนตัวอย่างที่ 55 นักร้องชายแถลงข่าวขอโทษผู้เกี่ยวข้องและสังคมที่เป็นแบบอย่างไม่ดี หลังจากที่ได้ทุ่มกีตาร์ใส่ลูกน้องบนเวทีคอนเสิร์ต ผู้สื่อข่าวคนหนึ่งขอให้นักร้องเล่าเหตุการณ์ก่อนหน้านั้นที่เคยไปร่วมคอนเสิร์ตระดมทุนกับพรรคการเมืองพรรคหนึ่งจนถูกมองว่าเลือกข้างทางการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแถลงข่าวในครั้งนี้ นักร้องจึงปฏิเสธอย่างชัดเจนที่จะตอบคำถาม

ตัวอย่างที่ 55 “ผมคิดว่าสื่อมวลชนท่านอื่นที่อยู่ในที่นี้คงไม่เอ็นจอยกับคำถามนี้ขอโทษครับ ผมขอไม่ตอบ”

(เหตุการณ์ที่ 27)

กล่าวได้ว่าการมีสิทธิ์ควบคุมประเด็นการพูดในปริจเฉทการแถลงข่าวสามารถช่วยให้ผู้แถลงข่าวหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่จะต้องกล่าวถึงเรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนได้ ดังที่ Clayman et al. (2007) ได้กล่าวถึงการแถลงข่าวว่า “it’s a lot easier for the public figures in press conferences to avoid addressing the issues they’re being confronted with” แม้จะต้องเผชิญกับคำถามจากผู้สื่อข่าวจำนวนมาก แต่ผู้สื่อข่าวเหล่านั้นไม่ใช่ผู้มีอำนาจเหนือการสนทนาในปริจเฉทการแถลงข่าว ดังที่ Clayman and Heritage (2002: 8) กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการสัมภาษณ์ในปริจเฉทการแถลงข่าวไว้ว่า “in press conferences the journalistic role is fragmented” กล่าวได้ว่า ผู้สื่อข่าวที่มาฟังการแถลงข่าวนั้นมาจากหลากหลายสำนักข่าว ความต่อเนื่องเชื่อมโยงของคำถามจึงอาจไม่ได้อยู่เป็นหนึ่งเดียว

ในด้านหนึ่งการแถลงข่าวอื้อฉาวสามารถพิจารณาหรือตีความได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารต้องการแก้ปัญหาของสภาวะการณ์ด้านลบหรือสภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นกับตน เช่น การขอโทษที่อาจทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดเกิดความรู้สึกขุ่นเคืองหรือไม่พอใจ การแสดงความปรารถนาที่จะยุติเหตุการณ์อื้อฉาว หรือการแสดงปฏิกิริยาตอบกลับต่อข้อเรียกร้องของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดวงสมร จักรพันธ์ (2549: 23) กล่าวว่าตามหลักกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์จะถือว่าการแถลงข่าวเช่นนี้เป็นการประชาสัมพันธ์

เชิงรับ กล่าวคือ เป็นการทำสิ่งต่าง ๆ หลังจากที่เกิดปัญหาขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอีกด้านหนึ่ง การประชาสัมพันธ์เชิงรับเช่นนี้ก็นำไปสู่การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด หรือกล่าวได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์เชิงรุกได้ด้วย หากพิจารณาว่าศิลปินเป็นองค์ประกอบสำคัญของธุรกิจบันเทิง (หรือที่บางคนมองว่า “ศิลปินคือสินค้า” ดังกล่าวแล้วในหัวข้อ 3.2.3 ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร) การสร้างความสนใจด้วยการมีพื้นที่ในสื่อถือเป็นเรื่องพึงกระทำ เพราะสามารถทำให้ผู้รับสารหรือผู้บริโภคในธุรกิจบันเทิงเกิดความสนใจ และสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่ตัวสินค้าซึ่งในที่นี้ก็คือบุคคลในวงการบันเทิง

ดังนั้นการจัดแถลงข่าวสามารถเอื้อประโยชน์ให้บุคคลในวงการบันเทิงได้มากกว่าการสูญเสียลักษณะที่เสียไปจากเหตุการณ์อื้อฉาว กล่าวคือ ได้ประชาสัมพันธ์ตัวเองให้กลายเป็นบุคคลในข่าวที่มีผู้พูดถึง แม้ว่าการพูดถึงนั้นจะเริ่มต้นจากเรื่องในทางลบก็ตาม ดังที่จรีนยา ศักดิ์ศิริ (2546: 4) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงว่า “การได้เป็นข่าวกับการตกเป็นข่าว... บางคนไม่คิดอะไรมากนัก ยิ่งในวงการบันเทิงด้วยแล้ว “ข่าวฉาวโฉ่” บางครั้งก็สร้างชื่อเสียงได้เท่า ๆ กับผลงานดี ๆ ขึ้นหนึ่ง” นอกจากนี้พนม วรรณศิริ (2544: 213-214) ยังได้กล่าวถึงการจัดแถลงข่าวว่า “ในบางครั้งการแถลงข่าวก็เหมือนกับเป็นการแสดงหรือการโชว์อย่างหนึ่ง เป็นการจัดฉากที่ได้ประโยชน์ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์” กล่าวคือ ผู้แถลงข่าวยอมเห็นแล้วว่าการแถลงข่าวสามารถทำให้ข้อมูลหรือภาพของตนปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้มากที่สุด กลายเป็น “บุคคลในข่าว” ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติทางการตลาดที่จำเป็นของผู้มีอาชีพในวงการบันเทิง ในขณะที่ผู้สื่อข่าวหรือสื่อมวลชนก็มองว่าภาพผู้แถลงข่าวที่ถูกถ่ายรูปจากผู้สื่อข่าวเป็นจำนวนมากในห้องแถลงข่าวเพียงภาพเดียวบนหน้าหนังสือพิมพ์จะทำให้ข่าวนั้นน่าสนใจมากขึ้น

ในปัจจุบันนี้นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์แล้ว การแถลงข่าวยังปรากฏในสื่ออิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ทั้งแบบที่เป็นคลิปวิดีโอการแถลงข่าวแบบเต็มเวลาหรือคลิปการแถลงข่าวแบบตัดเฉพาะบางช่วงของการแถลงข่าว เนื่องจากการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่อนุญาตให้ผู้รับสารแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังได้ ช่องทางการสื่อสารนี้จึงกลายเป็นจุดรวมของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่มีความหลากหลายที่ไม่จำเป็นต้องเห็นหน้าหรือรู้จักกัน แต่สามารถสื่อสารกันได้หลังเหตุการณ์การแถลงข่าว ส่งผลให้ความเป็น “บุคคลในข่าว” สามารถครองพื้นที่สื่อได้มากขึ้น

3.7.2 บรรทัดฐานของการตีความ

ข้อตกลงหรือความรู้ความเข้าใจที่กำกับการรับสารจากปริฉะการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยคือ คนในสังคมวัฒนธรรมไทยเห็นว่าบุคคลในวงการบันเทิงไทยเป็นกลุ่มคนสาธารณะและคาดหวังให้มีพฤติกรรมที่ตรงตามเป็นแบบอย่างให้บุคคลทั่วไป เมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวซึ่งส่งผลให้เกิดภาพแบบที่สังคมไม่คาดหวังและกระทบต่อคุณสมบัติของการเป็นสินค้าในธุรกิจ

บันเทิง จึงเข้าใจได้ว่าบุคคลในวงการบันเทิงไทยต้องเลือกใช้ช่องทางการแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชนซึ่งสามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง เพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่เสียไปหรือเรียกความนิยมของตัวเองกลับคืนมา ทั้งนี้เพื่อคงลักษณะคุณค่าทางการตลาดไว้ให้ได้ตามเดิม

อย่างไรก็ดีดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 3.3 ว่าการแถลงข่าวมีจุดมุ่งหมายแฝงที่ดีความได้จากบริบทแวดล้อมด้วย เมื่อศึกษาบริบทของประจักษ์การแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยจะพบว่า หลังการแถลงข่าวมักจะมีการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนต่อการแถลงข่าวในแง่มุมมองต่าง ๆ ส่วนมากมักจะเป็นไปในลักษณะของการวิพากษ์วิจารณ์และตั้งคำถาม ทั้งคำถามตรงไปตรงมาและคำถามเชิงวาทศิลป์ที่ต้องการเสียดสีประชดประชันประเด็นของข่าวอื้อฉาวรวมถึงกลวิธีการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย คำถามหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นบ่อยก็คือ บุคคลในวงการบันเทิงจำเป็นต้องแถลงข่าวหรือไม่ เช่นตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้ใช้งานเว็บไซต์พันทิปและเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ได้แสดงความคิดเห็นไว้หลังจากนักแสดงหญิงแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีคนนำรูปที่ตนถ่ายคู่กับนายบรรหาร ศิลปอาชา ไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์และเขียนข้อความใต้ภาพให้ตีความได้ในทำนองเรื่องชู้สาว

ตัวอย่างที่ 56 “คิดในแง่บวก มะนาวมีคนใส่ร้าย คนใส่ร้ายเลวมาก กล้าทำร้ายน้องมะนาวแบบนี้ได้ใจออกมาแก้ข่าวดีแล้ว คิดแบบซบซ้อนซ่อนเงื่อน น้องมะนาวกูขำนี้หรือป่าว มีเอี่ยวกะนักข่าวหรือป่าว เรียกร้องความสนใจจากสื่อหรือป่าวเพราะน้องไม่ค่อยดัง.....”

ตัวอย่างที่ 57 “ถึงกับตั้งโต๊ะแถลงข่าวเลยหรอวะ ตู้งง สรุปแล้วปล่อยข่าวเองสร้างกระแสให้คนรู้จัก จี๋” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากตัวอย่างที่ 56 จะเห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นตั้งประเด็นเรื่องการแถลงข่าวว่าพิจารณาได้สองลักษณะ ลักษณะแรกคือผู้แถลงข่าวถูกใส่ร้าย การได้แถลงข่าวถือเป็นการแก้ความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นและกล่าวว่า “ออกมาแก้ข่าวดีแล้ว” ส่วนอีกลักษณะหนึ่งคือ การแถลงข่าวเกิดขึ้นเพราะต้องการเรียกร้องความสนใจจากสื่อ ส่วนตัวอย่างที่ 57 เป็นการแสดงความคิดเห็นลักษณะเดียวคือกลางแคลงใจเกี่ยวกับเหตุผลของการแถลงข่าว ดังที่กล่าวว่า “ถึงกับตั้งโต๊ะแถลงข่าวเลยหรอวะ” และตั้งประเด็นว่าการแถลงข่าวอาจเป็นเพียงการสร้างกระแสให้คนรู้จักมากขึ้น

ในตัวอย่างที่ 58 เป็นความคิดเห็นของผู้ใช้งานเว็บไซต์พันทิปเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่นักแสดงหญิงแถลงข่าวกรณีที่มีผู้เผยแพร่คลิปวิดีโอที่ตัวเองทำร้ายร่างกายรุ่นน้องขณะที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษา (เหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนผู้แถลงข่าวทำงานในวงการบันเทิง)

ตัวอย่างที่ 58 “ความเห็นของเราคือ อยากดั่งอะ สร้างกระแส ไปขอโทษคนที่โดนตบตี พ่อแม่เค้าด้วย ประกาศขอโทษทางสื่อทำไมเธอ (เหมือนว่าคนอยากรู้มากนักรึ?) ตอนแรกไม่มีใครรู้จัก พอเป็นข่าวอะดั่งเลย เข้าทาง หี”

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้รับสารมองว่าการแถลงข่าวของนักแสดงเกิดขึ้นเพราะต้องการทำให้ตัวเองเป็นที่รู้จักมากขึ้น หากรู้สึกสำนึกผิดจริงผู้แถลงข่าวควรขอโทษคู่กรณีและครอบครัว ไม่ใช่ออกมาประกาศขอโทษผ่านสื่อสาธารณะ

ดังนั้นกล่าวได้ว่าบรรทัดฐานการตีความปริจเฉทการแถลงข่าวเรื่องอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจของผู้ฟังหรือผู้รับสารที่รับรู้ว่ามีเหตุการณ์อื้อฉาวเกิดขึ้น และเข้าใจว่าโดยหลักแล้วผู้แถลงข่าวน่าจะต้องการกู้ภาพลักษณ์ที่เสียไป จึงแถลงข่าวเพื่อชี้แจงรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อให้ผู้ฟังได้เห็นภาพด้านที่ดีของตน อย่างไรก็ตามบางครั้งความเข้าใจดังกล่าวก็เกิดขึ้นพร้อมกับความเคลือบแคลงว่า เหตุการณ์อื้อฉาวนั้นร้ายแรงจนต้องมีการจัดแถลงข่าวหรือไม่ และทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อไปว่า เหตุผลที่แท้จริงของการแถลงข่าวนั้นเป็นเพราะต้องการกลายเป็นข่าวไซหรือไม่ เมื่อการแถลงข่าวถูกพิจารณาหรือตีความได้ว่าเกิดจากเหตุผลที่มากกว่าการชี้แจงและแก้ไขความผิดพลาดเพื่อกู้คืนภาพลักษณ์ที่เสียไป ผู้แถลงข่าวจึงต้องมีวิธีการกำหนดโครงสร้างเนื้อความ รวมทั้งนำเสนอถ้อยแถลงของตนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงต่อไปในบทที่ 4

3.8 ประเภทการสื่อสาร (Genre - G)

ประเภทของการสื่อสาร คือ ชนิดของข้อความที่สื่อสารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแบบฉบับของการสื่อสารนั้น ๆ ข้อความที่บุคคลในวงการบันเทิงสื่อสารกับสื่อมวลชนด้วยวิธีนี้หมายถึงมาฟังพร้อมกันเมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวเป็นปริจเฉทการแถลงข่าว เกิดจากฝ่ายผู้แถลงข่าวเป็นผู้พูดหรือผู้เลือกให้รายละเอียดของข้อมูลเป็นหลักก่อน จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนที่มาฟังการแถลงข่าวได้ซักถามข้อมูล การได้เริ่มชี้แจงหรือนำเสนอข้อมูลที่เตรียมไว้ก่อนนี้เอื้อให้ผู้แถลงข่าวสามารถเลือกถ่ายทอดข้อมูลสำคัญที่ต้องการสื่อสารเป็นลำดับแรกก่อน และอาจช่วยลดความกดดันในช่วงการตอบคำถามผู้สื่อข่าวได้ เนื่องจากได้พูดข้อมูลส่วนที่ต้องการนำเสนอไปก่อนหน้านั้นบ้างแล้ว นอกจากนี้ฝ่ายผู้แถลงข่าวยังสามารถจัดเตรียมบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเหมาะสมกับเหตุการณ์มาร่วมกันแถลงข่าว เช่น บุคลากรต้นสังกัดซึ่งมีบทบาทและความเชี่ยวชาญด้านการดูแลภาพลักษณ์ศิลปิน นักกฎหมายผู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปคดี บุพการีผู้ที่จะคอยให้กำลังใจหรือช่วยนำเสนอภาพด้านดีของผู้แถลงข่าว ส่วนฝ่ายผู้สื่อข่าวจะได้ถามคำถามหลังจากที่ผู้แถลงข่าวเปิดโอกาส อาจเป็น

โอกาสที่ได้รับอย่างชัดเจนเมื่อผู้แถลงข่าวยุติการพูด หรืออาจจะเป็นโอกาสที่ได้มาจากการชิงถามคำถามซึ่งสามารถเกิดขึ้นในบางช่วงบางจังหวะแม้ผู้แถลงข่าวอาจจะยังไม่เสร็จสิ้นการพูดที่ได้เตรียมการไว้ ลักษณะการสื่อสารในขั้นตอนการถาม-การตอบเช่นนี้ต่างจากปรีชเอทการแถลงข่าวเพื่อ การประชาสัมพันธ์ขององค์กรตามที่ ไพโรจน์ วิไลนุช (2551) ได้ศึกษาไว้ กล่าวคือ การสื่อสารในการแถลงข่าวขององค์กรนั้น ผู้แทนองค์กรในฐานะผู้ส่งสารจะเป็นผู้เสนอโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแถลงข่าวถามคำถามโดยจัดสรรและให้โอกาสผู้สื่อข่าวพูดอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ในขณะที่ขั้นตอนการถามของผู้สื่อข่าวในปรีชเอทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยไม่มีรูปแบบตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้แถลงข่าวว่าจะให้ผู้สื่อข่าวได้ถามคำถามในช่วงเวลาใดและมากน้อยเพียงใด และจากข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้พบว่าปรีชเอทการแถลงข่าว 2 เหตุการณ์ที่บุคคลในวงการบันเทิงไม่เปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวถามคำถามใด ๆ

นอกจากชนิดของข้อความดังกล่าวแล้ว ความเป็นสาธารณะของข้อความถือเป็นลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของการสื่อสารประเภทที่เรียกว่าการแถลงข่าว Steve and McMahan (2010: 383-384) กล่าวว่าหากพิจารณาอย่างผิวเผิน ปรีชเอทสาธารณะ (public discourse) คือปรีชเอทที่ฝ่ายผู้พูดและผู้ฟังมีบทบาทที่แสดงและถูกกำหนดให้แสดงตามแบบแผนที่สังคมวัฒนธรรมคาดหวัง อย่างไรก็ตามปรีชเอทสาธารณะก็ยังคงมีความคล้ายคลึงกับปรีชเอทการพูดระหว่างบุคคลโดยทั่วไป กล่าวคือ ผู้พูดมีความต้องการจะบอกกล่าว ทำให้เกิดความเข้าใจ ชักชวน แสดงความน่าเชื่อถือ เชื่อมสัมพันธ์ หรือสร้างความพึงพอใจ ดังนั้นผู้พูดหรือผู้แถลงข่าวต้องประเมินผู้ฟังก่อนการพูด เพื่อที่จะได้เลือกข้อความแบบที่จะทำให้การสื่อสารราบรื่นและบรรลุเป้าประสงค์ ในขณะที่ผู้ฟังเองก็ต้องสังเกตท่าทีและปฏิสัมพันธ์ขณะแถลงข่าวว่าจะถามคำถามผู้แถลงข่าวได้มากน้อยเพียงใด

ปรีชเอทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมีกลุ่มผู้ฟังที่หลากหลาย กล่าวคือ ไม่ได้มีเฉพาะผู้สื่อข่าวที่มาฟังการแถลงข่าวและเห็นหน้ากันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ที่ติดตามข่าวอื้อฉาวผ่านสื่อมวลชนโดยไม่ได้ปรากฏตัวในเหตุการณ์สื่อสารนั้น เป็นผู้ที่ไม้อาจจะบุตตัวตนแต่สามารถเข้าถึงข้อมูลการแถลงข่าวได้ในเวลาใกล้เคียงกับการแถลงข่าวหรือติดตามการแถลงข่าวจากคลิปวิดีโอที่เผยแพร่ไว้ในสื่อต่างๆ ภายหลังได้โดยง่าย นอกจากนี้ลักษณะของสื่อสมัยใหม่ยังเปิดโอกาสให้ผู้ติดตามข่าวสารสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังได้ เช่น การเขียนความคิดเห็นท้ายข้อความข่าวในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ดังนั้นผู้พูดหรือผู้แถลงข่าวจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการพูดและพร้อมรับผลกระทบจากถ้อยคำที่พูดด้วย

3.9 สรุปผลการศึกษา

เมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของปริญญ์การแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารแล้วจะเห็นว่า องค์ประกอบทั้งหมดที่อธิบายตามพญัญชนะตัวแรกของคำอธิบายองค์ประกอบการสื่อสาร 8 ประการ คือ S-P-E-A-K-I-N-G ตามทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารนั้นสัมพันธ์กัน และแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของปริญญ์การแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ฉาก (S) ของปริญญ์การแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยสามารถพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ ฉากที่เป็นสถานที่จัดแถลงข่าว และฉากที่มีการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ฉากทั้ง 2 ลักษณะนี้ตั้งอยู่บนพื้นที่และเวลาของยุคที่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในสังคมไทยเป็นเรื่องที่กระทำได้ง่ายในหลากหลายช่องทาง แม้ว่าฉากการแถลงข่าวในสังคมไทยยุคปัจจุบันจะเอื้อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลของผู้แถลงข่าวได้อย่างรวดเร็วและกระจายในวงกว้าง แต่การกำหนดสถานที่แถลงข่าวก็แสดงให้เห็นนัยบางอย่างของการแถลงข่าว และสามารถช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างฝ่ายผู้แถลงข่าวกับสื่อมวลชนผู้ที่จะทำให้ข้อมูลข่าวเผยแพร่ไปยังสาธารณชนต่อไป

เมื่อพิจารณาสัดส่วนสถานที่ที่ใช้แถลงข่าวจะพบว่า ปรากฏสถานที่ที่เป็นที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แถลงข่าวมากที่สุด การใช้สถานที่ดังกล่าวจัดแถลงข่าวถือเป็นการช่วยสร้างความรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจให้แก่ผู้แถลงข่าว เนื่องจากผู้แถลงข่าวมี “ต้นสังกัด” และ “ต้นสังกัด” รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งกำลังสนับสนุนให้มีการแก้ไขสถานการณ์ซึ่งนำไปสู่การกู้ภาพลักษณ์ที่เสียไป การจัดแถลงข่าว ณ ที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แถลงข่าวนอกจากจะแสดงให้เห็นความรับผิดชอบร่วมของบริษัทต้นสังกัดแล้ว ยังจะช่วยให้ฝ่ายผู้แถลงข่าวสามารถเตรียมการรับรองสื่อมวลชนที่มาทำข่าวได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากสื่อมวลชนจะเป็นผู้คัดกรองและเลือกเผยแพร่เรื่องราวการแถลงข่าวในลักษณะต่าง ๆ ดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ฉากการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน (หัวข้อ 3.1.2) ว่าหมายถึงทั้งพื้นที่และเวลาของการรายงานข่าวการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ฉากในลักษณะนี้มีความสำคัญต่อฝ่ายผู้แถลงข่าวมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สารที่ต้องการนำเสนอได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชน และได้รับการบันทึกไว้เช่นนั้นอย่างถาวร การจะได้รับพื้นที่ข่าวส่วนนี้มากนักน้อยเพียงใด นอกจากจะขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของตัวผู้แถลงข่าวและประเด็นของเรื่องอื้อฉาวแล้ว การอำนวยความสะดวกจากฝ่ายผู้แถลงข่าว เช่น การนัดหมายสื่อมวลชนให้มาฟังการแถลงข่าวในสถานที่ที่เหมาะสม รวมถึงการให้รายละเอียดข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้สื่อข่าว น่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สื่อมวลชนพร้อมจะให้พื้นที่ข่าวที่มีฉากการ “ตั้งโต๊ะแถลงข่าว” ปรากฏสู่สาธารณชนได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร (P) หมายถึง ผู้พูด-ผู้ฟัง ผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร และรวมถึงผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสื่อสารนั้น ผู้พูดหรือผู้ส่งสารในประเภทการแถลงข่าวอื้อฉาวในการศึกษาคั้งนี้คือบุคคลในวงการบันเทิงจากทุกสายงานซึ่งต้องการมีคุณสมบัติทางการตลาดแบบที่สามารถครองความนิยมจากสาธารณชน หากมองวงการบันเทิงในมุมธุรกิจ บุคคลในวงการบันเทิงก็เปรียบเสมือน “สินค้าบันเทิง” ที่ “ถูกจัดวาง สร้างขึ้น และปรุงแต่ง เพื่อให้ตราตรึงในประสบการณ์ของผู้รับ” บุคคลในวงการบันเทิงจำนวนมากมีบริษัทต้นสังกัดซึ่งเปรียบเสมือนผู้ดูแลสินค้าบันเทิง เมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวอันส่งผลต่อภาพลักษณ์สินค้า บริษัทต้นสังกัดจึงพร้อมจะเป็นผู้ส่งสารด้วย ทั้งเป็นผู้พูดเองและส่งสารผ่านศิลปิน ดังได้กล่าวข้างต้นว่า สถานที่ที่ใช้จัดแถลงข่าวที่ปรากฏมากที่สุดคือที่ตั้งขององค์กรต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว อาจถือว่าเป็นกลยุทธ์การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์ของทั้งสินค้าและบริษัทเจ้าของสินค้า จากผลการศึกษาจะเห็นว่าบางครั้งบริษัทต้นสังกัดจะร่วมเป็นผู้พูดหรือเป็นผู้ส่งสารในการแถลงข่าวด้วยโดยตรง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ถ้อยคำที่ปรากฏในประเภทการแถลงข่าวสามารถแก้ภาพลักษณ์ตามแนวนโยบายที่บริษัทเห็นว่าเหมาะสม และสามารถประชาสัมพันธ์องค์กรได้ในคราวเดียวกัน

ผู้ฟังหรือผู้รับสารในประเภทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยแบ่งได้เป็นผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ และผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชน ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ เป็นกลุ่มผู้ฟังหรือผู้รับสารชั้นที่หนึ่ง และเป็นผู้มีบทบาทต่อเนื้อเรื่องที่จำเป็นต้องนำเสนอเรื่องราวการแถลงข่าวไปยังผู้ติดตามข่าวต่อไป นอกจากนี้ผู้ฟังหรือผู้รับสารกลุ่มนี้สามารถเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้พูด กล่าวคือสามารถถามคำถามผู้แถลงข่าวได้ในช่วงที่เปิดโอกาสให้ถาม ดังนั้นนอกจากผู้แถลงข่าวจะต้องเลือกใช้ถ้อยคำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองแล้ว ยังต้องใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ฟังหรือผู้รับสารกลุ่มนี้ด้วย ส่วนกลุ่มผู้ฟังหรือผู้รับสารที่เป็นผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชนถือเป็นกลุ่มหลักที่ผู้แถลงข่าวต้องการสื่อสารด้วย อาจกล่าวได้ว่าผู้ฟังหรือผู้รับสารกลุ่มนี้คือ “ตลาดผู้บริโภค” หรือ “ผู้มีอำนาจซื้อ” ถ้อยแถลงที่เกิดขึ้นจึงต้องอยู่บนหลักความสัมพันธ์โดยมีผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญและที่สำคัญยิ่งไปกว่ากลุ่มมวลชนที่ติดตามข่าวก็คือกลุ่มแฟนคลับ หรือกลุ่มบุคคลที่ชื่นชอบและแสดงออกอย่างชัดเจนว่าพร้อมจะสนับสนุนผลงานในวงการบันเทิงของบุคคลที่ตนชื่นชอบ ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในวงการบันเทิงเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถผลักดันให้เกิดเหตุการณ์ทั้งในทางบวกและทางลบ หากพิจารณาในทางบวกตามการวิเคราะห์ของนักการตลาด การมีฐานแฟนคลับถือเป็นประโยชน์ต่อตัวศิลปินเพราะสามารถเพิ่มยอดขายและเพิ่มรายได้ ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว บุคคลในวงการบันเทิงไทยจึงแสดงให้เห็นว่าตนเองให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของบุคคลกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก

ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสื่อสารนั้นผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ คู่กรณีและบริษัทต้นสังกัด คู่กรณีคือผู้ที่มีเรื่องพิพาทหรือบาดหมางกับบุคคลในวงการบันเทิงไทย และอาจ

เรียกร้องให้บุคคลในวงการบินทิ้งกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลังเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว ส่วนบริษัทต้นสังกัดนั้นเปรียบได้กับเจ้าของทุน ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาวขึ้นกับศิลปิน ภาพลักษณ์ตราสินค้าของบริษัทจะแปรเปลี่ยนไปในทางลบด้วย บริษัทต้นสังกัดจึงต้องใช้กลยุทธ์การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์ซึ่งวิธีการหนึ่งก็คือการจัดแถลงข่าวให้ศิลปินในสังกัด และการที่บุคคลในวงการบินทิ้งต้องแถลงข่าวตามที่บริษัทต้นสังกัดกำหนดขึ้น ทำให้บางครั้งถ้อยคำต้องเป็นไปตามรูปแบบที่บริษัทกำหนดไว้ให้ด้วย

จุดมุ่งหมาย (E) หมายถึง เป้าประสงค์หรือผลที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารต้องการให้เกิดขึ้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ทัศนคติความจุดมุ่งหมายของปรีชเชทการแถลงข่าวอื้อฉาวจากคำกริยาแสดงวัจนกรรม กลวิธีและบริบทแวดล้อมการแถลงข่าว พบ 6 ประการคือ การชี้แจง การแสดงการขอโทษ การระงับยับยั้ง การขอโอกาส การกู้ภาพลักษณ์ และการได้เป็นข่าว ปรีชเชทการแถลงข่าวอื้อฉาวทั้งหมดทุกลักษณะเหตุการณ์มีจุดมุ่งหมายหลักคือการชี้แจงและการกู้ภาพลักษณ์ การแสดงการขอโทษ การระงับยับยั้ง และการขอโอกาสเป็นจุดมุ่งหมายที่จะปรากฏในลักษณะที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ (ดังรายละเอียดในหัวข้อ 3.3 จุดมุ่งหมาย) ส่วนจุดมุ่งหมายเพื่อการได้เป็นข่าวนั้นปรากฏให้เห็นเฉพาะในเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร และไม่ได้มีการเรียกร้องให้มีการแถลงข่าวแต่อย่างใด แต่การแถลงข่าวก็เกิดขึ้น ทั้งนี้นอกจากจะต้องการชี้แจงแสดงการขอโทษ ระงับยับยั้ง ขอโอกาส เพื่อกู้ภาพลักษณ์แล้ว ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าการแถลงข่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การเป็นข่าวในครั้งนั้นเอื้อให้ผู้แถลงข่าวได้ประชาสัมพันธ์งานด้านต่าง ๆ ในวงการบินของตนไปในคราวเดียวกันด้วย

ลำดับวัจนกรรม (A) หมายถึง ลำดับของถ้อยคำที่สื่อเจตนาต่างๆ ในการสื่อสารว่าอะไรเกิดขึ้นก่อนหลังและคลี่คลายหรือจบลงอย่างไร เมื่อพิจารณาลำดับวัจนกรรมในปรีชเชทการแถลงข่าวอื้อฉาวพบว่าการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง ทุกรูปก็ดีลำดับของการดำเนินเรื่องในปรีชเชทการแถลงข่าวนั้นจะมีขั้นตอน 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือการชี้แจงเรื่องราวและแสดงความรู้สึกของผู้แถลงข่าว และขั้นตอนหลังคือการถาม-ตอบคำถามกับสื่อมวลชน โดยหลักการแล้วขั้นตอนหลังมักจะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้แถลงข่าวยุติขั้นตอนแรก แต่จากผลการศึกษาพบว่าบางครั้งการถาม-ตอบซึ่งเป็นขั้นตอนหลังก็สามารถเกิดพร้อม ๆ กับขั้นตอนแรก ทั้งนี้ผู้แถลงข่าวเป็นผู้กำหนดหรือเปิดโอกาสให้เป็นเช่นนั้น ทุกรูปก็ดีในขั้นตอนการถาม-ตอบคำถามสื่อมวลชนนั้น ผู้แถลงข่าวก็สามารถให้ข้อมูลในลักษณะชี้แจงหรือแสดงความรู้สึกตามที่ตั้งใจไว้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถเลือกกล่าวซ้ำได้อีกครั้งในลำดับวัจนกรรมสุดท้ายคือการปิดการแถลงข่าว

น้ำเสียง (K) หมายถึง ท่วงทำนองของการสื่อสาร มีลักษณะของการสื่อความนัยหรือความหมายบางประการเพื่อทำให้การสื่อสารเป็นไปตามเป้าประสงค์มากที่สุด ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาน้ำเสียงหรือท่วงทำนองการสื่อสารที่ปรากฏในปรีชเชทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลใน

วงการบันเทิงไทยไว้ 6 ลักษณะคือ จริงจัง วิดกกังวล โศกเศร้า ขุ่นเคือง ตัดพ้อ และอ่อนคลาย ทั้งนี้ การแถลงข่าวแต่ละครั้งอาจปรากฏน้ำเสียงหลายลักษณะร่วมกัน เช่น ผู้แถลงข่าวอาจจะตั้งต้นการแถลงข่าวด้วยน้ำเสียงจริงจังและวิตกกังวลต่อเรื่องที่เกิดขึ้น แต่เมื่อผู้สื่อข่าวถามคำถามที่กระทบกระเทือนจิตใจ ผู้แถลงข่าวก็อาจจะตอบคำถามด้วยน้ำเสียงโศกเศร้า ขุ่นเคือง หรือตัดพ้อ น้ำเสียงที่ไม่คงที่เช่นนี้ บางครั้งเกิดจากปัจจัยตัวผู้พูด กล่าวคือ ผู้แถลงข่าวบางคนมีบุคลิกเฉพาะตัวที่ไม่อาจควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะแถลงข่าวได้ น้ำเสียงจึงแปรเปลี่ยนไปตามเนื้อหาเรื่องราวที่พูด แต่หลายครั้งการปรับเปลี่ยนน้ำเสียงก็เป็นไปอย่างตั้งใจ เช่น การใช้น้ำเสียงวิตกกังวลหรือโศกเศร้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร้องขอความเห็นใจจากผู้ฟัง เมื่อพิจารณาน้ำเสียงของผู้แถลงข่าวโดยภาพรวมทั้งหมดจะพบว่ามีความจริงจัง เคร่งขรึม และเป็นการเป็นงาน อาจเป็นเพราะต้องการสื่อให้ผู้รับสารเห็นว่าตัวเองให้ความสำคัญกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในลักษณะของบุคคลสาธารณะที่ตระหนักรู้เรื่องความถูกผิดและพร้อมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเมื่อมีพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม ทั้งที่จุดมุ่งหมายแท้จริงอาจไม่ได้เป็นเช่นนั้นทั้งหมดในทุกกรณี นอกจากนี้ น้ำเสียงที่ปรากฏในการแถลงข่าวยังสัมพันธ์กับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวด้วย (ดังรายละเอียดในหัวข้อ 3.5 น้ำเสียง)

เครื่องมือที่ใช้สื่อสาร (I) หมายถึง ช่องทาง รูปแบบ และวิธีการของการสื่อสาร รวมถึงลีลาหรือลักษณะภาษา สื่อมวลชนเป็นช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนของปัจเจกการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ผู้แถลงข่าวเข้าใจธรรมชาติของหลักการสื่อสารมวลชนดีว่าพร้อมจะนำเสนอเรื่องที่ “ปูดขุ่นสนใจ” ดังนั้นการแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวจึงเอื้อประโยชน์ทั้งฝ่ายผู้ส่งสารซึ่งก็คือบุคคลในวงการบันเทิงไทย และฝ่ายผู้รับสารซึ่งก็คือสื่อมวลชนที่จะได้มีข่าวแบบที่ผู้คนสนใจนำเสนอในสื่อของตน อย่างไรก็ตามแม้ว่าฝ่ายสื่อมวลชนพร้อมจะมาฟังการแถลงข่าว แต่ผลการศึกษาก็แสดงให้เห็นว่าบุคคลในวงการบันเทิงไทยหรือผู้แถลงข่าวดูเหมือนจะเป็นฝ่ายให้ความสำคัญกับช่องทางการสื่อสารที่ตนเองต้องพึ่งพามากกว่า ดังจะเห็นได้จากการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่การจัดแถลงข่าวเพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับสื่อมวลชน เมื่อพิจารณาด้านลีลาหรือลักษณะภาษาที่ผู้แถลงข่าวใช้จะพบว่า สามารถนำเสนอได้ทั้งวัจนภาษาคือการเลือกใช้ถ้อยคำและกลวิธีทางภาษาให้เหมาะสม และสามารถนำเสนอผ่านการใช้อวัจนภาษาต่าง ๆ เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก เช่น การร้องไห้แสดงความเศร้าโศกเสียใจ หรือการแสดงสีหน้าวิตกกังวลตลอดการแถลงข่าว น่าสนใจว่าการใช้อวัจนภาษาดังกล่าวมักจะเป็นรายละเอียดที่ผู้สื่อข่าวพร้อมจะบันทึกและเน้นย้ำในการนำเสนอข่าวการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายละเอียดเช่นนั้นจะช่วยทำให้ผู้ฟังหรือผู้รับสารที่รอติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชนได้เห็นภาพตามและสามารถตีความอารมณ์ความรู้สึกของผู้แถลงข่าวที่สื่อผ่านอวัจนภาษาเหล่านั้นได้เองว่า การแถลงข่าวนั้นเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจชี้แจงเรื่องราวพร้อมแสดงความรับผิดชอบอย่างแท้จริง หรือเป็นเพียงการ “ตีหน้าเศร้าเล่าความเท็จ”

บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ (N) หมายถึง ข้อตกลงทางสังคมวัฒนธรรมที่ใช้กำกับเหตุการณ์การสื่อสาร ทำให้ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารปฏิบัติตนต่อกันแบบใดแบบหนึ่ง บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ในปัจเจกการแลกเปลี่ยนข้อถกเถียงของบุคคลในวงการบันเทิงไทยคือ ความเข้าใจที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารรับรู้ร่วมกันว่า เมื่อตกอยู่ในสภาวะวิกฤติหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ข้อถกเถียง บุคคลในวงการบันเทิงไทยซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะได้เลือกใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนส่งสารไปยังผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายหรือสาธารณชน โดยที่บุคคลในวงการบันเทิงสามารถเป็นผู้เลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อมของตัวเองที่สุด หรือกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาของตนเองพร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่ได้ผ่านการพิจารณาทั้งจากตัวผู้แถลงข่าวเองและบริษัทต้นสังกัดแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะมีข้อตกลงหรือความรู้ความเข้าใจที่กำกับกับการรับสาร (บรรทัดฐานของการตีความ) ปัจเจกการแลกเปลี่ยนข้อถกเถียงของบุคคลในวงการบันเทิงไทยอยู่ว่า บุคคลในวงการบันเทิงไทยเปรียบเสมือนสินค้าในธุรกิจบันเทิงที่ต้องรักษาหรือเพิ่มค่าทางการตลาด เมื่อเกิดเหตุการณ์ข้อถกเถียงซึ่งมีผลทำให้คุณสมบัตินทางการตลาดแปรเปลี่ยน บุคคลในวงการบันเทิงไทยรวมถึงบริษัทต้นสังกัดจึงเลือกใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อถกเถียงผ่านสื่อมวลชนซึ่งสามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง เพื่อกู้คืนภาพลักษณ์ที่เสียไปหรือเรียกความนิยมของตนเองกลับคืนมา อย่างไรก็ตามการตัดสินใจดังกล่าวแล้วว่าจุดมุ่งหมายของปัจเจกการแลกเปลี่ยนข้อถกเถียงของบุคคลในวงการบันเทิงไทยสามารถพิจารณาได้ว่าไม่ได้เป็นเพียงการกู้ภาพลักษณ์ที่เสียไป หากแต่ยังรวมถึงการทำให้บุคคลในวงการบันเทิงไทยหรือ “สินค้าบันเทิง” ได้มีพื้นที่ในข่าวด้วย ความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นหลังนี้ส่งผลให้ผู้ฟังหรือผู้รับสารต่างทำหน้าที่ของผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารอย่างพินิจพิเคราะห์และพร้อมวิพากษ์ ดังจะเห็นได้ว่ามักมีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อถกเถียงของบุคคลในวงการบันเทิงว่าบางครั้งก็เป็นเพียงการ “จัดฉาก” เพื่อการสื่อสารทางการตลาดมากกว่าการชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ประเภทการสื่อสาร (G) หมายถึง ชนิดของข้อความที่ใช้สื่อสารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแบบฉบับของการสื่อสารนั้น ๆ การแลกเปลี่ยนข้อถกเถียงคือปัจเจกการพูดประเภทหนึ่งที่มีผู้แถลงข่าวเป็นผู้ชี้แจงหรือนำเสนอข้อมูลที่เตรียมไว้ก่อน และจะเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวได้ถามคำถามหลังจากนั้น นอกจากชนิดของข้อความดังกล่าวแล้ว ความเป็นสาธารณะของข้อความก็เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งของการสื่อสารประเภทที่เรียกว่าปัจเจกการแลกเปลี่ยนข้อถกเถียง ข้อควรคำนึงของปัจเจกการสื่อสารคือการมีผู้ฟังที่หลากหลาย ทั้งที่ระบุตัวตนได้และไม่อาจระบุตัวตน กลุ่มผู้ฟังหรือผู้รับสารในปัจเจกการแลกเปลี่ยนข้อถกเถียงที่ระบุตัวตนได้จะมีบทบาทในเหตุการณ์การสื่อสารต่างกันอย่างออกไป เช่น กลุ่มผู้สื่อข่าวมีหน้าที่คัดเลือกประเด็นเนื้อหาของข้อถกเถียงไปเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้ กลุ่มแฟนคลับเป็นผู้รับสารที่มีแนวโน้มที่พร้อมจะสนับสนุนปัจเจกการพูดของบุคคลในวงการบันเทิงที่ชื่นชอบ ส่วนสาธารณชนที่เป็นกลุ่มผู้ฟังกลุ่มใหญ่แต่ไม่อาจทราบตัวตนอย่างชัดเจนเป็นผู้รับสารที่สามารถเข้าถึงข้อมูลการ

แถลงข่าวได้ในเวลาใกล้เคียงกับการแถลงข่าว และสามารถแสดงความคิดเห็นตอบกลับถ้อยแถลงได้ในสื่อสังคมออนไลน์แบบที่ไม่อาจคาดการณ์ได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้พูดหรือผู้แถลงข่าวซึ่งเป็นบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้อาจต้องประเมินผู้ฟังหรือผู้รับสารก่อนการพูดว่ากลวิธีทางภาษาแบบใดจะช่วยให้การสื่อสารในสถานการณ์เช่นนี้บรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงต้องกำหนดโครงสร้างเนื้อหา และจัดองค์ประกอบของประจําการพูดของตนให้เหมาะสมกับผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารทุกฝ่าย อันได้แก่ ตัวผู้พูดหรือผู้ส่งสารเอง ผู้ฟังหรือผู้รับสารซึ่งหมายถึงผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชน รวมทั้งผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสื่อสารอันได้แก่ คู่กรณี และบริษัทต้นสังกัด เนื่องจากผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารถือเป็นองค์ประกอบประการสำคัญที่จะทำให้เกิดการตีความสารหรือจุดมุ่งหมายของประจําการแถลงข่าวนี้อาจเป็นไปได้ในแนวทางที่ผู้พูดหรือผู้ส่งสารของประจําการนี้วางไว้ และตั้งอยู่บนบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความประจําการนี้ของคนในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

บทที่ 4

โครงสร้างและองค์ประกอบของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคล ในวงการบันเทิงไทย

ในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร เป็นการแสดงให้เห็นบริบทของเหตุการณ์การสื่อสารแบบหนึ่งในสังคมไทย ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ต่อไปว่า การสื่อสารรูปแบบนี้มีโครงสร้างและองค์ประกอบอย่างไร

ไพโรจน์ วิไลนุช (2551) ได้ศึกษาการแถลงข่าวธุรกิจและอุตสาหกรรมขององค์กรธุรกิจ และเสนอว่าการสื่อสารในการแถลงข่าวประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ เปิดประเด็น ให้รายละเอียด ให้โอกาสในการถาม-ตอบ และการยุติการแถลงข่าว จากการศึกษาปริจเฉทการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยพบว่ามีขั้นตอนเช่นเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นโครงสร้างของปริจเฉทได้ 3 ส่วนคือ 1) ส่วนเปิด (เปิดประเด็น) 2) ส่วนเนื้อเรื่อง (ให้รายละเอียดและให้โอกาสถาม-ตอบ) และ 3) ส่วนปิด (การยุติการแถลงข่าว)

ผู้วิจัยได้ใช้ลักษณะเนื้อความ ลักษณะทางภาษา รวมทั้งลำดับการปรากฏเป็นเกณฑ์ในการแบ่งโครงสร้างทั้ง 3 ส่วน กล่าวคือ ส่วนเปิดคือส่วนที่ปรากฏในตอนต้นของการแถลงข่าว เป็นการเปิดประเด็นของเรื่องที่จะพูด ก่อนที่ผู้แถลงข่าวจะเริ่มนำเสนอเนื้อหาหรือใจความของเรื่อง อาจมีถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดยังไม่ได้เริ่มกล่าวถึงเนื้อหาของเรื่อง เช่น “ก่อนอื่น” “ก่อนที่จะเข้าเรื่อง ต้องขอ...” ส่วนเนื้อเรื่องคือส่วนที่เป็นเนื้อหาหรือใจความของเรื่อง เป็นส่วนที่ผู้แถลงข่าวให้รายละเอียดและให้โอกาสสื่อมวลชนถามคำถาม และตอบคำถามเหล่านั้น อาจมีถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดเริ่มกล่าวถึงส่วนเนื้อเรื่อง เช่น “ขอเข้าเรื่องเลย” “ขอเข้าประเด็น” เป็นต้น ส่วนปิดคือส่วนท้ายสุดของการแถลงข่าว เป็นส่วนที่ผู้พูดแสดงให้เห็นว่าการแถลงข่าวกำลังจะยุติ อาจมีถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าการแถลงข่าวดำเนินมาถึงช่วงสุดท้าย เช่น “ใครมีอะไรจะถามอีกไหม” “โอเคนะ” “ขอบคุณ”

การวิเคราะห์โครงสร้างพร้อมทั้งองค์ประกอบเฉพาะของโครงสร้างแต่ละส่วนที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารในปริจเฉทการแถลงข่าวสร้างขึ้นและเลือกใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารตามจุดมุ่งหมายของปริจเฉทนี้ ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ส่วนเปิด

ส่วนเปิด คือ ส่วนที่ปรากฏตั้งแต่เริ่มต้นการแถลงข่าว ก่อนการนำเสนอเนื้อหาของเรื่อง ผู้แถลงข่าวจะเป็นผู้เปิดประเด็นเพื่อนำผู้ฟังเข้าสู่ส่วนเนื้อหาหลักของการแถลงข่าวต่อไป ส่วนเปิดมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

4.1.1 การทักทาย

การทักทายเป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงปฏิสัมพันธ์พื้นฐานในการพบกันของผู้ร่วมสนทนา ผู้แถลงข่าวส่วนมากจะทักทายผู้มาฟังการแถลงข่าวซึ่งได้แก่ผู้สื่อข่าวด้วยการกล่าวคำทักทายว่า “สวัสดี”⁷ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 “สวัสดีพี่น้องสื่อมวลชนนะครับที่มาทำข่าว”
(เหตุการณ์ที่ 27)

ตัวอย่างที่ 2 “ก็สวัสดีพี่ ๆ สื่อมวลชนทุกท่านนะคะที่มาในวันนี้”
(เหตุการณ์ที่ 8)

ตัวอย่างที่ 3 “ก่อนอื่นก็ต้องบอกว่าสวัสดี เจอกันอีกแล้วนะคะ”
(เหตุการณ์ที่ 29)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างแรกเริ่มต้นการแถลงข่าวด้วยการทักทายโดยใช้คำว่า “สวัสดี” และเรียกผู้ร่วมฟังการแถลงข่าวซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวว่า “พี่น้อง” เนื่องจากผู้แถลงข่าวมีอายุมากกว่าผู้สื่อข่าว ตัวอย่างที่ 2 ผู้แถลงข่าวเรียกผู้สื่อข่าวว่า “พี่ ๆ” เนื่องจากมีอายุน้อยกว่าผู้สื่อข่าว คำเรียก “พี่น้อง” หรือ “พี่” น่าจะใช้เพื่อแสดงความสนิท ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน หรือเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ในตัวอย่างสุดท้ายผู้แถลงข่าวกล่าวทักทายโดยไม่ได้ใช้คำเรียกขานสื่อมวลชน แต่ใช้คำสรรพนาม “กัน” โดยกล่าวว่า “เจอกันอีกแล้ว” เพื่อแสดงความเกี่ยวข้องกัน 2 ฝ่าย ทั้งนี้เนื่องจากผู้แถลงข่าวเพิ่งจะแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้อีกเหตุการณ์หนึ่งไปก่อนหน้านี้ไม่นาน

⁷ จากข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดพบว่า มีผู้แถลงข่าว 1 คนใช้คำทักทายที่แสดงการยกย่องผู้มาร่วมฟังการแถลงข่าวว่า “กราบสวัสดี” และใช้คำเรียกขานผู้ร่วมฟังการแถลงข่าวว่า “ท่าน” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แถลงข่าวต้องการความเป็นทางการและแสดงการยกย่องผู้ฟังหรือแสดงความสุภาพให้มากที่สุด เนื่องจากการแถลงข่าวครั้งนั้น (เหตุการณ์ที่ 14) มีการพาดพิงถึงนายกรัฐมนตรี และมีการอ้างถึงสถาบันพระมหากษัตริย์

4.1.2 การแนะนำตัว

การแนะนำตัวเป็นการทำให้ผู้ฟังได้รู้ว่าผู้แถลงข่าวคือใคร การแนะนำตัวในส่วนเปิดของพิธีการแถลงข่าวนี้อาจจะเกิดขึ้นเฉพาะกรณีที่มีผู้ที่ไม่ใช่บุคคลในวงการบินเท็ง หรือไม่ใช่บุคคลที่สาธารณชนรู้จักร่วมอยู่ในการแถลงข่าว เช่น เป็นญาติของบุคคลในวงการบินเท็ง การแนะนำตัวปรากฏ 2 ลักษณะคือ ผู้ที่ไม่ใช่บุคคลในวงการบินเท็งกล่าวแนะนำตัวเอง และบุคคลในวงการบินเท็งเป็นผู้กล่าวแนะนำตัวให้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4 “ก่อนอื่นผมขอแนะนำตัวเองนะครับ กระผมชื่อ วทัญญู ท้าวคำลือ เป็นคุณพ่อของน้องมาร์คนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 14)

ตัวอย่างที่ 5 “สวัสดีครับท่านสื่อมวลชน ผมเป็นพ่อของป๋นป๋นนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 50)

ตัวอย่างที่ 4-5 ข้างต้น บิดาของบุคคลในวงการบินเท็งที่มีข่าวอื้อฉาวเป็นผู้กล่าวแนะนำตัวเองก่อนการแถลงข่าว ตัวอย่างที่ 4 ผู้แถลงข่าวใช้คำกริยาแสดงวิจรรย์กรรมการแนะนำตัวว่า “ขอแนะนำตัวเองนะครับ” พร้อมทั้งบอกชื่อและความสัมพันธ์กับบุคคลในวงการบินเท็งว่า “เป็นคุณพ่อ” ของ “น้องมาร์ค” ในขณะที่ตัวอย่างที่ 5 ผู้แถลงข่าวกล่าวแนะนำตัวโดยไม่ได้ใช้คำกริยาแสดงวิจรรย์กรรมการแนะนำอย่างเด่นชัด แต่ก็แสดงให้เห็นได้ด้วยเนื้อความว่า “ผมเป็นพ่อของป๋นป๋นนะครับ” โดยไม่บอกชื่อจริงของตน

ตัวอย่างต่อไปเป็นลักษณะการแนะนำตัวแบบที่ผู้แถลงข่าวเป็นบุคคลในวงการบินเท็งกล่าวแนะนำผู้ที่มาร่วมแถลงข่าว ตัวอย่างที่ 6 ผู้แถลงข่าวกล่าวแนะนำสามี ส่วนตัวอย่างที่ 7 ผู้แถลงข่าวกล่าวแนะนำมารดา

ตัวอย่างที่ 6 “คะ ก็สำหรับ แนะนำก่อนเลย นี่พีเอเดรียน เบาว์เด็นท์คะ สัมภาษณ์ครั้งแรกคะ พีเดรียนอาจจะตื่นเต็นนิดหนึ่ง คือจำกับพีเดรียนเนี่ย เรียกกันสั้น ๆ ว่าพีเดรียน”

(เหตุการณ์ที่ 38)

ตัวอย่างที่ 7 “วันนี้ที่กรีนมาจะมาพูดถึงข่าวที่เกิดขึ้น ซึ่งมีคุณแม่ที่มากับกรีนด้วย จะมาบอกกับทุกคนว่าเรื่องราวเป็นยังไง”

(เหตุการณ์ที่ 49)

ตัวอย่างที่ 6 ผู้แถลงข่าวใช้คำกริยาแสดงวัจนกรรมการแนะนำตัวว่า “แนะนำก่อนเลย” เพื่อบอกผู้ฟังว่าบุคคลที่ปรากฏตัวในการแถลงข่าวด้วยชื่อ “เอเดรียน” และมีการเรียกขานกันว่า “พี่เดรียน” แม้จะไม่ได้บอกอย่างชัดเจนว่ามีสถานภาพเป็นสามี แต่ผู้ร่วมการแถลงข่าวก็เข้าใจได้จากบริบทของเหตุการณ์อื้อฉาวที่เป็นเรื่องการตั้งครุฑก่อนสมรส ส่วนตัวอย่างที่ 7 ผู้แถลงข่าวใช้วิธีบอกให้ผู้ฟังทราบแบบชัดเจนว่าผู้ที่มาร่วมแถลงข่าวด้วยมีสถานภาพใด แต่ไม่ได้บอกชื่อจริง ดังที่กล่าวไว้ว่า “มีคุณแม่ที่มากับกรีนด้วย”

จากตัวอย่างข้างต้นกล่าวได้ว่า หากมีผู้ที่ไม่ใช่บุคคลในวงการบันเทิงร่วมการแถลงข่าวด้วย จะมีการแนะนำตัวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าบุคคลเหล่านั้นมีความสัมพันธ์แบบใดกับบุคคลในวงการบันเทิง โดยอาจไม่จำเป็นต้องแนะนำชื่อจริงให้รู้จักก็ได้ (ดังตัวอย่างที่ 5 และตัวอย่างที่ 7) ทั้งนี้เพราะบุคคลเหล่านั้นไม่ได้ทำงานในวงการบันเทิง จึงไม่จำเป็นต้องนำเสนอชื่อซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของภาพจำ “ตราสินค้า” แบบที่เป็นคุณสมบัติทางการตลาดของธุรกิจบันเทิง

4.1.3 การขอบคุณ

การขอบคุณเป็นการกล่าวแสดงความรู้สึกนึกถึงบุญคุณของผู้ฟังซึ่งในที่นี้คือผู้สื่อข่าวที่มาร่วมฟังการแถลงข่าว ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการขอบคุณที่ปรากฏในส่วนเปิดของการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

ตัวอย่างที่ 8 “ก็ต้องขอบคุณพี่ ๆ ทุกคนมากครับ ที่เป็นห่วงผม วันนี้มากันเยอะมาก รู้ว่าหลาย ๆ คนเป็นห่วงผม ขอบคุณมาก ๆ ครับ”

(เหตุการณ์ที่ 4)

ตัวอย่างที่ 9 “ก่อนอื่นก็ต้องขอขอบคุณพี่ ๆ สื่อมวลชนทุกคนนะครับที่มาในวันนี้”

(เหตุการณ์ที่ 55)

ตัวอย่างที่ 10 “ก็วันนี้ก็ต้องขอขอบคุณท่านสื่อมวลชนนะอะที่ให้เกียรติมาการ แลกข่าวในวันนี้นะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 14)

ตัวอย่างที่ 8 ผู้แถลงข่าวแสดงความรู้สึกนึกถึงบุญคุณของผู้มาร่วมฟังการแถลงข่าวที่เป็นห่วงเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้นและมาร่วมการแถลงข่าว ส่วนตัวอย่างที่ 9 และ 10 ผู้แถลงข่าวแสดงความรู้สึกนึกถึงบุญคุณของผู้สื่อข่าวที่มาร่วมฟังการแถลงข่าว ดังได้กล่าวไว้ว่า “ที่มา” และ “ให้เกียรติมา” ถ้อยคำที่ใช้แสดงการขอบคุณ นอกจากจะปรากฏคำว่า “ขอบคุณ” แล้ว ผู้แถลงข่าวมักจะใช้คำช่วยหน้ากริยา “ต้อง” และ “ต้องขอ” มาประกอบคำกริยา “ขอบคุณ” เป็นการแสดงให้เห็นว่าการรู้สึกนึกถึงบุญคุณเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้แถลงข่าวไม่ได้ละเลย

4.1.4 การพูดออกตัว

การพูดออกตัวเป็นการพูดในเชิงป้องกันหรือพูดเพื่อกันไม่ให้ผู้ฟังตีความการพูดไปในทางที่ไม่สร้างสรรค์ การพูดออกตัวในส่วนเปิดของปริจเฉทการแถลงข่าวมักจะเป็นการพูดในทำนองว่าไม่ได้ต้องการแถลงข่าว แต่มีเหตุจำเป็นที่ทำให้ต้องออกมาสื่อสารกับสาธารณชน ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 11 พูดออกตัวว่า “ไม่ได้มาเพราะอยากเรียกร้องอะไร” แต่เป็นเพราะต้องการตอบคำถามของ “พี ๑ สื่อมวลชน” ที่โทรศัพท์ไปสัมภาษณ์ตอนที่ตัวเองไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้ เพราะติดงานอื่น และได้ขอผิดสื่อมวลชนให้มาฟังการแถลงข่าว

ตัวอย่างที่ 11 “ที่มาวันนี้ก็เพิ่งจะทราบข้อมูลจากพี ๑ ทีมงาน จริง ๆ ที่ต้องมาแถลงข่าว ไม่ได้มาเพราะอยากเรียกร้องอะไร แต่มีพี ๑ สื่อมวลชนโทรศัพท์เข้าไปเมื่อวานนี้เยอะมาก ๆ โทรมาสัมภาษณ์ ว่าได้ไปมีเรื่องกับผู้หญิงทางภาคใต้หรือเปล่า ตอนนั้นเราเองก็ยุ่งด้วยเนื่องจากแสดงลิเกกันเรื่องใหม่ ก็เลยต้องกำกับเรื่องเอง ก็เลยยังไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูล เลยผิดมาขอพูดในวันนี้ละกัน”

(เหตุการณ์ที่ 12)

ส่วนผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 12 พูดออกตัวว่าไม่ต้องการแถลงข่าวดังที่กล่าวไว้ว่า “ผมไม่ได้อยากออกมาพูดเลยนะครับ” แต่เป็นเพราะไม่สามารถทนรับแรงกดดันจากสังคม

ตัวอย่างที่ 12 “ผมต้องพูดตามตรงก่อนว่า ผมไม่ได้อยากออกมาพูดเลยนะครับ แต่ว่าผมทนรับแรงกดดันจากสังคมไม่ไหวจริง ๆ ครับ”

(เหตุการณ์ที่ 18)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 13 เปิดการแถลงข่าวด้วยการพูดออกตัวว่าไม่ได้ต้องการปล่อยให้เกิดขึ้นขยายขอบเขตใหญ่โตดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และไม่ได้ต้องการจัดแถลงข่าวเพื่อให้เกิดเป็นกระแส ดังที่ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า “ไม่ได้อยากดังแบบนี้เลย”

ตัวอย่างที่ 13 “ผมเคลียร์ก่อนเลยนะครับว่า ผมไม่ได้มีเจตนาที่จะทำให้เรื่องราวมันเลยเถิดมาถึงขนาดนี้ จริง ๆ แล้วเรื่องที่เป็นประเด็นที่เป็นกระแสมันมีอยู่คนเดียวจริง ๆ เพราะฉะนั้นก็บอกก่อนเลยนะครับว่าผมไม่ได้มีเจตนาที่จะมาสร้างกระแสให้ตัวเอง เพื่อให้มันโด่งดังอะไร ไม่ได้อยากดังแบบนี้เลย”

(เหตุการณ์ที่ 47)

จะเห็นว่า ลักษณะของการพูดออกตัวในส่วนเปิดมักจะมีปรากฏคำว่า “ก่อน” ดังถ้อยคำ “พูดตามตรงก่อน” ในตัวอย่างที่ 12 และ “เคลียร์ก่อน” “บอกก่อน” ในตัวอย่างที่ 13 การปรากฏคำว่า “ก่อน” ซึ่งเป็นดัชนีที่ใช้กันความคิดของผู้ฟังเช่นนี้น่าจะแสดงให้เห็นว่า ผู้แถลงข่าวบางคนก็ตระหนักดีว่าผู้ฟังอาจตีความเหตุผลของการแถลงข่าวไปในทางลบ เช่น แถลงข่าวเพื่อต้องการ “สร้างกระแส” หรือมีพื้นที่ข่าว

4.1.5 การเกริ่นนำ

การเกริ่นนำเป็นการบอกให้ผู้ฟังได้รู้ว่าเนื้อหาการพูดเกี่ยวเนื่องหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งใด จัดอยู่ในส่วนเปิดเนื่องจากเป็นถ้อยคำที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อนำผู้ฟังเข้าสู่เนื้อหาหรือใจความของการแถลงข่าวต่อไป การเกริ่นนำแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ 1) การบอกที่มาของการแถลงข่าว 2) การบอกจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าว 3) การบอกหัวข้อหรือประเด็นของการแถลงข่าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.5.1 การบอกที่มาของการแถลงข่าว

การบอกที่มาของการแถลงข่าวเป็นการทำให้ผู้ฟังได้ทราบว่าการแถลงข่าวมีความเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีการเผยแพร่และรับรู้กันอย่างไร เช่นในตัวอย่างที่ 14

ผู้แถลงข่าวเปิดการแถลงข่าวด้วยคำว่า “เริ่มเรื่อง” และอ้างถึงที่มาของการแถลงข่าวว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีมารดาของตนได้ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวไปในวันก่อนหน้านี้

ตัวอย่างที่ 14 “ก็คงจะเริ่มเรื่องที่ทุกคนมาวันนี้ ก็คงจะเรื่องที่คุณแม่พูดเมื่อวานนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 2)

ส่วนตัวอย่างที่ 15 ผู้แถลงข่าวเท้าความถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ว่า ศิลปินในสังกัดได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องการรับงานแล้ว “เป็นประเด็นขึ้นมากมาย”

ตัวอย่างที่ 15 “อาทิตย์ที่แล้วที่น้องใบเตยให้สัมภาษณ์เรื่องการรับงานโชว์ต่างประเทศ แล้วก็มีการอติตนายกรัฐมนตรีอยู่ในข่าวด้วย ก็เป็นประเด็นขึ้นมากมายนะครับ...”

(เหตุการณ์ที่ 54)

4.1.5.2 การบอกจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าว

การบอกจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวเป็นการทำให้ผู้ฟังทราบว่าผู้แถลงข่าวต้องการให้ผู้ฟังได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร จากตัวอย่างที่ 15 ข้างต้น ผู้แถลงข่าวได้บอกที่มาของการแถลงข่าวว่า เกิดจากกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมเรื่องการให้สัมภาษณ์ของศิลปินในสังกัดเกี่ยวกับการรับงานแสดงต่างประเทศและพาดพิงถึงอดีตนายกรัฐมนตรี ทำให้ผู้แถลงข่าวจัดการแถลงข่าวขึ้นในครั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนได้ทราบข้อมูลของเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมด และไม่ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีกต่อไป ดังที่ผู้แถลงข่าวกล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 16

ตัวอย่างที่ 16 “...วันนี้ก็อยากจะมาชี้แจง เพื่อให้คลายข้อสงสัย และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมด”

(เหตุการณ์ที่ 54)

ส่วนตัวอย่างที่ 17 ผู้แถลงข่าวก็บอกจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวว่าต้องการ “ชี้แจงแถลงไข” เกี่ยวกับประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์หลังจากไม่ไปแสดงคอนเสิร์ตตามที่ได้รับว่าจ้าง

ตัวอย่างที่ 17 “วันนี้ลาล่า สู้สู้ก็อยากจะมาชี้แจงแถลงไข เรื่องที่แบบว่า เป็นประเด็นของเราสองคนที่แบบว่า พวกเราเบี่ยงงานที่จังหวัดพิจิตรคะ”

(เหตุการณ์ที่ 45)

4.1.5.3 การบอกหัวข้อหรือประเด็นของการแถลงข่าว

การบอกหัวข้อหรือประเด็นของการแถลงข่าวเป็นการแจกแจงเรื่องที่จะพูด ให้ผู้ฟังได้ทราบก่อนว่าการแถลงข่าวจะเกี่ยวกับประเด็นใดบ้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18 “ก่อนจะเข้าเรื่องนะครับ วันนี้จริง ๆ เรื่องที่จะพูดก็มี 3 ประเด็น ประเด็นแรกก็เรื่องของกรณีเหตุการณ์ของฟิล์มแล้วก็แอนนี่เนี่ย วันนี้ปัญหามันไปถึงไหน แล้วก็สถานการณ์ ณ วันนี้เป็นยังไง ซึ่งจริง ๆ แล้วก็จะมีแง่มุมอื่น ๆ มาพูดให้พวกเราได้ฟังกัน ส่วน เรื่องที่ 2 เป็นเรื่องของอนาคตของฟิล์มที่อาร์เอสได้ตัดสินใจแล้ว เรื่องสุดท้ายคือเรื่องที่เราจะพูดอะไร เกี่ยวกับแอนนี่สักหน่อยหนึ่ง”

(เหตุการณ์ที่ 21)

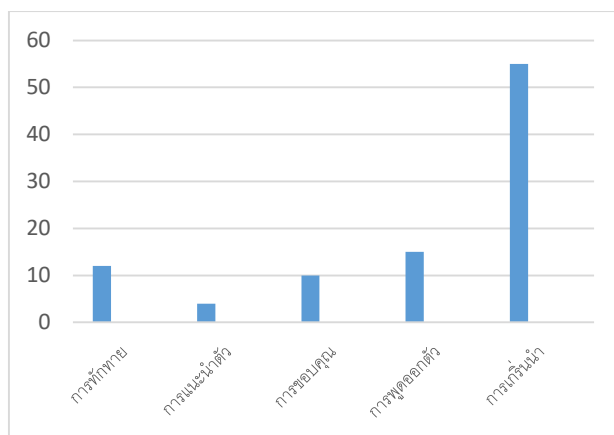
จากตัวอย่าง 18 ข้างต้นจะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวใช้ถ้อยคำ “ก่อนจะเข้าเรื่อง” เป็นการแสดงให้ทราบอย่างชัดเจนว่าส่วนที่ตามมาจะไม่ใช่นิยามหลักของการแถลงข่าว จากนั้นก็ได้ แจกแจงประเด็นที่จะพูดว่ามี 3 ประเด็น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ฟังติดตามเนื้อเรื่องได้อย่างเป็นลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของส่วนเปิดที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่า องค์ประกอบ ของส่วนเปิดไม่ได้ปรากฏเรียงลำดับกันแบบตายตัว มีเพียงการทักทายเท่านั้นที่จะปรากฏเป็นลำดับ แรก นอกจากนี้มีเพียงการเกริ่นนำเท่านั้นที่ปรากฏอยู่ในทุกบริเฉท องค์ประกอบอื่น ๆ จะปรากฏ เฉพาะบางบริเฉท รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 องค์ประกอบส่วนเปิดของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทย

เหตุการณ์	ส่วนเปิด				
	การหักทหาย	การแนะนำตัว	การขอบคุณ	การพูดออกตัว	การเกริ่นนำ
1	✓				✓
2	✓				✓
3	✓				✓
4			✓		✓
5					✓
6			✓		✓
7					✓
8	✓				✓
9				✓	✓
10					✓
11				✓	✓
12	✓				✓
13					✓
14	✓	✓	✓		✓
15					✓
16					✓
17			✓		✓
18					✓
19					✓
20				✓	✓
21			✓	✓	✓
22				✓	✓
23					✓
24				✓	✓
25					✓
26					✓
27	✓				✓
28					✓
29	✓				✓
30					✓
31					✓

เหตุการณ์	ส่วนเปิด				
	การหักทนาย	การแนะนำตัว	การขอบคุณ	การพูดออกตัว	การเกริ่นนำ
32				✓	✓
33					✓
34					✓
35				✓	✓
36				✓	✓
37					✓
38		✓			✓
39				✓	✓
40	✓				✓
41			✓		✓
42					✓
43	✓				✓
44				✓	✓
45			✓		✓
46					✓
47					✓
48				✓	✓
49		✓		✓	✓
50		✓			✓
51			✓	✓	✓
52			✓	✓	✓
53	✓				✓
54					✓
55	✓		✓		✓
จำนวน ปริจเฉท ที่ปรากฏ	12	4	10	15	55

แผนภูมิที่ 1 องค์กรประกอบส่วนเปิดที่ปรากฏในปริญญะการแลกเปลี่ยนชาวอื้อฉาว 55 ปริญญะ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบส่วนเปิดกับลักษณะเหตุการณ์ความผิดจะพบลักษณะความสัมพันธ์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 องค์กรประกอบส่วนเปิดกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว

	เรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรเกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กร และไม่มีการร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่เป็นปัญหาภายในครอบครัวของผู้แถลงข่าว	เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย
การทักทาย	✓	✓	✓	-	-	-
การแนะนำตัว	✓	✓	✓	-	-	✓
การขอบคุณ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การออกตัว	✓	✓	✓	✓	✓	-
การเกริ่นนำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้แถลงข่าวจำนวนมากไม่ได้กล่าวทักทายผู้ร่วมการแถลงข่าวอย่างเป็นทางการ แต่จะเปิดการแถลงข่าวโดยใช้ดัชนีปริญญะ “ก่อนอื่น” เช่น “ก่อนอื่นต้องขอแนะนำ” “ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณ” หรือ “ก่อนอื่นต้องขออนุญาตเท้าความ” ส่วนการแนะนำตัวจะปรากฏเฉพาะกรณีที่ผู้แถลงข่าวไม่ใช่บุคคลในวงการบินแต่เป็นญาติของบุคคลในวงการบินหรือผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว กล่าวได้ว่าองค์ประกอบการทักทายและการแนะนำตัวไม่ได้เกิดขึ้นโดยสัมพันธ์กับลักษณะของเหตุการณ์อื้อฉาว

การขอบคุณเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะเป็นการแสดงออกของผู้แฉ่งข่าวว่า รู้สึกสำนึกบุญคุณของสื่อมวลชนที่ช่วย “มาทำข่าว” ซึ่งหมายถึงการเดินทางมาร่วมฟังการแฉ่งข่าว และจะเผยแพร่ข่าวสู่สาธารณชนต่อไป หากไม่มองว่าการขอบคุณคือการรู้สึกนึกถึงบุญคุณ ก็สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นการแสดงไม่ตรีจิตโดยมารยาท และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ขณะที่ฝ่ายผู้แฉ่งข่าวเป็นแหล่งข้อมูลของข่าว ฝ่ายผู้สื่อข่าวก็เป็นอีกช่องทางสำคัญของการนำเสนอข่าวซึ่งฝ่ายผู้แฉ่งข่าวต้องพึ่งพา ดังจะเห็นได้ชัดเจนนยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณาเหตุการณ์อื้อฉาว 10 เหตุการณ์ที่มีองค์ประกอบการขอบคุณในส่วนเปิด แล้วพบว่า การขอบคุณปรากฏอยู่ในส่วนเปิดของเหตุการณ์ทุกลักษณะ ไม่เว้นแม้แต่เหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวที่ผู้แฉ่งข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบันเทิง/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร แสดงให้เห็นว่าผู้แฉ่งข่าวจำนวนหนึ่งเลือกที่จะเปิดการแฉ่งข่าวด้วยการกล่าวคำขอบคุณมากกว่าการกล่าวทักทาย

การพูดออกตัวเป็นองค์ประกอบในส่วนเปิดของปริเฉทการแฉ่งข่าวที่มีหน้าที่ของการสื่อสารที่เด่นชัด กล่าวคือ ผู้แฉ่งข่าวจะพูดออกตัวเพื่อกันตัวเองออกจากสถานการณ์แบบไม่พึงประสงค์ เช่น การถูกตีความว่าจัดแฉ่งข่าวเพราะต้องการให้ตัวเองเป็นข่าวหรือสร้างกระแสให้มีพื้นที่ในข่าวบันเทิง ทำให้ผู้คนสนใจและกล่าวถึงซึ่งจะมีผลต่อการได้รับการจ้างงานในวงการบันเทิง รวมถึงการตอบคำถามที่ไม่ต้องการตอบ การปรากฏองค์ประกอบการพูดออกตัวในส่วนเปิดแสดงให้เห็นว่าผู้แฉ่งข่าวตระหนักถึงความคิดของผู้รับสารที่มีต่อปริเฉทการแฉ่งข่าวอื้อฉาวว่า ผู้รับสารพร้อมจะตีความว่าการแฉ่งข่าวมีเหตุผลมากกว่าต้องการชี้แจงเรื่องราว จึงต้องพูดออกตัวกันความเข้าใจ เช่นนั้นไว้ตั้งแต่ตอนต้นของการแฉ่งข่าว เมื่อพิจารณาการปรากฏองค์ประกอบส่วนนี้กับลักษณะเหตุการณ์จะเห็นว่า องค์ประกอบนี้ปรากฏในแทบทุกลักษณะเหตุการณ์ ไม่ปรากฏเพียงในเหตุการณ์ประเภทที่ผู้แฉ่งข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย อาจเป็นเพราะสถานการณ์เช่นนั้นมียุทธศาสตร์การกระทำผิดชัดชัดอยู่แล้ว ผู้พูดจึงไม่จำเป็นต้องพูดออกตัวเพื่อกันความเข้าใจผิดว่าจัดแฉ่งข่าวเพราะต้องสร้างพื้นที่ข่าวให้ตัวเอง

การเกริ่นนำเป็นองค์ประกอบที่ปรากฏในส่วนเปิดของปริเฉทการแฉ่งข่าวทั้งหมดที่ศึกษา อีกนัยหนึ่งคือปรากฏในทุกลักษณะเหตุการณ์ กล่าวได้ว่าการเกริ่นนำเป็นองค์ประกอบหลักในส่วนเปิดของปริเฉทการแฉ่งข่าว การเกริ่นนำมีหลายลักษณะ ทั้งการบอกที่มาของการแฉ่งข่าว การบอกจุดมุ่งหมายของการแฉ่งข่าว และการบอกหัวข้อหรือประเด็นของการแฉ่งข่าว ทั้งหมดล้วนช่วยนำผู้ฟังเข้าสู่เนื้อหาหลักที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้ฟัง นอกจากจะเป็นการทบทวนประเด็นอื้อฉาวที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ติดตามข่าวอยู่ก่อนได้ฟังอีกครั้งแล้ว ยังถือเป็นการให้ข้อมูลอย่างคร่าว ๆ แก่ผู้ที่ไม่เคยทราบเรื่องอื้อฉาวนั้นมาก่อน กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเกริ่นนำเป็นการพูดเพื่อนำผู้ฟังไปสู่ส่วนเนื้อหา และสร้างความเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามทิศทางที่ผู้แฉ่งข่าวคาดหวังให้เป็น การเกริ่นนำแบบแจกแจงประเด็นช่วยทำให้ผู้ฟังเห็นภาพรวมของเหตุการณ์ ตั้งแต่ที่มาของปัญหา สถานการณ์ปัจจุบัน และ

แนวทางแก้ไขของผู้แกลงข่าว ดังนั้นการเกริ่นนำจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของปริญญ์การแกลงข่าวอื้อฉาว

4.2 ส่วนเนื้อเรื่อง

ส่วนเนื้อเรื่อง คือ ส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแกลงข่าว เป็นส่วนหลักที่ผู้แกลงข่าวต้องการให้ผู้ฟังได้รับรู้ ส่วนเนื้อเรื่องในปริญญ์การแกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยรวมความทั้งเนื้อเรื่องที่เป็นรายละเอียดซึ่งผู้แกลงข่าวได้เตรียมไว้ก่อนการแกลงข่าว และเนื้อเรื่องที่ปรากฏในส่วนการตอบคำถามผู้สื่อข่าว เมื่อพิจารณาเนื้อเรื่องทั้ง 2 ส่วนดังกล่าวจะพบว่ามียุคประกอบดังนี้คือ 1) การชี้แจง 2) การแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษ 3) การสัญญา 4) การขอโอกาส 5) การขอให้เรื่องยุติ 6) การแสดงความคิดเห็น 7) การขอบคุณ องค์ประกอบเหล่านี้ไม่ได้ปรากฏเป็นลำดับเรียงต่อกันอย่างชัดเจน และไม่ได้ปรากฏทุกปริญญ์การแกลงข่าวอื้อฉาว ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงลักษณะการปรากฏองค์ประกอบอีกครั้งหลังจากได้เสนอผลการศึกษายุคประกอบแต่ละส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 การชี้แจง

การชี้แจงถือเป็นองค์ประกอบหลักของการสื่อสารในสถานการณ์วิกฤติและการกู้ภาพลักษณ์ (Claprede, 1927 อ้างถึงใน Heider,1944) Scott and Lyman (1968: 46) กล่าวว่า การชี้แจงเป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่ออธิบายพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ร้ายแรง (รวมถึงเลวร้าย) ที่ไม่คาดให้เกิดขึ้น และเห็นว่าการชี้แจงแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกับที่ Austin (1961) เสนอไว้คือ การแก้ตัวและการให้เหตุผล

1) การแก้ตัว (excuses) เป็นการชี้แจงแบบยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องไม่ดี ผิด หรือไม่เหมาะสม แต่ปฏิเสธที่จะรับผิดชอบทั้งหมด จึงหาทางกันตัวเองและพยายามทำให้ตัวเองพ้นออกจากสถานการณ์ความผิดนั้น

2) การให้เหตุผล (justification) เป็นการชี้แจงแบบยอมรับผิดชอบต่อเรื่องที่เกิดขึ้น และพยายามทำให้ผู้ฟังเชื่อตาม (โดยการปฏิเสธ) ว่าเรื่องนั้นไม่ได้ร้ายแรงดังที่มีการกล่าวหาทั้งหมด

การชี้แจงทั้งสองลักษณะแสดงให้เห็นความพยายามของผู้พูดที่จะอธิบายหรือทำให้ผู้ฟังเห็นภาพตัวเองในแบบที่ฟังปรารถนาตามความคิดคำนึงของคนในสังคม การชี้แจงจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องของการปฏิเสธ การลดระดับความผิด การยอมรับผิด(บางส่วน) การกล่าวโทษผู้อื่น รวมถึงการขอโทษ (Goffman,1967)

ผลการศึกษาปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยแสดงให้เห็นว่า การชี้แจงเป็นองค์ประกอบที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อบอกให้ผู้ฟังได้เห็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องเช่นไร เป็นจริงตามที่มีการรายงานข่าวหรือไม่ มีเหตุผลหรือข้อมูลใดเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดหรือไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว การชี้แจงในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การชี้แจงแบบยอมรับ การชี้แจงแบบปฏิเสธ และการชี้แจงแบบยอมรับบางส่วนปฏิเสธบางส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 การชี้แจงแบบยอมรับ

การชี้แจงแบบยอมรับ คือ การที่ผู้แถลงข่าวยอมรับว่าเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริงตามที่มีการรายงานข่าว การชี้แจงเช่นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับความผิดชัดเจนจนผู้แถลงข่าวไม่อาจปฏิเสธได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 19 “ในคลิปเป็นดิวงจริงค่ะ เป็นเรื่องจริง เราทั้งคู่ทะเลาะกัน”
(เหตุการณ์ที่ 10)

ตัวอย่างที่ 20 “ตอนนี้พี่พลอยของเรา ก็ได้มีการแต่งงานแล้ว แล้วก็ได้อุ้มท้องนะครับ อุ้มท้อง จริง ๆ ก็ถือเป็นน้องของฉอห์นแหละฮะ”
(เหตุการณ์ที่ 35)

ตัวอย่างที่ 21 “สำหรับข่าวที่เกิดขึ้นกับคุณแม่ของผมเมื่อสองสามวันที่ผ่านมา ก็อยากจะขอชี้แจงว่า เรื่องที่เกิดขึ้น เป็นคุณแม่ของผมจริง”
(เหตุการณ์ที่ 36)

อย่างไรก็ดีแม้ผู้แถลงข่าวจะชี้แจงแบบยอมรับ แต่ก็สามารถยกเหตุผลหรือข้อมูลมาประกอบการชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดได้ ในกรณีตัวอย่างที่ 19 หลังจากยอมรับแล้ว ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (ทำร้ายร่างกายรุ่นน้อง) ว่าเป็นเพราะขณะนั้นยังเป็นวัยรุ่น วุฒิภาวะในการตัดสินใจจึงมีน้อย ในตัวอย่างที่ 20 ผู้แถลงข่าวใช้วิธีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแบบที่มีมุมมองใหม่ว่า ครอบครัวยินดีกับเรื่องที่พี่สาวของตนตั้งครรภ์ (แม้ว่าจะเป็นการตั้งครรภ์ก่อนแต่งงาน) เพราะทำให้ชีวิตครอบครัวสมบูรณ์ ส่วนในตัวอย่างที่ 21 หลังจากยอมรับว่าผู้หญิงที่ฉ้อโกงผู้อื่นเป็นมารดาของตนแล้ว ผู้แถลงข่าวให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปว่า มารดากับบิดาแยก

ทางกัน และตนอยู่กับยาย ทำให้ไม่ได้พบมารดาเป็นประจำ จึงเพ่งทราบเรื่องดังกล่าว สรุปลงได้ว่าแม้จะปรากฏองค์ประกอบการชี้แจงแบบยอมรับ แต่ผู้แถลงข่าวก็ได้ใช้วิธีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วย

4.2.1.2 การชี้แจงแบบปฏิเสธ

การชี้แจงแบบปฏิเสธ คือ การที่ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นและมีการรายงานข่าวนั้นไม่ใช่ข้อเท็จจริง การชี้แจงเช่นนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีความเห็นใดตัดสินความจริงเท็จของเรื่องที่เกิดขึ้น ดังในตัวอย่างที่ 22 ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าการเขียนข้อความเชิงหยอกล้อในทวิตเตอร์ของตนนั้น ไม่มีเจตนาจะทำร้ายจิตใจผู้ประสพภัยสึนามิที่ประเทศญี่ปุ่น

ตัวอย่างที่ 22 “ที่ออกมาแถลงข่าววันนี้เพราะอยากจะมาเคลียร์ให้ชัดว่าเจตนาผมไม่ได้เป็นอย่างไรต่อว่าต่อขานกันในอินเทอร์เน็ต ผมก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจ และมีความเป็นคนไทย”

(เหตุการณ์ที่ 26)

ส่วนในตัวอย่างที่ 23 ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่ได้จัดแถลงข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ตนเอง แต่ต้องการสร้างความชอบธรรมให้ตนเองหลังจากที่มีการรายงานข่าวเรื่องความเจ้าชู้ พร้อมทั้งปฏิเสธว่า “ไม่เคยไปยุ่งกับนางเอกที่สื่อไปเขียนกัน”

ตัวอย่างที่ 23 “วันนี้ผมไม่ได้มาโปรโมตข่าว เรียกว่ามาเปลี่ยนแปลงโปรโมตมากกว่า เพราะเล่นข่าวผมถึงขนาดนี้ มันไม่แฟร์ที่ผมทำงานเสร็จแล้วจะต้องแบกทุกอย่างไว้โดนตำ ถูกเข้าใจผิด เห็นหน้าแม่แล้วพูดอะไรไม่ออก และผมก็ใช้ชีวิตในทางสายกลาง มีแฟนก็มีทีละคน ผมไม่เคยไปยุ่งกับนางเอกที่สื่อไปเขียนกัน”

(เหตุการณ์ที่ 10)

4.2.1.3 การชี้แจงแบบยอมรับบางส่วนและปฏิเสธบางส่วน

การชี้แจงแบบยอมรับบางส่วนและปฏิเสธบางส่วนคือการที่ผู้แถลงข่าวยอมรับว่าเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นมีทั้งส่วนที่เป็นจริงและส่วนที่ไม่เป็นจริง การชี้แจงแบบนี้จะเกิดในกรณีที่การรายงานข่าวเหตุการณ์อื้อฉาวนั้นมีทั้งส่วนที่ตรงกับข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง และส่วนที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 24 “ผมในฐานะที่เป็นผู้กำกับดูแลอาร์สยาม และดูแลน้องไบเตยโดยตรง วันนี้ก็อยากจะมาชี้แจง เพื่อให้คลายข้อสงสัย และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมด ในเรื่องของการรับงานนั้น ทางอาร์สยามก็ได้รับการว่าจ้างให้ไปแสดงจริงนะครับ...เพราะฉะนั้น ประเด็นแรก เรื่องของการจ้างงาน ก็ต้องยอมรับนะครับว่ามีการจ้างจริง

ในส่วนของค่าตัว ที่น้องไบเตยให้สัมภาษณ์ว่าห้าแสนบาท นั้น ทางค่ายเพลงขอชี้แจงนะครับว่า ณ ราคาของไบเตย ณ ปีนั้นนะครับ ในเรทราคาที่เราแสดงต่างประเทศนั้น เป็นราคาที่อยู่ในเรทราคาสองแสนบาท ห้าแสนบาทนั้นหมายรวมถึงค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเช่ารถ ค่าเช่ารถเช่าที่พาน้องไบเตยไปดูแลข้อปิ้งต่าง ๆ รวมทั้งเงินทิปที่เราเรียกว่าเป็นเงินพิเศษที่ได้รับจากการโชว์ คนที่อยู่ในงาน แต่ละคนก็จะมอบเงินพิเศษให้ ซึ่งรวมกันแล้ว มูลค่าก็ไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท ถือว่าเป็นค่าตัวที่สูงพอสมควรสำหรับงานนี้”

(เหตุการณ์ที่ 54)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวชี้แจงแบบยอมรับว่ามีการจ้างนักร้องในสังกัดให้ไปแสดงในงานที่ต่างประเทศและมีอดีตนายกรัฐมนตรีผู้กำลังลี้ภัยทางการเมืองร่วมงานอยู่ด้วยจริง อย่างไรก็ตามประเด็นเกี่ยวกับค่าจ้างที่มีการรายงานข่าวว่าเป็นจำนวนห้าแสนบาทนั้น ผู้แถลงข่าวขอปฏิเสธว่าไม่ใช่ข้อเท็จจริง และให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าค่าจ้างการไปแสดงงานที่ต่างประเทศคือสองแสนบาท แต่เมื่อรวมกับค่าเดินทางและค่าทิปแล้วทำให้มียอดเงินรวมถึงห้าแสนบาท

เมื่อพิจารณาลักษณะทางภาษาที่ใช้ในองค์ประกอบการชี้แจงแล้วจะพบว่าการชี้แจงของผู้แถลงข่าวสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1) การชี้แจงแบบที่ปรากฏคำกริยาแสดงวิจรรย์กรรม

การชี้แจงแบบปรากฏคำกริยาแสดงวิจรรย์กรรม เป็นการชี้แจงเพื่อแสดงเจตนาว่าถ้อยคำที่พูดเป็นไปเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน คำกริยาแสดงวิจรรย์กรรมการที่ผู้แถลงข่าวใช้ ได้แก่ ชี้แจง ยืนยัน พูด อธิบาย เล่า บอก นอกจากนี้ยังมีการใช้ประกอบกับคำว่า “ขอ” หรือ “ขอเรียน” “ออกมา” และ “อยากจะ” เปลี่ยนไปตามลีลา น้ำเสียง และความเป็นทางการ เช่น

- ขอ (เรียน) ชี้แจง (ว่า) แสดงความสุภาพและค่อนข้างเป็นทางการ
- ขอโอกาส, ขออนุญาต, ขออธิบาย (อย่างนี้ว่า) แสดงความสุภาพ ยกผู้ฟังว่าเป็นผู้ให้โอกาส
- ออกมาพูด (อย่างนี้), ขอเล่า, อยากจะบอก (ว่า) แสดงความเป็นกันเอง และไม่เป็นทางการ

บางครั้งผู้แถลงข่าวอาจจะใช้คำขยายต่อท้ายการชี้แจงว่าเป็นไปเพื่อ “ให้เข้าใจชัดเจนตรงกัน” “ให้ถูกต้องตรงกัน” เป็นต้น ถ้อยคำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้พูดพยายามนำเสนอว่าความรับรู้และความเข้าใจของผู้ฟังที่มีต่อเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะยังคลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงการชี้แจงว่า “คือจริง ๆ แล้ว เรื่องมันเป็นอย่างนี้” “เรื่องมันมีอยู่ว่า” “ประเด็นมันมีอยู่ว่า” เป็นต้น ต่อไปนี้คือตัวอย่างส่วนเนื้อหาที่เป็นการชี้แจงแบบที่ปรากฏคำกริยาแสดงวัจนกรรม

ตัวอย่างที่ 25 “ในมุมมองของข้าฯ ขอพูดสั้น ๆ ละครัน เพราะเรื่องโฉนดคราวที่แล้วคุณภุชงค์ก็อธิบายไปเยอะแล้ว ฉะนั้นข้าฯก็จะบอกว่าโฉนดนี้ก็ยังคงอยู่ที่ข้าฯเหมือนเดิม แล้วชื่อก็ยังเป็นชื่อของ มาช้า วัฒนพานิช อยู่ (ชี้ให้ดูในโฉนด) เป็นผู้ไถ่ถอน ไม่ได้มีชื่อของคุณภุชงค์”

(เหตุการณ์ที่ 24)

ตัวอย่างที่ 26 “ผมขอชี้แจงว่าเรื่องนี้มันเป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องที่มาจากบทประพันธ์ แต่เราก็มีการดัดแปลงขึ้นเพื่อให้มันเหมาะสมกับการเป็นละคร ผมว่ามันน่าจะเป็นเรื่องปกตินะ ผมขอบอกว่าเราตัดออกไปด้วยซ้ำเพราะบางฉากมันรุนแรงเกินไปเราก็ไม่เอา”

(เหตุการณ์ที่ 1)

ตัวอย่างที่ 27 “คือในส่วนตัวผม ตอนนี่ผมพูดได้นะครับ ต้องรอการพิสูจน์อย่างเดียวอะครับ คือ น่าจะเพิ่งเริ่มดำเนินการ คือตอนนี้ก็มาชี้แจงให้พี่ ๆ เข้าใจก่อน แล้วต่อไปก็ค่อยว่ากันอีกทีครับ”

(เหตุการณ์ที่ 18)

ตัวอย่างที่ 28 “ยืนยันผมไม่เคยทำร้ายร่างกายเขาจนถูกแจ้งความ และหลังมีข่าวผู้หญิงคนนี้ก็ไม่ได้ติดต่ออะไรผมมา เพราะผมไม่สามารถรับโทรศัพท์ได้ ผมอยู่ในความคุ้มครองของดีเอสไอ”

(เหตุการณ์ที่ 22)

2) การชี้แจงโดยการเล่าเรื่อง

การชี้แจงลักษณะนี้จะไม่มีคำกริยาแสดงวัจนกรรมบ่งไว้อย่างชัดเจน ผู้แถลงข่าวจะใช้วิธีการเล่าเรื่องหรือบรรยายเหตุการณ์เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพหรือรายละเอียดของเหตุการณ์ อาจมีการอธิบายหรือให้เหตุผลประกอบการกระทำ ดังตัวอย่างที่ 29 บิดาของผู้แถลงข่าว

ชี้แจงเหตุผลที่บุตรชายกับภรรยาของตนเกิดความขัดแย้งกันว่า ส่วนหนึ่งเป็นความผิดของตนที่ไม่ได้บอกเรื่องที่บุตรชายตัดสินใจย้ายออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่นให้ภรรยาทราบ และเล่ารายละเอียดว่าการย้ายออกไปเช่นนั้นเพื่อให้สะดวกในการเดินทางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการเรียนและการทำงาน

ตัวอย่างที่ 29 “ สิ่งทีกอล์ฟเขาไปอยู่ตรงจุดนั้นเนี่ย กอล์ฟเขามีเรื่องของการเรียนซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับตรงตึกของแกรมมี่ ซึ่งเป็นสถานที่ที่เขาต้องไปเรียน แล้วเนื่องจากเป็นตรงนั้นเนี่ย ด้วยเหตุผลของการเดินทางที่บ้านซึ่งเป็นระยะไกล ถ้าเขาจะต้องเรียนเช้าเนี่ย เขาจะต้องตื่นตั้งแต่ตีห้า กว่าจะมา กว่าจะฝาร์มมา แล้วการทำงานบางครั้งของงานเพลง ก็จะได้ตึก เราก็เป็นห่วงตั้งนั้นเมื่อกอล์ฟมาบอกกับคุณพ่อว่า อยากจะขอมายู่ตรงจุดใกล้ ๆ ตรงนี้ คุณพ่อก็เป็นคนพาเขามาเอง ในขณะเดียวกันเนี่ย คุณพ่อเองก็เข้าใจว่าเดี๋ยวจะไปบอกคุณแม่ แต่เนื่องจากว่า เดี่ยว คำว่าเดี๋ยวเนี่ย ก็ต้องเดินทางอีก ไม่ได้คิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากในแง่ของผู้ชายนะฮะ คือผู้ชายจะไม่ได้คิดอะไรตรงจุดนี้ ก็เลยไม่ได้ไปแจ้งให้คุณแม่ทราบก่อน ซึ่งทำให้เกิดความเสียใจเกิดขึ้น ในฐานะพ่อก็ต้องยอมรับว่าเป็นส่วนที่ ที่อาจจะทำไม่ถูกต้อง”

(เหตุการณ์ที่ 28)

ส่วนในตัวอย่างที่ 30 ผู้แกลงข่าวได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่ทำให้ตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดว่า สภาพแวดล้อมของการทำงานทำให้ได้ใกล้ชิดเรื่องยาเสพติดมาตลอด แต่ไม่เคยได้ใช้ยาเสพติด จนกระทั่งมีเหตุการณ์ที่ทำให้จิตใจยำแย่คือบิดาเสียชีวิตจึงได้ใช้ยาเสพติด อย่างไรก็ตามก็ตีการใช้ยาเสพติดนั้นไม่เกี่ยวข้องกับข้อหาค้ายาเสพติดตามที่มียารายงานข่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบบริหาร

ตัวอย่างที่ 30 “ผมรู้จักได้เห็นยาเสพติดแต่ไม่ได้เสพนะมาตั้งแต่เริ่มเล่นดนตรีแล้ว ผมเห็นคนใช้ยาเสพติดมาทุกชนิด เราจะคลุกคลีประจำทั้งก่อนขึ้นเวทีและหลังลงเวทีหรืออะไรก็ตาม จะมีคนมาถามว่าผู้หญิงไหม ยาไหม หรืออะไรที่ต้องโดนจับ เขาจะถามเกี่ยวกับพวกนอกกฎหมายหมดเลย ซึ่งทุกคนในวงจะโดนถามแบบนี้หมด และผมก็เห็นพวกนี้มาตลอดแต่ไม่ได้แตะ จนตอนที่พ่อเสียมันไม่รู้จะทำอะไรจริง ๆ เรากลุ่มเรื่องพ่อ ตอนนั้นทุกอย่างอะไรที่ทำได้ก็ทำ เราก็เลยเอามันเข้ามา อย่างที่บอกมันเป็นสิ่งที่ลงมาจากเวทีทุกครั้ง มันจะมีคนมาอยู่รอบข้าง ตอนนั้นผมเดินไปหลังเวทีแล้วถามว่ามีอะไรมาไหมแค่นั้น ซึ่งสถานที่มันหาของแบบนี้ได้ไม่ยากนัก ผมก็ไม่ได้จำแนกว่ามีอะไรที่ใช้บ้าง คือมีอะไรก็เอามา ผมไม่ไหวแล้ว แต่ผมไม่ได้เป็นผู้ค้ายาแน่นอน”

(เหตุการณ์ที่ 17)

จากตัวอย่างที่ 29 และ 30 จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวได้ชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นโดยการบอกเล่ารายละเอียดของเหตุการณ์เฉพาะส่วนที่ตนเห็นว่าจำเป็นและสามารถสนับสนุนจุดมุ่งหมายการพูดของตนได้ ในตัวอย่างที่ 29 ผู้แถลงข่าวใช้การชี้แจงแบบเล่าเรื่องเพื่อช่วยสนับสนุนว่าบุตรชายมีเหตุผลในการกระทำ (หลังจากที่บุตรชายได้ยอมรับว่าการกระทำดังกล่าวทำให้มารดาเสียใจ) และตนเองลืมนอกให้ภรรยาทราบ จึงเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันในครอบครัว ส่วนตัวอย่างที่ 30 ผู้แถลงข่าวเล่าประสบการณ์ส่วนตัวแบบให้รายละเอียดที่ไม่เคยเปิดเผยมาก่อนว่าที่ผ่านมามีโอกาสเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดหลายรูปแบบแต่ก็ปฏิเสธมาตลอด เพื่อใช้สนับสนุนคำชี้แจงว่าไม่ได้เป็นผู้ค้ายาเสพติด

องค์ประกอบส่วนนี้สามารถปรากฏในส่วนเนื้อหาของปริจเฉทการแถลงข่าวได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา เนื่องจากผู้แถลงข่าวสามารถควบคุมและกำหนดได้ว่าจะพูดสั้นหรือยาวเพียงใด ดังนั้นจึงสามารถเลือกชี้แจงด้วยการเล่าเรื่อง และให้รายละเอียดของเรื่องที่เล่าตามที่เห็นว่า จะเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง เช่น ข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลในครอบครัวที่ไม่เคยมีใครรับรู้มาก่อน เพื่อใช้สนับสนุนการให้เหตุผลของการกระทำ หรือใช้หักล้างข้อกล่าวหา โดยที่ผู้ฟังก็ไม่อาจพิสูจน์ทราบความจริงเท็จของข้อมูลในลักษณะเรื่องเล่านี้ได้

4.2.2 การแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษ

การแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้แถลงข่าวรู้สึกสำนึกผิดหลังจากที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับเกิดเหตุการณ์ความผิดแบบใดแบบหนึ่ง และทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดต้องชุ่นเคืองใจ ผู้แถลงข่าวมักแสดงความรู้สึกเสียใจและกล่าวคำแสดงวิงนกรรมกรขอโทษได้แก่ “ขอโทษ” “ขออภัย” “กราบขอโทษ” “กราบขออภัย” รวมไปถึง “กราบขอขมา” ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้แถลงข่าวกับผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์อื้อฉาวนั้น รวมถึงท่วงทำนองในการสื่อสารที่ผู้แถลงข่าวเลือกใช้ว่าต้องการให้เป็นทางการมากน้อยเพียงใด บางครั้งการขอโทษผู้เกี่ยวข้องจะระบุชื่อไว้ชัดเจน เช่นกรณีที่เป็นกรขอโทษบุคคลในวงการบันเทิงหรือบุคคลสาธารณะ แต่บางครั้งผู้แถลงข่าวก็ไม่ได้ระบุชื่อผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน หากเป็นกรณีของการขอโทษกลุ่มผู้สนับสนุนและติดตามผลงาน

ในตัวอย่างที่ 31 ผู้แถลงข่าวกล่าวแสดงความรู้สึกเสียใจที่เขียนข้อความไม่สุภาพและไม่เหมาะสมในไฮไฟฟ์ของตนพาดพิงนักแสดงชื่อ “แพม” และได้กล่าวขอโทษที่กระทำการเช่นนั้น ส่วนในตัวอย่างที่ 32 ผู้แถลงข่าวแสดงความรู้สึกเสียใจและกล่าวขอโทษว่า “กราบขอโทษ” และ “กราบขอขมา” ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์อื้อฉาวคือนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ในขณะที่ตัวอย่างที่ 33 ผู้แถลง

ข่าวกล่าวขอโทษกลุ่มผู้สนับสนุนผลงานว่า “กราบขออภัย” จากนั้นก็กล่าวอีกครั้งว่า “ขออภัย” และกล่าวขอโทษผู้ได้รับรู้เรื่องราวว่า “กราบขออภัย”

ตัวอย่างที่ 31 “พลอยเสียใจมาก ๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนอื่นเลยก็ต้อง ขอโทษแพม และทางคุณแม่ของแพมด้วย และก็ครอบครัวของแพมนะคะ ไม่ทราบว่ายู่ตรงไหนเหมือนกัน แต่ก็ ขอโทษจริง ๆ ที่ พลอย ได้ใช้คำไม่สุภาพพูดพาดพิงถึง แพม ลงในไฮไฟฟ์ของ พลอย ซึ่งพอเกิดเหตุการณ์เรื่องนี้ ก็ทำให้เกิดความเสียใจในครอบครัว แพม รวมถึงมีความเสียหายกับครอบครัวข้างมากมาเลยคะ เป็นความผิดของ พลอย เอง ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่ พลอย เสียใจมาก ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 8)

ตัวอย่างที่ 32 “กระผม และครอบครัวต้อง กราบขอโทษท่านนายกรัฐมนตรี ผ่านทางท่านสื่อมวลชน และถ้า ท่านนายกรัฐมนตรี จะให้โอกาส ผมก็ยินดีที่จะพาลูกชายไป กราบขอขมา ใน การที่ได้ใช้ถ้อยคำที่รุนแรง”

(เหตุการณ์ที่ 14)

ตัวอย่างที่ 33 “จากเหตุการณ์นี้ ก็ ผมกราบขออภัยจริง ๆ สำหรับน้อง ๆ ทุกคนที่บางคนก็อาจจะนั่งฟังด้วยความรู้สึกที่อาจจะเกรงใจผม แล้วไม่กล้าลุก หรืออะไรก็แล้วแต่ ก็เป็นเหตุผลของแต่ละคน บางคนก็อาจจะรู้สึกอึดอัด หรือว่าไม่คาดคิดว่าจะได้ยินข้อมูลของธุรกิจ ซึ่งอันนี้ผม ๆ ๆ ต้อง ขออภัยจริง ๆ ซึ่งอันนี้เป็น เป็นอาจจะเป็นความรอบคอบน้อยไปนิดของผม ก็คงจะเป็นประสบการณ์ให้ผมว่า ถ้าผมมีการ เอ่อ เลาถึงธุรกิจครั้งต่อไป ผมจะมีความชัดเจนยิ่งกว่านี้ อาจจะแยกออกเป็นคนละวัน หรืออะไรก็ตามที นะฮะ ก็ กราบขออภัยทุกคน”

(เหตุการณ์ที่ 42)

4.2.3 การสัญญา

การสัญญาในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวคือการรับปากว่าจะไม่ทำให้เกิดเหตุการณ์อื้อฉาวหรือเรื่องราวที่ทำให้เกิดความขุ่นเคืองใจขึ้นอีกในอนาคต การสัญญาโดยปกติประกอบด้วยถ้อยคำ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการสัญญากับส่วนที่เป็นเนื้อหาของการสัญญา ส่วนที่เป็นการสัญญาคือ ผู้แถลงข่าวกล่าวคำแสดงวัจนกรรมการสัญญาว่า “สัญญา” หรือ “ขอสัญญา” ออกมาอย่างชัดเจน ส่วนเนื้อหาของการสัญญาคือ ส่วนที่ผู้แถลงข่าวบอกว่า “จะทำ” หรือ “จะไม่ทำ” สิ่งใดในอนาคต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 34 “สำหรับพลอยนี่คือ เราก็เจอเรื่องแย ๆ อยู่ทุกวันนะคะ บางคนอาจจะเจอปีหนึ่งเจอเรื่องแย ๆ สักครึ่งสองครึ่ง หรือห้าปีครึ่งหนึ่ง แต่พลอยเจอเกือบทุกวัน ก็ ความอดทนของพลอยก็มีขีดจำกัดเหมือนกัน แต่พลอยก็สัญญาคะ พลอยจะมีความอดทนให้มากกว่านี้ จะพยายามระมัดระวังให้มากกว่านี้ ทุก ๆ เรื่อง”

(เหตุการณ์ที่ 39)

เหตุการณ์นี้อธิบายในตัวอย่างข้างต้นเกิดขึ้นเนื่องจากผู้แถลงข่าวเขียนข้อความผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้คำไม่สุภาพต่อว่าผู้เกี่ยวข้องกับการว่าจ้างงาน ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์การกระทำดังกล่าว หลังจากผู้แถลงข่าวแสดงความรู้สึกเสียใจและขอโทษต่อเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว ได้สัญญาว่า “จะมีความอดทนให้มากกว่านี้” และ “จะพยายามระมัดระวังให้มากกว่านี้” จะเห็นว่าก่อนสัญญาผู้แถลงข่าวกล่าวว่าชีวิตของตนประสบเหตุการณ์ไม่ได้อยู่บ่อยครั้ง ทำให้บางครั้งการควบคุมตัวเองให้อดทนต่อสิ่งไม่ดีอยู่เหนือวิสัยที่จะควบคุมได้ แต่ผู้แถลงข่าวก็ขอสัญญาว่าจะพยายามไม่ให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้นอีก ส่วนในตัวอย่าง 35 ผู้แถลงข่าวสัญญาโดยมีเนื้อหาว่าจะไม่ให้ละครที่ตนเป็นผู้อำนวยการสร้างและกำลังออกอากาศอยู่ทางโทรทัศน์ในขณะนั้นมีฉากการทะเลาะตบตีกันของตัวละครขณะสวมใส่เครื่องแบบพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินอีก ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามข้อเรียกร้องของคู่กรณีคือ สหภาพฯ การบินไทย

ตัวอย่างที่ 35 “หลังจากนี้ ผมและทีมงานขอสัญญาว่าจะไม่มีภาพตบตีกันในเครื่องแบบหลุดออกมาอีก”

(เหตุการณ์ที่ 1)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ในตัวอย่างที่ 36-38 เป็นการสัญญาแบบที่ผู้แถลงข่าวไม่ได้กล่าวถ้อยคำแสดงวัจนกรรมการสัญญาว่า “สัญญา” หรือ “ขอสัญญา” แต่ใช้ถ้อยคำที่แสดงการสัญญาแบบอื่น เช่น “จะไม่...อีก” และ “ต่อไปนี้จะ” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีมูลบทว่าเคยเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น แล้วผู้พูดผูกมัดตัวเองว่าจะแก้ไขไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้นอีก

ตัวอย่างที่ 36 “ผมยอมรับว่าสิ่งที่ผมทำไปและสิ่งที่มันเกิดขึ้น ในเรื่องของงานผมก็ขอโอกาสจากทุกคน และผมจะขอกลับไปขอโอกาสจากเฮีย ให้ผมได้ทำงานในสิ่งที่ผมรักต่อไป เพราะว่าผมเป็นเสาหลักของครอบครัว ผมต้องเลี้ยงดูทุก ๆ คน แล้วต่อไปผมก็จะไม่ทำให้ใครผิดหวัง อีกครั้ง”

(เหตุการณ์ที่ 18)

ตัวอย่างที่ 37 “คุณก็ไม่เคยสร้างภาพและไม่เคยบอกใครว่าคุณเป็นคนดีหรือว่า ใส่ชื่ออะไร ไม่เคยทำแบบนั้นอะคะ สุดท้ายก็แล้วแต่ว่าคนจะมองว่าเราเป็นยังไง แต่เราก็มั่นใจว่า ต่อไปนี่คือ เราจะตั้งใจทำตัวให้ดีขึ้น ประคับประคองชีวิตให้ดีขึ้น คิดอย่างรอบคอบมากขึ้น”
(เหตุการณ์ที่ 9)

ตัวอย่างที่ 38 “ผู้ใหญ่ทางเอ็กแซ็กท์นี่ สำหรับใครที่ทำงานกับ*อีปซี*ก็รู้อยู่แล้ว บางทีผมก็ชี้หิ้ง แล้วก็เหมือนเยอะอะ แบบแฟน อะไรเงี้ย ก็ต้องขอโทษด้วย ต่อไปก็จะไม่มีการ ก้าวก้าวกันอีกแล้ว”
(เหตุการณ์ที่ 9)

4.2.4 การขอโอกาส

การขอโอกาสในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวเป็นการขอให้ผู้ที่รับรู้หรือผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ให้โอกาสได้แก้ไขปรับปรุงตัว ผู้แถลงข่าวจะกล่าวว่า “ขอโอกาส” หรือขอให้ “ให้โอกาส” โอกาสในที่นี้หมายถึงช่วงเวลาในอนาคตที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์อันก่อความชุ่นเคืองใจอีก การขอโอกาสมีทั้งแบบที่ผู้แถลงข่าวขอโอกาสให้ตัวเองและผู้แถลงข่าวขอโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารบริษัทต้นสังกัดของศิลปินขอโอกาสให้ศิลปิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 39 ผู้แถลงข่าว “ขอโอกาส” จากสื่อมวลชน ผู้สนับสนุนผลงาน และกล่าวซ้ำอีกครั้งว่าขอโอกาสจาก “ทุกคน” ที่รับรู้ข่าวอื้อฉาวที่เกิดขึ้น ท้ายที่สุดผู้แถลงข่าวกล่าวว่าจะ “ขอโอกาส” จากผู้บริหารบริษัทต้นสังกัดคือ “เฮีย” ผู้มีส่วนตัดสินใจเรื่องการทำงานในวงการบันเทิง

ตัวอย่างที่ 39 “อย่างต่อมา ผมไม่มีอะไรจะพูด นอกจากผมขอโอกาสที่ ๆ สื่อมวลชนทุกท่าน แฟน ๆ ของ*พีลิม*ทุกคน สำหรับความรักที่มีให้ผม ผมขอขอบคุณ เฮียกับช่อ บริษัท พี ๆ ทีมงานทุกคน แล้วก็ทางพีพจน์ ทางทุก ๆ คนที่ออกมารับรู้ในเรื่องของผม แต่วันนี้ สิ่งที่ผมต้องทำ ผมยอมรับว่าสิ่งที่ผมทำไปและสิ่งที่มันเกิดขึ้น ในเรื่องของงาน ผมก็ขอโอกาสจากทุกคน และผมจะขอกลับไปขอโอกาสจากเฮีย ให้ผมได้ทำงานในสิ่งที่ผมรักต่อไป เพราะว่าผมเป็นเสาหลักของครอบครัว ผมต้องเลี้ยงดูทุก ๆ คน แล้วต่อไปผมก็จะไม่ทำให้ใครผิดหวังอีกครับ”

(เหตุการณ์ที่ 20)

ส่วนในตัวอย่างที่ 40 ผู้แกลงข่าวแสดงความหวังว่าทุกคนจะให้โอกาสและ “ให้โอกาส” เนื่องจากตนเองกลัวยอมรับความจริง เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 41 ผู้แกลงข่าวหวังว่าสังคมจะให้โอกาสและให้โอกาสศิลปินในสังกัดบริษัทของตน เมื่อถึงวันที่ศิลปินได้เรียนรู้และพร้อมจะกลับมาทำงานอีกครั้งหลังจากขอลาพักจากการทำงานชั่วคราวเนื่องจากเกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติด

ตัวอย่างที่ 40 “อยากขอโทษนะคะ อยากบอกว่า โอคเคิดิวเสียใจมาก ๆ กับสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วก็คงไม่ทำมันอีกแล้วอะค่ะพี่ แล้วก็สำนึกผิดมาก ๆ แล้วก็ขอให้ทุกคนให้อภัย ให้โอกาส เพราะอย่างน้อยเราก็ก้าวที่จะยอมรับความจริง เนอะ แบบกล้าสู้กับสิ่งที่เราทำ ขอให้ทุกคนให้อภัย เพราะตอนนี้เราก็ก้าวเริ่มต้นใหม่แล้ว แล้วเราก็ก้าวดีกว่าเดิมมากเลย”

(เหตุการณ์ที่ 11)

ตัวอย่างที่ 41 “พวกเราเนี่ย เข้าใจ เข้าใจแล้วก็ ยังหวังต่อไปว่า ยังอยากจะหวังว่าคงจะให้โอกาสกับน้อง เมื่อถึงวันเวลาที่มีความเหมาะสม วันที่น้องเขาได้เรียนรู้แล้ว แล้วเขาพร้อมที่จะกลับมา มีส่วนในการที่รับผิดชอบตัวเอง ก็รับผิดชอบสังคมได้”

(เหตุการณ์ที่ 51)

4.2.5 การขอให้เรื่องยุติ

การขอให้เรื่องยุติในปริจเฉทการแกลงข่าวอื้อฉาวเป็นส่วนที่ผู้แกลงข่าวขอให้สื่อมวลชนหรือผู้ที่รับรู้เรื่องราวหยุดเผยแพร่ กล่าวถึง วิพากษ์วิจารณ์ หรือสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจากตนและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องดังกล่าวยุติ โดยทั่วไปมักปรากฏถ้อยคำที่แสดงความปรารถนาให้เรื่องยุติว่า “อยากให้” เรื่องที่เกิดขึ้นจบลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 42 “เรารู้สึกว่าวันนี้ก็คงจะจบแล้ว และอยากให้ทุกอย่างจบแค่นี้ดีกว่า อย่าให้มันมีอะไรซัดทอดต่อไป”

(เหตุการณ์ที่ 24)

ตัวอย่างที่ 43 “ช่าก็อยากบอกว่า คุณกฤษณ์เสียหายมากมายเกินไปแล้ว ก็อยากจะขอรับรองว่ายุติเรื่องนี้กันเถอะค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 24)

ตัวอย่างที่ 44 “ก็เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถือเป็นมรสุมครั้งยิ่งใหญ่ของชีวิต ก็เป็นเรื่องที่ผ่านมานานแล้ว และ ตูนเองก็ มันมีผลกระทบหลาย ๆ หลาย ๆ ด้าน กระทบหลาย ๆ คนอะคะ ก็เลยทำให้ ตูน อาจจะทำให้ ตูน พุดอะไรมาไม่ได้ เพราะว่าพุดไปก็เป็นการต่อความยาวสาวความยืด ไม่จบไม่สิ้นกัน อะไรเงี้ยคะ ก็อยากให้เรื่องมันจบ มันผ่านไปได้”

(เหตุการณ์ที่ 9)

4.2.6 การแสดงความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวเป็นส่วนที่ผู้แถลงข่าวนำเสนอ มุมมองหรือความคิดเห็นต่อเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้น เนื้อหาลักษณะนี้มักจะปรากฏในปริจเฉทการแถลงข่าวที่ผู้แถลงข่าวเป็นผู้บริหารบริษัทต้นสังกัดของศิลปินที่มีข่าวอื้อฉาว ผู้แถลงข่าวจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นโดยใช้ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าเป็นทัศนะเฉพาะของตน เช่น “จากมุมมองของเรา” “ตามความเห็นของผม” หรือ “ส่วนตัวคิดว่า” “น่าจะ” เพื่อนำเสนอมุมมองอีกแบบหนึ่ง อันเป็นมุมมองที่จะช่วยลดภาพด้านลบที่เกิดขึ้นกับศิลปินในสังกัดของตน

ในตัวอย่างที่ 45 เป็นเหตุการณ์อื้อฉาวกรณีที่กระทรวงวัฒนธรรมเรียกร้องให้นักร้องหญิงกลุ่มหนึ่งแสดงความรับผิดชอบหลังเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าแต่งกายไม่เหมาะสมขึ้นแสดงคอนเสิร์ตบนเวทีกลางแจ้งในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่ถนนข้าวสาร ทั้งที่ก่อนหน้านี้หน้านักกร้องกลุ่มนี้ได้เป็นทูตวัฒนธรรมรณรงค์เรื่องการแต่งชุดไทยประจำเทศกาลสงกรานต์ ผู้บริหารบริษัทที่นักกร้องสังกัดอยู่ได้ชี้แจงว่า หน้าทีของนักกร้องมีเพียงรณรงค์เรื่องการร่วมประเพณีสงกรานต์เท่านั้น และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่า แม้นักกร้องจะมีแนวทางการแต่งกายแบบหนึ่ง แต่ก็ไม่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ขัดกับประเพณีสงกรานต์ ในทางกลับกันประเด็นดังกล่าวน่าจะประสานรวมกันได้ กล่าวคือ การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย

ตัวอย่างที่ 45 “ต้องขอพูดก่อนว่า เกิร์ลลี่เบอร์รี่ ไม่ได้เป็นสปอนเซอร์ให้ร่วมมาแต่งชุดไทยนะครับ เป็นเพียงผู้เข้าไปร่วมรณรงค์ให้มีการเล่นสงกรานต์ในปีนี้อย่างถูกต้อง ซึ่งคิดว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนที่จะมีสิทธิ์เข้าไปมีส่วนร่วมได้ ฉะนั้นจากมุมมองของเราจึงมีความรู้สึกที่ ไม่น่าจะเป็นสิ่งที่ เอ่อ ขัดแย้งกัน แต่น่าจะเป็นประเด็นที่ น่าจะจูนกัน เราน่าจะชวนกันมาคุยกันมากกว่า ว่าเรากำลังปฏิเสธสิ่งที่มีมันเป็นอยู่จริงในสังคมหรือเปล่า เรากำลังกีดกัน หรือว่ากันแต่ก็ออกไปจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยหรือเปล่า”

(เหตุการณ์ที่ 3)

ในตัวอย่างที่ 46 ผู้แกลงข่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวของนักร้องในสังกัดบริษัทของตนกับนักแสดงหญิง กรณีการสืบหาความจริงว่านักร้องคนดังกล่าวเป็นบิดาของเด็กที่ถือกำเนิดจากนักแสดงหญิงหรือไม่ โดยกล่าวว่ากรณีดังกล่าวเป็น “เรื่องส่วนบุคคล” อย่างไรก็ตามผู้แกลงข่าวก็แสดงความเห็นใจและแสดงความคิดเห็นว่าเรื่องนี้จะมีทางออกหากทั้งสองคนพูดความจริง

ตัวอย่างที่ 46 “ส่วนตัวก็อยากจะเรียนว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นเรื่องส่วนตัวของคุณพิลล์มและคุณแอนนี่นะครับ และสำหรับผมมองว่าเรื่องนี้คงไม่ยาว ก็ต้องเรียนตามตรงว่าเรื่องมาถึงวันนี้ก็น่าเห็นใจทั้งสองฝ่าย ฉะนั้นผมคิดว่ามันมีทางออก อยู่ที่ทั้งสองคนจะมีความบริสุทธิ์ใจ มีความจริงใจเข้ามาหรือเปล่า”

(เหตุการณ์ที่ 16)

ผู้แกลงข่าวในตัวอย่างที่ 47 ก็ได้แสดงความคิดเห็นทำนองเห็นใจนักแสดงหญิงในสังกัดบริษัทของตนเช่นเดียวกับผู้แกลงข่าวในตัวอย่างที่ 46 หลังจากทีบิดาได้แกลงข่าวยอมรับว่านักแสดงคนดังกล่าวทดลองเสพยาไอซ์จริงดังที่มีผู้นำภาพขณะเสพยาไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์

ตัวอย่างที่ 47 “เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจนะครับ ทางเราก็รู้สึกเห็นใจกับทางครอบครัวของน้องปิ่นปิ่นมากครับ ในเบื้องต้น ก็ถือว่า รับรู้ด้วยความตกใจ แต่สนับสนุนนะครับ สนับสนุนในสิ่งที่ทางครอบครัวของน้องปิ่นปิ่นตัดสินใจออกมาอย่างนี้ครับ สภาพจิตใจของน้องเองขณะนี้ ผมว่าก็ค่อนข้าง ค่อนข้างแย่มาก ต้องการได้รับการ เขาเรียกว่า เราน่าจะกลายเป็นว่าเห็นใจน้องเขามากกว่าแล้วละครับ”

(เหตุการณ์ที่ 40)

4.2.7 การขอบคุณ

การขอบคุณที่ปรากฏในส่วนเนื้อเรื่องต่างจากการขอบคุณในส่วนเปิด กล่าวคือผู้แกลงข่าวไม่ได้ขอบคุณสื่อมวลชนที่มาร่วมฟังการแกลงข่าวตามลักษณะของการกล่าวปิด แต่เป็นการกล่าวขอบคุณกลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน ถือเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ผู้แกลงข่าวตั้งใจกล่าวถึง เช่น

ตัวอย่างที่ 48 “ขอบคุณแฟนคลับทุก ๆ คนที่คอยเป็นกำลังใจให้ นับจากนี้**กบ**พยายามใช้ชีวิต ทำทางเดินของ**กบ**ให้ดีที่สุด **กบ**ขอขอบคุณมาก ๆ ที่ทุกคนพยายามทำสิ่งดี ๆ มอบให้**กบ**”

(เหตุการณ์ที่ 6)

ตัวอย่างที่ 49 “จริง ๆ แล้วตลอดเวลาที่ผ่านมา ช่วงที่มีข่าวมา มีข่าวคนให้กำลังใจผมเยอะมาก ผมก็ขอบคุณทุกคนมาก ๆ ทุกกำลังใจนี้มีค่ากับผมมากจริง ๆ เอ้อ **ขอบคุณ**มาก ๆ จริง ๆ ผมไม่รู้จะพูดยังไง ผมก็ มีทั้งคนส่งข้อความมาและคนที่โทรมาถาม รวมถึงให้กำลังใจตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ **ผมก็ขอบคุณ** **ขอบคุณ** มาก ๆ เลยครับ”

(เหตุการณ์ที่ 55)

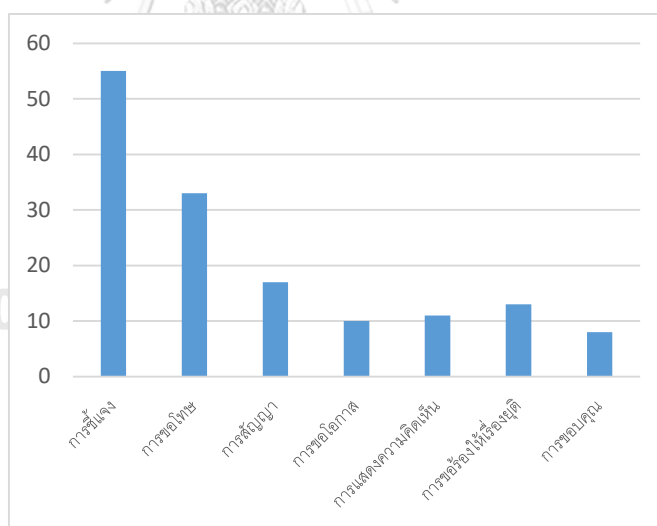
จากการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวที่ศึกษาทั้งหมดในครั้ง
นี้ พบรายละเอียดส่วนเนื้อเรื่องปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 องค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

เหตุการณ์	ส่วนเนื้อเรื่อง						
	การชี้แจง	การขอโทษ	การสัญญา	การขอโอกาส	การแสดงความคิดเห็น	การขอให้เรื่องยุติ	การขอบคุณ
1	✓	✓			✓		
2	✓	✓				✓	
3	✓	✓			✓		
4	✓	✓				✓	✓
5	✓	✓			✓		
6	✓	✓					✓
7	✓						
8	✓	✓	✓			✓	
9	✓	✓	✓	✓		✓	
10	✓					✓	
11	✓	✓	✓	✓			
12	✓	✓			✓		
13	✓	✓	✓				
14	✓	✓	✓	✓			✓
15	✓	✓	✓	✓			

เหตุการณ์	ส่วนเนื้อเรื่อง						
	การชี้แจง	การขอโทษ	การสัญญา	การขอโอกาส	การแสดงความคิดเห็น	การขอให้เรื่องยุติ	การขอบคุณ
16	✓	✓	✓		✓		✓
17	✓	✓	✓	✓			
18	✓	✓					
19	✓				✓		
20	✓	✓	✓	✓		✓	✓
21	✓				✓		
22	✓				✓		
23	✓					✓	
24	✓					✓	
25	✓	✓				✓	
26	✓	✓		✓			
27	✓	✓					
28	✓	✓	✓				
29	✓	✓				✓	
30	✓					✓	✓
31	✓	✓	✓	✓			
32	✓	✓					
33	✓	✓	✓				
34	✓				✓		
35	✓				✓		
36	✓						
37	✓				✓		
38	✓						
39	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
40	✓	✓					
41	✓				✓		
42	✓	✓	✓				✓
43	✓				✓		
44	✓	✓	✓				
45	✓						
46	✓	✓					✓

เหตุการณ์	ส่วนเนื้อเรื่อง						
	การชี้แจง	การขอโทษ	การสัญญา	การขอโอกาส	การแสดงความคิดเห็น	การขอให้เรื่องยุติ	การขอบคุณ
47	✓	✓			✓		
48	✓					✓	
49	✓	✓	✓	✓			
50	✓	✓					
51	✓			✓	✓		
52	✓	✓					
53	✓					✓	
54	✓	✓	✓				
55	✓	✓	✓				✓
จำนวน ปริฉะ ที่ปรากฏ	55	33	17	10	11	13	8

แผนภูมิที่ 2 องค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องที่ปรากฏในปริฉะการแถลงข่าวอื้อฉาว 55 ปริฉะ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวจะพบความสัมพันธ์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 องค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว

	เรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร และไม่มี การร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่เป็นปัญหาภายในครอบครัวของผู้แถลงข่าว	เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย
การชี้แจง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การแสดงความรู้สึกเสียใจและขอโทษ	✓	✓	✓	-	-	✓
การสัญญา	✓	✓	✓	-	-	✓
การขอโอกาส	✓	✓	✓	✓	-	✓
การขอให้เรื่องยุติ	✓	✓	✓	✓	✓	-
การการแสดงความความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓	-
การขอขอบคุณ	✓	✓	✓	-	-	-

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การชี้แจงเป็นองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในทุกบริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทย และทุกประเภทของลักษณะเหตุการณ์ ดังได้กล่าวในหัวข้อ 4.1 ส่วนเปิดแล้วว่าองค์ประกอบหนึ่งของส่วนเปิดคือการเกริ่นนำนั้นมีลักษณะของการบอกจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวซึ่งส่วนมากจะกล่าวว่าเพื่อชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้น การกล่าวเช่นนั้นเป็นไปตามข้อตกลงหรือการรับรู้ร่วมกันของการสื่อสารประเภทนี้ กล่าวคือ เมื่อกล่าวถึงการแถลงข่าวโดยทั่วไปใจความหลักที่ทุกคนจะนึกถึงก็คือการชี้แจงหรืออธิบายเรื่องราว ดังนั้นองค์ประกอบหลักในส่วนเนื้อเรื่องของบริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวจึงเป็นการชี้แจง ผู้แถลงข่าวจะเป็นผู้เริ่มพูดก่อนเพื่อชี้แจงเหตุการณ์ให้ผู้ฟังได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น ทั้งการชี้แจงแบบยอมรับ การชี้แจงแบบปฏิเสธ และการชี้แจงแบบยอมรับบางส่วนและปฏิเสธบางส่วน เมื่อเลือกชี้แจงแบบใดแบบหนึ่งแล้วผู้แถลงข่าวจะสามารถนำเสนอข้อมูลหรือยกเหตุผลประกอบการชี้แจงเพื่อทำให้ความผิดจากการยอมรับว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวนั้นฟังดูเบาลง และทำให้ความน่าเชื่อถือของการปฏิเสธสมเหตุสมผลมากขึ้น

นอกจากนี้ในขั้นตอนการตอบคำถามผู้สื่อข่าว ผู้แถลงข่าวก็ยังสามารถนำเสนอเรื่องราวในลักษณะของการชี้แจงแบบต่าง ๆ ได้อีกครั้งหากเห็นว่าผู้สื่อข่าวยังไม่คล้อยตามเนื้อหาที่ตัวเองได้พูดไปก่อนหน้านี้ การชี้แจงของบุคคลในวงการบินไทยในบริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวเป็นส่วนที่ต้องทำหน้าที่นำเสนอหรือให้ภาพด้านดี ดังนั้นการชี้แจงโดยใช้วิธีการเล่าเรื่องจึงปรากฏให้เห็นเป็น

จำนวนมาก เพราะการชี้แจงแบบนี้เอื้อให้ผู้พูดได้เลือกนำเสนอเรื่องราวด้านดีที่เคยเกิดขึ้นแต่ไม่มีใครได้รับรู้อย่างละเอียด ขณะเดียวกันก็ไม่มีใครตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ เนื่องจากเรื่องเล่านี้เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เล่าเพียงคนเดียว

แม้การชี้แจงจะเป็นองค์ประกอบหลักในปริญญะการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย แต่ลำดับการเกิดก็ไม่ได้ปรากฏเป็นลำดับแรกของส่วนเนื้อเรื่องเสมอ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนเนื้อเรื่องอาจเริ่มต้นด้วยการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษก่อน ดังตัวอย่างที่ 50 ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษ “เฮียฮ้อ” ประธานบริหารบริษัทต้นสังกัดของผู้แถลงข่าวก่อน หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ประธานบริหารบริษัทไม่พอใจที่ผู้แถลงข่าวให้สัมภาษณ์ว่าอาจจะไม่ต่อสัญญากับบริษัท หลังจากสัญญาฉบับปัจจุบันสิ้นสุด และมีบริษัทอื่นมาทาบทามให้เซ็นสัญญาเป็นศิลปินในสังกัด “เฮียฮ้อ” ก็ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนว่าตนเองก็อาจจะไม่ต่อสัญญาให้ศิลปินที่ไม่มีวินัยในการทำงานเช่นกัน เมื่อกล่าวขอโทษประธานบริหารบริษัทแล้ว ผู้แถลงข่าวจึงได้ชี้แจงเรื่องวิธีการทำงานของตนให้สาธารณชนรับรู้ว่า ที่ผ่านมามีตั้งใจและทุ่มเททำงานทุกชิ้นที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

ตัวอย่างที่ 50 “อย่างแรกเลยก็ต้องกราบขอโทษเฮียฮ้อนะคะ ถ้า*เดีย*พูดอะไรที่ทำให้เฮียไม่สบายใจ *เดีย*ไม่ได้มีเจตนาอย่างนั้นจริง ๆ และก็ต้องพูดว่า*เดีย*มีทุกวันนี้ก็เพราะบริษัทอาร์เอส เฮียได้ให้โอกาส*เดีย*ได้ทำในสิ่งที่ใฝ่ฝันมาตั้งแต่เด็ก งานทุกชิ้นที่เฮียให้โอกาส*เดีย*ได้ทำ *เดีย*ก็ตั้งใจและทุ่มเทให้กับงานเต็มที่ *เดีย*ก็อยากให้งานทุกชิ้นออกมาดี และเต็มที่ที่สุดเท่าที่*เดีย*จะสามารถทำได้ แต่เท่าที่ผ่านมาก็อาจจะเจออุปสรรคบ้างนะคะ ที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องข่าวแรง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต ซึ่งข่าวพวกนี้*เดีย*ก็ได้เป็นคนสร้างมันขึ้นมา เพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่ดีกับงานของ*เดีย* มันกระทบกับงานทุกชิ้น ผลงานทุกอย่างที่*เดีย*ทำออกมา ที่ผ่านมามี*เดีย*กับครอบครัวก็พยายามที่จะแก้ไขปัญหาข่าวต่าง ๆ ให้ออกมาดีที่สุดที่*เดีย*ทำได้ *เดีย*ก็ต้องขอโทษทางเฮียฮ้อถ้า*เดีย*ทำให้หนักใจ และที่ผ่านมาก็พยายามทำให้ดีที่สุดแล้วเท่าที่จะทำได้”

(เหตุการณ์ที่ 13)

การปรากฏองค์ประกอบการแสดงความรู้สึกเสียใจและขอโทษก่อนการชี้แจง ในแง่หนึ่งอาจเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวให้ความสำคัญกับการแสดงความรู้สึกผิดและต้องการให้ผู้ฟังยกโทษให้ โดยเฉพาะในกรณีนี้ผู้เกี่ยวข้องเป็นประธานบริหารบริษัทที่ตนสังกัดอยู่ หากพิจารณาในอีกแง่หนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า การขอโทษเป็นการเบี่ยงทางไปสู่การนำเสนอส่วนอื่น ๆ ของการแถลงข่าว เมื่อผู้พูดได้ขอโทษผู้ฟังหรือผู้เกี่ยวข้องแล้ว มักจะชี้แจงเรื่องราวที่เกิดขึ้นซึ่งส่วนมากจะเป็นไปในทำนองปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นไปตามที่ข่าวรายงานหรือตามกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ องค์ประกอบการชี้แจงแบบปฏิเสธสามารถเกิดร่วมกับการแสดงความรู้สึกเสียใจและขอโทษได้ แสดง

ให้เห็นว่า แม้จะปรากฏองค์ประกอบการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้แถลงข่าวทุกกรณีจะยอมรับว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของตนโดยสิ้นเชิงทั้งหมด

ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบส่วนที่เป็นการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษนั้นปรากฏอยู่ใน 33 ประจําจาก 55 ประจํา การปรากฏองค์ประกอบส่วนนี้ในสัดส่วนที่มากรองลงมาจากการชี้แจงแสดงให้เห็นว่า ผู้แถลงข่าวต้องการแสดงให้สาธารณชนรับรู้ว่าคุณเองมีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและคู่กรณี เนื่องจากบุคคลในวงการบันเทิงเป็นบุคคลสาธารณะจึงไม่ควรมัวพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพราะจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี การแสดงความรู้สึกสำนึกเช่นนี้ในแง่หนึ่งเท่ากับเป็นการฉายภาพด้านบวกของผู้แถลงข่าว ซึ่งอาจจะใช้เพื่อหักล้างภาพด้านลบเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้แถลงข่าวมักจะแสดงความเสียใจและขอโทษกลุ่มผู้สนับสนุนผลงานในวงการบันเทิงที่ทำให้ผิดหวังจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวห่วงความรู้สึกกลุ่มผู้สนับสนุน (หรือ “ผู้มีกำลังซื้อ”) ผลงาน และต้องการรักษาไมตรีจิตที่เคยมีให้กัน เพื่อรักษาระดับความนิยมให้เป็นดังเดิม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ประจําการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมักจะมีเนื้อหาของการขอโทษผนวกอยู่กับการชี้แจงด้วย ถือเป็นองค์ประกอบรองของส่วนเนื้อเรื่องในการแถลงข่าว

อย่างไรก็ตามมีเหตุการณ์ 2 ลักษณะที่ไม่ปรากฏองค์ประกอบการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษคือ เหตุการณ์ที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบันเทิง/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร และเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว เหตุการณ์ลักษณะแรกนั้นกล่าวได้อย่างชัดเจนว่าผู้แถลงข่าวไม่จำเป็นต้องแสดงความรู้สึกเสียใจหรือขอโทษผู้ใด จึงไม่ปรากฏองค์ประกอบนี้ ส่วนเหตุการณ์ลักษณะหลังนั้น อาจเป็นไปได้ว่าวัตถุประสงค์หลักที่บริษัทต้นสังกัดจัดแถลงข่าวเป็นไปเพื่อกู้ภาพลักษณ์ตนเองในฐานะบริษัทต้นสังกัดผู้พร้อมชี้แจงเพื่อให้เรื่องราวชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวแสดงความรู้สึกเสียใจและขอโทษเนื่องจากไม่ใช่ผู้กระทำผิด

นอกจากองค์ประกอบหลักคือการชี้แจงและองค์ประกอบรองคือการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษแล้ว องค์ประกอบเสริมอื่น ๆ ของส่วนเนื้อเรื่องปรากฏในสัดส่วนใกล้เคียงกันโดยแปรไปตามองค์ประกอบการสื่อสารของเรื่องอื้อฉาว การแสดงความคิดเห็นดูเหมือนจะเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว การแสดงความคิดเห็นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้แถลงข่าวได้ชี้แจงเรื่องราวแล้ว เป็นการใช้ออกาสและพื้นที่ของการแถลงข่าวแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่เกิดขึ้นเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังให้คิดเห็นไปในทางที่จะส่งผลดีต่อศิลปินในสังกัดของตน โดยเสนอมุมมองที่ต่างไปจากกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของสังคม ถือเป็นกรช่วยเหลือทำหน้าที่เรียกร้องความเห็นใจ และสร้างภาพความน่าสงสารให้ศิลปินในสังกัดที่ต้องตกอยู่ในสถานการณ์เป็นทุกข์จากเหตุการณ์อื้อฉาว ในขณะเดียวกันการแสดง

ความคิดเห็นต่อเรื่องที่เกิดขึ้นว่าเป็นความผิดจริงจะช่วยทำให้เห็นว่าบริษัทต้นสังกัดเป็นผู้พร้อมรักษาความถูกต้องซึ่งอาจจะช่วยรักษาภาพลักษณ์ของบริษัทไว้ได้ในยามที่ศิลปินในสังกัดมีข่าวอื้อฉาว

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่า การแสดงความคิดเห็นไม่ปรากฏในการแถลงข่าวที่เป็นเรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะลักษณะเหตุการณ์เช่นนั้นไม่เอื้อให้ผู้แถลงข่าวแสดงความคิดเห็นใด ๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจ เนื่องจากมีหลักฐานการกระทำ ความผิดที่ชัดเจน

การสัญญาเป็นองค์ประกอบที่ผู้แถลงข่าวใช้เป็นข้อผูกมัดกับผู้ฟังว่าจะไม่ก่อเหตุการณ์อื้อฉาวขึ้นอีก การสัญญาจะเกิดตามหลังองค์ประกอบการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษเสมอ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าลักษณะเหตุการณ์ 2 แบบที่ไม่ปรากฏองค์ประกอบการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษก็จะไม่ปรากฏองค์ประกอบการสัญญาด้วย

การขอโอกาสเป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้แถลงข่าวได้แสดงความรู้สึกเสียใจและขอโทษรวมทั้งสัญญาว่าจะไม่ก่อเหตุการณ์อื้อฉาวขึ้นอีก แสดงให้เห็นว่าการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษพร้อมทั้งสัญญาเป็นสิ่งจำเป็นเมื่อต้องการขอโอกาสให้ได้คงพื้นที่ในวงการบินหรือได้รับการว่าจ้างให้ทำงานตามเดิม จึงอาจเกิดคำถามได้ว่า การแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษรวมทั้งการสัญญาอันเป็นองค์ประกอบก่อนหน้าการขอโอกาสนั้น เกิดขึ้นจากรู้สึกสำนึกผิดอย่างแท้จริงต่อเหตุการณ์และตั้งใจผูกมัดตัวเองว่าจะไม่ก่อเหตุการณ์เช่นนั้นอีก หรือเป็นเพียงองค์ประกอบที่ผู้แถลงข่าวใช้ปูทางเพื่อขอโอกาสทำงานในวงการบินต่อไป เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบขอโอกาสกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวจะเห็นว่า ไม่ปรากฏองค์ประกอบนี้ในการแถลงข่าวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบิน/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้แถลงข่าวในเหตุการณ์ลักษณะนี้ไม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อขอโอกาสจากผู้ฟัง

การขอให้เรื่องยุติเป็นองค์ประกอบที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อขอร้องผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวให้ยุติกรณีที่ทำให้เกิดความบาดหมางหรือการทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะเรื่องดังกล่าวไม่ได้ส่งผลต่อผู้ใด แต่กลับส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาว นอกจากนี้ผู้แถลงข่าวยังใช้การขอร้องเพื่อขอให้สื่อมวลชนยุติการเผยแพร่เรื่องดังกล่าวและยุติการซักถามถึงเรื่องที่เกิดขึ้นอีกหากได้พบเจอกันในสถานที่และเวลาอื่น เมื่อไม่มีการเผยแพร่ข่าวโดยสื่อมวลชนแล้ว ความรับรู้และความสนใจเรื่องราวดังกล่าวก็จะน้อยลงและเลือนหายไปพร้อมกับภาพลักษณ์ที่เสียไป จากตารางที่ 10 จะเห็นว่าองค์ประกอบนี้ไม่ปรากฏในเหตุการณ์ที่ผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการแถลงข่าวไม่มีผลให้เรื่องดังกล่าวยุติลงได้

การขอบคุณเป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวต้องการแสดงความรู้สึกนึกถึงบุญคุณ และใส่ใจความรู้สึกของผู้สนับสนุนที่เป็นกำลังใจหรือเป็นห่วง ขณะเดียวกันเนื้อหาส่วนนี้ก็ได้ทำหน้าที่แสดงให้เห็นผู้ฟังทั่วไปไม่ใช่กลุ่มผู้สนับสนุนผลงานก่อนหน้านั้นหรือเป็นแฟนคลับโดยตรง ได้

เห็นว่ามียุทธศาสตร์ที่พร้อมจะเข้าใจ ให้กำลังใจ เป็นห่วง และพร้อมจะสนับสนุนผู้แสดงข่าวเมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์วิกฤติ ซึ่งน่าจะเป็นคุณสมบัติที่ “ตราสินค้า” ในธุรกิจบันเทิงพึงมี เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบส่วนเนื้อเรื่องกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว (ดังตารางที่ 10) จะเห็นว่าเหตุการณ์ 3 ลักษณะที่ไม่ปรากฏองค์ประกอบการชอบคุณคือ เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แสดงข่าว เรื่องราวที่ผู้แสดงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบันเทิง/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร และเรื่องราวที่ผู้แสดงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย อาจเป็นเพราะบริบทของการแสดงข่าวในสถานการณ์ดังกล่าวไม่เอื้อให้มีการแสดงความขอบคุณ

4.3 ส่วนปิด

ส่วนปิด คือ ส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการแสดงข่าวกำลังจะสิ้นสุด ส่วนนี้นอกจากจะปรากฏเป็นลำดับท้ายแล้ว ยังแสดงให้เห็นได้ทั้งจากรูปภาษาที่ปรากฏและลักษณะเนื้อความบอกการปิดการแสดงข่าว ส่วนปิดเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ ผู้แสดงข่าวปิดการแสดงข่าวเอง และผู้ร่วมเหตุการณ์คนอื่น ๆ ร่วมกันปิดการแสดงข่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างการแสดงข่าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) โครงสร้างแบบที่ผู้แสดงข่าวนำเสนอข้อมูลเองเป็นหลักและ/หรือเป็นผู้เปิดประเด็นตั้งต้น จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวถามข้อมูลที่ต้องการทราบเพิ่มเติม ส่วนปิดที่ปรากฏในโครงสร้างเช่นนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ผู้แสดงข่าวกล่าวถ้อยคำแสดงการปิดการแสดงข่าวเอง และลักษณะที่ผู้ร่วมเหตุการณ์คนอื่น ๆ เช่น ผู้ร่วมแสดงข่าวหรือเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินการแสดงข่าวเป็นผู้กล่าวถ้อยคำที่นำไปสู่การปิดการแสดงข่าว บางครั้งผู้แสดงข่าวจะกล่าวอย่างชัดเจนว่าการแสดงข่าวดำเนินมาถึงช่วงท้ายและกำลังจะปิดการแสดงข่าวโดยกล่าวว่า “ท้ายที่สุด” หรือ “สุดท้ายนี้” แต่บางครั้งก็ไม่ปรากฏดัชนีปริจเฉทในลักษณะนี้ นอกจากนี้ยังปรากฏดัชนีปริจเฉทแสดงการปิดการสนทนาอีกลักษณะหนึ่งคือ ถ้อยคำที่ใช้เพื่อแสดงความหมายของการยืนยันความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่แสดงข่าว เป็นการแสดงการเห็นพ้องต้องกันตามที่ได้แสดงข่าวไปพร้อมกับบอกจุดสิ้นสุดของการพูด ถ้อยคำที่เป็นดัชนีปริจเฉทดังกล่าวได้แก่ “โอเคนะ” “แค่นี้ละ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 51 ผู้สื่อข่าว: “จะต้องมีการถอนแจ้งความไหม”

ผู้ร่วมแถลงข่าว (เจ้าหน้าที่ตำรวจ): อันนั้นก็ต้องมาให้การใหม่ เพราะว่าคดีนี้ เราได้รับคำร้องทุกข์ไว้เรียบร้อยแล้ว ก็ต้องเป็นการที่ท่าน เออ ก็ต้องมาให้การกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเราเพิ่มเติมนะครับ อันนั้นเดี๋ยวจะสอบปากคำต่อไป ทางท่านผู้การ เดี่ยวจะรีบดำเนินการสอบปากคำวันนี้เลย นะครับ โอเคนะฮะ ขอขอบคุณมากครับ”

(เหตุการณ์ที่ 46)

จากตัวอย่างที่ 51 เมื่อผู้สื่อข่าวถามเรื่องการถอนแจ้งความ เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้ร่วมแถลงข่าวได้ตอบอธิบายขั้นตอนการพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นและปิดผลัดการพูดของตัวเองโดยใช้ดัชนีปริศนา “โอเคนะฮะ” เพื่อแสดงให้เห็นการยุติผลัดการตอบของตน และคาดหมายว่าผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวและได้ข้อมูลครบถ้วนตรงกันแล้วโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามเพิ่มเติมเพราะได้กล่าวคำขอบคุณ “ขอขอบคุณมากครับ” เป็นการปิดการแถลงข่าว

ส่วนตัวอย่างที่ 52 เป็นการแถลงข่าวที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การแถลงข่าวช่วยกล่าวตัดบทเพื่อปิดการแถลงข่าว

ตัวอย่างที่ 52 ผู้สื่อข่าว: “ถือว่าครั้งนี้เป็นบทเรียนอะไรสำคัญเลยกับพลอยหรือเปล่า”

ผู้แถลงข่าว: “ก็ มันก็เป็นบทเรียนเยอะอะคะ แต่ว่าบางทีก็เหนื่อยเหมือนกัน บทพิสูจน์ในชีวิตพลอยมันค่อนข้างที่จะเยอะ และก็มาเรื่อย ๆ ถ้าว่าเป็นบทเรียนใหม่ก็เป็นบทเรียน แล้วก็ก็เป็นบททดสอบเหมือนกันว่า พลอยยังไม่ผ่านสำหรับเรื่องการควบคุมอารมณ์ของพลอยนะคะ ก็จะพยายามแก้ไขตัวเอง ก็ตอนนี้ก็ได้แต่อธิบายและขอพรว่า แบบ ต่อจากนี้ไป จะไม่มีเรื่องอะไรแบบนี้เกิดขึ้นอีก เพราะว่า ตลอดทั้งปีนี้ พลอยเจอแต่เรื่องแบบนี้ พลอยค่อนข้างที่จะเหนื่อยก็อยากให้ทุกคนเห็นใจพลอยบ้าง พลอยก็เหนื่อยเหมือนกัน พลอยบางที พลอยพยายามต่อสู้ แต่แบบการที่เราต่อสู้แล้ว สังคมมองเราเป็นคนผิด เราก็เจ็บเหมือนกันอะคะ ก็หวังว่าต่อจากนี้ไป จะมีเรื่องอะไรที่มันดี ๆ กับพลอยบ้าง อะไรเงี้ยคะ”

ผู้ร่วมแถลงข่าว (นักกฎหมาย): “แค่นั้นนะ ขอขอบคุณครับ”

(เหตุการณ์ที่ 39)

จากตัวอย่างที่ 52 เมื่อผู้สื่อข่าวถามว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนให้ผู้แถลงข่าวหรือไม่ ผู้แถลงข่าวตอบว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนหรือบทพิสูจน์ที่ใช้ทดสอบการใช้ชีวิต หลังจากนั้นได้กล่าวว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้รู้สึกเหนื่อยและท้อแท้จึง “อยากให้ทุกคนเห็นใจ” และกล่าวตัดพ้อที่สังคมพิจารณาว่า “สังคมมองเราเป็นคนผิด” ซึ่งตีความได้ว่าผู้แถลงข่าวคิดว่าตัวเองไม่ได้กระทำผิด

ใด ๆ ผู้ร่วมแถลงข่าวซึ่งเป็นนักกฎหมายที่ช่วยดูแลคดีความที่เกิดขึ้นจึงได้กล่าวปิดการแถลงข่าวว่า “แค่นี้ละ” และกล่าวขอบคุณเพื่อตัดบทไม่ให้ผู้สื่อข่าวขยายประเด็นที่อาจจะทำให้เกิดการซักถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับความผิดที่เกิดขึ้นอีก

จะเห็นว่าถ้อยคำ “โอเคนะฮะ” หรือ “แค่นี้ละ” จากทั้งสองตัวอย่างที่กล่าวไปนั้นไม่ได้ใช้เพื่อขออนุญาตหรือปรึกษาหารือ เพราะผู้พูดไม่ได้รอให้ผู้ฟังตอบกลับว่าเห็นด้วยตามนั้นหรือไม่ แต่ผู้พูดกลับกล่าวคำขอบคุณต่อไปทันทีเพื่อแสดงการปิดการสนทนาอย่างชัดเจน การปิดการแถลงข่าวในลักษณะนี้มักจะเกิดในสถานการณ์ที่ผู้แถลงข่าวต้องการตัดบทเมื่อไม่ต้องการตอบคำถามใด ๆ เพิ่มเติมแล้ว ทั้งนี้อาจจะด้วยเหตุผลที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นมากเพียงพอแล้ว หรืออาจเป็นเพราะกำลังอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่ต้องการตอบคำถามที่สุ่มเสี่ยงให้เสียภาพลักษณ์มากขึ้น

2) โครงสร้างแบบที่ผู้แถลงข่าวเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวถามคำถามได้ทันทีหลังจากกล่าวปิดการแถลงข่าว การแถลงข่าวที่มีโครงสร้างเช่นนี้มักจะไม่ปรากฏส่วนปิดแบบที่ผู้แถลงข่าวกล่าวปิดการแถลงข่าวเอง แต่ผู้แถลงข่าวมักจะเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวถามคำถามเท่าที่ต้องการจนถึงคำถามสุดท้าย และเปิดโอกาสให้ผู้แถลงข่าวกล่าวฝากข้อความถึงผู้เกี่ยวข้อง หรืออาจจะถามให้สรุปเรื่องที่เกิดขึ้นอีกครั้ง เช่น

ตัวอย่างที่ 53 “สุดท้ายแล้ว อยากบอกอะไรแฟน ๆ อยากขอโทษ อยากขออภัย อยากอะไรบ้าง”

(เหตุการณ์ที่ 11)

ตัวอย่างที่ 54 “อยากให้มะนาวยืนยันอีกทีครับว่า จริง ๆ มันคืออะไร อย่างชัดเจน”

(เหตุการณ์ที่ 53)

ในตัวอย่างที่ 53 ผู้สื่อข่าวกล่าวขึ้นต้นการพูดของตัวเองว่า “สุดท้ายแล้ว” เพื่อแสดงให้เห็นว่าจะไม่ถามคำถามอื่นเพิ่มเติม ผู้แถลงข่าวจะได้ทราบว่าการตอบของตัวเองนั้นจะนำไปสู่การปิดการแถลงข่าว หากต้องการส่งสารใดไปยังผู้รับสารก็จะได้ใช้โอกาสนั้น อย่างไรก็ตามในตัวอย่างที่ยกมานี้ ผู้สื่อข่าวใช้คำถามที่มีลักษณะขึ้นนำคือแนะว่า “อยากจะทำขอโทษ อยากขออภัย อยากอะไรบ้าง” เนื่องจากเรื่องราวอื้อฉาวที่เกิดขึ้นทำให้กลุ่มผู้สนับสนุนผลงานรู้สึกขุ่นเคืองใจ แต่โดยทั่วไปหากไม่ใช่คำถามนำในลักษณะนี้ ผู้สื่อข่าวจะถามว่า “อยากฝากอะไรไหม” เพื่อเป็นการบอกให้รู้ว่าเป็นคำถามสุดท้าย ส่วนตัวอย่างที่ 54 ผู้สื่อข่าวใช้คำว่า “อีกที” ขยายคำกริยา “ยืนยัน” เนื่องจากผู้แถลงข่าวได้แถลงชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วในส่วนเนื้อหาของแถลงข่าว เมื่อการแถลงข่าวดำเนินมาถึงส่วนปิด

ผู้สื่อข่าวก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงประเด็นที่เป็นข่าวอื้อฉาวซ้ำอีกครั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันก่อนนำเรื่องราวไปเผยแพร่ต่อไป

ในด้านหนึ่งส่วนปิดที่เกิดจากผู้สื่อข่าวเช่นนี้ก็เอื้อประโยชน์ให้ผู้แถลงข่าว กล่าวคือ บางคำถามช่วยให้ผู้แถลงข่าวได้มีโอกาสย้ำสารสำคัญของการแถลงข่าวในครั้งนั้น ๆ อีกครั้ง อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดี อาจพิจารณาได้ว่าคำถามนำในส่วนปิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นกรอบความคิดของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวอื้อฉาวที่จะต้องสรุปส่วนท้ายด้วยการให้โอกาสผู้แถลงข่าวได้กล่าวคำ “ขอโทษ” ไปยังกลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน แม้ว่าผู้แถลงข่าวอาจจะกล่าวไปแล้วในส่วนเนื้อเรื่อง

3) โครงสร้างแบบที่ผู้แถลงข่าวเป็นผู้นำเสนอข้อมูลฝ่ายเดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวซักถาม ผู้แถลงข่าวจะกล่าวถ้อยคำแสดงการปิดการแถลงข่าวเพื่อแสดงว่าจะไม่เปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวถามคำถามเพิ่มเติม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 55 “ผมคงไม่มีอะไรจะตอบแล้ว ผมได้พูดทุกอย่างแล้ว ผมขอความกรุณา อย่าถามผมถึงเรื่องนี้อีกเลย อย่าพาดพิงถึงใครด้วยนะครับ (ยกมือไหว้ ก้มกราบพื้น)”

(เหตุการณ์ที่ 4)

จากตัวอย่างที่ 55 จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวกล่าวปิดการแถลงข่าวว่า “ไม่มีอะไรจะตอบแล้ว” และขอว่า “อย่าถามผมถึงเรื่องนี้อีก” แสดงให้เห็นว่าจะไม่ตอบคำถามของผู้สื่อข่าว จากนั้นได้ยกมือไหว้และก้มกราบพื้นเพื่อการปิดการแถลงข่าว

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของส่วนปิดที่ปรากฏในโครงสร้างทั้ง 3 แบบ จะพบว่า มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) การฝากข้อความทิ้งท้าย 2) การย้ำ 3) การขอบคุณ

4.3.1 การฝากข้อความทิ้งท้าย

การฝากข้อความทิ้งท้ายเป็นองค์ประกอบที่ผู้แถลงข่าวใช้ส่งสารบางอย่างให้แก่ผู้ร่วมฟังการแถลงข่าว บางครั้งผู้แถลงข่าวเป็นผู้สร้างองค์ประกอบนี้ขึ้นมาในส่วนปิดเอง โดยอาจจะกล่าวว่าขอ “ฝาก” หรือบางครั้งองค์ประกอบส่วนนี้ก็เกิดเมื่อผู้สื่อข่าวถามผู้แถลงข่าวว่า “อยากฝาก/ จะฝากอะไรไหม” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 56 “ฝากบอกทุกคนว่าอย่าตกใจกับข่าวที่เกิดขึ้น เพราะทั้งหมดเป็นความยินยอมและยินดีของทั้งสองฝ่าย”

(เหตุการณ์ที่ 35)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างข้างต้นกล่าวทิ้งท้ายเพื่อปิดการแถลงข่าวด้วยการขอให้สื่อมวลชนช่วยนำเสนอเรื่องที่พี่สาวตั้งครรภ์ก่อนแต่งงานว่าไม่ใช่เรื่องที่น่าตกใจ เพราะครอบครัวรู้สึกยินดีกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น การปิดการแถลงข่าวเช่นนี้เป็นการแสดงความรู้สึกอีกด้านหนึ่งของคนในครอบครัวว่าเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของสังคม จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวใช้คำว่า “อย่าตกใจ” เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวตีความไปในเชิงลบทั้งที่คนในครอบครัวเห็นว่าเป็นเรื่องน่ายินดี

ส่วนตัวอย่างที่ 57 ผู้แถลงข่าวได้นำข้อคิดคำสอนจากพระสงฆ์ผู้เป็นที่เลื่อมใสของคนในสังคมมาแนะนำเสนอในส่วนปิดของการแถลงข่าว โดยอ่านข้อความที่บอกว่าได้มาจากการโทรศัพท์ไปขอข้อคิดเตือนใจก่อนมาแถลงข่าว

ตัวอย่างที่ 57 “เราเป็นบุคคลสาธารณะ ยิ่งไงก็ถูกวิจารณ์อยู่วันยังค่ำ แล้วท่านก็บอกว่า เอ้อ เราแค่เฉพาะความจริง อย่าไปแคร์ในสิ่งที่มันไม่เป็นความจริง จากท่านพระอาจารย์ ว. ณะ สาธุ”

(เหตุการณ์ที่ 42)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างข้างต้นเล่าว่าก่อนมาแถลงข่าวได้โทรศัพท์ไปหา ว.วชิรเมธี พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงด้านการบรรยายธรรม ทั้งนี้เพื่อจะนำคำสอนจากท่านมาแนะนำเสนอเป็นส่วนปิดของการแถลงข่าวของตน เพื่อให้ผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวอื้อฉาวนี้เข้าใจว่าบุคคลสาธารณะมักจะต้องถูกวิจารณ์ รวมถึงถูกนินทาว่าร้าย อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องใส่ใจคือข้อวิจารณ์ที่เป็นความจริง ผู้แถลงข่าวชี้แจงในการแถลงข่าวครั้งนี้ว่าเหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องจริง แต่เมื่อตัวเองเป็นบุคคลสาธารณะจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการเกี่ยวข้องกับข่าวอื้อฉาว ดังนั้นสิ่งที่ทำได้คือการปล่อยวางเรื่องที่เกิดขึ้นตามคำสอนของ ว.วชิรเมธี การฝากข้อคิดนี้ไว้ในส่วนท้ายของการแถลงข่าวนอกจากเพื่อบอกแนวทางที่ผู้แถลงข่าวจะปฏิบัติแล้ว ยังเป็นการฝากให้ผู้ที่ได้ฟังคิดและพิจารณาเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นในมุมมองใหม่ด้วย

นอกจากนำข้อคิดคำสอนมากล่าวทิ้งท้ายในส่วนปิดของการแถลงข่าวแล้ว บางครั้งผู้แถลงข่าวจะบอกให้ผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวอื้อฉาวเก็บเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนเองไว้เป็นอุทาหรณ์ให้ประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองที่ดีงาม เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวรู้จักนำเรื่องไม่ดีที่เกิดขึ้นมาใช้เป็นเครื่องเตือนสติและปรับเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 58 “อยากให้ดูพลอยเป็นตัวอย่างก็ได้ว่าต้องไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจทุกอย่าง ต้องคิด รอบคอบและรักคุณแม่ของตัวเองให้มาก ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 8)

ตัวอย่างที่ 59 “*กอล์ฟ* ก็อยากจะบอกว่า อยากให้ดูตรงนี้เป็นอุทาหรณ์”

(เหตุการณ์ที่ 28)

4.3.2 การย้ำ

การย้ำเป็นการกล่าวบางส่วนของเนื้อเรื่องซ้ำอีกครั้ง ส่วนที่ผู้แถลงข่าวมักจะกล่าวซ้ำหรือกล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งในส่วนปิดแม้ว่าจะได้กล่าวไปแล้วในส่วนเนื้อเรื่องคือ การขอโทษและการขอบคุณ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 60 “สุดท้ายนะครับ ก็ขอบคุณทุกคนที่มาวันนี้ครับ ขอบคุณที่มาฟังผมชี้แจงนะครับ ก็เรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น ก็ผมต้องขอโทษนะครับ เป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นทั้งหมดเป็นความผิดของผมเอง ผมขอโทษทุก ๆ ฝ่ายอีกครั้งที่ผมทำให้ทุก ๆ คนได้รับผลกระทบและผิดหวังในตัวผมนะครับ แล้วก็ เหตุการณ์ในครั้งนี้ก็เป็นบทเรียนให้ผมนะครับ มันคงจะเป็นบทเรียนสำหรับผมในการใช้ชีวิตต่อไปในทุก ๆ เรื่องด้วยนะครับ ก็ขอโทษอีกครั้งครับ ขอบคุณมากครับ”

(เหตุการณ์ที่ 55)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าผู้แถลงข่าวเริ่มต้นส่วนปิดด้วยการกล่าวขอบคุณผู้มาร่วมฟังการแถลงข่าว จากนั้นกล่าวย้ำว่า “ขอโทษทุก ๆ ฝ่ายอีกครั้ง” เนื่องจากผู้แถลงข่าวได้กล่าวขอโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อันอื้อฉาวไปแล้วในส่วนเนื้อเรื่อง เมื่อต้องการกล่าวขอโทษย้ำในส่วนปิดผู้แถลงข่าวจึงใช้คำว่า “อีกครั้ง” นอกจากการย้ำการขอโทษแล้ว บางครั้งผู้แถลงข่าวก็กล่าวย้ำประเด็นที่เป็นข่าว เช่น การยืนยันหรือปฏิเสธข่าวที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 61 “ผมย้ำอีกครั้งนะครับ ผมเสียใจทุกอย่างที่เกิดขึ้น”

(เหตุการณ์ที่ 14)

ตัวอย่างที่ 62 “ยืนยันอีกทีนะคะ ก็คือนาวกับท่านบรรหาร เป็นลูกหลานชาวสุพรรณเหมือนกัน หนูก็รักท่านบรรหารเป็นคุณพ่อ เป็นพ่อ พ่อเมืองสุพรรณคนหนึ่งที่คนสุพรรณทุกคนรักและเคารพท่าน และท่านเองก็น่าจะรักและเอ็นดูนาวเหมือนลูกเหมือนหลาน ก็ยืนยันว่า ไม่ได้เป็นอะไรกันค่ะ ไม่ได้เป็นไรกัน ขอขอบคุณค่ะ ขอขอบคุณค่า ขอขอบคุณค่า”

(เหตุการณ์ที่ 53)

4.3.3 การขอบคุณ

การขอบคุณเป็นองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในทุกประจักษ์การแถลงข่าวอื้อฉาว คำขอบคุณเป็นดัชนีประจักษ์บอกการสิ้นสุดการพูด ทำหน้าที่ลักษณะเดียวกับการกล่าวทักทายที่เป็นจุดเริ่มต้นของการแถลงข่าว นอกจากนี้การขอบคุณยังเป็นองค์ประกอบที่ผู้แถลงข่าวใช้แสดงความรู้สึกถึงบุญคุณของผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การแถลงข่าวโดยเฉพาะสื่อมวลชนที่มาร่วมฟังการแถลงข่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 63 ผู้สื่อข่าว: “แต่เรื่องนี้เขาเข้าใจใช่ไหมคะ”

ผู้แถลงข่าว 1: เข้าใจค่ะ

(เสียงผู้ดำเนินการแถลงข่าว “โอเคเนะคะ”)

ผู้แถลงข่าว 2: ก็ขอขอบคุณทุกท่านนะครับที่สนใจในการรับฟัง”

(เหตุการณ์ที่ 54)

จากตัวอย่างที่ 63 หลังจากผู้แถลงข่าวคนที่ 1 ตอบคำถามของผู้สื่อข่าวแล้ว ผู้ดำเนินการแถลงข่าวก็กล่าวว่า “โอเคเนะคะ” เพื่อบอกจุดสิ้นสุดของการแถลงข่าว หลังจากนั้นผู้แถลงข่าวคนที่ 2 กล่าวคำแสดงการขอบคุณสื่อมวลชนที่มาร่วมฟังการแถลงข่าวโดยใช้คำว่า “สนใจในการรับฟัง” เป็นการแสดงไมตรีจิตอันดีกับสื่อมวลชนผู้ที่จะต้องนำเรื่องราวที่แถลงข่าวไปเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป ส่วนตัวอย่างที่ 64 ผู้แถลงข่าวกล่าวขอบคุณผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ บริษัทต้นสังกัดผู้ให้โอกาสในวงการบันเทิง สื่อมวลชน กลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน อาจารย์ผู้ฝึกสอนการร้องเพลง ผู้ชมที่บ้านที่โทรศัพท์เข้าไป “โหวต” ในรายการที่ผู้แถลงข่าวเข้าร่วมแข่งขัน

ตัวอย่างที่ 64 “ท้ายที่สุดนี้ ก็อยากจะขอขอบคุณทางบริษัททรู และสื่อมวลชน

และทุก ๆ คนที่เป็นกำลังใจให้ผมช่วยโหวตให้ผมและขอบคุณคุณครูทุกคนในบ้านเอเอฟที่สอนให้ผมมีทักษะขึ้นมา และก็ขอขอบคุณ แฟน ๆ ที่ช่วยโหวตให้ผม จนผมได้มาอยู่ถึงทุกวันนี้ครับผม ขอขอบคุณครับ (ยกมือไหว้)”

(เหตุการณ์ที่ 14)

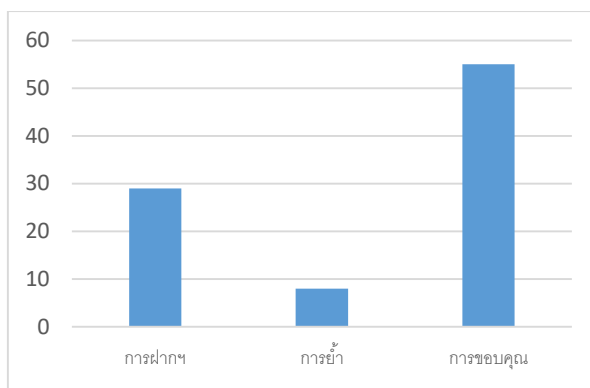
จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าหลังจากกล่าวคำขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายแล้ว ผู้แถลงข่าวกล่าวอีกครั้งว่า “ขอขอบคุณครับ” เป็นดัชนีประจักษ์แสดงการปิดการแถลงข่าว

จากการพิจารณาส่วนปิดของปริจเฉทการแถลงข่าวที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ทั้งหมด พบองค์ประกอบส่วนปิดของแต่ละเหตุการณ์ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 องค์ประกอบของส่วนปิดของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทย

เหตุการณ์	ส่วนปิด		
	การฝากข้อความทิ้งท้าย	การย้ำ	การขอบคุณ
1	✓	✓	✓
2	✓		✓
3	✓		✓
4	✓		✓
5	✓		✓
6	✓		✓
7			✓
8	✓		✓
9			✓
10		✓	✓
11	✓		✓
12			✓
13	✓		✓
14		✓	✓
15	✓		✓
16	✓		✓
17	✓		✓
18			✓
19			✓
20	✓		✓
21	✓		✓
22			✓
23			✓
24		✓	✓
25			✓
26	✓		✓
27			✓
28	✓		✓

เหตุการณ์	ส่วนปิด		
	การฝากข้อความทิ้งท้าย	การยื่น	การขอบคุณ
29	✓		✓
30	✓		✓
31	✓		✓
32		✓	✓
33			✓
34			✓
35	✓		✓
36			✓
37			✓
38	✓		✓
39	✓		✓
40			✓
41	✓		✓
42		✓	✓
43		✓	✓
44			✓
45	✓		✓
46			✓
47		✓	✓
48			✓
49	✓		✓
50			✓
51	✓		✓
52			✓
53	✓		✓
54	✓		✓
55	✓		✓
จำนวน ปริจเฉท ที่ปรากฏ	29	8	55

แผนภูมิที่ 3 องค์ประกอบส่วนปิดที่ปรากฏในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว 55 ปริจเฉท

ตารางที่ 12 องค์ประกอบส่วนปิดกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว

	เรื่องราวที่มีบุคคลในวงการบริหาร/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และมีการร้องเรียนหรือมีผู้แสดงความไม่พอใจหรือความคิดเห็นเชิงลบต่อผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ไม่ใช่บุคคลในวงการบริหาร/บุคคลสาธารณะ หรือองค์กร และไม่มีการร้องเรียนใด ๆ ต่อผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่เป็นปัญหาภายในครอบครัวของผู้แถลงข่าว	เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าว	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบริหาร/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร	เรื่องราวที่ผู้แถลงข่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำที่ผิดกฎหมาย
การฝากข้อมความทิ้งท้าย	✓	✓	✓	-	-	-
การขัง	✓	✓	✓	-	-	-
การขอประกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓

องค์ประกอบในส่วนปิดทั้ง 3 องค์ประกอบไม่ได้เกิดเรียงลำดับกันอย่างชัดเจน แต่จะมีการสลับลำดับกันตามบริบทของการสื่อสาร จากผลการศึกษาพบว่ามีการขอประกันเท่านั้นที่ปรากฏในส่วนปิดของทุกประเภทของเหตุการณ์อื้อฉาวและทุกปริจเฉทการแถลงข่าวที่ศึกษา จึงกล่าวได้ว่าการขอประกันเป็นองค์ประกอบหลักของส่วนปิด การฝากข้อมความทิ้งท้ายเป็นองค์ประกอบที่มีความน่าสนใจเนื่องจากสารที่ผู้แถลงข่าวกล่าวทิ้งท้ายไว้ให้ผู้ฟังนั้นมีความหลากหลาย อย่างไรก็ตามทั้งหมดก็ล้วนมีส่วนช่วยให้ผู้ฟังการแถลงข่าวเปลี่ยนมุมมองความคิดที่มีต่อผู้แถลงข่าวให้เป็นไปในทางบวก นอกจากนำเสนออีกมุมมองหนึ่งของเรื่องอื้อฉาวแล้ว ผู้แถลงข่าวยังสามารถใช้ช่วงปิดนี้ประชาสัมพันธ์ผลงานในวงการบริหารและบางครั้งรวมถึงธุรกิจส่วนตัวด้วย ส่วนองค์ประกอบการขังนั้นพบว่าผู้แถลงข่าวมักจะขังด้วยการขอโทษ แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวคิดว่าการขอโทษหรือการขอให้ผู้ได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นให้อภัยเป็นสิ่งสำคัญจึงต้องกล่าวขังอีกครั้ง และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบส่วนปิดกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว (ดังตารางที่ 12) จะเห็นว่าองค์ประกอบการฝาก

ข้อความทิ้งท้ายและการย้านี้ปรากฏอยู่ในเหตุการณ์ 3 ลักษณะแรกซึ่งมีบริบทการสื่อสารที่เอื้อให้ผู้แกลงข่าวได้กล่าวข้อความทิ้งท้ายและกล่าวขอโทษย้ำอีกครั้งในส่วนปิดของการแกลงข่าว

4.4 สรุปผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาโครงสร้างปริจเฉทการแกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทยโดยใช้ลักษณะเนื้อความ ลักษณะทางภาษา และลำดับการปรากฏเป็นเกณฑ์ พบว่าแบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก คือ 1) ส่วนเปิด 2) ส่วนเนื้อเรื่อง 3) ส่วนปิด แต่ละส่วนมีองค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์กันรวมทั้งมีลำดับการเกิดที่แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของปริจเฉทการแกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทย

ผู้วิจัยพิจารณาว่าองค์ประกอบที่พบในทุกปริจเฉทการแกลงข่าวถือเป็นองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบที่พบเกินครึ่งหนึ่งจากปริจเฉททั้งหมดถือเป็นองค์ประกอบรอง และองค์ประกอบที่เหลือถือเป็นองค์ประกอบเสริม รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 โครงสร้างองค์ประกอบของปริจเฉทการแกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทย

โครงสร้าง	องค์ประกอบ	ลักษณะการปรากฏ		
		องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบเสริม
ส่วนเปิด	การทักทาย			✓
	การแนะนำตัว			✓
	การขอบคุณ			✓
	การออกตัว			✓
	การเกริ่นนำ	✓		
ส่วนเนื้อเรื่อง	การชี้แจง	✓		
	การแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษ		✓	
	การสัญญา			✓
	การขอโอกาส			✓
	การแสดงความคิดเห็น			✓
	การขอให้เรื่องยุติ			✓
	การขอบคุณ			✓
ส่วนปิด	การฝากความทิ้งท้าย		✓	
	การย้า			✓
	การขอบคุณ	✓		

ส่วนเปิด คือ ส่วนที่ปรากฏตอนเริ่มต้นการแถลงข่าว ผู้แถลงข่าวคือผู้เปิดการสนทนาเพื่อนำผู้ฟังเข้าสู่ส่วนเนื้อหาหลักของการแถลงข่าว บางครั้งอาจปรากฏดัชนีปริจเฉทคำว่า “ก่อนอื่น” เพื่อแสดงให้ผู้ฟังทราบว่าถ้อยคำที่จะพูดต่อไปนั้นยังไม่ใช่เนื้อหาหลักของการแถลงข่าว หากแต่เป็นส่วนที่ใช้เปิดการสนทนาและนำผู้ฟังไปสู่เนื้อหา องค์ประกอบย่อยของส่วนเปิดคือ การทักทาย การแนะนำตัว การขอบคุณ การออกตัว และการเกริ่นนำ 3 องค์ประกอบแรกแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนด้วยถ้อยคำแสดงวัจนกรรม คือ คำว่า “สวัสดี” (รวมถึงรูปแปรอื่น เช่น “หวัดดี”) ปรากฏในการทักทาย คำว่า “แนะนำ” ปรากฏในการแนะนำตัว และคำว่า “ขอบคุณ” ปรากฏในการขอบคุณ

ส่วน 2 องค์ประกอบหลังคือ การเกริ่นนำและการพูดออกตัวนั้นต้องพิจารณาจากเนื้อความการพูดออกตัวหมายถึงการพูดในเชิงป้องกันหรือพูดเพื่อกันไม่ให้ผู้ฟังตีความปริจเฉทการแถลงข่าวไปทางที่จะทำให้เกิดภาพลบ ผู้แถลงข่าวส่วนใหญ่จะพูดออกตัวว่าไม่ได้ต้องการแถลงข่าว แต่มีเหตุจำเป็นอื่น เช่น ไม่อาจทนรับแรงกดดันจากสังคมได้ ซึ่งถือเป็นการให้ภาพที่น่าไปสู่การขอความเห็นใจและในขณะเดียวกันก็เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ฟังตีความว่าจัดการแถลงข่าวเพราะต้องการสร้างพื้นที่ข่าวให้ตัวเอง

การเกริ่นนำเป็นการบอกให้ผู้ฟังได้รู้ว่าเนื้อหาที่กำลังจะพูดมีเรื่องใดบ้าง ผู้แถลงข่าวมักจะเกริ่นนำด้วยการบอกที่มาของการแถลงข่าว และบางครั้งก็บอกจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าว ในการเกริ่นนำมักปรากฏเนื้อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวต้องการทำให้สาธารณชนได้รับทราบเรื่องราวที่ถูกต้อง การเกริ่นนำเช่นนั้นมิอุบลทว่าสาธารณชนยังเข้าใจเรื่องราวก่อนที่่เกิดขึ้นไม่ถูกต้อง ผู้แถลงข่าวหลายคนเลือกใช้คำว่า “ชี้แจงข้อเท็จจริง” เพื่อโน้มน้าวให้เชื่อว่าเรื่องที่จะพูดต่อไปเป็นความจริง การเกริ่นนำว่ากำลังจะ “ชี้แจง” ก็แสดงว่าผู้พูดกำลังจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักในส่วนเปิดของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยคือ การเกริ่นนำ กล่าวได้ว่าองค์ประกอบนี้มีบทบาทสำคัญในการบอกทิศทางของเรื่องที่จะพูดและนำไปสู่ผู้ฟังคิดไปในทิศทางเดียวกัน จึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต้องปรากฏในทุกปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว ไม่ว่าจะเป็ปริจเฉทการแถลงข่าวเหตุการณ์ประเภทใด การเกริ่นนำนอกจากจะเป็นการทบทวนประเด็นอื้อฉาวที่เกิดขึ้นให้ผู้ติดตามข่าวอยู่บ้างได้ฟังอีกครั้งแล้วยังเป็นการให้ข้อมูลอย่างคร่าว ๆ แก่ผู้ที่ไม่เคยทราบเรื่องอื้อฉาวนั้นมาก่อนด้วย ถือว่าเป็นองค์ประกอบในส่วนเปิดการสนทนาที่ช่วยนำผู้ฟังให้ติดตามเนื้อหาในส่วนเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น ส่วนการทักทาย การขอบคุณ และการพูดออกตัวถือเป็นองค์ประกอบเสริมที่ปรากฏเฉพาะบางปริจเฉท

ส่วนเนื้อเรื่อง คือ ส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแถลงข่าว เป็นส่วนหลักที่ผู้แถลงข่าวต้องการให้ผู้ฟังได้รับรู้รายละเอียด ดังนั้นองค์ประกอบหลักของโครงสร้างส่วนนี้จึงเป็นการชี้แจง การชี้แจงในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การชี้แจงแบบยอมรับ การชี้แจงแบบปฏิเสธ และการชี้แจงแบบยอมรับบางส่วนปฏิเสธบางส่วน ไม่ว่าจะ

เป็นการชี้แจงแบบใด ผู้แกลงข่าวมักจะระบุคำกริยาแสดงวัจนกรรมเพื่อแสดงเจตนาของการพูดว่า ต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องได้ถูกต้องชัดเจน คำกริยาแสดงวัจนกรรมเพื่อแสดงการชี้แจงที่ผู้แกลงข่าวใช้ได้แก่ ชี้แจง ยืนยัน พูด อธิบาย บอก นอกจากนี้ยังมีการชี้แจงโดยใช้การเล่าเรื่อง ผู้แกลงข่าวจะใช้วิธีการเล่าเรื่องหรือการบรรยายเหตุการณ์เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพหรือรายละเอียด การชี้แจงในลักษณะหลังนี้เอื้อให้ผู้พูดได้เลือกนำเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นกับตนแต่ยังไม่มีใครได้รับรู้มาเล่าให้ฟังอย่างละเอียด โดยไม่มีใครตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ เนื่องจากเรื่องที่เล่านั้นเป็นประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เล่าเพียงคนเดียว ดังนั้นผู้แกลงข่าวจึงสามารถเลือกเล่าเฉพาะมุมที่ดีที่สุดที่ช่วยหักล้างภาพด้านลบที่เกิดจากเหตุการณ์อื้อฉาว นอกจากนี้ยังสามารถพูดชี้แจงแบบเล่าเรื่องได้เป็นระยะเวลาไม่จำกัด เพราะผู้แกลงข่าวควบคุมเวลาของการแกลงข่าวได้

แม้ว่าการชี้แจงจะเป็นองค์ประกอบหลักในส่วนเนื้อเรื่อง แต่ก็ไม่ได้ปรากฏเป็นลำดับแรกในทุกปรีจเฉท หลายครั้งผู้แกลงข่าวเริ่มต้นส่วนเนื้อเรื่องด้วยการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบส่วนนี้เป็นองค์ประกอบรอง หรือกล่าวได้ว่าเป็น “องค์ประกอบเบิกทาง” ไปสู่การนำเสนอส่วนอื่น ๆ ของการแกลงข่าว เมื่อผู้พูดได้ขอโทษผู้ฟังหรือผู้เกี่ยวข้องกับความผิดแล้ว อาจจะขอโอกาสหรือขอให้เรื่องอื้อฉาวยุติ เพื่อจะได้ทำงานในวงการบันเทิงต่อไป ส่วนการสัญญาขึ้นถือเป็นองค์ประกอบเสริมเพื่อช่วยให้เนื้อหาของการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษหนักแน่นขึ้น ในขณะที่การแสดงความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบเสริมที่ทำให้ผู้ฟังเปลี่ยนความคิดทางลบที่มีต่อเรื่องอื้อฉาวเป็นทางที่เป็นกลางหรือเห็นใจผู้ที่ต้องเผชิญเหตุการณ์ดังกล่าว องค์ประกอบสุดท้ายคือการขอบคุณ เป็นองค์ประกอบที่ผู้พูดใช้แสดงความรู้สึกสำนึกในไมตรีจิตที่ทุกคนมีให้ ถือเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ทางบวกแก่ตัวผู้พูดมากขึ้น

อย่างไรก็ดีแม้ว่าการแสดงความรู้สึกเสียใจและการขอโทษจะเป็นองค์ประกอบรอง (ปรากฏพบเกินครึ่งหนึ่งของปรีจเฉทที่ศึกษาทั้งหมด) แต่องค์ประกอบนี้ก็จะไม่ปรากฏในเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แกลงข่าว เนื่องจากผู้แกลงข่าวไม่ใช่ผู้กระทำผิดจึงไม่ต้องแสดงการขอโทษ รวมถึงเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบันเทิง/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร ก็จะไม่ปรากฏองค์ประกอบนี้เช่นกัน

ส่วนปิด คือ ส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการแกลงข่าวกำลังจะสิ้นสุด ปรากฏทั้งแบบที่ผู้แกลงข่าวเป็นผู้ปิดการแกลงข่าวเอง และแบบที่ผู้ร่วมเหตุการณ์คนอื่น ๆ ร่วมกันปิดการแกลงข่าว ถ้าผู้แกลงข่าวปิดการแกลงข่าว มักจะใช้ถ้อยคำ “โอเคนะ” “โอเคนะฮะ” หรือ “แค่นี้ละ” ซึ่งไม่ได้ใช้เพื่อการขออนุญาตหรือปรึกษาหารือ แต่ใช้เป็นดัชนีปรีจเฉทที่แสดงการปิดการแกลงข่าว ทั้งในสถานการณ์ที่ผู้แกลงข่าวได้แกลงเนื้อหาทั้งหมดตามที่ตั้งใจไว้แล้ว และในสถานการณ์ที่ผู้แกลงข่าวต้องการจะตัดบท

เมื่อไม่ต้องการตอบคำถามผู้สื่อข่าวเพิ่มเติม ส่วนปิดแบบที่ผู้สื่อข่าวเป็นผู้ปิดการแถลงข่าวนั้นบางครั้งก็เอื้อประโยชน์ให้ผู้แถลงข่าว กล่าวคือ บางคำถามที่นำไปสู่การปิดการแถลงข่าวช่วยให้ผู้แถลงข่าวได้มีโอกาสฝากข้อความบางลักษณะทิ้งท้าย หรือย้ำสารสำคัญของการแถลงข่าวในครั้งนั้น ๆ อีกครั้ง อย่างไรก็ตามการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การฝากข้อความทิ้งท้ายและการย้ำไม่ใช่องค์ประกอบหลักที่ปรากฏทุกประจําเหตุการณ์แถลงข่าว องค์ประกอบหลักของส่วนปิดในประจําเหตุการณ์แถลงข่าวอ้อมๆของบุคคลในวงการบันเทิงไทยคือการขอบคุณ

หากพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบของการขอบคุณจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบนี้ปรากฏทุกส่วนของการแถลงข่าว กล่าวคือ ปรากฏเป็นองค์ประกอบเสริมในส่วนเปิดและส่วนเนื้อเรื่องด้วย การปรากฏองค์ประกอบนี้ในโครงสร้างทุกส่วนของการแถลงข่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดในประจําเหตุการณ์นี้ตระหนักดีว่าผู้ฟังเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึง เมื่อเกิดเหตุการณ์อ้อมๆที่อาจส่งผลให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกทางลบต่อตนเอง ผู้แถลงข่าวจึงต้องแสดงให้เห็นว่าระลึกถึงผู้ฟังในฐานะผู้มีบุญคุณ รวมถึงเห็นความสำคัญของการมีอยู่ของผู้ฟัง เนื่องจากต้องการให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตน และนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายในการสื่อสารของประจําเหตุการณ์นี้ตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ โดยใช้กลวิธีการกึ่งภาพลักษณ์และกลวิธีทางภาษาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไปในบทที่ 5

บทที่ 5

กลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ในปริศนาการแฉลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบันเทิงไทยในปริศนาการแฉลงข่าวอื้อฉาวโดยพิจารณาจากรูปภาษาและเนื้อความ วัตถุประสงค์ของการใช้ถ้อยคำ รวมถึงบริบทของการใช้ถ้อยคำเหล่านั้น ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาทฤษฎีทางภาษาในงานวิจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ ผลการศึกษาโดยใช้เกณฑ์ดังกล่าวทำให้จำแนกกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ออกได้เป็น 5 ลักษณะตามแบบการกู้ภาพลักษณ์ของ Benoit (1995) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์วิธีการที่บุคคลหรือองค์กรใช้กู้ภาพลักษณ์ที่เสียไปเนื่องจากเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดที่สังคมรับรู้ (ดังรายละเอียดในบทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม หัวข้อ 2.3) กลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ทั้ง 5 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) การปฏิเสธ 2) การลดความรับผิดชอบ 3) การลดข้อชนข้อหมองใจ 4) การแสดงความยินยอมแก้ไข และ 5) การยอมรับผิดและการขอโทษ ดังรายละเอียดต่อไปนี้⁸

5.1 การปฏิเสธ (Denial)

การปฏิเสธ หมายถึง การที่ผู้แฉลงข่าวไม่ยอมรับว่ากระทำการหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวตามที่มีการรายงานข่าว การปฏิเสธแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

5.1.1 การปฏิเสธแบบตรง ๆ

Benoit (1995) กล่าวว่า การปฏิเสธแบบตรง ๆ (Simple Denial) เกิดขึ้นได้ในลักษณะดังต่อไปนี้คือ 1) การปฏิเสธว่าไม่เคยมีเรื่องเช่นนั้นเกิดขึ้น และ 2) การปฏิเสธว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา จากการศึกษาปริศนาการแฉลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยพบว่า ผู้แฉลงข่าวใช้การปฏิเสธทั้ง 2 ลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

⁸ ตัวอย่างที่นำมาประกอบการอธิบายลักษณะการกู้ภาพลักษณ์แต่ละแบบอาจปรากฏกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์มากกว่า 1 กลวิธี อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะอธิบายเฉพาะกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ที่กำลังกล่าวถึงในหัวข้อนี้ ๆ

5.1.1.1 การปฏิเสธว่าไม่เคยมีเรื่องเช่นนั้นเกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 “ส่วนเรื่องที่ผมกับคุณช่าจะมายืนยันแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่ได้มีการตีพิมพ์ ไม่ได้มีการคุยใด ๆ ทั้งสิ้น คือผมกับคุณช่าไม่เคยทะเลาะกัน เราไม่เคยมีปัญหาอย่างที่ทุกคนเข้าใจ ว่าเราตีกันบ้าง เราทะเลาะกัน เราจะมีกรฟ้องกัน อะไรก็แล้วแต่ เรื่องแบบนี้ไม่เคยมีเกิดขึ้นระหว่างผมกับคุณช่า”

(เหตุการณ์ที่ 24)

จากตัวอย่างที่ 1 ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่เคยมีปัญหาทะเลาะกับ “คุณช่า” “อย่างที่คุณเข้าใจ” เป็นการปฏิเสธมุลบทว่าทุกคนเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นผิดไปจากความเป็นจริง ผู้แถลงข่าวกล่าวในตอนท้ายว่าเรื่องการทะเลาะหรือฟ้องร้อง “ไม่เคยเกิดขึ้น” เพื่อลบภาพความขัดแย้งของตนเองกับ “คุณช่า” ทั้งนี้ก่อนหน้าเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว บุคคลทั้งสองเคยเป็นคู่รักที่แสดงออกให้สาธารณชนรับรู้ว่ามีความสัมพันธ์ลึกซึ้งมาโดยตลอด นอกจากนี้ทั้งสองคนยังมีผลงานร่วมกันในวงการบันเทิง เช่น ถ่ายแบบ หรือปรากฏตัวในงานแสดงสินค้า ดังนั้นเมื่อทั้งสองคนได้ยุติความสัมพันธ์ในฐานะคู่รัก ประเด็นความขัดแย้งหรือการทะเลาะเบาะแว้งอาจทำให้ผู้ที่ติดตามผลงานเกิดความรู้สึกไม่ดี การรักษาภาพของการจบความสัมพันธ์แบบไม่มีการทะเลาะกันน่าจะเป็นการช่วยรักษาหน้าของทั้งคู่ไว้ได้มากกว่า เนื่องจากบุคคลทั้งสองทำงานในสังกัดของบริษัทธุรกิจบันเทิงแห่งเดียวกัน เป็นไปได้ที่อาจจะต้องทำงานร่วมกันตามสายงาน ดังนั้นการปฏิเสธเรื่องการบาดหมางกัน น่าจะช่วยให้การทำงานในบริษัทบันเทิงแห่งเดียวกันต่อไปเป็นไปด้วยความราบรื่น เมื่อผู้ฟังไม่อาจพิสูจน์ทราบได้ด้วยหลักฐานใด ๆ ว่าความบาดหมางนั้นเกิดขึ้นจริงตามที่ข่าวรายงาน ผู้แถลงข่าวจึงเลือกใช้วิธีการปฏิเสธแบบตรง ๆ และในตัวอย่างนี้เป็นการปฏิเสธมุลบท หรือปฏิเสธว่าเรื่องที่คิดกันไปในนั้นไม่เป็นความจริง

5.1.1.2 การปฏิเสธว่าไม่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา

ตัวอย่างที่ 2 “ผมไม่รู้จริง ๆ ว่ามัน มันอยู่ได้ยังไงครับผม แต่ว่าเรื่องจริง ๆ เลยที่อยากจะออกมาพูดคือ มันไม่ได้เป็นผม จริง ๆ ผมไม่รู้เรื่องเลยจริง ๆ ครับ ว่ามันไปอยู่ตรงนั้นได้ยังไง ว่ามันของใคร”

(เหตุการณ์ที่ 31)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 2 ถูกจับกุมโทษฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครอง หลังจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าไปตรวจค้นและพบยาเสพติดที่บ้านพัก ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว โดยกล่าวว่า “ไม่รู้” และ “ไม่รู้เรื่องเลย” เพื่อนำไปสู่การปฏิเสธว่า “ไม่ได้เป็นผม” นอกจากนี้จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวใช้คำขยาย “จริง ๆ” ถึง 4 ครั้ง เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อว่าเรื่องที่ปฏิเสธเป็นความจริง

5.1.2 การปฏิเสธแบบผลักความผิด

การปฏิเสธแบบผลักความผิด (Shifting the blame) หมายถึง การที่ผู้แถลงข่าวพยายามแสดงให้เห็นว่าข้อกล่าวหาเกี่ยวกับความผิดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้อื่น Benoit (1995) กล่าวว่า การปฏิเสธในลักษณะนี้อาจจะส่งผลดีได้เนื่องจากการเบนความรู้สึกรู้สึกไม่ดีของผู้รับรู้อะไรที่มีต่อผู้ที่ถูกกล่าวหา ไปสู่ผู้ที่ถูกผลักความผิดไปให้ หากมีผู้อื่นเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดนั้นจริง ผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่สมควรถูกตำหนิ บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้วิธีผลักความผิดในลักษณะดังต่อไปนี้

5.1.2.1 การผลักความผิดไปยังบุคคลที่ระบุตัวตนไม่ได้

ตัวอย่างที่ 3 “ผมเองเนี่ย ผมทำงาน ก็ทำงานให้กับศิลปินดารามากี่พอสมควรอะนะฮะ เออ มีครับ มีกรณี อย่าง อย่างที่เราทราบ ๆ กัน คือ ทางหัวหน้าของบัญชีเขา ไม่ได้เป็นคนดีเอง ส่งเอง นะฮะ ก็จะมีลูกน้องส่งไปตามลำดับชั้นอะนะครับ ความผิดพลาดจากเจ้าหน้าที่คนหนึ่งมันส่งผลให้เกิดข้อพิพาทในวันนั้นะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 39)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 3 เป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมายของนักแสดงหญิงที่กำลังมีเหตุการณ์อื้อฉาวกรณีหลบเลี่ยงการจ่ายภาษีด้วยวิธีการนำบัตรประชาชนของคนอื่นไปใช้หักภาษี ณ ที่จ่ายแทนตัวเอง ที่ปรึกษาด้านกฎหมายชี้แจงว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากความตั้งใจกระทำผิดของนักแสดงหญิง แต่เป็น “ความผิดพลาดจากเจ้าหน้าที่คนหนึ่ง” ของบริษัทบัญชีที่ได้รับว่าจ้างให้ดูแลเรื่องนี้ ผู้แถลงข่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ก่อความผิดในกรณีนี้เป็นคนอื่นที่ไม่ใช่นักแสดงหญิง อย่างไรก็ตามผู้แถลงข่าวก็ไม่ระบุชื่อชื่ตัวตนหรือเอ่ยนามเจ้าหน้าที่และชื่อบริษัทบัญชีที่ได้รับว่าจ้างให้ดำเนินการเรื่องดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าทางบริษัทบัญชีได้ขอรับรองไว้ ผู้แถลงข่าวน่าจะตระหนักถึงความเสียหายเชิงธุรกิจที่จะเกิดขึ้นกับบริษัทบัญชี ดังนั้นในเหตุการณ์นี้ผู้ฟังไม่อาจทราบได้ว่าเจ้าหน้าที่ “คนหนึ่ง” ที่ถูกอ้างถึงนั้น แท้จริงแล้วใช่ผู้กระทำผิดหรือไม่

5.1.2.2 การผลึกความผิดไปยังผู้ที่ไม่ชอบตนเอง

ตัวอย่างที่ 4 “ผมไม่เคยมีเจตนา หรือจะคิดที่จะจบบ้างสถาบันเบื้องสูง อันเป็นที่รักของปวงชนชาวไทยทั้งสิ้น ซึ่งผมก็รู้สึกว่ามันรู้สึกแย่ว่าเราไม่ได้ทำ แต่เมื่อมีคนไม่ชอบเราแล้วมาทำ ผมก็รู้สึกว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนะครับ คือผมก็รู้สึกไม่สบายใจ สาบานได้ว่าไม่ได้ทำ”

(เหตุการณ์ที่ 14)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 4 ปฏิเสธข้อกล่าวหาเรื่องการเขียนข้อความหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ บิดาของผู้แถลงข่าว (ผู้ร่วมการแถลงข่าวด้วย) ได้ชี้แจงก่อนหน้าว่าครอบครัวของตนเองจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด และได้ให้ที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย (ผู้ร่วมแถลงข่าวอีกหนึ่งคน) ชี้แจงเรื่องการฟ้องเอาผิดกับผู้ปลอมแปลงชื่อผู้แถลงข่าวเป็นผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เผยแพร่ข้อความที่มีเนื้อหาหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้แถลงข่าวผลึกความผิดว่าบุคคลที่ทำการนั้นคือ “คนที่ไม่ชอบเรา” เมื่อบุคคลนั้นไม่ชอบผู้แถลงข่าวและทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น จึงเป็นผู้สมควรถูกดำเนินคดีในกรณีนี้ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 3 ผู้ที่ถูกผลึกความผิดให้ั้นระบุตัวตนไม่ได้ และไม่อาจทราบได้ว่ามีตัวตนอยู่จริงหรือไม่

5.1.2.3 การผลึกความผิดให้กับการรายงานข่าว

ตัวอย่างที่ 5 “เรื่องคอนเสิร์ตเดอะโพร์ซีชั่น ถามว่ารับคอนเสิร์ตนี้ไหม รับครับ รับเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ต้นธันวาคม แต่ที่วันนี้มาแถลงข่าวให้ทราบ เพราะเกิดความเข้าใจผิดกัน เข้าใจผิดว่าผมไปปฏิบัติงานทางนี้โดยต้องหักกับทางอาร์เอส ข่าวมันออกมาแบบนี้ แต่จริง ๆ อยากจะชี้แจงว่าทางอาร์เอสเปิดโอกาสให้ศิลปินทุกท่านเลือกรับงานนอกได้ ตอนนี้เป็นอิสระมาก ฉะนั้นการที่ผมเลือกรับงานกับเดอะโพร์ซีชั่น จริง ๆ ไม่มีปัญหาอะไรกับทางอาร์เอสเลย ดังนั้นความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นผมไม่รู้ว่าจะมาจากทางไหน น่าจะเป็นอุบัติเหตุอะไรบางอย่างที่ทำให้ข่าวออกมาอย่างนั้น”

(เหตุการณ์ที่ 25)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แถลงข่าวบอกเหตุผลของการแถลงข่าวว่า ต้องการแจ้งให้ทราบว่ามีความเข้าใจผิดเกิดขึ้นว่าตนเองมีปัญหาเกี่ยวกับบริษัทต้นสังกัด และปฏิเสธว่า “จริง ๆ ไม่มีปัญหาอะไรกับทางอาร์เอสเลย” แต่ “เกิดความเข้าใจผิดกัน” ทำให้ “ข่าวมันออกมาแบบนี้” เป็นการผลึกความผิดให้กับการรายงานข่าวก่อนหน้านั้น อย่างไรก็ตามผู้แถลงข่าวไม่ได้ระบุแหล่งข่าวชัดเจน เพียงแต่กล่าวว่า “ไม่รู้ว่าจะมาจากทางไหน” และไม่ดำเนินผู้รายงานข่าว ดังที่กล่าวว่าเรื่องที่เกิดขึ้น

“น่าจะเป็นอุบัติเหตุอะไรบางอย่างที่ทำให้ข่าวออกมาอย่างนั้น” เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้แถลงข่าวไม่คิดว่าสื่อมวลชนตั้งใจรายงานข่าวที่ไม่เป็นความจริง การอ้างถึงสื่อมวลชนในลักษณะเช่นนี้น่าจะเป็นไปด้วยความต้องการรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างตัวผู้แถลงข่าวกับสื่อมวลชนไว้ เนื่องจากผู้แถลงข่าวจำเป็นต้องพึ่งพาสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับผลงานในวงการบินของตนเอง

5.1.3 การปฏิเสธแบบให้ข้อมูลห้กลับ

การปฏิเสธแบบให้ข้อมูลห้กลับ คือ การที่ผู้แถลงข่าวนำเสนอข้อมูลในเชิงประจักษ์เพื่อใช้ห้กลับข้อกล่าวหา กลวิธีนี้ไม่ได้ปรากฏเป็นกลวิธีย่อยของการปฏิเสธในแบบการกู่ภาพลักษณะที่ Benoit (1995) ได้เสนอไว้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าบุคคลในวงการบินไทยใช้กลวิธีนี้ในประจักษ์การแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวเพื่อทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามคำปฏิเสธนั้นมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6 เป็นเหตุการณ์อื้อฉาวที่มีข้อความเสียดสีคู่กรณีของผู้แถลงข่าวปรากฏในทวีตเตอร์ของผู้แถลงข่าว คู่กรณี (ซึ่งเป็นบุคคลในวงการบินและเป็นอดีตคนรักของผู้ชายที่กำลังคบหากับผู้แถลงข่าว) ไม่พอใจเรื่องดังกล่าว และเขียนข้อความตอบกลับจนเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมเรื่องความไม่ลงรอยกันของนักแสดงทั้งสองคน ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้เขียนข้อความดังกล่าว (ผู้เขียนข้อความดังกล่าวคือผู้จัดการส่วนตัวที่มีรหัสเข้าใช้งานทวีตเตอร์ของผู้แถลงข่าว) และให้ข้อมูลห้กลับว่า ปกติไม่เคยเขียนข้อความเป็นภาษาไทยในทวีตเตอร์ของตัวเอง แต่ข้อความที่ปรากฏในทวีตเตอร์นี้เขียนเป็นภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 6 “ผมรู้ว่าด้วยสถานการณ์อะไรหลาย ๆ อย่าง ตลอดสัปดาห์ที่ผ่านมา มันก็ค่อนข้างที่จะมีข่าวร้อนประมาณหนึ่ง เพราะฉะนั้นมันก็ทำให้มีมูลเหตุจูงใจ คนอาจจะคิดว่ามันเป็นเรื่องจริงก็ได้ ซึ่งผมก็เคารพในการตัดสินใจของทุกคน แต่ไม่มีใครอยากถูกตัดสินหรือห้ค้ โดยเฉพาอย่างยิ่งถ้ามันไม่ใช่เรื่องจริง ที่อยากจะชี้แจงก็คือหนึ่งทวีตเตอร์นี้ผมไม่เคยทวีตภาษาไทยนะคะ แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นมันเป็นภาษาไทย ผมไม่ได้ตัดสินนะคะ แต่ว่าผมพิมพ์ไม่ทันและไม่ค่อยถนัด เพราะฉะนั้นอ้อ ๆ ที่ฟอลโลว์เป็นประจำก็จะรู้ว่าเราไม่เคยทวีตภาษาไทย”

(เหตุการณ์ที่ 32)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้แถลงข่าวเองก็คิดว่ากรปฏิเสธเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นทำให้ผู้ฟังเชื่อตามได้ยาก ดังที่กล่าวว่า “คนอาจจะคิดว่ามันเป็นเรื่องจริงก็ได้” ผู้แถลงข่าวจึงทำให้การปฏิเสธของตัวเองมีน้ำหนักมากขึ้นโดยให้ข้อมูลห้กลับว่า “ปกติไม่เคยทวีตเป็นภาษาไทย” นอกจากนี้ยัง

อ้างอิงถึงบุคคลที่ 3 คือกลุ่มผู้ติดตามทวิตเตอร์ของตัวเองว่าเป็นผู้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวดี ถือเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาใช้ช่วยยืนยันประเด็นที่ยกขึ้นมาหักล้าง

ตัวอย่างต่อไปเป็นเหตุการณ์อื้อฉาวกรณีที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่สาวของผู้แฉลงข่าวว่าแต่งงานเพราะตั้งครรรค์ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ครอบครัวฝ่ายสามีของพี่สาวของผู้แฉลงข่าวไม่ได้เห็นชอบด้วย ผู้แฉลงข่าวปฏิเสธแบบตรง ๆ ก่อนว่า “อันนี้ไม่จริงเลย” และให้ข้อมูลหักล้างว่า ที่ผ่านมาจากครอบครัวของสามีพี่สาวได้ดูแลพี่สาวอย่างดี และได้ช่วยปกป้องชื่อเสียงหลังจากที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์พี่สาวของตน

ตัวอย่างที่ 7 “อันนี้ไม่จริงเลย เกือบขาดใจเลย ถ้าครอบครัวผู้ชายไม่ปลื้มเราคงไม่มาดูแลครอบครัวเราดีขนาดนี้ บ้านเขาโอเคกับพี่พลอยมาก ถ้าไม่โอเคก็คงไม่ออกมาปกป้องขนาดนี้ แม่ของพี่ไอจีฟเองก็ดูแลพวกเราดี ไม่ใช่แค่พี่พลอย เขาคบกันมาก็เกือบ 2 ปีแล้ว”

(เหตุการณ์ที่ 35)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้แฉลงข่าวใช้โครงสร้างประโยคที่มีการใช้คำแสดงเงื่อนไข “ถ้าไม่...” + “คงไม่...” เพื่อทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้หักล้างข้อกล่าวหาสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น

5.1.4 สรุปกลวิธีการปฏิเสธ

การปฏิเสธเป็นกลวิธีที่โดยทั่วไปจะใช้เมื่อหลักฐานเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดปรากฏไม่ชัดเจนหรือปรากฏในลักษณะที่ไม่สามารถผูกมัดให้ผู้พูดต้องยอมรับความผิด อย่างไรก็ตาม ในปริศนาการแฉลงข่าวเหตุการณ์อื้อฉาว บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้กลวิธีปฏิเสธแม้มีหลักฐานของความผิด ดังตัวอย่างที่ 2 ที่ผู้แฉลงข่าวปฏิเสธว่า “ไม่รู้” “ไม่ได้ทำ” หลังถูกจับกุมข้อหาขายเสพติด (เนื่องจากมีหลักฐานปรากฏ) การปฏิเสธแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ 3 กลวิธี มีลักษณะการใช้ดังนี้

การปฏิเสธแบบตรง ๆ เป็นกลวิธีที่ผู้แฉลงข่าวใช้เพื่อปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาและชัดเจนว่าไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดดังที่มีการรายงานข่าว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิเสธมูลบท คำกริยาประกอบปฏิเสธปรากฏให้เห็นหลายลักษณะ กล่าวคือ คำกริยาที่แสดงความเป็นกลางต่อเรื่องที่ปฏิเสธ คือ “ชี้แจง” คำกริยาที่แสดงความหนักแน่นของการปฏิเสธ คือ “ยืนยัน” และ คำกริยาที่แสดงความบริสุทธิ์ใจ คือ “สาบาน” ตามด้วยคำปฏิเสธ เช่น “ไม่” “ไม่ได้” “ไม่ใช่” “ไม่เคย” “ไม่รู้” หรือ “ไม่ทราบ” และมักใช้คำขยาย “จริง ๆ” เพื่อแสดงการเน้นย้ำ การปรากฏคำขยายแสดงการเน้นย้ำว่า “จริง ๆ” ในการกล่าวปฏิเสธแสดงให้เห็นว่าผู้แฉลงข่าวเองก็ตระหนักดีว่า ผู้ฟังอาจจะไม่เชื่อเรื่องที่กำลังปฏิเสธ เนื่องจากบางครั้งก็เป็นเรื่องที่เชื่อตามได้ยาก ผู้แฉลงข่าวจึงต้องใช้คำ

ขยาย “จริง ๆ” ช่วยเน้นให้การปฏิเสธหนักแน่นขึ้น บางครั้งใช้มากกว่า 1 ครั้ง ดังในตัวอย่างที่ 2 ที่ปรากฏถึง 4 ครั้ง

การปฏิเสธแบบผลึกความผิด ผู้แถลงข่าวในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวในวงการบันเทิงไทยมักผลึกความผิดไปยังผู้ที่ระบุตัวตนไม่ได้ เช่นความผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ เมื่อระบุตัวตนไม่ได้ ก็ไม่สามารถ “เอาผิด” ได้ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวโทษกระแสวิพากษ์วิจารณ์หรือข่าวที่รายงานออกไป การผลึกความผิดแบบไม่ระบุชัดเจนว่าเป็นเพราะสื่อมวลชนที่รายงานข่าวเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้แถลงข่าวไม่ต้องการทำให้สื่อมวลชนเกิดความรู้สึกขุ่นเคืองใจ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้แถลงข่าวต่อไปในอนาคต จะเห็นว่าหากต้องการผลึกความผิดให้การรายงานข่าวผู้แถลงข่าวมักจะใช้วิธีการเลี่ยงที่จะกล่าวถึงตัวบุคคลอย่างชัดเจน กล่าวคือ จะใช้รูปประโยคที่ละผู้กระทำ เช่น “เป็นเพราะกระแสข่าวต่าง ๆ” ไม่ระบุผู้กระทำอย่างชัดเจนว่า “เป็นเพราะนักข่าวเขียนข่าวไปแบบผิด ๆ” หรือบางครั้งก็กล่าวว่าเป็นเพราะ “ความผิดพลาด” หรือ “ความเข้าใจผิด” ของการรายงานข่าว เป็นต้น เมื่อมีการรายงานข่าวที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิด “กระแสวิพากษ์วิจารณ์” ขึ้น จึงถือเป็นความชอบธรรมของผู้แถลงข่าวที่ต้องแสดงให้เห็นว่า ที่ผ่านมาผู้เสพข่าวยังไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องหรือข้อมูลแบบครบถ้วน ดังนั้นเมื่อผู้แถลงข่าวได้จัดแถลงข่าวเพื่อให้ข้อมูลทั้งหมดจากมุมมองของผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงแล้ว การขอให้ผู้ฟังยุติการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ข้อมูลเดิมจึงเป็นสิ่งที่ผู้แถลงข่าวมีสิทธิ์คาดหวังให้เกิดขึ้นได้

การปฏิเสธแบบให้ข้อมูลหักล้าง เป็นกลวิธีย่อยของการปฏิเสธที่พบนอกเหนือจากแบบการกู่ภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995) ได้เสนอไว้ ผู้วิจัยเห็นว่าการปฏิเสธแบบให้ข้อมูลหักล้างนี้ถือเป็นกลวิธีที่ช่วยเสริมการปฏิเสธให้หนักแน่นขึ้น ผู้พูดในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวใช้กลวิธีนี้เพื่อหักล้างข้อกล่าวหา หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการที่ทำให้ข้อกล่าวหาที่มีความน่าเชื่อถือน้อยลงโดยที่ผู้แถลงข่าวไม่ได้ผลึกความผิดให้ใคร จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ข้อมูลที่ผู้แถลงข่าวยกขึ้นมาแนะนำเสนอนั้นส่วนมากก็เป็นไปเพื่อหักล้างข้อกล่าวหาที่เกิดจากการรายงานข่าว (ดังรายละเอียดในตัวอย่างที่ 6 และ 7) การใช้ข้อมูลหักล้างเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้แถลงข่าวได้แสดงข้อมูลและนำเสนอเรื่องราวตามตรรกะซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังเชื่อสิ่งที่ผู้แถลงข่าวนำเสนอได้ หากไม่ได้พิจารณาความถูกต้องของตรรกะ และความจริงที่ว่าเรื่องราวที่ถูกเลือกมานำเสนอนั้นเป็นเพียงข้อมูลด้านเดียว กล่าวคือ ด้านที่สามารถใช้สนับสนุนการหักล้างข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้น

5.2 การลดความรับผิดชอบ (Evasion of Responsibility)

การลดความรับผิดชอบเป็นกลวิธีที่ผู้แกล้งข่าวใช้เมื่อไม่สามารถปฏิเสธข้อกล่าวหาได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เมื่อมีหลักฐานชี้ชัดว่าผู้แกล้งข่าวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวในทางใดทางหนึ่งและจำต้องยอมรับ การลดความรับผิดชอบแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ 4 กลวิธีดังนี้

5.2.1 การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น

การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น (Provocation) (Scott and Lyman, 1968 อ้างถึงใน Benoit, 1995) เป็นกลวิธีที่ผู้แกล้งข่าวบอกว่าการกระทำอันไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยแวดล้อม เมื่อมีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้นผู้แกล้งข่าวจึงต้องกระทำการบางอย่างตอบกลับ บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้กลวิธีนี้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8 เป็นกรณีที่ผู้แกล้งข่าวได้เขียนข้อความเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทอินสตาแกรมโดยใช้ถ้อยคำรุนแรงพาดพิงผู้เกี่ยวข้องเรื่องการว่าจ้างงาน จนเกิดกรณีพิพาทกันผ่านสื่อดังกล่าว เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเขียนข้อความของผู้แกล้งข่าวว่าไม่เหมาะสม เมื่อหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในอินสตาแกรมชัดเจนเช่นนั้น การปฏิเสธไม่อาจทำได้ ผู้แกล้งข่าวจึงต้องใช้กลวิธีบอกว่ามีเหตุกระตุ้นให้ต้องตอบโต้

ตัวอย่างที่ 8 “สิ่งที่พลอยพูดไปก็คือเราพูดด้วยความสัตย์จริง พลอยเป็นคนแบบ พลอยชอบอยู่ในที่ของพลอย พลอยมีโลกของพลอยก็จริง แต่พลอยไม่เคยไปหาเรื่องกับใครก่อน แต่ถ้ามันมีคนมากล่าวหาอย่างเงี้ย เราก็เป็นธรรมดาที่เราต้องมีอารมณ์มีความโกรธ หรือว่ามีความเสียใจ ซึ่งมันมีแบบหลากหลายมาก ก็ เนี่ยคะก็หวังว่าทุกอย่างมันจะโอเค ก็พลอยก็จะระวังในคำพูด... ..อยากให้ทุกคนรู้ว่า โอเค ถึงพลอยเป็นนักแสดงก็จริง แต่พลอยก็มีความรู้สึกเหมือนคนทั่ว ๆ ไป ซึ่งเวลาเราโดนรังแก หรือโดนทำร้าย เราก็จะมีความรู้สึกที่แบบ อืม โกรธ หรือว่าอาจจะทำอะไรผิดพลาดได้”

(เหตุการณ์ที่ 39)

จะเห็นว่าผู้แกล้งข่าวให้ข้อมูลเบื้องต้นว่าไม่เคย “ไปหาเรื่องกับใครก่อน” แต่เมื่อมีเหตุมากระตุ้น กล่าวคือมีผู้มากล่าวหาตนเอง ผู้แกล้งข่าวจึงเกิดอารมณ์โกรธ เป็นการพยายามทำให้ผู้ฟังเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องปกติ กรณีที่มีเหตุอันเป็นเงื่อนไข “ถ้ามันมีคนมากล่าวหาอย่างเงี้ย” ผลจึง “ก็เป็นธรรมดาที่เราต้องมีอารมณ์มีความโกรธ” และเป็นไปตามตรรกะคือเมื่อความโกรธเกิดขึ้นก็สามารถส่งผลให้เกิดการกระทำอันไม่ถูกต้อง ดังที่ผู้แกล้งข่าวกล่าวว่า “เวลาเราโดนรังแก หรือโดน

ทำร้าย เราก็จะมีความรู้สึกที่แบบ อิมโกรธ” และนำไปสู่การกระทำ ที่เรียกว่า “อาจจะทำอะไร ผิดพลาดได้” การใช้รูปประโยคแสดงเงื่อนไข และกลุ่มคำเชื่อมแสดงเหตุ-ผลเช่นนี้ นัยหนึ่งแสดงให้เห็นว่าหากไม่มีเหตุมากระตุ้น ผู้แกล้งข่าวก็น่าจะไม่ได้กระทำการอันเป็นข้อผิดพลาดนี้

ตัวอย่างที่ 9 เป็นกรณีที่มีการรายงานข่าวเชิงซุบซิบว่าผู้แกล้งข่าวกมีเรื่องบาดหมางกับคนรัก (นักแสดงหญิง) ที่คบกันมาเป็นเวลานาน เนื่องจากไปมีสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับนักร้องหญิงอีกคนหนึ่ง หลังจากนั้นคนรักของผู้แกล้งข่าวกก็ได้เขียนข้อความพาดพิงนักร้องคนดังกล่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ประเภทอินสตาแกรมของตัวเอง เรื่องเชิงชู้สาวดังกล่าวขยายขอบเขตและมีผู้สนใจใคร่รู้ ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น เหตุการณ์นี้อื้อฉาวที่เกิดขึ้นส่งผลต่อภาพลักษณ์ของทั้งผู้แกล้งข่าวกและคนรักซึ่งเป็นนักแสดงและกำลังมีผลงานในวงการบันเทิง ผู้แกล้งข่าวกไม่สามารถปฏิเสธเรื่องของคนรักของตัวเองเขียนข้อความดังกล่าวลงในอินสตาแกรมได้ เนื่องจากมีหลักฐานปรากฏชัดเจน จึงใช้วิธีเลี่ยงความผิดว่า การที่คนรักกระทำการดังกล่าวไปนั้นเป็นเพราะมีเหตุปัจจัยมากระตุ้น กล่าวคือผู้ที่ติดตามเรื่องราวครั้งนี้จำนวนมากต่างพากันเขียนข้อความแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ นานาในอินสตาแกรมของคนรักของผู้แกล้งข่าวก เป็นเหตุให้คนรักของตัวเองคิดคล้อยตามไปกับข้อความดังกล่าว จนเกิดการทะเลาะกับตนเองขึ้น และมีการเขียนข้อความพาดพิงถึงนักร้องที่เป็นบุคคลที่ 3

ตัวอย่างที่ 9 “คือหลังจากที่มันมีกระแสเกิดขึ้น บอกแล้ว ไม่เคยมีปัญหากันเลยนะครั้บ จนกระทั่งมีคอมมิ่งคอมเมนต์ แล้วก็มีเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย ซึ่งไม่รู้เดี๋ยวจะมีใครถามผมหรือเปล่านะครั้บว่า ไปดูหนังดูหนังไปซ้อปซ้อปซ้อปซ้อปอะไรกันเนี่ย เป็นใครใครก็ต้องรู้สึก ผมจึงต้องออกมาพูด เพราะว่าจากที่ไม่เคยมีปัญหาเรื่องความรักกันเลย วันนี้ แน่นอนครั้บ เป็นใคร ใครก็ต้องรู้สึก”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(เหตุการณ์ที่ 47)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากทั้ง 2 ตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าผู้แกล้งข่าวกพยายามแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่า หากเหตุปัจจัยกระตุ้นดังกล่าวเกิดขึ้นกับใคร ผู้นั้นก็จะต้องตอบกลับในลักษณะเดียวกัน ดังเช่นที่ผู้แกล้งข่าวกในตัวอย่างที่ 8 กล่าวว่ “เป็นธรรมดาที่เราต้องมีอารมณ์โกรธ” และผู้แกล้งข่าวกในตัวอย่างที่ 9 กล่าวว่ “เป็นใคร ใครก็ต้องรู้สึก” 2 ครั้ง ทั้งนี้เป็นการย้าให้เกิดความเข้าใจว่าการตอบกลับดังกล่าวเป็นเรื่องปกติที่สามารถเกิดขึ้นกับทุกคนได้

5.2.2 การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ

การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ (Defeasibility) (Scott and Lyman, 1968; Schonbach, 1980; Tedeschi and Reiss, 1981; Semin and Manstead, 1983 อ้างถึงใน Benoit, 1995) เป็นกลวิธีที่ผู้ถูกกล่าวหาบอกว่าการกระทำอันไม่ถูกไม่ควรเกิดขึ้นเพราะมีข้อมูลหรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่กระทำลงไปไม่เพียงพอ รวมถึงเป็นเพราะมีวุฒิภาวะน้อย ทำให้การตัดสินใจหรือการควบคุมอารมณ์และสถานการณ์บางอย่างเป็นไปได้ยากหรือไม่เหมาะสม กลวิธีนี้มักจะปรากฏในพริจเนทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่มีอายุน้อย ผู้แถลงข่าวมักจะกล่าวว่าด้วยความที่อายุน้อย จึงรู้เท่าไม่ถึงการณ์และก่อเหตุที่ไม่เหมาะสมขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10 “จากกรณีที่มีรูปภาพตั้งแต่เมื่อวานตอนเย็น ทางผมและภรรยา ก็รู้สึกกลุ่มใจมาก ก็ไปสอบถามกับทางน้อง สอบถามกันมานานพอสมควร ได้เรื่องว่า ป๊นป๊นได้เคยมีการทดลองจริง ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งทางผมและครอบครัวรวมทั้งน้องมีความเสียใจเป็นอย่างมากกับสิ่งที่เกิดขึ้นโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็กอายุ 16 ปี นะครับ แล้วก็ ทางผมและครอบครัวรวมทั้งตัวน้องเอง ฝากขอโทษทุก ๆ คนด้วยนะครับว่า ลูกได้ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ด้วยความที่อายุน้อย ขาดประสบการณ์ชีวิต ขอขอบคุณครับ”

(เหตุการณ์ที่ 50)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างข้างต้นเป็นบิดาของนักแสดงวัยรุ่นหญิงที่มีภาพถ่ายกำลังเสพยาไอซ์เผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ ผู้แถลงข่าวยอมรับว่าบุคคลในภาพเป็นนักแสดงวัยรุ่นหญิงบุตรสาวของตนเอง และเป็นการถ่ายภาพขณะทดลองเสพยาจริง อย่างไรก็ตามผู้แถลงข่าวพยายามแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะ “ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์” ของนักแสดงหญิงอายุ 16 ปี ซึ่งผู้แถลงข่าวเห็นว่าเป็นอายุที่ยังน้อยจึงทำให้ขาด “ประสบการณ์ชีวิต” นอกจากนี้จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวได้กล่าวย้ำเรื่องความ “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” ซ้ำถึง 3 ครั้ง

ส่วนในตัวอย่างที่ 11 ผู้แถลงข่าวใช้ “ความเป็นเด็ก” เป็นข้ออธิบายการกระทำที่ไม่เหมาะสม กล่าวคือทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกายเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน

ตัวอย่างที่ 11 “ด้วยความที่เราเด็กและยังด้อยในทุกอย่าง คิดว่าการทะเลาะหรือทำอะไรแบบนี้เป็นทางออกที่ดี ก็เลยตัดสินใจต่อกัน พอมาวันนี้รู้แล้วว่ามันผิดมาก ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 11)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้แถลงข่าวใช้ “ความเป็นเด็ก” เป็นช่องทางเลี่ยงการรับผิดชอบต่อความผิดที่กระทำ ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า ความเป็นเด็กทำให้คิดหาทางออกของปัญหาแบบผิด ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อลดความรับผิดชอบไปแล้ว ผู้แถลงข่าวก็ได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อเวลาผ่านไป กล่าวคือเมื่อมีอายุหรือวุฒิภาวะมากขึ้น ก็เข้าใจเรื่องดังกล่าวมากขึ้นดังที่กล่าวว่า “พอมาวันนี้รู้แล้วว่า มันผิดมาก ๆ”

ตัวอย่างที่ 12 ผู้แถลงข่าวเป็นนักแสดงชายที่ทำร้ายร่างกายผู้หญิงที่คบหา จนผู้หญิงได้ฟ้องร้องดำเนินคดีทำร้ายร่างกาย เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อผู้แถลงข่าวอายุน้อย ผู้แถลงข่าวใช้ “ความเป็นวัยรุ่นที่อายุน้อย” เป็นข้ออธิบายพฤติกรรมแสดงอาการหึงหวงแบบควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ทำให้ทะเลาะกันและทำให้ผู้หญิงต้องบาดเจ็บ

ตัวอย่างที่ 12 “เราก็ได้มีการทะเลาะกันตามประสาวัยรุ่น ตอนนั้นอายุน้อย ผมไปหึงเขา และเกิดมีการยื้อแย่งโทรศัพท์ ยื้อกันไปมาจนทำให้เกิดการพลาดพลัง เรื่องจบด้วยดีแล้ว จะมีการนัดรายงานตัวของกรมควบคุมความปลอดภัย 4 ครั้ง เป็นเวลา 1 ปี ก็ด้วยความที่ตอนนั้นก็วัยรุ่นด้วยนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 15)

5.2.3 การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ

การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ (Accident) (Scott and Lyman, 1968; Tedeschi and Reiss, 1981; Semin and Manstead, 1983 อ้างถึงใน Benoit, 1995) เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวบอกว่าไม่มีเจตนาให้เกิดเหตุการณ์อันไม่พึงปรารถนาขึ้น Benoit (1997b) กล่าวว่าโดยทั่วไปผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบหากตนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความผิดนั้น อย่างไรก็ตามหากผู้ถูกกล่าวหาสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าเหตุการณ์ความผิดเกิดขึ้นโดยไม่ได้เจตนา ภาพลักษณ์ที่เสียไปก็อาจจะกู้คืนกลับมาได้บ้าง ผู้พูดในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวเลือกใช้กลวิธีนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 13 “ก็ขออภัยนะคะครับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยเจตนา ผมไม่ได้ตั้งใจจะทำร้ายเขาจริง ๆ แต่ขอไม่พูดถึงรายละเอียด ผมพูดตรง ๆ ว่า ไม่ได้มีเจตนาจะไปทำร้ายใครอยู่แล้ว ถ้าทุกคนรู้จักผมดี จะรู้ว่าผมไม่ใช่คนก้าวร้าว หรือเป็นคนที่จะไปทำร้ายใคร ขออภัยจริง ๆ อีกครั้งว่ามันเป็นอุบัติเหตุ เราไม่ได้มีเจตนา”

(เหตุการณ์ที่ 15)

ตัวอย่างที่ 13 ผู้แฉลงข่าวกล่าวว่าไม่ได้มีเจตนาทำร้ายร่างกายหญิงคนรัก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุบัติเหตุ จะเห็นว่าผู้แฉลงข่าวกล่าวว่าไม่ได้ตั้งใจ/ไม่มีเจตนา ถึง 4 ครั้ง และยังคงกล่าวด้วยว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุบัติเหตุ การใช้กริยา “ยืนยัน” และกริยาวลี “พูดตรง ๆ” และ “ย้ำจริง ๆ” แสดงให้เห็นว่าผู้แฉลงข่าวต้องการให้ผู้ฟังเชื่อตามสิ่งที่พูด เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 14 และตัวอย่างที่ 15 ผู้แฉลงข่าวก็ใช้คำขยายกริยา “จริง ๆ” ขยายกริยาวลี “ไม่ได้มีเจตนา” และ “ไม่ได้ตั้งใจ” อาจเป็นเพราะการกล่าวว่าไม่มีเจตนา นั้นเป็นเรื่องพิสูจน์ได้ยาก จึงต้องใช้คำขยายแบบเน้นย้ำว่า “จริง ๆ” เพื่อขอให้ผู้ฟังเชื่อตาม

ตัวอย่างที่ 14 “อย่างแรกเลยก็ต้องกราบขอโทษทางเฮียฮ้อนะคะ ถ้าเดียวพูดอะไรที่ทำให้เฮียไม่สบายใจ ไม่ได้มีเจตนาทำแบบนั้นจริง ๆ ค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 13)

ตัวอย่างที่ 15 “ก็อยากจะบอกแฟน ๆ ทุกคนด้วยว่า ก็คงต้องขอโทษอะนะคะ เพราะว่าฉันไม่ได้ตั้งใจที่ว่าจะอยากจะทำให้เรื่องนั้นมันเกิดขึ้นมาจริง ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 29)

5.2.4 การบอกว่ามีเจตนาดี

การบอกว่ามีเจตนาดี (Good intentions) (Benoit, 1995) เป็นกลวิธีที่ผู้แฉลงข่าวบอกว่า การกระทำอันไม่สมควรหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญนั้นเป็นเพราะความปรารถนาให้เกิดสิ่งที่ดี แม้วิธีการที่กระทำอาจจะไม่เหมาะสม แต่หากได้แสดงให้เห็นว่ากระทำด้วยเจตนาที่ดีแล้ว ความรับผิดชอบต่อเรื่องที่เกิดขึ้นอาจจะลดลงได้บ้าง ผู้พูดในปริจเฉทการแฉลงข่าวอื้อฉาวบางคนจึงเลือกกล่าวถึงเจตนาดีของตัวเองหลังเกิดเหตุการณ์ความผิดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16 ผู้แฉลงข่าวเขียนข้อความผ่านสื่อสังคมออนไลน์ประเภททวีตเตอร์แล้วทำให้ผู้ที่ได้อ่านข้อความดังกล่าวรู้สึกที่ผู้แฉลงข่าวกำลังนำโศกนาฏกรรม (เหตุการณ์สีนามิที่เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น) มาล้อเลียน ผู้แฉลงข่าวกล่าวว่าทั้งหมดที่ทำไปนั้นไม่ได้มีเจตนาร้าย ในทางตรงกันข้ามคือมีความตั้งใจที่ต้องการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสภาวะจิตใจของผู้คนในช่วงเวลานั้น

ตัวอย่างที่ 16 “ถ้าเกิดเข้าใจในเจตนาของผม คือผมไม่ได้มีเจตนาในแง่ร้ายครับ ไม่ได้มีเจตนาที่จะไปซ้ำเติมใครหรืออะไรก็ตามแต่ เพียงแต่เรารู้สึกว่าเดี๋ยวมันจะต้องเครียดแน่เลย เราก็เลยอยากจะให้ทุกคนผ่อนคลาย”

(เหตุการณ์ที่ 26)

ตัวอย่างที่ 17 ผู้แถลงข่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าใช้โอกาสของการจัดงานสังสรรค์ให้แฟนคลับมาประชาสัมพันธ์ธุรกิจขายตรง ผู้แถลงข่าวได้ชี้แจงว่ากิจกรรมพบปะแฟนคลับจัดขึ้นเหมือนที่เคยผ่านมาทุกครั้ง ส่วนการประชาสัมพันธ์เรื่องธุรกิจขายตรงนั้นอยู่ช่วงท้ายของรายการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แยกออกต่างหาก และการนำเสนอเรื่องธุรกิจขายตรงนั้นเกิดขึ้นจากความตั้งใจ ดังที่ได้กล่าวว่าเมื่อได้รู้ข้อดีของธุรกิจประเภทนี้ว่า “มันดีต่อชีวิตเรานะครับ” จึงอยากจะนำมาแบ่งปันให้กลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน (แฟนคลับ) ซึ่งเป็นคนกลุ่มแรกๆ ที่ผู้แถลงข่าวนึกถึง

ตัวอย่างที่ 17 “พอจบกิจกรรมแล้วเนี่ย ผมก็มีการได้พูดคุยอัปเดตถึงชีวิตก้าวต่อไปของผม ซึ่งในทุก ๆ ปีเนี่ยผมก็จะมีการพูดคุยอย่างงี้กับการจัดกิจกรรมกับแฟนคลับทุก ๆ ครั้งอยู่แล้ว แล้วก็เล่าเรื่องราว ชีวิตต่อไปของพีเจมส์จะเป็นยังไงนะ พีเจมส์กำลังทำอะไรอยู่บ้าง แล้วขณะที่เล่า ผมก็เล่าถึงธุรกิจที่ผมกำลังทำอยู่ แล้วก็ มีความรู้สึก ว่า เอ๊ะ ทำธุรกิจนี้แล้วมันดีต่อชีวิตเรานะครับ เพราะฉะนั้นคนแรกที่เรานึกถึง เรานึกถึงคือ แฟนคลับ เมื่อมีอะไรดี ๆ เราก็อยากนำมาแบ่งปัน”

(เหตุการณ์ที่ 42)

5.2.5 สรุปกลวิธีการลดความรับผิดชอบ

การลดความรับผิดชอบ เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวเลือกใช้เมื่อมีหลักฐานเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดปรากฏค่อนข้างชัดเจน เช่น ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร หรือร่องรอยการทำร้ายร่างกาย/ร่องรอยความผิด เป็นต้น เมื่อหลีกเลี่ยงข้อเท็จจริงไม่ได้ เนื่องจากมีหลักฐานชี้ให้เห็นหรือผูกมัดกับความผิด ผู้แถลงข่าวก็จะต้องใช้กลวิธีลดความรับผิดชอบ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทำให้ตัวเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการต้องรับความผิดจากการกระทำน้อยที่สุด การลดความรับผิดชอบแบ่งเป็นกลวิธีย่อย 4 กลวิธี มีลักษณะการใช้ดังต่อไปนี้

การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้นเป็นการลดความรับผิดชอบโดยการบอกว่ามีเหตุการณ์ความผิดเกิดขึ้นเพราะมีเหตุหรือปัจจัยรอบข้างมากระตุ้น ทำให้ต้องกระทำการตอบโต้แบบใดแบบหนึ่ง ดังที่ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 8 กล่าวว่า “เป็นธรรมดาที่เราต้องมีการมีความโกรธ” และผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 9 กล่าวว่า “เป็นใคร ใครก็ต้องรู้สึก” เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่อง

ธรรมดาที่มนุษย์ทุกคนจะบันดลโทษะ การอ้างเช่นนั้นพร้อมกับการใช้รูปประโยคที่แสดงเหตุและผล เป็นการพยายามทำให้ผู้ฟังคล้อยตามว่า นักแสดงหรือบุคคลในวงการบันเทิงก็มีสภาวะจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป จึงมีสิทธิ์ตอบโต้ต่อสิ่งกระตุ้นได้ตามวิถีปกติของคนที่อยู่ในเหตุการณ์ เช่นเดียวกันทั้งกระทำ การกล่าวอ้างดังกล่าวอาจมีส่วนที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวกำลังละเลยประเด็นเกี่ยวกับขอบเขตของการตอบโต้หรือตอบกลับซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเป็นหรือไม่เป็นบุคคลสาธารณะ หากแต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นการใช้กลวิธีดังกล่าวของบุคคลในวงการบันเทิงเป็นการอ้างในลักษณะเสมือนมีตรรกะหรือมีความสมเหตุสมผล แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นการโน้มน้าวให้คิดไปในทิศทางที่จะพรางความผิดที่ตัวเองได้กระทำไว้

การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ เป็นกลวิธีลดความรับผิดชอบที่พบมากใน ปริจเฉทที่ผู้แถลงข่าวมีอายุน้อย ถ้อยคำที่ผู้แถลงข่าวเลือกใช้เป็นข้ออธิบายได้แก่ “ด้วยความเป็นเด็ก” “ด้วยมุมมองของเด็ก” “วุฒิภาวะยังน้อย” “ตามประสาวัยรุ่น” และ “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” เป็นต้น หากพิจารณาถ้อยคำดังกล่าวโดยปราศจากบริบทอาจทำให้เห็นคล้อยตามว่า ผู้อยู่ในสภาวะการณดังกล่าวสมควรได้รับการให้อภัยเมื่อกระทำความผิด อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ผู้แถลงข่าวที่เลือกใช้ถ้อยคำดังกล่าวมีอายุระหว่าง 17-20 ปีซึ่งเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วทั้งสิ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “ไม่ใช่เด็ก” ในความหมายที่ว่า “คิดไม่เป็น” หรือ “ทำไม่เป็น” แล้ว นอกจากนี้การกล่าวถึงความผิดของตัวเองว่าเป็นการกระทำ “ตามประสาวัยรุ่น” นั้นเป็นการกล่าวที่มีมูลพบว่า วัยรุ่นคือผู้ที่มีโอกาสหรือสามารถจะทำได้สิ่งหนึ่งแบบไม่มีความยับยั้งชั่งใจได้ ซึ่งเป็นการเหมารวมและไม่ใช่ข้อเท็จจริง เนื่องจากไม่ใช่วัยรุ่นทุกคนที่จะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ เป็นกลวิธีที่ Benoit (1995) กล่าวว่าช่วยลดการต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความผิดได้หากผู้พูดสามารถแสดงให้เห็นว่าไม่มีเจตนาให้ เหตุการณ์ความผิดเกิดขึ้น หรือเหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ จากการศึกษาข้อมูลปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงพบว่า ผู้แถลงข่าวนิยมใช้กลวิธีนี้ด้วยการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า “ไม่ได้ตั้งใจ” หรือ “ไม่มีเจตนา” และย้ำความบริสุทธิ์ใจด้วยการกล่าวซ้ำหรือย้ำหลายครั้ง รวมทั้งใช้คำขยายแบบเน้นความว่า “จริง ๆ” เนื่องจากไม่มีหลักฐานใดที่ยืนยันความจริงแท้ของการตั้งใจหรือไม่ตั้งใจได้ ผู้แถลงข่าวจึงต้องใช้กลไกทางภาษาทั้งการกล่าวซ้ำและการเน้นย้ำดังกล่าวเพื่อช่วยให้ผู้ฟังเชื่อตามว่าสิ่งที่พูดเป็นเรื่องจริง

การบอกว่ามีเจตนาดี เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อแสดงความตั้งใจดีในการกระทำของตน Benoit (1995) เสนอว่า ผู้พูดใช้กลวิธีนี้เพื่อให้ผู้ฟังเห็นใจ จากข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดในปริจเฉทแถลงข่าวอื้อฉาวไม่ได้ใช้กลวิธีนี้มากนัก อาจเป็นไปได้ว่าการจะกล่าวว่าเป็นตัวเองเป็นผู้มีเจตนาดีเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้ฟังเชื่อได้ไม่ถนัด และบางครั้งการพูดว่า “มีเจตนาดี” หรือ “ไม่มี

เจตนาร้าย” นั้นอาจทำให้เกิดคำถามได้ว่าเป็นเจตนาดีที่ตีความจากมุมมองของผู้แกลงข่าวฝ่ายเดียวหรือไม่

5.3 การลดข้อชนข้อหมองใจ (Reducing Offensiveness)

การลดข้อชนข้อหมองใจ หมายถึง การทำให้ความรู้สึกขุ่นเคืองใจของผู้ฟังที่เกิดจากการได้รับรู้เรื่องราวลดน้อยลง (Benoit, 1995) รวมถึงการพยายามปรับเปลี่ยนความรู้สึกไม่ดีของผู้ฟังที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้เป็นไปในทางที่ดี ผู้ที่ช้ข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้อาจมีวิธีลดระดับอารมณ์ขุ่นมัวที่เกิดขึ้นในใจผู้ที่รับรู้เรื่องราวนี้อาจด้วยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.3.1 การนำเสนอภาพด้านดี

การนำเสนอภาพด้านดี (Bolstering) (Ware and Linkugel, 1973 อ้างถึงใน Benoit, 1995) เป็นกลวิธีที่ผู้แกลงข่าวพยายามใช้ภาพด้านดีของตนหักล้างผลด้านลบจากการกระทำของตน ด้วยการนำเสนออย่างตรงไปตรงมาหรือเน้นย้ำภาพด้านดีที่เคยมีมาให้ปรากฏชัดเจนขึ้น จากการศึกษาข้อมูลประจําเหตุการณ์แกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยพบว่า ผู้พูดมีวิธีการนำเสนอภาพด้านดี 2 วิธี กล่าวคือ

5.3.1.1 การพูดว่าที่ผ่านมามีความดีมาตลอด

การพูดว่าที่ผ่านมามีความดีมาตลอด เป็นการกล่าวโดยใช้ถ้อยคำตรงไปตรงมาว่าตนเองเป็นผู้ที่คิดดี ทำดี หรือไม่เคยกระทำความผิดใด ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18 “ผมอยู่วงการนี้มา 18 ปีเต็ม พี่ ๆ น้อง ๆ สื่อมวลชนก็คงรู้จักผมมาไม่น้อย ผมก็พอที่จะมีความดีอยู่บ้าง”

(เหตุการณ์ที่ 42)

ตัวอย่างที่ 19 “ตั้งแต่ผมเป็นไชยามา ไม่เคยไปสร้างความเดือดร้อนให้ใครเลย มีแต่มุ่งไปสร้างความบันเทิงให้กับคนหลาย ๆ คน อย่างเมื่อคืนนี้เห็นคนไปกันเป็นครอบครัว บางคนก็เปิดกระจกรถทักทายกันก็มี สิ่งเหล่านี้พอเราเห็นก็ชื่นใจจังเลย เขามาแล้วแฮปปี้กับเรานะ”

(เหตุการณ์ที่ 12)

ตัวอย่างที่ 20 “ที่ผ่านมา ทุกคนก็คง คงเห็นแล้วว่าน้องปิ่นปิ่นก็ไม่เคยได้มีเรื่องของพฤติกรรมหรือบทบาทอะไรในทางที่เสื่อมเสียหรือใด ๆ ทั้งสิ้นเลย”

(เหตุการณ์ที่ 51)

ตัวอย่างที่ 21 “พี่ ๆ คงจะเห็นว่า ผมมีความตั้งใจขนาดไหนในการที่ออกงานแต่ละชิ้น คือ ผมไม่ใช่คนเก่งอะไร แต่ว่า ผมคิดว่าผมมีโอกาส และผมก็อยากทำให้มันดี ผมพยายาม ผมเป็นแบบอย่างให้น้อง ๆ เห็น ให้สังคมเห็น ผมพยายามช่วยเหลือสังคม เพราะว่า ผมไม่รู้จะเอาอะไรตอบแทนสังคมเท่ากับจิตใจที่ผมมีให้กับทุก ๆ คนอะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 20)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 18 กล่าวถึงลักษณะด้านบวกของตัวเองด้วยถ้อยคำที่ตรงไปตรงมาว่า “มีความดี” ส่วนผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 19 และ 20 ใช้ถ้อยคำปฏิเสธ “ไม่เคย” กับลักษณะด้านลบ กล่าวคือ การสร้างความเดือดร้อนและการมีพฤติกรรมเสื่อมเสีย นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าผู้แถลงข่าวจะเน้นด้วยว่า คุณลักษณะของความเป็นคนดีนั้นปรากฏตลอดระยะเวลาที่ทำงานในวงการบันเทิง ในตัวอย่างที่ 18 ผู้แถลงข่าวแสดงระยะเวลาของการทำงานในวงการบันเทิงว่านานถึง “18 ปีเต็ม” ตัวอย่างที่ 19 ผู้แถลงข่าวไม่ได้ระบุระยะเวลาเป็นตัวเลข แต่ก็กล่าวว่า “ตั้งแต่เป็น...(ชื่อในวงการ) มา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการสั่งสมความเป็นที่รู้จักผ่านช่วงระยะเวลา ส่วนตัวอย่างที่ 20 ผู้แถลงข่าวใช้คำว่า “ที่ผ่านมา” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่แสดงช่วงระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นมีผลงานในวงการบันเทิงจนถึงปัจจุบัน ส่วนตัวอย่างที่ 21 ผู้แถลงข่าวเหมารวมว่า “พี่ ๆ คงจะเห็นว่า” และยังกล่าวถึงพฤติกรรมด้านดีของตัวเองด้วยว่า “ผมมีความตั้งใจขนาดไหนในการที่ออกงานแต่ละชิ้น” และ “ผมเป็นแบบอย่างให้น้อง ๆ เห็น ให้สังคมเห็น ผมพยายามช่วยเหลือสังคม”

5.3.1.2 การนำเสนอภาพพฤติกรรมความเป็นคนดี

การนำเสนอภาพพฤติกรรมความเป็นคนดี เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกดี โดยไม่ได้ใช้ถ้อยคำว่า “ดี” แต่ใช้การอ้างถึงเรื่องราว เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่สะท้อนภาพด้านดีของผู้พูด หรือแสดงภาพ “ความเป็นคนดี” ของผู้พูด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 22 เป็นเหตุการณ์ที่มีรายงานข่าวว่าผู้แถลงข่าวไม่ไปปรากฏตัวในงานที่มีผู้ว่าจ้าง ผู้แถลงข่าวชี้แจงว่าสาเหตุที่ไม่ได้ไปร่วมงานเป็นเพราะไม่ได้รับงานกับต้นสังกัดเดิมแล้ว และชี้แจงเพิ่มเติมให้เห็นว่าจากประวัติการทำงานที่ผ่านมา ไม่เคยปฏิบัติหน้าที่บกพร่องเมื่อได้รับ

ว่าจ้าง ในทางตรงกันข้าม จะรับผิดชอบอย่างดี เช่น ไปถึงงานก่อนเวลาเริ่ม หรือแม้อยู่ในภาวะที่ร่างกายไม่สมบูรณ์ก็ต้องไปทำงานที่ได้รับว่าจ้าง

ตัวอย่างที่ 22 “แล้วประเด็นที่หาว่าเราเบี่ยงงาน อันนี้คือตั้งแต่เราเริ่มทำงานมา ในการทำงานเป็นไปงวาง หรือเป็นลาล่าลูลูมา เราสองคนไม่เคยเบี่ยงงาน มีแต่ไปงานนะ ไปก่อนเวลาเป็นชั่วโมง แม้กระทั่งว่าเป็นไข้ หรือไม่สบายอะไรต่าง ๆ นานา คือพี่ ๆ ทุกคนก็จะได้เห็น หรือแม้กระทั่งลูคูป่วยอยู่กับสายน้ำเกลือ ลูคูก็ต้องถอดสายน้ำเกลือเพื่อไปงาน”

(เหตุการณ์ที่ 45)

จะเห็นว่าในการนำเสนอภาพพฤติกรรมด้านดีของตัวเอง ผู้แฉลงข่าวใช้วิธีการอ้างว่า พฤติกรรมเหล่านั้นพิสูจน์ทราบเป็นที่ประจักษ์แล้ว ดังที่ผู้แฉลงข่าวในตัวอย่างที่ 21 กล่าวว่า “พี่ ๆ คงจะเห็นว่า” และผู้แฉลงข่าวในตัวอย่างที่ 22 กล่าวว่า “พี่ ๆ ทุกคนก็จะได้เห็น”

การกล่าวถึงลักษณะที่ดีเพื่อหักล้างเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้น นอกจากจะเกิดจากการที่บุคคลในวงการบินถึงผู้ขึ้นกล่าวถึงตัวเองแล้ว บางครั้งผู้ร่วมแฉลงข่าวซึ่งเป็นคนในครอบครัว เช่น บิดามารดา ยังเป็นผู้กล่าวถึงภาพด้านดีของบุตรที่กำลังมีข่าวอื้อฉาว ดังตัวอย่างที่ 23 เป็นกรณีที่บิดาของบุคคลในวงการบินที่มีข่าวอื้อฉาวเป็นผู้กล่าวถึงเรื่องราวอันแสดงความเป็นคนดีของบุตรชาย เรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นคือบุตรชายได้เขียนข้อความแสดงความรู้สึกไม่พอใจการทำงานของนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นโดยใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสมผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก ผู้เป็นบิดาได้กล่าวว่า ตนเอง ภรรยา และบุตรชายได้พูดคุยปรับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น จากนั้นก็ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความดีของบุตรชายเพิ่มเติมว่าเคยได้รับรางวัลแห่งเกียรติยศเมื่อครั้งที่ไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

ตัวอย่างที่ 23 “วันนี้ประเด็นที่หา ก็ ผมก็ได้ปรึกษากับภรรยา กับน้องวันนี้ได้พูดถึง พูดคุยกัน บรรยายภาพแบบพ่อแม่ลูก และผมเลี้ยงลูกชายก็จะเลี้ยงแบบเพื่อน คุณแม่เลี้ยงลูกชายก็จะเลี้ยงแบบเพื่อน เราได้เปิดใจคุยกัน ให้น้องได้ทราบว่า เหตุการณ์ที่ผ่านมาอันเกิดอะไรขึ้นบ้างนะครับ ว่าเกิดเหตุการณ์ภายนอกอย่างไรบ้าง เพราะหลังจากที่น้องมาจากสหรัฐอเมริกา ผมก็ยังไม่ได้อีกโอกาส ภรรยาก็ยังไม่ได้อีกโอกาสได้นั่งคุยกันอย่างใกล้ชิด ลูกชายของผมเดินทางไปศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมหนึ่งปีที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และเขาก็ได้พิสูจน์ตัวเองที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหนึ่งปีโดยการเข้าร่วมร้องเพลงหาเงินเข้าโรงเรียนจนได้รับโล่ โล่ที่ผมโชว์ให้เห็นนี่นะครับ (ยกโล่ขึ้นประกอบการพูด) เป็น coral music ได้ outstanding ของโรงเรียนนะครับ แล้วที่ผมได้โชว์รูปภาพ

ตะกี้ เขาเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเลือกให้เป็น Mr.Pasco ของคนไทย ซึ่งปกติแล้วต้องเป็นคนอเมริกา แต่ว่าวันนี้เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเลือกนะครับ (แสดงรูปภาพประกอบ)”

(เหตุการณ์ที่ 14)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้พูดซึ่งเป็นบิดาของนักเรียนที่มีชาวอื้อฉาวตั้งใจยกประเด็นเรื่องเกียรติคุณความดีของบุตรชายขึ้นมา เพื่อให้ภาพด้านบวกช่วยลดทอนความขุ่นเคืองที่เกิดขึ้นจากการก่อพฤติกรรมด้านลบไว้

5.3.2 การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก

การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก (Minimization) เป็นกลวิธีที่ผู้ถูกกล่าวหาพยายามทำให้เห็นว่าความผิดที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องใหญ่หรือเลวร้ายอย่างที่เข้าใจหรือตีความกัน หากผู้ฟังคล้อยตามเช่นนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหาที่ควรลดลงด้วย (Sykes and Matza, 1957; Scott and Lyman, 1968; Schonbach, 1980; Schlenker, 1980; Tedeschi and Reiss, 1981; Semin and Manstead อ้างถึงใน Benoit, 1995) ผู้พูดในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวมีวิธีการทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็กหรือเป็นเรื่องไม่ร้ายแรงอย่างที่คิดกันด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

5.3.2.1 การใช้คำขยายประเภทแสดงความเห็นว่าเป็นเรื่องเล็ก

การใช้คำขยายประเภทแสดงความเห็นว่าเป็นเรื่องเล็ก เช่น การใช้คำว่า “เพียง” “แค่” “เพียงแค่ว่า” “แค่นั้นเอง” หรือ “เท่านั้นเอง” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 24 ผู้แถลงข่าวชี้แจงกรณีที่เพื่อนร่วมงานรุ่นพี่ได้เขียนข้อความแสดงความน้อยใจหลังจากได้รับแจ้งอย่างกะทันหันว่าจะไม่ได้รับว่าจ้างให้ทำงานในตำแหน่งพิธีกรรายการที่ทำร่วมกันมาเป็นระยะเวลาาน ผู้แถลงข่าวกล่าวว่าแผนดำเนินงานของรายการต้องปรับเปลี่ยนตามกาลเวลาและยุคสมัย ส่วนความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ร่วมรายการรุ่นพี่นั้นจะยังคงเดิม เรื่องงานกับเรื่องส่วนตัวเป็นสิ่งที่แยกจากกัน เรื่องราวที่เกิดขึ้นมี “เพียงแค่นั้น”

ตัวอย่างที่ 24 “ผมก็ขอรับผิดชอบคนเดียว ผมก็ต้องขอโทษด้วยว่า วันหนึ่งมันจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพิธีกร ผมก็เป็นห่วงอยู่เหมือนกันว่า เอ๊ะ แต่ละคนจะรับได้ไหม เออ ผมก็รู้ว่าบางคนก็มีแพนคลับของพี่เปิ้ล แล้วก็อาจจะโกรธ แล้วก็อาจจะไม่ชอบผมกับหอย นะฮะ แต่ว่าผมกับพี่เปิ้ลกับหอย ก็ยังรักกันเหมือนเดิม เพียงแค่ว่าไม่ได้ร่วมงานกัน ณ ตอนนี ในอนาคตอาจจะมียานอื่นๆ ที่ทำด้วยกันก็ได้ เราไม่ได้แตกแยกในฐานะของพี่น้องนะครับ เราแค่แยกกันทำงานแค่นั้นเอง...

...ผมบอกแล้วซ้ำแล้วซ้ำอีกว่า ผมกับพีบีลเราไม่ได้ตัดขาดกัน พีบีลยังเป็นพี่ชายผมเหมือนเดิม เดียวหลังจากนี้ผมก็จะโทรหาเค้าเหมือนกัน เพราะผมเองก็อยากจะทำเค้าดีขึ้นหรือยัง เพราะหลังจากที่พีบีลถอนหุ้นไปทุกอย่างยังคงคบกันเหมือนเดิม แต่เราไม่มีเวลาให้กันเหมือนตอนที่ยังอยู่บริษัทเดียวกันแค่นั้นเอง”

(เหตุการณ์ที่ 40)

จากข้อความที่ยกมา ผู้แถลงข่าวพยายามชี้แจงให้เห็นว่าการไม่ได้ร่วมงานกันเหมือนเดิมไม่ใช่เรื่องใหญ่ สิ่งที่สำคัญกว่าคือสัมพันธ์ภาพส่วนตัวในฐานะเพื่อนและพี่น้องที่ยังมีอยู่เหมือนเดิม ดังที่กล่าวว่า “ก็ยังรักกันเหมือนเดิม เพียงแค่ไม่ได้ร่วมงานกัน” การใช้คำว่า “แค่นั้นเอง” ในตอนท้ายเป็นการทำให้เห็นว่าเหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเรื่องเล็ก ๆ เรื่องหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 25 เป็นเหตุการณ์ที่มารดาของผู้แถลงข่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนทำนองน้อยใจกรณีที่ผู้แถลงข่าวประกาศแต่งงานผ่านสื่อมวลชน โดยที่มารดาและบุคคลในครอบครัวยังไม่ทราบเรื่องดังกล่าว ผู้แถลงข่าวอธิบายเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวและลงท้ายว่า “เท่านั้นเอง” เพื่อแสดงให้เห็นว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องใหญ่

ตัวอย่างที่ 25 “อย่างน้อยผมก็ได้รู้ว่าคุณแม่รู้สึกยังไง เพราะว่าบางครั้งคุณแม่ก็จะ เออ ไว้วกอน แล้วมันก็จะสะสม แล้วอาจจะเป็นไปได้ว่า พอติเขาคงจะไม่ทราบ พอติไปถูกไปถูกอะไรสักอย่างหนึ่ง แล้วเขามีความรู้สึกน้อยใจ เขาก็เลย เหมือนกับแบบพูดออกมา เท่านั้นเอง”

(เหตุการณ์ที่ 2)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3.2.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อลดน้ำหนักความผิด

การใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อลดน้ำหนักความผิด คือ การพยายามใช้คุณลักษณะของคำแสดงทัศนภาวะมาช่วยเพื่อทำให้ภาพความผิดของเหตุการณ์ดูลดลง คำแสดงทัศนภาวะที่ใช้ได้แก่คำว่า “อาจจะ” และ “บางครั้ง” หรือ “บางที” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 26 ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงเหตุการณ์ที่มีผู้แสดงความคิดเห็นเชิงลบกรณีที่ผู้แถลงข่าวชำระค่าเครื่องตีแม่เฉพาะแต่ของตนเอง แต่ไม่ยอมชำระค่าเครื่องตีแม่ให้กลุ่มแฟนคลับที่มาร่วมสังสรรค์ในงานเลี้ยงด้วย ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงเหตุการณ์นี้ว่า “อาจจะมองข้ามไปว่า มันอาจจะ เป็นเรื่องของความรู้สึก”

ตัวอย่างที่ 26 “น้อง เตี่ยพี่เจมส์ฝากจ่ายค่าน้ำพี่เจมส์ด้วยนะ อันนี้เป็นจุดที่ผม โอเคอาจจะมีมองข้ามไปว่า มันอาจจะเป็นเรื่องของความรู้สึกว่า ทำไมผมถึงไม่ดูแลทั้งโต๊ะ อันนี้ ผม ๆ ๆ ไม่รู้จะเรียกว่าเป็นความผิดพลาดหรืออะไร แต่ว่าผมไม่มีเจตนาอย่างอื่นเลยครับ”
(เหตุการณ์ที่ 42)

ตัวอย่างที่ 27 เป็นเหตุการณ์ที่มารดาของผู้แฉลงข่าวให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ทำนองน้อยใจ หลังจากที่ผู้แฉลงข่าวให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่าจะแต่งงาน ทั้งที่คนในครอบครัวยังไม่ทราบเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นทางการมาก่อน ผู้แฉลงข่าวใช้คำว่า “บางครั้ง” เพื่อช่วยลดน้ำหนักความผิดที่ทำให้มารดาเสียใจ

ตัวอย่างที่ 27 “ต้องยอมรับว่าไม่ได้เจอคุณพ่อคุณแม่เลย น้องกบเองก็ไม่ค่อยได้เจอ นะครับ เราเรียกว่า ต่างคนต่างทำงาน แล้วก็ผมทุ่มเททำงานหนักมาก จนบางครั้งเนี่ย ความที่เป็นลูกก็คิดเสมอว่าคุณพ่อคุณแม่เข้าใจ แต่บางครั้งเนี่ย เมื่อเข้าก็มีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งคุยกับผมว่า เออ อย่าไปคิดนะว่า คุณพ่อคุณแม่เข้าใจทุกเรื่อง บางครั้งเราควรแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับเรื่องงาน เรื่องครอบครัว แล้วก็มานั่งทำความเข้าใจกันบ้าง ก็จะเป็นเรื่องที่ดี”
(เหตุการณ์ที่ 2)

คำว่า “บางครั้ง” แสดงความหมายโดยนัยว่า ความผิดพลาดไม่ได้เกิดขึ้นแบบปกติประจำ หากแต่เป็นเฉพาะครั้งนี้ที่ผู้แฉลงข่าวตีความความรู้สึกนึกคิดของบิดามารดาแบบเข้าใจตัวเองเกินไป

ตัวอย่างที่ 28 ผู้แฉลงข่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์กรณีที่เขียนข้อความลงในสื่อสังคมออนไลน์ประเภทอินสตาแกรมโดยใช้ถ้อยคำไม่สุภาพเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากเกิดอาการหึงหวงนักแสดงที่ร่วมงานกับแฟนของตน ผู้แฉลงข่าวยอมรับว่าตัวเองเป็นคนอารมณ์ร้อน และทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกดีขึ้นด้วยการบอกว่า “พยายามแก้มาตลอดทั้งชีวิต” อย่างไรก็ตามในครั้งนี้อาจจะไม่สามารถสะกดกลั้นอารมณ์ตัวเองไว้ได้ จึงใช้คำลดน้ำหนักความผิดที่เกิดขึ้นแค่ “บางที” และ “อาจจะ” เป็นข้อผิดพลาด เพื่อให้ภาพความผิดดูเลือนลง

ตัวอย่างที่ 28 “ผมเป็นคนที่มีอารมณ์ร้อนอยู่แล้ว ก็พยายามแก้มาตลอดทั้งชีวิตอะนะครับ แต่ว่ามันก็บางทีมันก็หลุดไปบ้าง แต่คราวนี้มันอาจจะจะเป็นข้อผิดพลาด”
(เหตุการณ์ที่ 44)

5.3.3 การพูดให้เป็นอย่างอื่น

การพูดให้เป็นอย่างอื่น (Differentiation) (Ware and Linkugel, 1973 อ้างถึงใน Benoit, 1995) หมายถึง การที่ผู้แถลงข่าวพยายามทำให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังเรื่องราวแล้วรู้สึกขุ่นเคืองใจได้เปลี่ยนความรู้สึกไปจากเดิม วิธีการพูดให้เป็นอย่างอื่นคือการเปลี่ยนจากการอ้างถึงเหตุการณ์ อื้อฉาวด้วยถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเชิงลบ เป็นการใช้อ้อยคำที่มีความหมายเป็นกลาง หรือมีความหมายเชิงบวก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 29 ผู้แถลงข่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าจัดงานพบปะกับกลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน (แฟนคลับ) โดยมีวัตถุประสงค์แอบแฝงเพื่อประชาสัมพันธ์ธุรกิจขายตรง มีการเขียนวิพากษ์วิจารณ์การกระทำดังกล่าวในสื่อสังคมออนไลน์คือเว็บไซต์พันทิปว่า ผู้แถลงข่าว “หลอกลวง” กลุ่มผู้สนับสนุนผลงานให้มาร่วมกิจกรรมเพื่อจะ “ยัดเยียด” ธุรกิจขายตรงของตนเองให้ผู้มาร่วมงาน ผู้แถลงข่าวพยายามลดความรู้สึกไม่พอใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการเรียกการจัดกิจกรรมดังกล่าวว่าเป็นการ “นำเสนอ”

ตัวอย่างที่ 29 ผู้สื่อข่าว: “เขาบอกว่าช่วงหลังของกิจกรรมเป็นการยัดเยียดธุรกิจขายตรง”

ผู้แถลงข่าว: “ผมเพียงแค่อยากที่จะนำเสนอสิ่งนี้ ก็เล่าเรื่องราวสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตให้กับคนที่ผมรักฟัง แล้วก็ถามก่อนว่าสนใจจะฟังไหม สนใจจะฟังก็ฟังต่อ ไม่สนใจก็ไม่ต้องฟัง ก็ค่อนข้างเคลียร์ชัดเจน ผมต้องขอภัยแฟนคลับจริง ๆ ว่า ตรงนี้ผม ผมคิดไปเองแล้ว แล้วมัน เขาเรียกว่าไร ยังไม่ชัดเจนมากพอ เพราะฉะนั้น ไม่มีครับ คำว่า ลวง คำว่าอะไรต่าง ๆ นานา”

(เหตุการณ์ที่ 42)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวเลือกใช้คำว่า “นำเสนอ” ซึ่งปกติจะใช้ในบริบทหรือสถานการณ์ที่ให้คุณหรือให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง แทนคำว่า “ยัดเยียด” ซึ่งมีความหมายเชิงลบ และกล่าวถึงการกระทำดังกล่าวว่า “ยังไม่ชัดเจนมากพอ” ซึ่งมีความหมายเป็นกลาง แทนคำว่า “ลวง” หรือ “คำว่าอะไรต่าง ๆ นานา” อันเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่ก่อให้เกิดภาพด้านลบเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างที่ 30 ผู้สื่อข่าวถามผู้แถลงข่าวว่า การแยกตัวออกจากการทำงานกับศิลปินในวงดนตรีเดิมของผู้แถลงข่าวนั้นเป็นการยุติการทำงานเนื่องจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นจนทำงานร่วมกันไม่ได้แบบที่เรียกว่า “วงแตก” ใช่หรือไม่ ผู้แถลงข่าวปฏิเสธสถานะ “วงแตก” ซึ่งสะท้อนภาพ

ด้านลบของผู้เกี่ยวข้อง โดยกล่าวปฏิเสธว่า “ยังไม่แตก” และอธิบายลักษณะการทำงานแบบใหม่ว่า วงดนตรีโปงลางสะออน ยังคงมีอยู่เหมือนเดิม หากแต่ไม่มีตัวผู้แกลงเข้าร่วมอยู่ด้วย

ตัวอย่างที่ 30 “วงโปงลางสะออนยังไม่แตกนะคะ เพราะว่าวงโปงลางสะออนยังมีเหมือนเดิม ยังมีสัญญา กับอาร์เอสเหมือนเดิม เพียงแต่ตอนนี้ไม่มีคู่คู่กับลาล่า ตอนเนี้ย เพราะว่าคู่คู่กับลาล่า ก็แยกเซ็นสัญญากับอาร์สยามอีก”

(เหตุการณ์ที่ 45)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้แกลงข่าวชี้แจงให้เห็นว่าวงดนตรีโปงลางสะออน ยังมีผลงานอยู่เหมือนเดิม เพื่อปฏิเสธความเข้าใจเรื่อง “วงแตก” ซึ่งมีนัยของการไม่ลงรอยกันของสมาชิกในวงดนตรี โดยกล่าวว่า “เพียงแต่ตอนนี้ไม่มีคู่คู่กับลาล่า” เป็นการพูดให้ดูแตกต่างแบบที่แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องใหญ่เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 29 ที่ผู้แกลงข่าวใช้คำว่า “เพียงแค่ว่า” ขยายกริยาวลี “อยากที่จะนำเสนอ” เพื่อแสดงให้เห็นว่าการนำข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจขายตรงเข้ามาประชาสัมพันธ์ในงานพบปะกับแฟนคลับไม่ใช่เรื่องผิดร้ายแรง

ตัวอย่างที่ 31 ผู้แกลงข่าวทำร้ายร่างกายคนรัก เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าผู้แกลงข่าวเป็นผู้ชาย “อารมณ์ร้าย” ผู้แกลงข่าวเปลี่ยนการอ้างถึงเรื่องที่เกิดขึ้นด้วยการเลือกใช้ถ้อยคำใหม่คือ “ใจร้อน” ซึ่งมีความหมายเชิงลบน้อยกว่าคำว่า “อารมณ์ร้าย”

ตัวอย่างที่ 31 ส่วนคนที่มองว่าผมเป็นคนอารมณ์ร้ายไปแล้ว คือด้วยความที่ตอนนั้นเป็นวัยรุ่นด้วย แต่ถ้าหลายคนรู้จักผม ก็รู้ว่าผมไม่ได้เป็นคนใจร้อนอะไรขนาดนั้น”

(เหตุการณ์ที่ 15)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้แกลงข่าวเลือกกล่าวถึงความ “อารมณ์ร้าย” ซึ่งเชื่อมโยงกับเหตุการณ์การทำร้ายร่างกาย ว่าเป็นความ “ใจร้อน” ซึ่งมีนัยเพียงการด่วนทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ทันระวัง นอกจากนี้จะเห็นว่าผู้แกลงข่าวใช้คำขยาย “อะไรขนาดนั้น” เพื่อแสดงภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่

5.3.4 การเสนอมุมมองใหม่

การเสนอมุมมองใหม่ (Transcendence) (Ware and Linkugel, 1973 อ้างถึงใน Benoit, 1995) เป็นกลวิธีที่ผู้แกลงข่าวนำเสนอเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นด้วยมุมมองใหม่ อันเป็นมุมมองที่จะ

ก่อให้เกิดภาพทางบวก หรือมุมมองที่จะช่วยลดความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจของผู้ฟังที่มีต่อเรื่องราวอื้อฉาว บุคคลในวงการบันเทิงไทยมีวิธีเสนอมุมมองใหม่ของเรื่องราวอื้อฉาวในหลายลักษณะดังต่อไปนี้

1) การนำเสนอว่าเรื่องที่เกิดขึ้นมองได้หลายมุม เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวนำเสนอว่า เรื่องที่เกิดขึ้นสามารถมองจากมุมอื่นได้ การนำเสนอเช่นนี้เป็นการใช้การไม่ปฏิเสธกระแสวิพากษ์วิจารณ์ ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นความชอบธรรมในการนำเสนอมุมมองที่ต่างออกไป ดังตัวอย่างที่ 32 ผู้สื่อข่าวขอให้ผู้แถลงข่าวชี้แจงกรณีที่มีผู้เขียนแสดงความคิดเห็นเรื่องการจัดงานพบปะสังสรรค์ของผู้แถลงข่าวกับกลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน (มีตติ้งแฟนคลับ) ว่ามีการแอบแฝงเรื่องธุรกิจขายตรงเข้าไปในงาน เป็นการหาประโยชน์จากชื่อเสียงของการเป็นนักร้อง ผู้แถลงข่าวกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า ประเด็นดังกล่าว “มองได้หลายมุม” ในมุมมองของตนเอง การกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อมอบสิ่งดี ๆ ให้แก่ผู้สนับสนุนผลงาน

ตัวอย่างที่ 32 “เอ่อ... คือจริง ๆ แล้วมันมองได้หลายมุม มองได้หลายมุม ผมมองอย่างนี้ครับ ผมมองว่า วันนี้ผมเพียงแค่อยากจะที่จะนำเสนอสิ่งนี้ ก็เล่าเรื่องราว สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตให้กับคนที่ผมรักฟัง แล้วก็ถามก่อนว่าสนใจจะฟังไหม สนใจจะฟังก็ฟังต่อ ไม่สนใจก็ ไม่ต้องฟัง ก็ค่อนข้างเคลียร์ชัดเจน จริง ๆ แล้วผมมีคนที่ผมรักอยู่ตรงหน้า ถ้าผมเจอสิ่งดี ๆ แล้ว ผมควรจะบอกใครก่อนล่ะครับ ผมก็ต้องบอกคนที่ผมรักที่สุดก่อน”

(เหตุการณ์ที่ 42)

ส่วนตัวอย่างต่อไป เป็นเหตุการณ์ที่นักแสดงภาพยนตร์ตั้งครุฑก่อนแต่งงาน เมื่อถูกสื่อมวลชนถามว่าคิดอย่างไรเกี่ยวกับกระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่มองว่าเรื่องดังกล่าวไม่ถูกต้องตามครรลอง ผู้แถลงข่าวตอบว่า “ไม่เป็นไร” หากจะมีคนมองว่าเป็นเรื่องผิด แต่สำหรับตนเองแล้ว การตั้งครุฑถือเป็น “เรื่องน่ายินดี” เพราะการมีบุตรเป็นการเติมเต็มชีวิตครอบครัวให้สมบูรณ์

ตัวอย่างที่ 33 “การมีน้องเป็นเรื่องน่ายินดี ตรงนี้เป็นเรื่องน่ายินดีค่ะ ไม่เป็นไรค่ะ ถ้าเกิดจะมองว่ามันผิดในแง่ที่ว่าเรามีน้องก่อน อะไรเงี้ย แต่สุดท้ายแล้วคือ ตอนนี้งารู้สึกว่า การมีน้องมีลูกเนี่ย ทำให้การเป็นแฟนเรามันเปลี่ยนสถานะ เป็นครอบครัว และทุกอย่างมันเติมเต็ม ตอนนี้อย่างครอบครัวเราสมบูรณ์มากขึ้นแล้วค่ะ เป็นครอบครัวจริง ๆ แล้วค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 38)

2) การนำเสนอว่าสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้คลี่คลายลงแล้ว เป็นกลวิธีที่ผู้แฉลงข่าว หลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงรายละเอียดของประเด็นปัญหา โดยเสนอมุมมองอีกด้านหนึ่งว่า การรื้อฟื้นเรื่อง ที่ผ่านมาแล้วไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับใคร ในขณะที่เดียวกันก็จะนำเสนอภาพสถานการณ์ปัจจุบันที่ ประเด็นปัญหาได้คลี่คลายไปในทางที่ดีแล้ว ดังตัวอย่างที่ 34 ผู้สื่อข่าวถามผู้แฉลงข่าวว่าสาเหตุที่ แท้จริงของการหย่าร้างกับภรรยา (ผู้เป็นบุคคลในวงการบันเทิงเช่นเดียวกัน) คืออะไร ผู้แฉลงข่าว กล่าวว่ “ไม่อยากจะถูกตู่ถึง” และนำเสนอมุมมองใหม่ว่า “เราก้าวข้ามตรงนั้นมาแล้ว” เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่จำเป็นต้องรื้อฟื้นหรือให้รายละเอียดข้อมูลที่อาจจะยิ่งทำให้ผู้ฟังเกิดความขุ่นเคืองใจขึ้นอีก นอกจากนี้ผู้แฉลงข่าวยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอดีตภรรยา

ตัวอย่างที่ 34 “เอาเป็นว่าถ้าตอนนี้ ถ้าเราย้อนกลับไปพูดเรื่องเดิม ก็กลายเป็นว่า มันไปพูดถึงเรื่องอะไรต่าง ๆ ที่ผมกับตุ๊กเชื่อว่าไม่อยากจะถูกตู่ถึง เราก้าวข้ามตรงนั้นมาแล้ว แล้วตอนนี้ เรามีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่ได้โกรธกัน ใช้คำว่า เรามีความสัมพันธ์ในเรื่องของพ่อและแม่ของลูกและเรา จะเป็นแบบนี้ตลอดชีวิตครับ ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงได้ครับ”

(เหตุการณ์ที่ 37)

3) การนำเสนอว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้แฉลงข่าวต้องอยู่ในสภาพการณ์ที่น่าเห็นใจ เป็นกลวิธีที่ผู้แฉลงข่าวพยายามนำเสนอมุมมองที่แสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่น่าเห็นใจจาก เหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างที่ 35 ผู้แฉลงข่าวถูกจับกุมข้อหาหมิ่นเสพติดไว้ในครอบครอง หลังจากที่ได้รับประกันตัวออกมา ผู้แฉลงข่าวปฏิเสธว่าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว และ นำเสนอว่าตัวเองอยู่ในสภาพการณ์ที่กลายเป็นผู้ที่น่าเห็นใจที่ต้องติดคุกหนึ่งคืน มารดาก็รับสภาพ ดังกล่าวไม่ได้ จนถึงขนาดคิดจะฆ่าตัวตาย

ตัวอย่างที่ 35 “คือผมซ็อกมาก ๆ ครับ ที่ผมต้องไปอยู่ในคุกคืนหนึ่ง แล้วแม่ผมก็ ทนไม่ไหว อยากจะฆ่าตัวตาย (แม่ร้องไห้) ผมก็ทนไม่ไหวเหมือนกันครับที่ต้องเกิดเรื่องแบบนี้”

5.3.5 การโจมตีผู้กล่าวหา

การโจมตีผู้กล่าวหา (Attack accuser) (Benoit, 1995) ผู้ถูกกล่าวหาจะมีกลวิธีต่าง ๆ ในการตอบกลับผู้ที่กล่าวหาตนเอง เช่น การโจมตีวิธีการสืบหาข่าวหรือการรายงานข่าวของสำนักข่าว ต่าง ๆ เมื่อผู้ฟังเกิดความคลางแคลงใจเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหา ความขุ่นเคืองใจจาก ประเด็นที่เกิดขึ้นก็จะลดลงด้วย (Benoit, 1995) จากการศึกษาข้อมูลประจําเหตุการณ์แฉลงข่าวอื้อฉาว

ของบุคคลในวงการบันเทิงไทยพบว่า การโจมตีผู้กล่าวหาแบ่งได้ 2 ลักษณะคือ 1) การอ้างถึงกระแสวิพากษ์วิจารณ์ และ 2) การอ้างถึงคู่กรณีในเชิงลบ

5.3.5.1 การอ้างถึงกระแสวิพากษ์วิจารณ์

การอ้างถึงกระแสวิพากษ์วิจารณ์เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวพยายามแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวอื้อฉาวเกิดขึ้นเพราะมีการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ที่ไม่ได้รู้ข้อเท็จจริงของเรื่องราว และนำไปเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 36 “ส่วนเรื่องกฤษฎิ์มัวหญิง คือเราสองคนอยู่ด้วยกันมา อาจจะมีถกเถียงเรื่องข่าวผู้หญิงบ้าง แต่เนื่องจากกระแสที่เขียนกันไป บางครั้งชั่วรู้สึกเขียนไม่ตรงกัน แล้วเขียนเพิ่มความวุ่นวาย จนชั่วหาต้นเหตุปลายทางไม่ถูก ว่าตกลงมันเรื่องอะไรกันแน่”

(เหตุการณ์ที่ 24)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่เคยทะเลาะกับคนรักเพราะคนรักเจ้าชู้หรือมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น อย่างไรก็ตามเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นเป็นเพราะ “กระแสที่เขียนกันไป” ผู้แถลงข่าวตอบกลับกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่า “เขียนไม่ตรง” ซึ่งทำให้เรื่องที่เกิดขึ้น “วุ่นวาย” กว่าความเป็นจริง

ตัวอย่างที่ 37 ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ 36 ผู้แถลงข่าวตอบกลับ “กระแสวิพากษ์วิจารณ์” ที่ปรากฏทางสื่อสังคมออนไลน์ว่า “เขียนกันไปต่าง ๆ นานา”

ตัวอย่างที่ 37 “พลอย เอ่อ ก็อย่างที่บอกนะคะ ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกคนคงไม่เข้าใจว่าเรื่องที่แท้จริงมันเป็นยังไง หรือเรื่องของกฎหมาย หรือเรื่องของภาษีมันเป็นยังไง มันเป็นความเข้าใจของกระแสวิพากษ์วิจารณ์ทางสื่อ ทางอินเทอร์เน็ตอะนะคะ ก็ อันนี้พลอยว่าคงไม่เกี่ยวข้องกับนะคะ คงเป็นการ เอ่อ เป็นการเขียนกันไปต่าง ๆ นานา ซึ่งบอกตรง ๆ ว่า มีคนมาเขียนในอินสตาแกรมพลอยเยอะเหมือนกัน”

(เหตุการณ์ที่ 39)

5.3.5.2 การอ้างถึงคู่กรณีในเชิงลบ

การอ้างถึงคู่กรณีในเชิงลบเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อลดความน่าเชื่อถือของคู่กรณี ผู้แถลงข่าวจะนำเสนอภาพด้านลบของคู่กรณีด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เล่าเกี่ยวกับพฤติกรรมของคู่กรณีที่ไม่เคยมีผู้รับรู้มาก่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 38 เป็นเหตุการณ์ที่คู่กรณีของผู้แถลงข่าวเขียนข้อความว่า ผู้แถลงข่าวในไอพีพี (สื่อสังคมออนไลน์) ของผู้แถลงข่าว หลังจากที่ผู้แถลงข่าวได้โพสต์รูปถ่ายคู่กับอดีตคนรักซึ่งปัจจุบันคบหาอยู่กับคู่กรณีของผู้แถลงข่าว ข้อความดังกล่าวทำให้ผู้แถลงข่าวรู้สึกเสียชื่อเสียง จึงจะดำเนินการฟ้องร้อง และได้จัดแถลงข่าวเพื่ออธิบายเรื่องที่เกิดขึ้น ผู้แถลงข่าวใช้กลวิธีให้ข้อมูลเกี่ยวกับคู่กรณีด้วยการเล่าถึงพฤติกรรมด้านลบที่ไม่เคยเปิดเผยมาก่อน กล่าวคือ คู่กรณีได้เคยแสดงความสนิทสนมกับคนรักแบบเปิดเผย ดังที่กล่าวว่า “เข้ามาถอดบ๊อบต่อหน้าแหม” แต่ผู้แถลงข่าวก็ไม่ได้แสดงปฏิกิริยาใด ๆ อยากรู้ก็ตามผู้แถลงข่าวได้แสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมดังกล่าวว่า “ก็แค่คิดว่าผู้หญิงคนนี้แรงจัง”

ตัวอย่างที่ 38 “แต่มีอยู่วันหนึ่ง แหมนั่งกินข้าวที่ร้านอาหารตรงข้ามมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วอยู่ ๆ พลอยก็เข้ามาถอดบ๊อบต่อหน้าแหม ตอนนั้นแหมก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะแหมก็ต้องให้เกียรติแฟนเรา จะให้ลุกขึ้นมาด่าว่าทำไมทำแบบนี้ก็ไม่ใช่ ก็แค่คิดว่าผู้หญิงคนนี้แรงจัง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าบ๊อบก็มีแฟนแล้ว แล้วแฟนเขาก็นั่งอยู่ข้าง ๆ ยังเข้ามาถอดอีก แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีอะไร”

(เหตุการณ์ที่ 7)

5.3.6 การชดเชยความผิด

การชดเชยความผิด (Compensation) (Schonbach, 1980 อ้างถึงใน Benoit, 1995) เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวเสนอการกระทำบางอย่างเพื่อลบล้างความผิดที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างที่ 39 ผู้แถลงข่าวถูกดำเนินคดีข้อหาหมิ่นประมาทในครอบครัว หลังจากยอมรับความผิดที่เกิดขึ้น (ด้วยจำนวนต่อหลักฐาน) ผู้แถลงข่าวขอชดเชยความผิดด้วยการเสนอตัวช่วยเหลือสังคมโดยใช้ความถนัดในวิชาชีพที่มี กล่าวคือ การเล่นดนตรีในโอกาสต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 39 “ผมต้องขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ พี่ ๆ สื่อ พี่ ๆ พี่อาร์ พี่ ๆ ดารา มีพี่ต้อง สาวตรี ที่ช่วยแนะนำในทุกเรื่อง รวมถึงคุณสมศักดิ์ ไตรรักษา ด้วยครับ หลังจากนี้ไปผมต้องบำเพ็ญประโยชน์ คิดไว้ว่าอยากเล่นดนตรีที่ถนัดช่วยเหลืออะไรก็ได้ ยิ่งไงก็ต้องขอโทษสังคม ใครที่เห็นว่าผมมีประโยชน์และพอจะช่วยเหลืออะไรได้บ้าง ก็บอกมาได้ครับ...

...หน่วยงานใดเห็นว่าเรื่องราวครั้งนี้ จะเป็นอุทาหรณ์ให้กับน้อง ๆ เยาวชน ไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ผมก็พร้อมที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ครั้งนี้ หรือถ้าอยากให้เป็นวิทยากรอบรมเรื่องดนตรี เพื่อให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ก็พร้อมที่จะยินดี”

(เหตุการณ์ที่ 17)

นอกจากการชดเชยความผิดแบบเสนอตัวทำประโยชน์ให้ผู้อื่นแล้ว ผู้วิจัยพบว่า บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้กลวิธีลงโทษตัวเองด้วยการงดรับงานในวงการบันเทิงเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีสำนึกรับผิดชอบต่อความรู้สึกของผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวความผิดที่ผู้แถลงข่าว เกี่ยวข้อง ดังตัวอย่างที่ 39 ผู้แถลงข่าวแถลงให้สาธารณชนรับทราบว่าได้ลาออกจากงานที่กำลังทำอยู่

ตัวอย่างที่ 39 (ต่อ) “สำหรับผลกระทบต่อเรื่องงาน ยังไงก็กระทบเพราะผม กำลังจะออกอัลบั้มใหม่ ส่วนงานที่ทำอยู่ประจำอย่างเป็นทางการเป็นฝ่ายพัฒนาศิลปินที่อาร์เอส คุณคอนเสิร์ตของ เอเอฟ เป็นทั้งคอร์สและ Vocal Director คุณเรื่องการร้อง และมีของแถมมีบางคอนเสิร์ต ตอนนี้ผม ตัดหมดเลย คือเขาไม่ไล่ออกแต่ผมลาออกเอง มีแต่ที่อาร์เอสเขายังไม่ว่าไง แต่ผมจะไปลาออก ก็เสียใจ ครับ ผมจะไปลาออกแล้วบวช”

(เหตุการณ์ที่ 17)

ตัวอย่างข้างต้นมีลักษณะของการเสนอชดเชยความผิดแบบยอมลดประโยชน์ที่ตัวเองจะได้รับ เช่นเดียวกับผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 40 ศิลปินในสังกัดของผู้แถลงข่าวยอมรับว่า ทดลองเสพยาเสพติด และแสดงการลงโทษตัวเองด้วยการลาพักจากการทำงานในวงการบันเทิง

ตัวอย่างที่ 40 “สิ่งหนึ่งที่ได้พิสูจน์ออกมาแล้วว่าเขายอมรับอย่างยี่ดอกอะ แล้วก็... พร้อมกับลงโทษตัวเองด้วยการขอพักไปแล้ว...”

...ทางครอบครัวของน้อง**ปั่นปั่น**ก็ตัดสินใจว่าจะ**ให้น้องปั่นปั่นพัก** ช่วงหนึ่งเลย เพื่อจะได้มีเวลาในการที่จะกลับไปขบคิดในสิ่งที่ได้ ได้กระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์เนี่ย แต่ได้ส่งผลยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่มาก ๆ กับ กับสังคมแล้วก็แฟน ๆ แล้วก็คนที่คอยติดตามผลงานของน้อง อยู่”

(เหตุการณ์ที่ 51)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงการลาพักจากการทำงานในวงการบันเทิง ของศิลปินในสังกัดหลังเกิดเหตุอื้อฉาวว่าเป็นการ “ลงโทษตัวเอง” แสดงให้เห็นว่าการได้ทำงานใน

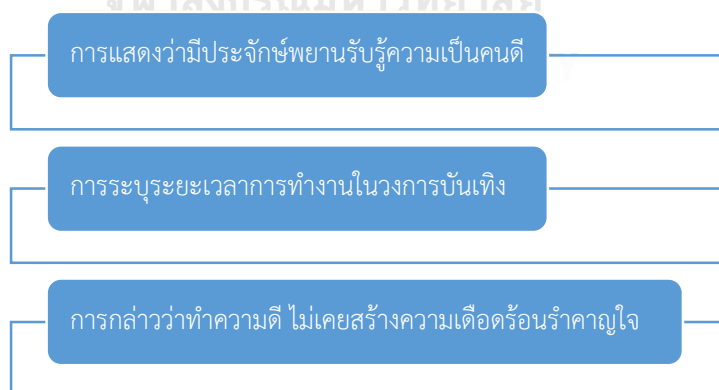
วงการบันเทิงเป็นสิ่งที่น่าปรารถนา และเมื่อกระทำความผิด การไม่ได้ทำสิ่งที่ปรารถนาต่อไปก็ถือเป็น การชดเชยความผิดที่เกิดขึ้น

5.3.7 สรุปกลวิธีการลดข้อชนข้อหมองใจ

การลดข้อชนข้อหมองใจเป็นกลวิธีที่ปรากฏใช้ทั้งในปริศนาที่ผู้แฉกล่าวกล่าว ปฏิเสธและกล่าวยอมรับความผิด เป็นกลวิธีหลักกลวิธีหนึ่งของการกู้ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการ บันเทิงไทย ผู้แฉกล่าวใช้กลวิธีลดข้อชนข้อหมองใจดังต่อไปนี้

การนำเสนอภาพด้านดี เป็นกลวิธีที่ผู้แฉกล่าวใช้วิธีการกล่าวแบบตรงไปตรงมาว่า เป็นผู้ที่ดีดี ทำดี หรือไม่เคยกระทำความผิด หรือหากไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ผู้แฉกล่าวก็จะใช้ วิธีการพูดถึงพฤติกรรม เรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี เช่น เป็นผู้ตั้งใจและเอาใจใส่การทำงาน เป็นผู้ที่ห่วงความรู้สึกของบุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็กลุ่มแฟนคลับที่ต้องรับรู้เรื่องอื้อฉาวและ เกิดความรู้สึกเป็นห่วง เพื่อนร่วมงานที่ต้องได้รับผลกระทบจากเรื่องอื้อฉาวโดยตรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ 3 ที่ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวของตน การแสดงความเป็นห่วงเช่นนี้นอกจากจะใช้ เพื่อแสดงความเป็นคนดีของตนแล้ว ยังใช้เพื่อนำไปสู่การขอให้เรื่องอื้อฉาวยุติลง กล่าวคือ เมื่อผู้แฉ กล่าวได้แสดงความเป็นคนดีคือ ไม่ต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวของตนได้รับผลกระทบ ดังนั้น ผู้ที่กำลังทำให้เรื่องดังกล่าวกระทบกับผู้อื่นก็จะต้องยุติการกระทำนั้นด้วย

ผู้วิจัยพบว่าผู้แฉกล่าวที่ใช้วิธีการพูดถึงความเป็นคนดีแบบตรงไปตรงมาส่วนมาก มักจะกล่าวถึง “ความดีที่ผ่านมา” โดยระบุช่วงเวลาในการทำงานในวงการบันเทิง และมีองค์ประกอบ ของการนำเสนอความดีดังนี้

แผนภูมิที่ 4 องค์ประกอบการนำเสนอความเป็นคนดี

องค์ประกอบแรกคือ การแสดงว่ามีประจักษ์พยานรับรู้ความเป็นคนดี ได้แก่ การเรียกขานผู้ฟัง เช่น “พี่ ๆ น้อง ๆ สื่อมวลชน” หรือ “ทุกคน” แล้วตามด้วยข้อความ “ได้เห็นแล้วว่า” นับเป็นการเหมารวมว่าบุคคลเหล่านั้นรับรู้และเห็นพ้องกับเรื่องราวความดีที่ผู้แฉลงข่าวกำลังจะยกขึ้นมานำเสนอ

องค์ประกอบต่อมาคือ การบอกระยะเวลาการทำงานในวงการบันเทิง เป็นการระบุช่วงเวลาให้ผู้แฉลงข่าวทำงานในวงการบันเทิง ผู้แฉลงข่าวบางคนจะระบุจำนวนปีที่ชัดเจน เช่น “ตลอดระยะเวลา 18 ปีที่ผ่านมา” แต่หากจำนวนปีที่ทำงานในวงการบันเทิงยังไม่มากนัก ผู้แฉลงข่าวก็จะไม่ระบุชัดเจนและกล่าวเพียงว่า “ที่ผ่านมา”

องค์ประกอบสุดท้ายคือ การกล่าวว่าจะทำความดีมาตลอด ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนรำคาญใจ เช่น “ไม่เคยได้มีเรื่องของพฤติกรรมหรือบทบาทอะไรในทางที่เสื่อมเสียหรือใด ๆ ทั้งสิ้นเลย” หรือ “ไม่เคยไปสร้างความเดือดร้อนให้ใครเลย มีแต่มุ่งไปสร้างความบันเทิงให้กับคนหลาย ๆ คน”

ชุดถ้อยคำแสดงการเป็นคนดีในลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นความพยายามของผู้แฉลงข่าวที่จะโน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตามว่าตนเป็นผู้ที่สั่งสมความดีแบบมีผู้รับรู้มาตลอดระยะเวลาที่ทำงานในวงการบันเทิง อย่างไรก็ตามชุดถ้อยคำดังกล่าวมีการเชื่อมโยงกับความคิดที่อาจกล่าวได้ว่า เบียดบังข้อเท็จจริงและหรือตรรกะบางประการ กล่าวคือ ประการแรก ไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่าประจักษ์พยานที่ผู้แฉลงข่าวกล่าวถึงนั้นเห็นพ้องตามที่ผู้แฉลงข่าวเสนอหรือไม่ ประการต่อมา การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำแต่ความดีมาโดยตลอด ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่จะไม่กระทำความผิดใด ๆ ในอนาคต และหากบุคคลนั้นกระทำความผิดจริง แม้ได้เคยสร้างความดีไว้ ความดีนั้นจะนำมาใช้ลบล้างความผิดได้ด้วยหลักการใด

การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็กเป็นกลวิธีที่ผู้แฉลงข่าวพยายามทำให้เรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นฟังเหมือนไม่ใช่เรื่องใหญ่ โดยการใช้คำขยายบอกความเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย อันได้แก่คำว่า “แค่” “แค่นั้นเอง” “เพียง” “เพียงแค่ว่า” และ “เท่านั้นเอง” และการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อลดน้ำหนักความผิด เพื่อทำให้ภาพความผิดจากเหตุการณ์ตุลตลง คำแสดงทัศนภาวะที่ใช้ได้แก่คำว่า “อาจจะ” และ “บางครั้ง” หรือ “บางที” เมื่อภาพเหตุการณ์ความผิดถูกนำเสนอในระดับที่ลดลงความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจของผู้ที่รับรู้เรื่องราวก็อาจจะลดลงด้วย

การพูดให้เป็นอย่างอื่นเป็นกลวิธีการเปลี่ยนการใช้ถ้อยคำที่อ้างถึงเหตุการณ์อื้อฉาวจากที่ทำให้เกิดภาพด้านลบ เป็นถ้อยคำที่ทำให้เกิดความรู้สึกลบน้อยลง ให้มีความเป็นกลาง หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนจากภาพด้านลบให้เป็นภาพด้านบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้แฉลงข่าว กลวิธีนี้มักจะปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ เช่น การปฏิเสธ การทำให้เป็นเรื่องเล็ก

การนำเสนอมุมมองใหม่เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวนำเสนอผู้อื่นของเหตุการณ์อื้อฉาว ซึ่งเป็นมุมมองที่ช่วยลบภาพด้านลบของผู้แถลงข่าว ผู้แถลงข่าวใช้ทั้งการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า เรื่องที่เกิดขึ้น “มองได้หลายมุม” เพื่อที่ตนเองจะได้เสนอมุมมองอื่น และการไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา หากแต่นำเสนอผู้อื่นของภาพเหตุการณ์อื้อฉาว อันได้แก่ เรื่องราวที่เกิดขึ้นคลี่คลายแล้ว เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการพยายามแก้ไขปัญหา ขณะเดียวกันกลวิธีนี้ยังใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการต้องตอบคำถามบางคำถามที่ไม่ต้องการตอบ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้แถลงข่าวต้องอยู่ในสภาพการณ์ที่น่าเห็นใจ โดยผู้แถลงข่าวอาจจะกล่าวถ้อยคำตรงไปตรงมาว่า “ขอความเห็นใจ” หรือใช้วิธีการเล่าเรื่องความทุกข์ใจที่เกิดจากเหตุการณ์อื้อฉาว โดยไม่ได้ใช้ถ้อยคำแสดงการขอความเห็นใจ

การโจมตีผู้กล่าวหาเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้ลดความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหา แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ผู้กล่าวหาประเภทที่ไม่ได้เป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือไม่มีตัวตนชัดเจน หากแต่เป็น “กระแสวิพากษ์วิจารณ์” และผู้กล่าวหาที่เป็นคู่กรณี ในการตอบกลับผู้กล่าวหาประเภทแรก ผู้แถลงข่าวเลือกที่จะกล่าวโทษ “กระแสที่เขียนกันไป” มากกว่าจะระบุประธานอย่างชัดเจนว่าเป็น “ข่าว” หรือ “การรายงานข่าว” การที่ผู้แถลงข่าวไม่ระบุโทษอย่างชัดเจนว่าสื่อมวลชนรายงานข่าวไม่ถูกต้องนั้นจะเป็นเพราะต้องการรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างตัวผู้แถลงข่าวกับสื่อมวลชนไว้ เนื่องจากผู้แถลงข่าวทราบดีว่าการประกอบอาชีพในวงการบันเทิงของตนเองจำเป็นต้องพึ่งพาสื่อมวลชน ส่วนการโจมตีผู้กล่าวหาประเภทที่เป็นคู่กรณีนั้น ผู้แถลงข่าวมักจะใช้วิธีนำเสนอพฤติกรรมด้านลบของคู่กรณีที่ไม่เคยเปิดเผยมาก่อน การนำเรื่องดังกล่าวมาเปิดเผยในการแถลงข่าวถือว่าเป็นการตั้งใจตอบกลับ โดยที่ผู้แถลงข่าวไม่ได้คำนึงถึงสัมพันธภาพของตนกับคู่กรณีอีกต่อไป ไม่ปรากฏพบกลวิธีนี้ในเหตุการณ์ที่คู่กรณีเป็นผู้มีสถานภาพที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้แถลงข่าว

การขุดเขยความผิดเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวเสนอจะกระทำการบางอย่างเพื่อลบเลือนความผิดที่เกิดขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าประจักษ์ผลการแถลงข่าวอื้อฉาวทั้งหมด พบว่าผู้พูดจะเสนอการขุดเขยความผิดด้วยการแสดงความปรารถนาที่จะทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น ใช้ความรู้ความสามารถของตนช่วยเหลือสังคม นอกจากจะสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่นแล้ว ผู้แถลงข่าวบางคนยังแสดงความยินยอมที่จะลดประโยชน์ของตัวเอง (หรือศิลปินในสังกัด) ด้วยการประกาศพักงานในวงการบันเทิงซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญ ถือเป็นการประกาศลงโทษตัวเองผ่านสื่อสาธารณะ เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมว่า เมื่อเป็นผู้กระทำผิดก็ไม่สมควรปรากฏตัวในสื่อสาธารณะ การประกาศลงโทษตัวเองเช่นนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้แถลงข่าวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดที่มีการดำเนินคดีทางกฎหมาย

5.4 การแสดงความยินยอมแก้ไข (Corrective Action)

การแสดงความยินยอมแก้ไข คือ การที่ผู้แถลงข่าวทำให้ผู้ฟังเชื่อว่าพร้อมที่จะแก้ไขเหตุการณ์ความผิดที่เกิดขึ้น นัยหนึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้พูดยอมรับความผิด กลวิธีนี้แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การบอกว่าจะแก้ไขอย่างไร และ 2) การบอกว่าได้แก้ไขอย่างไรไปแล้ว

5.4.1 การบอกว่าจะแก้ไขอย่างไร

การบอกว่าจะแก้ไขอย่างไรเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวยอมรับที่จะแก้ไขและปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 41 สหภาพฯ การบินไทยได้ร้องเรียนไปยังสถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศละครเรื่องและผู้แถลงข่าวเป็นผู้อำนวยการผลิตว่า การนำเสนอพฤติกรรมบางอย่างของตัวละครพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าวทำให้ภาพลักษณ์ของผู้ประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต้องเสื่อมเสีย ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า จะ “แก้ไขและปรับปรุง” โดยการตัดฉากที่ตัวละครทะเลาะวิวาทกันด้วยเรื่องชู้สาวขณะที่ปฏิบัติงานและแต่งเครื่องแบบของพนักงานออกไปจากละคร เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย

ตัวอย่างที่ 41 “สิ่งที่เราจะแก้ไขและปรับปรุงนะครับ ก็คือ อย่างที่เราบอกแล้วว่า เราจะไม่มีฉากให้เห็นว่าตัวละครจะทะเลาะ หรือจะตบตีกันหรือจะทำร้ายร่างกายหรือว่าจะชิงรักหักสวาทกันในการปฏิบัติหน้าที่ในเครื่องแบบหรือในที่สาธารณะ”

(เหตุการณ์ที่ 1)

ตัวอย่างที่ 42 เป็นเหตุการณ์ที่นักแสดงหญิงคนหนึ่งให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า บุตรชายของเธอถือกำเนิดจากผู้แถลงข่าว ผู้แถลงข่าวยอมรับว่าได้ทำผิดพลาดและกล่าวว่า “ยินดีจะแก้ไขให้มันดีขึ้น”

ตัวอย่างที่ 42 “ผมยอมรับกับสิ่งที่ผมทำผิดพลาดทั้งหมดและยินดีจะแก้ไขให้มันดีขึ้น ผมยอมแล้วจริง ๆ ครับ ยอมพูดทุกอย่าง จะทำอะไรก็ได้ขอให้มันดีขึ้น จะให้ผมไปพูดจากับเขาหรือว่า เรียกให้ไปตรวจ ผมพร้อมทุกอย่าง”

(เหตุการณ์ที่ 20)

ตัวอย่างที่ 42 ต่างจากตัวอย่างที่ 41 กล่าวคือ ผู้แฉลงข่าวไม่ได้ระบุรายละเอียดอย่างชัดแจ้งว่าจะแก้ไขสิ่งใด หากแต่กล่าวว่า “ทำอะไรก็ได้” แสดงให้เห็นว่าจะยินยอมทำตามคำขอของผู้เสียหายทุกประการเพื่อให้สถานการณ์ดีขึ้น เนื่องจากเหตุการณ์นี้อื้อฉาวครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อผู้แฉลงข่าวซึ่งกำลังมีผลงานในวงการบันเทิงและได้รับความนิยมนอย่างสูงจากกลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าผู้แฉลงข่าวเป็นผู้ชายที่ไม่มีความรับผิดชอบ การกล่าวแสดงความยินยอมที่จะแก้ไขโดยไม่มีเงื่อนไขจึงน่าจะช่วยแก้ไขสถานการณ์วิกฤติและกู้ภาพลักษณ์กลับคืนมาได้บ้าง

5.4.2 การบอกว่าได้แก้ไขอย่างไรไปแล้ว

การบอกว่าได้แก้ไขอย่างไรไปแล้วเป็นกลวิธีที่ผู้แฉลงข่าวพยายามแสดงให้เห็นว่าก่อนมาแฉลงข่าว ตนเองได้พยายามหาทางแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 43 เป็นเหตุการณ์ที่นักร้องหญิงได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการไปร่วมร้องเพลงในงานที่มีอดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ต้องหาคดีทางการเมืองและลี้ภัยอยู่ ณ ต่างประเทศ ถ้อยคำสัมภาษณ์ที่มีการพาดพิงถึงอดีตนายกรัฐมนตรีทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่านักร้องมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งซึ่งเป็นการส่วนตัวกับอดีตนายกรัฐมนตรี บริษัทต้นสังกัดจึงได้จัดแฉลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และชี้แจงให้ผู้ฟังทราบว่าได้หาทางแก้ไขเรื่องที่เกิดขึ้นโดยการ “เรียกมาคุย” ซึ่งหมายถึงการตักเตือนนักร้องให้ระมัดระวังเรื่องการให้สัมภาษณ์ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่ “มีผลกระทบต่อความรู้สึกของคนส่วนใหญ่” ขึ้นอีก

ตัวอย่างที่ 43 “ทางใบเตย เราก็เรียกมาพูดคุยตั้งแต่วันแรก ๆ แล้วครับว่า การให้สัมภาษณ์อะไรก็แล้วแต่ ถ้าเกิดว่ามีชื่อของบุคคลที่ 3 ผมไม่ยากให้พาดพิง ไม่ว่าจะป็นในมุขตลกหรือไม่ดีก็แล้วแต่ เพราะว่าปัจจุบันนี้เนอะครับ แม้น้องเขาจะมีทัศนคติที่ดีเนอะครับ แต่ก็ต้องประเมินสถานการณ์เหมือนกันว่า มีผลกระทบต่อความรู้สึกของคนส่วนใหญ่หรือไม่”

(เหตุการณ์ที่ 54)

5.4.3 สรุปกลวิธีการแสดงความยินยอมแก้ไข

การแสดงความยินยอมแก้ไขเป็นกลวิธีที่ผู้พูดให้คำมั่นว่าจะแก้ไขปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดจากเหตุการณ์อื้อฉาว แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) การบอกว่าจะแก้ไขอย่างไร และ 2) การบอกว่าได้แก้ไขอย่างไรไปแล้ว โดยอาจใช้การแสดงความยินยอมที่จะแก้ไขแบบเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ ให้คำมั่นแก่สาธารณชนว่าจะแก้ไขปรับปรุงเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่มีผู้ร้องขอด้วยวิธีการ

อย่างไร หรือแบบไม่ระบุวิธีการชัดเจน กล่าวคือ พูดว่าจะแก้ไขเรื่องต่าง ๆ ให้ “ดีขึ้น” โดยไม่ได้บอกว่าจะใช้วิธีใด เช่นในตัวอย่างที่ 42 ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า “ผมยอมรับกับสิ่งที่ผมทำผิดพลาดทั้งหมดและยินดีจะแก้ไขให้มันดีขึ้น ผมยอมแล้วจริง ๆ ครับ ยอมพูดทุกอย่าง จะทำอะไรก็ได้ขอให้มันดีขึ้น” ในแง่หนึ่งอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการแสดงความตั้งใจที่จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นแบบยินยอมทำทุกอย่าง โดยไม่มีเงื่อนไข อย่างไรก็ตามหากพิจารณาอีกมุมหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าผู้แถลงข่าวเองก็อาจจะยังไม่มีวิธีแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง หากแต่ต้องกล่าวถ้อยคำยินยอมออกไปเพื่อรักษาบุคลิกภาพที่ดีคือความเป็นผู้รู้สึกรับผิดชอบให้กลับมาได้บ้าง แต่ท้ายที่สุดจะได้แก้ไขจริงหรือไม่ก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้

5.5 การยอมรับผิดและการขอโทษ (Mortification)

การยอมรับผิดและการขอโทษ คือ การที่ผู้แถลงข่าวยอมรับว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดและขอให้มีการให้อภัย (ask for forgiveness) Benoit (1995) กล่าวว่า ถ้าผู้ฟังเชื่อว่าการขอโทษนั้นเกิดจากความจริงใจก็อาจจะให้อภัยได้ อย่างไรก็ตามแบบการกู่ภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995; 1997b) เสนอไว้ไม่ได้กล่าวถึงกลวิธีย่อยของการขอโทษ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเรื่องวัจนกรรมการขอโทษและชุดถ้อยคำแสดงการขอโทษ (speech act set) เป็นกรอบในการอธิบายและวิเคราะห์การยอมรับผิดและการขอโทษในปริศนาการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

Austin (1962) กล่าวถึงการขอโทษว่า เป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงการกระทำ กล่าวคือในการกล่าวถ้อยคำนั้น ผู้พูดไม่ได้เพียงแต่กล่าวสิ่งที่เป็นจริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษาเพื่อกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วย Searle (1969) อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำด้วยคำพูดหรือวัจนกรรม (speech act) ว่าต้องประกอบด้วยการกระทำ 3 ระดับ คือ การกล่าวถ้อยคำ (Utterance acts) การนำเสนอความ (Propositional acts) และการแสดงเจตนา (Illocutionary acts) เมื่อพิจารณาวัจนกรรมการขอโทษตามการแบ่งประเภทวัจนกรรมออกเป็น 5 ประเภท⁹ (Searle, 1976: 240) การขอโทษเป็น

⁹ Searle (1976: 240 อ้างถึงใน ญรัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 29) เสนอการจัดกลุ่มวัจนกรรมเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มวัจนกรรมบอกกล่าว (representatives) คือ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองกับความเป็นจริงของถ้อยคำที่กล่าว เช่น การบอกเล่า การสรุป การรายงาน การตำหนิ การบริภาษ ฯลฯ 2) กลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (directives) คือ วัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ การถาม ฯลฯ 3) กลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (commissives) คือ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การสัญญา การขู่ การเสนอให้ การปฏิญาณตน ฯลฯ 4) กลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives) คือ วัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การแสดงความยินดี การทักทาย ฯลฯ 5) กลุ่มวัจนกรรมประกาศ (declarations) คือ วัจนกรรมที่เมื่อประกาศไปแล้วจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทันที มักเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมและอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น การประกาศสงคราม การประกาศการสมรส การโปรดศีลล้างบาป การไล่ออก ฯลฯ

วจนกรรมประเภท Expressive ที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์และความรู้สึก กล่าวคือ ผู้พูดแสดงความรู้สึกเสียใจที่ได้กระทำผิดต่อผู้ฟัง โดยมีเงื่อนไขที่เหมาะสมของวจนกรรม (felicity condition)

วจนกรรมการขอโทษเป็นหนึ่งในวจนกรรมที่มีผู้สนใจศึกษาในประเด็นของชุดวจนกรรม (Speech Act Set) กล่าวคือ การแสดงวจนกรรมการขอโทษมีส่วนประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบสามารถเป็นวจนกรรมใดวจนกรรมหนึ่ง Blum-Kulka et al. (1989) ศึกษาวิเคราะห์การขอโทษของผู้ใช้ภาษาจำนวน 8 ภาษาและเสนอว่าชุดวจนกรรมการขอโทษประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวจนกรรมขอโทษ (Illocutionary Force Indicating Device หรือ IFID) 2) การแสดงความรับผิดชอบ/ยอมรับผิด 3) การอธิบาย 4) การเสนอการชดใช้ และ 5) การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดขึ้นอีก โดยเห็นว่า 2 องค์ประกอบแรกเป็นองค์ประกอบหลักที่จำเป็นต้องปรากฏในทุกชุดวจนกรรมการขอโทษ ส่วนองค์ประกอบที่ 3-5 นั้นเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะแปรตามสถานการณ์

ผลการวิจัยเรื่องวจนกรรมการขอโทษระหว่างบุคคลในภาษาไทยของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2541) และจิรรัตน์ เพชรรัตน์โมรา (2544) ก็สอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว ได้แก่ การขอโทษในภาษาไทยมีกลวิธีใหญ่ ๆ ดังนี้คือ 1) การกล่าวคำแสดงเจตนาในการขอโทษ 2) การยอมรับผิด 3) การกล่าวแก้ตัว 4) การเสนอชดใช้ และ 5) การพยายามทำให้ผู้ฟังรู้สึกพอใจ ทั้งนี้มีกลวิธีที่ 1 และ 2 เป็นกลวิธีหลักของการขอโทษ ส่วนกลวิธีที่ 3-5 นั้นแปรตามสถานการณ์ความผิด

จากการศึกษาการขอโทษในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยซึ่งเป็นการขอโทษแบบผ่านสื่อสาธารณะ (public apology) พบว่ามีองค์ประกอบในชุดวจนกรรมการขอโทษ 5 ประการเช่นเดียวกับชุดวจนกรรมการขอโทษระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตามรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบนั้นมีทั้งส่วนที่เหมือนและต่างจากการขอโทษระหว่างบุคคล ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

5.5.1 การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวจนกรรมการขอโทษ

กลไกทางภาษาที่ใช้แสดงวจนกรรม (Illocutionary Force Indicating Devices) หมายถึง ลักษณะทางภาษาที่บ่งบอกเจตนาของถ้อยคำ Searle and Vanderveken (1985: 110) ชี้ให้เห็นว่า นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาการขอโทษในภาษาต่าง ๆ เสนอว่า กลไกแสดงวจนกรรม (IFID) ปรากฏได้หลายลักษณะ เช่น คำกริยาบอกมาลา การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเรียงลำดับคำในประโยค การขึ้นทำนองเสียงสูงต่ำ และการใช้คำกริยาแสดงวจนกรรม เป็นต้น หากพิจารณาตามข้ออธิบายข้างต้น กลไกแสดงวจนกรรมการขอโทษที่ปรากฏเด่นชัดที่สุดในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว

ของบุคคลในวงการบันเทิงไทยคือ 1) การใช้คำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษ นอกจากนี้ยังพบกลไกอื่น ๆ อันประกอบด้วย 2) การใช้คำขยายกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษ 3) การกล่าวคำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษซ้ำ ๆ และ 4) การใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษพร้อมประโยคเงื่อนไขรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.5.1.1 การใช้คำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษ

การใช้คำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษประกอบด้วย การใช้กลุ่มคำ “ขอโทษ” และการใช้คำว่า “เสียใจ” มีรายละเอียดดังนี้

1) การใช้กลุ่มคำ “ขอโทษ” แบ่งได้เป็น

ก. การใช้คำว่า “ขอโทษ” “กราบขอโทษ” “ขออภัย” และ “กราบขออภัย” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 44 “ก่อนอื่นผมต้องขอโทษกับเรื่องที่เกิดขึ้น ขอโทษทุก ๆ คน ขอโทษคุณแม่ ขอโทษเพื่อน ๆ ทุกคน ขอโทษพี่ ๆ น้องสาว ขอโทษสังคม ขอโทษทุกสิ่งทุกอย่างที่มันเกิดเรื่องอย่างนี้ขึ้น”

(เหตุการณ์ที่ 55)

ตัวอย่างที่ 45 “แม่ต้องกราบขอโทษจริง ๆ นะคะในการที่ว่าลูกแม่เนี่ยอาจจะใช้คำพูดคำจาที่ไม่สุภาพ แม่ต้องกราบขอโทษอีกที เพราะว่า ในฐานะที่แม่เป็นแม่เขาแล้ว ก็ ขอกราบขอโทษประชาชนและแฟนคลับด้วย ต้องขอโทษอันนี้จริง ๆ นะคะ”

(เหตุการณ์ที่ 39)

ตัวอย่างที่ 46 “วันนี้ การที่ผมออกมาพูดเนี่ย เพราะว่าผมอยากจะมาขออภัย ขออภัยเอาความรู้สึกของน้อง ๆ หรือว่าแฟนคลับผมที่ไม่สบายใจทุกคน ผมขออภัยจากหัวใจ

จากเหตุการณ์นี้ ก็ ผมกราบขออภัยจริง ๆ สำหรับน้อง ๆ ทุกคนที่บางคนก็อาจจะนั่งฟังด้วยความรู้สึกที่ อาจจะเกรงใจผม แล้วไม่กล้าลุก หรืออะไรก็แล้วแต่ ก็เป็นเหตุผลของแต่ละคน บางคนก็อาจจะรู้สึกอึดอัด หรือว่าไม่เคยคาดคิดว่าจะได้ยินข้อมูลของธุรกิจ ซึ่งอันนี้ผม ผมต้องขออภัยจริง ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 42)

ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2554: 154) แสดงให้เห็นว่า คำว่า “ขอโทษ” มีรูปแบบได้ 7 รูปแบบ ได้แก่ [ขอโทษ] [โทษ] [ขอประทานโทษ] [ขออภัย] [กราบขอโทษ] [กราบขอประทานโทษ] และ [กราบขออภัย] และเสนอว่าการเลือกใช้รูปแบบเหล่านี้ขึ้นกับตัวแปรทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และความเป็นทางการของสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย รูปแบบของคำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษที่พบ คือ กราบขอโทษ ขออภัย และกราบขออภัย นั้นปรากฏใช้โดยไม่ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ดังเช่นผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 45 ผู้เป็นมารดาของบุคคลในวงการบันเทิงที่มีเรื่องอื้อฉาว เลือกใช้คำว่า “กราบขอโทษ” กับผู้ฟังที่เป็น “ประชาชนและแฟนคลับ” ซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 46 เลือกใช้คำว่า “กราบขออภัย” กับกลุ่มแฟนคลับที่เป็น “น้อง ๆ” หรือบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า

นอกจากตัวอย่างที่นำเสนอข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยพบว่าบางครั้งผู้แถลงข่าวเลือกใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษว่า “กราบขอโทษ” กับผู้ฟังที่เป็นสื่อมวลชน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว และสังคมโดยรวม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการเลือกใช้คำว่า “กราบขอโทษ” และ “กราบขออภัย” ในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไม่ได้แปรตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และความเป็นทางการของสถานการณ์เท่านั้น เพราะผู้ฟังในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวไม่ใช่ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าหรือมีอาวุโสมากกว่าผู้แถลงข่าว ดังนั้นน่าจะเป็นความตั้งใจของผู้แถลงข่าวที่ต้องการเน้นย้ำคำแสดงวัจนกรรม และแสดงความตั้งใจจริงของการกล่าวขอโทษ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าผู้แถลงข่าวรู้สึกผิดต่อเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวพร้อมจะยกผู้ฟังให้อยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์ที่ตัวเองเป็นผู้กระทำความผิด

ข. การเสริมกลุ่มคำ “ขอโทษ” ด้วยคำช่วยหน้ากริยา “ต้อง” “อยาก” “อยากจะ” “อยากจะมา” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 47 “ก็ต้องขอโทษเป็นอย่างมากนะครับที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี ที่เกี่ยวกับเรื่องของละครสงครามนางฟ้า”

(เหตุการณ์ที่ 1)

ตัวอย่างที่ 48 “ผมก็เสียใจกับเรื่องที่เกิดขึ้น และอยากขอโทษประชาชนและแฟนละครที่ทำให้รู้สึกไม่ดีกับตัวผม”

(เหตุการณ์ที่ 15)

ตัวอย่างที่ 49 “กรีนอยากจะกราบขอโทษทั้งคุณพ่อและคุณแม่ นะคะ ที่อาจจะทำเรื่องที่ผิดพลาด เรื่องที่ไม่เหมาะสม และอาจจะทำให้มีปัญหาเกิดขึ้น เป็นเรื่องไม่ เข้าใจ จนมาถึงทุกวันนี้”

(เหตุการณ์ที่ 49)

ตัวอย่างที่ 50 “อยากจะมาขอโทษแฟน ๆ ทุกคนมากกว่าที่ เอ่อ รูปนี้ เอ่อ ใ้รูปภาพพวกนี้ได้หลุดออกไป”

(เหตุการณ์ที่ 29)

คำช่วยหน้ากริยาดังกล่าวช่วยเพิ่มน้ำหนักของคำแสดงวจนกรรม การขอโทษในลักษณะต่าง ๆ ในตัวอย่างที่ 47 คำช่วยหน้ากริยา “ต้อง” แสดงให้เห็นความจำเป็นของผู้พูดในการทำกริยา ในแง่หนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้แถลงข่าวกล่าวคำว่า “ต้องขอโทษ” ตามข้อเรียกร้องของสหภาพฯ การบินไทยที่ได้ขอให้บริษัทของผู้แถลงข่าวแสดงความรับผิดชอบกรณีที่เกิดขึ้นเบื้องต้นของละครโทรทัศน์ที่บริษัทเป็นผู้ผลิตทำให้ภาพของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเสื่อมเสีย ส่วนตัวอย่างที่ 48 และ 49 ผู้แถลงข่าวใช้คำขยายกริยา “อยาก” และ “อยากจะ” เพื่อแสดงความปรารถนาในการแสดงวจนกรรมการขอโทษแบบที่ไม่มีผู้ร้องขอ ตัวอย่างที่ 50 ผู้แถลงข่าวใช้คำช่วยหน้ากริยา “อยากจะ” ประกอบกับกริยา “มา” และ “ขอโทษ” เรียงต่อกัน แสดงให้เห็นความ ต้องการที่จะแสดงวจนกรรมขอโทษ และเหตุการณ์การสื่อสารในปริจเฉทแถลงข่าวที่ผู้พูดได้ “มา” ปรากฏตัวต่อสาธารณชนทำให้ความปรารถนานั้นเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) การใช้คำว่า “เสียใจ” นอกจากการใช้ถ้อยคำแสดงวจนกรรม “ขอโทษ”

บุคคลในวงการบันเทิงยังใช้คำว่า “เสียใจ” ในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ก. การใช้คำว่า “เสียใจ” ประกอบรวมกับคำว่า “ขอโทษ” ผู้แถลงข่าวจะกล่าวคำว่า “เสียใจ” และ “ขอโทษ” หรือในทางกลับกันเป็น “ขอโทษ” และ “เสียใจ” เสมือนว่าเป็นหน่วยคำเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 51 “ก่อนอื่นพวกเรา*เกิร์ลลี่เบอร์รี่* ก็ต้องกล่าวคำว่า เสียใจและขอโทษกับสิ่งที่เกิดขึ้นนะคะ”

(เหตุการณ์ที่ 3)

ตัวอย่างที่ 52 “ไม่รู้จะพูดคำไหน ขอโทษและเสียใจจริง ๆ วันนี้ผมไม่ได้มาในฐานะดารา ผมมาในฐานะไอ้อัน น้องอัน พี่อัน ของทุกคน ผมยอมรับว่าผมเสียใจครับ”
(เหตุการณ์ที่ 4)

จะเห็นว่า ตัวอย่างที่ 51 ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า “กล่าวคือว่า” แล้วตามด้วย “เสียใจและขอโทษ” ส่วนตัวอย่างที่ 52 ผู้แถลงข่าวกล่าวว่า “ไม่รู้จะพูดคำไหน” แล้วตามด้วย “ขอโทษและเสียใจ” ราวกับคำ 2 คำ คือ “เสียใจ” และ “ขอโทษ” เป็นหน่วยคำหนึ่งหน่วยที่ใช้แสดงวัจนกรรมการขอโทษ

ข. การใช้คำว่า “เสียใจ” แยกจากคำว่า “ขอโทษ” ดังตัวอย่างต่อไป

ตัวอย่างที่ 53 “สวัสดิ์ที่ ๆ นักข่าวทุกท่านนะคะ ก็วันนี้เนี่ยคือมาเพื่อให้เคลียร์ทุกอย่าง พลอยเสียใจมาก ๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนอื่นเลยก็ต้องขอโทษแม่และทางคุณแม่ของแม่ด้วย และก็ครอบครัวของแม่นะคะ ไม่ทราบว่ายู่ตรงไหนเหมือนกัน แต่ก็ขอโทษจริง ๆ ที่พลอยได้ใช้คำไม่สุภาพพูดพาดพิงถึงแม่ลงใน ไฮไฟฟ์ของพลอย”
(เหตุการณ์ที่ 39)

ตัวอย่างที่ 54 “ผมก็เสียใจกับเรื่องที่เกิดขึ้น คิดว่าอยากขอโทษประชาชนและแฟนละครที่ทำให้รู้สึกไม่ดีกับตัวผม”
(เหตุการณ์ที่ 15)

จากตัวอย่างที่ 53 และ 54 จะเห็นว่าคำว่า “เสียใจ” และ “ขอโทษ” ไม่ได้ปรากฏติดกันเป็น 1 หน่วย ผู้แถลงข่าวกล่าวคำว่า “เสียใจ” ในข้อความหนึ่งก่อน จากนั้นจึงกล่าวคำ “ขอโทษ” ในอีกข้อความหนึ่ง เป็นการแสดงความรู้สึกของตัวเองว่าเสียใจกับเรื่องที่เกิดขึ้นก่อน แล้วจึงกล่าวขอโทษเพื่อขอให้ยกโทษให้ ในกรณีที่ 2 คำใช้แยกกันเช่นนี้ ไม่ปรากฏกลวิธีการกล่าวคำ “ขอโทษ” ก่อน แล้วตามด้วยคำว่า “เสียใจ” ดังเช่นการใช้แบบผูกติดกันดังตัวอย่างที่ 51 และ 52 ที่สลับคำก่อนหลังได้

5.5.1.2 การใช้คำขยายกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษ

การใช้คำขยายกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษในปริเฉทการแถลงข่าว
 อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การใช้คำขยายประเภทที่แสดงปริมาณมาก ได้แก่คำว่า “มากมาย” “(เป็น) อย่างมาก” “(เป็น)อย่างสูง” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 55 “ต้องขอโทษมาก ๆ ถ้าความจริง ทำให้กระทบกระเทือน
 หลาย ๆ ฝ่าย”

(เหตุการณ์ที่ 54)

ตัวอย่างที่ 56 “ก็ต้องขอโทษเป็นอย่างมากนะครับที่ทำให้เกิดความรู้สึก
 ที่ไม่ดี ที่เกี่ยวกับเรื่องของละครสงครามนางฟ้า”

(เหตุการณ์ที่ 1)

ตัวอย่างที่ 57 “กระบวนการถ่ายทำของเราทั้งหมดไม่ว่าจะอย่างไรก็
 แล้วแต่ ถ้าเกิดว่าสร้างความไม่สบายใจให้กับพี่น้องชาวจังหวัดเชียงใหม่ ทางทีมงานก็ต้องขอโทษเป็น
 อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้”

(เหตุการณ์ที่ 55)

2) การใช้คำหรือกลุ่มคำขยายเพื่อแสดงความรู้สึกจริงใจ ได้แก่คำว่า
 “จริง ๆ” “จากหัวใจ” และ “ด้วยหัวใจ”

ตัวอย่างที่ 58 “เหตุการณ์อย่างงี้มันก็ไม่เคยเกิดกับเรา เราก็ต้องรู้สึก
 เสียใจ และกราบขอโทษทุกคนจริง ๆ ค่ะ ว่า ที่ทำให้ทุกคนเนี่ย รวมทั้งแฟน ๆ เนี่ยก็ห่วง แล้วก็ติดตาม
 เรื่องราวต่าง ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 46)

ตัวอย่างที่ 59 “วันนี้ การที่ผมออกมาพูดเนี่ย เพราะว่าผมอยากจะมาขอ
 อภัย ขออภัยเอาความรู้สึกของน้อง ๆ หรือว่าแฟนคลับผมที่ไม่สบายใจทุกคน ผมขออภัยจากหัวใจ”

(เหตุการณ์ที่ 42)

ตัวอย่างที่ 60 “ขอโทษทุกคนด้วยหัวใจครับว่า ไม่ได้มีเจตนาอะไรที่จะ ทำให้ คนที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่ได้ซ้ำเติมใคร เกิดจากความซุกซนและทะเล้นทะเล้งของตัวเอง”
(เหตุการณ์ที่ 26)

คำขยายกริยา “จริง ๆ” เป็นคำขยายที่โดยทั่วไปใช้ช่วยเน้นหรือย้ำให้ผู้ฟัง รับรู้ค่าความเป็นหรือมีอยู่จริงของกริยาที่ถูกขยาย ในที่นี้คือการย้ำว่าคำ “ขอโทษ” เกิดขึ้นจาก ความรู้สึกสำนึกผิดอย่างแท้จริง ส่วนคำว่า “ด้วยหัวใจ” และ “จากหัวใจ” นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นคำขยายแบบที่น่าจะปรากฏใช้เฉพาะกรณีและผู้ขอโทษเป็นบุคคลในวงการบินและขอโทษผ่าน สื่อสาธารณะ ไม่น่าจะปรากฏใช้ในการขอโทษระหว่างบุคคล เนื่องจากทั้งสองคำมีลักษณะของความ เป็นภาษาประดิษฐ์หรือภาษาแบบคำประพันธ์ หากนำมาใช้ในการแสดงวจนกรรมการขอโทษแบบ ส่วนตัวซึ่งผู้พูดและผู้ฟังมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ของบุคคลในวงการบินกับสาธารณชน อาจจะทำให้ถ้อยคำดังกล่าวฟังแปลกหรือไม่เป็นธรรมชาติ เช่น

- หนูขอโทษแม่ด้วยหัวใจนะคะที่ไม่ได้บอกความจริงกับแม่ตั้งแต่แรก
- เราขอโทษเธอจากหัวใจเลยนะที่ทำงานนี้ให้เธอไม่ได้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้พูดในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวได้เลือกคำหรือ กลุ่มคำขยายบางลักษณะขึ้นมาใช้ เพื่อให้วัจนกรรมการขอโทษกระทบใจกลุ่มผู้ฟังสาธารณชน และ ทำหน้าที่ได้ตามจุดประสงค์ของผู้พูดคือช่วยเน้นย้ำเจตนาว่าการขอโทษเกิดขึ้นจากความจริงใจ อย่างไรก็ตามการต้องเน้นหรือใช้คำขยายดังกล่าวอาจทำให้ผู้ฟังตีความตามมูลบทหรือความเชื่อ เบื้องต้นได้ว่า เป็นเพราะผู้พูดเกรงว่าผู้ฟังอาจจะไม่เชื่อว่าการขอโทษนั้นเกิดจากความรู้สึกผิดอย่าง แท้จริง จึงต้องเน้นย้ำเป็นพิเศษก็เป็นได้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.5.1.3 การกล่าวคำกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษซ้ำ ๆ

การกล่าวคำกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษซ้ำ ๆ หมายถึง การกล่าว คำกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษมากกว่าหนึ่งครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 61 “ขอโทษทุก ๆ คนนะครับ ตอนแรกเลยที่ เอ่อ ผมปฏิเสธ ข่าวกว่าไป ผมขอโทษที่อาจจะไม่ได้พูดความจริงออกไป เพราะว่า เอ่อ คือ คือมัน คือ ผมค่อนข้างหวั่น เป็นห่วงความรู้สึกที่บ้านมาก ๆ แล้วก็ผมยอมรับว่าผมค่อนข้างสับสนมาก ๆ นะครับ ก็ขอโทษจริง ๆ ที่ ผม ไม่ได้บอกความจริงไปตอนแรก”

(เหตุการณ์ที่ 55)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่มีผู้เผยแพร่ภาพด้านข้างของผู้แสดงข่าว ขณะกำลังยืนใส่เสื้อผ้า พร้อมกับหญิงสาวนอนห่มผ้าเผยท่อนขาที่เปลือยอยู่บนเตียง ในเบื้องต้น ผู้แสดงข่าวให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า ภาพดังกล่าวเกิดในห้องพักที่ประเทศเกาหลีเมื่อครั้งที่ผู้แสดงข่าวไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ อีกหลายคน ต่อมาผู้แสดงข่าวจัดแสดงข่าวและยอมรับความจริงว่าเป็นภาพของตนกับหญิงสาวซึ่งถูกถ่ายไว้หลังจากมีเพศสัมพันธ์กัน ผู้แสดงข่าวกล่าวคำกริยาแสดงวจนกรรม การขอโทษถึง 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 เป็นการขอโทษทุกคนที่ได้รับรู้เรื่องราว ครั้งที่ 2 ขอโทษที่ไม่ได้พูดความจริงในครั้งแรก และครั้งที่ 3 กล่าวขอโทษพร้อมทั้งใช้คำขยาย “จริง ๆ” เพื่อแสดงความรู้สึกผิดอย่างตั้งใจและจริงใจ

ตัวอย่างที่ 62 “วันนี้ การที่ผมออกมาพูดเนี่ย เพราะผมอยากจะมาขออภัย ขออภัยเอาความรู้สึกของน้อง ๆ หรือว่าแฟนคลับผมที่ไม่สบายใจทุกคน ผมขออภัยจากหัวใจ ผมขออภัยจากหัวใจของผมจริง ๆ”

(เหตุการณ์ที่ 42)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าผู้แสดงข่าวใช้คำกริยาแสดงวจนกรรม การขอโทษว่า “ขออภัย” ถึง 4 ครั้ง ในครั้งแรกใช้คำขยายหน้ากริยา “อยากจะ” และตามด้วยกริยาเรียง “มา+ขออภัย” และพูดซ้ำเป็นครั้งที่ 2 ว่า “ขออภัย” ที่ทำให้กลุ่มแฟนคลับเกิดความรู้สึกไม่ดี กรณีที่ผู้แสดงข่าวได้จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ธุรกิจการขายตรงในงานสังสรรค์กับกลุ่มแฟนคลับ และได้กล่าวซ้ำเป็นครั้งที่ 3 และ 4 ว่า “ขออภัย” ตามด้วยคำขยายกริยา “จากหัวใจ”

ตัวอย่างสุดท้ายเป็นเหตุการณ์อี้อาวกรณีที่มีข่าวว่าผู้แสดงข่าวเคยแต่งงานกับผู้ชายที่มีภรรยาอยู่แล้ว ก่อนจะมาเข้าร่วมการประกวดมิสทีนไทยแลนด์ ในเบื้องต้นผู้แสดงข่าวปฏิเสธเรื่องดังกล่าว ต่อมาบุคคลผู้ให้ข่าวได้นำรูปภาพพิธีแต่งงานมาเผยแพร่ให้สื่อมวลชน รวมทั้งให้สัมภาษณ์ว่าตนเองเป็นภรรยาคนแรกของผู้ชายที่ผู้แสดงข่าวแต่งงานด้วย เมื่อมีหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ผู้แสดงข่าวได้กล่าวคำแสดงวจนกรรม การขอโทษมากถึง 8 ครั้งในผลัดหนึ่งของการสนทนา ในครั้งแรกผู้แสดงข่าวใช้คำขยายหน้ากริยา “ต้อง” และกล่าวคำขอโทษซ้ำอีก 2 ครั้ง ในครั้งที่ 4 ใช้คำขยายกริยา “จริง ๆ” และจากนั้นก็กล่าวคำขอโทษ “ทุกคน” “ทุกฝ่าย” รวมถึง “ทุกอย่าง” ที่ “ทำให้ผิดหวัง”

ตัวอย่างที่ 63 “ที่ผ่านมา ที่ทำไม่ดีไป เคยผิดพลาดพลั้งไป หรือว่าทำให้ใครได้รับผลกระทบ เตื่อตร้อน อาจจะเกิดจากความไม่ตั้งใจหรือเหตุผลอะไรก็ตาม คุณต้องขอโทษด้วย

ขอโทษ ขอโทษ ขอโทษจริง ๆ ขอโทษทุกคน ขอโทษทุก ๆ ฝ่าย ขอโทษทุก ๆ อย่าง ขอโทษที่ทำให้ ผิดหวัง”

(เหตุการณ์ที่ 9)

5.5.1.4 การใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษพร้อมประโยคแสดงเจตนา

การใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษพร้อมประโยคแสดงเจตนา หมายถึง การที่ผู้แถลงข่าวใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษพร้อมกับใช้ประโยคเจตนา กลไกที่บ่งบอกความเป็นเจตนาคือ การใช้คำเชื่อมบอกเหตุ “ถ้า” (นวรธรรณ พันธ์ธรรณ, 2551: 99) การแสดงเจตนาในการขอโทษแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) กล่าวคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษก่อนแล้วตามด้วยประโยคเจตนา

ตัวอย่างที่ 64 “เดี๋ยวก็ต้องขอโทษทางเฮียฮ้อ ถ้าเดี๋ยวทำให้ต้องหนักใจ”

(เหตุการณ์ที่ 13)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 64 กล่าวคำ “ขอโทษ” ต่อ “เฮียฮ้อ” ซึ่งเป็นประธานกรรมการบริหารบริษัทที่ผู้แถลงข่าวสังกัดอยู่ กรณีที่ผู้แถลงข่าวเคยให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า อาจจะไม่ต่อสัญญาการทำงานกับบริษัทต้นสังกัดเดิม เนื่องจากมีบริษัทอื่นทาบทามให้ไปร่วมงานด้วย เรื่องดังกล่าวทำให้ “เฮียฮ้อ” ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนด้วยท่าที่ไม่พอใจ ผู้แถลงข่าวจึงได้กล่าวคำ “ขอโทษ” และตามด้วยประโยคเจตนาว่า ถ้าการกระทำดังกล่าวทำให้ “เฮียฮ้อ” หนักใจ

2) กล่าวประโยคเจตนาไว้ก่อนแล้วจึงตามด้วยคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ

ตัวอย่างที่ 65 “ส่วนการถ่ายทำนั้นเราถ่ายทำนาน แต่เราเลือกเอาภาพที่เหมาะสมที่สุดออกมา ภาพที่สามารถจะบ่งบอกความเป็นเชียงใหม่ได้ ซึ่งจะมีภาพรม พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งตรงนี้ถ้าสร้างความไม่สบายใจให้กับพี่น้องชาวเชียงใหม่ ทางทีมงานก็ต้องขอโทษอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ด้วยนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 5)

ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 65 กล่าวถึงกรณีที่ทีมงานในบริษัทได้เข้าไปถ่ายทำภาพยนตร์ประกอบเพลง (มิวสิควิดีโอ) ในวัดแห่งหนึ่งที่จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นมีผู้ร้องเรียนว่าการทำงานดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่สงบในเขตสังฆาวาส ผู้แถลงข่าวอธิบายนโยบายของการทำงานว่า

ต้องการนำเสนอภาพต่าง ๆ ที่เป็นเสมือนสัญลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงต้องใช้เวลาเลือกบันทึกภาพนาน อีกทั้งยังต้องสร้างบรรยากาศความสนุกสนานด้วยการให้นักแสดงเต้นประกอบเพลงขณะถ่ายทำภาพยนตร์ อย่างไรก็ตามเมื่อมีผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมของการกระทำดังกล่าวจนกลายเป็นข่าว ผู้แถลงข่าวก็กล่าวขอโทษ โดยตั้งต้นด้วยเงื่อนไขว่า “ถ้าสร้างความไม่สบายใจ” ให้ประชาชนในพื้นที่ แล้วจึงกล่าวคำแสดงวิจณกรรมการขอโทษว่า “ก็ต้องขอโทษ”

Van Dijk (1997: 449) เสนอว่าความสัมพันธ์ของถ้อยคำในแต่ละวิจณกรรมสามารถแสดงได้ด้วยคำเชื่อมที่มีความหมายทางวิจณปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic connectives) ซึ่งต้องอาศัยการตีความตามบริบท จากตัวอย่างที่ 64 และ 65 แม้ว่าผู้พูดกล่าวคำวิจณกรรมการขอโทษ “ต้องขอโทษ” แต่การขอโทษนั้นตั้งอยู่บนเงื่อนไขบางประการที่ผู้พูดอ้างถึง

การใช้คำแสดงวิจณกรรมการขอโทษโดยมีคำเชื่อม “ถ้า” ในตัวอย่างที่ 64 ตีความได้ว่า

- “เฮียฮ้อ” อาจจะไม่หนักใจก็ได้
 - ผู้พูดไม่แน่ใจหรือปกป้องใจเชื่อว่าเป็นผู้ทำให้ “เฮียฮ้อ” หนักใจจริงหรือไม่
- อย่างไรก็ตามผู้พูดก็เลือกที่จะกล่าวคำแสดงวิจณกรรมการขอโทษเพื่อให้คำ “ขอโทษ” ทำหน้าที่แสดงการยอมรับผิด หากผู้พูดไม่มีความคิดเบื้องหลังในลักษณะของการล้งเลต่อ การยอมรับความผิด และต้องการกลบเกลื่อนหรือทำให้ความผิดเบาบางลง ก็น่าจะใช้คำเชื่อมอนุประโยค “ที่” ในตำแหน่งของคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” เพื่อขยายความเหตุการณ์ความผิด

ตัวอย่างที่ 66 (ไม่มีเงื่อนไข) “เดี๋ยวก็ต้องขอโทษทางเฮียฮ้อ ที่เดี๋ยวทำให้ต้องหนักใจ”

ตัวอย่างที่ 67 (มีเงื่อนไข) “เดี๋ยวก็ต้องขอโทษทางเฮียฮ้อ ถ้าเดี๋ยวทำให้ต้องหนักใจ”

ส่วนการใช้คำแสดงวิจณกรรมการขอโทษโดยมีคำเชื่อม “ถ้า” ในตัวอย่างที่ 65 ตีความตามเงื่อนไขได้ว่า

- วิธีการทำงานของผู้แถลงข่าวอาจไม่ได้ทำให้ชาวเชียงใหม่ไม่สบายใจก็ได้
- ผู้แถลงข่าวไม่แน่ใจและชวนให้ผู้ฟังคิดตามว่า การทำงานเพื่อสร้างประโยชน์ให้ชาวเชียงใหม่เช่นที่อธิบายไปนั้นยังจะนับว่าเป็นการสร้าง ความไม่สบายใจอีกหรือ

จะเห็นได้ว่า ความล้งเลใจเกี่ยวกับความผิดและความตั้งใจกลบเกลื่อนความผิดแสดงออกมาทางรูปภาษาที่ผู้พูดเลือกใช้ ข้อความเดียวกันนี้จะเป็นการยอมรับผิดแบบไม่มี

เงื่อนไขและไม่สร้างความคลางแคลงใจให้ผู้ฟังว่าผู้พูดรู้สึกผิดจริงหรือไม่ หากผู้พูดเปลี่ยนคำเชื่อม แสดงเหตุ “ถ้า” เป็น คำเชื่อมอนุประโยค “ที่” ดังนี้

ตัวอย่างที่ 68 (ไม่มีเงื่อนไข) “ทางทีมงานก็ต้องขอโทษอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้ ด้วยนะครับ ที่สร้างความไม่สบายใจให้กับพี่น้องชาวเชียงใหม่”

ตัวอย่างที่ 69 (มีเงื่อนไข) “ถ้าสร้างความไม่สบายใจให้กับพี่น้องชาวเชียงใหม่ ทางทีมงานก็ต้องขอโทษอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้ ด้วยนะครับ”

5.5.2 การยอมรับความผิด

การยอมรับความผิดในปริจเฉทแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง หมายถึง การที่ผู้แถลงข่าวแสดงให้เห็นว่าตนเองรู้สึกผิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิด การยอมรับความผิดปรากฏเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.5.2.1 การระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด

การระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด ผู้แถลงข่าวที่ยอมรับความผิดในลักษณะนี้จะระบุถ้อยคำอย่างชัดเจนว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 70 “สิ่งหนึ่งที่ผมอยากขอเลย เพราะว่า เหตุการณ์นี้มันเป็นความผิดของผม ผมขอให้มันอยู่กับผมเพียงผู้เดียวครับ ผมขอรับผิดชอบเองทั้งหมด ไม่อยากให้มันกระทบกับใครทั้งสิ้น แล้วยิ่ง อันขอโทษนะครับ ที่ทำให้พี่ ๆ ทุกคนผิดหวังนะครับ ขอโทษครับ ผมผิดเองครับ”

ตัวอย่างที่ 70 เป็นเหตุการณ์คลิปวิดีโอของผู้แถลงข่าวกับอดีตคนรักขณะกำลังมีเพศสัมพันธ์กันถูกนำไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ ผู้แถลงข่าวระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับผิดว่า “เป็นความผิดของผม” และ “ผมผิดเองครับ” เพื่อขอให้ทุกคนพิจารณาเรื่องที่เกิดขึ้นว่าเป็นความผิดของตนเพียงคนเดียว ไม่กล่าวพาดพิงถึงผู้หญิงในคลิปวิดีโอและบุคคลรอบข้าง ซึ่งรวมถึงคนรักปัจจุบันและครอบครัว

5.5.2.2 การไม่ระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด

การไม่ระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) ยอมรับโดยการกล่าวทวนความว่าตนเองเป็นผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย มีผู้เดือดร้อนหรือไม่พอใจอย่างไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 71 “สวัสดิ์พี ๆ นักข่าวทุกท่านนะคะ ก็นี่เนี่ยคือมาเพื่อให้เคลียร์ทุกอย่าง พลอยเสียใจมาก ๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนอื่นเลยก็ต้องขอโทษแหมและทางคุณแม่ของแหมด้วย และก็ครอบครัวของแหมนะคะ ไม่ทราบว่ายู่ตรงไหนเหมือนกัน แต่ก็ ขอโทษจริง ๆ ที่พลอยได้ใช้คำไม่สุภาพพูดพาดพิงถึงแหมลงในไฮไฟฟ์ของพลอย ซึ่งพอเกิดเหตุการณ์เรื่องนี้ ก็ทำให้เกิดความเสียใจในครอบครัวแหมรวมถึงมีความเสียหายกับครอบครัวข้างมากมายเลยคะ”

(เหตุการณ์ที่ 8)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ข้อความที่ขีดเส้นใต้ “พลอยได้ใช้คำไม่สุภาพพูดพาดพิงถึงแหมลงในไฮไฟฟ์ของพลอย ซึ่งพอเกิดเหตุการณ์เรื่องนี้ ก็ทำให้เกิดความเสียใจในครอบครัวแหมรวมถึงมีความเสียหายกับครอบครัวข้างมากมายเลยคะ” คือส่วนที่ผู้แถลงกล่าวทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองตระหนักดีว่าเป็นความผิด เนื่องจากทำให้ครอบครัวของคู่กรณีต้องเสียใจ และทำให้บุคคลรอบข้างต้องเสียหาย

2) แสดงความเข้าใจว่าตนเองมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้แถลงข่าวจะแสดงความรู้สึกผิดด้วยการใช้ถ้อยคำประเภทที่แสดงให้เห็นว่าใส่ใจความรู้สึกของผู้รับรู้เรื่อง อื้อฉาวที่เกิดขึ้น เช่น “ที่ทำให้เสียใจ” “ที่ทำให้เป็นห่วง” รวมไปถึง “ที่ทำให้ผิดหวัง” โดยผู้แถลงข่าวจะกล่าวถ้อยคำเหล่านี้หลังจากที่กล่าวคำแสดงวิจณกรรมการขอโทษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 72 “อย่างแรกเลยผมกราบขอโทษทุก ๆ ท่านนะครับ ที่ทำให้เสียใจ แพน ๆ ของพี่ส้มที่ทำให้ต้องเสียน้ำตา และทุกคนที่ให้ความหวังในตัวผม”

(เหตุการณ์ที่ 18)

จากตัวอย่าง ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษทุกคนที่รับรู้เรื่องราวอื้อฉาว กรณีที่มีนักแสดงหญิงให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชนว่าได้ให้กำเนิดบุตรชายที่ถือกำเนิดจากตน (ทั้งสองคนไม่ได้เป็นสามีภรรยากัน) ขณะนั้นผู้แถลงข่าวกำลังมีผลงานในวงการบันเทิงที่ได้รับความนิยมมาก กรณีดังกล่าวทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้แถลงข่าวว่าไม่มีความเป็นลูกผู้ชาย เนื่องจากไม่รับผิดชอบการกระทำของตัวเอง (ทำให้ผู้หญิงที่เคยคบหาดังครรถ์) ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษและแสดงให้เห็นว่ารู้สึกผิดที่ทำให้กลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน “เสียใจ” และ “เสียน้ำตา” นอกจากนี้ยังกล่าวขอโทษ “ทุกคนที่ให้ความหวังในตัวผม” แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวเข้าใจดีว่า บุคคลในวงการบันเทิงมี

ภาพลักษณ์แบบที่สังคมคาดหวัง กล่าวคือจะต้องเป็นแบบอย่างทางความประพฤติอันดีงาม และเมื่อตนเองหลุดออกจากกรอบหรือภาพดังกล่าว จึงกล่าวขอโทษที่ทำให้รู้สึกผิดหวัง จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวเลือกขอโทษ “ทุก ๆ ท่าน” ซึ่งหมายถึงผู้รับรู้เรื่องราว ขอโทษ “แฟน ๆ ของฟิล์ม” หรือผู้สนับสนุนผลงานในวงการบันเทิง และยอมรับผิดที่ทำให้ผิดหวัง เป็นอันดับแรกก่อนที่จะขอโทษผู้หญิงที่กำลังตั้งครรภ์ในข้อความส่วนต่อมา กล่าวได้ว่าผู้แถลงข่าวให้ความสำคัญกับความรู้สึกของสาธารณชน/ผู้ติดตามข่าว ตามที่ได้อธิบายเรื่ององค์ประกอบการสื่อสารไปในบทที่ 3

5.5.3 การอธิบาย

การอธิบายเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อชี้แจงเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยอ้างเหตุของการกระทำในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ตัวเองพ้นออกจากความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวให้น้อยที่สุด Page (2014: 32) เสนอว่า การอธิบายซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของชุดวัจนกรรมการขอโทษตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์มีลักษณะทับซ้อนกับแบบการกู่ภาพลักษณ์ของ Benoit (1995) กล่าวคือ การอธิบายนั้นเป็นไปเพื่อลดความรับผิดชอบเพื่อลดข้อชนข้อหมองใจ หรือที่มากไปกว่านั้นคือเพื่อปฏิเสธแบบผลึกความผิด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการอธิบายที่ปรากฏรวมในชุดวัจนกรรมแสดงการขอโทษของบุคคลในวงการบันเทิงไทยในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวแล้วพบว่า ไม่ปรากฏลักษณะการปฏิเสธแบบผลึกความผิดดังที่ Page พบในการศึกษาเรื่องการขอโทษผ่านทางทวีเตอร์ขององค์กร การอธิบายของบุคคลในวงการบันเทิงส่วนมากจะเป็นไปเพื่อลดความรับผิดชอบและลดความชุ่นเคืองใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 73 “ก็ต้องขอโทษเป็นอย่างมากนะครับที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี ที่เกี่ยวกับเรื่องของละครสงครามนางฟ้า อันที่จริงเราไม่ได้มีเจตนาที่จะลบหลู่วิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งเลยนะครับ เรา เราทำละครเพื่อความบันเทิงของทุกคนนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 1)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษหลังจากมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์และการเรียกร้องจากองค์กรสหภาพฯ การบินไทยให้ผู้แถลงข่าวซึ่งเป็นผู้ผลิตละครโทรทัศน์แสดงความรับผิดชอบ กรณีนำเสนอภาพตัวละครพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ผู้แถลงข่าวกล่าวอธิบายหรือแก้ตัวว่า การนำเสนอภาพดังกล่าวนั้น “ไม่มีเจตนา” จะลบหลู่วิชาชีพใด และอ้างว่า “ทำละครเพื่อความบันเทิง” Benoit (1995) จัดถ้อยคำประเภท “ไม่มีเจตนา” ว่าเป็นไปเพื่อ

ลดความรับผิดชอบ ส่วนการอ้างว่าการทำละครในลักษณะดังกล่าวเป็นไปเพื่อ “ความบันเทิงของคน” ก็ตรงกับกลวิธีการลดความขุ่นเคืองใจ

เมื่อพิจารณากลไกทางภาษาที่ผู้แถลงข่าวใช้ในการอธิบายหรือแก้ตัวพบว่า แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

5.5.3.1 ปราบกู่คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง “แต่”

ผู้แถลงข่าวจะใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง “แต่” หลังจากกล่าวถ้อยคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ แล้วจากนั้นจะกล่าวคำอธิบายแบบแก้ตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 74 “พอร้องแล้วมันอาจจะไปตรงจุด ไปโดนชื่อของใครคนใดคนหนึ่ง ผมก็ต้องขอภัยไว้ด้วย แต่ จริง ๆ แล้วร้องเพื่อความบันเทิง ไม่ได้ไปกำหนดเฉพาะเจาะจงว่า จะต้องเป็นคนนั้นหรือคนนี้”

(เหตุการณ์ที่ 12)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แถลงข่าวกล่าวขอโทษกรณีที่เพลงในอัลบั้มใหม่ของตนส่งผลกระทบต่อชีวิตจริงของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีชื่อเหมือนกับชื่อสมมติในเพลงดังกล่าว เมื่อกล่าวขอโทษแล้ว ผู้แถลงข่าวอธิบายว่าการร้องเพลงนั้นเป็นไปเพื่อสร้างความบันเทิงให้ผู้ฟังทุกคน ซึ่งถือเป็นกลวิธีการลดความขุ่นเคืองด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกดี¹⁰ และจากข้อความ “ไม่ได้ไปกำหนดเฉพาะเจาะจงว่า จะต้องเป็นคนนั้นหรือคนนี้” แสดงให้เห็นลักษณะของการปฏิเสธข้อกล่าวหาอยู่ในที่ว่าชื่อสมมติในเพลงนั้นไม่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงที่เสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวแต่อย่างใด ผู้แถลงข่าวกล่าวคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษคือ “ขอภัย” แล้วตามด้วยประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำเชื่อม “แต่” ซึ่งมีความหมายโดยนัยตามขนบว่า ข้อความที่ตามมาเป็นส่วนที่ขัดแย้งกับข้อความข้างหน้า ในที่นี้คือขัดแย้งกับความเข้าใจของผู้ที่รับรู้เรื่องราวก่อนหน้าการแถลงข่าว ในตัวอย่างนี้ผู้แถลงข่าวยังใช้ดัชนีปริจเฉท “จริง ๆ แล้ว” เสริมเข้ามา เป็นการแสดงความหมายว่าผู้พูดกำลังจะนำเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลที่คิดว่าถูกต้องที่สุด และ/หรืออธิบายความให้ผู้ฟังเข้าใจใหม่ว่า ที่ผู้ฟังเคยเข้าใจนั้นอาจไม่ถูกต้อง

¹⁰ ตามกรอบแนวคิดเรื่องการกู้ภาพลักษณ์ของ Benoit (1995)

5.5.3.2 ไม่ปรากฏคำเชื่อม

การอธิบายแบบไม่ปรากฏคำเชื่อมคือการที่ผู้แถลงข่าวไม่ได้ใช้คำเชื่อมหลังจากที่ได้กล่าวคำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษ เพื่อแสดงความเชื่อมโยงกับข้ออธิบาย หากแต่ผู้แถลงข่าวจะใช้วิธีการอธิบายเรื่องที่เกิดขึ้นต่อไปว่าต่างไปจากที่ผู้รับรู้เรื่องราวตีความหรือเข้าใจอย่างไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 75 “ก่อนอื่นพวกเรา*เกิร์ลลี่ เบอรี่* ก็ต้องกล่าวคำว่าเสียใจและขอโทษกับสิ่งที่เกิดขึ้นนะคะ มันอาจจะดูขัดกันกับการที่เราแต่งชุดไทย มันอาจจะดูไปเกินไปถ้าเราจะใส่ชุดที่ใช้ขึ้นคอนเสิร์ตไปเล่นน้ำสงกรานต์ ซึ่งเราก็ไม่ได้ทำอย่างนั้นอยู่แล้ว เราไปในส่วนของการแสดง การทำงาน และก็เป็นชุดประจำที่เราใส่มาตลอดว่า โดยที่คิดกันว่าในเมื่อเราเป็นศิลปินก็ทำหน้าที่ตรงนั้น ให้ผู้ฟังแฮปปี้ก็เพียงพอแล้ว”

(เหตุการณ์ที่ 3)

การแถลงข่าวดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้แถลงข่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมว่าแต่งกายไม่เหมาะสม คือ “ไปเกินไป” ขึ้นไปร่วมร้องเพลงบนเวทีในงานสงกรานต์บริเวณถนนข้าวสาร ทั้งที่รับหน้าที่เป็นตัวแทนของกระทรวงวัฒนธรรมรงค์และประชาสัมพันธ์เรื่องการสวมใส่ชุดไทยเล่นน้ำสงกรานต์ตามประเพณีไทย หลังจากที่ได้กล่าวคำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษ ผู้แถลงข่าวอธิบายเชิงปฏิเสธเรื่องที่เกิดขึ้นว่าไม่ได้ใส่ชุดที่ใช้เล่นคอนเสิร์ตที่ “อาจจะดูไปเกินไป” ไปเล่นน้ำสงกรานต์ ดังที่กล่าวว่า “ซึ่งเราก็ไม่ได้ทำอย่างนั้นอยู่แล้ว” และอธิบายต่อว่าการแต่งกายในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นเฉพาะเมื่ออยู่บนเวทีคอนเสิร์ตซึ่งเป็นพื้นที่การทำงานของตน ดังที่กล่าวว่า “เราไปในส่วนของการแสดง การทำงาน” และผู้แถลงข่าวก็แต่งกายเช่นนั้นในคอนเสิร์ตเสมอมา นอกจากนี้ยังให้เหตุผลของการกระทำเช่นนั้นว่าเป็นการทำหน้าที่ของศิลปินเพื่อให้ผู้ฟังมีความสุข

5.5.4 การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก

การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในชุดวิจรรย์กรรมการขอโทษของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ดังตัวอย่างที่ 76 หลังจากที่ได้ผู้แถลงข่าวกล่าวถ้อยคำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษแล้ว ก็ได้สัญญาว่าจะไม่ทำให้ใครผิดหวังอีก

ตัวอย่างที่ 76 “อย่างแรกเลย อยากขอโทษที่ทำให้ทุกคนเป็นห่วง อยากจะบอกเหมือนที่เคยบอกหลาย ๆ ครั้งว่า การดื่มสุราเป็นสิ่งไม่ดี และผมจะพุดบนเวทีคอนเสิร์ตตลอด อย่างไรก็ตามก็แล้วแต่ อยากจะขอโทษแฟนเพลง ซึ่งครั้งนี้เป็นครั้งแรกและจะเป็นครั้งสุดท้ายของผมนี่จะมีเหตุการณ์แบบนี้”

(เหตุการณ์ที่ 16)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า หลังจากกล่าวถ้อยคำแสดงวิจรรย์การขอโทษแล้ว ผู้แถลงข่าวกล่าวยอมรับความผิดว่า เข้าใจดีว่าการดื่มสุราเป็นสิ่งไม่ดี และยังได้แสดงภาพด้านดีของตนเองว่า มักจะบอกผู้ติดตามผลงานเพลงเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่เสมอ เมื่อก่อนเหตุการณ์ความผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา ผู้แถลงข่าวจึงให้ข้อมูลว่า “เป็นครั้งแรก” เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่เคยก่อเหตุเช่นนี้มาก่อน และสัญญาว่า “จะเป็นครั้งสุดท้าย” ด้วย ส่วนตัวอย่างที่ 77 ผู้แถลงข่าวก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับเพื่อนรุ่นน้องตั้งแต่ตอนอายุยังน้อยและยังไม่มีผลงานในวงการบันเทิง แต่ได้มีผู้นำคลิปวิดีโอเหตุการณ์ดังกล่าวมาเผยแพร่ในช่วงเวลาที่ผลงานภาพยนตร์ของผู้แถลงข่าวกำลังจะเข้าฉายในโรงภาพยนตร์

ตัวอย่างที่ 77 “ก็อยากขอโทษนะคะ อยากบอกว่า โอเคดีเสียใจมาก ๆ กับสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วก็จะไม่ทำมันอีกแล้วอะค่ะพี่ อยากจะขอให้ทุกคนให้อภัย ให้โอกาส เพราะอย่างน้อยเราก็ก้าวที่จะยอมรับความจริงนะ แบบกล้าสู้กับสิ่งที่เราทำ ขอให้ทุกคนให้อภัย เพราะตอนนี้เราก็เริ่มต้นใหม่แล้ว แล้วเราก็ดีกว่าเดิมมากเลย”

(เหตุการณ์ที่ 11)

จากตัวอย่าง หลังจากผู้แถลงข่าวกล่าวถ้อยคำแสดงวิจรรย์การขอโทษแล้ว ก็ใช้วิธีการสัญญาว่าจะไม่ก่อเหตุเช่นเดียวกันนี้อีก โดยได้ให้ภาพด้านดีเสริมเข้ามาว่า “ตอนนี้เราก็เริ่มต้นใหม่แล้ว แล้วเราก็ดีกว่าเดิมมากเลย” เพื่อช่วยให้มั่นใจว่าเหตุการณ์ความผิดเช่นเดิมจะไม่เกิดขึ้น เป็นการให้ข้อมูลด้านดีเพื่อขอโอกาสที่จะได้ทำงานในวงการบันเทิงต่อไป

5.5.5 การเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน

การเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียนคือกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวกล่าวหาว่า เหตุการณ์ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือน “บทเรียน” ให้ตนเอง การเปรียบเทียบนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า เมื่อได้ทำผิดพลาดไป ผู้แถลงข่าวรู้จักที่จะนำความผิดนั้นมาเป็นเครื่องสอนใจ ผลการศึกษาพบว่า การกล่าวถึงบทเรียนความผิดพลาดแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

5.5.5.1 ไม่ระบุขอบข่ายของบทเรียน

ผู้แถลงข่าวจะเปรียบเทียบความผิดพลาดที่เกิดขึ้นว่าเป็นบทเรียน โดยไม่บอกว่า จะใช้บทเรียนเป็นเครื่องสอนหรือเตือนสติอย่างไร ดังตัวอย่างที่ 79

ตัวอย่างที่ 78 “กรีนอยากจะกราบขอโทษทั้งคุณพ่อและคุณแม่คะ ที่ อาจจะทำเรื่องที่เกิดพลาด เรื่องที่ไม่เหมาะสม และอาจจะทำให้มีปัญหาเกิดขึ้น เป็นเรื่องไม่เข้าใจ จน มาถึงทุกวันนี้ คือกรีนอาจจะมองว่าตัวเองโตเป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบ แต่เราอาจจะไม่รอบคอบใน การใช้ชีวิตของเรา แต่วันนี้ในชีวิตของเรา ณ วันนี้ก็เป็นบทเรียนให้กับตัวกรีนแล้ว แล้วก็เข้าใจกันทุก ฝ่ายแล้ว แล้วกรีนก็รักทุก ๆ คน”

(เหตุการณ์ที่ 49)

จากตัวอย่าง ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงกรณีที่เคยให้สัมภาษณ์เรื่องการคบหากับ นักแสดงชายคนหนึ่งโดยที่บิดามารดาไม่เห็นชอบด้วย ว่าเป็นเรื่องที่ตัวเองขอตัดสินใจเอง หลังจากนั้น เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม ผู้แถลงข่าวได้กล่าวขอโทษบิดามารดา แสดงการยอมรับผิดว่า กระทำเรื่องไม่เหมาะสม อธิบายแบบแก้ตัวว่าตนเองมองเรื่องต่าง ๆ แบบผู้ใหญ่เกินไป และสุดท้าย เปรียบให้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียน โดยไม่ได้กล่าวแสดงรายละเอียดหรือระบุขอบเขตของ คำว่า “บทเรียน” ว่าจะใช้เป็นเครื่องสอนหรือเตือนสติในทางใด ในแง่หนึ่งอาจกล่าวได้ว่า “บทเรียน” เป็นถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่สื่อความหมายของการสอนและการเรียนรู้ได้ชัดเจนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้อง กล่าวข้อความขยายใด ๆ จากตัวอย่างที่ 78 จะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวใช้คำว่า “แล้ว” ขยายการเปรียบ เหตุการณ์ความผิดพลาดให้เป็นบทเรียน แสดงให้เห็นสภาวะที่เสร็จสมบูรณ์ อันหมายถึงได้เรียนรู้และ นำข้อผิดพลาดที่เคยเกิดขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จนทำให้ผลสุดท้าย “แล้ว ก็เข้าใจกันทุกฝ่ายแล้ว แล้วกรีนก็รักทุก ๆ คน”

5.5.5.2 ระบุขอบข่ายของบทเรียน

การระบุขอบข่ายของบทเรียน เป็นการเปรียบเทียบความผิดพลาดที่เกิดขึ้นว่า สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องสอนหรือเตือนสติในแนวทางใด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 79 “สุดท้ายนะครับ ก็ขอบคุณทุกคนที่มาร่วมวันนี้ะครับ ขอบขอบคุณที่มาฟังผมชี้แจงนะครับ ก็เรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น ก็ผมต้องขอโทษนะครับ เป็นเรื่องที่ไม่ควร จะเกิดขึ้น ทั้งหมดเป็นความผิดของผมเอง ผมขอโทษทุก ๆ ฝ่ายอีกครั้งที่ผมทำให้ทุก ๆ คนได้รับ

ผลกระทบและผิดหวังในตัวผมนะครับ แล้วก็ เหตุการณ์ในครั้งนี้ก็จะเป็นบทเรียนให้ผมนะครับ มันคงจะเป็นบทเรียนสำหรับผมในการใช้ชีวิตต่อไปในทุก ๆ เรื่องด้วยนะครับ ก็ขอโทษอีกครั้งครับ ขอขอบคุณมากครับ”

(เหตุการณ์ที่ 55)

ตัวอย่างที่ 79 เป็นเหตุการณ์ที่มีการเผยแพร่ภาพของผู้แถลงข่าวใน อากัปกริยาที่แสดงให้เห็นว่าเพิ่งมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่อยู่ในภาพนั้น ในเบื้องต้นผู้แถลงข่าวปฏิเสธ เรื่องดังกล่าว แต่ภายหลังก็ยอมรับว่าเป็นความผิดของตนที่ไม่ได้ยอมรับความจริงตั้งแต่แรก ผู้แถลง ข่าวกล่าวขอโทษว่าเรื่องเช่นนี้ไม่ควรเกิดขึ้น ยอมรับว่าเป็นความผิดของตนเอง และกล่าวในตอน ท้ายสุดว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นบทเรียนให้ผู้แถลงข่าว “ในการใช้ชีวิตต่อไปในทุก ๆ เรื่องด้วย” ซึ่งอาจ ตีความได้ว่า หมายถึงทั้งผลเสียของการไม่พูดความจริง และรวมถึงการไม่ระมัดระวังเรื่อง ความสัมพันธ์ฉันชู้สาว

5.5.5.3 กำหนดบทเรียนความผิดพลาดให้เป็นเครื่องประกอบการสัญญา

ผู้แถลงข่าวจะใช้วิธีการกล่าวว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนที่ตนจะ ใช้เป็นเครื่องตอกย้ำไม่ให้กระทำผิดอีก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 80 “ขอโทษจริง ๆ ที่ปล่อยให้ใช้คำไม่สุภาพพูดพาดพิงถึง แพนลงไนไฮไฟฟ์ของพลอย ซึ่งพอเกิดเหตุการณ์เรื่องนี้ ก็ทำให้เกิดความเสียใจในครอบครัวแพนรวม ถึงมีความเสียหายกับคนรอบข้างมากมายเลยคะ ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่พลอยเสียใจมาก ๆ และเป็น บทเรียน ว่าจะไม่มีการณ์แบบนี้เกิดขึ้นอีกแล้วนะคะ”

(เหตุการณ์ที่ 8)

จากตัวอย่างข้างต้น หลังจากกล่าวคำแสดงวิจรรย์ขอโทษคือคำว่า “ขอโทษ” และ “เสียใจ” แล้ว ผู้แถลงข่าวเปรียบเรื่องที่เกิดขึ้นว่าเป็นบทเรียน เพื่อนำไปสู่การสัญญา ว่า “จะไม่มีการณ์แบบนี้เกิดขึ้นอีก” เป็นการให้ “บทเรียน” ประกอบการสัญญา เพื่อทำให้การ สัญญานั้นน่าเชื่อถือขึ้น เนื่องจากผู้แถลงข่าวแสดงให้เห็นว่าตนเองได้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดมาแล้ว

5.5.6 สรุปกลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษ

การยอมรับผิดและการขอโทษเป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกล่าวขอโทษ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์กลวิธีนี้ตามองค์ประกอบของชุดถ้อยคำแสดงการขอโทษ ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบหลักของการยอมรับผิดและการขอโทษในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมี 5 ประการ คือ 1) การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอโทษ (IFID) 2) การยอมรับความผิด 3) การอธิบาย 4) การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก และ 5) การเปรียบเทียบให้เหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน

การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอโทษ หมายถึง การใช้รูปภาษาเพื่อทำหน้าที่แสดงการขอโทษ ผู้วิจัยแบ่งกลไกแสดงวัจนกรรมการขอโทษในปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยออกเป็น 4 ประเภทคือ 1) การใช้คำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษ ซึ่งมีทั้งการใช้กลุ่มคำ “ขอโทษ” และการใช้คำว่า “เสียใจ” 2) การใช้คำขยายกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษ ซึ่งประกอบด้วย การใช้คำขยายประเภทที่แสดงปริมาณมาก ได้แก่คำว่า “มาก ๆ” และการใช้คำหรือกลุ่มคำขยายเพื่อแสดงความรู้สึกจริงใจ ได้แก่คำว่า “จริง ๆ” “จากหัวใจ” และ “ด้วยหัวใจ” 3) การกล่าวคำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษซ้ำ ๆ และ 4) การใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษพร้อมประโยคแสดงเงื่อนไข

- การใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ ได้แก่ การกล่าวคำว่า “ขอโทษ” “กราบขอโทษ” “ขออภัย” และ “กราบขออภัย” คำว่า “ขอโทษ” เป็นคำกริยาแสดงวัจนกรรมการขอโทษที่ปรากฏในทุกปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่เลือกใช้วิธีการยอมรับผิดและขอโทษ นอกจากจะใช้เพื่อแสดงความหมายว่า “ขอให้อภัยโทษให้ในสิ่งที่กระทำไปแล้ว” ผู้พูดในปริเฉทการแถลงข่าวเลือกกล่าวคำว่า “ขอโทษ” เพราะไม่ต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดีกับตน เมื่อเหตุการณ์อื้อฉาวทำให้ภาพลักษณ์เสียหาย ผู้แถลงข่าวยอมรับเกรงว่าความนิยมชมชอบจากกลุ่มผู้สนับสนุนผลงานจะลดลง ซึ่งจะส่งผลให้โอกาสในการได้รับการว่าจ้างให้ทำงานในวงการบันเทิงลดลงไปด้วย จึงต้องกล่าวคำ “ขอโทษ” แม้ว่าในบางเหตุการณ์ผู้แถลงข่าวจะปฏิเสธในเบื้องต้นว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตั้งที่มีการรายงานข่าวก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดบางคนในปริเฉทแถลงข่าวอื้อฉาวเลือกรูปแปรของการกล่าวขอโทษโดยไม่ได้คำนึงถึงเรื่องความเหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟัง กล่าวคือ ใช้รูปแปร “กราบขอโทษ” และ “กราบขออภัย” กับผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แถลงข่าวต้องการแสดงให้เห็นว่ากำลังยกย่องผู้ฟังให้สูงกว่า ซึ่งเป็นอีกกลวิธีหนึ่งของการนำเสนอภาพด้านดีคือความสุภาพอ่อนน้อมเพื่อกลบภาพด้านลบที่เสียไป ขณะเดียวกันการยกย่องดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่า ผู้แถลงข่าวเห็นความสำคัญของผู้ฟังซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการได้รับว่าจ้างงาน จนสามารถเลือกรูปแปรที่แสดงความเคารพอย่างสูงเช่นนั้น

- การใช้คำขยายกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษ คำขยายกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษ ได้แก่คำขยายที่เน้นให้เห็นว่าความรู้สึกผิดนั้นอยู่ในระดับหรือปริมาณมาก เช่น “มาก ๆ” “(เป็น)อย่างมาก” “(เป็น)อย่างสูง” และคำขยายกริยาที่เน้นให้เห็นว่าการขอโทษเกิดจากความรู้สึกผิดอย่างแท้จริง ได้แก่คำว่า “จริง ๆ” รวมถึง “ด้วยหัวใจ” และ “จากหัวใจ”

- การใช้คำกริยาแสดงวจนกรรมการขอโทษซ้ำ ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดต้องการเน้นย้ำว่าตนเองให้ความสำคัญกับการแสดงวจนกรรมดังกล่าว นอกจากนี้การกล่าวคำกริยาแสดงวจนกรรมขอโทษซ้ำ ๆ อาจมีส่วนช่วยให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าผู้พูดรู้สึกผิดและต้องการให้ผู้ฟังยกโทษให้ แล้วความรู้สึกให้อภัยก็อาจจะเกิดขึ้นได้ เมื่อเกิดการให้อภัย ภาพลักษณ์ของผู้แกลงข่าวที่เสียไปก็จะกู้คืนกลับมาด้วยพร้อม ๆ กัน

- การใช้คำแสดงวจนกรรมการขอโทษพร้อมประโยคแสดงเงื่อนไข คือการกล่าวขอโทษโดยมีเงื่อนไขบางประการ ความมีเงื่อนไขแสดงออกอย่างชัดเจนด้วยการเลือกใช้คำเชื่อมบอกเหตุ “ถ้า” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 81 “เดี๋ยวก็ต้องขอโทษทางเฮียฮ้อ ถ้าเดี๋ยวทำให้ต้องหนักใจ”

(เหตุการณ์ที่ 13)

ตัวอย่างที่ 82 “ถ้าสร้างความไม่สบายใจให้พี่น้องชาวเชียงใหม่ ทางทีมงานก็ต้องขอโทษอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้ด้วยนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 5)

ตัวอย่างที่ 83 “ผมต้องขอโทษจริง ๆ ถ้าคนจะมองว่าการทำกับที่เป็ลอย่างนี้มันไม่ถูก”

(เหตุการณ์ที่ 40)

คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” ที่ปรากฏใช้พร้อมกับการแสดงวจนกรรมการขอโทษนี้ แสดงให้เห็นความลังเลใจของการแสดงความรู้สึกผิด อย่างไรก็ตามผู้แกลงข่าวก็เลือกที่จะกล่าวคำขอโทษ ทั้งนี้เพราะคำ “ขอโทษ” สามารถทำหน้าที่แสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การพูดเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า แม้ผู้แกลงข่าวจะลังเลใจเกี่ยวกับความผิด แต่ก็พร้อมจะกล่าวคำว่า “ขอโทษ”

การยอมรับผิดในปริจเฉทแกลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยปรากฏเป็น 2 ลักษณะคือ การระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด และการไม่ระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับความผิด ผู้พูดที่เลือกยอมรับผิดแบบระบุถ้อยคำแสดงการยอมรับผิดอาจเลือกใช้ถ้อยคำแสดง

วจนกรรมการขอโทษแล้วกล่าวคำว่า “ขออภัย” อย่างตรงไปตรงมา อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า ผู้พูดมักจะแสดงการยอมรับผิดแบบไม่ระบุถ้อยคำ แต่ใช้วิธีการกล่าวทวนความว่าตนเองเป็นผู้เกี่ยวข้องับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย มีผู้เดือดร้อนหรือไม่พอใจอย่างไร และแสดงความเข้าใจว่าตนเองมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้แถลงข่าวอาจจะใช้การกล่าวคำขอโทษ และตามด้วยอนุประโยคขยายเหตุการณ์ความผิด เช่น “ที่ทำให้เสียใจ” หรือ “ที่ทำให้ผิดหวัง” ถ้อยคำดังกล่าวแสดงมูลบทบางประการ กล่าวคือ ผู้แถลงข่าวทราบดีว่าผู้ติดตามผลงานในวงการบันเทิงคาดหวังให้ตนเองมีภาพของผู้ประพฤติปฏิบัติตัวตามครรลองของสังคม เมื่อภาพดังกล่าวถูกแทนที่ด้วยเหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้น ผู้แถลงข่าวจึงต้องแสดงความรับผิดชอบด้วยการกล่าวคำ “ขอโทษ” และขยายความว่า “ที่ทำให้ (กลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน) เสียใจ/ผิดหวัง” ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า เมื่อเกิดเรื่องไม่ดีที่อาจกระทบกระเทือนภาพลักษณ์ ผู้แถลงข่าวเป็นห่วงความรู้สึกของกลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน นอกจากนี้ยังเข้าใจดีว่าตนเองควรจะต้องมีภาพลักษณ์แบบใดเพื่อไม่ทำให้ผู้สนับสนุนผลงานต้องเสียใจหรือผิดหวังอีก เพราะการเสียใจหรือผิดหวังนั้นอาจจะส่งผลต่อความนิยมซึ่งเกี่ยวข้องกับการได้รับว่าจ้างให้ทำงานในวงการบันเทิงต่อไป

การอธิบายเป็นกลวิธีหนึ่งที่ปรากฏรวมอยู่ในชุดถ้อยคำแสดงการขอโทษ (speech act set) หลังจากกล่าวยอมรับผิดและขอโทษแล้ว ผู้แถลงข่าวมักจะอธิบายหรือแก้ตัวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า “ไม่มีเจตนา” หรือทำไปโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น การอธิบายหรือแก้ตัวเช่นนี้มีลักษณะทับซ้อนกับกลวิธีการก้ำกัภาพลักษณ์ข้อ 5.2.3 การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ 5.2.4 การบอกว่ามีเจตนาดี และ 5.3.1 การนำเสนอภาพด้านดี อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้จัดให้การอธิบายรวมอยู่ในชุดถ้อยคำแสดงการขอโทษ (กลวิธีการก้ำกัภาพลักษณ์ข้อ 5.5 การยอมรับผิดและการขอโทษ) ด้วย เนื่องจากเห็นว่าการอธิบายในบริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยนั้นมีทั้งแบบที่ไม่ได้ปรากฏรวมอยู่กับชุดถ้อยคำแสดงการขอโทษและแบบที่ปรากฏรวมอยู่ในชุดถ้อยคำแสดงการขอโทษ (speech act set) กล่าวได้ว่า การอธิบายเป็นกลวิธีที่ผู้พูดในบริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวใช้เป็นหลัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นกลวิธีที่เอื้อประโยชน์ในขณะที่แถลงข่าว เช่น ผู้แถลงข่าวสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือหักล้างข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้น หรือให้ข้อมูลที่สามารถทำให้เกิดภาพด้านบวกต่อตัวเอง เช่น กระทำการเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นต้น เมื่อผู้แถลงข่าวเลือกใช้วิธีการอธิบาย กลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่งที่ปรากฏชัดเจนคือ การใช้คำเชื่อมและดัชนีบริเฉทที่มีความหมายทางวจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจ

การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีกเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อช่วยให้พลังของถ้อยคำแสดงวจนกรรมการขอโทษมีน้ำหนักมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อผู้แถลงข่าวกล่าวถ้อยคำแสดงการขอโทษพร้อมทั้งยอมรับความผิดแล้ว การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดการกระทำเช่นเดียวกันนั้น

เกิดขึ้นอีกเท่ากับต้องการแสดงให้เห็นว่า ผู้แฉลงข่าวตระหนักดีว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง และแสดงออกว่าการกล่าวขอโทษและยอมรับความผิดเกิดขึ้นจากความจริงใจ เมื่อผู้แฉลงข่าวรู้สึกผิด และสัญญาเช่นนั้นแล้ว จึงคาดหวังการให้อภัยจากผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราว นอกจากนี้เพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำ แสดงวัจนกรรมการขอโทษแล้ว ผู้แฉลงข่าวในประเภทการแฉลงข่าวอื้อฉาวยังมักใช้การสัญญานี้เพื่อนำไปสู่การขอโอกาสที่จะได้ทำงานในวงการบันเทิงต่อไปด้วย

การเปรียบเทียบให้เหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียนเป็นกลวิธีที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ที่มีหลักฐานความผิดชัดเจน ผู้แฉลงข่าวจะกล่าวยอมรับว่าเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นเป็นความผิดพลาดของตัวเอง จากนั้นจะแสดงให้เห็นว่ารู้จักที่จะนำข้อผิดพลาดเหล่านั้นมาปรับใช้หรือเป็น “บทเรียน” เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นอีก การแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้ข้อผิดพลาดจึงเท่ากับเป็นการนำเสนอภาพด้านดีเพื่อหักล้างภาพด้านลบที่เสียไป

5.6 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ที่ใช้ในประเภทการแฉลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ที่กล่าวมาทั้งหมดมีลักษณะดีเด่นแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นทั้งข้อดีและข้อด้อยของกลวิธีทั้งหมด ผลการศึกษาได้จากการวิเคราะห์ลักษณะที่เป็นข้อดีข้อด้อยของแต่ละกลวิธี และผลของการใช้กลวิธีเหล่านั้นซึ่งวิเคราะห์จากการประมวลความคิดเห็นของผู้ที่ได้ฟังประเภทการแฉลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่ศึกษาในครั้งนี้

5.6.1 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการปฏิเสธ

กลวิธีการปฏิเสธ คือ การที่ผู้แฉลงข่าวไม่ยอมรับว่ากระทำการหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวตามที่มีการรายงานข่าว กลวิธีการปฏิเสธแบ่งได้เป็น 3 กลวิธีย่อย คือ 1) การปฏิเสธแบบตรง ๆ 2) การปฏิเสธแบบผลัดความผิด และ 3) การปฏิเสธแบบให้ข้อมูลหักล้าง แต่ละกลวิธีมีข้อดีข้อด้อยดังต่อไปนี้

ข้อดีของกลวิธีการปฏิเสธแบบตรง ๆ คือ ผู้แฉลงข่าวให้ภาพความไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดอย่างชัดเจนและหนักแน่น หากมีหลักฐานประกอบการปฏิเสธและผู้ฟังเห็นจริงตามนั้น ความรู้สึกไม่ดีที่เกิดขึ้นในใจผู้ฟังก็จะหายไป การกู่ภาพลักษณ์ก็จะสำเร็จผลได้ อย่างไรก็ตามหากผู้ฟังไม่เชื่อเพราะมีหลักฐานบางประการขัดแย้งกับการปฏิเสธ การปฏิเสธแบบตรง ๆ อาจกลายเป็นข้อด้อยคือทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกทางลบมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ฟังเห็นว่าผู้แฉลงข่าวไม่ยอมรับความผิด ดังคำวิพากษ์วิจารณ์การปฏิเสธในกรณีเช่นนี้ว่า “ผิดแล้วไม่ยอมรับผิด ยังจะมาปฏิเสธ

หน้าด้าน ๆ อีก” ดังนั้นกลวิธีนี้ไม่เหมาะจะใช้กับเหตุการณ์ที่ไม่มีหลักฐานในเชิงประจักษ์สนับสนุนการปฏิเสธอย่างแท้จริง

ข้อดีของกลวิธีการปฏิเสธแบบผลักความผิดคือ การได้เบนความรู้สึกไม่ดีของผู้ฟังที่มีต่อผู้แถลงข่าวให้ไปอยู่ที่ผู้ที่ถูกผลักความผิดให้ กล่าวได้ว่าหากมีผู้อื่นเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้นจริง ผู้แถลงข่าวก็ไม่สมควรถูกตำหนิ อย่างไรก็ตามกลวิธีนี้อาจแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวไม่คำนึงถึงผลร้ายที่จะเกิดแก่ผู้ที่ถูกผลักความผิดไปให้ซึ่งถือเป็นข้อด้อยของกลวิธีนี้ ดังที่มีผู้กล่าวถึงการใช้กลวิธีนี้หลังการแถลงข่าวของเหตุการณ์หนึ่งว่า “เลวอะ โทษคนอื่น” ดังนั้นกลวิธีปฏิเสธแบบผลักความผิดที่ปรากฏในปริศนาของการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยจึงมักเป็นการผลักความผิดไปยังบุคคลที่ระบุตัวตนไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อผู้แถลงข่าวจะได้ยังแสดงภาพด้านดีว่าไม่ต้องการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ข้อดีของกลวิธีการปฏิเสธแบบให้ข้อมูลห้กกลางคือ การช่วยทำให้น้ำหนักของการปฏิเสธแบบตรง ๆ หนักแน่นขึ้น เนื่องจากผู้แถลงข่าวมีข้อมูลในเชิงประจักษ์ช่วยห้กกลางข้อกล่าวหาให้ผู้ฟังได้เห็นจริงตามตรรกะ เป็นการทำให้ผู้ฟังเชื่อว่าผู้แถลงข่าวไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดจริงตามที่ปฏิเสธ อย่างไรก็ตามหากผู้แถลงข่าวเลือกนำเสนอข้อมูลการห้กกลางแบบไม่คำนึงถึงหลักตรรกะ จะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าผู้แถลงข่าวกำลังใช้ข้อมูลแบบที่มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ແแบบข้าง ๆ คู ๆ” หรือ “แหลมาก เคยยอมรับผิดบ้างไหมเนี่ย” ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ไม่ส่งผลดีกับการกู้ภาพลักษณ์

5.6.2 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการลดความรับผิดชอบ

กลวิธีการลดความรับผิดชอบเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เมื่อไม่สามารถปฏิเสธข้อกล่าวหาได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เมื่อมีหลักฐานชี้ชัดว่าผู้แถลงข่าวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวในทางใดทางหนึ่งแบบปฏิเสธไม่ได้ ผู้แถลงข่าวจึงใช้กลวิธีการเลี่ยงที่จะรับความผิดทั้งหมด โดยใช้กลวิธีย่อยต่าง ๆ 4 กลวิธีคือ 1) การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น 2) การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ 3) การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ และ 4) การบอกว่ามีเจตนาดี แต่ละกลวิธีมีข้อดีข้อด้อยดังต่อไปนี้

ข้อดีของกลวิธีการบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้นคือ การได้น้อมน้ำวให้ผู้ฟังเห็นที่มาของการกระทำที่ไม่เหมาะสม หากผู้ฟังเห็นพ้องต้องกันกับผู้แถลงข่าวว่าเหตุปัจจัยเช่นนั้นส่งผลให้เกิดการกระทำดังนั้นจริง น้ำหนักของการต้องรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำลงไปก็อาจจะเบาลง ถือเป็น การกู้คืนภาพลักษณ์กลับมาได้บ้าง อย่างไรก็ตามข้อดีข้อด้อยของกลวิธีนี้คือ ผู้ฟังอาจมองว่าผู้แถลงข่าวกำลังแก้ตัวหรือปิดความรับผิดชอบจากเหตุการณ์ความผิด หากเหตุหรือปัจจัยที่ผู้แถลงข่าวอ้างถึงนั้น

ฟังไม่สมเหตุสมผล ดังที่เกิดการแสดงความคิดเห็นหลังการแถลงข่าวที่ใช้กลวิธีนี้ว่า “ข้ออ้างชัด ๆ” หรือ “ถ้าจะอ้างแบบนี้ไม่ต้องแถลงก็ได้”

ข้อดีของกลวิธีการบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจคือ การได้แสดงให้เห็นให้ผู้ฟังเห็นว่ามี ความไม่พร้อมสมบูรณ์ของวุฒิภาวะขณะที่ผู้แถลงข่าวกระทำการอันเกี่ยวข้องกับความผิด ลักษณะ ดังกล่าวอาจช่วยให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเห็นใจผู้แถลงข่าวได้ อย่างไรก็ตามผู้แถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ อื้อฉาวมักใช้กลวิธีนี้ด้วยการกล่าวคำว่า “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” อย่างพร่ำเพรื่อจนทำให้ผู้ฟังรู้สึกได้ว่า ถ้อยคำดังกล่าวถูกใช้ในลักษณะของข้ออ้างเพื่อให้พ้นผิด และเกิดการวิพากษ์วิจารณ์กลวิธีนี้เป็น เพียง “ข้ออ้าง” ที่ผู้ฟังพอจะคาดเดาได้

ข้อดีของกลวิธีการบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุคือ การที่ผู้ฟังไม่สามารถ ตรวจสอบความเป็นจริงได้เลยเนื่องจากเป็นเรื่องของเจตนา ดังนั้นเมื่อผู้แถลงข่าวพูดว่า “ไม่ได้ เจตนา” ผู้ฟังจะไม่สามารถคัดค้านได้ ในทางกลับกัน การไม่สามารถพิสูจน์ความจริงเท็จของเจตนาได้ นั้นก็อาจเป็นข้อด้อยของกลวิธี เพราะผู้ฟังอาจตีความว่าผู้แถลงข่าวเลือกใช้เพราะเห็นว่าเป็นข้ออ้างที่ จะไม่มีผู้ใดแย้งได้

ข้อดีของกลวิธีการบอกว่ามีเจตนาดีมีลักษณะคล้ายกลวิธีการบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือ เป็นอุบัติเหตุ กล่าวคือ ผู้ฟังไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าการกระทำของผู้แถลงข่าวนั้นเกิดจากเจตนาดี ตามที่บอกจริงหรือไม่ ดังนั้นในทางกลับกันการไม่สามารถพิสูจน์เรื่องเช่นนี้ได้ก็อาจเป็นข้อด้อยของ กลวิธีที่ทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าเป็นเพียงข้ออ้างเท่านั้น

5.6.3 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการลดข้อชุนข้องหมองใจ

การลดข้อชุนข้องหมองใจ หมายถึง การพยายามทำให้ความรู้สึกชุนข้องใจของผู้ฟัง ที่เกิดจากการได้รับรู้เรื่องอื้อฉาวลดน้อยลง ผู้แถลงข่าวใช้กลวิธีย่อยเพื่อลดข้อชุนข้องหมองใจ ดังต่อไปนี้คือ 1) การนำเสนอภาพด้านดี 2) การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก 3) การพูดให้เป็นอย่าง อื่น 4) การเสนอมุมมองใหม่ 5) การโจมตีผู้กล่าวหา และ 6) การชดเชยความผิด แต่ละกลวิธีมีข้อดี ข้อด้อยดังต่อไปนี้

ข้อดีของกลวิธีการนำเสนอภาพด้านดีคือ การทำให้ผู้ฟังได้รับรู้เรื่องด้านดีของผู้แถลง ข่าวบ้าง หากผู้ฟังเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่ดีของผู้แถลงข่าวก็อาจจะนำมาหักลบกลบ ความผิดที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามข้อด้อยของกลวิธีนี้ก็คือผู้ฟังอาจเกิดความรู้สึกต่อต้านได้ว่า ข้อมูล พฤติกรรมความเป็นคนดีที่นำเสนอในช่วงเวลาที่เกิดเรื่องอื้อฉาวนั้นเป็นเพียงภาพที่ผู้แถลงข่าวสร้าง ขึ้นมา ดังที่มักจะมีข้อวิพากษ์วิจารณ์หลังการแถลงข่าวที่ปรากฏใช้กลวิธีนี้ว่า “ไม่ต้องมาสร้างภาพ” นอกจากนี้ผู้ฟังอาจจะเห็นว่าความดีที่เคยสร้างไม่สามารถใช้ลบล้างความผิดที่ก่อขึ้นใหม่ได้

ข้อดีของกลวิธีการทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก และการพูดให้เป็นอย่างอื่นคือ การได้ลดความเสี่ยงของผลตอบกลับในทางลบ เมื่อระดับความรุนแรงของเหตุการณ์ความผิดถูกทำให้เลือนลงด้วยพลังของถ้อยคำที่ใช้ลดระดับความผิด รวมถึงถ้อยคำที่ให้ภาพแบบเป็นกลางหรือเป็นบวกมากขึ้น ความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจของผู้ฟังก็น่าจะลดลงตามไปด้วย อย่างไรก็ตามข้อดีของกลวิธีนี้คือ ผู้ฟังอาจจะตีความว่าผู้แถลงข่าวไม่เห็นว่าการผิดที่ตัวเองก่อไว้เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องแก้ไข หรือไม่ได้รู้สึกเดือดร้อนจากเรื่องที่เกิดขึ้น ดังที่มีผู้แสดงความคิดเห็นหลังการแถลงข่าวที่ใช้กลวิธีนี้ว่า “ก็พูดได้สิว่าเรื่องแค่นี้ เป็นคนปลดเขา ไม่ใช่คนที่ถูกเขาปลด” เป็นต้น

ข้อดีของกลวิธีการเสนอมุมมองใหม่คือ การได้ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพอีกแบบหนึ่งของเหตุการณ์อื้อฉาว เป็นการดึงผู้ฟังออกจากความเข้าใจหรือการรับรู้ที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ ให้กลับกลายเป็นความรู้สึกที่เป็นกลางหรือเป็นบวก อย่างไรก็ตามข้อดีของกลวิธีนี้คือมีความเสี่ยงที่ผู้ฟังจะต่อต้านหรือไม่เห็นด้วยกับมุมมองใหม่ที่เสนอ เพราะผู้ฟังเข้าใจดีว่าผู้พูดนำเสนอมุมมองเช่นนั้นเพราะต้องการลดข้อขุ่นข้องหมองใจของผู้ฟัง ทั้งที่บางครั้งมุมมองใหม่ที่เสนอนั้นอาจจะตั้งอยู่บนหลักการและพื้นฐานของความจริงและสมเหตุสมผล เช่น เมื่อผู้แถลงข่าวเสนอมุมมองใหม่ว่า ปัญหาหรือเหตุการณ์ความผิดที่เกิดขึ้นได้คลี่คลายไปในทางที่ดีแล้วและไม่มีผู้เกี่ยวข้องติดใจเอาความ จึงขอให้ผู้ฟังมองข้ามเรื่องร้ายที่เคยเกิดขึ้นไป ผู้ฟังก็อาจจะแย้งได้ว่า “แล้วก่อนหน้านี้เรื่องจะจบ ไม่คิดว่าตัวเองผิดเลยใช่ไหม”

ข้อดีของกลวิธีการโจมตีผู้กล่าวหาคือ การได้ลดความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหา เมื่อความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหาลดลง ข้อกล่าวหาเกี่ยวกับความผิดหรือเรื่องอื้อฉาวก็อาจจะลดลงไปได้บ้าง ความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจที่ผู้ฟังเคยมีต่อผู้แถลงข่าวก็อาจจะเปลี่ยนไปอยู่ที่ผู้ที่โจมตีผู้แถลงข่าวแทน อย่างไรก็ตามข้อดีของกลวิธีนี้คือ การโจมตีผู้อื่นทำให้เกิดภาพของผู้กระทำ ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ ดังที่มีผู้กล่าวถึงผู้แถลงข่าวที่ใช้กลวิธีนี้ว่า “ก็แรงพอกัน” (กับคู่กรณีหรือผู้กล่าวหา) ดังนั้นเมื่อใช้กลวิธีนี้ ผู้แถลงข่าวจะไม่สามารถขอความเห็นใจจากผู้ฟังได้

ข้อดีของกลวิธีการชดเชยความผิดคือ การได้แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวยอมรับความผิดและเป็นผู้มีความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามข้อดีของกลวิธีนี้คือ ผู้ฟังอาจตีความได้ว่าผู้แถลงข่าวใช้การชดเชยเป็นเครื่องมือเพื่อลบเลือนความผิดแบบเฉพาะหน้าเท่านั้น และสิ่งที่ชดเชยนั้นเทียบไม่ได้กับความผิดที่ได้ก่อไว้ ดังที่มีผู้แสดงความคิดเห็นหลังการแถลงข่าวที่ใช้กลวิธีนี้ว่า “ตัดสินใจพักงาน (เพื่อชดเชยความผิด) แล้วไง พักซักแป็บ เดี่ยวคนลืมก็กลับเข้ามาใหม่”

5.6.4 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการแสดงความยินยอมแก้ไข

การแสดงความยินยอมแก้ไขเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวกล่าวว่ามีเจตจำนงที่จะแก้ไขสถานการณ์ความผิด ทั้งจะแก้ไขอย่างไร และได้แก้ไขอย่างไรไปแล้ว การแสดงให้เห็นว่ารู้สึกผิดและต้องการรับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถือเป็นข้อดีของกลวิธี เพราะช่วยแสดงภาพการเป็นผู้มีจิตใจดีของผู้แถลงข่าวซึ่งอาจจะช่วยทำให้ความรู้สึกด้านลบของผู้ฟังลดลงไปได้บ้าง อย่างไรก็ตามหากผู้แถลงข่าวกล่าวแสดงความยินยอมแก้ไขแบบไม่เฉพาะเจาะจง เช่น “พร้อมจะแก้ไขทุกอย่าง จะให้ทำอะไรก็ได้” อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการแก้ปัญหานั้นผลิตสร้างขึ้นเพื่อให้ดูดี ทั้งที่ผู้แถลงข่าวเองก็ยังไม่รู้ว่าจะแก้ไขสถานการณ์อย่างไร และอาจทำให้เกิดคำวิพากษ์วิจารณ์ว่าผู้แถลงข่าวใช้กลวิธีนี้เพื่อเรียกคะแนนนิยมหรือพูดเพื่อภาพลักษณ์ให้ตัวเองเท่านั้น ดังที่ปรากฏถ้อยคำแสดงความคิดเห็นว่า “ถ้าไม่รู้จะแก้ยังไง ก็ไม่ต้องพูดเอาหน้าไว้ก่อน”

5.6.5 ข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษ

การยอมรับผิดและการขอโทษเป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกล่าวขอโทษ ประกอบด้วยกลวิธีย่อยซึ่งวิเคราะห์ตามลักษณะชุดวัจนกรรมการขอโทษดังนี้คือ 1) การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอโทษ (IFID) 2) การยอมรับความผิด 3) การอธิบาย 4) การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก 5) การเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน แต่ละกลวิธีมีข้อดีข้อด้อยดังต่อไปนี้

ข้อดีของกลวิธีการใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอโทษและการยอมรับผิดคือ การแสดงเจตนาอย่างชัดแจ้งว่าต้องการขอให้ผู้ฟังให้อภัยตนเองเพราะแสดงให้เห็นแล้วว่ายอมรับความผิดที่เกิดขึ้น ถ้าผู้ฟังเชื่อว่าการขอโทษนั้นเกิดจากความจริงใจก็อาจจะให้อภัย นอกจากนี้กลวิธีนี้ยังทำให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้แถลงข่าวตระหนักถึงแบบปฏิบัติของสังคมเรื่องการรู้จักขอโทษเมื่อกระทำความผิด และอาจทำให้เรื่องอื้อฉาวยุติลงได้ ดังเช่นที่มีผู้แสดงความคิดเห็นต่อการแถลงข่าวที่ใช้กลวิธีนี้ไว้ว่า “เขายอมรับผิดแล้วจะเอาอะไรกับเขาอีก” หรือ “ดีกว่าคนที่ไม่ออกมายอมรับผิด” เป็นต้น อย่างไรก็ตามทั้งกลวิธีทั้งสองก็มีข้อด้อยคือ ชี้ให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวเป็นผู้กระทำความผิดจริง ซึ่งหมายถึงผู้แถลงข่าวเป็นผู้ที่ไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจหรือไม่รับผิดชอบชั่วดีจึงก่อความผิดขึ้น ดังตัวอย่างที่มีผู้แสดงความคิดเห็นต่อการแถลงข่าวที่ใช้กลวิธีนี้ไว้ว่า “ผมไม่อยากจะยินคำขอโทษ ทำแล้วค่อยคิด คราวหน้าคิดก่อนทำนะคุณ”

ข้อดีของกลวิธีการอธิบายคือ การได้แสดงให้เห็นให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวหรือรับรู้เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซึ่งบางครั้งจะเป็นไปเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเห็นใจ หากผู้ฟังเห็นพ้องหรือเชื่อตามคำอธิบายของผู้แถลงข่าว ก็อาจเกิดความรู้สึกสงสารและพร้อมจะให้อภัย และทำให้ภาพลักษณ์

ของผู้แกลงข่าวคืนกลับไปในทางบวกได้บ้าง อย่างไรก็ตามข้อดีข้อด้อยของกลวิธีคือ การใช้ข้ออธิบายแบบไม่สมเหตุสมผลจะยิ่งทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณแกลงข่าวหาทางเอาตัวรอดจากสถานการณ์ความผิดตั้งที่มีการกล่าวถึงการใช้กลวิธีนี้ของผู้แกลงข่าวว่าเป็นการ “แฉแบบข้าง ๆ คู ๆ” (เช่นเดียวกับการใช้กลวิธีปฏิเสธแบบให้ข้อมูลหักล้าง ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในข้างต้น)

ข้อดีของกลวิธีการสัญญาว่าจะไม่ก่อเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีกและการเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียนคือ การทำให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้พูด กล่าวคือ ผู้แกลงข่าวได้ตระหนักและเรียนรู้แล้วว่า การชั่งชั่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดเป็นเรื่องไม่ดี จึงสัญญาว่าจะไม่กระทำอีก เป็นการให้ภาพด้านดีของตัวเองในปัจจุบันที่รู้จักนำความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียน และในขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอภาพด้านดีในอนาคตด้วยการสัญญาว่าจะไม่ข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดอีก อย่างไรก็ตามข้อดีข้อด้อย กล่าวคือ การสัญญาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตเป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น และยังคำมั่นนี้ไม่ได้มีข้อผูกมัดที่มีผลในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง จึงเกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์หลังการแกลงข่าว เช่น “จะสัญญาทำไม คราวที่แล้วก็สัญญาว่าจะไม่ทำ คราวนี้ก็ทำอีก” เช่นเดียวกับการเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน ที่บางครั้งผู้ฟังการแกลงข่าวจะรู้สึกว่าผู้แกลงข่าวใช้เพื่อสร้างภาพที่ดีเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงการเรียนรู้ไม่เคยเกิดขึ้น ดังเช่นที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “เห็นได้รับมาก็บทเรียนแล้วละ ก็ยังทำผิดอยู่นั่นแหละ”

5.7 ความสัมพันธ์ของกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์กับจุดมุ่งหมายของการแกลงข่าว

เมื่อพิจารณาลักษณะกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ทั้งหมด (ดังได้กล่าวถึงในหัวข้อ 5.1-5.5) รวมถึงข้อดีข้อด้อยของกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ (ดังที่กล่าวในหัวข้อ 5.6) แล้วจะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการแกลงข่าว (ดังผลการศึกษาในบทที่ 3 หัวข้อ 3.3 จุดมุ่งหมาย) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ของกลวิธีการกู้ภาพลักษณ์กับจุดมุ่งหมายของการแกลงข่าว

จุดมุ่งหมายของการแกลงข่าว/ กลวิธีการกู้ภาพลักษณ์	การ ชี้แจง	การแสดง การขอโทษ	การระงับ ยับยั้ง	การขอ โอกาส	การกู้ ภาพลักษณ์	การได้ เป็นข่าว
การปฏิเสธ	✓	✓	-	✓	✓	-
การลดความรับผิดชอบ	✓	-	-	✓	✓	-
การลดข้อชนข้อหมองใจ	✓	-	-	✓	✓	✓
การแสดงความยินยอมแก้ไข	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การยอมรับผิดและการขอโทษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่าทุกกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์นั้นสามารถใช้เพื่อการชี้แจง การขอโอกาสและการกู่ภาพลักษณ์ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดในบริเฉทนี้ต้องการชี้แจง (ทั้งแบบยอมรับและปฏิเสธ) เพื่อกู่ภาพลักษณ์ของตน และอาจกล่าวได้ว่าทั้ง 2 จุดหมายนั้นนำไปสู่การขอโอกาสทำงานในวงการบันเทิงต่อไป

การปฏิเสธเป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อชี้แจงว่าไม่ได้กระทำผิดดังที่มีการรายงานข่าว เหตุการณ์นี้อาจ อย่งไรก็ดีแม้จะปฏิเสธว่าไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิด แต่บุคคลในวงการบันเทิงไทยก็พร้อมจะแสดงการขอโทษหากมีการร้องเรียนจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกู่ภาพลักษณ์ที่เสียไปแล้วและนำไปสู่การขอโอกาสทำงานในวงการบันเทิงต่อไป การลดความรับผิดชอบไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อแสดงการขอโทษและระงับยับยั้งเหตุการณ์ เนื่องจากการลดความรับผิดชอบเป็นกลวิธีที่ใช้ในกรณีที่มีหลักฐานความผิดปรากฏแบบชัดชัด ผู้แถลงข่าวจึงใช้กลวิธีนี้เพื่อชี้แจงและกู่ภาพลักษณ์ให้ตนเองเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อจะได้ขอโอกาสในการทำงานในวงการบันเทิงต่อไป ส่วนกลวิธีการลดข้อข้องหมองใจนั้นใช้ทั้งเพื่อชี้แจง กู่ภาพลักษณ์ ขอโอกาส และเพื่อได้เป็นข่าวในบางกรณีด้วย 2 กลวิธีสุดท้ายคือการแสดงความยินยอมแก้ไข และการยอมรับผิดและการขอโทษ เป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายทุกประการของการแถลงข่าวได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 2 กลวิธีมีข้อด้อยน้อยกว่าข้อดีจึงสามารถใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการของการแถลงข่าว อย่งไรก็ดีหากพิจารณาความถี่ของการปรากฏกลวิธีทั้งหมดจะทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์อีกแบบหนึ่ง ดังที่ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดต่อไปในหัวข้อสรุปและอภิปรายผล

5.8 สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาบริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย พบว่าผู้แถลงข่าวใช้กลวิธีหลักของการกู่ภาพลักษณ์ทั้ง 5 กลวิธีตามแบบการกู่ภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995) ได้เสนอไว้ และเมื่อพิจารณาความถี่ของการปรากฏทั้ง 5 กลวิธี โดยใช้วิธีการนับแบบทุกครั้งที่ปรากฏ จะพบสัดส่วนดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 กลวิธีหลักการกู่ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบันเทิงไทยและความถี่ของการปรากฏ

กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในประเจตการแกลงข่าวอื้อฉาว ของบุคคลในวงการบันเทิงไทย	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. การปฏิเสธ	129	5.98
2. การลดความรับผิดชอบ	119	5.52
3. การลดข้อข้องข้องหมองใจ	1,307	60.59
4. การแสดงความยินยอมแก้ไข	99	4.59
5. การยอมรับผิดและการขอโทษ	503	23.32

เมื่อพิจารณาการปรากฏกลวิธีหลักของการกู่ภาพลักษณ์จะพบว่า การลดข้อข้องข้องหมองใจ เป็นกลวิธีที่บุคคลในวงการบันเทิงเลือกใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.59 ของกลวิธีทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าผู้แกลงข่าวมีความเชื่อว่า หากสามารถลดความรู้สึกข้องข้องใจของผู้รับรู้เรื่องราวอื้อฉาวได้ ภาพลักษณ์ที่เสียไปก็อาจจะกู้คืนกลับมาได้บ้าง ทั้งนี้เนื่องจากกลวิธีการลดข้อข้องข้องหมองใจคือความพยายามทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกด้านบวกเกี่ยวกับผู้แกลงข่าว ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการยอมรับผิดและการขอโทษไม่ใช่กลวิธีที่ปรากฏมากที่สุด แต่ปรากฏเป็นอันดับสอง คิดเป็นร้อยละ 23.32 ของกลวิธีทั้งหมด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของการจัดแกลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยไม่ใช่การแสดงความสำนึกผิด

กลวิธีหลักที่ปรากฏในสัดส่วนที่เท่า ๆ กันคือ การปฏิเสธและการลดความรับผิดชอบ ดังได้กล่าวแล้วว่า การปฏิเสธจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อไม่มีหลักฐานชี้ชัดมัดตัวผู้แกลงข่าว การปรากฏกลวิธีนี้เพียงร้อยละ 5.98 แสดงให้เห็นว่า เหตุการณ์อื้อฉาวที่เกิดขึ้นกับบุคคลในวงการบันเทิงไทยมีเค้ามูลของความจริงเป็นส่วนใหญ่ อาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของประเจตการแกลงข่าวอื้อฉาวส่วนใหญ่จึงไม่ได้เป็นไปเพื่อปฏิเสธเรื่องที่เกิดขึ้น หากแต่เพื่อชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นด้วยมุมมองใหม่อันจะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อผู้แกลงข่าว และทำให้การกู่ภาพลักษณ์ประสบผล (สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องจุดมุ่งหมายที่นำเสนอไปในบทที่ 3 และผลการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์กับจุดมุ่งหมายของการแกลงข่าวในหัวข้อ 5.7 ส่วนกลวิธีการลดความรับผิดชอบอาจให้ภาพที่ไม่เป็นไปในทางบวกเท่าใดนัก หรือมีข้อด้อยของกลวิธีมากกว่าข้อดี จึงปรากฏการใช้ร้อยละ 5.52 กลวิธีที่ปรากฏน้อยที่สุดคือการแสดงความยินยอมแก้ไขที่ปรากฏพบเพียงร้อยละ 4.59 แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการจัดแกลงข่าวหลังเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว บุคคลในวงการบันเทิงไทยไม่ได้แสดงให้เห็นว่าจะหาทางแก้ไขเรื่องเหล่านั้นอย่างไร แม้ว่ากลวิธีนี้จะมีข้อดีมากก็ตาม ในทางตรงกันข้าม กลับใช้วิธีอธิบายให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกด้านลบต่อตนเองน้อยที่สุด

เหตุที่ผลการศึกษาความถี่ของกลวิธีแสดงให้เห็นว่ากลวิธีการลดข้อขัดข้องของใจปรากฏมากที่สุดทั้งที่ไม่ใช่กลวิธีที่ปรากฏใช้ทุกจุดมุ่งหมายของการแกลงข่าว (ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 13 หัวข้อ 5.7) อาจเป็นเพราะมี 2 ปัจจัยเกี่ยวข้องคือ

1) แบบการกัภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995) เสนอไว้ นั้นได้พิจารณาให้กลวิธีการลดข้อขัดข้องของใจประกอบด้วยกลวิธีย่อยหลากหลายกลวิธี และทุกกลวิธีก็ล้วนมีข้อดีข้อด้อยที่เอื้อให้ผู้แกลงข่าวใช้ได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว นอกจากนี้กลวิธีลดข้อขัดข้องของใจยังเป็นกลวิธีหลักกลวิธีเดียวที่มุ่งผลของกลวิธีอย่างชัดเจนว่าต้องการทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกดีต่อผู้พูด ลักษณะดังกล่าวเป็นการช่วยให้การกัภาพลักษณ์ประสบผลสำเร็จได้มากที่สุด

2) หากพิจารณาลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวที่ศึกษาในครั้งนี้ทั้งหมดจะพบว่าปรากฏ 6 ลักษณะเหตุการณ์ซึ่งสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในลักษณะต่าง ๆ กัน (ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวในบทที่ 3) มีเหตุการณ์อื้อฉาว 2 ลักษณะที่ผู้แกลงข่าวไม่จำเป็นต้องใช้กลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษ คือ เหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของศิลปินในสังกัดของผู้แกลงข่าว และเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องราวที่ผู้แกลงข่าวแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลในวงการบันเทิง/บุคคลสาธารณะหรือองค์กร ดังนั้นความถี่ของการปรากฏกลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษจึงไม่ได้ปรากฏมากเป็นอันดับหนึ่ง หากแต่เป็นกลวิธีการลดข้อขัดข้องของใจที่สามารถใช้เพื่อการชี้แจงและกัภาพลักษณ์ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่ปรากฏในทั้ง 6 ลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาว

เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยของกลวิธีการกัภาพลักษณ์ พบกลวิธีต่าง ๆ ตามแบบการกัภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995) เสนอไว้ทั้ง 12 กลวิธี นอกจากนี้ยังพบกลวิธีย่อยอื่น ได้แก่ การปฏิเสธแบบใช้ข้อมูลหักล้าง ส่วนการวิเคราะห์กลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่องชุดวัจนกรรมการขอโทษเป็นกรอบ และได้วิเคราะห์กลวิธีย่อยเป็น 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้กลไกแสดงวัจนกรรมขอโทษ การยอมรับความผิด การอธิบาย การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก และการเปรียบเทียบให้เหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน โดยมีรายละเอียดการปรากฏกลวิธีต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 กลวิธีย่อยการกู้ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบินไทย

กลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ในประเภทการแถลงข่าวอื้อฉาว ของบุคคลในวงการบินไทย	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. การปฏิเสธ	129	100
1.1 แบบตรง ๆ	83	64
1.2 แบบผลักความผิด	7	5
1.3 แบบใช้ข้อมูลหักล้าง	39	30
2. การลดความรับผิดชอบ	119	100
2.1 การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น	30	25
2.2 การบอกว่าขาดความเข้าใจ	37	31
2.3 การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ	34	29
2.4 การบอกว่าเจตนาดี	18	15
3. การลดข้อชนข้อของหมองใจ	1,307	100
3.1 การนำเสนอภาพด้านดี	336	26
3.2 การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก	159	12
3.3 การพูดให้เป็นอย่างอื่น	170	13
3.4 การเสนอมุมมองใหม่	519	40
3.5 การโจมตีผู้กล่าวหา	112	8
3.6 การชดเชยความผิด	11	1
4. การแสดงความยินยอมแก้ไข	99	100
5. การยอมรับผิดและการขอโทษ	503	100
5.1 การใช้กลไกแสดงวัจนกรรมการขอโทษ	176	35
5.2 การยอมรับความผิด	84	17
5.3 การอธิบาย	158	31
5.4 การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก	19	4
5.5 การเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน	66	13

การปฏิเสธ

เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยของการปฏิเสธจะพบว่า เมื่อมีโอกาสปฏิเสธ เช่น ไม่มีหลักฐานผูกมัดความผิด ผู้แถลงข่าวจะเลือกใช้การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด คือ ร้อยละ 64 ทั้งนี้เนื่องจากกลวิธีดังกล่าวสามารถแสดงความชัดเจนของการปฏิเสธได้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ข้อดีของการปฏิเสธคือ หากหลักฐานของการปฏิเสธไม่ชัดเจน จะทำให้ผู้ฟังเชื่อตามได้ยาก ดังนั้นเมื่อผู้แถลงข่าวเลือกใช้กลวิธีการปฏิเสธ จึงมักจะต้องใช้คำขยายเน้นย้ำว่า “จริง ๆ” เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อสิ่งที่ปฏิเสธ

การปฏิเสธแบบผลึกความผิดเป็นกลวิธีย่อยที่ปรากฏพบน้อยที่สุด กล่าวคือ พบเพียงร้อยละ 6 ของกลวิธีการปฏิเสธทั้งหมด ดังได้กล่าวแล้วว่า กลวิธีนี้มีข้อด้อยคืออาจจะทำให้ผู้ถูกมองว่ากำลังให้ร้ายผู้อื่น (ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิได้ระบุด่วนหรือมีตัวตนก็ตาม) ซึ่งจะเป็นการแสดงภาพด้านลบของผู้แฉลงข่าวมากกว่าที่จะได้คุณภาพด้านบวกกลับคืนมา

กลวิธีย่อยของการปฏิเสธในบริจเฉทการแฉลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่พบเพิ่มเติมจากแบบการกัภาพลักษณ์ที่ Benoit (1995) เสนอไว้คือ การปฏิเสธแบบใช้ข้อมูลหักล้าง ในด้านหนึ่ง กลวิธีนี้เอื้อประโยชน์ต่อผู้พูดคือ ทำให้น้ำหนักของการปฏิเสธมีความน่าเชื่อถือมากกว่าการใช้เพียงถ้อยคำปฏิเสธว่า “ไม่ได้ทำจริง ๆ” ทั้งนี้เพราะผู้แฉลงข่าวสามารถใช้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงบางประการหักล้างข้อกล่าวหาได้อย่างประจักษ์แจ้ง จากข้อมูล que ศึกษาในครั้งนี้พบว่า กลวิธีการปฏิเสธแบบหักล้างพบมากในเหตุการณ์อื้อฉาวที่มีคู่กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีการทะเลาะเบาะแว้งหรือเรียกร้องให้กระทำการบางประการ อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่ง ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หากผู้แฉลงข่าวใช้กลวิธีนี้ด้วยท่วงทำนองในการสื่อสารแบบที่ไม่สามารถระงับอารมณ์ขุ่นมัวในใจไว้ได้ จะทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่า ผู้แฉลงข่าวกำลัง “ยอกย้อน” ต่อข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้น และมีความเป็นไปได้ที่ถ้อยแฉลงนั้นจะเพิ่มความขุ่นเคืองใจแก่ผู้ฟัง อย่างไรก็ตามบุคคลในวงการบันเทิงไทยก็เลือกที่จะใช้กลวิธีนี้เพื่อรักษาหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่หน้าของตนถึงร้อยละ 30 กลวิธีการปฏิเสธแบบให้ข้อมูลหักล้างนี้จึงถือเป็นกลวิธีเสริมการปฏิเสธซึ่งช่วยให้การปฏิเสธมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

การลดความรับผิดชอบ

เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยของการลดความรับผิดชอบจะพบว่าปรากฏในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก 2 กลวิธีที่ปรากฏในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ การบอกว่าขาดความเข้าใจ (ร้อยละ 31) และการบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ (ร้อยละ 29) กลวิธีที่พบเป็นอันดับ 3 คือ การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น (ร้อยละ 25) ส่วนกลวิธีที่พบน้อยที่สุดคือ การบอกว่ามีเจตนาดี (ร้อยละ 15)

การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ และการบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ เป็นเรื่องที่ผู้ฟังไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าจริงหรือเท็จ เมื่อต้องการลดความรับผิดชอบ 2 กลวิธีนี้จึงถูกใช้มากเป็นอันดับต้น ส่วนการบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น ผู้แฉลงข่าวต้องแสดงเหตุปัจจัยให้เห็นประจักษ์ซึ่งอาจจะกระทำได้ยากกว่าการอ้างสภาวะจิตใจของตนเองซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่มีการพิสูจน์ว่าจริงหรือเท็จ ส่วนการบอกว่ามีเจตนาดีปรากฏในสัดส่วนที่น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าในการอ้างเจตนาดี ผู้แฉลงข่าวต้องแสดงให้เห็นผลที่ดีที่จะเกิดขึ้นตามเจตนาด้วย

การลดข้อชนข้อหมองใจ

เมื่อพิจารณาถ้อยคำของถ้อยคำของถ้อยคำการลดข้อชนข้อหมองใจจะเห็นว่า การเสนอแนะใหม่เป็นถ้อยคำที่พบมากที่สุด คือ 519 ครั้ง (ร้อยละ 40) เนื่องจากเมื่อใช้ถ้อยคำนี้ ผู้แถลงข่าวสามารถนำเสนอแนะของเรื่องราวข้อชนข้อหมองใจที่เกิดขึ้นให้เป็นไปในทางบวกมากที่สุด ผู้แถลงข่าวไม่จำเป็นต้องกล่าวปฏิเสธเรื่องที่เกิดขึ้น (หรือไม่สามารถกล่าวปฏิเสธได้ในกรณีที่มีหลักฐานข้อชนข้อหมองใจ) ข้อเสนอแนะใหม่จะช่วยให้ผู้ฟังเห็นภาพของผู้แถลงข่าวต่างไปจากที่ได้เห็นจากการรายงานข่าว ดังนั้นบุคคลในวงการบินจึงต้องใช้โอกาสของการแถลงข่าวนำเสนอภาพด้านที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดความชื่นชมยินดีน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะใหม่ที่ผู้แถลงข่าวเสนอ จะพบว่าการทำให้ตัวเองกลายเป็นผู้นำเห็นใจเป็นข้อเสนอแนะที่ปรากฏมากถึง 166 ครั้ง (จากการปรากฏถ้อยคำการเสนอแนะใหม่ทั้งสิ้น 353 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 47.02 อาจเพราะผู้แถลงข่าวเห็นว่าเมื่อนำเสนอว่าตัวเองคือผู้นำเห็นใจแล้ว ความชื่นชมยินดีของผู้ฟังอาจจะลดลงได้บ้าง

ถ้อยคำที่ปรากฏมากเป็นอันดับสองคือ การนำเสนอภาพด้านดี ปรากฏ 336 ครั้ง (ร้อยละ 26) ถ้อยคำนี้เอื้อประโยชน์อย่างเต็มที่ให้ผู้แถลงข่าวได้กล่าวถึงความดีของตนเองเพื่อนำมาหักล้างกับความผิดที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามหากผู้แถลงข่าวนำเสนอภาพหรือเรื่องราวความดีที่เคยทำมาประกอบแบบไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังนำเสนออยู่ ก็อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการกล่าวถึง “ยัดเยียด” ภาพความดีนั้นมากเกินไป ผู้แถลงข่าวส่วนมากจึงไม่ได้ใช้ถ้อยคำการกล่าวถึง/แสดงความเป็นคนดีแบบตรง ๆ หากแต่ใช้การกล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงความเป็นคนดี เช่น เป็นห่วงความรู้สึกคนรอบข้างหรือผู้เกี่ยวข้อง และไม่ต้องการให้ใครเดือดร้อนหรือได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ถ้อยคำการพูดให้เป็นอย่างอื่น เป็นถ้อยคำที่ผู้แถลงข่าวต้องใช้ทักษะด้านภาษาในการปรับเปลี่ยนถ้อยคำที่ใช้นำเสนอเรื่องราวของตนจากทางลบให้กลับเป็นกลางหรือเป็นไปในทางบวก จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจทำได้ง่ายเท่ากับการเสนอแนะใหม่ ดังนั้นถ้อยคำดังกล่าวจึงปรากฏใช้เป็นลำดับที่ 3 ถ้อยคำการทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก เป็นถ้อยคำที่มีสัดส่วนการปรากฏในลำดับต่อมาใกล้เคียงกันเป็นลำดับที่ 4 ทั้งนี้เนื่องจากทั้ง 2 ถ้อยคำมีข้อดีและข้อด้อยเหมือนกัน ในขณะที่ถ้อยคำการโจมตีผู้กล่าวหาที่ปรากฏในสัดส่วนไม่มากนักเพราะเป็นถ้อยคำที่มีข้อด้อยมากกว่าข้อดี ถ้อยคำที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ การเสนอขอขมาความผิดที่แม้จะมีข้อดีอยู่มากแต่ก็เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และอาจเป็นเพราะผู้แถลงข่าวไม่ได้ต้องการทำเช่นนั้น

การยอมรับผิดและการขอโทษ

เมื่อพิจารณาถ้อยคำของถ้อยคำของการยอมรับผิดและการขอโทษในลักษณะที่เป็นชุดวัจนกรรมแล้ว จะพบว่า แตกต่างจากผลการศึกษาเรื่องการขอโทษระหว่างบุคคล กล่าวคือ การขอโทษระหว่างบุคคลจะต้องมีองค์ประกอบหลัก 2 ประการคือ 1) การใช้คำแสดงวัจนกรรมขอโทษ และ 2) การแสดงการ

ยอมรับความผิดและการรับผิดชอบ หากแต่ชุดวัจนกรรมการขอโทษของบุคคลในวงการบินไทย กลับมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ องค์ประกอบหลักที่ต่างจากการขอโทษระหว่างบุคคลคือ การอธิบาย ซึ่งปรากฏมากเป็นอันดับ 2 รองจากการใช้ถ้อยคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ

สัดส่วนการปรากฏองค์ประกอบย่อยของชุดวัจนกรรมการขอโทษแสดงให้เห็นว่า กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอโทษเป็นองค์ประกอบที่ผู้แถลงข่าวเลือกใช้มากที่สุด (ปรากฏมากเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 33) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แถลงข่าวเห็นข้อดีของกลวิธีนี้คือ การกล่าวคำขอโทษเปรียบได้กับการกล่าวยอมรับผิด ทั้งที่อาจจะไม่รู้สึกละอายใจเช่นนี้ อย่างไรก็ตาม ส่วนการอธิบายเป็นองค์ประกอบที่ปรากฏมารองลงมา (ร้อยละ 29) ทั้งนี้เพราะการอธิบายจะช่วยให้ผู้ฟังได้เข้าใจเหตุที่ผู้แถลงข่าวเข้าไปเกี่ยวข้องกับความผิด และจะนำไปสู่การตัดสินใจให้อภัยผู้แถลงข่าวหากการอธิบายนั้นสมเหตุสมผล สัดส่วนของการกล่าวยอมรับผิดปรากฏเพียงร้อยละ 17 หรือประมาณครึ่งหนึ่งของการใช้กลไกทางภาษาที่แสดงวัจนกรรมการขอโทษซึ่งโดยหลักคือการใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ ทั้งที่ทั้ง 2 กลวิธีมีข้อดีข้อด้อยเหมือนกัน ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะผู้แถลงข่าวเห็นว่า เมื่อได้กล่าวคำ “ขอโทษ” เพื่อแสดงเจตนาแบบชัดเจนแล้วจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวยอมรับผิดเพื่อย้ำพฤติกรรมของตนอีกครั้งก็เป็นได้ ส่วนองค์ประกอบการเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียนก็ปรากฏในสัดส่วนที่ไม่น้อย คือ ร้อยละ 13 แสดงให้เห็นว่า ผู้แถลงข่าวเชื่อว่าการได้บอกผู้ฟังว่าตนเองเป็นผู้รู้จักเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาดและจะนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่ออนาคตที่ดีนั้นเป็นวิธีการที่เหมาะสมจะนำมาใช้ประกอบการขอโทษมากกว่าการสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีกซึ่งปรากฏเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น ทั้งที่กลวิธีนี้ก็มีข้อดีคือทำให้ผู้ฟังเชื่อมั่นว่าจะไม่ข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดอีก อย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้ว่าข้อด้อยของกลวิธีที่ต้องผูกมัดตัวเองไว้กับเหตุการณ์ในอนาคตนั้นจะส่งผลเสียมากกว่า หากไม่อาจปฏิบัติตามได้ ผู้แถลงข่าวจึงไม่ได้เลือกใช้การสัญญามากนัก

CHULALONGKORN UNIVERSITY

การเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ ดังสัดส่วนการปรากฏที่ได้แจกแจงไปแล้วนั้นแสดงให้เห็นว่า บุคคลในวงการบินไทยใช้กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์กับปัจจัยหลายประการ ทั้งข้อดีข้อด้อยของกลวิธี ลักษณะเหตุการณ์อื้อฉาวและความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวซึ่งไม่ได้มีแค่เพียงการกู่ภาพลักษณ์ กลวิธีและลักษณะการปรากฏของกลวิธีดังกล่าว นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวต้องการรักษาพื้นที่การทำงานในวงการบินไทยไว้แล้ว การคำนึงถึงการกู่ภาพลักษณ์ให้เป็นที่ไปตามแบบแผนของสังคมยังสะท้อนให้เห็นค่านิยม ความคิด และความเชื่อของสังคมไทยซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 6

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อประเพณีการแต่งงานชาวอีสาน ของบุคคลในวงการบินไทย

ในบทที่ 5 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการกู่ภาพลักษณ์ของ Benoit (1995) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ทฤษฎีที่บุคคลในวงการบินไทยใช้ในการแต่งงานชาวอีสาน ทำให้เห็นว่าบุคคลในวงการบินไทยมีกลวิธีที่ใช้ภาษาอย่างไรเมื่ออยู่ในบริบทการสื่อสารเฉพาะแบบ นั่นคือ การสื่อสารที่มองในด้านหนึ่งได้ว่าอยู่ในภาวะวิกฤติ ผลการศึกษาดังกล่าวนำไปสู่ประเด็นต่อมาของงานวิจัยคือ กลวิธีที่บุคคลในวงการบินไทยเลือกใช้สะท้อนให้เห็นความคิดความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทย หรือมุมมองทางสังคมวัฒนธรรมอย่างไร แนวทางการศึกษาคือวิเคราะห์จากรูปภาษาหรือถ้อยคำที่ปรากฏและใช้ข้ออธิบายเรื่องปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่นักวิชาการได้ศึกษาไว้มาประกอบการอธิบาย ผลการศึกษาพบว่ามีความคิดที่สัมพันธ์กับประเพณีการแต่งงานชาวอีสานของบุคคลในวงการบินไทยดังต่อไปนี้

6.1 ความคิดเรื่องการให้อภัย

ความคิดเรื่องมนุษย์ทุกคนล้วนเคยทำผิดพลาดเป็นความคิดที่ไม่อาจมีใครปฏิเสธได้ ในทางพุทธศาสนาก็ปรากฏคำสอนที่ให้มองการทำผิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาโลก ตัวอย่างเช่น พระธรรมกิตติวงศ์ (2550: 29) กล่าวว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในโลกนี้ไม่มีใครที่ทำอะไรถูกต้องหรือดีไปทั้งหมด และก็ไม่มีใครจะทำอะไรให้ถูกใจเราไปได้หมดทุกอย่าง เราเองก็เหมือนกัน ใช่ว่าจะทำดีทำถูกไปเสียทุกอย่าง หรือทำให้คนอื่นถูกใจไปได้ทุกคน ข้อนี้เป็นธรรมดา คนอื่นเขาทำผิดพลาดบ้าง บกพร่องบ้าง ทำไม่ถูกใจเราบ้าง ล่วงเกินเราบ้าง ถ้าให้อภัยเขาได้ก็ให้อภัยเขาไปเถิด อย่าไปถือสา อย่าไปโกรธเคือง หรือไปต่อว่าเขาเลย หนึ่งเฉยเสีย ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นเสียบ้างก็ได้

คำกล่าวของพระธรรมกิตติวงศ์ข้างต้นสอดคล้องกับคำอธิบายเรื่องทัศนคติแบบหนึ่งของคนไทยที่นักสังคมศาสตร์บางท่านสรุปว่าสัมพันธ์กับการเกิดและมีอยู่ของคำว่า “ไม่เป็นไร” กล่าวคือ คำว่า “ไม่เป็นไร” บ่งนัยความหมายว่าประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เผชิญอยู่นั้นไม่ใช่เรื่องสำคัญหรือร้ายแรง หรือแม้จะมีความสำคัญร้ายแรง ก็ไม่ใช่สิ่งที่ผู้พูดเห็นว่าเป็นเรื่องที่ตนตั้งใจจะจัดการหรือให้

จัดการอย่างใดอย่างหนึ่ง โลกทัศน์ที่อยู่เบื้องหลังคำว่า “ไม่เป็นไร” มีลักษณะเป็นท่าที พฤติกรรมที่ยอมรับประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ หรืออย่างน้อยก็ไม่ตั้งใจ ไม่ขังใจ และให้อภัยในสิ่งที่เกิดขึ้นได้ (ชาย โพธิ์สีตา, 2542: 329) ทศนคติดังกล่าวสะท้อนจากผลการศึกษาเรื่องการใช้คำว่า “ไม่เป็นไร” ของ Panpothong and Phankdeephassook (2014) ที่แสดงให้เห็นว่าหน้าที่ของคำว่า “ไม่เป็นไร” นั้นสามารถใช้ตอบรับคำขอโทษหรือคำขอบคุณและใช้ปลอบใจ¹¹ ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังไม่ต้องกังวลกับเรื่องที่เกิดขึ้น นอกจากคำว่า “ไม่เป็นไร” ในภาษาไทยยังมีคำว่า “ช่างมัน (เถอะ)” ที่แสดงให้เห็นลักษณะของการปล่อยวางหรือไม่ยึดติด ว.วชิรเมธี (2549) กล่าวว่า การปล่อยวางเป็นเรื่องสำคัญมาก และชี้ให้เห็นว่าการที่พระพุทธศาสนาสอนให้คนปล่อยวางถือเป็นเรื่องดี เพราะสามารถใช้แก้ปัญหาได้หลายสถานการณ์

เมื่อรวมสังขธรรมเรื่องมนุษย์ทุกคนล้วนเคยทำผิดพลาดเข้ากับวิถีการมองโลกของคนไทยแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยที่สะท้อนจากคำว่า “ไม่เป็นไร” และ “ช่างมัน” แล้ว อาจกล่าวได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่พร้อมจะให้อภัยผู้ทำผิดพลาด หากรู้จักขอโทษหรือขออภัย บุคคลในวงการบันเทิงไทยตระหนักในข้อนี้ ดังนั้นเมื่อใดที่จ้านต่อหลักฐานและต้องยอมรับความผิด จึงเลือกใช้การยอมรับผิดและการแสดงการขอโทษ พร้อมใช้กลวิธีลดความขุ่นเคืองด้วยการเสนอมุมมองที่ย้ำความคิดเรื่องทุกคนล้วนเคยทำผิดพลาด และสังคมพร้อมจะให้อภัย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 “ทุกคนต้องเกิดมาทำผิดพลาดอยู่แล้ว แต่ถ้าผิดพลาดแล้วไม่รู้จักรักที่จะทำตัวใหม่ ก็ไม่ใช่คนนะ ต้องรู้จักที่จะทำอะไรที่มันดีกว่านี้ ทำตัวใหม่ ทำตัวให้ดีขึ้น แล้วคนไทยก็จะให้ออกัสคนด้วยกันอะคะ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(เหตุการณ์ที่ 49)

ตัวอย่างที่ 2 “เราเป็นแม่ลูกกัน ผิดพลาดมายังไงเราก็ให้อภัยทุกครั้งได้ และก็ให้กำลังใจกันอยู่แล้ว ก็ปลอบเข่าว่าไม่เป็นไรลูก คนเราผิดพลาดกันได้”

(เหตุการณ์ที่ 55)

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวใช้วิธีการพูดแบบเหมารวมว่า “ทุกคนต้องเกิดมาทำผิดพลาดอยู่แล้ว” จากนั้นชี้ประเด็นที่เป็นลักษณะนิสัยของคนไทยในมุมมองของคนทั่วไปว่า “คนไทย

¹¹ การศึกษาของ Panpothong and Phankdeephassook (2014) ได้แสดงหน้าที่ทางการสื่อสารของคำว่า “ไม่เป็นไร” ไว้ 4 ประการ คือ 1) ใช้ตอบรับคำขอโทษและคำขอบคุณ 2) ใช้ตอบปฏิเสธการเสนอความช่วยเหลือ 3) ใช้ปลอบใจ 4) ใช้ยุติการสนทนาที่มีความขัดแย้ง

ก็จะให้โอกาส” คนที่รู้จักแก้ไขปรับปรุงตัว เป็นการสรุปภาพเหตุการณ์ของตนเองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะได้รับการให้อภัยจากสังคมพร้อมกับ “ที่ยืน” ที่จะประกอบอาชีพในวงการบันเทิงต่อไป

ตัวอย่างที่ 2 ผู้แถลงข่าวเป็นมารดาของนักแสดงชายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว ในฐานะมารดาของบุตรที่ทำความผิด ผู้แถลงข่าวกล่าวว่าพร้อมจะให้กำลังใจและ “ให้อภัย” รวมทั้งกล่าวว่า “ไม่เป็นไร” และชี้ประเด็นเรื่องการทำผิดว่า “คนเราผิดพลาดกันได้”

นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าความผิดพลาดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคนแล้ว ผู้แถลงข่าวยังใช้กลวิธีการกล่าวคำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษ เพื่อให้คำแสดงวิจรรย์กรรมทำหน้าที่สำนึกผิด และนำไปสู่การขอให้ผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวความผิดให้อภัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3 “อยากขอโทษนะคะ อยากบอกว่า โอเคดิวเสียใจมาก ๆ กับสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วก็คงไม่ทำมันอีกแล้วอะค่ะพี่ แล้วก็สำนึกผิดมาก ๆ แล้วก็ขอให้ทุกคนให้อภัย ให้โอกาส เพราะอย่างน้อยเราก็ก้าวที่จะยอมรับความจริงนะ แบบกล้าสู้กับสิ่งที่เราทำ ขอให้ทุกคนให้อภัย เพราะตอนนี้เราก็เริ่มต้นใหม่แล้ว แล้วเราก็ดีกว่าเดิมมากเลย”

(เหตุการณ์ที่ 11)

ตัวอย่างที่ 3 ผู้แถลงข่าวใช้คำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษคือคำว่า “ขอโทษ” และแสดงการยอมรับผิดว่า “สำนึกผิดมาก ๆ” จากนั้นใช้วิธีการขอผู้ฟังโดยตรงไปตรงมาให้ “ให้อภัย” ตนเองที่เคยทำเรื่องไม่เหมาะสม พร้อมทั้งนำเสนอภาพแบบใหม่ของตนเองในปัจจุบันว่า “ตอนนี้เราก็เริ่มต้นใหม่แล้ว แล้วเราก็ดีกว่าเดิมมากเลย” ส่วนตัวอย่างที่ 4 ผู้แถลงข่าวใช้กลวิธีการขอโทษและขอโอกาส “ที่ได้ลุกขึ้นมา” เพื่อจะใช้พิสูจน์ตัวเองให้สังคมเห็นว่าเป็นคนดี

ตัวอย่างที่ 4 “ก็ต้องขอโทษอีกครั้งกับผู้ใหญ่ทั้งหลาย แล้วก็พี่ ๆ สื่อมวลชนที่ต้องติดตามข่าวร้าย ๆ แบบนี้ ก็ต้องฝากขอโทษด้วย ก็อยากได้โอกาสอีกครั้งหนึ่งที่ได้ลุกขึ้นมาอะครับ แล้วก็พิสูจน์ให้เห็นว่า ผมอยากจะทำงานสิ่งที่ผมรักจริง ๆ นะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 31)

เมื่อพิจารณากลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษจากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้แถลงข่าวจะขอให้ผู้ฟังให้อภัยและขอโอกาสจากผู้ฟังด้วย กล่าวได้ว่าผู้แถลงข่าวเข้าใจบริบทสังคมไทยแบบที่มีผู้กล่าวกันว่า “คนไทยใจดี” และพร้อมจะให้อภัย ในแง่หนึ่งหลักคิดเรื่องการให้อภัยนั้นสัมพันธ์กับความใจดีมีเมตตา ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ม.ป.ป.: 67) กล่าวว่า “เรื่องของอภัยทาน ที่แท้ก็คือเรื่องของเมตตาและกรุณา การที่เราให้อภัยต่อผู้อื่น ก็คือการที่เรามีเมตตากรุณาต่อเขานั่นเอง” ดังนั้น

ผู้แถลงข่าวบางคนจึงเลือกที่จะกล่าวคำว่า “ขอโอกาส” จากผู้ฟังโดยตรงไปตรงมาด้วยหวังความเมตตาจากผู้ฟัง และในขณะที่เดียวกันก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าพร้อมจะแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวที่มักจะได้ยินจากผู้กระทำผิดว่า “ขอโอกาสแก้ตัว” หรือ “ขอโอกาสพิสูจน์ตัวเอง” อย่างไรก็ตามการจะแก้ตัวหรือพิสูจน์ให้เห็นว่าได้ปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นแล้ว จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้แถลงข่าวยังคงมีพื้นที่การทำงานในวงการบินรวมทั้งมีผู้ติดตามผลงานที่จะรอพิสูจน์ว่าผู้แถลงข่าวประพฤติปฏิบัติได้ตามที่อ้างไว้

บทบาทอีกด้านหนึ่งของคำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษคือ ใช้เพื่อยุติความขัดแย้ง บ่อยครั้งที่คนที่ขัดแย้งกันไม่ได้ต้องการอะไรมากเท่ากับการได้รับรู้ถึงการแสดงความรับผิดชอบจากใครสักคน และการขอโทษสักครั้ง ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทยมีการขอโทษแบบที่แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวตั้งใจใช้เพื่อยุติความขัดแย้ง การขอโทษลักษณะดังกล่าวเห็นได้ชัดเจน เมื่อปรากฏกลวิธีการปฏิเสธพร้อม ๆ กับกลวิธีการยอมรับผิด และการขอโทษ กล่าวคือ ผู้แถลงข่าวพร้อมจะกล่าวคำขอโทษในขณะที่ยืนยันว่าตัวเองไม่ใช่ผู้กระทำ ความผิด ทั้งนี้เพื่อให้เหตุการณ์อื้อฉาวจบลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5 “อยากชี้แจงว่าไม่ได้มีเจตนาและชมนำไม่ได้ทำ ใครจะมีดุลยพินิจหรือจะตัดสินชมนำยังไงก็แล้วแต่ ชมเคารพการตัดสินใจของทุกคน ณ วันที่เราบอกว่าจบก็คือจบจริง ๆ ไม่อยากให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นค่ะ แต่ในฐานะที่เกิดขึ้นในทวีตเตอร์ของ ชม ชมถือว่า ชม สะเพร่า เลินเล่อที่ปล่อยให้คนอื่นสามารถเข้าแอดเคาท์ของ ชม ได้ ชมก็ต้องขอโทษนะค่ะ เพราะ ชม เข้าใจว่าข้อความที่โพสต์ลงไปเนี่ยก็คงกระทบจิตใจผู้ถูกกล่าวถึงไม่มากนักน้อยนะค่ะ ยังยืนยันว่า อยากจบจริง ๆ ไม่ได้ต้องการฟื้นฟูหาตะเข็บ ก่อเรื่องขึ้นมาอีกค่ะ”

CHULALONGKORN UNIVERSITY

(เหตุการณ์ที่ 32)

จากตัวอย่างที่ 5 ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้พิมพ์ข้อความเสียดสีบุคคลที่ 3 ในทวีตเตอร์ของตัวเอง แต่ผู้จัดการส่วนตัวเป็นผู้เข้าใช้งาน จนทำให้บุคคลที่ 3 รู้สึกไม่พอใจและเขียนข้อความตอบกลับลงในทวีตเตอร์ จนเกิดปัญหาความขัดแย้งตามมา อย่างไรก็ตามผู้แถลงข่าวเลือกที่จะกล่าวคำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษว่า “ต้องขอโทษ” เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อเรื่องที่เกิดขึ้น และกล่าวในตอนท้ายว่า “อยากจบจริง ๆ”

ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 5 (หัวข้อ 5.5 การยอมรับผิดและการขอโทษ) ว่ากลไกแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบินไทยนั้นมีมากถึง 4 ลักษณะได้แก่ 1) การใช้คำกริยาแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษ 2) การใช้คำขยายกริยาแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษ 3) การกล่าวคำกริยาแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษซ้ำ ๆ และ 4) การใช้คำแสดงวิจรรย์

ขอโทษพร้อมประโยคเงื่อนไข นอกจากนี้เมื่อพิจารณาสัดส่วนการปรากฏวิธีย่อยทั้งหมดในชุด
 วจนกรรมการขอโทษก็จะพบว่า การใช้กลไกแสดงวจนกรรมการขอโทษปรากฏเป็นสัดส่วนมากที่สุด
 การใช้กลไกแสดงวจนกรรมการขอโทษที่หลากหลายและสัดส่วนการปรากฏที่พบมากดังกล่าวล้วน
 แสดงให้เห็นความตั้งใจของผู้แถลงข่าวที่ต้องการให้รูปภาพคือคำว่า “ขอโทษ” ทำหน้าที่แสดงการ
 พุดในแบบของผู้สำนึกในความผิด อันจะนำไปสู่การให้อภัยและการยุติความขัดแย้งรวมถึงเรื่อง
 อื้อฉาวที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า การขอโทษในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลใน
 วงการบันเทิงไทยปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ ในลักษณะที่น่าสนใจ และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับ
 แนวความคิดเรื่องการให้อภัยของคนในสังคมไทยดังต่อไปนี้

1) การขอโทษกับการใช้คำว่า “รู้เท่าไม่ถึงการณ์”

ลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่งของการแสดงวจนกรรมการขอโทษของบุคคลใน
 วงการบันเทิงในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวคือ การปรากฏร่วมกับคำว่า “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” ดังได้
 อธิบายแล้วในบทที่ 5 (หัวข้อ 5.2.2) ว่าการใช้คำดังกล่าวเป็นกลวิธีลดความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม
 บุคคลในวงการบันเทิงไทยก็เลือกใช้คำนี้อยู่น้อย จนคนในสังคมมักจะแสดงความคิดเห็นทำนอง
 เสียดสีประชดประชัน เช่น “ทำผิด ถูกจับได้คาหนังคาเขา ก็ทำหน้าเศร้า “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” โปสเตอร์
 ภาพ, ข้อความไม่เหมาะสม พอโดนจับได้ ก็ใช้มุกเก่า “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” หรือลึกลับ ๆ “ต่อมสำนึก”
 “ไม่ทำงาน” (จตุพล ชมภูนิช, 2558)

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงคำดังกล่าวว่าเป็น “การ์ดรู้เท่าไม่ถึงการณ์” ซึ่งเป็นการ
 เปรียบเทียบกับการ์ดในเกมประเภทหนึ่ง¹² การกล่าวถ้อยคำดังกล่าวจะใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับ
 คำกริยา “เปิด” หรือ “หงาย” ดังปรากฏในรายงานข่าวเกี่ยวกับการแถลงข่าวของนักร้องคนหนึ่งที่ไม่
 เขียนชื่อตัวเองไว้บนป้ายสถานที่ท่องเที่ยว “ฮัท เดอะสตาร์ ออกมาขอโทษเกี่ยวกับการเขียนชื่อบน
 หลักกิโลภูเขาเตา เปิดการ์ด ‘รู้เท่าไม่ถึงการณ์’” (เหมียวเลเซอร์, 2559) จากนั้นมีผู้ตั้งกระทู้ในเว็บไซต์
 ฟันทิปเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว รวมถึงการใช้ถ้อยคำเลี่ยงความรับผิดชอบว่า “รู้เท่าไม่ถึงการณ์”
 ว่า

“ล่าสุด นักร้องมือบอน เปิดการ์ดรู้เท่าไม่ถึงการณ์แล้ว”

“การ์ดรู้เท่าไม่ถึงการณ์นี้ทางอำเภอแนบมากับสูติบัตรรีเปล่าครับ เห็นเปิด
 ทุกคน ยิ่งคนมีชื่อเสียงบางคนหงายแล้วหงายอีก โอโห้ จบเลย รู้สึกสงสัย???”

¹² การ์ดเกม TCG YUGIOH เป็นการ์ดเกมประเภทเดียวที่มีการคว่ำการ์ดไว้ในสนาม และสามารถหงาย
 เพื่อใช้ประโยชน์ได้ตามเงื่อนไขของการ์ดชนิดนั้น

จากการศึกษาบริบทของปริศนาการแกล้งชาวอื้อฉาวพบว่า แม้ผลตอบกลับของการใช้ถ้อยคำดังกล่าวจะค่อนข้างเป็นไปได้ในทางลบ เพราะผู้ฟังเห็นชัดเจนว่าเป็นการเลียดความรับผิดชอบ แต่ปัจจุบันก็ยังปรากฏให้เห็นว่าผู้แกล้งชาวเหตุการณ์อื้อฉาวยังคงเลือกใช้ถ้อยคำ “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” เพื่อเป็นเหตุผลประกอบในการยอมรับผิดและการกล่าวคำขอโทษ ผู้วิจัยเห็นว่านัยของถ้อยคำนี้คือ การแสดงความเขลาและการคาดไม่ถึงว่าจะเกิดเหตุร้ายแรงตามมา จากมุมมองเรื่องอภัยทานทางพุทธศาสนา สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (ม.ป.ป.: 29) กล่าวว่า

อาศัยการปฏิบัติตามคำที่ทุกคนคงได้ฟังจนคุ้นหู คือ “ขออภัย” กับคำว่า “ให้อภัย” เมื่อใครทำอะไรล่วงเกินแก่คนอื่นก็กล่าวคำ ขออภัยหรือขอโทษ ฝ่ายผู้ที่ถูกล่วงเกินก็ให้อภัย คือ ยกโทษให้ คนเราต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่ คือร่วมบ้านเรือน ร่วมโรงเรียน ร่วมประเทศชาติ เป็นต้น ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ก็อาจจะประพฤติล่วงเกินบ้าง ถ้าต่างไม่รู้จักขออภัยและไม่รู้จักให้อภัยแก่กันและกันแล้ว ก็จะทะเลาะวิวาทกัน แลกญาติ แลกมิตรแตกสลายกัน ไม่มีความสุขสงบ...

...โดยปกติสามัญยอมให้อภัยกันในกรณีที่ควรให้อภัย ซึ่งผู้ประพฤติล่วงเกินแสดงให้เห็นได้ว่าทำไปด้วยความประมาทหรือด้วยความโง่เขลาเบาปัญญาและเกิดโทษไม่มากนัก

หากพิจารณาว่าคำว่า “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” มีนัยของความเขลา การไม่ได้คาดการณ์ผลเสียที่จะเกิดขึ้นภายหลัง และแสดงให้เห็นการไม่ได้ไตร่ตรองให้รอบคอบ ก็อาจจะเป็นเหตุผลที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยเห็นว่าสามารถนำเสนอต่อสาธารณชนคนไทยที่ “ปกติสามัญยอมให้อภัยกันในกรณีที่ควรให้อภัย” เนื่องจาก “ทำไปด้วยความประมาทหรือด้วยความโง่เขลาเบาปัญญา” แม้ว่าผลตอบกลับของการใช้ถ้อยคำนี้อาจจะไม่ดีนัก แต่ก็อาจจะดีกว่าการนิ่งเงียบและไม่กล่าวคำอธิบายใด ๆ เพราะการเป็นบุคคลที่ถูกพูดถึงหรือเป็น “บุคคลในข่าว” น่าจะส่งผลต่อการมีพื้นที่ในวงการบันเทิงของผู้แกล้งชาวได้ไม่มากนัก

2) การขอโทษกับการใช้อุปถัมภ์ความผิดพลาดคือบทเรียน

นักคิดเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการสร้างความสำเร็จมักจะกล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความสำเร็จ สิ่งสำคัญที่สุดเมื่อมีความผิดพลาดหรือล้มเหลวคือ การรู้จักเรียนรู้จากความผิดพลาดเพื่อจะได้ไม่ทำผิดซ้ำ และพัฒนาตนเองให้ก้าวไปข้างหน้า พิมพีใจ สุรินทรเสรี (2557: 1) กล่าวว่า “ความผิดพลาดมักเป็นครูที่ดีที่สุด ถ้าเต็มใจยอมรับว่าทำพลาดและเรียนรู้จากความผิดนั้น เราจะได้ความรู้และภูมิปัญญา” ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 5 (หัวข้อ 5.5.5 การเปรียบเทียบให้

ผิดพลาดเป็นบทเรียน) ว่าบุคคลในวงการบันเทิงไทยกล่าวว่าเหตุการณ์ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือน “บทเรียน” ให้แก่ตนเอง การเปรียบเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อได้ทำผิดพลาดไป ผู้แถลงข่าวรู้จักนำความผิดนั้นมาเป็นเครื่องสอนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6 “กรีนอยากจะกราบขอโทษทั้งคุณแม่พ่อกับคุณแม่และคุณแม่นะคะ ที่อาจจะทำเรื่องผิดพลาด เรื่องที่ไม่เหมาะสม และอาจจะทำให้มีปัญหาเกิดขึ้น เป็นเรื่องไม่เข้าใจ จนมาถึงทุกวันนี้ คือกรีนอาจจะมองว่าตัวเองโตเป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบ แต่เราอาจจะไม่รอบคอบในการใช้ชีวิตของเรา แต่วันนี้ในชีวิตของเรา ณ วันนี้ก็เป็นบทเรียนให้กับตัวกรีนแล้ว

(เหตุการณ์ที่ 49)

ตัวอย่างที่ 7 “ทั้งหมดเป็นความผิดของผมเอง ผมขอโทษทุก ๆ ฝ่ายอีกครั้งที่ผมทำให้ทุก ๆ คนได้รับผลกระทบและผิดหวังในตัวผมนะครับ แล้วก็ เหตุการณ์ในครั้งนี้ก็จะเป็นบทเรียนให้ผมนะครับ มันคงจะเป็นบทเรียนสำหรับผมในการใช้ชีวิตต่อไปในทุก ๆ เรื่องด้วยนะครับ”

(เหตุการณ์ที่ 55)

การขอโทษกับการใช้อุปลักษณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ ของปิยภรณ์ อบแพทย์ (2552) ที่เสนอผลการศึกษามโนอุปลักษณ์ [ชีวิต คือ การศึกษา] ได้สะท้อนให้เห็นมุมมองว่า ชีวิตของคนเราทุกคนคือสิ่งที่ต้องเรียนรู้สิ่งที่เราต้องประสบพบเจอตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นอยู่ ความสุข ความทุกข์ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย โลกธรรม 8 ประการ ทั้งฝ่ายที่น่าพอใจและฝ่ายไม่น่าพอใจ รวมถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตล้วนเป็นเหมือนแบบฝึกหัดหรือบททดสอบเพื่อให้เราฝึกฝนและพัฒนาชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างดี การเลือกนำเสนอว่าความผิดพลาดเป็นบทเรียนของบุคคลในวงการบันเทิงไทยทำให้ผู้ฟังเห็นว่า เป็นเรื่องธรรมดาของชีวิตที่ต้องเรียนรู้จากเหตุการณ์ความผิด และแบบทดสอบจากความผิดพลาดนั้นจะสามารถทำให้พัฒนาตนเองได้ดีขึ้น

6.2 ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ

ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์ (2546: 1) อธิบายความเป็นมาของระบบอุปถัมภ์กับแนวคิดของสังคมไทยว่า เป็นรูปแบบจำลอง (model) แบบหนึ่งซึ่งได้รับการเสนอเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และอธิบายสังคมไทย โดยได้อ้างถึงศาสตราจารย์แฮงส์ (Hanks) ว่าเป็นนักวิชาการคนแรกที่น่าเสนอระบบ

อุปถัมภ์ (Patron client system) ในฐานะรูปแบบจำลองเพื่ออธิบายสังคมไทย กล่าวคือ สังคมไทยประกอบด้วยสถานภาพของคนในระดับต่ำสุดหลั่นกันมาตามแต่บุญวาสนาที่ได้สั่งสมมา สถานภาพนี้ทำให้มีอำนาจบารมีเพื่อเป็นที่พึ่งแก่คนทั้งหลาย ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มบุคคลที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอาจจะเรียกรวม ๆ ว่าเป็น “กลุ่มอุปถัมภ์” โดยทั่วไปจะประกอบด้วยสมาชิก 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้อุปถัมภ์ ซึ่งมักจะเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้รับการอุปถัมภ์ซึ่งจะตอบแทนหรือตอบสนองความต้องการของผู้อุปถัมภ์ด้วยความจงรักภักดี

ม.ร.ว.อศิน รพีพัฒน์ (2546: 4-5) ตั้งข้อสังเกตว่า เหตุที่คิดได้ว่าระบบอุปถัมภ์แพร่หลายอย่างมากในสังคมไทยนั้นมี 2 ประการที่สำคัญ ประการแรก คำเรียกญาติของไทยเน้นที่วิญญูติว่าใครเป็นผู้ใหญ่ ใครเป็นผู้ย่อย เช่น พี่ น้อง เมื่อนำไปใช้เรียกคนที่ไม่ใช่ญาติก็แสดงให้เห็นชัดเจนว่าใครเป็นผู้ใหญ่ ใครเป็นผู้ย่อย ประการที่สอง มีคำและวลีจำนวนมากในภาษาไทยที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ เช่น พึ่ง ที่พึ่ง คนมีที่พึ่ง ไม่มีที่พึ่ง บารมี เจ้านาย บริวาร ลูกพี่-ลูกน้อง รมโพธิ์รมไทร สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง ภักดี ซื่อสัตย์ กตัญญู น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า พึ่งพาอาศัย อยู่เป็นหลักให้คนพึ่งได้ ซึ่งแสดงให้เห็นทัศนคติของคนไทยโดยทั่วไปว่าความก้าวหน้าเกิดมาจากผู้อุปถัมภ์ค้ำชู

ส่วนแนวคิดเรื่องบุญคุณนั้นสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ ม.ร.ว.อศิน รพีพัฒน์ (2542: 291) กล่าวถึงคำว่า “บุญคุณ” ในทัศนะของคนในสังคมไทยทั่วไปว่า หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งช่วยเหลือเกื้อกูลให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ ฝ่ายผู้กระทำการช่วยเหลือนั้นถือว่าเป็นผู้มีบุญคุณต่อฝ่ายผู้รับประโยชน์นั้น และโดยจริยธรรมหรือค่านิยมของสังคมไทยแล้ว เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ฝ่ายผู้รับประโยชน์จะพึงรำลึกถึงและกระทำการเพื่อตอบแทนบุญคุณนั้นในโอกาสที่จะกระทำได้ สอดคล้องกับที่อมรา พงศาพิชญ์ (2543: 23-24) กล่าวว่า หากที่พึ่งเป็นลักษณะสำคัญพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมไทย ความสำนึกในเรื่องบุญคุณก็น่าจะเป็นคุณธรรมหลักประการหนึ่งซึ่งเชื่อมโยงผูกพันผู้คนเข้าด้วยกัน เป็นลักษณะตอบแทนความช่วยเหลือเกื้อกูลที่ได้รับ ชาย โพธิ์สิตา (2542: 176) กล่าวว่า การทำประโยชน์แก่กันมีความหมายมากกว่าการช่วยเหลือกันเท่านั้น การทำประโยชน์แก่กันและกันคือการสร้างความผูกพันต่อกัน เป็นความผูกพันชนิดที่จะนำมาซึ่งความผูกพันที่มากขึ้นและการทำประโยชน์ต่อกันมากขึ้น คนไทยเข้าใจการกระทำเช่นนี้ว่า “ระบบบุญคุณ” ซึ่งเป็นระบบที่สร้างความรู้สึผูกพันทางสังคมระหว่างบุคคล

ความคิดดังกล่าวปรากฏให้เห็นชัดเจนในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปริจเฉทแบบที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ที่มีบุญคุณในด้านการงานต่อผู้แถลงข่าว ดังตัวอย่างที่ 8 เป็นกรณีที่นักร้องนักแสดงหญิงให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนทำนองว่า จะไม่ต่อสัญญากับบริษัทต้นสังกัด ต่อมาประธานกรรมการบริหารบริษัทต้นสังกัด (เฮีย) ของนักร้องนักแสดงหญิงคนดังกล่าวได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนทำนองตอบกลับว่า ทางบริษัทเองก็กำลังพิจารณาเรื่องการต่อสัญญาอยู่เช่นกัน เนื่องจากประสิทธิภาพและการรักษาระเบียบวินัยในการทำงานของ

นักร้องนักแสดงหญิงคนดังกล่าวลดลงไปจากเดิม เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เรื่องความขัดแย้งของทั้งสองฝ่าย นักร้องนักแสดงหญิงดังกล่าวยอมรับผิดและแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษขณะที่แถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ จากนั้นใช้กลวิธีการลดข้อข้องหมองใจแบบแสดงความเป็นคนที่สำนึกรู้ในบุญคุณของผู้ “แจ้งเกิด” หรือทำให้ได้มีอาชีพในวงการบันเทิง

ตัวอย่างที่ 8 “ก็ต้องพูดว่าเดี๋ยวมีทุกวันนี้ก็เพราะบริษัทอาร์เอส เฮียได้ให้โอกาสเดี๋ยว ได้ทำในสิ่งที่ไผ่ฝันมาตั้งแต่เด็ก งานทุกชิ้นที่เฮียให้โอกาสเดี๋ยวได้ทำ เดียวก็ตั้งใจและทุ่มเทให้กับงานเต็มที่ เดียวก็อยากให้งานทุกชิ้นออกมาดี และเต็มที่ที่สุดเท่าที่เดียวจะสามารถทำได้
...เดียวก็คิดว่าผลงานที่ยังเหลืออยู่ชิ้นหนึ่งคืองานละคร ระเบิดดวงดาว เดียวก็จะทำให้ดีที่สุด ก็จะไม่ทำให้ผู้ใหญ่ที่ให้โอกาสเดียวผิดหวัง”

(เหตุการณ์ที่ 13)

ตัวอย่างข้างต้น นักร้องนักแสดงหญิงได้แสดงให้เห็นว่าตนเองให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้มีอุปการคุณ ในกรณีนี้นอกจากจะเป็นผู้มี “บุญคุณ” แล้วยังเป็นผู้ที่มีอำนาจและบารมีที่สามารถตัดสินใจการคงอยู่หรือสูญสิ้นพื้นที่การทำงานของตนในอนาคตด้วย จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวพยายามแสดงให้เห็นภาพด้านดีของตนว่าที่ผ่านมาได้ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ และยังคงกล่าวว่าจะตั้งใจทำงานที่เหลืออยู่ให้ดีที่สุด เป็นการแสดงให้เห็นถึงภาพด้านดีของตนเองที่มีสำนึกรู้เรื่องการระลึกถึงบุญคุณของผู้อุปถัมภ์ กล่าวคือจะ “ไม่ทำให้ผู้ใหญ่ที่ให้โอกาส” ต้องผิดหวัง

เมื่อผู้สื่อข่าวถามผู้แถลงข่าวว่าได้มีโอกาสเข้าไปปรับความเข้าใจกับ “เฮีย” โดยตรงหรือยัง คำตอบที่ได้คือ “ถ้ามีโอกาสที่จะเข้าไปเดียวก็อยากเข้าไปคุยค่ะ แต่อย่างไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปเลยค่ะ” ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หากผู้แถลงข่าวรู้สึกผิดต่อ “เฮีย” เหตุใดจึงไม่รีบเข้าไปขอโทษ “เฮีย” แต่ผู้แถลงข่าวกลับเลือกใช้ปริศนาการแถลงข่าวเป็นช่องทางเพื่อสื่อสารให้สังคมโดยรวมได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในแบบที่ตนต้องการจะสื่อให้เห็น กล่าวได้ว่า ผู้แถลงข่าวตระหนักว่าการมีข้อขัดแย้งกับผู้มีพระคุณไม่ใช่เรื่องที่เหมาะสม จึงเลือกที่จะบอกให้ผู้ฟังทั่วประเทศซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหรือ “ซื้อ” ผลงานของตนเองได้รับรู้เรื่องที่เกิดขึ้นก่อน ขณะเดียวกันการได้กลายเป็น “บุคคลในข่าว” ก็จะทำให้มีผู้พูดถึงตนเองและทำให้มีพื้นที่อยู่ในวงการบันเทิงต่อไป ส่วนเรื่องการเข้าไปขอโทษผู้อุปถัมภ์หรือมีบุญคุณโดยตรงแบบส่วนตัวจะเกิดขึ้นหรือไม่อย่างไรเป็นเรื่องในลำดับถัดไป

นอกจากนี้การยอมรับผิดและการขอโทษของผู้แถลงข่าวในตัวอย่างข้างต้นก็เป็นไปเพื่อให้สังคมเห็นว่าตนเองให้ความสำคัญกับผู้อุปถัมภ์ ทั้งที่อาจจะไม่ได้เกิดความรู้สึกผิดอย่างแท้จริง หลักฐานทางภาษาที่เป็นข้ออธิบายเรื่องนี้คือ การแสดงการยอมรับผิดและการขอโทษแบบมีเงื่อนไข กล่าวคือ การใช้คำแสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษแล้วตามด้วยประโยคเงื่อนไข “ถ้า” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9 “อย่างแรกเลยก็ต้องกราบขอโทษเฮียฮ้อนะคะ ถ้าเดี๋ยวพูดอะไรที่ทำให้เฮียไม่สบายใจ”

“เดี๋ยวก็ต้องขอโทษทางเฮียฮ้อ ถ้าเดี๋ยวทำให้ต้องหนักใจ”

(เหตุการณ์ที่ 13)

จากตัวอย่างที่ 9 ผู้แถลงข่าว “เดี๋ยว” กล่าวคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษคือ “ต้องกราบขอโทษ” และ “ต้องขอโทษ” ต่อ “เฮียฮ้อ” ผู้ใหญ่ในวงการบันเทิงผู้ให้โอกาส “เดี๋ยว” ได้มีพื้นที่การทำงานในวงการบันเทิงมาตั้งแต่เริ่มแรก อย่างไรก็ตามการขอโทษพร้อมกับประโยคที่ใช้คำเชื่อม “ถ้า” นั้นสามารถตีความได้ว่า การขอโทษนี้ตั้งอยู่บนเงื่อนไขบางประการซึ่งอาจจะจริงหรือไม่ก็ได้ กล่าวคือ ผู้พูดอาจจะไม่ได้รู้สึกที่ตัวเองทำให้ผู้ฟัง “ไม่สบายใจ” หรือ “ต้องหนักใจ” ก็ได้ หากแต่ผู้พูดก็พร้อมจะกล่าวคำว่าขอโทษต่อบุคคลที่เป็นที่พึ่งพาของตน

6.3 ความคิดเรื่องผู้ใหญ่-ผู้น้อย (ระบบอาวุโส)

ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์ (2543: 153-155) กล่าวว่า เด็กไทยจะถูกสั่งสอนแต่เด็กว่า “ให้รู้จักที่สูงที่ต่ำ” ถ้าเป็นร่างกายก็คือการแบ่งแยกระหว่างศีรษะกับเท้า ถ้าเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมก็คือการแบ่งแยกระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเด็ก ผู้ใหญ่หมายถึงคนที่โตแล้ว เมื่อเปรียบกับผู้น้อย ผู้ใหญ่หมายถึงผู้ที่อยู่สูงกว่าหรือเหนือกว่า ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์ (2542: 283) กล่าวว่า สังคมไทยในสมัยก่อน ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้ใหญ่” กับ “ผู้น้อย” เป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 2 ด้านคือ การคุ้มครองป้องกันภัย และการช่วยเหลืออุปถัมภ์ ในความเห็นของคนไทย ผู้ใหญ่เปรียบเสมือนต้นไม้ใหญ่ที่มีร่มเงาให้ผู้น้อยได้พักพิง

เต็มสิริ บุญยสิงห์ และธนรัชต์ ศิริสวัสดิ์ (2533) ชี้ให้เห็นว่า เราสามารถศึกษาเรื่องเด็ก ผู้ใหญ่ และอาวุโสในสังคมไทยได้โดยพิจารณาจากคติ ประเพณี มารยาท ตลอดจนวรรณคดีไทย อันสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้เห็นอย่างชัดเจน ในภาษาไทยมีสำนวน “กึ่งก้อยหัวแม่มือ” หมายความว่า ตามลำดับน้อยใหญ่ ให้รู้ตัวว่าคนไหนเป็นผู้ใหญ่ คนไหนเป็นผู้น้อย ต้องมีคารวะต่อกันตามลำดับน้อยใหญ่ รวมถึงสำนวน “อาบน้ำร้อนมาก่อน” “เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด” ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่และเรื่องอาวุโส จะเห็นได้ว่าเด็กถูกมองว่าขาดประสบการณ์ และต้องมีหน้าที่วางตัวให้เหมาะสมกับความเป็นเด็กทั้งกิริยามารยาทและการแสดงออกต่อผู้ใหญ่ ส่วนผู้ใหญ่คือที่พึ่ง มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตของเด็ก

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ, 2528) เห็นว่าความเคารพของเด็กที่มีต่อผู้ใหญ่เป็นค่านิยมที่ขึ้นต่อลักษณะและสิ่งแวดล้อมทางสังคม กล่าวคือ ในอดีตผู้ใหญ่เป็นผู้อุปการะ

เด็ก คอยช่วยเหลือทั้งในทางวัตถุและทางปัญญาที่จะทำให้เด็กมีฐานะมั่นคงทางสังคมต่อไป ทางด้านความรู้ ในสมัยก่อนผู้ใหญ่อยู่ในฐานะผู้ให้ความรู้แก่เด็กโดยทั่วไป เพราะในสมัยก่อนไม่ได้มีวิทยากรมากมายและก้าวหน้าเช่นในสมัยนี้ ผู้ใหญ่สมัยก่อนอยู่ในฐานะที่จะแก้ปัญหาให้เด็ก หรือแนะทางให้เด็กแก้ปัญหา นั้น ๆ ได้มากกว่าปัจจุบัน ดังนั้นผู้น้อยจะมีแนวทางปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่แบบหนึ่ง ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2543) กล่าวถึงหลักพึงปฏิบัติตนของผู้น้อยต่อผู้ใหญ่ไว้ว่ามี 3 ประการ คือ เคารพ เชื่อฟัง และเกรงใจ “เคารพ” อาจแสดงออกทั้งทางกริยา ท่าทาง และคำพูด คำว่า “เชื่อฟัง” หมายถึง ว่างอนสอนง่าย ทำตามความประสงค์ของผู้ใหญ่ “เกรงใจ” หมายถึง ไม่กล้าที่จะทำสิ่งใดให้คนอื่นไม่พอใจ การไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานนี้จะถูกประณามว่าเป็นการ “ดูถูก” หรือ “ดูหมิ่น” จะต้องถูกต่อต้านอย่างรุนแรงทันที การเชื่อฟังและความเกรงใจเป็นเสมือนการบังคับให้ผู้น้อยไม่กระทำการใด ๆ ที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องประสงค์ โดยปกติผู้น้อยควรหลีกเลี่ยงความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ผู้น้อยไม่ควรโต้แย้งผู้ใหญ่หรือไม่ยอมรับคำแนะนำที่มีเหตุผล

แนวคิดเรื่องผู้ใหญ่-ผู้น้อย (ระบบอาวุโส) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนกำหนดองค์ประกอบ เนื้อความของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวรวมถึงกลวิธีทางภาษาที่บุคคลในวงการบันเทิงเลือกใช้ ผู้วิจัยพบว่าหากเหตุการณ์อื้อฉาวมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับ “ผู้ใหญ่” บุคคลในวงการบันเทิง มักจะใช้กลวิธีการยอมรับว่าเป็นความผิดของตนเอง ดังเช่นในตัวอย่าง 10 มีการรายงานข่าวว่า มารดาของผู้ชายที่นักแสดงหญิงกำลังคบหาดูใจและตัดสินใจจะแต่งงานด้วยนั้นไม่ค่อยชอบพอนักแสดงหญิงผู้นี้เท่าใดนัก กลุ่มผู้สนับสนุนผลงานของนักแสดงหญิงรวมถึงบุคคลทั่วไปต่างพากันวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่เกิดขึ้นทำนองว่าบิดามารดาของฝ่ายชายก็รักกันความรักของชายหญิงคู่นี้ ในที่สุดนักแสดงหญิงได้จัดแถลงข่าวและกล่าวว่าเรื่องดังกล่าวเป็นความผิดของตน

ตัวอย่างที่ 10 “*กบก็รู้สึกว่ามีข่าวออกมาต่อว่าคุณแม่ มีแม่แต่กระทั่งเขียนจดหมายไปหาคุณแม่ ไปด่าอย่างรุนแรงโทรศัพท์ไปด่าหรือโทรศัพท์ไปขู่ฆ่าซึ่งก็เกิดผลกระทบกับทั้งทางกบและทั้งทางครอบครัว แล้วที่ไม่ออกมาพูดเพราะกบคิดว่าแม่ไม่ได้โกรธอะไรเรา อาจจะเป็นด้วยเหตุนี้ก็เลยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่กล้าเข้าไปในบ้านหรือว่าไม่กล้าเข้าไปพบคุณแม่ก็เลยทำให้ความห่างเหินเกิดขึ้น แต่ตอนนี้กบก็ได้เข้าไปกราบขอโทษแล้วและกบเชื่อว่าความผิดทุกอย่างเป็นความผิดของกบเองที่ไม่ได้ประสานแล้วมองข้ามเรื่องรายละเอียดของความสัมพันธ์ ความรู้สึก ซึ่งก็ได้ไปกราบขอโทษคุณแม่เรียบร้อยแล้ว*”

(เหตุการณ์ที่ 6)

นอกจากจะใช้กลวิธีการยอมรับผิดแล้ว ผู้แถลงข่าวยังใช้กลวิธีการลดข้อชนข้อหมองใจแบบทำให้เกิดความรู้สึกดีว่า เมื่อขัดแย้งกับ “ผู้ใหญ่” ตนเองซึ่งเป็น “ผู้น้อย” ก็ได้เข้าไป “กราบขอโทษ”

ผู้ใหญ่แล้ว แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวเข้าใจดีว่าผู้น้อยพึงปฏิบัติต่อผู้ใหญ่เช่นไร ในขณะที่เดียวกัน ตัวอย่างข้างต้นก็แสดงให้เห็นว่านักแสดงหญิงเข้าใจดีว่าต้อง “แถลง” ว่า “กราบขอโทษคุณแม่เรียบร้อยแล้ว” ให้สังคมรับรู้ด้วย เพื่อให้ภาพของ “ผู้น้อยที่ดี” ปรากฏในความคิดคำนึงของผู้รับรู้เรื่องราวอื้อฉาวที่เกิดขึ้น

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ (2542: 185) กล่าวว่าเราสามารถทำความเข้าใจความคิดเรื่อง ผู้ใหญ่-ผู้น้อย โดยเปรียบเทียบกับหลักการจัดระเบียบความสัมพันธ์คู่อื่น ๆ ที่อาจจะมีมาพร้อม ๆ กัน หรือในภายหลัง เช่น ผู้ใหญ่-เด็ก นาย-ลูกน้อง หลงจู้-ลูกไร่ นายทุน-กรรมกร ผู้บังคับบัญชา-ผู้อยู่ใต้ บังคับบัญชา ผู้อาวุโส-ผู้น้อยอาวุโส ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวจะบ่งชี้ว่าคุณสัมพันธ์มีความไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งอยู่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง และการคาดหวังบทบาทแต่ละฝ่ายก็แตกต่างกันด้วย แนวคิดเช่นนี้ปรากฏอยู่ในประจักษ์การแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยและส่งผลต่อกลวิธีทางภาษา

ดังได้กล่าวแล้วว่า หากเหตุการณ์อื้อฉาวมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับ “ผู้ใหญ่” บุคคลในวงการบันเทิงมักจะใช้กลวิธีการยอมรับว่าเป็นความผิดของตนเอง ในทางตรงกันข้าม หากเหตุการณ์อื้อฉาวมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ในสถานะของ “ผู้น้อย” กลวิธีการแถลงข่าวก็จะปรากฏเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ดังตัวอย่างที่ 11 เป็นการแถลงข่าวของนักร้องชายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดบันดลโทสะจนแสดงพฤติกรรมไม่สุภาพระหว่างที่เล่นคอนเสิร์ต กล่าวคือ การโยนกีตาร์ใส่กลุ่ม “ลูกน้อง” ที่เป็นทีมงานของตน แล้วเดินกลับเข้าไปข้างหลังเวที

ตัวอย่างที่ 11 “ก็สวัสดิ์พี่น้องสื่อมวลชนนะครับที่มาทำข่าว ก็เมื่อคืนนี้ผมก็ต้องขอยอมรับนะครับที่ทำไม่ดี เพราะว่า มัน ผม หลังจากคอนเสิร์ตแล้วผมทำงานหนัก แล้วก็ ผมรบกับลูกน้องมา คือทีมงานของผมถึงแม้ว่าผมจะฝึกมาดี แต่ว่าเขาก็ไม่เคยกับงานใหญ่ งานที่มันมีคุณภาพ เออ แล้วสองงานที่ผ่านมา ผมก็เคียวกรำเขา แต่มันก็ไม่ได้ตั้งใจ แล้วเมื่อวานนี้ผมก็เลยระเบิดอารมณ์ใส่ เพราะว่า แอมป์ผมไม่ดัง แล้วก็ไมโครโฟนผมไม่ดัง แล้วผมก็ตะโกนเรียก เขาก็ไม่สนใจกัน เขาก็ยืน ผมเลยพิวส์ขาดนะครับ ทุ้มกีตาร์ทิ้ง เหมือน ๆ ประชดเขานะครับ แต่หลังจากนั้น ผมก็รู้สึกเสียใจนะครับ ก็ กลับไปบ้านก็พยายามโทรหาทุกคน แล้วก็วันนี้เนี่ยครับ ผมก็อยาก ต้องขอโทษพี่น้องสื่อมวลชน ที่ต้องเสียเวลากับเรื่องอย่างนี้ด้วยนะครับ แต่ว่ามันก็เป็นอารมณ์ของศิลปินของผมนะครับ สิ่งที่ผมอยากบอกก็คือว่า ต้องขอโทษนำทิว ที่ทำให้งานสี่ส้นต้องต่างพร้อย ขโมยซีนไปหรือเปล่าไม่รู้ ก็มีแค่นี้ครับ”

(เหตุการณ์ที่ 27)

จากตัวอย่างที่ 11 นักร้องชายยอมรับว่าการกระทำของตนเป็นเรื่องไม่สมควร ดังที่ได้กล่าวว่า “ผมก็ต้องขอยอมรับนะครับที่ทำไม่ดี” อย่างไรก็ตามมีการใช้กลวิธีเลี่ยงความรับผิดชอบแบบอ้างเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น (provocation) ว่าการกระทำดังกล่าวเกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานของ “ลูกน้อง” ในกรณีนี้มีรูปภาษาที่เป็นคำเชื่อมแสดงเหตุคือคำว่า “เพราะว่า” ปรากฏอย่างชัดเจน นอกจากนี้ผู้แถลงข่าวยังได้ให้รายละเอียดว่าตนเองได้ “เคี้ยวกรำ” แต่ผลคือ “ก็ไม่ได้ตั้งใจ” ทำให้เกิดผลคือ “เลยระเบิดอารมณ์ใส่” จะเห็นว่าการบันทาลโทสะและแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมของผู้แถลงข่าวมีเหตุปัจจัยมาจาก “ลูกน้อง” หรือ “ผู้น้อย” หากพิจารณาตามระบบคิดแบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย ผู้แถลงข่าวได้แสดงบทบาทของผู้ที่อยู่เหนือกว่าแจกแจงพฤติกรรมของผู้น้อยให้สาธารณชนรับรู้โดยไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มคนดังกล่าว

แม้ผู้แถลงข่าวจะกล่าวว่า “หลังจากนั้น ผมก็รู้สึกเสียใจนะครับ” และ “โทรหาทุกคน” แต่ก็ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าได้ขอโทษ “ลูกน้อง” ในขณะที่ผู้แถลงข่าวได้แสดงวิจรรย์กรรมการขอโทษ “นำทิวา” ผู้จัดงานที่มีสถานภาพสูงกว่าทั้งด้านอาวุโสและการมีสิทธิ์ตัดสินใจจ้างงาน รวมถึงขอโทษ “พี่น้องสื่อมวลชนที่ต้องเสียเวลากับเรื่องอย่างนี้” คำว่า “พี่น้อง” ที่ผู้แถลงข่าวใช้แสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนอยู่ในคู่ความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดกับผู้แถลงข่าว และในความเป็นจริงคือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวของตน ดังนั้นผู้แถลงข่าวจึงพร้อมจะกล่าวคำขอโทษ

6.4 ความคิดเรื่องความกตัญญูรู้คุณ

ความกตัญญูมักปรากฏเป็นแนวคิดสำคัญในการกล่าวถึงค่านิยมแบบไทย (รงค์ ประพันธ์พงศ์, 2558) สุพัตรา สุภาพ (2528: 7) กล่าวถึงแนวคิดความกตัญญูว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญอย่างยิ่งในทุกยุคสมัย ทุกสถาบันในสังคมตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา รัฐ พยายามถ่ายทอดค่านิยมนี้เพราะเห็นว่าทุกคนควรมี ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2551: 7-9) กล่าวในปาฐกถาพิเศษพิธีเปิดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติและตลาดนัดคุณธรรมครั้งที่ 3 ว่า ความกตัญญูเป็นคตินิยมที่ควรบรรจุไว้ในกรอบมรดกเด็กและเยาวชนไทยให้มีจริยธรรมอันดี เพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสภาพของสังคมไทย¹³

¹³ ในปาฐกถาครั้งนั้น ธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมของประเทศอังกฤษมีการปลูกฝังคตินิยมให้เยาวชนชาวอังกฤษเพื่อให้มีจิตใจที่ยึดมั่นใน “Integrity” หรือ “การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม” จนกระทั่งเป็นอุปนิสัยประจำชาติ มีหลักอยู่ 7 ประการ คือ 1) สัจจะ พูดความจริง (Truth) 2) ความซื่อสัตย์ (Honesty) 3) ความระลึกในหน้าที่ (Sense of duty) 4) ความอดกลั้น (Patience) 5) ความเป็นธรรม (Fair Play) 6) ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Consideration for others) และ 7) เมตตาธรรม (Kindness) ธานินทร์ กรัยวิเชียร เห็นว่าในการฝึกอบรมเด็กไทยควรเพิ่มคตินิยมอีก 5 ประการ คือ 8) ความกตัญญูทเวที (Gratitude) 9) ความสุภาพนุ่มนวล

ว.วชิรเมธี (2554: 182) กล่าวว่า ในโลกนี้ไม่มีใครที่ดำรงชีวิตอยู่โดยไม่พึ่งพาคนอื่นเลย เราทุกคนต่างก็เป็นหนี้บุญคุณของคนและสิ่งของมากมาย เราทุกคนต่างเป็นเหตุและเป็นปัจจัยของกันและกัน ดังนั้นสิ่งที่เราควรจะต้องคำนึงถึงก็คือ ทุกคน ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้เราได้ก่อเกิด กำเนิดขึ้นมาแล้ว ได้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขอยู่ในวันนี้ ใครก็ตามที่มีบุญอุปการต่อเรา ไม่ว่าเขาจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่หรือผู้น้อย หากมีบุญอุปการต่อเรา เราควรกตัญญู คำนียมนี่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่อง “บุญคุณ” ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์แบบที่ต้องมีความคงที่และสม่ำเสมอ คนที่สร้างบุญคุณให้ผู้อื่นหมายถึงคนที่ได้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นประโยชน์แก่อีกคนหนึ่ง ในการนี้ผู้ที่ได้รับประโยชน์จะต้องกระทำให้บางสิ่งเพื่อตอบแทน แสดงด้วยค่านิยมที่เรียกว่า “กตัญญูทเวท” เพื่อเตือนความจำและย้ำถึงการปฏิบัติอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน (อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว., 2543)

ค่านิยมเรื่องความกตัญญูมักกล่าวถึงในแง่ของหลักคิดอันนำไปสู่ความเจริญและการประสบความสำเร็จในชีวิตด้วย สมิต อาชวณิชกุล (2555: 20-21) กล่าวว่า คนที่มีความกตัญญูทเวทต่อผู้อื่นย่อมมีชีวิตไม่ตกต่ำ นอกจากนี้คนที่รู้จักบุญคุณของผู้อื่นและพยายามตอบแทนบุญคุณย่อมเป็นที่รักและนับถือของกัลยาณชนทั่วไป เชื่อกันว่าผู้ที่ขาดความกตัญญูเป็นผู้ที่ไม่ควรคบค้าสมาคมด้วย และไม่มีทางก้าวหน้าในชีวิต ความกตัญญูรู้คุณหมายรวมถึงการรู้จักบุญคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณ

ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการรู้สำนึกและต้องการตอบแทนผู้มีพระคุณอันหมายถึงผู้มีอุปการคุณไปแล้วในหัวข้อ 6.2 ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความคิดเรื่องความกตัญญูแบบที่เน้นเฉพาะความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา

เมื่อพิจารณาจากบริบทของปัจเจกชนและการแสวงหาของบุคคลในวงการบันเทิงไทยจะพบว่า สังคมประเพณีเหตุการณ์อื้อฉาวประเภทที่บุคคลในวงการบันเทิงมีเรื่องกระทบกระทั่งกับบิดามารดาว่า “อกตัญญู” ซึ่งถือเป็น “ข้อหาใหญ่” ของสังคม ดังจะเห็นได้จากการรายงานข่าวของสื่อมวลชนต่อเหตุการณ์อื้อฉาวที่ 49 ดังนี้

“เพิ่งขึ้นแท่นนางเอกเรื่องแรกก็มีข่าวใหญ่โตและโดนวิพากษ์วิจารณ์ชนิดที่เป็น ข้อหาใหญ่ในสังคมไทย”

“ข้อหาอกตัญญูใหญ่หลวง *เคลลี่* ถอนฟองกุศรัทธาให้แฟน ท่ามกลางข่าวเมาท์ กลัวงานหด”

เหตุการณ์อื้อฉาวที่ 49 เป็นการแถลงข่าวเรื่องความขัดแย้งในครอบครัวของนักแสดงหญิงกับบิดามารดา หลังจากที่นักแสดงหญิงคบหากับนักแสดงชายรุ่นพี่ แต่บิดามารดาไม่เห็นชอบด้วย บิดาได้เผยแพร่คลิปวิดีโอที่แสดงความคิดเห็นเชิงลบต่อนักแสดงชายผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้นักแสดงชายต้องการฟ้องร้องดำเนินคดีกับบิดาของนักแสดงหญิง ในเบื้องต้นนักแสดงหญิงได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่าการคบหากันเป็นการตัดสินใจของตนกับนักแสดงชาย เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมอย่างกว้างขวางทำให้นักแสดงหญิงให้ความสำคัญต่อคนรักมากกว่าบุพการี จนนักแสดงชายต้องถอนฟ้องและนักแสดงหญิงได้จัดแถลงข่าวขึ้น ในการแถลงข่าวครั้งนั้นนักแสดงหญิงได้พามารดาเข้าร่วมการแถลงข่าวด้วย และได้กราบขอโทษมารดาต่อหน้าสื่อมวลชน เพื่อให้สาธารณชนรับทราบว่าความขัดแย้งระหว่างบุพการีกับคนรักได้ยุติลงแล้ว แม่นักแสดงหญิงจะไม่ได้มีโอกาสแสดงความกตัญญูต่อบุพการีอย่างชัดเจน แต่การแถลงข่าวก็น่าจะเป็นช่องทางที่นักแสดงหญิงตั้งใจใช้ลดข้อกล่าวหาเรื่อง “อกตัญญู” ของตนเองตามการประเมินจากสังคมว่าเป็น “ข้อหาใหญ่” มารดาของนักแสดงหญิงเองก็เข้าใจและรับรู้เรื่องดังกล่าวดีเช่นกัน จึงได้ช่วยแก้ไขสถานการณ์โดยการใช้กลวิธีปฏิเสธข้อกล่าวหา และเสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับตัวนักแสดงหญิงว่า “เป็นเด็กที่รักครอบครัวมาก”

ตัวอย่างที่ 12 “แม่อ้อยข้างเขาคอยแนะนำเพราะเราก็ไม่อยากจะให้ลูกสาวเสียใจไปมากกว่านี้ ไม่อยากให้สังคมประณามเขาว่าเขาเป็นเด็กอกตัญญู เขาไม่ใช่ นะคะ เขาเป็นเด็กที่รักครอบครัวมาก ถ้าใครเคยติดตามเขามาตั้งแต่เอเอฟ ได้สัมผัสกับเขาจะรู้ว่า น้องกรีนเป็นเด็กที่รักครอบครัวมาก ๆ ค่ะ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(เหตุการณ์ที่ 49)

จากตัวอย่างที่ 12 จะเห็นว่าในการเสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับตัวตนของนักแสดงหญิงว่า “เขาเป็นเด็กที่รักครอบครัวมาก” นั้น มารดาของนักแสดงหญิงยกหลักฐานสนับสนุนเรื่องดังกล่าวโดยให้พิจารณาจากเรื่องราวในอดีต เมื่อครั้งที่นักแสดงหญิงเป็นผู้เข้าแข่งขันรายการเรียลลิตี้โชว์ “เอเอฟ” ซึ่งเป็นรายการที่ผู้ติดตามจะได้เห็นพฤติกรรมของผู้ร่วมแข่งขันในรายการอย่างใกล้ชิดผ่านการออกอากาศสดทางโทรทัศน์ตลอด 24 ชั่วโมง

จากข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดพบว่า ผู้แถลงข่าวในเหตุการณ์อื้อฉาวที่เป็นความขัดแย้งกับบุพการีจะใช้กลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษ ที่สำคัญไปกว่านั้นคือ ต้องทำให้สังคมโดยรวมรับรู้เรื่องดังกล่าวโดยใช้ประจักษ์การแถลงข่าวเป็นช่องทาง ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากเหตุการณ์ที่ 28

เหตุการณ์ที่ 28 เป็นการแถลงข่าวเกี่ยวกับความบาดหมางระหว่างนักร้องชายกับมารดาที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลาหลายเดือน หลังจากที่นักร้องชายย้ายออกจากบ้านไปอาศัยอยู่ที่

คอนโดมิเนียมใกล้สถานที่เรียนและที่ทำงาน อย่างไรก็ตามมีรายงานข่าวทำนองว่านักร้องชายต้องการจะไปอยู่กับคนรักที่กำลังคบหาอยู่กัน ผู้ร่วมเหตุการณ์การแถลงข่าวครั้งนี้ประกอบด้วยนักร้องชาย มารดาและบิดาของนักร้องชาย โดยบิดาทำหน้าที่เสมือนคนกลางผู้คอยช่วยสานความสัมพันธ์ระหว่างนักร้องชายกับมารดา และช่วยเล่ารายละเอียดเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น รวมทั้งร่วมยอมรับผิดในฐานะผู้รับรู้เรื่องราวการย้ายออกจากบ้านของนักร้องคนดังกล่าว

ในตอนท้ายของการแถลงข่าว ผู้สื่อข่าวถามนักร้องชายว่า “อยากจะพูดอะไรกับคุณแม่บ้างคะ” นักร้องชายตอบว่า

ตัวอย่างที่ 13 “จริง ๆ เมื่อวานก็ได้เคลียร์กันแล้ว ได้คุยกันแล้ว ได้เคลียร์กันแล้วด้วย ก็วันนี้ก็อยากจะบอกอีกครั้งว่าขอโทษอะไรที่แบบที่มันไม่ดี ที่ทำให้แม่เสียใจ เพราะกอล์ฟเองก็ไม่ได้รู้สึกแบบติดตลอดเวลาที่ผ่านมาครับ”

(เหตุการณ์ที่ 28)

จากตัวอย่างที่ 13 จะเห็นว่า นักร้องชายผู้เป็นบุตรได้ขอโทษมารดาแบบส่วนตัวมาแล้วก่อนการแถลงข่าวผ่านสื่อสาธารณะ อย่างไรก็ตามการจัดแถลงข่าวเพื่อแสดงการขอโทษมารดาก็เป็นเรื่องจำเป็น เพราะผู้แถลงข่าวต้องการให้สังคมรับรู้ถึงความบาดหมางในครอบครัวได้ยุติลงแล้ว แสดงให้เห็นว่าตนเองมีสำนึกเรื่องความกตัญญูที่ไม่ต้องการทำให้บุพการีเสียใจ ความต้องการแสดงออกให้สังคมรับรู้สำนึกกตัญญูซึ่งถือเป็นคตินิยมประจำใจคนไทยเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาและความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กล่าวคือ ผู้พูดเห็นว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและกลุ่มมีผลต่อการมีอยู่ของตน ดังนั้นจึงใส่ใจความรู้สึกของกลุ่มสังคมว่าจะประเมินพฤติกรรมของตนอย่างไร ในกรณีตัวอย่างข้างต้น กลุ่มที่เป็นที่พึ่งพาของนักร้องก็คือผู้สนับสนุนผลงานของเขานั้นเอง

นอกจากจะใช้กลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษแล้ว บุคคลในวงการบันเทิงยังแสดงให้เห็นความกตัญญูรู้คุณต่อบุพการีในประจําเหตุการณ์แถลงข่าวด้วยวิธีการอื่นอีก คือ กลวิธีการลดข้อชนข้อหมองใจแบบแสดงความเป็นคนดี เช่น ผู้แถลงข่าวจะพยายามแสดงให้เห็นภาพของบุตรผู้ตั้งใจเลี้ยงดูบุพการีให้มีความสุข ดังเหตุการณ์ที่ 31 กรณีนักร้องชายถูกจับกุมข้อหาเมียเสพติดไว้ในครอบครัวหลังจากถูกคุมขัง 1 คืน วันต่อมานักร้องชายได้จัดแถลงข่าวเพื่อปฏิเสธว่าไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ตัวอย่างที่ 14 “ผมก็ไม่รู้ว่าทำไมมันเกิดเรื่องครับ แล้วบริสุทธิ์ใจว่า ผมไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แล้วเขาก็ตรวจปัสสาวะทุกอย่างแล้วครับ สิ่งที่ผมเท่าที่ผมอยากจะทำก็คือ ทำให้แม่ผมภูมิใจ ได้ซื้อบ้านให้แม่สักทีหนึ่ง แล้วเก็บเงินซื้อรถให้ตัวเองสักทีหนึ่ง”

(เหตุการณ์ที่ 31)

จากตัวอย่างที่ 14 จะเห็นว่าหลังจากใช้กลวิธีการปฏิเสธแล้ว ผู้แฉลงข่าวใช้กลวิธีการลดข้อ ชื่นชมข้อหมองใจแบบที่นำเสนอภาพความเป็นคนดีของตนว่า ต้องการทำให้มารดามีความสุขทางใจคือ “ทำให้แม่ภูมิใจ” และได้รับความสุขกายคือได้อยู่ในบ้านหลังใหม่ เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อข้อปฏิเสธว่าตนเอง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งถือเป็นหนึ่งในนโยบายมุขที่จะนำความเสื่อมเสียมาให้ และเป็นข้อ ชัดขวางที่จะทำให้ตนไม่บรรลุความตั้งใจที่จะได้ดูแลมารดาให้มีความสุขสมบูรณ์

6.5 ความคิดเรื่องการรักษาบทบาทตามสถานภาพทางเพศ

แนวคิดเรื่องความเป็นชายและความเป็นหญิงเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเรื่องเพศ (sex) และ เพศสภาวะ (gender) นักวิชาการที่ศึกษาบทบาททางเพศ (sex roles) (Connell, 1987) แยกความ แตกต่างระหว่างเพศและเพศสภาวะไว้ว่า เพศเป็นสภาพทางชีววิทยาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ส่วนเพศ สภาวะคือความเป็นเพศตามสภาพเชิงสังคมและวัฒนธรรม Butler (1990) เห็นว่าเพศเป็นความเข้าใจ ลำดับแรกตามธรรมชาติ กล่าวคือระบุได้ตั้งแต่แรกเกิด ส่วนเพศสภาวะเป็นความเข้าใจในลำดับต่อมา ที่เกิดจากการเรียนรู้และการประกอบสร้างทางสังคม กล่าวได้ว่าผู้ถือกำเนิดเพศชายจะได้รับการ อบรมสั่งสอนเลี้ยงดูและเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนตามแบบอย่างของความเป็นชาย ส่วนผู้ถือกำเนิดเพศ หญิงก็จะมีแนวทางปฏิบัติตนตามแบบอย่างของความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชายและความเป็น หญิงของแต่ละสังคมก็จะแตกต่างกันไปตามภูมิหลังของสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ความแตกต่างระหว่าง สถานภาพทางเพศยังเกิดจากบทบาทพื้นฐานของผู้ชาย-ผู้หญิง และการให้ค่าจากสังคมด้วย

6.5.1 ศักดิ์ศรีหน้าตาของผู้ชาย

ในสังคมไทยสมัยก่อน ผู้ชายมักได้รับการยกย่องว่าเหนือกว่าผู้หญิงเนื่องจากเป็น ผู้ปกป้องคุ้มครองดูแลผู้หญิงทั้งในทางปฏิบัติและในทางกฎหมาย โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีสามีจะต้องเชิด ชูยกย่องสามีให้เหนือกว่าตน (สุพัตรา สุภาพ, 2528: 85) ในภาษาไทยมีสุภาษิต “ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ที่สะท้อนความคิดว่าผู้ชายเป็นผู้นำและผู้หญิงเป็นผู้ตาม ความเหนือกว่าของ ผู้ชายมีหลายด้าน เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นใหญ่ เป็นผู้ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในกิจการของ ครอบครัว มาลินี วงษ์สิทธิ์ (2535) แสดงผลการศึกษาเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวไทยไว้ว่า มักจะ ถือว่าผู้ชายหรือพ่อเป็นหัวหน้าครัวเรือนซึ่งภรรยาและบุตรต้องให้ความเคารพนับถือ การเป็นผู้นำ หาเลี้ยงครอบครัวของผู้ชายไทยสมัยก่อนเห็นได้ชัดเจนมากในช่วงที่ภรรยาให้กำเนิดบุตร สุพัตรา สุภาพ (2528: 81-83) ชี้ให้เห็นว่าในระยะที่ผู้หญิงให้กำเนิดบุตรนั้นลักษณะทางชีวภาพไม่อาจจะ อำนวยให้หาเลี้ยงตัวเองและลูกได้ สังคมส่วนใหญ่โดยเฉพาะในชนบทจึงกำหนดให้ผู้ชายมีหน้าที่เลี้ยง

คุณรรยา “ถ้าใครไม่ทำก็ถือว่าผิดศีลธรรม หญิงที่เป็นแม่ก็ต้องเลี้ยงลูก ชายที่เป็นพ่อก็ต้องหาเลี้ยงครอบครัว”

แม้ว่าปัจจุบันสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไปจะทำให้บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงต่างไปจากเดิม เพราะผู้หญิงได้รับการศึกษาสูงทัดเทียมกับผู้ชาย ประกอบอาชีพนอกบ้านและสามารถดูแลตัวเองได้ แต่ความคิดเรื่องผู้หญิงมีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรและผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบส่งเสียค่าเลี้ยงดูก็ยังปรากฏในประจักษ์การแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ผู้วิจัยพบว่า ในประจักษ์การแถลงข่าวที่ผู้แถลงข่าวเป็นผู้ชายและมีเหตุการณ์อื้อฉาวเกี่ยวกับเรื่องปัญหาภายในครอบครัว เช่น การมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ไม่ใช่ภรรยา รวมไปถึงการหย่าร้าง ผู้แถลงข่าวมักจะใช้กลวิธีลดข้อขัดข้องหมองใจด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกดีว่า ไม่ว่าสถานการณ์ในครอบครัวจะเป็นอย่างไร ตนเองได้ทำหน้าที่ของผู้ชายผู้ส่งเสียเลี้ยงดูและรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 15 “ตอนนี้ลูกอยู่กับแม่ แต่เรายังคุยกันอยู่ และผมก็ส่งเสียเลี้ยงดูรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด”

(เหตุการณ์ที่ 23)

ตัวอย่างที่ 16 “ลูกผมให้ตุ๊กเป็นหลักในการดูแลได้เลย ส่วนผมก็รับผิดชอบในหน้าที่ของพ่อ ส่งเสียเลี้ยงดูไปครับ”

(เหตุการณ์ที่ 37)

ตัวอย่างที่ 17 “ตลอดระยะเวลาที่ผมได้ทำหน้าที่ความเป็นพ่อ น้องเพลง คือดวงใจของผม ตัวผมเองไม่ได้อยู่บ้านกับตุ้มมาเป็นเวลา 10 ปีแล้ว แต่ผมก็ดูแลครอบครัวเป็นอย่างดีดูแลในฐานะผู้ชายที่เป็นพ่อและรักน้องเพลงด้วยใจ”

(เหตุการณ์ที่ 52)

เมื่อพิจารณาตามทีริยุทธ บุญมี (2542: 275) กล่าวถึงความคิดเรื่องศักดิ์ศรีหน้าตาไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนย่อมมีสถานะที่แน่นอนในสังคม สถานะนี้มีไว้เพื่อกำหนดบทบาทหรือหน้าที่เท่านั้น หากแต่ยังมีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ หรือที่เรียกว่าศักดิ์ศรีอีกด้วย” และศักดิ์ศรีจะถูกลดทอนหรือสูญเสียไป หากกระทำการบางอย่างไม่เหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคม จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวจากตัวอย่างทั้ง 3 ข้างต้นตระหนักดีว่าเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นส่งผลเสียต่อชื่อเสียงของตน จึงต้องใช้กลวิธีทำให้เกิดความรู้สึกดี กล่าวคือ แม้ว่าความสัมพันธ์อันสามีภรรยาจะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้แล้ว แต่ตัวเองได้แสดงบทบาทของผู้ชายที่รับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร ดังที่ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่

15 และ 16 กล่าวว่า “ส่งเสียเลี้ยงดู” “รับผิดชอบค่าใช้จ่าย” และผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 17 กล่าวว่า แม้จะไม่ได้อยู่บ้านแต่ก็ “ดูแลครอบครัวเป็นอย่างดี” ซึ่งหมายถึงการรับผิดชอบต่อเลี้ยงดูบุตร “ในฐานะผู้ชายที่เป็นพ่อ” เพื่อเป็นการรักษาหน้าของตัวเองเอาไว้ว่ายังคำนึงถึงบทบาทของผู้ชายที่สามารถดูแลรับผิดชอบบุคคลในครอบครัวได้

นอกจากภาพของผู้ชายในฐานะผู้เป็นพ่อและหัวหน้าครอบครัวแล้ว ภาพของผู้ชายแบบที่เรียกกันว่า “ลูกผู้ชาย” ก็ปรากฏให้เห็นชัดเจนในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว (2553: 176) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับ “กระบวนการสร้างลูกผู้ชาย” ว่าเกิดจากธรรมชาติรวมถึงการเรียนรู้และขัดเกลาตามวิถีทางสังคมที่ต่างกันของชายหญิง ในสมัยก่อนผู้ชายต้องออกล่าสัตว์หาเลี้ยงผู้หญิง ต้องมีความกล้าหาญเนื่องจากต้องปกป้องคุ้มครองผู้หญิงที่อยู่ในบ้าน ดังนั้นกระบวนการสร้างลูกผู้ชายจึงถือเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญและเข้มแข็งในสังคม สอดคล้องกับความคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นชายที่ กุสุมา รักขมณี และคณะ (2550) ได้เสนอไว้จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่องเล่าว่า สิ่งหนึ่งที่ตัวละครชายถือว่าเป็นทำให้เกิดศักดิ์ศรีคือความสามารถในการปกป้องคุ้มครอง

แม้ระบบการศึกษาแผนใหม่และระบบเศรษฐกิจการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนไปจะทำให้ “พลังเพศชายที่เข้มซ้นหายไปจากบุคลิกภาพของผู้ชายมากยิ่งขึ้น” (นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว, 2553: 177) แต่เมื่อพิจารณาปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยจะพบว่า แนวคิดเรื่องความเป็น “ลูกผู้ชาย” ยังเป็นเรื่องที่ผู้ชายไทยให้ความสำคัญ เมื่อมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่สังคมมองว่าเป็นความผิด และอาจพิจารณาได้ว่าศักดิ์ศรีกำลังถูกลดทอน ผู้แถลงข่าวจะกล่าวว่าตนเองมีความเป็น “ผู้ชาย” หรือ “ลูกผู้ชาย” ดังปรากฏให้เห็นจากผู้แถลงข่าวเป็นผู้ชาย 39 ปริจเฉท พบผู้ชายกล่าวถึงความเป็นชายในลักษณะดังกล่าวถึง 21 ปริจเฉท ถ้อยคำแสดงความคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นชายปรากฏในลักษณะต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18 “หน้าที่ผมก็คือ ต้องบริหารความรักที่ทุกคนมีให้ผมเนียให้ลงตัว แล้วก็ผมต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมด เพราะผมเป็นผู้ชาย”

“สิ่งไหนก็ตามที่คุณแม่มีความรู้สึกที่ไม่เข้าใจ หรือไม่สบายใจ หรืออะไรก็แล้วแต่ ที่อาจจะไม่เข้าใจในสิ่งที่ผ่าน ๆ มา ก็คงจะเป็นหน้าที่ของผมในฐานะผมเป็นลูกผู้ชาย ด้วยอะนะครับ ก็เป็นลูกท่านด้วย ก็คงจะต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด เพื่อไม่ให้ ไม่ให้มีเรื่องกระทบกระทั่งกัน”

(เหตุการณ์ที่ 2)

ตัวอย่างที่ 19 “ถ้าหากเป็นตามข่าวที่ออกมาจริง ๆ ผมเป็นลูกผู้ชายพอ ถ้าเกิดผมไปทำอย่างนั้นเอาไว้ ไร้อันผมจะไม่ไปดูคำดูดีไม่รับผิดชอบ มันก็ไม่ใช่ผมเหมือนกัน”

(เหตุการณ์ที่ 12)

ตัวอย่างที่ 20 “หลังมีข่าวออกมายอมรับว่าผมเครียดนิดหน่อย แต่เราก็ได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว และทุกอย่างก็เป็นไปตามขั้นตอน เราเป็นลูกผู้ชาย รู้สึกว่าทำอะไรก็ต้องยอมรับในผลของสิ่งที่ตามมา”

(เหตุการณ์ที่ 15)

ตัวอย่างที่ 21 “ใช่หรือไม่ใช่ ที่ผมตัดสินใจคิดเนี่ย ผมเอาไว้ทีหลัง เพราะว่า ผมก็ไม่อยาก หนึ่งเลยคือไม่รู้จะพูดยังไงกับฝ่ายหญิง เพราะว่า เราก็เป็นผู้ชายด้วย กลัวว่า พูดไปแล้วจะทำร้ายน้ำใจเขา”

(เหตุการณ์ที่ 18)

ตัวอย่างที่ 22 “จนวันนี้ผมได้เห็นข่าวที่เกิดขึ้นกับน้องฟิล์ม ผมยังนึกดีใจว่า คุณนี้เป็นลูกผู้ชาย ใช้ได้ ถือว่ารับผิดชอบ ถึงแม้ยังไม่รู้ว่าเป็นพ่อหรือเปล่า แต่ก็รับผิดชอบส่วนหนึ่งให้ ผมก็โอเคใช้ได้”

(เหตุการณ์ที่ 22)

ตัวอย่างที่ 23 “ก็ต้องขอยอมรับความจริง และยอมรับทุกข้อกล่าวหาที่พูดถึงผมแล้วก็เป็น ผู้ชายครับ ต้องยอมรับผิด”

(เหตุการณ์ที่ 26)

ตัวอย่างที่ 24 “ทั้งหมดทั้งมวลเนี่ย มันไม่ได้เกิดขึ้นแค่ตัวผมคนเดียว มันเกิดขึ้นกับครอบครัวของคุณ เอมี ด้วย คุณพ่อคุณแม่และญาติ ๆ ของเขาด้วย ตัวผมด้วย และที่สำคัญมันเกิดขึ้นกับน้อง กระแต ด้วย เพราะฉะนั้นแล้วเนี่ย ในฐานะที่เราเป็นผู้ชาย เราก็ต้องออกมาแถลงข่าว”

(เหตุการณ์ที่ 47)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาในปริจเฉทที่ปรากฏการแสดงความคิดเห็นเรื่อง “ลูกผู้ชาย” จะพบว่าแบ่งได้ 3 ลักษณะคือ

1) เมื่อผู้ชายทำผิดต้องกล้ายอมรับผิด
 2) เมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ยังหาข้อสรุปถูกผิดได้ไม่ชัดเจน ผู้ชายควรแสดงความ
 รับผิดชอบ

3) เมื่อมีเหตุการณ์อันจะทำให้ผู้หญิงเสียหาย ผู้ชายต้องแสดงความรับผิดชอบ
 ลักษณะทั้ง 3 ประการนี้แสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวเพศชายยังคงยึดหลักการประเมิน
 ค่าตามบทบาททางเพศ จึงนำเสนอค่าของตนผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำทางภาษาที่มีลักษณะการให้
 เหตุผลว่าเพราะเป็น “ลูกผู้ชาย” จึงพร้อมกระทำตามความคาดหวังของสังคม เป็นกลวิธีการลดข้อห่วง
 ข้องหมองใจ โดยให้ความคิดที่สื่อผ่านถ้อยคำนี้หักลบความผิดที่เกิดขึ้นก่อนหน้า เพื่อให้ตนเองเป็น
 บุคคลอันเป็นที่ยอมรับของสังคม และทำให้ “หน้า” ที่เสียไปกลับคืนมา เป็นการรักษา “ศักดิ์ศรีความ
 เป็นชาย” ไว้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ความคิดเรื่อง “ลูกผู้ชาย” ปรากฏในปริจเฉทที่ผู้แถลงข่าว
 เป็นผู้หญิงด้วย เช่นในตัวอย่างต่อไป นี้ ผู้แถลงข่าวกล่าวยอมรับว่ารูปภาพในอริยาบถล้อแหลมอนาจาร
 ที่ปรากฏร่วมกับชายคนรักนั้นเป็นตนเองจริง

ตัวอย่างที่ 25 “ชาก็รู้สึก ว่า ชาก็โอเคอะคะ ถึงจะเป็นผู้หญิง แต่ชาก็แมน ๆ
 อะนะคะ ชาก็ยอมรับอะไรที่มันเป็นรูปของเราก็เป็นรูปของเรา”

(เหตุการณ์ที่ 29)

การที่ผู้แถลงข่าวในตัวอย่างที่ 25 กล่าวว่า “ถึงจะเป็นผู้หญิง แต่ชาก็แมน ๆ” แสดง
 ให้เห็นว่าพฤติกรรม “กล้าทำกล้ายอมรับผิด” นั้นเป็นคุณสมบัติของผู้ชาย

ส่วนตัวอย่างต่อไป มารดาของนักแสดงชายกล่าวถึงการกล้ายอมรับผิดของนักแสดง
 ชายเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นว่าการกล้ายอมรับผิดนั้นเป็นคุณสมบัติที่ “สมชายชาติตรี” และถือ
 เป็น “ลูกผู้ชาย”

ตัวอย่างที่ 26 “บอกเขาว่า เออ ทำผิดกล้ารับผิดก็สมชายชาติตรี แม่ก็เห็นด้วยที่
 เขามาปรึกษาและอยากมาพูดไ้อ้เรื่องราวที่เกิดขึ้น เราก็บอกดีลูก”

“...ก็ปลอบเขาว่าไม่เป็นไรลูก คนเราผิดพลาดกันได้ แต่อย่าผิด
 บ่อย แล้วก็ ผิดก็กล้ารับนั่นคือลูกผู้ชายแล้ว”

(เหตุการณ์ที่ 55)

6.5.2 การครองตัวของผู้หญิง

กุสุมา รัชชมณี และคณะ (2550) กล่าวถึงศักดิ์ศรีของผู้หญิงในวรรณกรรมไทยว่าให้ความสำคัญแก่เรื่องความรักนวลสงวนตัว โดยเน้นเรื่องความอับอายเมื่อสูญเสียคุณสมบัติดังกล่าวนั้น และเห็นว่าแนวคิดนี้ยังคงสืบทอดมาจนปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องการครองตัวของผู้หญิงที่ปรากฏจากประจักษ์การแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 27 “พ่อแม่ไม่ซีเรียสเรื่องนี้แล้ว แล้วก็อายุเยอะแล้ว แล้วก็ถามตลอดว่า เมื่อไหร่จะแต่งงาน แต่ว่าด้วยตัวเราอยากทำงานเก็บเงิน ๆ ๆ อีกอะไรเงี้ย รู้สึกว่า แบบยังไม่พร้อม แต่ปรากฏว่า การที่น้องมาแล้วเนี่ย ยังไงเราก็ต้องพร้อม ยังไงเราก็รู้สึกว่าจะเอ๊ยเราเป็นพ่อคนแม่คนแล้วนะ เราโง่ไม่ได้แล้ว เราจะมาพลัดอะไรไม่ได้”

“...การมีน้องเป็นเรื่องน่ายินดี ตรงนี้เป็นเรื่องน่ายินดีค่ะ ไม่เป็นไรค่ะ ถ้าเกิดจะมองว่ามันผิดในแง่ที่ว่าเรามีน้องก่อน อะไรเงี้ย แต่สุดท้ายแล้วคือ ตอนนี้อัจฉารู้สึกว่า การมีน้อง มีลูกเนี่ย ทำให้การเป็นแฟนเรามันเปลี่ยนสถานะ เป็นครอบครัว และทุกอย่างมันเติมเต็ม ตอนนี้อย่างครอบครัวเราสมบูรณ์มากขึ้นแล้วค่ะ เป็นครอบครัวจริง ๆ แล้วค่ะ”

(เหตุการณ์ที่ 38)

ตัวอย่างที่ 27 เป็นการแถลงข่าวของนักแสดงหญิงเรื่องการจัดงานแต่งงานหลังจากที่ทราบที่ตั้งครรภ์ ผู้แถลงข่าวเข้าใจดีว่าสังคมอาจจะมองว่าเป็นเรื่องไม่ถูกต้องเหมาะสม ดังที่กล่าวว่า “ถ้าเกิดจะมองว่ามันผิดในแง่ที่ว่าเรามีน้องก่อน อะไรเงี้ย” เพราะครอบครัวไทยสมัยก่อนมักอบรมสั่งสอนลูกผู้หญิงให้เป็นกุลสตรี รักนวลสงวนตัว ไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (วันทนีย์ วาสิกะสิน, 2545: 29) เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ขัดกับค่านิยมและบรรทัดฐานดังกล่าว ผู้แถลงข่าวได้อ้างถึงบิดามารดาว่า “พ่อแม่ไม่ซีเรียสเรื่องนี้แล้ว” และให้เหตุผลของการที่ยังไม่ได้แต่งงานกับผู้ชายที่คบหากันตั้งแต่แรกว่า เพราะต้องการทำงานเก็บเงินเพื่อสร้างครอบครัว โดยที่บิดามารดาได้รับรู้ นอกจากนี้จะเห็นว่าผู้แถลงข่าวใช้กลวิธีการลดข้อห่วงหวั่นใจด้วยการเสนอมุมมองใหม่ว่าการมีลูกนั้นถือ “เป็นเรื่องน่ายินดี” เป็นโอกาสที่ทำให้ได้ตัดสินใจ “เปลี่ยนสถานะ” จากคนที่คบหากันเป็นการใช้ชีวิตครอบครัว และลูกถือเป็นเรื่องเติมเต็มที่ทำให้ครอบครัวสมบูรณ์แบบ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 28 ผู้แถลงข่าวซึ่งเป็นน้องชายของบุคคลในวงการบันเทิงก็ได้กล่าวถึงเรื่องที่พี่สาวตั้งครรภ์ก่อนแต่งงานว่า “เป็นเรื่องที่น่ายินดี” และไม่ใช่เรื่องที่ต้องเป็นกังวลหรือ “ตกใจอะไร” เนื่องจากครอบครัวของทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็รับทราบเรื่องนี้

ตัวอย่างที่ 28 “ตอนนี้ที่พอลอยของเรา ก็ได้มีการแต่งงานแล้ว แล้วก็ได้อุ้มท้องนะ ครับ อุ้มท้อง จริง ๆ ก็ถือเป็นน้องของภรรยาแหละนะ เดี่ยวภรรยา ก็จะกลายเป็นน้ำในเร็ว ๆ นี้แล้ว ก็ ถือเป็นเรื่องที่น่ายินดี แล้วก็ไม่ได้ตกใจอะไร เพราะว่าทั้งสองฝ่ายต่างรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น ตัว ภรรยาเองก็ทราบตั้งแต่ก่อนแต่งงาน แล้วก็ทราบมา หลังจากแต่งงานสักพักหนึ่งก็ทราบว่ามิหลาน ก็ ไม่ได้ตกใจอะไร”

(เหตุการณ์ที่ 35)

6.6 สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยทำให้เห็นความคิด ความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทยหรือมุมมองทางสังคมวัฒนธรรมดังต่อไปนี้คือ ความคิดเรื่องการ ยอมรับผิด การขอโทษและการให้อภัย ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ ความคิดเรื่องระบบ อาวุโส (ผู้ใหญ่-ผู้น้อย) ความคิดเรื่องความกตัญญูรู้คุณ และความคิดเรื่องการรักษาบทบาทตาม สถานภาพทางเพศ ผู้วิจัยเห็นว่าความคิดดังกล่าวล้วนสัมพันธ์กับความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)

ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) เป็นมิติหนึ่ง¹⁴ ที่ใช้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง สังคมวัฒนธรรม Hofstede (1980) ได้ศึกษาค่านิยมและประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องของคนใน ประเทศต่าง ๆ กว่า 50 ประเทศ และได้อธิบายสังคมแบบอิงกลุ่มในลักษณะเปรียบเทียบกับสังคม แบบปัจเจกนิยมไว้ว่า สังคมแบบปัจเจกนิยมมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ ของคนในสังคมไม่แนบแน่นมากนัก คนในสังคมต่างดูแลตัวเองและครอบครัวของตน มุ่งความสำคัญ ไปที่ตัวบุคคลมากกว่ากลุ่ม บุคคลจะมีความเป็นอิสระเสรี มีความเสมอภาค เน้นการพึ่งพาตนเอง มากกว่าพึ่งพาผู้อื่น บุคคลจะให้ความสำคัญในเรื่องของตนเองหรือเป้าหมายของตนเองมากกว่ากลุ่ม ส่วนสังคมแบบอิงกลุ่มมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของคนในสังคมจะยึด โยงอยู่กับกลุ่ม พร้อมจะปกป้องดูแลสมาชิกในกลุ่ม มุ่งความสำคัญของกลุ่มมากกว่าตัวบุคคล บุคคล จะให้ความสำคัญกับเป้าหมายของกลุ่ม บรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคม และมีความสัมพันธ์อย่าง

¹⁴ Hofstede (1980) ได้แบ่งมิติของการศึกษาและอธิบายวัฒนธรรมออกเป็น 4 มิติ คือ 1) ระยะห่างทาง อำนาจ 2) การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน 3) ความเป็นสังคมแบบปัจเจกบุคคลหรือสังคมแบบอิงกลุ่ม และ 4) ลักษณะความเป็นชายความเป็นหญิง ต่อมา Hofstede (1991, 2011) ได้เพิ่มมิติอื่นอีก 2 มิติ คือ 1) การเน้น เป้าหมายระยะยาวหรือระยะสั้น และ 2) Indulgence versus Restraint ผลการศึกษาของ Hofstede นับเป็น กระบวนคิดสำคัญในการศึกษาระหว่างวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ทั้งการศึกษาที่เน้นบริบท สังคมวัฒนธรรมทั่วไปและเน้นเฉพาะบริบทวัฒนธรรมองค์กร

ค่อนข้างเหนียวแน่นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เป็นสังคมที่สมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญกับการอยู่รวมกันเป็นพวกพ้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

เมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาว กลวิธีการแถลงข่าวที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้แสดงให้เห็นการคำนึงถึงบรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคม และการตระหนักเรื่องการถูกประเมินค่าจากบุคคลแวดล้อม สะท้อนให้เห็นความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มดังได้กล่าวข้างต้น ผลการศึกษาเรื่องกลวิธีการแถลงข่าวพบว่า กลวิธีการลดข้อขุ่นข้องหมองใจเป็นกลวิธีที่ปรากฏมากที่สุด ถึงร้อยละ 60.59 (รายละเอียดดังปรากฏในบทที่ 5 หัวข้อ 5.8) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้แถลงข่าวไม่ต้องการให้ผู้รับรู้เรื่องราวอื้อฉาวเกิดความรู้สึกไม่ดีที่ตนเองประพฤติตนขัดกับบรรทัดฐานของสังคม จึงต้องหาทางจัดความรู้สึกเช่นนั้นออกไป และกลวิธีย่อยของกลวิธีการลดข้อขุ่นข้องหมองใจที่ปรากฏใช้มากที่สุดคือ การทำให้เกิดความรู้สึกดีซึ่งเป็นกลวิธีที่บุคคลในวงการบันเทิงจะสามารถนำเสนอภาพแบบที่จะใช้ลบล้างความรู้สึกไม่ดีจากเหตุการณ์อื้อฉาวซึ่งอาจจะช่วยให้ภาพของผู้แถลงข่าวกลายเป็นแบบที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างดั้งเดิม ผู้แถลงข่าวจึงต้องนำเสนอภาพความเป็นคนดีแบบที่สอดคล้องกับค่านิยมหรือความคาดหวังของสังคม ดังตัวอย่างที่ 29 มีรายงานข่าวว่ามารดาของนักแสดงชายผู้หนึ่งมีปัญหาหนี้สินและกำลังจะถูกฟ้องร้องเรื่องการทุจริตทางการเงินจากฝ่ายเจ้าหนี้ เกิดคำถามขึ้นว่าเหตุใดนักแสดงชายผู้มีรายได้จากงานแสดงจำนวนมากจึงปล่อยให้มารดาตกอยู่ในสภาพการณ์เช่นนั้น นักแสดงชายผู้นี้ได้ชี้แจงประเด็นดังกล่าวว่า บิดามารดาของตนแยกทางกันแล้วและต่างมีครอบครัวใหม่ จากนั้นได้ให้ข้อมูลภาพด้านดีของตนว่า อย่่างไรก็ตามตนเองได้ให้เงินมารดาเป็นประจำทุกเดือน เป็นภาพของ “ลูกที่ส่งเสียเลี้ยงดูพ่อแม่” ตามความคิดเรื่องความกตัญญูรู้คุณในสังคมไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างที่ 29 “ต่างคนก็ต่างมีครอบครัว คุณพ่อผมก็มีครอบครัว คุณแม่ก็แยกไปมีครอบครัว ทำให้เวลาที่เจอกันก็จะน้อย แต่เราก็จะมีการดูแลกันเป็นประจำทุกเดือนอยู่แล้ว ในส่วนของค่าใช้จ่ายส่วนตัวของคุณแม่เอง รวมถึงลูก ๆ ทุกคนที่มีการติดต่อกับคุณแม่ ก็ได้เจอหลานกันบ้าง”

(เหตุการณ์ที่ 36)

เมื่อพิจารณาวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษซึ่งเป็นกลวิธีที่ปรากฏใช้มากเป็นอันดับสองในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย (ดังรายละเอียดในบทที่ 5 หัวข้อ 5.8) จะพบว่า นอกจากจะขอโทษคู่กรณีหรือบุคคลที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ความผิดแล้ว บุคคลในวงการบันเทิงไทยจะกล่าวคำ “ขอโทษ” ต่อบุคคลแวดล้อมหรือทุกคนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตน ดังตัวอย่างที่ 30 เป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับ “ภาพหลุด” ของบุคคลในวงการบันเทิงที่

เผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ เบื้องต้นนักแสดงชายให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า ภาพดังกล่าวถ่ายเมื่อครั้งที่ตนเองและเพื่อนกลุ่มหนึ่งเดินทางไปเที่ยวที่ประเทศเกาหลี ไม่ได้อยู่เพียงลำพังกับผู้หญิงในภาพ ต่อมาภายหลังนักแสดงชายผู้นี้ได้จัดแถลงข่าวและยอมรับว่าไม่ได้พูดความจริงในตอนแรก

ตัวอย่างที่ 30 “ผมขอโทษกับทุก ๆ ฝ่ายนะครับที่ สิ่งที่ผมทำมันไปกระทบกระเทือนกับทุก ๆ ฝ่าย ผมขอโทษช่อง 3 ผมขอโทษนายประวิทย์ ขอโทษพี่สมรัชนีครับ ขอโทษผู้ใหญ่ในช่องทุกคน ขอโทษแม่ แล้วก็ ผมขอโทษทุกคนที่ผมร่วมงานด้วยนะครับ ผมขอโทษแฟนคลับผม ขอโทษทุก ๆ คนที่คอยเชียร์และเชื่อใจผมมาตลอด ผมขอโทษที่ทำให้ทุกคนผิดหวัง”

(เหตุการณ์ที่ 55)

จากตัวอย่างที่ 30 ผู้แถลงข่าวเริ่มต้นด้วยการกล่าวขอโทษแบบรวมคือ “ทุก ๆ ฝ่าย” และขยายความว่า “สิ่งที่ผมทำมันไปกระทบกระเทือนกับ “ทุก ๆ ฝ่าย” จากนั้นจึงกล่าวขอโทษแบบระบุบุคคลหรืออ้างถึงกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง ดังต่อไปนี้

- “ช่อง 3” คือ ต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว
- “นายประวิทย์” คือ ประธานกรรมการบริหารสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว
- “คุณสมรัชนี” คือ รองกรรมการผู้จัดการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว (นั่งอยู่ในสถานที่แถลงข่าวด้วย)
- “ผู้ใหญ่ในช่องทุกคน” คือ ผู้เกี่ยวข้องกับกรมอบหมายงานในวงการบันเทิง
- “แม่” คือ บุพพการี (นั่งอยู่ในสถานที่แถลงข่าวด้วย)
- “ทุกคนที่ผมร่วมงานด้วย” คือ เพื่อนร่วมงาน
- “แฟนคลับ” คือ กลุ่มผู้สนับสนุนผลงาน
- “ทุก ๆ คนที่คอยเชียร์และเชื่อใจ” คือ กลุ่มผู้สนับสนุนผลงานและปกป้องเมื่อเกิดเหตุอื้อฉาว

จะเห็นว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ผู้แถลงข่าวกล่าวถึงล้วนมีความสัมพันธ์กับผู้แถลงข่าวในลักษณะที่อธิบายได้ด้วยความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ (ดังรายละเอียดในหัวข้อ 6.2)

เมื่อพิจารณากลวิธีที่ปรากฏใช้น้อยกลวิธีหนึ่งคือการปฏิเสธ (ร้อยละ 5.98 ดังรายละเอียดในบทที่ 5 หัวข้อ 5.8 สรุปและอภิปรายผล) สะท้อนให้เห็นมุมมองที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมวัฒนธรรมเช่นกัน กล่าวคือ การไม่ปรากฏกลวิธีปฏิเสธมากนั้นเกิดจากเหตุผล 2 ประการคือ ความจำนนและความงใจ หากเป็นเหตุการณ์อื้อฉาวที่ปรากฏหลักฐานผูกมัดชัดเจน เช่น มีพยานหลักฐานระบุเป็นลายลักษณ์อักษร บุคคลในวงการบันเทิงไทยจำต้องจำนนต่อหลักฐานทำให้ไม่อาจปฏิเสธได้ แต่หากเป็น

เหตุการณ์นี้อื้อฉาวที่หลักฐานของการกระทำผิดไม่ปรากฏชัดเจน การใช้กลวิธีการปฏิเสธก็ทำให้ผู้ฟังเชื่อตามได้ยากและอาจตีความได้ว่าเป็นการกล่าวเท็จ ผู้วิจัยพบว่า ปริเฉทการแถลงข่าวที่ปรากฏกลวิธีการปฏิเสธอย่างชัดเจนมักจะได้รับความคิดเห็นตอบกลับจากผู้ฟังแบบรุนแรง เช่น เหตุการณ์ที่ 39 ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่ได้หลบเลี่ยงการชำระภาษีเงินได้ประจำปี และใช้วิธีโยนความผิดให้บริษัทที่รับดำเนินการเรื่องการชำระภาษีให้ตนว่าเป็นผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์อื้อฉาว หลังการแถลงข่าว มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวางและหลากหลาย แต่ส่วนมากจะเป็นไปในทางลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกลบต่อการปฏิเสธและโยนความผิด เช่น

“หลบภาษีก็น่าเกลียดจะแยะอยู่แล้ว ยังมาโกหกว่าตัวเองไม่รู้เรื่องอีก โยนบาปให้สำนักงานบัญชีอีก ผู้หญิงคนนี้น่ารังเกียจ”

“ขอโทษด้วยการโยนความผิดให้คนอื่นอะเธอ จิตใจ!!”

กล่าวได้ว่า การโยนความผิดให้ผู้อื่นเป็นพฤติกรรมของผู้ที่คิดเอาตัวรอดจากสถานการณ์ความผิดโดยไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะตามมาของผู้ที่ตนโยนความผิดให้ (ไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม) หากพิจารณาตามความคิดเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาและความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มที่ผู้คนในสังคมต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและให้ความสำคัญแก่ผู้คนรอบข้างที่ปฏิสัมพันธ์ด้วยแล้ว คนในสังคมไทยจึงเกิดความรู้สึกไม่ดีเมื่อได้ยินบุคคลในวงการบินไทยใช้กลวิธีการโยนความผิดให้ผู้อื่น ดังนั้นกลวิธีนี้จึงไม่ปรากฏใช้มากนัก

บทที่ 7

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

7.1 สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ด้วยเห็นว่าการแถลงข่าวเป็นเหตุการณ์การสื่อสารที่แสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลสาธารณะที่เชื่อมโยงกับคนในสังคม หากพิจารณาตามลักษณะของสายงาน การเป็นบุคคลในข่าวถือเป็นเรื่องปกติของบุคคลในวงการบันเทิงไทย อย่างไรก็ตามหากข่าวที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นเรื่องในทางลบหรือเรื่องอื้อฉาวซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่ออาชีพการงาน บุคคลกลุ่มนี้ก็ต้องหาทางแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การ “ตั้งโต๊ะแถลงข่าว” เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้พูดหรือผู้ส่งสารสามารถเลือกนำเสนอสิ่งที่ต้องการได้ จึงทำให้บุคคลในวงการบันเทิงไทยนิยมสื่อสารกับสาธารณชนด้วยวิธีการนี้และทำให้ปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวปรากฏมากขึ้นเรื่อย ๆ ในสังคมไทย เมื่อเลือกที่จะแถลงข่าวแล้วบุคคลในวงการบันเทิงไทยต้องวางโครงสร้างของเรื่องที่จะพูด และใช้กลวิธีการแถลงข่าวให้เหมาะสมกับบริบทของการสื่อสารที่มีองค์ประกอบน่าสนใจหลายประการ การพูดถึงเรื่องอื้อฉาวของบุคคลสาธารณะเป็นประเด็นที่ทำให้ได้มองเห็นความคิดความเชื่อของคนในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมสะท้อนออกมาจากกลวิธีการใช้ภาษาและการกำหนดโครงสร้างเนื้อความของผู้พูดในปริจเฉทนี้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้มี 3 ประการคือ เพื่อวิเคราะห์ 1) องค์ประกอบการสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร 2) โครงสร้าง องค์ประกอบปริจเฉท และกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย และ 3) ความคิดความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทยที่สะท้อนจากกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย แนวทางการศึกษาคือ ปริจเฉทวิเคราะห์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ การศึกษาตามแนวทางปริจเฉทวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้คือการศึกษาค้นคว้า องค์ประกอบของปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Hymes, 1974) เป็นกรอบในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมการสื่อสารจากมุมมองของมโนทัศน์ที่เรียกว่าเหตุการณ์การสื่อสาร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นเหตุการณ์ที่ผู้พูดใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากคลิปวิดีโอการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่สื่อมวลชนได้บันทึกไว้และเผยแพร่สู่สาธารณชน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลดังกล่าวโดยอาศัยวิธีทางชาติพันธุ์ คือ สัมภาษณ์ เหตุการณ์แวดล้อมปริจเฉทการแถลงข่าวทั้งก่อนและหลังการแถลงข่าว สังเกตผู้มีส่วนร่วมใน

เหตุการณ์ปรีชเฑการแถลงข่าวผ่านคลิวิดีโอขณะที่กำลังแถลงข่าว และมีส่วนร่วมในลักษณะของการเข้าไปสังเกตการณ์ในชุมชนหรือสื่อสังคมออนไลน์ที่เขียนข้อความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแถลงข่าวหลังจากคลิวิดีโอเผยแพร่ ส่วนการวิเคราะห์ทลวิธีที่ใช้ในการแถลงข่าว ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการกัภาพลักษณ์ (Benoit 1995) มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ เนื่องด้วยเห็นว่าทฤษฎีนี้มีความเชื่อเบื้องต้นว่าการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่มีการกำหนดทิศทางอย่างมีเป้าประสงค์ และการรักษาชื่อเสียงแบบที่พึงประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการขอโทษมาใช้วิเคราะห์ชุดวัจนกรรมการขอโทษที่ปรากฏในปรีชเฑการแถลงข่าวด้วย

สมมติฐานของการวิจัยตั้งไว้ 3 ประการคือ 1) องค์ประกอบการสื่อสารของปรีชเฑการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่สำคัญและมีผลต่อทลวิธีการกัภาพลักษณ์ได้แก่ ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสาร และจุดมุ่งหมาย 2) ทลวิธีการกัภาพลักษณ์ในปรีชเฑการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมีทั้งที่เหมือนและต่างจากทลวิธีการกัภาพลักษณ์ที่เสนอโดยนักวิชาการตะวันตก (Benoit, 1995) ทลวิธีการกัภาพลักษณ์ที่ปรากฏสม่าเสมอได้แก่ การเลียงความรับผิดชอบ การลดข้อชนข้อหมองใจที่เกิดจากเหตุการณ์ และการแสดงความรู้สึกเสียใจต่อเหตุการณ์ ส่วนทลวิธีการปฏิเสธและทลวิธีการแสดงความยินยอมที่จะแก้ไขปรากฏเฉพาะบางกรณี และ 3) ทลวิธีการกัภาพลักษณ์ในปรีชเฑการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยสะท้อนความคิดความเชื่อและค่านิยมบางประการของคนในสังคมไทย เช่น ความคิดเรื่องหน้าในสังคมไทย การให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว บทบาทของผู้ชาย-ผู้หญิง ความคิดเรื่องบุญคุณ และระบบอาวุโส เป็นต้น ผลการวิจัยโดยรวมสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

7.1.1 องค์ประกอบการสื่อสารของปรีชเฑการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

ผลการศึกษาขององค์ประกอบการสื่อสารของปรีชเฑการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบการสื่อสารทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่ทำให้ปรีชเฑนี้มีโครงสร้างเฉพาะและส่งผลต่อทลวิธีการกัภาพลักษณ์ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับต้นได้แก่ ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารและจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับต้นเช่นเดียวกัน

ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารในปรีชเฑการแถลงข่าวอื้อฉาว หมายถึง ผู้พูด-ผู้ฟัง, ผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร และรวมถึงผู้ที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารนั้น ผู้พูดหรือผู้ส่งสารในปรีชเฑการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิง คือ บุคคลในวงการบันเทิงจากหลากหลายสายงาน อันได้แก่

นักแสดงละครโทรทัศน์ นักแสดงภาพยนตร์ นักร้อง พิธีกร นายแบบ นางแบบ รวมถึงผู้มีตำแหน่งบริหารในบริษัทธุรกิจบันเทิงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลในวงการบันเทิงผู้มีข่าวอื้อฉาว บุคคลเหล่านี้มีคุณสมบัติของความเป็น “ดารา” หรือผู้ที่พร้อมจะ “ฉายแสง” ให้โดดเด่น และ “ฉายภาพ” ของตนเองด้วยการแสดงบทบาทตามที่สังคมเห็นว่าเหมาะสม สอดคล้องไปกับคุณสมบัติทางการตลาดแบบที่สามารถรองความนิยมจากผู้ชม เมื่อเกิดเหตุการณ์อื้อฉาว การแถลงข่าวเป็นช่องทางหนึ่งที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยสามารถเลือกใช้สื่อสารไปยังสาธารณชนเพื่อแก้ความเข้าใจรวมทั้งสร้างการรับรู้ในแบบที่ต้องการได้ในทันที การเลือกฉากแบบที่เรียกว่าเป็น “การตั้งโต๊ะแถลงข่าว” จะส่งผลให้สถานการณ์อื้อฉาวกลายเป็นเหตุการณ์การสื่อสารที่ได้รับความสนใจ เพราะจะมีผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวต่าง ๆ เป็นผู้รับสารชั้นที่หนึ่ง ทำหน้าที่รวบรวมเรื่องราวการแถลงข่าวไปนำเสนอด้วยรูปแบบการเขียนหรือการรายงานข่าวผ่านสื่อสมัยใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ ในช่องทางสื่อที่ตนสังกัดหรือสื่อประเภทอื่นที่ผู้สื่อข่าวต้องการนำเสนอไปสู่ประชาชนผู้ติดตามข่าว ถือได้ว่าการสื่อสารนี้มีขนาดใหญ่คือสังคมไทยในยุคที่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และเรื่องส่วนตัวพร้อมจะกลายเป็นเรื่องสาธารณะได้ตลอดเวลา ซึ่งผู้แถลงข่าวก็เข้าใจบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความนี้อย่างดี จึงได้เลือกใช้ช่องทางนี้เพื่อสื่อสารกับสาธารณชน

แม้ผู้ติดตามข่าวผ่านสื่อมวลชนจะไม่ได้ปรากฏตัว ณ วันเวลาและสถานที่ที่มีการแถลงข่าว และไม่สามารถซักถามข้อมูลจากผู้แถลงข่าวได้ดังเช่นที่ผู้สื่อข่าวทำ แต่ผู้ติดตามข่าวถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารในบริบทนี้ เนื่องจากเป็นผู้รับสารกลุ่มหลักที่ผู้แถลงข่าวต้องการสื่อสารด้วย หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ผู้แถลงข่าวคาดหวังว่าจะรับสารที่ตนเองต้องการสื่อ นอกจากนี้ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารยังหมายถึงผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์สื่อสาร อันได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวและมีส่วนทำให้เกิดเหตุการณ์การแถลงข่าว ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมและโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ คู่กรณี และบริษัทต้นสังกัดของผู้แถลงข่าว ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนมีส่วนสัมพันธ์กับการเลือกกลวิธีการแถลงข่าวและเกี่ยวเนื่องกับจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าว

จุดมุ่งหมาย หมายถึง เป้าประสงค์หรือผลที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารต้องการให้เกิดขึ้น การวิเคราะห์และตีความจุดมุ่งหมายของบริบทการแถลงข่าวพิจารณาจากคำแสดงเจตนาหรือสื่อเจตนาชัดแจ้ง กลวิธี และบริบทแวดล้อม จากการศึกษาบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยโดยใช้เกณฑ์ทั้ง 3 ข้างต้นร่วมกัน ทำให้เห็นจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้คือ 1) การชี้แจง 2) การแสดงการขอโทษ 3) การระงับยับยั้ง 4) การขอโอกาส 5) การกู้ภาพลักษณ์ และ 6) การได้เป็นข่าว จุดมุ่งหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นจากรูปภาษา กลวิธีและบริบทของการสื่อสาร และสอดคล้องประสานไปกับบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความการสื่อสารประเภทบริบทการแถลงข่าวซึ่งผู้แถลงข่าวเข้าใจดีว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ล้วนมีส่วนสัมพันธ์กับการสื่อสารในรูปแบบบริบท

การแถลงข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารดังกล่าวข้างต้นที่มีความสำคัญกับการพูดของตนเป็นอย่างมาก ดังนั้นจะเห็นว่าผู้แถลงข่าวจึงได้ใช้บทบาทความเป็น “ดารา” ส่งสารเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายแบบต่าง ๆ ด้วยเครื่องมือทั้งที่เป็นวัจนภาษาหรืออวัจนภาษา อันจะกระทำได้เฉพาะในบริบทการแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชนแบบ “เห็นหน้าค่าตา” กันเท่านั้น

7.1.2 กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบันเทิงไทยในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวซึ่งได้พิจารณาตามแนวทางที่ใช้ในงานวิจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ อันได้แก่ รูปภาพและเนื้อความ วัตถุประสงค์ของการใช้ถ้อยคำ รวมถึงบริบทของการใช้ถ้อยคำเหล่านั้น พบว่าสามารถจำแนกกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ได้เป็น 5 ลักษณะใหญ่ตามแบบการกู่ภาพลักษณ์ของ Benoit (1995) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์วิธีการที่บุคคลหรือองค์กรใช้กู่ภาพลักษณ์ที่เสียไปเนื่องจากเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดที่สังคมรับรู้ กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ทั้ง 5 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) การปฏิเสธ 2) การลดความรับผิดชอบ 3) การลดข้อขุนข้อหมองใจ 4) การแสดงความยินยอมแก้ไข และ 5) การยอมรับผิดและการขอโทษ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การปฏิเสธ เป็นกลวิธีที่โดยทั่วไปจะใช้เมื่อหลักฐานเกี่ยวกับเหตุการณ์ความผิดปรากฏไม่ชัดเจนหรือปรากฏในลักษณะที่ไม่สามารถผูกมัดให้ผู้พูดต้องยอมรับความผิด การปฏิเสธแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ 3 กลวิธี มีลักษณะการใช้ดังนี้

1.1) การปฏิเสธแบบตรง ๆ เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาและชัดเจนว่าไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดดังที่มีการรายงานข่าว

1.2) การปฏิเสธแบบผลึกความผิด ผู้แถลงข่าวในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวในวงการบันเทิงไทยมักผลึกความผิดให้ผู้ที่ระบุตัวตนไม่ได้ เช่นความผิดพลาดของเจ้าหน้าที่เมื่อระบุตัวตนไม่ได้ ก็ไม่สามารถ “เอาผิด” ได้ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวโทษกระแสวิพากษ์วิจารณ์หรือข่าวที่รายงานออกไป การผลึกความผิดแบบไม่ชัดเจนเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้แถลงข่าวไม่ต้องการทำให้สื่อมวลชนเกิดความรู้สึกขุนเคืองใจ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อวิธีการและถ้อยคำที่สื่อมวลชนจะเลือกนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้แถลงข่าวต่อไปในอนาคต

1.3) การปฏิเสธแบบให้ข้อมูลห้ก้าง ผู้พูดในบริบทการแถลงข่าวอื้อฉาวใช้กลวิธีนี้เพื่อห้ก้างข้อกล่าวหา หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการที่ทำให้ข้อกล่าวหาเหล่านั้นมีความน่าเชื่อถือน้อยลงโดยที่ผู้แถลงข่าวไม่ได้ผลึกความผิดให้ใคร กลวิธีการปฏิเสธแบบให้ข้อมูลห้ก้างนี้ Benoit (1995) ไม่ได้เสนอไว้ว่าเป็นกลวิธีย่อยของการปฏิเสธ อย่างไรก็ตามก็ตีผลการศึกษาบริบทการ

แถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข่าวใช้กลวิธีนี้เพื่อเสริมให้การปฏิเสธแบบตรง ๆ มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2) การลดความรับผิดชอบ เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เมื่อไม่สามารถปฏิเสธข้อกล่าวหาได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เมื่อมีหลักฐานชี้ชัดว่าผู้แถลงข่าวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื้อฉาวทางใดทางหนึ่งและจำต้องยอมรับ การลดความรับผิดชอบแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ 5 กลวิธีดังนี้

2.1) การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวบอกว่าการกระทำอันไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องนั้นถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยแวดล้อม เมื่อมีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้นจึงต้องกระทำการบางอย่างตอบกลับ

2.2) การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ เป็นกลวิธีที่ผู้ถูกกล่าวหาบอกว่าการกระทำอันไม่ถูกไม่ควรเกิดขึ้นเพราะมีข้อมูลหรือความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องไป รวมถึงมีวุฒิภาวะนั้นน้อย ทำให้การตัดสินใจหรือการควบคุมอารมณ์และสถานการณ์บางอย่างเป็นไปได้ยากหรือไม่เหมาะสม

2.3) การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวบอกว่าไม่มีเจตนาให้เกิดเหตุการณ์อันไม่พึงปรารถนาขึ้น โดยทั่วไปผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบหากตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความผิดนั้น อย่างไรก็ตามหากผู้ถูกกล่าวหาโทษสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าเหตุการณ์ความผิดเกิดขึ้นโดยไม่ได้เจตนา ภาพลักษณ์ที่เสียไปก็จะคืนกลับมาได้บ้าง

2.4) การบอกว่ามีเจตนาดี เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวบอกว่าการกระทำอันไม่สมควรหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญใจนั้นเป็นเพราะความปรารถนาให้เกิดสิ่งที่ดี แม้วิธีการที่กระทำอาจจะไม่เหมาะสม แต่หากกระทำด้วยเจตนาที่ดีแล้ว ความรับผิดชอบต่อเรื่องที่เกิดขึ้นอาจจะลดลงได้บ้าง

3) การลดข้อหุนข้องหมองใจ เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวพยายามทำให้ความรู้สึกขุ่นเคืองใจของผู้ฟังที่เกิดจากการได้รับรู้เรื่องอื้อฉาวลดน้อยลง ปราบกฏใช้ทั้งในปริจเฉทที่ผู้แถลงข่าวกล่าวปฏิเสธและกล่าวยอมรับความผิด การลดข้อหุนข้องหมองใจแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ 6 กลวิธีดังนี้

3.1) การนำเสนอภาพด้านดี เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวกล่าวแบบตรงไปตรงมาว่าเป็นผู้ที่คิดดี ทำดี หรือไม่เคยกระทำเรื่องไม่ดี หรือหากไม่กล่าวอย่างตรง ๆ ผู้แถลงข่าวก็ใช้วิธีการพูดถึงพฤติกรรม เรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกดี เช่น เป็นผู้ตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงาน เป็นผู้ที่ห่วงความรู้สึกของบุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะป็นกลุ่มแฟนคลับที่ต้องรับรู้เรื่องอื้อฉาวและเกิดความรู้สึกเป็นห่วง หรือเพื่อนร่วมงานที่ต้องได้รับผลกระทบจากเรื่องอื้อฉาวโดยตรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ 3 ที่ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวของตน การแสดงความเป็นห่วงเช่นนี้นอกจากจะใช้เพื่อแสดงความเป็นคนดีของตนแล้ว ยังใช้เพื่อนำไปสู่การขอให้เรื่องอื้อฉาวยุติลง กล่าวคือ เมื่อผู้แถลงข่าวได้แสดงความเป็นคนดีแล้วว่าไม่ต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวของ

ตนต้องได้รับผลกระทบ ดังนั้นผู้ที่กำลังทำให้เรื่องดังกล่าวกระทบกับผู้อื่นก็จะต้องยุติการกระทำนั้นด้วย

3.2) การทำให้ความผิดดูเป็นเรื่องเล็ก เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวพยายามทำให้เรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นดูเหมือนไม่ใช่เรื่องใหญ่ โดยการใช้คำขยายบอกความเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย อันได้แก่คำว่า “แค่” “แค่นั้นเอง” “เพียง” “เพียงแค่นี้” และ “เท่านั้นเอง” และการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อลดน้ำหนักความผิด เพื่อทำให้ภาพความผิดจากเหตุการณ์ดูลดลง คำแสดงทัศนภาวะที่ใช้ได้แก่คำว่า “อาจจะ” และ “บางครั้ง” หรือ “บางที” เมื่อภาพเหตุการณ์ความผิดถูกนำเสนอในระดับที่ลดลง ความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจของผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวก็อาจจะลดลงด้วย

3.3) การพูดให้เป็นอย่างอื่น เป็นกลวิธีเปลี่ยนการใช้ถ้อยคำที่อ้างถึงเหตุการณ์อื้อฉาวแบบที่ทำให้เกิดภาพด้านลบ ให้กลายเป็นถ้อยคำที่ทำให้เกิดความรู้สึกลบน้อยลง ให้มีความเป็นกลาง หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนจากภาพด้านลบให้เป็นภาพด้านบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้แถลงข่าวในการเลือกใช้ถ้อยคำและนำเสนอต่อผู้ฟัง กลวิธีนี้มักจะปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ เช่น การปฏิเสธ และการทำให้เป็นเรื่องเล็ก

3.4) การนำเสนอมุมมองใหม่ เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวนำเสนอมุมมองอื่นของเหตุการณ์อื้อฉาวซึ่งเป็นมุมมองที่จะช่วยทำให้ภาพลักษณ์ด้านลบของผู้แถลงข่าวจางลงหรือหายไป ในที่สุดผู้แถลงข่าวใช้ทั้งการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่าเรื่องที่เกิดขึ้น “มองได้หลายมุม” เพื่อที่ตนเองจะได้เสนอมุมมองอื่น และการไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา หากแต่นำเสนออื่นของภาพเหตุการณ์อื้อฉาว อันได้แก่ เรื่องราวที่เกิดขึ้นคลี่คลายแล้ว เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการพยายามแก้ไขปัญหา และในขณะเดียวกันก็เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการต้องตอบคำถามบางคำถามที่ไม่ต้องการตอบ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้แถลงข่าวต้องอยู่ในสภาพการณ์ที่น่าเห็นใจ โดยผู้แถลงข่าวอาจจะกล่าวถ้อยคำตรงไปตรงมาว่า “ขอความเห็นใจ” หรือใช้วิธีการเล่าเรื่องความทุกข์ใจที่เกิดจากเหตุการณ์อื้อฉาว โดยไม่ได้ใช้ถ้อยคำแสดงการขอความเห็นใจ

3.5) การโจมตีผู้กล่าวหา เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวใช้ลดความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหา แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ผู้กล่าวหาประเภทที่ไม่ได้เป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมีตัวตนชัดเจน หากแต่เป็น “กระแสวิพากษ์วิจารณ์” และผู้กล่าวหาที่เป็นคู่กรณี ในการตอบกลับผู้กล่าวหาประเภทแรก ผู้แถลงข่าวเลือกที่จะกล่าวโทษ “กระแสที่เขียนกันไป” มากกว่าจะระบุประธานอย่างชัดเจนว่าเป็น “ข่าว” หรือ “การรายงานข่าว” การที่ผู้แถลงข่าวไม่ระบุโทษอย่างชัดเจนว่าสื่อมวลชนรายงานข่าวไม่ถูกต้องนี้น่าจะเป็นเพราะต้องการรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างตัวผู้แถลงข่าวกับสื่อมวลชนไว้ เนื่องจากผู้แถลงข่าวทราบดีว่าการประจบประแจงในวงการบินทางของตนเองจำเป็นต้องพึ่งพาสื่อมวลชน ส่วนการโจมตีผู้กล่าวหาประเภทที่เป็นคู่กรณีนั้น ผู้แถลงข่าวมักจะใช้วิธีนำเสนอพฤติกรรมด้านลบของคู่กรณีที่ไม่เคยเปิดเผยมาก่อน การนำเรื่องดังกล่าวมาเปิดเผยในการแถลงข่าว

ถือว่าเป็นการตั้งใจตอบโต้ โดยที่ผู้แถลงข่าวไม่ได้คำนึงถึงสัมพันธภาพของตนกับคู่กรณีอีกต่อไป จึงไม่ปรากฏพบกลวิธีนี้ในเหตุการณ์ที่คู่กรณีเป็นผู้มีสถานภาพที่เอื้อประโยชน์กับผู้แถลงข่าว

3.6) การชดเชยความผิด เป็นกลวิธีที่ผู้แถลงข่าวเสนอจะกระทำการบางอย่างเพื่อลบเลือนความผิดที่เกิดขึ้น จากการศึกษาข้อมูลปริมณฑลการแถลงข่าวอื้อฉาวทั้งหมด พบว่า ผู้พูดจะเสนอการชดเชยความผิดด้วยการแสดงความปรารถนาที่จะทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น ใช้ความรู้ความสามารถช่วยเหลือสังคม นอกจากนี้จะสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่นแล้ว ผู้แถลงข่าวบางคนยังแสดงความยินยอมที่จะลดประโยชน์ของตนเอง (หรือศิลปินในบริษัท) ด้วยการประกาศพักการทำงานในวงการบันเทิงซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญ ถือเป็นการประกาศลงโทษตัวเองผ่านสื่อสาธารณะ เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมว่า เมื่อเป็นผู้กระทำผิดก็ไม่สมควรปรากฏตัวในสื่อสาธารณะ การประกาศลงโทษตัวเองเช่นนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้แถลงข่าวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดที่มีการดำเนินคดีทางกฎหมายด้วย

4) การแสดงความยินยอมแก้ไข เป็นกลวิธีที่ผู้พูดให้คำมั่นว่าจะแก้ไขปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดจากเหตุการณ์อื้อฉาว แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) การบอกว่าจะแก้ไขอย่างไร และ 2) การบอกว่าได้แก้ไขอย่างไรไปแล้ว โดยอาจใช้การแสดงความยินยอมที่จะแก้ไขแบบเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ เป็นการให้คำมั่นแก่สาธารณชนว่าจะแก้ไขปรับปรุงเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่ผู้ร้องขอด้วยวิธีการอย่างไร หรือแบบไม่ระบุวิธีการชัดเจน กล่าวคือ เป็นการพูดว่าจะแก้ไขเรื่องต่าง ๆ ให้ “ดีขึ้น” โดยไม่ได้บอกว่าจะใช้วิธีการใด

5) การยอมรับผิดและการขอโทษ เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกล่าวขอโทษ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์กลวิธีนี้ตามองค์ประกอบของชุดถ้อยคำแสดงการขอโทษ ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบหลักของการยอมรับผิดและการขอโทษในปริมณฑลการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยมี 5 ประการกล่าวคือ 1) การใช้กลไกทางภาษาเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอโทษ (IFID) 2) การยอมรับความผิด 3) การอธิบาย 4) การสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก และ 5) การเปรียบเทียบเหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียน เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยของการยอมรับผิดและการขอโทษในลักษณะที่เป็นชุดวัจนกรรมแล้วจะพบว่า แตกต่างจากผลการศึกษาเรื่องการขอโทษระหว่างบุคคลที่ผ่านมา กล่าวคือ การขอโทษระหว่างบุคคลจะต้องมีองค์ประกอบหลัก 2 ประการคือ 1) การใช้ถ้อยคำแสดงวัจนกรรมขอโทษ และ 2) การแสดงการยอมรับความผิดและการรับผิดชอบ หากแต่ชุดวัจนกรรมการขอโทษของบุคคลในวงการบันเทิงไทยกลับมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ องค์ประกอบที่ต่างจากการขอโทษระหว่างบุคคลคือ การอธิบาย ซึ่งปรากฏมากเป็นอันดับ 2 รองจากการใช้ถ้อยคำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ การที่ปรากฏองค์ประกอบการอธิบายมากเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดในปริมณฑลการแถลงข่าวอื้อฉาวมักเลือกการอธิบายประกอบการแสดงวัจนกรรมการขอโทษ นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้กลวิธีการเปรียบเทียบให้เหตุการณ์ความผิดพลาดเป็นบทเรียนซึ่งต่าง

จากผลการศึกษาเรื่องการขอโทษระหว่างบุคคลที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าบุคคลในวงการบันเทิงไทยพยายามทำให้ผู้ฟังเชื่อตามว่าตนเองตระหนักถึงความผิดที่เกิดขึ้นและรู้จักเรียนรู้ที่จะนำความผิดพลาดมาเป็นบทเรียนหรือชี้้นำการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพในวงการบันเทิงต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ancarno (2015) ที่ศึกษาเรื่อง public apologies ว่า การศึกษาเรื่องการขอโทษต่อสาธารณชนจำเป็นต้องพิจารณามุมมองที่กว้างขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือ ศึกษาว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับถ้อยคำแบบใดที่คิดว่าจะทำให้การสื่อสารกับสาธารณชนกลุ่มเป้าหมายประสบความสำเร็จได้

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการปรากฏของกลวิธีทั้งหมดจะพบว่า การลดข้อชွ้นข้อหมองใจเป็นกลวิธีที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้มากที่สุด (ร้อยละ 60.59) เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ผลการศึกษาข้อดีข้อด้อยของกลวิธีแสดงให้เห็นว่า กลวิธีนี้เอื้อให้ผู้แถลงข่าวได้นำเสนอภาพด้านดีของตนเพื่อหักล้างภาพด้านลบที่เกิดขึ้น ส่วนการลดความรับผิดชอบไม่ได้เป็นกลวิธีที่ปรากฏสม่ำเสมอตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบกลวิธีดังกล่าวเพียงร้อยละ 5.52 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลวิธีย่อยทั้ง 4 กลวิธี คือ การบอกว่ามีเหตุหรือปัจจัยกระตุ้น 2) การบอกว่าขาดความรู้ความเข้าใจ 3) การบอกว่าไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นอุบัติเหตุ และ 4) การบอกว่ามีเจตนาดี ไม่เอื้อให้ผู้ฟังเห็นคล้อยตามได้ง่ายและอาจจะเห็นว่าสิ่งที่ผู้แถลงข่าวบอกนั้นเป็นเพียง “ข้ออ้าง” เพื่อใช้ปิดความรับผิดชอบ จึงไม่ปรากฏกลวิธีนี้มากนัก แต่ผู้แถลงข่าวจะเลือกใช้วิธีการอธิบายแบบที่ปรากฏรวมอยู่ในชุดวัจนกรรมแสดงการขอโทษแทน เพราะกลวิธีนั้นเกิดขึ้นหลังจากการได้กล่าวคำขอโทษแล้ว ส่วนกลวิธีการปฏิเสธและกลวิธีการแสดงความยินยอมแก้ไขปรากฏเฉพาะบางกรณีตามสมมติฐานของการวิจัย เนื่องจากการปฏิเสธไม่อาจทำได้หากมีหลักฐานของการกระทำผิดปรากฏอย่างชัดเจน และมีหลายกรณีที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยเลือกแถลงข่าวเพื่อจะยอมรับเหตุการณ์ความผิด อย่างไรก็ตามก็ตีกลวิธีย่อยในการยอมรับความผิดและการขอโทษนั้นก็แสดงให้เห็นว่าบางครั้งผู้พูดอาจจะไม่ได้รู้สึกผิดจริง ส่วนการแสดงความยินยอมแก้ไขก็ไม่อาจทำได้ในทุกเหตุการณ์ความผิด ผู้แถลงข่าวจึงเลือกใช้กลวิธีลดข้อชွ้นข้อหมองใจด้วยการแสดงภาพความเป็นคนดีแบบต่าง ๆ ให้สอดรับไปกับค่านิยมของคนในสังคม และเลือกใช้กลวิธีการยอมรับผิดและขอโทษเพื่อขอให้คนในสังคมให้อภัย

การปรากฏกลวิธีลดข้อชွ้นข้อหมองใจโดยเฉพาะกลวิธีย่อยแบบการเสนอมุมมองใหม่และการเสนอภาพด้านดีมากที่สุดนั้นสอดคล้องกับหลักการสร้างภาพลักษณ์ที่ Marconi (1996 อ้างถึงใน ดวงสมร จักรพันธ์, 2549: 196) เสนอไว้ว่า บุคคลหรือองค์กรจำเป็นต้องให้ข้อเท็จจริงที่เป็นบวก รวมทั้งหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นบวกออกมาเผยแพร่ให้มากที่สุด เพื่อจะทำให้ผู้ฟังเกิดทัศนคติที่ดี ขณะเดียวกันก็พยายามทำให้สิ่งที่เป็นลบหายไปจากการเผยแพร่หรือไม่ก็ทำให้เบาบางลงด้วยการให้เหตุผลอันน่าเชื่อถือที่อยู่เบื้องหลังความเสียหาย และการทำให้ความไม่ดีเป็นเรื่องสุวิสัยหรือเป็นภาพที่เกิดจากเจตนาที่ดีก็อาจจะสามารถเปลี่ยนความรู้สึกจากลบให้กลายเป็นศูนย์หรือ

อาจจะเป็นบวกได้ นอกจากนี้สำหรับนักประชาสัมพันธ์ วิธีการชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาที่ไปของเหตุการณ์พร้อมทั้งชี้ให้เห็นประเด็นที่จะทำให้ผู้พูดดูน่าสงสารก็อาจจะช่วยเรียกความเห็นใจจากสื่อมวลชนและประชาชนได้

งานวิจัยนี้จัดวิธีการที่นักประชาสัมพันธ์เห็นว่าเป็นการชี้แจงเพื่อให้ได้รับความเห็นใจว่าเป็นการอธิบาย ซึ่งปรากฏรวมอยู่ในชุดวัจนกรรมการขอโทษ และปรากฏในสัดส่วนที่มากเป็นอันดับสองรองจากการใช้คำแสดงวัจนกรรมการขอโทษ หากพิจารณาตามหลักการสื่อสารในภาวะวิกฤติขององค์กร Coombs (1996 อ้างถึงใน วิรัช ฤทธิรัตนกุล, 2549: 82) ซึ่งให้เห็นว่ากลวิธีการแก้ตัวหรือการอ้างเหตุผลไม่ควรนำมาใช้ เพราะดูเป็นการแก้ตัวหรือโยนความผิดให้ผู้อื่น อย่างไรก็ตามก็ดีบุคคลในวงการบันเทิงยังใช้การอธิบายประกอบการขอโทษ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์กับจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวจะพบว่า กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ทุกกลวิธีสามารถใช้เพื่อการชี้แจง การขอโอกาส และการกู่ภาพลักษณ์ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดในปริจเฉทนี้ต้องการชี้แจง (ทั้งแบบยอมรับและปฏิเสธ) เพื่อกู่ภาพลักษณ์ของตน และอาจกล่าวได้ว่าทั้งสองจุดหมายนั้นนำไปสู่การขอโอกาสการทำงานในวงการบันเทิงต่อไป

7.1.3 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย ได้แก่ ความคิดเรื่องการให้อภัย ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และบุญคุณ ความคิดเรื่องผู้ใหญ่-ผู้น้อย (ระบบอาวุโส) ความคิดเรื่องความกตัญญูรู้คุณ ความคิดเรื่องการรักษาบทบาทตามสถานภาพทางเพศ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่ากลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ในปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยสะท้อนความคิดความเชื่อและค่านิยมบางประการของคนในสังคมไทยเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว บทบาทของผู้ชาย-ผู้หญิง ความคิดเรื่องบุญคุณ และระบบอาวุโส ผู้วิจัยเห็นว่าความคิดดังกล่าวล้วนสัมพันธ์กับความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) เมื่อข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์อื้อฉาว กลวิธีการแถลงข่าวที่บุคคลในวงการบันเทิงไทยใช้ล้วนแสดงให้เห็นว่าผู้พูดในปริจเฉทนี้คำนึงถึงบรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคม และตระหนักเรื่องการถูกประเมินค่าจากบุคคลแวดล้อมมากกว่าการแสดงความสำนึกผิดและรับผิดชอบต่อเรื่องที่เกิดขึ้น กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ที่ใช้สะท้อนลักษณะดังกล่าวซึ่งแสดงให้เห็นจากความสัมพันธ์ของการใช้กลวิธีการกู่ภาพลักษณ์กับจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

7.2 อภิปรายผลการศึกษา

งานวิจัยนี้เริ่มต้นจากความสนใจเกี่ยวกับกลวิธีหรือวิธีการที่บุคคลสาธารณะใช้สื่อสารกับสาธารณชนเมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิด ผู้วิจัยสนใจข้อมูลปริจเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทย เนื่องจากเห็นว่าเป็นปริจเฉทที่ปรากฏให้เห็นมากขึ้นในสังคมไทย ที่ผ่านมามีงานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาของบุคคลสาธารณะผ่านสื่อสาธารณะส่วนมากมุ่งศึกษาการตอบคำถามในการให้สัมภาษณ์ ซึ่งจะเน้นการศึกษาคู่ถ้อยคำถาม-คำตอบ และกลวิธีความสุภาพเพื่อรักษาหน้าทั้งของผู้พูดและผู้ฟัง บริบทการสื่อสารของปริจเฉทแบบที่มีสถานการณ์อื้อฉาวเข้ามาเกี่ยวข้องยังไม่ได้มีผู้ศึกษาไว้โดยเฉพาะ ผู้วิจัยเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นตัวแปรสำคัญที่มีส่วนกำหนดปริจเฉทและกลวิธีทางภาษาของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสื่อสาร ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาเพื่ออธิบายวิธีการที่บุคคลหรือองค์กรใช้เมื่อเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความผิดที่สังคมรับรู้มาใช้เป็นกรอบในการอธิบายกลวิธีการกู่ภาพลักษณ์ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารแสดงให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายของการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยไม่ได้เป็นไปเพื่อกู่ภาพลักษณ์เท่านั้น หากแต่ยังมีเป้าประสงค์อื่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการได้เป็นข่าว หรือการประชาสัมพันธ์บุคคลหรือองค์กรไปพร้อมกันด้วย อาจกล่าวได้ว่าในสภาวะวิกฤติ บุคคลในวงการบันเทิงสามารถสร้างโอกาสให้เกิดขึ้นได้

งานวิจัยของ Bland (อ้างถึงใน จินตนา พันธุ์พัก, 2542) ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยน “วิกฤติ” ให้เป็น “โอกาส” ขององค์กรในรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ ในปี 1982 มีการตรวจพบว่ายานแก้ปวดไทลินอลซึ่งวางจำหน่ายทั่วไปในสหรัฐอเมริกาเป็นการปนเปื้อนสารพิษไซยาไนด์ บริษัทจอห์นสันแอนด์จอห์นสัน ผู้ผลิตยาแก้ปวดดังกล่าวได้แก้ปัญหาทันทีด้วยการเรียกเก็บสินค้าทั้งหมดของตนออกจากตลาด พร้อมทั้งถอนโฆษณาทางสื่อทุกชนิด และจัดตั้งโทรศัพท์สายด่วนเพื่อรับเรื่องร้องเรียนและแก้ปัญหาให้ผู้บริโภคโดยตรง การดำเนินงานดังกล่าวทำให้บริษัทต้องขาดทุนเป็นเงินจำนวนมหาศาล แต่ก็ทำให้บริษัทได้รับการยอมรับและชมเชยจากสาธารณชนอย่างมาก เมื่อบริษัทนำสินค้ายาไทลินอลของตนกลับเข้ามาขายในตลาดอีกครั้งหนึ่งหลังจากนั้น จึงได้รับการตอบรับอย่างดี ผลลัพธ์ดูได้จาก การที่ราคาหุ้นของบริษัทและสัดส่วนทางการตลาดกลับสูงขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

การพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสในกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้นเป็นการแสดงการแก้ปัญหาในเชิงบริหารองค์กร สำหรับบุคคลในวงการบันเทิงไทย การใช้โอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการจัดเตรียมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะบริษัทต้นสังกัดซึ่งเป็นเหมือนเจ้าของตราสินค้าบันเทิงและเป็นองค์กรที่จะต้องช่วยประชาสัมพันธ์ทั้งเชิงรับในยามที่เกิดสถานการณ์วิกฤติ และเชิงรุกซึ่งถือเป็นงานประชาสัมพันธ์โดยปกติ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับตัวผู้แถลงข่าวเองด้วยว่าจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาให้เหมาะสมได้อย่างไร การใช้ทฤษฎีการกู่ภาพลักษณ์ (Benoit, 1995) เป็นกรอบหลักเพียงประการ

เดียวอาจอธิบายเหตุการณ์การสื่อสารเช่นนั้นได้ไม่ครอบคลุม และอาจจะไม่เหมาะกับบริบททางวัฒนธรรมทุกประเภท เพราะแบบการกู่ภาพลักษณ์ที่ Benoit แบ่งไว้นั้นดูเหมือนจะให้ความสำคัญกับกลวิธีการลดข้อชนข้อหมองใจ ดังจะเห็นได้ว่ากลวิธีนี้ประกอบด้วยหลายกลวิธีย่อย ในขณะที่กลวิธีการยอมรับผิดและการขอโทษไม่มีการแจกแจงกลวิธีย่อยไว้

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ ยังสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ว่าผู้ฟังในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยให้ค่าหรือความสำคัญกับสิ่งใด ทั้งนี้เพื่อทำให้การเยียวยาความสัมพันธ์ของคนในสังคมประสบผล ผลการศึกษาปริเฉทการแถลงข่าวในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การแสดงความรู้สึกเสียใจต่อเหตุการณ์รวมถึงการกล่าวขอโทษเป็นสิ่งที่ดูเหมือนว่าควรจะ “ติดปาก” ผู้แถลงข่าว บางครั้งจึงทำให้ความจริงใจของถ้อยคำดังกล่าวดูลดน้อยลง ดังนั้นเพื่อให้การขอโทษแสดงออกว่าเกิดจากความรู้สึกต้องการขออภัยอย่างแท้จริง ผู้พูดจึงใช้กลวิธีย่อยที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยใช้แนวคิดเรื่องชุดวัจนกรรมการขอโทษมาประกอบการอธิบาย

ผลการศึกษาปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์การใช้ภาษาในปริเฉทซึ่งเป็นภาษาในบริบทการใช้นั้นต้องพิจารณากระบวนการผลิตและกระบวนการตีความหรือทำความเข้าใจปริเฉทว่าใครเป็นผู้พูดหรือผู้เขียน ใครเป็นผู้รับสาร ผู้พูดต้องการสื่อเจตนาใด ปัจจัยใดมีผลให้ผู้พูดหรือผู้เขียนผลิตปริเฉทที่มีโครงสร้างเช่นนั้น และผลการศึกษาที่ได้อาจนำไปสู่การตั้งคำถามต่อไปได้ว่า กระบวนการทั้งหมดนี้ส่งผลเสียอย่างไรต่อผู้เกี่ยวข้อง ในกรณีปริเฉทการแถลงข่าวอื้อฉาวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่ปรากฏให้เห็นมากขึ้นนี้อาจส่งผลให้คนในสังคมเห็นว่า การนำเสนอข้อมูลด้านลบให้สาธารณชนรับรู้เป็นเรื่องปกติที่พึงกระทำ และอาจจะถึงขั้นที่ถูกมองว่าไม่ปกติหากไม่กระทำ ที่ผ่านมามีการต้องเป็นเป้าหรือจุดสนใจของสาธารณชนไม่ว่าจะทางลบหรือทางบวกอาจจะเป็นเรื่องที่บุคคลสาธารณะหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ในอนาคตบุคคลสาธารณะรวมถึงบุคคลทั่วไปอาจจะต้องการเป็นจุดสนใจจากสาธารณชนด้วยวิธีการแถลงข่าวมากขึ้น เมื่อได้มองเห็นแล้วว่าผลของปริเฉทนี้มีมากกว่าการได้ชี้แจงเรื่องราวที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่เสียไป หากแต่ได้ขอโอกาสและกลายเป็นที่รู้จักมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะ

1) การศึกษาปริเฉทการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยในงานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตเฉพาะเหตุการณ์อื้อฉาว ซึ่งได้นิยามตามหลักการสื่อสารในสถานการณ์การสื่อสารในสภาวะวิกฤติ (crisis communication) ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ เสี่ยงต่อการเกิดสภาพอันไม่พึงปรารถนา และสภาพอันไม่พึงปรารถนานั้นส่งผลคุกคามและหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง (Doortia and Garcia, 2007) อย่างไรก็ตามการแถลงข่าวของบุคคลในวงการบันเทิงไทยเกี่ยวกับเรื่อง

ส่วนตัวทั่ว ๆ ไป เช่น การแถลงข่าวเกี่ยวกับการหมั้นหมายหรือการแต่งงาน การแถลงข่าวเมื่อทราบ ว่าตั้งครรภ์หรือเมื่อทราบผลเพศของลูกที่อยู่ในครรภ์ รวมถึงการแถลงข่าวหลังคลอด เป็นปริจเฉทที่ปรากฏให้เห็นมากขึ้นจนน่าสนใจว่าจุดมุ่งหมายของบุคคลในวงการบันเทิงไทยที่เลือกใช้ปริจเฉทประเภทนี้สื่อสารกับสาธารณชนคืออะไร และกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารเป็นอย่างไร

2) บุคคลสาธารณะอีกกลุ่มหนึ่งที่ใช้ปริจเฉทการแถลงข่าวเพื่อสื่อสารไปยังสาธารณชนคือผู้บริหารประเทศและนักการเมือง ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ของคนกลุ่มนี้กับสาธารณชนมีลักษณะที่แตกต่างจากบุคคลในวงการบันเทิงไทย การเป็น “บุคคลในข่าว” ไม่ใช่คุณสมบัติจำเป็นและน่าจะไม่ใช่สิ่งที่พึงปรารถนา จึงน่าจะสนใจว่าเหตุใดบุคคลกลุ่มนี้จึงเลือกปริจเฉทการแถลงข่าวเป็นช่องทางการสื่อสาร บทบาทของการเป็นผู้บริหารประเทศที่ต้องรับผิดชอบผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสังคม น่าจะทำให้กลวิธีทางภาษาที่บุคคลกลุ่มนี้ใช้เมื่อตกอยู่ในสภาวะวิกฤติมีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจและสะท้อนให้เห็นความคิดความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังกลวิธีเหล่านั้น

3) ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นปริจเฉทการพูด (spoken discourse) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า การแถลงข่าวที่เป็นปริจเฉทการเขียน (written discourse) ของบุคคลและองค์กรปรากฏให้เห็นมากขึ้นในสังคม โดยเฉพาะปริจเฉทการแถลงข่าวผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ เช่น เฟซบุ๊ก หรือทวิตเตอร์ โครงสร้าง องค์ประกอบของปริจเฉทการแถลงข่าวแบบที่เป็นการเขียนน่าจะมีลักษณะที่แตกต่างจากปริจเฉทการพูด นอกจากนี้สื่อสมัยใหม่ดังกล่าวยังถือเป็นประเภทการสื่อสาร (genre) ที่ได้รับความนิยม ทั้งนี้เนื่องจากมีคุณสมบัติเหมาะสมกับการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์และเนื้อหาแตกต่างหลากหลายไปยังสาธารณชนได้ในเวลาที่รวดเร็วและแม่นยำ จึงน่าจะสนใจว่าองค์ประกอบ การสื่อสารของปริจเฉทการแถลงข่าวผ่านสื่อสมัยใหม่มีลักษณะอย่างไร รวมถึงผู้ส่งสารในปริจเฉทนี้จะมีกลวิธีการใช้ภาษาอย่างไรให้เหมาะกับช่องทางการสื่อสาร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์. (2539). ปริเฉทในมุมมองใหม่.วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ 14 (มกราคม-มิถุนายน): 1-14.

กวี จงกิจถาวร และสุระชัย ชูผกา. (2547). หน่วยที่ 6 หน้าที่และบทบาทของผู้สื่อข่าว. ใน สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การข่าวเบื้องต้น. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กอล์ฟ เปิดใจทั้งน้ำตา รับออกจากบ้าน 6 เดือน. [ออนไลน์]. (2554). แหล่งที่มา:

<https://www.dek-d.com/board/view/2142273/> [28 กรกฎาคม 2558]

“กอล์ฟ” แดงร่ำให้รับผิดหนีไปอยู่คอนโดจนแม่เหนื่อยใจ ยันไม่ได้ไปอยู่กับ “ติว” ต่อไปจะกลับบ้านให้มากขึ้น. [ออนไลน์]. (2554). แหล่งที่มา:

<https://mgronline.com/entertainment/detail/9540000049836>

[28 กรกฎาคม 2558]

“กอล์ฟ” ปลอ่ยโฮขอโทษ “แม่ปราศรัย” ออกจากบ้านไม่เกี่ยวกับ “ติว”. [ออนไลน์]. (2554).

แหล่งที่มา: <https://www.daradaily.com/news/28510/read> [28 กรกฎาคม 2558]

กาญจน์ ทันจิตต์. (2552). การนำเสนอข่าวการแยกทางของดาราและปฏิกิริยาของผู้เกี่ยวข้อง.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา แก้วเทพ. (2541). สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรส โปรดักส์.

_____. (2547). การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แบรินด์เอจ.

กิตติพงษ์ ลีลาศุภเดช. (2544). ระบบอุปถัมภ์กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและนักแสดงละคร

โทรทัศน์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุสุมา รัชชมณี และคณะ (2550). ศักดิ์ศรีและความอับอายในวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ:

แม่คำผาง.

“เคลลี่” ยอมถอนฟ้อง “แม่กรีน” กาวใจหลังน้ำตาเคลียร์ทุกฝ่าย. [ออนไลน์]. (2556). แหล่งที่มา:

<https://mgronline.com/entertainment/detail/9560000062597>

[12 มิถุนายน 2558]

- จตุพล ชมภูนิช. (2558). **ไต้ยีนคำนี้ บ่อยเกินไปไหม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
https://viewer.com/jatuponechompoonich/1150335192217572183_236529243
 [12 มิถุนายน 2559]
- จรีนยา ศักดิ์ศิริ. (2546). **ฮัลโหล...อยากเป็นข่าว**. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- จักริน จุลพรหม. (2554). การขอโทษในสถานการณ์ทางธุรกิจ. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย
 หอการค้าไทย** 31 (2) เมษายน-มิถุนายน: 78-88.
- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2561). **การวิเคราะห์ข้อความ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จินตนา พันธุ์พัก. (2542). **การศึกษาการบริหารข้อมูลข่าวสารของหน่วยราชการไทยเพื่อแก้
 ภาพลักษณ์เศรษฐกิจในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ถึงเดือน
 สิงหาคม 2542**. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรรัตน์ เพชรรัตนโมรา. (2544). **การศึกษาการขอโทษของผู้พูดที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันใน
 ภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุลจักร นนทกร. (2551). **ลูกผู้ชาย ไม่ได้มีความหมายแค่ตัวสะกด คุณสามารถเป็นคนที่ไม่ใครต่าง
 ยอมรับ**. กรุงเทพฯ: Dดี.
- เจษฎา รัตนเขมากร. (2541). **ศิลปินเพลงไทยและเครือข่ายการสื่อสารกับแฟนคลับ**.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2542). ผู้ใหญ่-ผู้น้อย. ใน สุวรรณ สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญเนตร
 (บรรณาธิการ), **คำ: ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย**, 180-189. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2539). **การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย**.
 กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาย โปธิสิตา. (2542). ไม่เป็นไร. ใน สุวรรณ สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ),
คำ: ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย, 329-336. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). **เอกสารคำสอนรายวิชา 2201783 การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนว
 วัจนปฏิบัติศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)**. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.

- _____. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร คำบุญวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง. (2536). **สื่อสารการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: อินท์มาร์ท.
- ดวงสมร จักรพันธ์. (2549). **กลยุทธ์การบริหารภาพลักษณ์ศิลปินนักร้องไทยกับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาราแดงข่าวประเด็นร้อนเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไหร่คะ มีเรื่องใดที่ยังอยู่ในความทรงจำบ้างคะ.**
[ออนไลน์]. (2558). แหล่งที่มา: <https://pantip.com/topic/33893354> [25 ธันวาคม 2558]
- เต็มสิริ บุญยสิงห์ และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์. (2533). **เอกสารการสอนชุดวิชาแนวคิดไทย หน่วยที่ 1-6**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2541). **วาทกรรมขอโทษในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2554). **การวิเคราะห์ความหมายแบบครอบคลุมของคำสำคัญทางวัฒนธรรม “ไม่เป็นไร” “เกรงใจ” และ “ขอโทษ” ในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีอภิภาษาเชิงอรรถศาสตร์ธรรมชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2560). **‘เวียร์’ เฉลยแล้ว ‘เบลล่า’ ทำหวานให้วันเกิด ฉลองหนุ่มเต็มขั้น เริ่มคิดถึงชีวิตคู่..ชีวิตมีสุข!** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/922522> [25 ธันวาคม 2560]
- ไทยรัฐออนไลน์. (2556). **ขุนพลไอทีซี ‘เจนี่เทียมน’ ต้นเหตุพายุกระทุ้ง ชัดเว็บพันทิปล่ม!!**
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/content/362496> [14 กุมภาพันธ์ 2558]
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2551). **ปาฐกถาพิเศษในพิธีเปิดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติและตลาดนัดคุณธรรมครั้งที่ 3**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2542). **ศักดิ์ศรี-หน้าตา**. ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และเนืองน้อย บุญยเนตร (บรรณาธิการ), **คำ: ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย**, 265-278. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นววรรณ พันธุมเมธา. (2551). **ไวยากรณ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิจจาภา วงษ์กระจ่าง. (2545). **กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. (2553). **ถึงอย่างไรก็อยู่กันมาได้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ประมะ สตะเวทิน. (2539). **การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจวบ อินอ้อด. (2532). **เอกสารการสอนชุดวิธีการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 1-6**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประไพพรรณ พิงฉิม. (2559). **เมื่อนักการเมืองไทยขอโทษ: การวิเคราะห์วิจารณ์การขอโทษผ่านสื่อสาธารณะตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์**. วารสารอักษรศาสตร์ 45: 305-350.
- ปัฐมทิพย์ หมั่นประพฤติ. (2552). **กลยุทธ์การสื่อสารของศิลปินกับการสร้างภาพลักษณ์ต่อสื่อมวลชน: ศึกษากรณีศิลปินบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน)**. การศึกษาเฉพาะบุคคล หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปิยภรณ์ อบแพทย. (2552). **อุปลักษณะเกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- “เปิ้ล นาคกร” **นัดเปิดใจโดนปลดพัน “สาระแน” ในงานเปิดตัวหนัง 24 ก.ย.นี้**. [ออนไลน์]. (2555). แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9550000116503> [14 กุมภาพันธ์ 2558]
- พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร. (2537). **ภาพพจน์กับการประชาสัมพันธ์**. ใน **ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง: การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์**, 124-425. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พนม วรรณศิริ. (2544). **การสื่อข่าวและการเขียนข่าว**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์. (2548). **กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด**. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชา กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 9**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรทิพย์ วรกิจโกศาทร. (2527). **การจัดการปัญหาภาพพจน์เชิงลบ**. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2550). **อภัยทาน: การให้ที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์**. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ม.ป.ป.). **อภัย...ไม่จงเวร**. ใน **อภัยทาน การให้ที่ยากและยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์**, 65-82. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.

- พิภาวัล เลาวกุล. (2553). **กลยุทธ์การวางแผนการสื่อสารในภาวะวิกฤตของธนาคารพาณิชย์ไทย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ใจ สุรินทร์เสรี, ผู้แปล. (2557). **ล้มเหลวแล้วต้องเรียนรู้ (Sometimes you win, sometimes you learn)**. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.
- เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์. (2530). **ปริเฉทแนวใหม่ในการศึกษาวากยสัมพันธ์ไทย**. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย** 4: 69-90.
- โพลมหาชน: **สำรวจความเห็น “ดารากับข่าวฉาว”**. [ออนไลน์]. (2560). แหล่งที่มา:
<http://www.nineentertain.tv/view/58bbc6d993816349358b458a> [25 ธันวาคม 2560]
- ไพโรจน์ วิไลนุช. (2551). **การวิเคราะห์การสื่อสารในระหว่างการแถลงข่าว**. รายงานการวิจัย
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ภัทริยา ภาคพาไชย. (2558). **การจัดการและการสื่อสารในภาวะวิกฤติของสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มลินี สมภพเจริญ. (2539). **การนำเสนอข่าวลบและข่าวบวกและการรับรู้บุคคลที่ตกเป็นข่าว**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลินี วงษ์สิทธิ์. (2535). **ทัศนะเกี่ยวกับผู้สูงอายุของคนหนุ่มสาวไทย**. กรุงเทพฯ:
สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตตา วิวัฒน์านุกุล (กฤตวิทย์). (2556). **หลักการสัมภาษณ์ในวงการบริหาร การสื่อสารมวลชนและการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. (2558). **ค่านิยมแบบไทย**. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- รัชนิกร เศรษฐโช. (2532). **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รับคลิปตบ-ให้รุ่นน้องกราบเท้าจริง “ติว” เตรียมแถลงข่าวขอโทษ**. [ออนไลน์]. (2552). แหล่งที่มา:
<http://www.komchadluek.net/news/ent/27440> [28 กรกฎาคม 2558]
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.
- เรไร ไพรวรรณ. (2542). **การใช้ภาษาไทยทางธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ล่าสุด นักร้องมือบอน เปิดการ์ด รู้เท่าไม่ถึงการแล้ว**. [ออนไลน์]. (2559). แหล่งที่มา:
<https://pantip.com/topic/34823896> [12 มิถุนายน 2559]

เลี้ยงลูก สไตล์ เจ เจตริน. [ออนไลน์]. (2560). แหล่งที่มา:

<https://40plus.posttoday.com/lifestyle/14075/> [25 ธันวาคม 2560]

ว.วชิรเมธี. (2549). **ทุกข์กระทบ ธรรมกระเทือน**. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

_____. (2554). **ที่สุดแห่งความดี**. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี.

วรวรรณา เพ็ชรกิจ. (2549). กลวิธีตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง. ใน **กฤษฎาดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์, พลวัตของภาษาไทยปัจจุบัน**.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันทนีย์ วาสิกะสิน. (2547). **สังคมไทยคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิจิตร อวาทะกุล. (2541). **เทคนิคการประชาสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิมล งามยิ่งยวด. (2557). **กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามจากรายการวู้ดดีเกิดมาคุย**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิรัช ลภีรัตน์กุล. (2549). **กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤตและการบริหารภาวะวิกฤต**.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2553). **การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรัชต์ แสงดาวฉาย. (2531). **ภาพพจน์ของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ในหนังสือพิมพ์ไทย**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วีโลวรรณ ขนิษฐานันท์. (2521). **ภาษาและภาษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ศรีปราชญ์ สามัคคีธรรม. (2541). การจัดการเหตุการณ์พิเศษเพื่อสร้างภาพลักษณ์. ใน

วาสนา จันทรสว่าง และคณะ, **ภาพลักษณ์กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ:

คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริพร ภักดีผาสุข. (2553). **โครงการวาทกรรม “ความเป็นหญิง” ในนิตยสารสุขภาพและความงาม**

ภาษาไทย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ อนันต์โท. (2535). **การแก้ข่าวเหตุการณ์อื้อฉาวของกรมตำรวจผ่านสื่อมวลชนระหว่าง**

พ.ศ.2533-2534. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศุภธิดา เทียมสมบูรณ์. (2541). **กลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภิญญา ไชยถาวร. (2557). **กลวิธีการตอบคำถามสื่อมวลชนของดารานักแสดงชาย-หญิงไทย: กรณีศึกษารายการ “ทีวี่พูลไลฟ์”**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (ม.ป.ป.). **อภัยทานและการระงับเวร**. ใน **อภัยทาน การให้ที่ยากและยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์**, 9-32. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2537). **วจนะวิเคราะห์: การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2549). **พูดไปสองไพเบี้ย: ทำความเข้าใจกับสิ่งที่นักการเมืองไทย(ไม่)พูด**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- สมสุข หินวิมาน และคณะ. (2558). **ธุรกิจสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมิต อาชวนิจกุล. (2555). **การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอัจฉริยภาพ**. กรุงเทพฯ: be Bright.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2553). **กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามของดารานักแสดงไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน**. **วรรณวิทัศน์** 10 (พฤศจิกายน): 54-93.
- สุทธิชัย ปัญญาโรจน์. (2559). **การตลาตว่าด้วยเรื่องของแฟนคลับ**. **วารสาร TPA News** 21 (ธันวาคม): 43-44. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุพัตรา สุภาพ. (2528). **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2541). **ภาพพจน์นั้น...สำคัญไฉน?** กรุงเทพฯ: เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.
- เหมียวเลเซอร์. (2559). **ฮัท เดอะสตาร์ ออกมาขอโทษเกี่ยวกับการเขียนชื่อบนหลักกิโลคู่ข้าวเปิดการ์ด ‘รู้เท่าไม่ถึงการณ์’**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.catdumb.com/hut-drama-apologize-290/> [25 ธันวาคม 2560]
- อคิน ทรัพย์พัฒน์, ม.ร.ว.. (2542). **เกรงใจ**. ใน **สุวรรณมา สภาอาณันท์ และเนืองน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ), คำ: ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย**, 299-305. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2543). การจัดระเบียบสังคมไทยในรูปบริวารและแควดวง. ใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (บรรณาธิการ), **ระบบอุปถัมภ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. **ระบบอุปถัมภ์กับสังคมไทย: การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 5. วันที่ 15-17 พฤศจิกายน 2546 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนิน กรุงเทพฯ. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.**

อมร ภูษิตรานุสรณ์. (2541). **กลยุทธ์การสร้างบุคคลที่มีชื่อเสียงของธุรกิจจัดการดาราศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ภาษาศาสตร์สังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา พงศาพิชญ์. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์: แนวคิดและคำศัพท์. ใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (บรรณาธิการ), **ระบบอุปถัมภ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมิตา อริยอัชฌา. (2553). **ตั้งสัจนิรันดร์**. กรุงเทพฯ: แพลน พรินท์ติ้ง.

อภิชาต พุกสวัสดิ์. (2556). **การประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิสิทธิ์ ฉัตรทนานนท์ และจิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร. (2548). การบริหารภาพลักษณ์บริษัท. **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์** 45 (มกราคม-ธันวาคม): 127-149.

อัจฉรา วรรณธรรมพินิจ. (2541). **การวิเคราะห์การสื่อสารในภาวะวิกฤติของบริษัท โททาล เอ็กซ์โพลเรชั่น แอนด์ โปรดักส์ซัน ไทยแลนด์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อันธิกา ธรรมเนียม. (2549). **การแสดงวัฒนธรรมการขอโทษของทหารบก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุไรรัตน์ วิตตานนท์. (2543). **กระบวนการสร้างภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของนักร้องยอดนิยมในสังกัดบริษัทอาร์เอส.โปรโมชัน 1992 จำกัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

“แอ๊ด” แกลงขอโทษผู้มิด่าร์กลางงานสีสั้นๆ เหตุโมโหลูกน้อง พร้อมชิงโปรโมตคอนเสิร์ตต่อทันที. [ออนไลน์]. (2554). แหล่งที่มา:

<https://mgronline.com/entertainment/detail/9540000037570> [14 กุมภาพันธ์ 2558]

ภาษาอังกฤษ

- Ancarno, C. (2015). When are Public Apologies ‘Successful’? Focus on British and French Apology Press Uptakes. **Journal of Pragmatics** 84: 139-153.
- Austin, J. (1961). A Plea for Excuses. In J.D. Urmson and G. Warnock (eds.), **Philosophical Papers**, 123-152. Oxford: Clarendon Press.
- _____. (1962). **How to Do Things with Words**. London: Oxford University Press.
- Benoit, W.L. (1995). **Accounts, Excuse and Apologies: A Theory of Image Restoration Strategies**. Albany: State University of New York Press.
- _____. (1997a). Hugh Grant’s Image Restoration Discourse: An Actor Apologizes. **Communication Quarterly** 45: 251-267.
- _____. (1997b). Image Repair Discourse and Crisis Communication. **Public Relations Review** 23: 177-186.
- _____. (2003). Image Repair Theory and Corporate Reputation. In Craig (eds.), **The Handbook of Communication and Corporate Reputation**, 213-221. E. John Wiley & Sons, Inc.
- Benoit, W.L., and Brinson, S.L. (1994). AT&T: “Apologies are not Enough”. **Communication Quarterly** 42, 1: 75-88.
- _____. (1999). Queen Elizabeth’s Image Repair Discourse: Insensitive Royal or Compassionate Queen?. **Public Relations Review** 25, 2: 145-157.
- Benoit, W.L. and Nill, D.M. (1998). A Critical Analysis of Judge Clarence Thomas’ Statement before the Senate Judiciary Committee. **Communication Studies** 49, 3: 179-195.
- Bergman, M. and Kasper, G. (1991). The Interlanguage of Apologizing Cross-Cultural Evidence. **University of Hawaii Working Papers in ESL** 10, 2: 139-176.
- Blaney, J., and Benoit, W. (2001). **The Clinton Scandals and the Politics of Image Restoration**. Westwood: Praeger Publishing.
- Blum-Kulka, S. and Olshtain, E. (1984). Requests and Apologies: A Cross-Cultural Study of Speech Act Realization Patterns (CCSARP). **Applied Linguistics** 5, 3: 196-213.

- Blum-Kulka et al., (1989). **Cross-Cultural Pragmatics: Requests and Apologies**. Norwood: NJ: Ablex Publishing Corporation.
- Brown and Yule. (1983). **Discourse Analysis**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Butler, J. (1990). **Gender Trouble**. London: Sage.
- Clayman, S. E., Heritage, John. (2002). **The News Interview: Journalists and Public Figures on the Air**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clayman, S.E., et al., (2007). When Does the Watchdog Bark? Conditions of Aggressive Questioning in Presidential News Conferences. **American Sociological Review** 72: 23–41.
- Connell, R. (1987). **Gender and Power**. London: Sage.
- Cook, G. (1989). **The Discourse of Advertising**. London: Routledge.
- Coombs, W. T. (2007). Protecting Organization Reputations during a Crisis: The Development and Application of Situational Crisis Communication Theory. **Corporate Reputation Review** 10, 3: 163-176.
- Coombs, W.T. (2012). **Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding**. Los Angeles: SAGE Publications.
- Cotter, C. (2003). Discourse and Media. In D. Schiffrin and D. Tannen (eds.), **The Handbook of Discourse Analysis**, 416-436. Oxford: Blackwell.
- Denise, L. (2008). **The Critical Interrogation of Female Apology Discourse: A Case Study of Martha Stewart, Oprah Winfrey and Hillary Clinton's Multiple Attempts at Image Repair Discourse**. In partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, Graduate School of Wayne State University Detroit, Michigan.
- Deutschmann, M. (2003). **Apologizing in British English**. Umea: Umea University Press.
- Doorley, J. and Garcia, F. (2007). **Reputation Management: The Key to Successful Public Relations and Corporate Communication**. New York: Routledge.
- Fairclough, N. (1995). **Media Discourse**. Oxford: Oxford University Press.
- Glen, F.R. (2006). **Image Restoration Theory: An Empirical Study of Corporate Apology Tactics Employed by the U.S. Air Force Academy**. In partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts, School of

Mass Communications College of Arts and Sciences University of South Florida.

- Goffman, E. (1959). **The Presentation of Self in Everyday Life**. Garden City: Doubleday.
- _____. (1967). **Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior**. London: Fakenham and Reading.
- _____. (1971). **Relations in Public**. New York: Basic Books.
- Hargie, O., Karyn, S., and Dennis T. (2010). Interpretations of CEO Public Apologies for the Banking Crisis: Attributions of Blame and Avoidance of Responsibility. **Organization** 17, 6: 721-742.
- Harris, S., Grainger, et al., (2006). The Pragmatics of Political Apologies. **Discourse & Society** 17, 6: 715-737.
- Harris, Z. (1952). Discourse Analysis. **Language** 28: 1-30.
- Hearit, K. (1995). 'Mistakes were Made': Organizations, Apologia, and Crises of Social Legitimacy. **Communication Studies** 46, 1-2: 1-17.
- _____. (2005). **Crisis Management by Apology: Corporate Response to Allegations of Wrongdoing**. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Heider, F. (1944). Social Perception and Phenomenal Causality. **Psychological Review** 51: 358-74.
- Hofstede, G. (1980). **Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values**. Beverly Hills: Sage.
- _____. (1991). **Cultures and Organizations: Software of the Mind**. London: McGraw-Hill.
- _____. (2011). **Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context**. [Online] Retrieved from <http://scholarworks.gvsu.edu/orpc/vol2/iss1/8>.
- Holmes, J. (1990). Apologies in New Zealand English. In J. Cheshire and P. Trudgill (eds.), **The Sociolinguistics Reader Volume 2: Gender and Discourse**, 201-239. London: Arnold.
- Huxman and Bruce. (1995). Toward a Dynamic Generic Framework of Apologia: A Case Study of Dow Chemical, Vietnam, and the Napalm Controversy. **Communication Studies** 46, 1-2: 57-72.

- Hymes, D. (1974). **Foundations of Sociolinguistics: An Ethnographic Approach**. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- _____. (1989). "Ways of Speaking", In R. Bauman and J.Sherzer (eds), **Explorations in the Ethnography of Speaking**, 433-451. Cambridge: Cambridge University press.
- Johnstone, B. (2002). **Discourse Analysis**. Malden: Blackwell.
- Jung, Y. (2008). Visit to the Theory of Image Restoration: Asiana Airline Case. **ภาษาและภาษาศาสตร์** 27, 1: 19-34.
- Kampf, Z. (2009). Public (non-) Apologies: The Discourse of Minimizing Responsibility. **Journal of Pragmatics** 41: 2257-2270.
- Karen L. Legg. (2009). Religious Celebrity: An Analysis of Image Repair Discourse. **Journal of Public Relations Research** 21, 2: 240-250.
- Kruse, N. W. (1977). Motivational Factors in Non-Denial Apologia. **Central States Speech Journal** 28: 13-23
- Lakoff, R. (2003). Nine Ways of Looking at Apologies: The Necessity for Interdisciplinary Theory and Method in Discourse Analysis. In Schiffrin, D., Tannen, D., and Hamilton, H. (eds.), **The Handbook of Discourse Analysis**, 199-214. Massachusetts: Blackwell.
- Len-Rios, M. (2010). Image Repair Strategies, Local News Portrayals and Crisis Stage; A Case Study of Duke University's Lacrosse Team Crisis. **Communication** 4: 267-287.
- Liebersohn, Y., Neuman, Y. and Bekerman, Z. (2004). 'Oh Baby, It's Hard for Me to Say I'm Sorry': Public Apologetic Speech and Cultural Rhetorical Resources. **Journal of Pragmatics** 36, 5: 921-944.
- Martin, N. and Mandell, H. (2014). Faces of Political Sex Scandal: Investigating Pathways to Penance, Remedy and Resolution through Iconic Scandal. **Journal Visual Communication Quarterly** 21, 4: 236-247.
- May, J. (2001). **Pragmatics**. Oxford: Blackwell.
- McGraw, K. (1990). Avoiding Blame: An Experimental Investigation of Political Excuses and Justifications. **British Journal of Political Science** 19: 119-131.

- Meier, A.J. (1998). Apologies: What Do We Know?. **International Journal of Applied Linguistics** 8, 2: 215-231.
- Metts, S. and Grohskopf, E. (2003). Impression Management: Goals, Strategies and Skills. In J. Greene and B. Bureson (eds.), **Handbook of Communication and Social Interaction Skill**, 357–401. Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- Mills, N. (2001) .**The New Culture of Apology**. [Online] Retrieved from <https://www.dissentmagazine.org/article/the-new-culture-of-apology>
- Nielsen, K. (2011). Fans don't Boo Nobodies: Image Repair Strategies of High-Profile Baseball Players during the Steroid Era. In partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts, Department of Communications Brigham Young University.
- Okumura, K., and Li Wei. (2000). The Concept of Self and Apology Strategies in Two Cultures. **Journal of Asian Pacific Communication** 10 ,1: 1-24.
- Olshain, E., & Cohen, A. (1983). Apology: A speech Act Set. In N. Wolfson and E. Judd (eds.), **Sociolinguistics and Language Acquisition**, 18-35. Rowley: Newbury House.
- Owen, M. (1983). **Apologies and Remedial Interchange: A Study of Language Use in Social Interaction**. Berlin: Mouton.
- Page, R. (2014). Saying 'Sorry': Corporate Apologies Posted to Twitter. **Journal of Pragmatics** 62: 30-45.
- Panpothong, N and Phakdeephassook, S.. (2014). The Wide Use of "Mai-Pen-Rai" 'It's not Substantial' in Thai Interactions and its Relationship to the Buddhist Concept of Tri Laksana. **Journal of Pragmatics** 69: 99-107.
- Saito, H. (2015). The Cultural Pragmatics of Political Apology. **Cultural Sociology** 9, 2: 1-18.
- Schiffrin, D. (1994). **Approaches to Discourse Analysis**. Oxford: Blackwell.
- Scott, M. H., & Lyman, S.M. (1968). Accounts. **American Sociological Review** 33: 46-62.
- Searle, John R. (1969). **Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language**. Cambridge: Cambridge University Press.

- Searle, J and Vanderveken D. (1985). **Foundations of Illocutionary Logic**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Spencer-Oatey, H. (2008). Face, Impoliteness and Rapport. In Spencer-Oatey, H. (eds.), **Culturally Speaking: Culture, Communication and Politeness Theory**, 11-47. London: Continuum.
- Steve, D., McMahan, D.T. (2010). **Communication in Every Day Life**. Los Angeles: Sage.
- Stinson, N.W. (2015). **The Tiger Woods Sex Scandal: An Analysis of Image Repair in Sports**. In partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts, Department of Communication and Information Sciences, Graduate School of The University of Alabama.
- Stubbs, M. (1983). **Discourse Analysis: The Sociolinguistics Analysis of Natural Language**. Oxford: Blackwell.
- Tracy, K. (2003). Discourse analysis in communication. In D. Schiffrin, D. Tannen. (eds.), **The Handbook of Discourse Analysis**, 725-749. Oxford: Blackwell.
- Thompson, J. (2000). **Political Scandal: Power and Visibility in the Media Age**. London: Polity Press.
- Trosborg, A. (1995). **Interlanguage Pragmatics: Requests, Complaints and Apologies**. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Valdebenito, M. (2013). Image Repair Discourse of Chilean Companies Facing a Scandal. **Discourse and Communication** 7, 1: 95-115.
- Van Dijk. T.A. (1997). **Discourse as Structure and Process: Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction Volume 1**. London: Sage.
- Ware, B.L., & Linkugel, W.A. (1973). They Spoke in Defense of themselves: On the Generic Criticism of Apologia. **Quarterly Journal of Speech** 59: 273-83.
- Weaver, K. (1986). The Politics of Blame Avoidance. **Journal of Public Policy** 6: 371-398.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เหตุการณ์ที่ 1

วันที่แถลงข่าว: 23 มกราคม 2551

สาระสังเขป: ประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการบินไทยยื่นหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อขอแจ้งให้สถานีโทรทัศน์ระงับการออกอากาศละครเรื่องหนึ่ง เนื่องจากนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับตัวละครที่ประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบิดเบือนไปจากความเป็นจริง และมีการแพร่ภาพที่ไม่เหมาะสม ขัดต่อจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงามของวิชาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน อันอาจทำให้สังคมโดยเฉพะเยาวชนเข้าใจคลาดเคลื่อน และดูหมิ่นเกลียดชังผู้ประกอบการวิชาชีพนี้ ผู้ผลิตละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าวจัดแถลงข่าวชี้แจงเรื่องการนำเสนอเนื้อหาของละคร พร้อมทั้งขอโทษผู้ที่เกี่ยวข้อง และยอมปรับเปลี่ยนบางส่วนตามที่มีผู้ร้องขอ

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: บอย ถกลเกียรติ วีรวรรณ ยอมขอโทษนางฟ้าพร้อมปรับบทลดตบตี

เหตุการณ์ที่ 2

วันที่แถลงข่าว: 27 มีนาคม 2551

สาระสังเขป: อดีตพระเอกละครโทรทัศน์ (ปัจจุบันเป็นนักการเมือง) กับนางเอกละครโทรทัศน์คบหาดูใจกันมาเกือบ 10 ปี ผู้ติดตามผลงานในวงการบันเทิงของทั้งคู่ต่างยินดี สนับสนุนและรอคอยให้ทั้งคู่แต่งงานกัน สื่อมวลชนก็มักจะสัมภาษณ์ทั้งคู่อยู่เสมอว่าจะแต่งงานกันเมื่อไหร่ ในวันที่อดีตพระเอกละครบวชมีข่าวว่ามารดาไม่ยอมให้นางเอกละครที่คบหากันอยู่เป็นคนถือหมอนในพิธีแห่ นาค ตามความเชื่อที่ว่าผู้หญิงที่เป็นแพนาคจะเป็นผู้ถือหมอน จากนั้นก็มีการรายงานข่าวอย่างต่อเนื่องว่ามารดาของอดีตพระเอกไม่เห็นชอบด้วยที่ทั้งสองคนคบหากัน หลังจากที่พระเอกละครสึกออกมาแล้ว เขาเลิกแสดงละครและเปลี่ยนอาชีพเป็นนักการเมือง เขายังคงคบหาดูใจกับนางเอกคนดังกล่าวต่อมาจนกระทั่งมีข่าวว่าทั้งคู่ประกาศจะแต่งงานกัน มารดาของเขาได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่าไม่เคยได้รับรู้เรื่องการกำหนดวันแต่งงานมาก่อน อดีตพระเอกได้จัดการแถลงข่าวชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นว่า มารดาของตนรู้สึกน้อยใจที่ได้ทราบเรื่องการแต่งงานผ่านทางสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามขณะนี้ตนได้เข้าไปปรับความเข้าใจและขอโทษมารดาแล้ว ความสัมพันธ์ของมารดากับคนรักไม่ได้เลวร้ายตามที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ เพียงแต่ก่อนหน้านี้ไม่ได้มีการชี้แจงให้สาธารณชนรับรู้

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “บรู๊ค” แถลงแก้ต่างให้ “กบ” ขอโทษ “แม่” ที่ทำให้น้อยใจ

เหตุการณ์ที่ 3

วันที่แถลงข่าว: 18 เมษายน 2551

สาระสังเขป: เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์กรณีที่นักร้องหญิง 4 คนของวงดนตรีประเภท “เกิร์ลกรุ๊ป” แต่งกายไม่เหมาะสมขณะแสดงคอนเสิร์ต ณ เวทีกลางแจ้ง งานเทศกาลสงกรานต์ที่ถนนข้าวสาร ทั้งที่ก่อนหน้านี้มีรายงานข่าวว่านักร้องทั้ง 4 คนได้รับแต่งตั้งให้เป็นทูตวัฒนธรรมประจำงานสงกรานต์ เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้แถลงข่าวแสดงท่าทีไม่พอใจการกระทำของกลุ่มนักร้องหญิง รองกรรมการผู้อำนวยการบริษัทต้นสังกัดและนักร้องหญิงทั้ง 4 คนจึงได้จัดแถลงข่าวขอโทษที่เกิดเหตุดังกล่าวขึ้น พร้อมทั้งปฏิเสธว่าไม่เคยได้รับแต่งตั้งให้เป็นทูตวัฒนธรรมประจำงานสงกรานต์ เพียงแต่อาสาเข้าไปร่วมงาน และชี้แจงเพิ่มเติมว่า การแต่งกายแสดงบนเวทีคอนเสิร์ตเป็นไปตามแนวคิดของการนำเสนอภาพวงดนตรี “เกิร์ลกรุ๊ป” ซึ่งเป็นเช่นนี้มาตลอด อย่างไรก็ตามการแต่งกายเพื่อแสดงคอนเสิร์ตกับการแต่งกายร่วมงานสงกรานต์เป็นคนละส่วนกัน นอกจากนี้การแต่งกายในชีวิตประจำวันตามแบบที่ชอบเป็นสิทธิ์ที่พึงกระทำได้

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “เกิร์ลลี่ เบอร์รี่” กัดฟันแถลงข่าวขอโทษ ลั่นแต่ง “เซ็กซี่” แต่มีสิทธิเป็นคนไทย!

เหตุการณ์ที่ 4

วันที่แถลงข่าว: 7 ตุลาคม 2551

สาระสังเขป: มีการเผยแพร่คลิปวิดีโอการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงคู่หนึ่ง ข่าวระบุว่าผู้ชายในคลิปวิดีโอคล้ายนักแสดงชายคนหนึ่ง ข่าวนี้นำเสนอในช่วงเช้าพร้อมแจ้งว่าฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถานีโทรทัศน์ต้นสังกัดจะจัดการแถลงข่าวของนักแสดงชายในช่วงบ่ายของวันเดียวกัน ในการแถลงข่าว นักแสดงชายยอมรับว่าผู้ชายในคลิปวิดีโอคือตนเอง เรื่องที่เกิดขึ้นเป็นความผิดที่เกิดจากความคึกคะนองของตนและไม่ระมัดระวังจนทำโทรศัพท์ที่ถ่ายคลิปวิดีโอขึ้นไว้หล่นหาย พร้อมทั้งขอโทษผู้เกี่ยวข้องคือผู้หญิงในคลิปวิดีโอ ญาติ คนรักปัจจุบัน และทุกคนที่ต้องรับรู้เรื่องนี้โดยเฉพาะผู้สนับสนุนผลงานของตัวเอง ทำயที่สุดนักแสดงได้ขอร้องให้ทุกคนหยุดเผยแพร่คลิปวิดีโอดังกล่าวและขอให้สื่อมวลชนยุติการนำเสนอข่าวนี้ด้วย

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: อัน-สรารุณี แถลงข่าวทั้งน้ำตายอมรับคลิปอื้อสาว

เหตุการณ์ที่ 5

วันที่แถลงข่าว: 19 พฤศจิกายน 2551

สาระสังเขป: มีข่าวว่าคนในชุมชนและพระสงฆ์ที่วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ทำหนังสือร้องเรียนไปที่คณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด กรณีค่ายเพลงแห่งหนึ่งได้เข้าไปในเขตวัดเพื่อถ่ายทำมิวสิควิดีโอของนักร้องกลุ่มหนึ่ง แต่นักร้องแต่งกายและเดินประกอบเพลงอย่างไม่เหมาะสม ถือเป็น การลบหลู่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวเชียงใหม่ ผู้บริหารค่ายเพลงและนักร้องกลุ่มดังกล่าวได้จัดแถลงข่าวชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นว่า ไม่คิดลบหลู่สถานที่ ทำเพื่อความบันเทิงและสอดคล้องกับแนวคิดหลักของ เพลงคือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัด แต่หากทำให้หลายฝ่ายไม่สบายใจก็ขอโทษ

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “โปงลางสะออน” แถลงขอโทษ ย้ำ ไม่ได้เจตนาลบหลู่

เหตุการณ์ที่ 6

วันที่แถลงข่าว: 28 ธันวาคม 2551

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 2) นางเอกละครโทรทัศน์และอดีตพระเอก ละครโทรทัศน์จัดงานแถลงข่าวเพื่อยืนยันเรื่องงานแต่งงานที่จะจัดขึ้นในวันที่ 9 มกราคม 2552 นางเอกละครโทรทัศน์ชี้แจงว่าได้ไปกราบขอโทษแม่ของฝ่ายชายแล้วหลังจากปัญหาบานปลายตั้งแต่งานบวชของอดีตพระเอกละครโทรทัศน์ พร้อมรับผิดชอบที่ไม่ออกมาชี้แจงตั้งแต่แรกจนกว่าที่แม่สามีถูกตำหนิถึงขั้นชู้ฆ่า และยืนยันว่าไม่เคยถูกกีดกัน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “กบ” รับเข้ากราบขอโทษ “แม่บรู๊ค” ก่อนแต่ง บอกผิดเองที่ไม่ออกมาเคลียร์ปัญหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เหตุการณ์ที่ 7

วันที่แถลงข่าว: 10 มีนาคม 2552

สาระสังเขป: นักแสดงหญิงแถลงข่าวกรณีนักร้องหญิงเขียนข้อความแสดงความคิดเห็นได้รูปภาพของตนที่โพสต์ลงในไฮไฟฟ์ (สื่อสังคมออนไลน์) ด้วยถ้อยคำรุนแรงและหยาบคาย เพราะภาพดังกล่าวเป็นภาพถ่ายคู่กันของนักแสดงหญิงกับนายแบบเมื่อครั้งที่ทั้งคู่ยังคบหากัน แต่ปัจจุบัน นายแบบคนนั้นกำลังคบหากับนักร้องหญิง นอกจากนี้นักร้องหญิงยังเขียนข้อความตำหนินักแสดงหญิงในไฮไฟฟ์ของตนเองด้วย มีการส่งต่อข้อความกันอย่างกว้างขวางในสื่อสังคมออนไลน์ จนเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทั้ง 3 คน ทำให้นักแสดงหญิงรู้สึกเสียใจ จึงคิดดำเนินการตามกฎหมาย ฝ่ายนักร้องหญิงได้โทรศัพท์ไปขอให้ยุติการดำเนินคดี แต่เนื่องจากไม่สามารถตกลงกันได้ นักแสดงหญิงจึงได้แถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดให้สาธารณชนรับรู้

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “แพม” จัดหลักฐานมัด “พลอย” กอด “ป๊อบ” จริง ทำแถลงคู่

เหตุการณ์ที่ 8

วันที่แถลงข่าว: 8 เมษายน 2552

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 7) ประมาณ 1 เดือนก่อนหน้าวันแถลงข่าว นักร้องหญิงได้โพสต์ข้อความต่อนักแสดงหญิงลงในไฮไฟฟ์ (สื่อสังคมออนไลน์) ด้วยถ้อยคำรุนแรงและหยาบคาย เนื่องจากนักแสดงหญิงได้โพสต์ภาพถ่ายคู่กับนายแบบซึ่งปัจจุบันเป็นแฟนของนักร้องหญิง และเคยคบหากับนักแสดงหญิงมาก่อน เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการกระทำของนักร้องหญิงเป็นอย่างมาก หลังจากนั้น 1 วัน นักแสดงหญิงได้แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจที่นักร้องหญิงโพสต์ข้อความต่อนักแสดงหญิงในไฮไฟฟ์ 5 วันต่อมาก็เข้าแจ้งความขอหาหมิ่นประมาท และต้องการให้นักร้องหญิงออกมาขอโทษต่อสาธารณชน ในที่สุดนักร้องหญิงได้ลงประกาศ “คำขออภัยและขอโทษ” นักแสดงหญิงในหนังสือพิมพ์หลายฉบับเป็นเวลา 3 วัน และจัดแถลงข่าวยอมรับผิดและขอโทษนักแสดงหญิง

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “พลอย” จบปัญหายอมแถลงขอโทษ “แพม”

เหตุการณ์ที่ 9

วันที่แถลงข่าว: 14 เมษายน 2552

สาระสังเขป: มีการรายงานข่าวว่านักแสดงหญิง ผู้เข้าประกวดมิสทีนไทยแลนด์ปี 2546 เคยแต่งงานตอนอายุ 16 ปี (ก่อนเข้าประกวดมิสทีนไทยแลนด์) แต่นักแสดงหญิงออกมาปฏิเสธ ต่อมามีการเผยแพร่ภาพถ่ายงานหมั้นและงานแต่งงานทางสื่อสาธารณะ นักแสดงหญิงจึงได้ยอมรับว่าเคยแต่งงานแล้ว แต่เป็นการแต่งงานตามที่ผู้ใหญ่จัดการให้เมื่อครั้งที่ตนยังไม่มีวุฒิภาวะ หลังจากนั้นภรรยาเก่าของผู้ชายที่นักแสดงหญิงเคยแต่งงานด้วยให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่านักแสดงหญิงทำให้ครอบครัวของตนแตกแยก ในเบื้องต้นนักแสดงหญิงไม่ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว แต่สุดท้ายก็จัดแถลงข่าวในกองถ่ายละคร เพื่อขอโทษและชี้แจงอีกครั้งว่า เคยแต่งงานแล้วแต่ไม่ได้แต่งงานซ้อนขณะที่ฝ่ายชายยังมีภรรยาอยู่ พร้อมทั้งขอโทษสังคมที่มีเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้น

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “การ์ตูน-อินทิดา” ขอโทษรับเคยวิวาห์!!

เหตุการณ์ที่ 10

วันที่แถลงข่าว: 24 สิงหาคม 2552

สาระสังเขป: พระเอกภาพยนตร์แถลงข่าวแสดงความไม่พอใจฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบริษัทผลิตภาพยนตร์ที่ตนร่วมงานด้วย กรณีมีการนำเสนอภาพและเนื้อหาในเชิงลามกเพื่อประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ที่กำลังจะเข้าฉาย พระเอกแสดงความรู้สึกเสียใจที่ถูกกระทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ซาคริตร์ำให้แถลงโจมตีพาร์หนังแพนเก่า/RSยันไม่ได้สร้างกระแส

เหตุการณ์ที่ 11

วันที่แถลงข่าว: 7 กันยายน 2552

สาระสังเขป: มีการรายงานข่าวเรื่องคลิปวิดีโอที่เผยแพร่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ เหตุการณ์ในคลิปวิดีโอคือ บุคคลที่หน้าเหมือนกับนักแสดงหญิงคนหนึ่งทะเลาะตบตีกับรุ่นน้องซึ่งเป็นเหตุการณ์ขณะเป็นนักเรียนมัธยม หลังจากนั้นผู้จัดการส่วนตัวของนักแสดงหญิงให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า บุคคลในคลิปวิดีโอคือนักแสดงหญิง แต่ตอนนี้นักแสดงหญิงยังไม่พร้อมให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน เพราะยังมีภาวะเครียดจากเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้จะแถลงข่าวในอีก 3 วันซึ่งมีงานเลี้ยงปิดกล่องภาพยนตร์ที่นักแสดงหญิงร่วมแสดง ในการแถลงข่าว นักแสดงหญิงยอมรับว่าตนกระทำผิดพลาดไปขอโทษสังคม พร้อมทั้งบอกว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นในอดีตและได้สอนให้ตนเป็นคนที่ดีขึ้นแล้วจึงขอโอกาสจากสังคมด้วย

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “ดีว” รับคลิปนักเรียนตบกันใจตัวเอง แจงเป็นเรื่องในอดีต-ร้องให้ขอโทษ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เหตุการณ์ที่ 12

วันที่แถลงข่าว: 21 มกราคม 2553

สาระสังเขป: ผู้หญิงคนหนึ่งเข้าแจ้งความให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีกับพระเอกลิเกในข้อหาหลอกลวงทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง เนื่องจากมีข่าวลือว่าพระเอกลิเกมาชอบพองานเพื่อน ๆ และคนละแวกบ้านลือเลี่ยน หญิงสาวอับอายและเครียดจนคิดข้อมือทำร้ายตัวเอง เมื่อทราบเรื่องจากการรายงานข่าวของสื่อมวลชน พระเอกลิเกได้แถลงข่าวว่าไม่รู้จักผู้หญิงคนดังกล่าว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากเพลงที่ตนร้องมีเนื้อหาพาดพิงถึงผู้หญิงชื่อเหมือนกับผู้หญิงคนดังกล่าว และพี่ชายของผู้หญิงก็ได้โทรศัพท์มาชี้แจงกับตนแล้วว่าผู้หญิงที่เข้าแจ้งความมีอาการไม่ปกติทางจิต อยากรู้คดีพระเอกลิเกก็ได้ขอโทษทั้งพี่ชายและผู้หญิงคนดังกล่าว หากเนื้อหาเพลงของตนทำให้เดือดร้อน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: เอ-ไชยาขอโทษ “จอย” ไม่ตั้งใจร้องพาดพิง

เหตุการณ์ที่ 13

วันที่แถลงข่าว: 29 มิถุนายน 2553

สาระสังเขป: นักร้องหญิงให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนเรื่องที่กำลังจะหมดสัญญาจ้างกับบริษัทต้นสังกัด และมีบริษัทอื่นหลายบริษัทได้ทาบทามให้ไปร่วมทำงานด้วย วันต่อมาประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทต้นสังกัดของนักร้องหญิงให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า บริษัทต้นสังกัดไม่ได้คิดจะต่อสัญญาจ้างกับนักร้องหญิงตั้งแต่แรกอยู่แล้ว เนื่องจากผลงานที่ผ่านมาไม่ได้รับความนิยมจากประชาชนมากนัก นอกจากนี้ทางบริษัทเห็นว่าเรื่องวินัยและความสามารถในการทำงานเป็นปัจจัยประการสำคัญของการว่าจ้าง มากกว่าการสร้างคามนิยมจากเรื่องส่วนตัวของศิลปิน นักร้องหญิงจึงนัดสื่อมวลชนเพื่อแถลงข่าวขอโทษบริษัทต้นสังกัดหากการให้สัมภาษณ์ของตนทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดี พร้อมทั้งได้ชี้แจงเรื่องการทำงานของตนว่าที่ผ่านตั้งใจอย่างเต็มที่แล้ว

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “ลีเดีย” โธ่แถลงข่าวขอโทษ “เฮียฮ้อ” หลังโพล่งไม่ต่อสัญญา “อาร์เอส” รับค่ายเพลงดังทาบทามจริง

เหตุการณ์ที่ 14

วันที่แถลงข่าว: 14 กรกฎาคม 2553

สาระสังเขป: ผู้เข้าแข่งขันประกวดร้องเพลงในรายการประเภทเรียลลิตี้โชว์คนหนึ่งได้โพสต์ข้อความวิจารณ์การทำงานของนายกรัฐมนตรีและข้อความหมิ่นเบื้องสูงในเฟซบุ๊ก (สื่อสังคมออนไลน์) ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้านอย่างมากทั้งในสื่อสังคมออนไลน์และสื่อมวลชน บิดามารดาของผู้เข้าแข่งขันประกวดร้องเพลงได้ขอพาเขาออกจากกรงเล็บตัวของรายการ เพื่อจัดการแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว ในการแถลงข่าว มีการชี้แจงประเด็นต่าง ๆ คือ ยอมรับว่ามีการเขียนข้อความวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนายกรัฐมนตรี และแสดงความรู้สึกผิด ขอโทษสำหรับเรื่องที่เกิดขึ้น และพร้อมจะเข้าไปกราบขอขมานายกรัฐมนตรี ส่วนการเขียนข้อความหมิ่นเบื้องสูงนั้น ผู้แถลงข่าวปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำและกำลังหาทางดำเนินคดีกับผู้ที่แอบอ้างและใส่ความ นอกจากนี้ได้ประกาศยกเลิกการเข้าร่วมแข่งขันในรายการเรียลลิตี้โชว์

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “มาร์ค” วิ 11 แถลงขอโทษนายกรัฐมนตรี

เหตุการณ์ที่ 15

วันที่แถลงข่าว: 29 กรกฎาคม 2553

สาระสังเขป: พ.ศ.2549 พระเอกละครโทรทัศน์ถูกศาลพิพากษาตัดสินให้จำคุก 2 ปี ในคดีใช้กำลังประทุษร้ายอดีตคนรัก แต่เนื่องจากพระเอกคนดังกล่าวให้การรับสารภาพ ศาลจึงเห็นควรลดโทษให้กึ่งหนึ่งคือจำคุกเป็นเวลา 1 ปี โดยโทษจำคุกให้รอลงอาญา 2 ปี และมีการคุมประพฤติเป็นเวลา 1 ปี หลังจากศาลพิพากษาไปแล้วกว่า 4 ปี พระเอกได้จัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นว่า เป็นการทะเลาะกันตามธรรมดาคู่รักในสมัยที่ยังเป็นวัยรุ่น ไม่ได้ตั้งใจทำร้ายร่างกาย หากแต่เกิดจากการพลาดพลั้ง พร้อมกันนี้ได้ขอโทษสังคมที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี และขอโอกาสทำงานในวงการบันเทิงต่อไป

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “ณัฐ” ขอโทษพร้อมขอโอกาส อ่างมือพลาดไปโดน เปลา่เจตนา ตบต้อยแฟนเก่า

เหตุการณ์ที่ 16

วันที่แถลงข่าว: 14 สิงหาคม 2553

สาระสังเขป: นักร้องชายถูกทำร้ายร่างกายในย่านสถานบันเทิงกลางคืนที่เมืองพัทยา ได้รับบาดเจ็บสาหัสและต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ในเบื้องต้นมีการคาดการณ์ว่าเป็นเหตุปล้นชิงทรัพย์ อย่างไรก็ตามมีพยานในที่เกิดเหตุให้ข้อมูลว่าเห็นนักร้องชายมีอาการมินเมาและดูเหมือนจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติก่อนโดนรุมทำร้ายร่างกาย จึงเกิดเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์และเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น เมื่อนักร้องชายฟื้นจากอาการบาดเจ็บในวันต่อมาจึงได้จัดแถลงข่าวที่โรงพยาบาลชี้แจงรายละเอียดของเรื่องราวที่เกิดขึ้น ขอโทษที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี และกล่าวถึงงานแสดงคอนเสิร์ตที่ได้รับไว้ว่าอาจจะไม่สามารถไปร่วมได้

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ‘เบน-ชลาทิศ’ แถลงขอโทษ รับเมาจริง รู้สึกตัวอีกทีนอนไอซียู

เหตุการณ์ที่ 17

วันที่แถลงข่าว: 4 กันยายน 2553

สาระสังเขป: นักร้องชายถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมข้อหาเมียเสพติดไว้ในครอบครอง ขณะขับรถมาพร้อมกับเพื่อนและเจอด่านตรวจยาเสพติดที่จังหวัดอุดรธานี นักร้องชายรับสารภาพว่าใช้ยาเสพติดมานานแล้ว หลังจากนั้นมียางานข่าวว่านักร้องคนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติด นักร้องชายและที่ปรึกษาด้านกฎหมายจึงนัดสื่อมวลชนมาฟังการแถลงข่าว เพื่อชี้แจงว่าเมียเสพติดขณะถูกจับกุมจริง แต่ปริมาณน้อยมาก และนักร้องชายไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดอย่างที่ป็นข่าว พร้อมทั้งขอโทษที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีและจะแก้ไขปรับปรุงตัว ทำความดีชดเชยให้สังคม

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “เดียร์-นักรบ” แห่งวงอะแคปเปลา เซเว่น แถลงขอโทษแฟนเพลง โต้ข่าวค้ายาเสพติด โอดขอโอกาสกลับตัว

เหตุการณ์ที่ 18

วันที่แถลงข่าว: 16 กันยายน 2553

สาระสังเขป: มีข่าวว่านักแสดงหญิงคนหนึ่งประกาศว่านักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์คนหนึ่งเป็นบิดาของบุตรวัย 3 เดือนของตน ทั้งคู่แอบคบหาและมีความสัมพันธ์กันเมื่อครั้งถ่ายทำละครโทรทัศน์ด้วยกัน ช่วงที่นักแสดงหญิงคนดังกล่าวตั้งครรภ์อยู่ก็ได้รับเงินช่วยเหลือจากฝ่ายชายมาตลอด จนกระทั่งบุตรป่วยและได้ไปขอความช่วยเหลือจากฝ่ายชายเพิ่มเติมแต่ถูกปฏิเสธ เรื่องความสัมพันธ์ของทั้งคู่จึงเปิดเผยออกมา บริษัทต้นสังกัดของนักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์ได้นัดสื่อมวลชนมาฟังการแถลงข่าวในวันต่อมา นักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์ยอมรับว่าเคยคบหากับนักแสดงหญิงแต่ปัจจุบันไม่ได้เกี่ยวข้องกันแล้ว และกำลังรอตรวจดีเอ็นเอว่าเด็กใช่บุตรของตนหรือไม่

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: फिल्म แถลงข่าว รับเคยคบ แอนนี่ บรู๊ค พร้อมรอผลดีเอ็นเอ

เหตุการณ์ที่ 19

วันที่แถลงข่าว: 20 กันยายน 2553

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 18) ประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทต้นสังกัดของนักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์ที่แถลงข่าวในเหตุการณ์ที่ 18 ได้แถลงข่าวว่าจะระงับการนำเสนอผลงานของนักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์คนดังกล่าวจนกว่าจะทราบความจริงว่าเป็นบิดาของบุตรของนักแสดงหญิงหรือไม่ พร้อมทั้งแสดงทัศนคติเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า อยากให้สื่อมวลชนฟังข้อมูลจากหลายแหล่ง และไม่สรุปรื่องราวโดยยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: เสียฮ้อ แถลง! สั่งระงับงาน फिल्म ทั้งหมด

เหตุการณ์ที่ 20

วันที่แถลงข่าว: 23 กันยายน 2553

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 18 และ 19) เรื่องของนักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์คนดังกล่าวขยายขอบเขตออกไป เมื่อมีบุคคลที่เกี่ยวข้องออกมาแสดงความคิดเห็นในสื่อต่าง ๆ เช่น การแสดงความรับผิดชอบในฐานะ “ลูกผู้ชาย” นอกจากนี้ยังมีการนำข่าวอื้อฉาวในอดีตของนักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์มารายงานซ้ำอีกครั้งและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง มารดาของเขาเครียดจนป่วยและต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล นักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์ทนรับแรงกดดันจากสังคมไม่ไหวจึงจัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีกครั้ง พร้อมบอกว่า จะยอมทำทุกอย่างตามที่นักแสดงหญิงต้องการ และขอให้สังคมให้โอกาสตนด้วย

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ฟิล์มยอมทุกอย่าง หลังน้ำตา แถลงขอโทษแอนนี่

เหตุการณ์ที่ 21

วันที่แถลงข่าว: 28 กันยายน 2553

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 18-20) ประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทต้นสังกัดของนักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์ที่แถลงข่าวในเหตุการณ์ที่ 18 และ 20 ได้จัดแถลงข่าวอีกครั้ง เพราะเห็นว่าเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นยังไม่อาจหาข้อยุติได้และดูเหมือนจะยิ่งยืดเยื้อบานปลาย ในการแถลงข่าวครั้งนี้ ผู้แถลงข่าวขอให้สาธารณชนติดตามเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยไม่ใช้อารมณ์ตัดสิน และขอให้พิจารณาหลักฐานที่มีผู้นำมาชี้แจงเพิ่มเติม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง นอกจากนี้ยังเปิดเผยข้อมูลที่สืบทราบมาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านลบของนักแสดงหญิง เพื่อให้สาธารณชนพิจารณาเรื่องที่เกิดขึ้นจากมุมที่กว้างขึ้น ถือเป็นกรนำเสนอข้อมูลเพื่อช่วยหักล้างข้อกล่าวหาให้นักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์ในสังกัดของตนเอง

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: เสียสื่อแถลงข่าว เปิดความจริง ฟิล์ม-แอนนี่ บรู้ค-จูน กิตติคุณ

เหตุการณ์ที่ 22

วันที่แถลงข่าว: 7 ตุลาคม 2553

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 18-21) นักแสดงชายคนหนึ่งให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่าเคยมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับนักแสดงหญิงที่อ้างว่านักร้องและพระเอกละครโทรทัศน์ (ผู้แถลงข่าวในเหตุการณ์ที่ 18 และ 20) เป็นบิดาของบุตรชายตน พร้อมบอกว่านักแสดงหญิงคนดังกล่าวเคยมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับผู้ชายมาหลายคน หลังจากนั้นนักแสดงหญิงให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่าจะฟ้องร้องนักแสดงชายที่พูดพาดพิงถึงตนเช่นนั้น นักแสดงชายซึ่งขณะนั้นอยู่ในโครงการคุ้มครองพยานของดีเอสไอได้ขอออกมาจัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่า เรื่องที่ตนเคยให้สัมภาษณ์ไปนั้นเป็นความจริง และได้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักแสดงหญิงขณะคบหากัน พร้อมทั้งยืนยันว่าการออกมาพูดเรื่องดังกล่าวไม่ได้ต้องการสร้างกระแสให้ตัวเองเพื่อปูทางสู่การทำงานด้านการเมืองต่อไปในอนาคต แต่ต้องการสร้างความชอบธรรมให้ทุกฝ่ายรวมทั้งตัวเองที่เคยถูกนักแสดงหญิงหลอกลวง

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: เมธิแฉแหก ‘แอนนี่’ สารพัดคำลวง ทำฟ้องมา ฟ้องกลับ!

เหตุการณ์ที่ 23

วันที่แถลงข่าว: 2 ธันวาคม 2553

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวว่านักแสดงชายคนหนึ่งมีปัญหาครอบครัวจนเลิกกับภรรยาซึ่งเพิ่งคลอดบุตรได้ไม่ถึงครึ่งปี สาเหตุคือนักแสดงชายตรวจดีเอ็นเอแล้วพบว่าเด็กที่คลอดจากภรรยาไม่ใช่บุตรของเขา มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ในสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง วันต่อมานักแสดงชายได้จัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ไม่เคยให้สัมภาษณ์เรื่องการตรวจดีเอ็นเอ ข่าวที่รายงานก่อนหน้านี้ไม่เป็นความจริง อย่างไรก็ตามนักแสดงชายยอมรับว่าได้แยกทางกับภรรยาแล้ว และบุตรชายอยู่กับภรรยา

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: โอ-วรุฒ แกล้งเลิกเมีย ยันน้องแอร์บัสลูกตน

เหตุการณ์ที่ 24

วันที่แถลงข่าว: 16 ธันวาคม 2553

สาระสังเขป: นักร้องหญิงกับนักจัดรายการวิทยุชายประกาศยุติความสัมพันธ์หลังคบหากันมาประมาณ 5 ปี หลังจากนั้นมียางานข่าวว่า นักร้องหญิงให้สัมภาษณ์สื่อหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งว่า นักจัดรายการวิทยุชายยืมเงินไปเป็นจำนวนหลักล้านและยังไม่ได้ใช้คืน พร้อมทั้งได้นำโฉนดที่ดินของตนไปด้วย นอกจากนี้เมื่อครั้งที่ยังคงคบหากันอยู่ นักจัดรายการวิทยุชายก็มีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นอีกหลายคน นักจัดรายการวิทยุชายให้สัมภาษณ์ปฏิเสธเรื่องดังกล่าว มีการรายงานและวิเคราะห์เหตุการณ์นี้อื้อฉาวต่อเนื่องทุกวัน จนในที่สุดนักร้องหญิงกับนักจัดรายการวิทยุชายได้ออกมาแถลงข่าวพร้อมกันว่า ทั้งสองคนไม่ได้มีเรื่องบาดหมางกันใหญ่โตตามที่เป็นอย่างที่ปรากฏ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเพียงปัญหาเล็กน้อย และได้ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “มาซ่า” “กฤษณ์” แถลงข่าวเคลียร์รักสะบัด

เหตุการณ์ที่ 25

วันที่แถลงข่าว: 21 ธันวาคม 2553

สาระสังเขป: นักร้องชายรับงานแสดงคอนเสิร์ตจากผู้จัดคอนเสิร์ตที่ไม่ใช่บริษัทต้นสังกัด มีรายงานข่าวว่าในวันแถลงข่าวประชาสัมพันธ์คอนเสิร์ต นักร้องชายจะแถลงแก่สาธารณชนว่าเตรียมจะออกจากบริษัทต้นสังกัด หลังจากนั้นนักร้องชายแจ้งยกเลิกการร่วมงาน ทำให้งานแถลงข่าวคอนเสิร์ตต้องยกเลิกไปด้วย ต่อมานักร้องชายได้จัดแถลงข่าวที่บริษัทต้นสังกัดเพื่อชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นว่า ข่าวก่อนหน้านั้นไม่เป็นความจริง ตนเองไม่คิดจะออกจากบริษัทต้นสังกัด การรับงานแสดงคอนเสิร์ตร่วมกับบริษัทอื่นเป็นสิ่งที่กระทำได้ตามสมควร และบริษัทต้นสังกัดก็ให้อิสระมากขึ้น แต่เนื่องจากข่าวที่เกิดขึ้นทำให้หลายฝ่ายไม่สบายใจ ตนจึงตัดสินใจถอนตัวจากงานคอนเสิร์ตที่ได้รับไว้

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ‘ปิม-กวี’ แถลงข่าวยกเลิกคอนเสิร์ต เดอะ โฟร์ ซีซั่น-ยันยังอยู่อาร์เอส

เหตุการณ์ที่ 26

วันที่แถลงข่าว: 14 มีนาคม 2554

สาระสังเขป: หลังเกิดเหตุการณ์สึนามิที่ประเทศญี่ปุ่น นักร้องชายได้เขียนข้อความในลักษณะล้อเล่นในทวิตเตอร์ส่วนตัวว่า เหตุการณ์สึนามิเกิดจากการผายลมของก๊อตซิลลาขณะเดินทางใต้น้ำนานน้ำของประเทศญี่ปุ่น เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวางว่าเป็นข้อความที่ไม่เหมาะสม เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นโศกนาฏกรรมที่สร้างความเสียหายและมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ในเบื้องต้นนักร้องชายได้เขียนข้อความตอบกลับว่า ขอให้ผู้ติดตามทวิตเตอร์อย่าคิดจริงจังกับข้อความดังกล่าว อย่างไรก็ตามกระแสวิพากษ์วิจารณ์กลับมีมากขึ้น ในที่สุดนักร้องชายได้แถลงข่าวยอมรับผิดและขอโทษที่เขียนข้อความดังกล่าว พร้อมทั้งให้เหตุผลว่าทำไปเพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายในสถานการณ์ที่ทุกคนรู้สึกหดหู่

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: แบนด์ แคลช แถลงขอโทษ ทวิตล้อเลียนสึนามิ ญี่ปุ่น

เหตุการณ์ที่ 27

วันที่แถลงข่าว: 24 มีนาคม 2554

สาระสังเขป: นักร้องชายคนหนึ่งทุ่มกีตาร์ใส่ทีมงานบนเวทีในงานประกาศรางวัลสี่สัน-อะวอร์ดส์ ครั้งที่ 23 (จัดในวันที่ 23 มีนาคม) หลังจากนั้นนักร้องชายจัดแถลงข่าวชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นว่า ตนเองควบคุมอารมณ์ไม่ได้เนื่องจากเหนื่อยจากการซ้อมคอนเสิร์ตมาหลายวัน และทีมงานไม่สามารถทำงานให้ได้ตามที่ตั้งใจไว้ การแสดงพฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้เป็นเพราะทะเลาะกับเพื่อนสมาชิกในวงหรือไม่พอใจผู้ชมที่ตะโกนจากด้านล่างเวทีให้หยุดเล่นดนตรีตามที่มีการรายงานข่าวก่อนหน้านี้ พร้อมทั้งขอโทษที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี และขอโทษผู้จัดงานที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: แอ๊ด คาราบาว แถลงขอโทษทุ่มกีตาร์กลางงาน “สี่สันอะวอร์ดส์”

เหตุการณ์ที่ 28

วันที่แถลงข่าว: 23 เมษายน 2554

สาระสังเขป: มารดาของนักร้องชายให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า บุตรชายได้ย้ายออกจากบ้านไปอยู่ที่คอนโดมิเนียมเป็นเวลา 6 เดือนแล้วโดยไม่ได้ติดต่อกลับบ้าน หลังจากนั้นก็มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อสังคมออนไลน์ว่า นักร้องชายย้ายไปอยู่กับคนรักซึ่งไม่ค่อยลงรอยกับมารดา วันต่อมา นักร้องชายพร้อมกับบิดาและมารดาได้จัดงานแถลงข่าว นักร้องชายยอมรับผิดที่ทำให้มารดาเสียใจ พร้อมทั้งชี้แจงว่าก่อนย้ายออกไปได้ปรึกษากับบิดาแล้วว่าเพื่อความสะดวกในการทำงาน ความไม่เข้าใจที่เกิดขึ้นในครอบครัวเป็นเพราะไม่ค่อยสื่อสารกัน นอกจากนี้ยังยืนยันว่าไม่เกี่ยวกับบุคคลที่ 3 (คนรัก) ทั้งนี้ตนได้ขอโทษมารดาแล้วก่อนที่จะมาแถลงข่าว

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: กอล์ฟ ร่ำไห้! ยกมือขอโทษแม่ งดพูด ดิว ต้นเหตุหนีออกจากบ้าน!!!

เหตุการณ์ที่ 29

วันที่แถลงข่าว: 24 มิถุนายน 2554

สาระสังเขป: ในสื่อสังคมออนไลน์มีการเผยแพร่ภาพการแสดงความรักแบบลึกซึ้งในที่รโหฐาน (ภาพหลุด) โดยระบุว่าบุคคลในภาพคือนักร้องหญิงคนหนึ่งกับคนรักชาวต่างชาติ จากนั้นสื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวนี้นำ ทำให้ผู้คนในสังคมสนใจว่าบุคคลในภาพคือนักร้องหญิงตามที่ข่าวระบุหรือไม่ เบื้องต้นผู้สื่อข่าวได้ไปสัมภาษณ์นักร้องหญิง แต่นักร้องหญิงขอไม่ให้สัมภาษณ์ วันต่อมา นักร้องหญิงได้นำสื่อมวลชนไปฟังการแถลงข่าว พร้อมยอมรับว่าบุคคลในภาพคือตนเองจริง เป็นภาพที่ถ่ายเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือและไม่เคยคิดจะนำไปเผยแพร่ คาดว่าผู้ไม่ประสงค์ดีอาจนำไปเผยแพร่ นักร้องหญิงขอโทษสังคมที่ทำให้ต้องรับรู้เรื่องเช่นนี้ และขอให้สื่อมวลชนช่วยยุติการนำเสนอข่าวดังกล่าวด้วย

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: มาซ่า แถลงข่าว กรณีภาพหลุด ยอมรับว่าเป็นตนจริง วอนสื่อหยุดเผยแพร่ภาพ และกล่าวขอโทษทุกคน

เหตุการณ์ที่ 30

วันที่แถลงข่าว: 21 กรกฎาคม 2554

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวเชิงซุบซิบว่าความสัมพันธ์ของนักร้องชายกับนักแสดงหญิงที่คบหากันมานาน 12 ปีไม่ราบรื่นเนื่องจากสาเหตุหลายประการที่เกิดขึ้นเป็นระยะ จนเคยจะเลิกกันก่อนหน้านี้ ในที่สุดทั้งสองคนก็จัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าได้ยุติความสัมพันธ์ฉันคนรักแล้ว โดยไม่ขอกล่าวถึงสาเหตุ หากแต่ยืนยันว่าไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ 3 ตามที่มีการรายงานข่าว และทั้งสองยังเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: เจมส์-เอ๊ะ แกลงยุติร์กมาราธอน 12 ปี ยันไม่มีมือที่สาม

เหตุการณ์ที่ 31

วันที่แถลงข่าว: 5 สิงหาคม 2554

สาระสังเขป: ตำรวจตรวจพบกัญชาที่บ้านพักของนักร้องชายคนหนึ่ง นักร้องชายจึงถูกจับกุมข้อหามีกัญชาไว้ในครอบครองและถูกนำตัวไปคุมขัง 1 คืน หลังจากประกันตัวออกมาในวันต่อมา นักร้องชายจัดแถลงข่าวชี้แจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า กัญชานั้นไม่ใช่ของตน ไม่ทราบว่ายูอยู่ที่บ้านของตนได้อย่างไร อาจจะเป็นไปได้ว่าเพื่อนที่เข้าออกบ้านของตนนำมาวางไว้ พร้อมทั้งขอโทษที่มีเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้น และขอให้สังคมให้ออกาสตนได้ทำงานในวงการบันเทิงต่อไป

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ฮาเวิร์ด หวัง แกลงข่าวร้ายให้ ขอโทษทำให้ผิดหวัง

เหตุการณ์ที่ 32

วันที่แถลงข่าว: 29 สิงหาคม 2554

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวว่า นักแสดงหญิงคนหนึ่งเขียนข้อความในทวิตเตอร์ส่วนตัวในทำนองเสียดสีนักแสดงหญิงอีกคนหนึ่งซึ่งเคยคบหากับแฟนของนักแสดงหญิงผู้เขียนข้อความในทวิตเตอร์ ข่าวรายงานว่านักแสดงหญิงทั้งสองคนไม่ค่อยลงรอยกัน เมื่อมีข้อความปรากฏในทวิตเตอร์ เช่นนั้น นักแสดงหญิงผู้ถูกพาดพิงจึงให้สัมภาษณ์ว่าอาจจะฟ้องร้องดำเนินคดี นักแสดงหญิงที่เขียนข้อความในทวิตเตอร์จึงได้จัดแถลงข่าวเพื่อขอโทษสำหรับเรื่องที่เกิดขึ้น และปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้เขียนข้อความดังกล่าวลงในทวิตเตอร์ของตนเอง แต่ผู้จัดการส่วนตัวที่สามารถเข้าใช้งานทวิตเตอร์ส่วนตัวของตนเป็นผู้เขียนข้อความนั้น

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ชมพู่ แกลงขอโทษ ออย ศรุตตา ผ่านสื่อ

เหตุการณ์ที่ 33

วันที่แถลงข่าว: 19 ธันวาคม 2554

สาระสังเขป: อดีตภรรยาของนักร้องชายได้โพสต์รูปภาพที่แสดงให้เห็นว่านักร้องชายใช้ยาเสพติดลงในเฟซบุ๊ก (สื่อสังคมออนไลน์) นอกจากนี้ยังให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า นักร้องมีสภาวะอารมณ์ไม่ปกติ เจ้าชู้และชอบใช้ความรุนแรง อีกทั้งยังไม่จ่ายค่าส่งเสียเลี้ยงดูลูกตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนหย่า นักร้องชายจัดแถลงข่าวยอมรับว่าใช้ยาเสพติดจริงแต่ไม่ได้มีพฤติกรรมผิดปกติ และยังไม่ส่งเสียเลี้ยงดูลูกอยู่ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องลิขสิทธิ์เพลงที่กำลังมีปัญหาเกี่ยวกับบริษัทต้นสังกัดตามที่มีการรายงานข่าวก่อนหน้านี้ว่า รอให้บริษัทต้นสังกัดติดต่อมาเจรจาพูดคุยกับตน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ซุปตาร์ซาร็อก เสก โลโซ เปิดบ้านพักย่านวัชรพล แถลงข่าวเปิดใจถึงข่าวฉาวที่เกิดขึ้น

เหตุการณ์ที่ 34

วันที่แถลงข่าว: 20 ธันวาคม 2554

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 33) หลังจากนักร้องชายแถลงข่าวยอมรับว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รองกรรมการผู้อำนวยการอาวุโสสายงานธุรกิจเพลงของบริษัทต้นสังกัดของนักร้องชายได้แถลงข่าวเพื่อประกาศยุติการเป็นศิลปินในสังกัดของนักร้องชายคนดังกล่าว

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: แกรมมีตั้งโต๊ะแถลง ฉีกสัญญา “เสก โลโซ” ยุติสัมพันธ์ภาพ 16 ปี อันยาวนาน หมดสภาวะความเป็นศิลปิน

เหตุการณ์ที่ 35

วันที่แถลงข่าว: 24 เมษายน 2555

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวเชิงซุบซิบว่านักแสดงหญิงคนหนึ่งตั้งครุฑแล้วจัดงานแต่งงานอย่างเงียบ ๆ น้องชายซึ่งเป็นบุคคลในวงการบันเทิงได้จัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้แทนพี่สาว ชี้แจงว่าพี่สาวแต่งงานแล้วจริง แต่เนื่องจากครอบครัวของฝ่ายสามีเพิ่งมีงานอวมงคลไปก่อนหน้านี้ไม่นาน จึงไม่อยากจัดงานใหญ่นัก และยอมรับว่าขณะนี้พี่สาวกำลังตั้งครุฑ อย่างไรก็ตามก็ดีทุกคนในครอบครัวต่างยินดีกับเรื่องที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ฌอห์น แถลงข่าวพลอย จินดาโชติ ท้องแต่งงาน

เหตุการณ์ที่ 36

วันที่แถลงข่าว: 29 พฤษภาคม 2555

สาระสังเขป: มารดาของนักแสดงชายถูกจับข้อหาจ่ายเช็คที่ไม่สามารถนำไปขึ้นเงินได้ เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมว่าเหตุใดนักแสดงชายซึ่งเป็นพระเอกละครโทรทัศน์และมีผลงานอย่างต่อเนื่องจึงปล่อยให้มารดามีปัญหาเรื่องเงิน นักแสดงชายจึงจัดแถลงข่าวเรื่องนี้ว่า หลังจากได้ทราบเรื่องคดีความของมารดาก็ได้เข้าไปช่วยเหลือ พร้อมชี้แจงเพิ่มเติมว่ามารดาได้แยกทางกับบิดาและมีครอบครัวใหม่มาแล้ว อย่างไรก็ตามนักแสดงชายก็ยังติดต่อและดูแลมารดาอยู่และพร้อมให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่มารดามีเหตุจำเป็นเรื่องเงิน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: อัม อธิชาติ แถลงโต้! เปล่าที่แม่บังเกิดเกล้า

เหตุการณ์ที่ 37

วันที่แถลงข่าว: 9 กรกฎาคม 2555

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวว่าพิธีกรชายกับนักแสดงนางแบบหญิงที่แต่งงานกันมาประมาณ 7 ปีได้จดทะเบียนหย่ากันแล้ว เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าสาเหตุของการหย่าร้างคือฝ่ายชายไปเริ่มต้นความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น และได้เคยขอแยกทางกับภรรยาตั้งแต่ภรรยาคลอดบุตรคนที่สองได้ไม่นานนัก อย่างไรก็ตามทั้งคู่ได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันมาอีกเป็นเวลาเกือบ 1 ปี จนตัดสินใจจดทะเบียนหย่าเมื่อมีรายงานข่าวเรื่องการหย่าอย่างเป็นทางการ เกิดการประณามฝ่ายชายว่าไม่รักลูก จนในที่สุดพิธีกรชายได้แถลงข่าวชี้แจงเรื่องดังกล่าวว่า แม่จะหย่ากับอดีตภรรยาแล้ว แต่ก็รับผิดชอบส่งเสียบุตรทั้งสองคนในฐานะพ่อ ขณะนี้สภาพจิตใจของตนเองและภรยายังไม่ดีขึ้น ขอให้ทุกคนอย่ารื้อฟื้นเรื่องที่จบลงแล้ว ขอให้เห็นใจและเข้าใจว่าทั้งสองคนต้องดำเนินชีวิตตามทางของตนต่อไป

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “บ๊วย” แถลงเองไม่เปิดให้สื่อซัก ก่อนร้องให้ รับไม่ได้ คนดำไม่รัก

ลูก

เหตุการณ์ที่ 38

วันที่แถลงข่าว: 29 สิงหาคม 2555

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวเชิงซุบซิบว่านักแสดงภาพยนตร์บู๊ซึ่งคบหากับผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์กำลังตั้งครุฑ และเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่านักแสดงสาวตั้งครุฑในช่วงที่กำลังถ่ายทำภาพยนตร์บู๊แต่ต้องปิดบังไว้ พร้อมกับมีข้อสงสัยว่าทั้งคู่ได้ตกลงใช้ชีวิตฉันสามีภรรยากันอย่างถูกต้องตามกฎหมายก่อนการตั้งครุฑของฝ่ายหญิงแล้วหรือไม่ ในที่สุดผู้กำกับภาพยนตร์ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า การคบหากันของนักแสดงหญิงกับผู้ช่วยผู้กำกับเป็นเรื่องที่ตนเองและครอบครัวของทั้งสองฝ่ายรับรู้ และทั้งสองคนก็ได้แต่งงานกันแล้วแม้จะหลังจากฝ่ายหญิงตั้งครุฑก็ตาม จากนั้นนักแสดงได้จัดแถลงข่าวเรื่องการคบหากับผู้ช่วยผู้กำกับ การแต่งงาน และการตั้งครุฑ ว่าเป็นเรื่องที่ครอบครัวรับรู้และยินดี ไม่ได้ตั้งใจจะปกปิดเรื่องดังกล่าว และต้องขอโทษหากสังคมจะพิจารณาว่าการตั้งครุฑก่อนแต่งงานเป็นเรื่องไม่เหมาะสม

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “จีจ้า ญาณิน” คงสามีลูกครึ่งแถลงข่าว ยอมรับต้องก่อนแต่งขอพักงาน 2 ปี เลี้ยงลูก

เหตุการณ์ที่ 39

วันที่แถลงข่าว: 29 สิงหาคม 2555

สาระสังเขป: นักแสดงหญิงมีปัญหาขัดแย้งกับบริษัทออร์กาไนเซชันผู้ดูแลการว่าจ้างงาน มีการเขียนแสดงความคิดเห็นต่อกันในเฟซบุ๊ก (สื่อสังคมออนไลน์) และพาดพิงถึงผู้จัดการส่วนตัวของนักแสดงหญิง นักแสดงหญิงจึงได้เขียนข้อความโต้ตอบกลับโดยใช้ถ้อยคำรุนแรง ต่อมาบริษัทออร์กาไนเซชันดังกล่าวได้ให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชนว่าเคยจ่ายค่าจ้างให้นักแสดงหญิงโดยใช้บัตรประชาชนของบุคคลอื่นทำหนังสือรับรองหักภาษี ณ ที่จ่าย เพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีเงินได้จำนวนมากของนักแสดง เรื่องราวจึงขยายขอบเขตจากการทะเลาะวิวาทระหว่างบุคคล เป็นการพยายามทำผิดกฎหมาย กรมสรรพากรมีคำสั่งตรวจสอบข้อเท็จจริง นักแสดงหญิงจัดแถลงข่าวชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งขอโทษที่เขียนข้อความตอบกลับคู่กรณีโดยใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสม และปฏิเสธว่าไม่ได้ตั้งใจจะหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษี หากแต่เป็นความผิดพลาดของบริษัทบัญชีที่รับดำเนินการเรื่องนี้ แต่ก็ได้แก้ไขให้ถูกต้องแล้ว

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: น้ำตาท่วม “พลอย” ขอโทษแฟน ๆ พร้อมโต้ “เลี้ยงภาษี”

เหตุการณ์ที่ 40

วันที่แถลงข่าว: 15 กันยายน 2555

สาระสังเขป: นักแสดงและพิธีกรชายซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เล็กจ๋างพิธีกรร่วมในรายการโดยไม่มีการพูดคุยหรือแจ้งล่วงหน้า พิธีกรชายที่ถูกเลิกจ้างได้เขียนข้อความแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊ก (สื่อสังคมออนไลน์) ด้วยน้ำเสียงตัดพ้อและเสียใจต่อเรื่องที่เกิดขึ้น เพราะไม่คิดว่าผู้เลิกจ้างซึ่งเป็นเพื่อนรุ่นน้องที่สนิทสนมและทำงานด้วยกันมานานจะตัดสินใจและแจ้งกะทันหันเช่นนี้ หลังจากนั้นเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างมาก วันต่อมานักแสดงและพิธีกรชายซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จึงได้จัดแถลงข่าวขอโทษที่ทำให้พิธีกรชายรุ่นพี่เสียใจ ขอยอมรับว่าเป็นความผิดของตนแต่เพียงผู้เดียว และได้อธิบายสาเหตุที่ต้องเลิกจ้างว่าเพราะต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการใหม่ พร้อมแสดงเจตนาว่าแม้จะไม่ได้ทำงานร่วมกันเพราะพิธีกรรุ่นพี่ก็มีแผนจะดำเนินธุรกิจใหม่ แต่สำหรับตัวเองนั้น ความสัมพันธ์อันพี่น้องยังคงอยู่

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: วิลลี่แถลงถอดเบิ้ลพันสาระแนอ้างปรับรูปแบบ

เหตุการณ์ที่ 41

วันที่แถลงข่าว: 24 กันยายน 2555

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 40) หลังจากนักแสดงและพิธีกรชายซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์แถลงข่าวเกี่ยวกับการเลิกจ้างพิธีกรชายร่วมรายการที่ทำงานด้วยกันมานาน พิธีกรชายที่ถูกเลิกจ้างได้เขียนข้อความในเฟซบุ๊ก (สื่อสังคมออนไลน์) ว่าจะแถลงข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันเปิดตัวภาพยนตร์ที่เขา ร่วมแสดงด้วย หลังจากร่วมงานเปิดตัวภาพยนตร์แล้ว พิธีกรชายก็ได้แถลงข่าวเกี่ยวกับกรณีที่เกิดขึ้นว่า ยอมรับว่ารู้สึกเสียใจมากที่ได้รับแจ้งว่าจะถูกเลิกจ้างโดยที่ไม่รู้ตัวมาก่อน เพราะรู้สึกผูกพันกับรายการที่เป็นพิธีกรมานาน อย่างไรก็ตามก็ต้องยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “เปิ้ล นาคร” แถลงสื่อลาคนดู “สาระแน” เผยวันถูกถอดพันพิธีกรร้องไห้ในรถเพราะ “วิลลี่-หอย”

เหตุการณ์ที่ 42

วันที่แถลงข่าว: 8 ตุลาคม 2555

สาระสังเขป: นักร้องชายได้จัดงานสังสรรค์ร่วมกับแฟนคลับ ประกาศเชิญชวนของงานนี้สื่อว่าเปิดโอกาสให้แฟนคลับได้มาร่วมรับประทานอาหารกับนักร้องชายเพื่อฉลองที่มียอดผู้ติดตามในอินสตาแกรมครบหนึ่งแสน หลังจากงานดังกล่าวผ่านไป มีแฟนคลับจำนวนหนึ่งไม่พอใจที่นักร้องชายจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ธุรกิจขายตรงในงานดังกล่าวด้วย จึงได้ตั้งกระทู้ในเว็บไซต์พันทิป เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในสื่อสังคมออนไลน์ จากนั้นหนังสือพิมพ์หลายฉบับก็รายงานข่าวดังกล่าว ในที่สุดนักร้องชายจึงได้จัดแถลงข่าวชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้น กล่าวขอโทษกลุ่มแฟนคลับที่ไม่พอใจ และยืนยันว่าไม่มีเจตนาบังคับให้ผู้ร่วมงานต้องอยู่ร่วมฟังเรื่องธุรกิจขายตรงในงานดังกล่าว

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: เจมส์ เร่งแถลงขอโทษแฟนคลับ ไม่ได้หลอกขายตรง

เหตุการณ์ที่ 43

วันที่แถลงข่าว: 15 พฤศจิกายน 2555

สาระสังเขป: มารดาของนักแสดงตลกคนหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า นักแสดงตลกไม่ส่งเสียเลี้ยงดูและไม่ให้อาศัยอยู่ในบ้านเนื่องจากมีปัญหากับลูกสะใภ้ จึงต้องออกไปอาศัยอยู่ที่วัด ในเบื้องต้นมีรายงานข่าวว่า นักแสดงตลกให้สัมภาษณ์ว่าที่ผ่านมามารดาไม่ได้เลี้ยงดูตน จนไม่แน่ใจว่าเป็นมารดาที่แท้จริงหรือไม่ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับภรรยาและลูกของตนก็ไม่ดีนัก จึงเกิดกระแสโจมตีว่านักแสดงตลกไม่มีสำนึกเรื่องความกตัญญู นักแสดงตลกจึงได้จัดแถลงข่าวเพื่อชี้แจงเรื่องดังกล่าวว่าจะเดินทางไปรับมารดากลับมาอยู่ที่บ้านด้วย ส่วนที่เคยให้สัมภาษณ์ไปก่อนหน้านี้เนื่องจากน้อยใจที่มารดาไม่เคยเลี้ยงดูตน อย่างไรก็ตามในฐานะที่เป็นลูกก็ยอมรับผิดทุกอย่าง

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: โป่งแห่งดวงเมีย “แถลงยอมรับ” ยายอ้อยเป็นแม่จริง ๆ

เหตุการณ์ที่ 44

วันที่แถลงข่าว: 25 มกราคม 2556

สาระสังเขป: นักร้องชาย (ผู้แถลงข่าว) หึงหวงเพราะเห็นคนรักเขียนข้อความโต้ตอบกับ นักร้องชายอีกคนหนึ่งในทวิตเตอร์และเฟซบุ๊ก (สื่อสังคมออนไลน์) นักร้องชาย (ผู้แถลงข่าว) จึงใช้ โทรศัพท์มือถือของคนรักเขียนข้อความตอบกลับนักร้องชายคนดังกล่าวว่าไม่ให้ติดต่อมาอีก กลุ่มแฟนคลับของนักร้องชายที่ถูกพาดพิงแสดงความไม่พอใจเมื่อเห็นข้อความดังกล่าว และเขียนต่อว่า กลับไปยังเจ้าของข้อความที่โพสต์ผ่านสื่อออนไลน์ นักร้องชายผู้โพสต์ข้อความจึงจัดแถลงข่าวอธิบาย ข้อเท็จจริงว่าคนรักของตนไม่ได้เขียนข้อความนั้น แต่ตัวเขาเองเป็นผู้เขียนข้อความด้วยโทรศัพท์ของคนรัก พร้อมทั้งยอมรับผิดที่ทำให้คนรักต้องเดือดร้อน ขอโทษผู้ที่ถูกพาดพิงและผู้เกี่ยวข้องทุกคน รวมทั้งกลุ่มแฟนคลับที่สนับสนุนผลงาน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: แถลงแล้ว! ปั่นจั่นขอโทษโตโน่ยอมรับผิดเองเหตุ หึงจนหน้ามืด!

เหตุการณ์ที่ 45

วันที่แถลงข่าว: 31 มกราคม 2556

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวว่านักร้องหญิงสองคนซึ่งเป็นสมาชิกของวงดนตรีวงหนึ่งไม่ไปร่วมงานที่ได้รับว่าจ้างให้ไปแสดง (งานบุญประจำจังหวัด) ส่วนนักร้องนำ (หัวหน้าวง) ก็ไปงานซ้ำกว่ากำหนดมาก ทำให้ผู้ที่ไปรอชมการแสดงในครั้งนั้นไม่พอใจ ก่อนหน้านั้นก็มีรายงานข่าวเชิงซุบซิบว่า นักร้องหญิงทั้งสองคนมีปัญหากับนักร้องนำ (หัวหน้าวง) และประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทต้นสังกัด เคยให้สัมภาษณ์ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของวงดนตรีดังกล่าวและจะจัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ในสัปดาห์ต่อมา อย่างไรก็ตามเมื่อมีข่าวเรื่องความไม่ลงรอยกันของนักร้องในวงและการไม่ไปร่วมงานที่ได้รับว่าจ้าง นักร้องหญิงทั้งสองคนจึงได้ออกมาแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น ก่อนกำหนดเวลาเดิมที่บริษัทต้นสังกัดได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ในการแถลงข่าว นักร้องหญิงชี้แจงว่าได้แยกตัวออกมาจากวงแล้ว ไม่ได้ทะเลาะกับนักร้องนำ (หัวหน้าวง) หากแต่เป็นการขยายขอบเขตการทำงาน ทำให้สามารถรับงานได้หลากหลายขึ้น และถึงอย่างไรก็ยังสังกัดอยู่ในบริษัทเดียวกัน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “ลาล่า-ลูลู” แถลงแยกตัวจากวงไปกลางๆ พร้อมตั้งคณะแสดงในสังกัดอาร์สยาม

เหตุการณ์ที่ 46

วันที่แถลงข่าว: 12 กุมภาพันธ์ 2556

สาระสังเขป: นักแสดงหญิงและมารดาไปแจ้งความที่สถานีตำรวจว่ามีคนร้ายเข้าไปลักทรัพย์ในบ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจไปตรวจสอบที่บ้าน พบร่องรอยนิ้วมือและนิ้วเท้าเปื้อนดินของคนร้ายอยู่บริเวณห้องน้ำชั้น 2 จึงได้นำรอยนิ้วมือนั้นไปสืบหาคนร้ายต่อไป หลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์มารดาและนักแสดงหญิงได้แถลงข่าวที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลว่าพบทรัพย์สินที่หายไปแล้ว และไม่มีขโมยเข้าไปลักทรัพย์ในบ้านแต่อย่างใด หากแต่เป็นความสับสนเกี่ยวกับการเก็บทรัพย์สินของตนเองเท่านั้น พร้อมทั้งขอโทษทุกคนที่ติดตามเรื่องนี้ ไม่ว่าจะป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องเร่งดำเนินคดี สื่อมวลชนที่ติดตามข่าวความคืบหน้า และกลุ่มผู้สนับสนุนผลงานที่คอยส่งกำลังใจให้

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: แพนเค้ก, แม่ แถลงขอโทษสื่อปัดโจรขึ้นบ้าน อ้างลืมวางผิดที่-ได้ทรัพย์สินคืนแล้ว

เหตุการณ์ที่ 47

วันที่แถลงข่าว: 12 มีนาคม 2556

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวว่านักแสดงชายคนหนึ่งนอกใจคนรักซึ่งเป็นนักแสดงหญิงที่คบหากันมาเกือบ 8 ปี และได้ไปสานสัมพันธ์กับนักร้องรุ่นน้อง ทำให้นักแสดงหญิงเขียนข้อความผ่านอินสตาแกรม (สื่อสังคมออนไลน์) ติความได้ว่าพาดพิงถึงนักร้องรุ่นน้อง นักแสดงชายจึงได้จัดแถลงข่าวเพื่อชี้แจงว่าไม่ได้สานสัมพันธ์กับนักร้องรุ่นน้อง แต่เป็นการร่วมงานกันตามปกติ และแสดงให้เห็นว่าในฐานะผู้ชายจำเป็นต้องแถลงข่าวเพราะไม่ต้องการให้เรื่องที่สื่อมวลชนกำลังนำเสนอขึ้นทำให้ผู้หญิงทั้งสองฝ่ายต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงไปมากกว่านี้ พร้อมทั้งยืนยันว่าความสัมพันธ์กับคนรักยังเป็นเหมือนเดิม

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “ซี ศิวัฒน์” โกรธขึ้นกู คนปล่อยข่าวแอบคว่ำ “กระแต อาร์สยาม” 2 ปี ยันไม่เคยเกินเลยฝ่ายหญิง

เหตุการณ์ที่ 48

วันที่แถลงข่าว: 29 มีนาคม 2556

สาระสังเขป: มีข่าวว่านักธุรกิจชายนอกใจภรรยาซึ่งเป็นนักแสดงหญิง ทั้งนักแสดงหญิงและน้องสาวได้ให้สัมภาษณ์ว่ามีปัญหาจากบุคคลที่ 3 ต่อมามารดาของผู้หญิงที่เป็นข่าวกับนักธุรกิจชายได้โพสต์ในอินสตาแกรม (สื่อสังคมออนไลน์) ว่านักธุรกิจชายแอบคุยกับบุตรสาวตนผ่านไลน์ โดยส่งข้อความหวาน ๆ มาให้ หลังจากนั้นผู้หญิงที่เป็นข่าวกับนักธุรกิจชายก็ให้สัมภาษณ์ว่าฝ่ายชายหลอกว่าแยกกันอยู่กับภรรยาแล้ว นักแสดงหญิง น้องสาว และสามี จึงจัดงานแถลงข่าวเพื่อชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้น นักแสดงหญิงกล่าวว่าที่ออกมาแถลงข่าวเพราะครอบครัวของตนได้รับผลกระทบ นักธุรกิจชายกล่าวขอโทษทุกคนที่เกี่ยวข้องและยืนยันว่าเลิกคุยกับผู้หญิงที่เป็นข่าวด้วยแล้ว น้องสาวของนักแสดงหญิงปฏิเสธข่าวที่ว่าตนสร้างอินสตาแกรมเพื่อโจมตีผู้หญิงที่เป็นข่าวกับสามีของพี่สาว ส่วนนักแสดงหญิงยอมรับว่าจับได้ว่าสามีนอกใจ พร้อมแสดงหลักฐานข้อความที่สามีคุยกับผู้หญิงคนดังกล่าว อย่างไรก็ตามครอบครัวยังคงเหมือนเดิมและพร้อมให้อีกาสามี

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: แถลงแล้ว “หญิง ปณิดา” โชว์หลักฐานเด็ด “ไฮโซน้ำหวาน” ยุ่งผัว ทั้งที่รู้ว่ามีครอบครัวแล้ว

เหตุการณ์ที่ 49

วันที่แถลงข่าว: 21 พฤษภาคม 2556

สาระสังเขป: นักแสดงหญิงคบหาใจกับนักแสดงชายรุ่นพี่มาระยะหนึ่งโดยที่ครอบครัวของนักแสดงหญิงไม่ค่อยเห็นชอบด้วย ต่อมา มีรายงานข่าวว่า นักแสดงชายยื่นฟ้องบิดาของนักแสดงหญิงในข้อหาหมิ่นประมาท เนื่องจากบิดาของนักแสดงหญิงส่งจดหมายไปถึงนักแสดงชายเพื่อต่อว่าเรื่องการคบหากันของทั้งคู่ เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์นักแสดงหญิงที่ยอมให้คนรักฟ้องร้องบิดา จากนั้นบิดาของนักแสดงหญิงได้ทำคลิปวิดีโอและอัปโหลดในเว็บไซต์ยูทูบ เพื่อชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นและขอให้สังคมโดยเฉพาะสื่อออนไลน์หยุดประณามการกระทำของลูกสาวตน เมื่อนักข่าวไปสัมภาษณ์ นักแสดงหญิงปฏิเสธที่จะให้สัมภาษณ์ สื่อมวลชนยังคงรายงานข่าวนี้อย่างต่อเนื่อง ต่อมานักแสดงชายได้ถอนฟ้องบิดาของนักแสดงหญิง และในวันต่อมานักแสดงหญิงก็ได้แถลงข่าวพร้อมกับมารดาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า นักแสดงรุ่นพี่ที่เป็นคนรักได้เข้าไปกราบขอขมาบิดาของตนแล้ว เรื่องที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้นี้เป็นความผิดของตน แต่ตอนนี้ตนได้กราบขอโทษบิดามารดาแล้ว นอกจากนี้เห็นว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนที่จะทำให้ชีวิตแข็งแกร่งขึ้น หวังว่าสังคมจะให้โอกาสทำงานในวงการบันเทิงต่อไป

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “กรีน” เปิดใจแถลงข่าวครั้งแรกเผย “เคลลี” เข้าขอขมาพ่อแล้ว ด้านแม่ไฮโซคนมองลูกสาวออกตัณยู

เหตุการณ์ที่ 50

วันที่แถลงข่าว: 25 กรกฎาคม 2556

สาระสังเขป: ในสื่อสังคมออนไลน์มีการเผยแพร่ภาพของผู้หญิงที่หน้าตาคล้ายนักแสดงวัยรุ่นหญิงกำลังเสพยา ในเบื้องต้นมีการเขียนข้อความชี้แจงในเฟซบุ๊ก (สื่อสังคมออนไลน์) ที่จัดทำโดยกลุ่มผู้สนับสนุนผลงานของนักแสดงคนดังกล่าวว่า ภาพนั้นจัดทำไว้เพื่อนำไปใช้ในรายการโทรทัศน์ที่นักแสดงหญิงจะไปเป็นแขกรับเชิญ เนื้อหาของรายการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาทางเพศและอบายมุขต่าง ๆ เพื่อไม่ให้วัยรุ่นหลงผิดไปเกี่ยวข้อง ภาพดังกล่าวเป็นการแสดงและอุปกรณ์ที่ใช้ก็เป็นของปลอมที่ทีมงานจัดทำขึ้น เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างหลากหลายในสื่อสังคมออนไลน์ ต่อมา มีข่าวว่านักแสดงหญิงจะแถลงข่าวที่บริษัทต้นสังกัด เมื่อถึงเวลาแถลงข่าว บิดาของนักแสดงหญิงกลับเป็นผู้แถลงข่าวแทนว่า ภาพดังกล่าวไม่ได้ใช้ในรายการ แต่เป็นภาพที่ถูกถ่ายขณะทดลองเสพยาจริงทางครอบครัวรู้สึกเสียใจต่อเรื่องที่เกิดขึ้นและขอโทษสังคม นอกจากนี้จะขอให้นักแสดงหญิงพักการรับงานในวงการบันเทิงเพื่อทบทวนตัวเอง

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ซ็อก! พ่อ “ปิ่นปิ่น” แถลงลูกสาวเสพยาไอซ์จริง

เหตุการณ์ที่ 51

วันที่แถลงข่าว: 25 กรกฎาคม 2556

สาระสังเขป: (เหตุการณ์ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ 50) หลังจากบิดาของนักแสดงวัยรุ่นหญิงได้แถลงข่าวยอมรับว่าบุตรสาวทดลองเสพยาตามภาพที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ ผู้บริหารบริษัทต้นสังกัดพร้อมทั้งผู้กำกับละครโทรทัศน์เรื่องนี้นักแสดงหญิงร่วมแสดงได้จัดแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น กล่าวแสดงความเห็นใจครอบครัวและนักแสดงหญิง พร้อมทั้งได้ชี้แจงแนวนโยบายที่จะดำเนินการกับบุคลากรในสังกัด ส่วนการฉายละครโทรทัศน์ที่นักแสดงหญิงร่วมแสดงยังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณา

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: GTH แถลง “ปิ่นปิ่น” สารภาพเสพยาไอซ์เพราะอยากผอม ด้านพ่อให้ออกจากวงการแล้ว

เหตุการณ์ที่ 52

วันที่แถลงข่าว: 8 สิงหาคม 2556

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวเชิงซุบซิบว่า นักแสดงหญิงคนหนึ่งกำลังคบหากับนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองคนดังกล่าวเป็นสามีของนักร้องและมีบุตรสาวด้วยกันหนึ่งคน ต่อมาภาพคู่ของนักแสดงหญิงกับนักการเมืองท้องถิ่นเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ ภาพดังกล่าวถ่ายที่บ้านพักของบิดาของนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้เกิดข้อสงสัยและกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทั้งสองคน ในที่สุดนักแสดงหญิงกับนักการเมืองท้องถิ่นก็ได้จัดแถลงข่าวว่าได้จดทะเบียนสมรสกันแล้ว ในช่วงเช้าก่อนที่จะแถลงข่าว นักการเมืองท้องถิ่นชี้แจงว่าตนไม่เคยจดทะเบียนสมรสกับอดีตภรรยาที่มีบุตรสาวด้วยกัน และขณะนี้ไม่ได้ใช้ชีวิตฉันสามีภรรยาอีกแล้ว นักแสดงหญิงไม่ได้คบกับตนขณะที่ตนยังมีครอบครัว ฝ่ายนักแสดงหญิงก็ขอโทษทุกคนที่แจ้งข่าวอย่างกะทันหันและยืนยันว่าไม่ได้รับแต่งงานเพราะตั้งครรภ์

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “เอ-เจนี่” แถลงสายฟ้าแลบ!!

เหตุการณ์ที่ 53

วันที่แถลงข่าว: 11 กันยายน 2556

สาระสังเขป: มีข่าวในสื่อสังคมออนไลน์ว่านักแสดงหญิงซึ่งเป็นอดีตมิสทีนไทยแลนด์เป็นภรรยาของนักการเมืองอาวุโส และขณะนี้นักแสดงหญิงกำลังตั้งครรภ์อยู่ ก่อนหน้านี้นักแสดงหญิงได้โพสต์ภาพถ่ายในอินสตาแกรม (สื่อสังคมออนไลน์) ซึ่งเป็นภาพอริยาบถโอบกอดกับนักการเมืองคนดังกล่าว ทำให้มีผู้ตีความความสัมพันธ์ของทั้งสองคนไปในเชิงซุบซิบ มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างกว้างขวางในสื่อสังคมออนไลน์ นักแสดงหญิงจึงได้จัดแถลงข่าวชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าไม่เป็นความจริง ตนเองรู้จักและเคารพนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้ใหญ่ประจำจังหวัดบ้านเกิด ภาพที่ถ่ายนั้นเกิดขึ้นในท้องรับรองของสนามฟุตบอลเมื่อครั้งที่ผ่านมาไปดูการแข่งขันฟุตบอล และไม่ได้อยู่กับตามลำพัง ส่วนอริยาบถขณะถ่ายภาพก็เป็นการโอบแบบผู้ใหญ่เอ็นดูเด็ก

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “มะนาว” แถลงข่าวโต้เป็นเมียน้อย “บรรหาร”

เหตุการณ์ที่ 54

วันที่แถลงข่าว: 18 กันยายน 2556

สาระสังเขป: มีรายงานข่าวว่านักร้องหญิงคนหนึ่งได้รับการว่าจ้างให้ไปร้องเพลงและร่วมรับประทานอาหารกับอดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นนักโทษทางการเมืองและลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ นอกจากได้ค่าตอบแทนเป็นจำนวนมากแล้ว นักร้องหญิงยังได้รับกระเป๋าสะพายราคาสูงเป็นของรางวัลด้วย เมื่อสื่อมวลชนไปสัมภาษณ์ นักร้องหญิงตอบว่าข่าวเป็นเรื่องจริง แต่ทั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากบริษัทต้นสังกัดแล้ว เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งเรื่องที่นักร้องหญิงได้ค่าตอบแทนสูงและบริษัทต้นสังกัดรับงานนี้เพราะสนิทสนมกับอดีตนายกรัฐมนตรี ทำให้มีการโยกย้ายประเด็นทางการเมือง ประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทต้นสังกัดและนักร้องหญิงได้แถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า บริษัทมีแผนนโยบายการรับงานที่ชัดเจนและไม่เกี่ยวกับเหตุผลทางการเมือง ส่วนค่าตอบแทนที่ได้รับก็เป็นอัตราปกติสำหรับการเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ ส่วนนักร้องหญิงก็รู้สึกเสียใจและขอโทษที่การให้สัมภาษณ์ของตนก่อนหน้านี้ทำให้หลายฝ่ายต้องเดือดร้อน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: ‘ไบเตย’ รับ กินข้าว ‘ทักษิณ’ 2 มื้อ 1 ล้าน!!

เหตุการณ์ที่ 55

วันที่แถลงข่าว: 4 พฤศจิกายน 2556

สาระสังเขป: ในสื่อสังคมออนไลน์มีการเผยแพร่ภาพพฤติกรรมส่วนตัวของผู้ชายที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับนักแสดงชายซึ่งกำลังมีชื่อเสียง ในภาพผู้ชายกำลังยืนหันด้านข้างใส่กางเกง มีเท้าและมือของผู้หญิงคนหนึ่งอยู่บนเตียงนอน เมื่อสื่อมวลชนไปสอบถาม นักแสดงชายให้สัมภาษณ์ว่าได้ไปเที่ยวสถานที่เที่ยวกลางคืนในประเทศเกาหลีกับเพื่อน ๆ อีกหลายคนและได้พบกับหญิงสาวในภาพจริง แต่ยังไม่ได้ตอบอย่างชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์กับผู้หญิงในภาพหรือไม่ ต่อมานักแสดงชายจัดแถลงข่าวยอมรับ และขอโทษที่ไม่ได้บอกความจริงตั้งแต่แรก พร้อมทั้งขอโทษทุกคนที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ บริษัทต้นสังกัด ผู้ร่วมงาน ครอบครัว และผู้สนับสนุนผลงาน

ตัวอย่างการนำเสนอข่าว: “บอย” รั้าให้-ยอมรับรูปหลุดของจริง กับสาวที่เกาหลี ลั่นขอโทษทุกคน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวประไพพรรณ พึ่งฉิม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2539 และ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 หลังจากนั้นสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้าน ภาษาศาสตร์ (M.A. in Linguistics) จาก University of Pittsburgh ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2550 เข้าศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2555 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชา ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

